

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR ZA ROK 2005

Vydalo:

Ministerstvo zemědělství

Těšnov 17, 117 05 Praha 1

internet: www.mze.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 80-7084-560-0

Grafická úprava:

Profi Press, s. r. o., Drtinova 8, 150 00 Praha 5-Smíchov

Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 2005 zpracoval

Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky pod gescí Ministerstva zemědělství.

A large, stylized green leaf graphic that curves from the bottom left towards the top right, framing the text on the right side.

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 2005

„ZELENÁ ZPRÁVA“

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRYNĚ ZEMĚDĚLSTVÍ

Vážení přátelé,

než se začnete do obsáhlé zprávy o stavu českého zemědělství v roce 2005, dovolím si Vás oslovit krátkým ohlédnutím za rokem, který byl pro nás prvním úplným v Evropské unii. Můj pohled můžete přijmout jako nezaujatý. V roce, k jehož hodnocení se vracíme, jsem neměla příležitost přímo ovlivňovat dění v tomto důležitém odvětví, i když mi bylo velmi blízké díky mému zaměření na bezpečnost potravin.

Rok 2005 můžeme zpětně považovat celkově za úspěšný. Potvrdilo se, že vstup do Evropské unie přinesl významné zlepšení ekonomických výsledků našeho zemědělství. Zisk ve výši 7,6 miliardy korun to jen potvrzuje. Vytvořily se tak příznivé podmínky pro další rozvoj zemědělství, včetně snížení jeho zadluženosti a zvýšení úrovně odměn za práci. A samozřejmě zemědělci potřebují nadále také investovat do modernizace, aby zvýšili šance, že uspějí v silící konkurenci.

Česká republika se stále více přibližuje vyspělým zemím Evropské unie i tím, jak se mění pozice zemědělství v národním hospodářství. Podíl tohoto sektoru, včetně lesnictví a rybolovu, na hrubém domácím produktu v roce 2005 činil 2,98 procenta. Podíl na celkové zaměstnanosti klesl na 3,98 procenta, zatímco v roce 2004 činil tento podíl 4,30 %. Jisté známky zlepšení lze pozorovat ve vývoji agrárního zahraničního obchodu. Jeho pasivní saldo se v roce 2005 meziročně významně snížilo. Výrazný pozitivní posun nastal v ukazateli, který více vypovídá o dynamice agrárního obchodu, a tím je stupeň krytí dovozu vývozem.

Počasi, které nemálo ovlivňuje výsledky hospodaření, zemědělcům v roce 2005 spíše přálo. Téměř u všech hlavních plodin byly nadprůměrné výnosy. Ceny, za něž prvovýrobci prodávali, však meziročně klesly o 9,2 procenta. Naproti tomu ceny vstupů stouply o čtyři procenta. Příjmy zemědělců se ale díky rostoucím přímým platbám nadále zvýšily. Spoléhat na vyšší dotace ovšem není pro budoucnost příliš prozíravé. Nad tím, kudy se po roce 2013 bude ubírat společná zemědělská politika Evropské unie, visí veliký otazník. Ukazuje se tedy, jak bude stále důležitější zajistit si příjmy i z jiných činností než výhradně ze zemědělské produkce. Jde nejen o to, rozložit riziko příjmů, ale také vytvořit předpoklady pro zachování pracovních příležitostí na venkově. Vždyť v roce, k jehož hodnocení se vracíme, se dále snížil počet pracovníků v odvětví – o 3,1 procenta v porovnání s předcházejícím rokem. Dá se říci, že v diverzifikaci je před naším zemědělstvím ještě celá řada dosud nevyužitých možností dalšího rozvoje. Velké příležitosti se přitom otevírají v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Jistou poptávku po své práci budou mít zemědělci, kteří vykonávají různé služby pro obec, jiné podnikatele či stát.

Mohla bych pokračovat výčtem čísel, charakterizujících stav českého zemědělství v uvedeném roce. Takové každoroční hodnocení je určitě potřebné. Nemělo by však zůstat u analýzy ekonomických ukazatelů – byť sebe-podrobnější. Měl by na ni navázat určitý rozbor a nástin konkrétních kroků, které reagují na situaci popsanou v předkládané zprávě. Data o hospodaření, výsledcích rostlinné a živočišné produkce, trendech v agrárním obchodu a poskytnutých podporách by měl doprovázet přehled, čemu tyto podpory napomohly. Zemědělské hospodaření současně se zajišťováním toho základního – potravin – ovlivňuje tvář celé krajiny. Zelená zpráva by měla hlouběji informovat také o tom, jak se mění, co se za daný rok podařilo zlepšit ve vztahu k životnímu prostředí. I když je to stále zpráva o stavu zemědělství, měla by více pozornosti věnovat také venkovu. Venkov vnímám jako celek a s tímto pojetím bych se ráda setkala i na stránkách Zelené zprávy.

MVDr. Milena Vicanová
Ministryně zemědělství ČR

OBSAH

POUŽITÉ ZKRATKY	VI
VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM	IX
ÚVOD	X
SOUHRN ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2005	I
1 Obecné podmínky vývoje agrárního sektoru ČR	20
1.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru	20
1.2 Důležitá rozhodnutí orgánů EU v hodnoceném období a rozpočet EU	23
1.3 Podnikatelské prostředí	24
1.4 Povětrnostní podmínky a jejich dopady	26
2 Zemědělství a životní prostředí. Ochrana zvířat	27
2.1 Opatření agrární politiky ve prospěch životního prostředí	27
2.2 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí	29
2.3 Ekologické zemědělství	32
2.4 Obnovitelné suroviny	34
2.5 Ochrana zvířat	34
3 Maloobchod a spotřeba potravin	35
3.1 Bezpečnost a kvalita potravin	35
3.2 Distribuce potravin	44
3.3 Spotřeba potravin	46
3.4 Vývoj spotřebitelských cen potravin	48
3.5 Vydání za potraviny	50
4 Struktury agrárního sektoru, využití půdy a vlastnické vztahy	53
4.1 Podnikatelská struktura zemědělství	53
4.2 Organizace prvovýrobců na agrárním trhu	55
4.3 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin	56
4.4 Dodavatelská odvětví	57
4.5 Agrární komoditní burzy	63
4.6 Úvěry a zajišťovací služby	64
4.7 Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství	68
4.8 Využití půdního fondu	71
4.9 Trh s půdou	73
4.10 Privatizace a restituce	75
5 Agrární produkce a její bilance	77
5.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit	77
5.2 Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit	110
5.3 Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů	123
5.4 Nepotravinářská zemědělská produkce	124
5.5 Rybářství	130
5.6 Včelařství	131
6 Ceny a trhy agrárních produktů a vstupů do zemědělství	132
6.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU	132
6.2 Agrární zahraniční obchod	134
6.3 Cenový vývoj materiálových a finančních vstupů do zemědělství	140
7 Ekonomické výsledky agrárního sektoru	142
7.1 Celkový ekonomický výsledek zemědělství (SZÚ)	142
7.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků	143
7.3 Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny	156
8 Sociální situace v zemědělství a na venkově	161
8.1 Pracovní síly	161
8.2 Trh práce a sociální postavení zemědělců	162
8.3 Zemědělství a venkov	163
9 Podpory agrárního sektoru	165
9.1 Přímé platby	165

9.2	Podpory v rámci strukturální politiky EU	167
9.3	Národní podpory a opatření	171
9.4	Podpory tržních cen	175
9.5	Dobíhající podpory z předvstupního období	177
I0	Souhrnné hodnocení agrární politiky	178
P1	Přehled legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru	181
1.1	Úvodní stručný komentář k přehledu legislativních opatření	181
1.2	Přehled legislativních opatření přijatých od roku 1. 1. 2005 do 1. 3. 2006 a publikovaných ve Sbírce zákonů	181
1.3	Připravované právní předpisy v roce 2005	185
P2	Stručný popis daňového zákonodárství ČR (stav a vývoj)	186
P3	Tabulky a grafy v příloze	188

POUŽITÉ ZKRATKY

a. s.	akciová společnost
AEO	agroenvironmentální opatření
AWU	Annual Work Unit (roční pracovní jednotka)
AZO	agrární zahraniční obchod
b. c.	běžné ceny
BSE	boviní spongiformní encefalopatie (nemoc šílených krav)
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Středoevropská dohoda v oblasti volného obchodu)
COCERAL	European association representing trade in cereals, feedstuffs, oilseeds, olive oil and agrosupply at the European Union (Asociace obchodníků s obilovinami a olejinami v EU)
COPA	Comité des organisations professionnelles de l'agriculture de la Communauté (Výbor organizace profesionálních zemědělců EU)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CZV	ceny zemědělských výrobců
č. ž.	čisté živiny
ČHMÚ	Český hydrologický a meteorologický ústav
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČOV	čistírna odpadních vod
ČSCHMS	Český svaz chovatelů masného skotu
ČSN	česká státní norma (česká technická norma)
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
č. ž.	čisté živiny
DDT	dichlor-difenyl-trichlorethan (dichlor-difenyl-trichlormetyl-methan)
DG SANCO	Health and Consumer Protection Directorate-General (Generální ředitelství pro ochranu zdraví a ochranu spotřebitele v EU)
DPH	daň z přidané hodnoty
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)
EAGGF (EZOZF)	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (Evropský zemědělský orientační a záruční fond)
EFTA	European Free Trade Agreement (Evropské sdružení volného obchodu)
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ERDF	European Regional Development Fund (Evropský fond pro regionální rozvoj nebo Evropský fond regionálního rozvoje)
ES	Evropské společenství
EU 10	státy přistoupivší do Evropské unie 1. 5. 2004 (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Kypr, Malta)
EU 15	Evropská unie po roce 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Finsko, Švédsko)
EU 25	Evropská unie od 1. 5. 2004
EUR	euro = společná měna Evropské měnové unie (platnost od 1. 1. 1999)
EUROSTAT	Evropské statistické centrum
EZ	ekologické zemědělství
FADN	Farm Accountancy Data Network (Síť testovacích podniků)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Organizace pro výživu a zemědělství)
FEFAC	Evropské sdružení výrobců krmiv (European Feed Manufacturers Federation)
FOB	Free of Board (volně na palubu lodi, tzn. prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě)
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GIS	geograficko-informační systém
GJ	gigajoule
GMO	geneticky modifikované organismy
GM plodiny	geneticky modifikované plodiny
GŘC	Generální ředitelství cel

HACCP	Hazard Analysis Critical Control Points System (systém HACCP - analýza rizik a kritické kontrolní body)
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan (Horizontální plán rozvoje venkova)
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHSKMn	chemická spotřeba kyslíku (manganová)
ILO	International Labour Organization (Mezinárodní organizace práce)
IP	Integrovaná produkce
IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control (Integrovaná prevence a omezování znečištění)
ISO	International Organization for Standardization (Mezinárodní organizace pro normalizaci)
ISTA	International Seed Testing Association (Mezinárodní asociace pro zkoušení semen)
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
KEZ	Kontrola ekologického zemědělství
KN	kombinovaná nomenklatura
kt	kilotuna
LFA	Less Favoured Areas (méně příznivé oblasti)
LPF	lesní půdní fond
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro identifikaci pozemků)
MATIF	Marche a Terme International de France (Francouzský mezinárodní termínový trh)
MEŘO	metylester řepkového oleje
MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MD	Ministerstvo dopravy
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MV	Ministerstvo vnitra
MVN	malé vodní nádrže
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
Natura 2000	Evropská ekologická síť chráněných území
NAZV	Národní agentura pro zemědělský výzkum
NH	národní hospodářství
NO ₃ ⁻	dusičnany
NP	národní park
NPK	dusík - fosfor - draslík
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistique (územní statistické jednotky)
o. p.	orná půda
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OFIVAL	Office National Interprofessionel des Viandes, de l'Elevage et de l'Aviculture (Národní meziprofesionální agentura pro maso, chov domácích zvířat a drůbeže)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OOC	obchodní odbytové ceny
OP	Operační program
OPOS	odhad podpory obecných služeb
OPP	odhad produkčních podpor
OR	ochrana rostlin
OSP	odhad spotřebitelských podpor
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. a.	per annum (ročně)
p. b.	procentní bod
PAH	polyaromatické uhlovodíky

PCB	polychlorované bifenylly
PCDD/F	polychlorované dibenzodioxiny a polychlorované dibenzofurany (dioxiny)
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
Phare	Poland and Hungary Assistance for Restructuring Economy (Pomoc pro Polsko a Maďarsko na restrukturalizaci ekonomiky)
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PHO	pásmo hygienické ochrany
PJ	petajoule (10^{-15})
PPO	podniky právnických osob
RO SZIF	Regionální odbory SZIF
RRD	rychle rostoucí dřeviny
s. c.	stálá cena
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova)
SAPS	Single Area Payment Scheme (zjednodušená přímá platba na plochu)
Sb.	sbírka zákonů
SEUROP	Klasifikace jatečně upravených těl prasat a skotu
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SNS	Společenství nezávislých států
SOT	společná organizace trhu
SROP	Společný regionální operační program
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SÚJB	Státní úřad pro jadernou bezpečnost
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SVÚ	Státní veterinární ústav
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TOZ	trvale se obracející zásoby
TTP	trvalé travní porosty
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD	americký dolar
USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
ÚSES	územní systém ekologické stability
ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
VaV	výzkum a vývoj
VDJ	velká dobytčí jednotka
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita v Brně
VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚVeL	Výzkumný ústav veterinárního lékařství
VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)
z. p.	zemědělská půda
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZMP	Zentrale Markt- und Preisberichtsstelle GmbH Bonn
ZOD	zranitelná oblast dusíkem
ZPF	zemědělský půdní fond
ZVHS	Zemědělská vodohospodářská správa
ž. hm.	živá hmotnost

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2005 (Zpráva 2005) pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále údaje rezortní statistiky MZe, výběrového šetření FADN, výročních zpráv některých institucí, např. PGRLF, SZIF, data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

Ukazatele v tabulkách v příloze, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou prezentovány v časové řadě, převážně zahrnující výchozí rok 1989 a posledních pět sledovaných let 2001 - 2005. Tabulky v příloze jsou většinou koncipovány jako primární databáze ukazatelů v absolutních hodnotách bez výpočtů indexů, podílů a jiných odvozených ukazatelů.

Uzávěrka dat pro Zprávu 2005 byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena na 14. 4. 2006, u kapitol, které se týkají agrárního zahraničního obchodu na 7. 4. 2006. Ve Zprávě 2006 jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k těmto termínům. Většina údajů za marketingový rok 2005/06 i za kalendářní rok 2005 má charakter předběžných dat, což není v jednotlivých případech komentováno. Pokud jsou použity kvalifikované odhady VÚZE, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích Zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech Zprávách stejná. Ve Zprávě 2005 se to týká především údajů za rok 2004, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve Zprávě 2004 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Údaje z výběrového šetření FADN obsahují za rok 2004 definitivní výsledky, zatímco za rok 2005 pouze výsledky předběžné.

Vzhledem k počítačovému zpracování (Microsoft Excel) obsahují tabulky zaokrouhlené ukazatele (součty, procenta apod.). Proto součtové ukazatele nemusí vždy přesně odpovídat součtům jednotlivých položek.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

- údaj se nevyskytuje;
- . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
- x údaj není smysluplný;
- 0 nebo 0,0 údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2005 (Zpráva 2005) dokumentuje stav a výsledky českého zemědělství za druhý rok našeho členství v EU, tedy za rok, ve kterém již byla plně uplatněna Společná zemědělská politika. Je zřejmé, že tak, jak se vysokým tempem rozvíjí národní hospodářství jako celek, setrvává i české zemědělství ve výsledcích hospodaření v černých číslech, přestože uplynulý vegetační rok nebyl tak příznivý jako rok 2004. České zemědělství poslední dva roky charakterizuje kladný hospodářský výsledek. Přestože očekávané výsledky odvětví zemědělství v roce 2005 podle „druhé odhadu“ SZÚ ve srovnání s rokem 2004 (tj. vegetačně nadprůměrně úspěšného roku) nebyly zdaleka tak příznivé, jako výsledky roku 2004 ve srovnání s rokem 2003, potvrzuje se, že se udržel trend výrazného zlepšení finančně-ekonomických ukazatelů ve druhém roce členství ČR v EU.

Agrární sektor rovněž napomohl zlepšit celkovou zahraničně-obchodní výměnu ČR, a to podstatně vyššími přírůstky agrárního vývozu než dovozu. Rozdílná tempa vedla k poklesu záporného agrárního salda o více než 6 mld. Kč, což přispělo k dosažení celkového kladného salda českého zahraničního obchodu v roce 2005.

Česká republika se dále přiblížila úrovni svého ekonomického rozvoje hospodářsky nejvyspělejším státům EU měřeno ukazatelem podílu výdajů domácností za potraviny a nealkoholické nápoje na celkových výdajích domácností. Podle předběžných údajů poklesl tento podíl v roce 2005 pod hranici 21 %.

Se vstupem ČR do EU dochází k významnému růstu podpor do agrárního sektoru a venkova, což potvrzuje jejich meziroční pohyb za období 2004 až 2005. Nutno zdůraznit, že hodnocení se týká vždy podpor vztahených věcně k danému roku zprávy, avšak vyplácených až do 30. 6. následujícího roku. Při tomto vymezení se meziročně výdaje na podporu agrárního sektoru zvýšily o necelých 16 %, z toho podpory zemědělským podnikům o téměř 27 %.

Posuzujeme-li souhrnné výdaje na podporu agrárního sektoru a venkova podle hlavních směrů a zdrojů, připadl v roce 2005 opět největší podíl podpor, tj. 44 %, na přímé platby (meziroční index růstu 115). Výrazně vzrostly podpory na Horizontální plán rozvoje venkova a na Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“, jejichž 20% podíl z roku 2004 vzrostl na zhruba 31% podíl v roce 2005. Ve prvním roce plného členství ČR v EU vzrostl podíl zdrojů EU na celkových výdajích na agrární politiku ze 40 % na 50 %, což potvrzuje mimořádně pozitivní vliv vstupu ČR do EU na důchodovou úroveň českého zemědělství.

Hodnotíme-li, do jaké míry napomáhají podpory agrárnímu sektoru včetně venkova k plnění dlouhodobých cílů agrární politiky, tak více než 55% podíl z celkových podpor byl v roce 2005 vynaložen na podporu příjmů zemědělských podniků. Druhou největší položku představují podpory ve prospěch zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu, jejichž meziroční podíl vzrostl na 23 %. Značnou část těchto podpor tvoří platby LFA, které vedle svých environmentálních účinků v těchto oblastech přímo zvyšují příjmy zemědělských podniků.

Souhrnně lze konstatovat, že meziroční zvýšení podpor do zemědělství o 27 % výrazně přispělo k utlumení zhoršených podmínek na agrárním trhu v roce 2005 (snížení cen zemědělských výrobců o 9,2 % a zvýšení cen vstupů o 4,0 %) a k udržení vysoce kladného souhrnného ekonomického výsledku zemědělství (7,6 mld. Kč podnikatelského důchodu proti 8,6 mld. Kč v roce 2004).

Z aktuálního vývoje českého agrárního obchodu ve vztahu k jednotnému trhu EU však vyplývají některé rizikové tendence. Současný dovoz je naplňován především produkty s vyšší přidanou hodnotou, zejména potravinářskými výrobky, zatímco export je tvořen převážně agrárními surovinami a polotovary.

SOUHRN ke Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2005

Vývoj národního hospodářství ČR se v roce 2005 vyznačoval především vysokým přírůstkem HDP (ve stálých cenách roku 1995), který dosáhl za dobu existence samostatné ČR rekordního meziročního růstu o 6 %. V porovnání s eurozónou (EU-12) bylo tempo hospodářského růstu v ČR vyšší o 4,7 p. b. a v porovnání s EU-25 o 4,4 p. b.

Česká ekonomika navázala v roce 2005 na pozitivní tendence předchozího roku. Došlo ke snížení rozdílu vůči původní EU-15 a zároveň k přiblížení se hranici 75 % průměrné úrovně HDP na obyvatele v celé současné EU (při přepočtu pomocí běžné parity kupní síly). Podle předběžných údajů Eurostatu předstihla ČR v roce 2005 v úrovni HDP Portugalsko a přiblížila se Řecku a Španělsku.

Vybrané charakteristiky vývoje národního hospodářství ČR¹⁾

Ukazatel	MJ	2004	2005
Hrubý domácí produkt - b. c.	mld. Kč	2 767,7	2 931,1
	meziroční index	108,3	105,9
Hrubý domácí produkt - s. c. 1995	meziroční index	104,7	106,0
Příspěvky k růstu HDP ²⁾ - domácí konečné užití	%	3,2	1,5
v tom - konečná spotřeba	%	1,1	1,5
- hrubá tvorba kapitálu	%	2,1	0,0
- saldo zahraničního obchodu	%	1,4	4,4
Úroveň HDP na obyvatele ³⁾	EU-25 = 100	70	73
Úroveň HDP na obyvatele ³⁾	EU-12 = 100	65	68
Index cenové hladiny HDP	EU-12 = 100	52	55
Průměrná měsíční mzda (nominální) ⁴⁾	Kč	18 035	19 030
	meziroční index	106,6	105,5
Makroekonomická průměrná mzda ⁵⁾ - nominální	meziroční index	105,2	105,5
- reálná	meziroční index	102,3	103,5
Průměrná míra inflace	%	2,8	1,9
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům ⁶⁾	%	4,75	4,20
Obchodní bilance	mld. Kč	-26,4	40,4
Běžný účet platební bilance	mld. Kč	-167,3	-61,7
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-93,7	-56,3
Deficit sektoru vládních institucí ⁷⁾	% HDP	2,9	2,6
Dluh sektoru vládních institucí ⁷⁾	% HDP	30,6	30,5
Obecná míra nezaměstnanosti (průměr) ⁸⁾	%	8,3	7,9
Devizový kurz nominální (průměr) - Kč/EUR	Kč	31,90	29,78
- Kč/USD	Kč	25,70	23,95

Pramen: ČSÚ; ČNB; MF; MPSV; Eurostat

Poznámky:

1) Makroekonomické údaje neobsahují revize ČSÚ provedené po 14. 4. 2006.

2) Výpočet na základě cen a struktury předchozího roku.

3) Přepočet pomocí parity kupní síly; založeno na výsledcích srovnávacího projektu za rok 2003 a odhadech OECD.

4) Zahrnuje pouze subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci a všechny organizace nepodnikatelské sféry.

5) Podíl objemu mezd a počtu zaměstnanců (pracovníků pobírajících mzdu) podle metodiky VŠPS, včetně zaměstnanců malých podniků, nezapočítaných do analogického ukazatele průměrné měsíční mzdy.

6) Úrokové sazby ze stavu korunových úvěrů.

7) Vládní deficit a vládní dluh podle Maastrichtu.

8) Podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (zaměstnaní spolu s nezaměstnanými), kde číselník i jmenovatel

Rozhodující význam pro hospodářský růst ČR v roce 2005 měl zahraniční obchod, zejména podstatné zlepšení exportní výkonnosti ekonomiky. Přínos velmi příznivého vývoje salda ZO (z -26,4 mld. Kč v roce 2004 na +40,4 mld. Kč v roce 2005) pro dosažené tempo přírůstku HDP činil 4,4 %. Pozitivní vliv měl i nárůst výdajů domácností na konečnou spotřebu, zatímco opačný vliv měl meziroční vývoj výdajů vládních institucí.

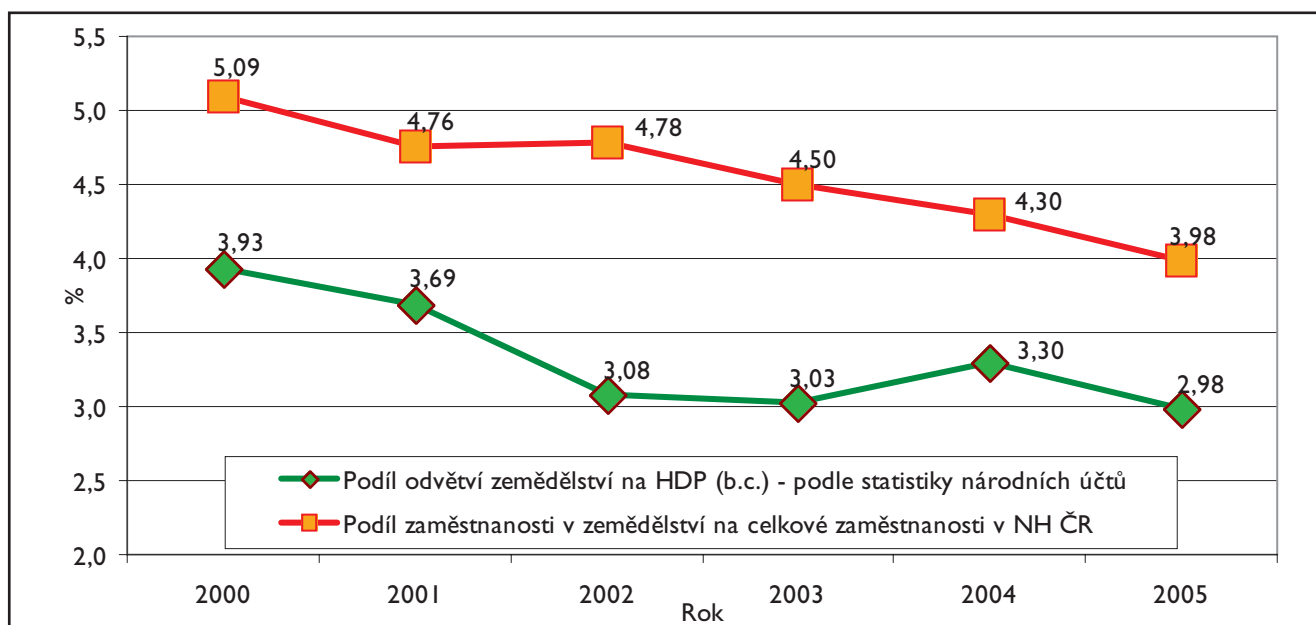
Růst české ekonomiky probíhal v roce 2005 v nízkoinflačním prostředí. Průměrná míra inflace vyjádřená růstem indexu spotřebitelských cen meziročně poklesla o 0,9 p. b. (na 1,9 %), což byla jedna z nejnižších měr inflace v EU-25 v roce 2005.

Hospodářský růst se projevil i na trhu práce. Průměrný počet nezaměstnaných v roce 2005 (410 tis.) byl meziročně nižší o 3,7 %. Průměrná míra nezaměstnanosti (7,9 %) se meziročně snížila o 0,4 p. b. Hrubá měsíční průměrná nominální mzda (19 030 Kč) za rok 2005 byla meziročně vyšší o 5,5 %. Reálně se průměrná měsíční mzda zvýšila o 3,5 %.

Podíl sektoru zemědělství (včetně lesnictví a rybolovu) na hrubém domácím produktu dosahuje 2,98 % a na celkové zaměstnanosti 3,98 %. Oba podíly přibližují ČR k vyspělým zemím EU 25

Pozice zemědělství v rámci národního hospodářství ČR

Pramen: Údaje ČSÚ, MF

Poznámky: Zemědělství = odvětví zemědělství včetně lesnictví a rybolovu.

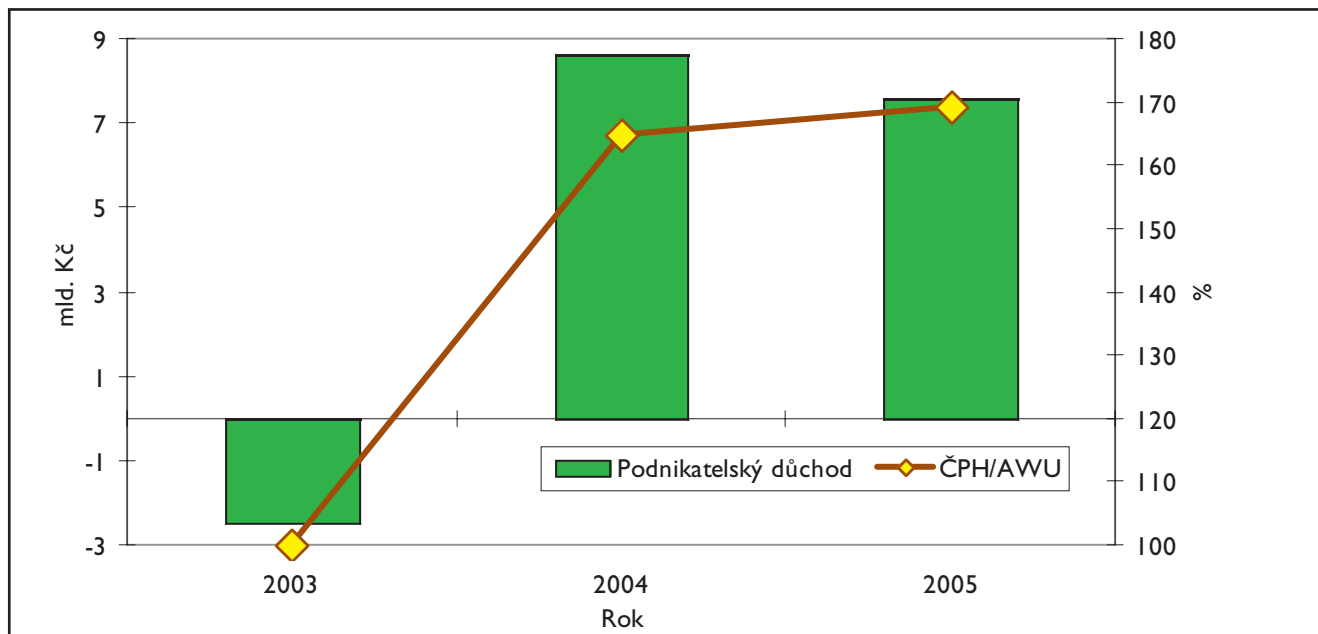
Údaje týkající se HPH neobsahují revize ČSÚ provedené po 14. 4. 2006.

Souběh ekonomických podmínek po vstupu do EU, zejména téměř zdvojnásobení podpor zemědělství proti roku 2003, vedl v roce 2005 k dalšímu zlepšení ekonomických výsledků sektoru. Úroveň důchodu z faktorů na pracovníka se podle zpřesněného druhého odhadu Souhrnného zemědělského účtu meziročně zvýšila v běžných cenách o dalších 2,7 % a proti roku 2003 dokonce o téměř 70 %. Podnikatelský důchod sektoru v běžných cenách se v roce 2005 vytvořil ve výši 7,6 mld. Kč (v roce 2004 činil 8,6 mld. Kč, zatímco v roce 2003 dosahoval -2,5 mld. Kč)

Velmi příznivého ekonomického výsledku sektoru v běžných cenách, měřeno zejména úrovní čisté přidané hodnoty na pracovníka, bylo v roce 2005 proti roku 2004 dosaženo při 10,5% poklesu hodnoty zemědělské produkce v tzv. základních cenách (z toho hodnoty rostlinné produkce o 17,2 %), při nižší hodnotě mezispotřeby o 0,7 % a při mírně vyšší spotřebě fixního kapitálu o 0,6 %. Po vstupu do EU se tak vytvořily velmi příznivé podmínky pro další rozvoj zemědělství, včetně snížení jeho míry zadluženosti a zvýšení úrovně odměn za práci.

Vývoj čisté přidané hodnoty (ČTH) na pracovník a podnikatelského důchodu v zemědělství v letech 2003 až 2005

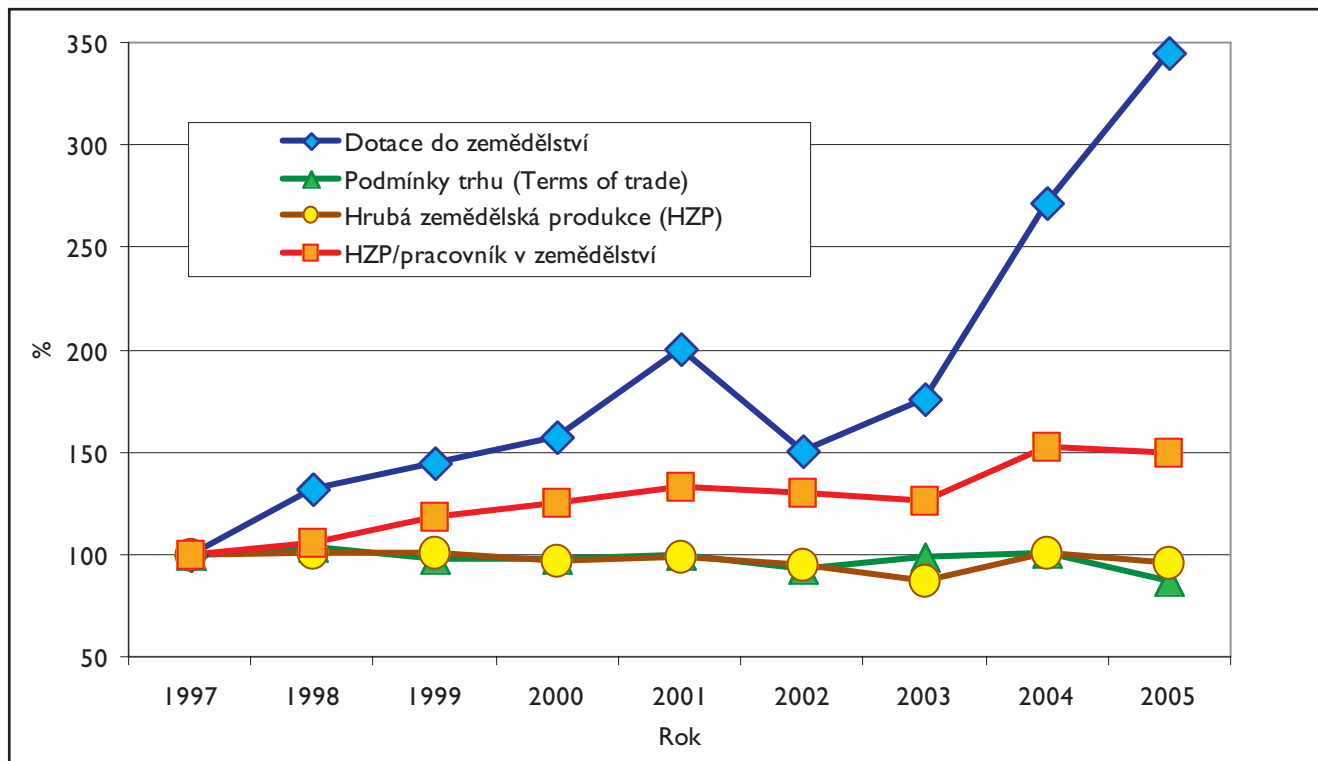
Pramen: VÚZE

Poznámka: AWU = Annual Work Unit - Roční pracovní jednotka (přepočtený pracovník)

Meziroční navýšení podpor zemědělství o 27 % eliminovalo výrazné zhoršení podmínek na agrárním trhu (meziroční pokles cen zemědělských výrobců o 9,2 % a zvýšení cen vstupů o 4 %), které bylo doprovázeno meziročním poklesem hrubé zemědělské produkce. Při dalším poklesu počtu pracovníků v zemědělství proti roku 2004 o 3,1 % se produktivita práce v zemědělství meziročně o necelá 2 % snížila, v porovnání s rokem 1997 je však o téměř 50 % vyšší

Vývoj podmínek a podpor zemědělství v letech 1997 až 2005

Pramen: VÚZE

V roce 2005 se potvrdilo, že vstup ČR do EU přinesl zemědělství ČR významné zvýšení příjmů a zlepšení hospodářských výsledků. Meziroční pokles hospodářského výsledku je především důsledkem poklesu objemu zemědělské produkce (o 4,8 % ve s. c. 1989), poklesu cen zemědělských výrobců (o 9,2 %) a nárůstu cen vstupů do zemědělství (o 4,0 %), nikoliv objemu podpor, které meziročně významně vzrostly

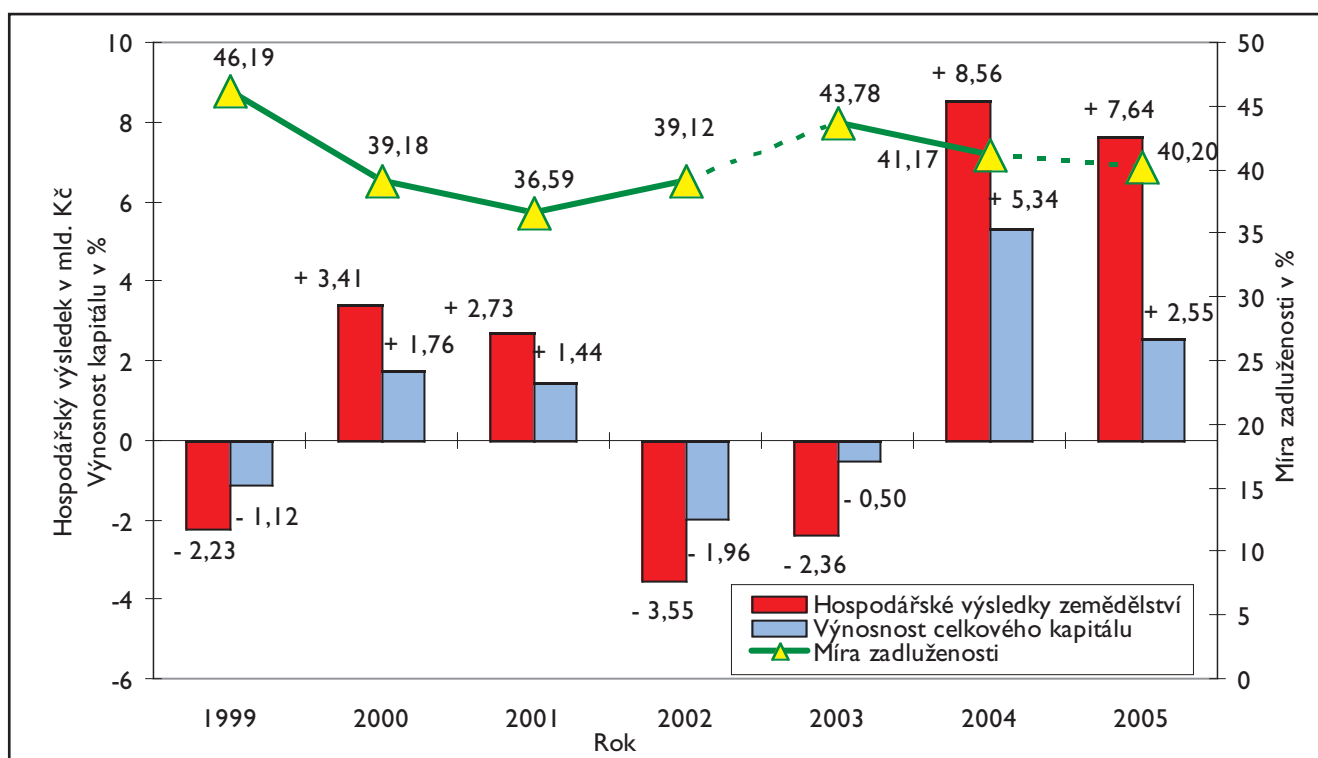
Podnikatelský důchod ze zemědělství za rok 2005 (dle 2. odhadu SZÚ ČSÚ) dosáhl úrovně + 7,64 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o téměř 11 % (+ 8,56 mld. Kč v roce 2004). Ekonomické výsledky odvětví zemědělství v roce 2005 (první celý rok po vstupu ČR do EU) v porovnání s rokem 2004 (který byl výjimečně pozitivní z hlediska zemědělské produkce) nebyly tak příznivé, jako výsledky roku 2004 ve srovnání s rokem 2003.

Ve výsledcích zemědělských podniků se v průběhu roku 2005 odrazily především následující vývojové změny:

- meziroční pokles objemu hrubé zemědělské produkce ve s. c. 1989 o 4,8 %;
- pokles průměrné úrovně indexu CZV proti stejnému období minulého roku o 9,2 %;
- průměrný nárůst indexu cen vstupů proti stejnému období minulého roku o 4,0 %;
- z toho vyplývající pokles „terms of trade“ o 12,7 %.

Přesto však předběžné výsledky roku 2005 v porovnání s rokem 2003 ukazují na udržení příznivých trendů výrazného zlepšení finálních ekonomických ukazatelů českého zemědělství po vstupu ČR do EU.

Zemědělství ČR – hospodářské výsledky, výnosnost podnikání a zadluženost

Pramen: Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) ČSÚ; Výběrové šetření FADN CZ, Šetření ČSÚ pro čtvrtletní výkaz P 3-04

Poznámky:

■ **Hospodářské výsledky:** V letech 1999 až 2002 = zisk nebo ztráta před zdaněním, vč. dotací provozního charakteru (výpočet FADN CZ); Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě (z. p.);

V letech 2003 až 2005 = Podnikatelský důchod dle SZÚ ČSÚ.

■ **Výnosnost celkového kapitálu:** V letech 1999 až 2002 = Výpočet FADN CZ

(Hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál) x 100; Jen za podniky hospodařící na zemědělské půdě;

V letech 2003 a 2004 = Výpočet z FADN CZ – údaje na 1 ha z. p., z celého souboru podniků

(Výsledek hospodaření / Aktiva celkem) x 100; V roce 2005 = Výsledky šetření ČSÚ pro výkazy P 3-04.

■ **Míra zadluženosti:** V letech 1999 až 2002 = Výpočet FADN CZ (Cizí kapitál / celkový kapitál) x 100; Jen za podniky hospodařící na z. p.;

V letech 2003 a 2004 = Výpočet z FADN CZ – údaje na 1 ha z. p., z celého souboru podniků

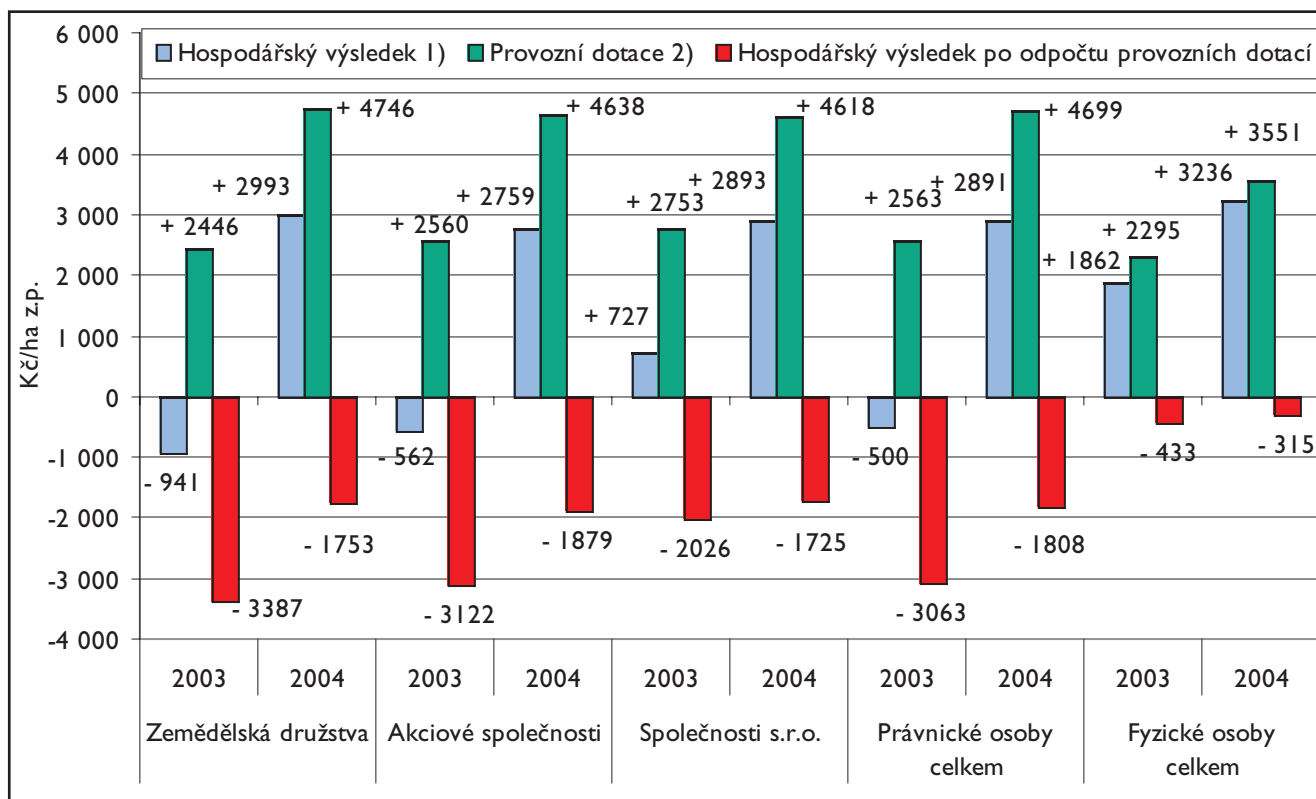
(Cizí zdroje / Aktiva celkem) x 100; V roce 2005 = Výsledky šetření ČSÚ pro výkazy P 3-04.

Definitivní výsledky šetření FADN CZ potvrdily, že všechny podnikatelské formy zemědělských podniků vykázaly za rok 2004, v přepočtu na 1 ha z. p., výrazné meziroční zlepšení svých hospodářských výsledků a dosáhly zisku. Rozhodujícím faktorem tohoto vývoje byl nárůst provozních dotací, návazně na uplatnění SZP EU. Jak ukazuje pozitivní agregátní výsledek zemědělství, tento trend pokračoval i v roce 2005

Údaje použité v následujícím grafu jsou definitivním výstupem šetření FADN CZ za roky 2003 a 2004. Ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2004 (dále jen „Zpráva 2004“) byly použity předběžné výstupy šetření FADN CZ, jedná se tedy o upřesnění předchozích údajů. Lze konstatovat, že závěry uvedené ve Zprávě 2004 se plně potvrdily.

Definitivní hospodářské výsledky podle podnikatelských forem za roky 2003 a 2004 (Kč/ha z. p.)

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Poznámky: 1) Hospodářské výsledky představují zisk nebo ztrátu před zdaněním, vč. provozních dotací.

2) Provozní dotace = jsou zahrnuty všechny vyplacené podpory vztahované k danému roku.

V roce 2004 došlo ke zlepšení rozhodujících ekonomických ukazatelů v hospodaření zemědělských podniků v porovnání s rokem 2003 i léty předcházejícími. Z tohoto pohledu lze rok 2004 považovat produkčně a ekonomicky za nadprůměrný.

Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 dosáhla v roce 2004 objemu 77,261 mld. Kč a meziročně vzrostla o 10 mld. Kč. Uvedený růst byl výsledkem vývoje hrubé rostlinné produkce. U hrubé živočišné produkce došlo k jejímu dalšímu poklesu probíhajícímu s mírnými výkyvy od roku 1989. Podíl hrubé rostlinné produkce na hrubé zemědělské produkci dosáhl 50,3 % a poprvé od roku 1989 převýšil hranici 50 %. Vývoj hrubé zemědělské produkce byl v roce 2004 doprovázen meziroční progresí cen placených zemědělským výrobcům o 8,1 % a zvýšením cen vstupů do zemědělství o 6,8 %. Tyto faktory se projevily v růstu přidané hodnoty zemědělských podniků. Pro posouzení výsledků zemědělství byla určena čistá přidaná hodnota používaná v metodice standardního výstupu EU, podle které byly modifikovány i údaje účetnictví a daňové evidence zemědělských podniků. S výjimkou podniků ve výrobním zaměření zahradnictví, trvalé kultury a chov prasat a drůbeže ve všech ostatních tříděných skupinách podniků v roce 2004 vzrostla.

Za základ příznivého vývojového trendu čisté přidané hodnoty lze jednoznačně považovat růst provozních dotací a ve výrobním zaměření trvalé kultury i dotace investiční. Rozložení provozních dotací uvedené jako průměr na 1 ha z. p. lze považovat za přijatelné a bez extrémních výkyvů. Podíl provozních dotací na hrubém příjmu za souhrn podnikových činností dosáhl v roce 2004 výše 12 % (7,8 % v roce 2003).

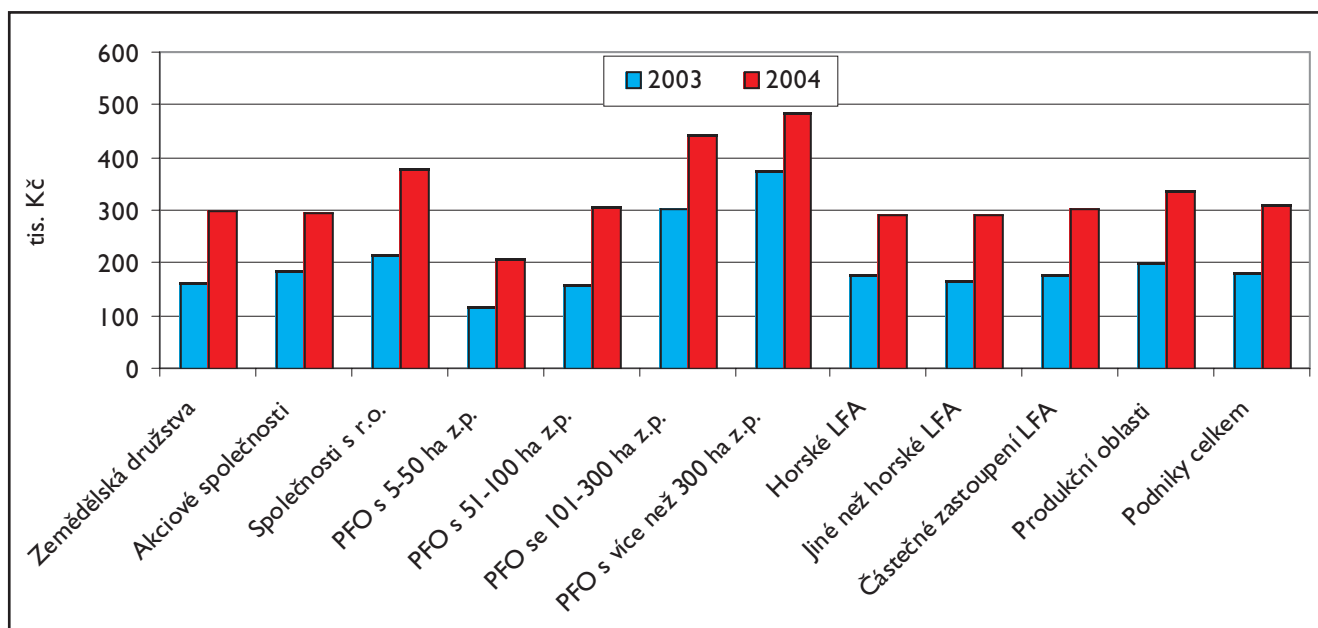

Podle definitivních výstupů šetření FADN CZ dosahovaly v roce 2004 u ukazatele objemu čisté přidané hodnoty připadajícího na přepočteného pracovníka (AWU) nejlepších výsledků střední a zejména velké podniky fyzických osob (PFO) a také podniky právnických osob (PPO) kategorie společností s r.o. Naopak nejmenších hodnot tohoto ukazatele dosahovaly v obou sledovaných letech malé PFO. Z titulu zásadně nezměněné podnikatelské struktury lze očekávat podobné hospodářské výsledky i v druhém roce členství ČR v EU

Údaje použité v následujícím grafu jsou definitivním výstupem šetření FADN CZ za roky 2003 a 2004. Ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2004 (dále jen „Zpráva 2004“) byly použity předběžné výstupy šetření FADN CZ, jedná se tedy o upřesnění předchozích údajů. Lze konstatovat, že závěry uvedené ve Zprávě 2004 se plně potvrdily.

Čistá přidaná hodnota (ČPH) vyjádřená na 1 přepočteného pracovníka (AWU) je výsledným ukazatelem působení ekonomických vztahů v zemědělských podnicích. Za průměr podniků dosáhla čistá přidaná hodnota v roce 2004 úrovně 312,9 tis. Kč/AWU (proti roku 2003 nárůst o 131 tis. Kč). Na dobrou výchozí úroveň navázaly v roce 2004 zejména PFO s výměrou nad 100 ha z. p. a u PPO společnosti s ručením omezeným.

Objem čisté přidané hodnoty (ČPH) v tis. Kč připadající na 1 AWU podle kategorií zemědělských podniků a podle regionálního členění, v letech 2003 a 2004

Pramen: Definitivní výsledky Výběrového šetření FADN za roky 2003 a 2004. V ZZ 2004 použity předběžné výsledky.

Poznámky: AWU = Annual Work Unit (roční pracovní jednotka, obdobně jako průměrný přepočtený pracovník). Do použité AWU jsou zahrnuti jak zaměstnanci, tak pracující rodinní příslušníci zemědělských podniků.

LFA = oblasti méně příznivé pro zemědělství; PFO = Podniky fyzických osob.

Podniky hospodařící v méně příznivých oblastech dosáhly přibližně stejného rozložení čisté přidané hodnoty navzájem mezi skupinami podniků.

Z regionálního pohledu se všechny kategorie podniků s půdou v LFA (kategorie: horské LFA, jiné než horské LFA a s částečným zastoupením LFA) vyznačovaly v roce 2004 vyrovnanou, mírně podprůměrnou hodnotou ukazatele ČPH/AWU; nadprůměrnou hodnotu tohoto ukazatele vykázaly podniky v produkčních oblastech.

V roce 2005 pokračoval pozitivní ekonomický vývoj v potravinářském průmyslu. Výsledek hospodaření před zdaněním za podnikatelské subjekty se 100 a více pracovníky dosáhl hodnoty 15,6 mld. Kč a meziročně vzrostl o 28,2 %

Tento vývoj byl charakteristický růstem výnosů při stagnaci nákladů s pozitivním dopadem na tvorbu zisku. Celkové výnosy vzrostly o 1,5 %. Nejdynamičtější změna nastala u stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby (nárůst o 35,4 %) a dále u ostatních výnosů (nárůst o 8,5 %). K růstu celkových výnosů přispěly zejména tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (nárůst o 2,4 %). Tržby za prodej zboží klesly o 5,2 %, zejména v důsledku snížení cen průmyslových výrobců.

Růst celkových nákladů meziročně oslabil (v roce 2005 nárůst jen o 0,3 %, na 253,8 mld. Kč, zatímco v roce 2004 byl vykázán růst o 6,3 % na 253,1 mld. Kč).

Ve struktuře nákladů vzrostly nejvýrazněji ostatní náklady (o 13,5 %), pomaleji rostly osobní náklady (o 1,2 %). Objemově nejvýznamnější položka nákladů - výkonová spotřeba se zvýšila o 0,4 %. Pokles zaznamenaly náklady na prodané zboží (o 7,1 %) a odpisy investičního majetku (o 4,8 %).

Ve srovnání s rokem 2004 i v roce 2005 se pokračující příznivý vývoj nákladů a výnosů promítl do vyššího tempa růstu hospodářského výsledku před zdaněním (růst o 28,2 %, v roce 2004 o 10,9 %) a přidané hodnoty (růst o 9,7 %, v roce 2004 o 5,6 %). Účetní přidaná hodnota dosáhla v roce 2005 podílu 18,9 % z celkových výnosů (v roce 2004 tento podíl činil 17,5 %).

Efektivnost hospodaření potravinářského průmyslu u podnikatelských subjektů se 100 a více zaměstnanci v roce 2005, po zlepšení v roce 2004, dále rostla. K tomuto růstu nejvíce přispěla výnosnost vlastního kapitálu o 2,9 p. b., na 18,6 % (v roce 2004 o 0,7 p. b., na 15,7 %). Výnosnost celkových pasiv se zvýšila o 1,9 p. b., na 9,5 % (v roce 2004 o 0,6 p. b., na 7,5 %) a nákladová rentabilita o 1,3 p. b., na 6,1 % (v roce 2004 o 0,2 p. b., na 4,8 %).

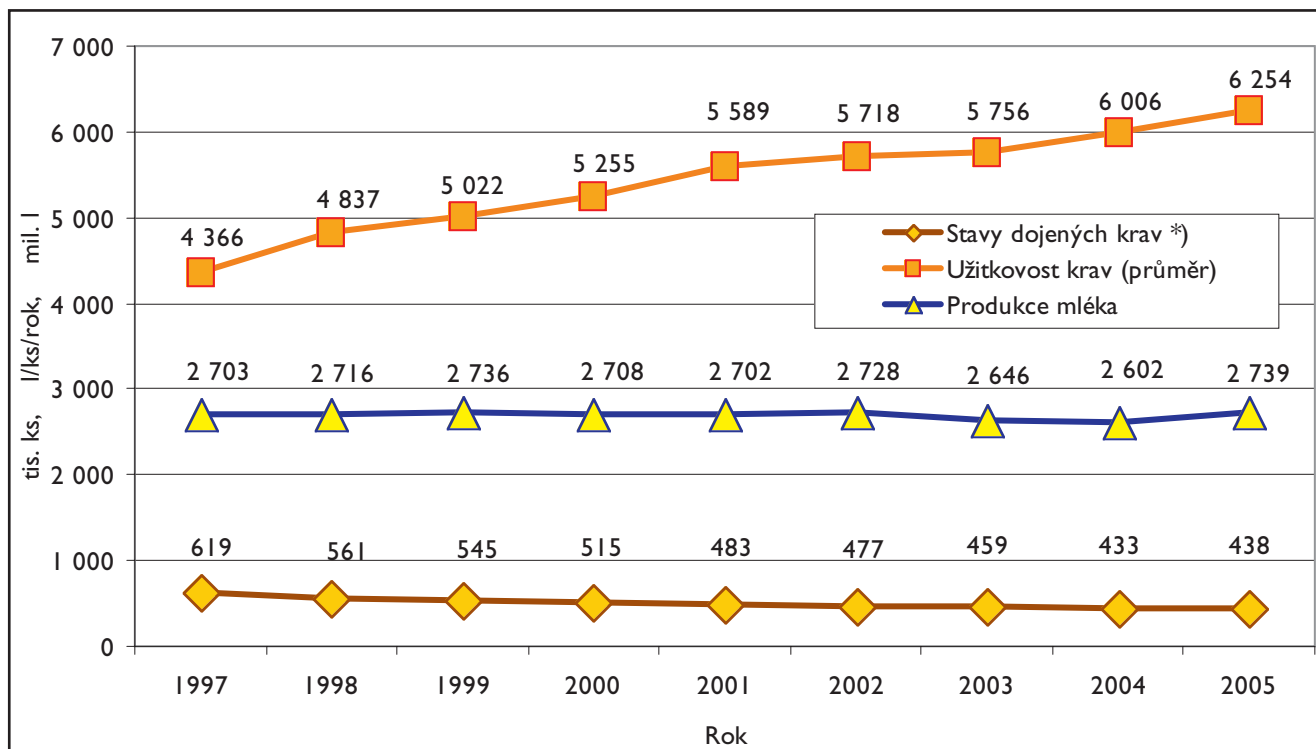

Vývoj klimatických podmínek v roce 2005 byl příznivý pro okopaniny a méně příznivý, zejména v době sklizně, pro zrniny. Z hlediska výnosů se prakticky u všech významných plodin řadil spíše k nadprůměrným. V oblasti živočišné výroby byl rok 2005 výjimečný pouze v obratu dlouhodobého trendu poklesu průměrného stavu dojených krav (nárůst o 1,1 %)

Celková sklizeň obilovin (vč. kukuřice na zrno a ostatních obilovin) byla proti roku 2004 nižší o 1 123,9 tis. tun, čili o 12,8 %. Produkce brambor (se zápočtem sklizně domácností) v roce 2005 vzrostla proti roku 2004 o 162,8 tis. tun, to i přesto, že celková výměra produkčních ploch poklesla o 934 ha. Průměrný hektarový výnos cukrové řepy v ČR v roce 2005 dosáhl 53,31 t, tj. rekordní výše v historii českého zemědělství. Vzhledem ke snížení ploch cukrovky došlo k meziročnímu snížení sklizně o 2,3 %, bylo sklizeno 3 496 tis. tun. Celkový objem sklizně řepky olejné meziročně poklesl na 769,4 tis. tun (934,7 tis. tun v roce 2004).

Produkce zeleniny a ovoce po zahrnutí sklizně domácností byla proti předchozímu roku nižší. Sklizňová plocha zeleniny České republiky se v roce 2005 meziročně téměř o čtvrtinu snížila a bylo sklizeno 273,4 tis. tun zeleniny (nižší o 15 % proti roku 2004). Ovoce bylo sklizeno 305,7 tis. t, což je sklizeň proti roku 2004 o 30 % nižší. Z více než 14 tis. hektarů vinic se v roce 2005 sklídilo 62,6 tis. tun hroznů, což je meziroční pokles o 10 %.

Vývoj stavů dojených krav, jejich užitkovosti a produkce mléka v letech 1997 až 2005

Pramen: ČSÚ, MZe – Situační a výhledová zpráva Mléko

*) Průměrné stavy

Produkce chmele byla ve výši 7 831 t, tj. o 24,1 % více než v roce 2004, při průměrném výnosu 1,38 t/ha (o 27,8 % větší ve srovnání s rokem 2004).

V oblasti živočišné výroby byl rok 2005 výjimečný pouze v obratu dlouhodobého trendu poklesu průměrného stavu dojených krav (nárůst o 1,1 %). Klesala produkce hovězího masa (o 16,1 %), vepřového masa (o 13,7 %), vajec (o 8,3 %). K nárůstu došlo v produkci mléka (o 5,2 %) a drůbežího masa (o 3,9 %). Mimo stavu ovcí (nárůst o 21 %) pokračoval pokles stavů hospodářských zvířat. Největší pokles stavů byl zaznamenán u prasat (o 8,0 %), stavy drůbeže celkem meziročně poklesly o 0,5 %. Přes nárůst stavu krav (o 0,1 %) pokračoval pokles stavů skotu (o 2,2 %).

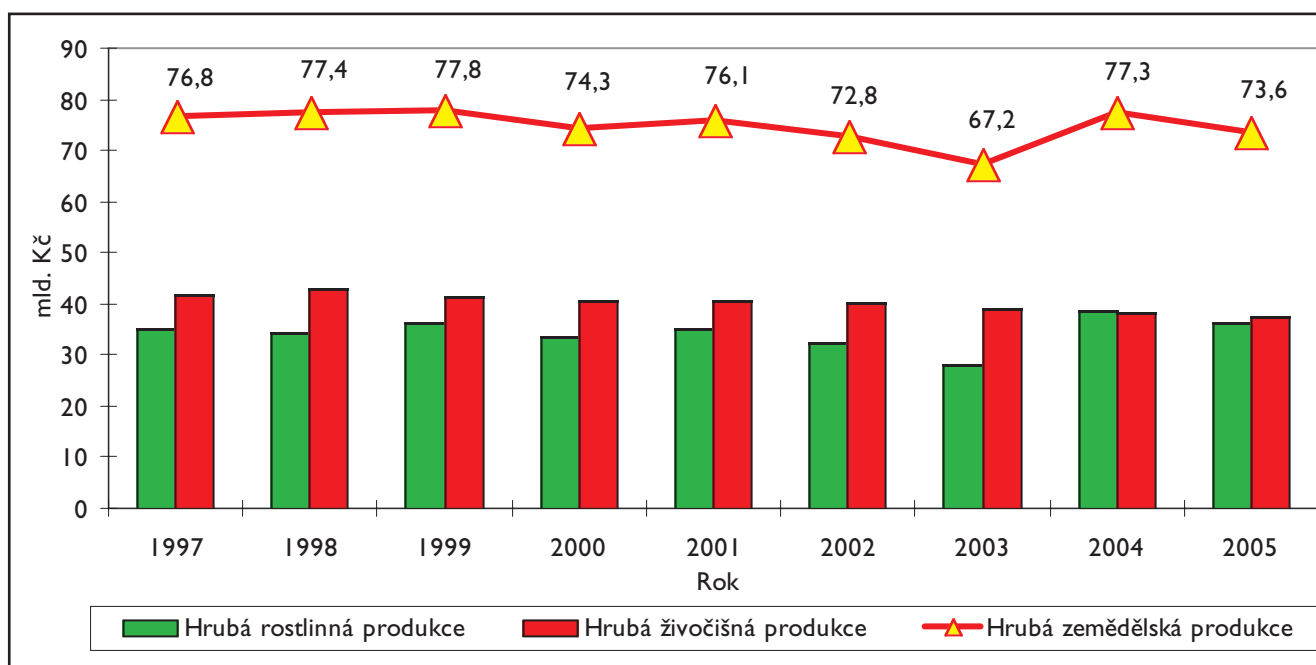
K meziročnímu poklesu hrubé zemědělské produkce došlo zejména v rostlinné výrobě (o 6,9 %), pokles živočišné výroby činil 2,6 %. Objem hrubé zemědělské produkce však od roku 1997 v podstatě stagnuje; produkční rozměr zemědělství se v období po roce 1997 nesnižuje

Hrubá zemědělská produkce se v roce 2005 meziročně snížila (v cenách roku 1989) o 4,8 %. Na uváděném poklesu se podílely především zhoršené výsledky rostlinné výroby, vlivem méně příznivých vegetačních podmínek se významně snížila sklizeň obilovin, olejnin a ovoce. Důvodem poklesu hrubé živočišné produkce je snížení výroby jatečného dobytka a vajec.

Výraznější snížení hrubé zemědělské produkce vyjádřené v běžných cenách je především ovlivněno snížením cen placených zemědělským výrobcům za dodané produkty. Hodnocený rok se vyznačoval poklesem cen rostlinných výrobků v důsledku jejich zásob ze sklizně roku 2004.

Hrubá zemědělská produkce (ve stálých cenách) na 1 ha zemědělské půdy dosáhla výše 17 259 Kč a proti roku 2004 se snížila o 4,7 %. Výše hrubé zemědělské produkce na jednoho pracovníka v zemědělství klesla nevýrazně (o 0,8 %) na 485 372 Kč; její výši ovlivnil úbytek pracovníků v zemědělství.

Vývoj objemu hrubé zemědělské produkce*) v letech 1997 až 2005

Pramen: ČSÚ

*) Ceny 1989.

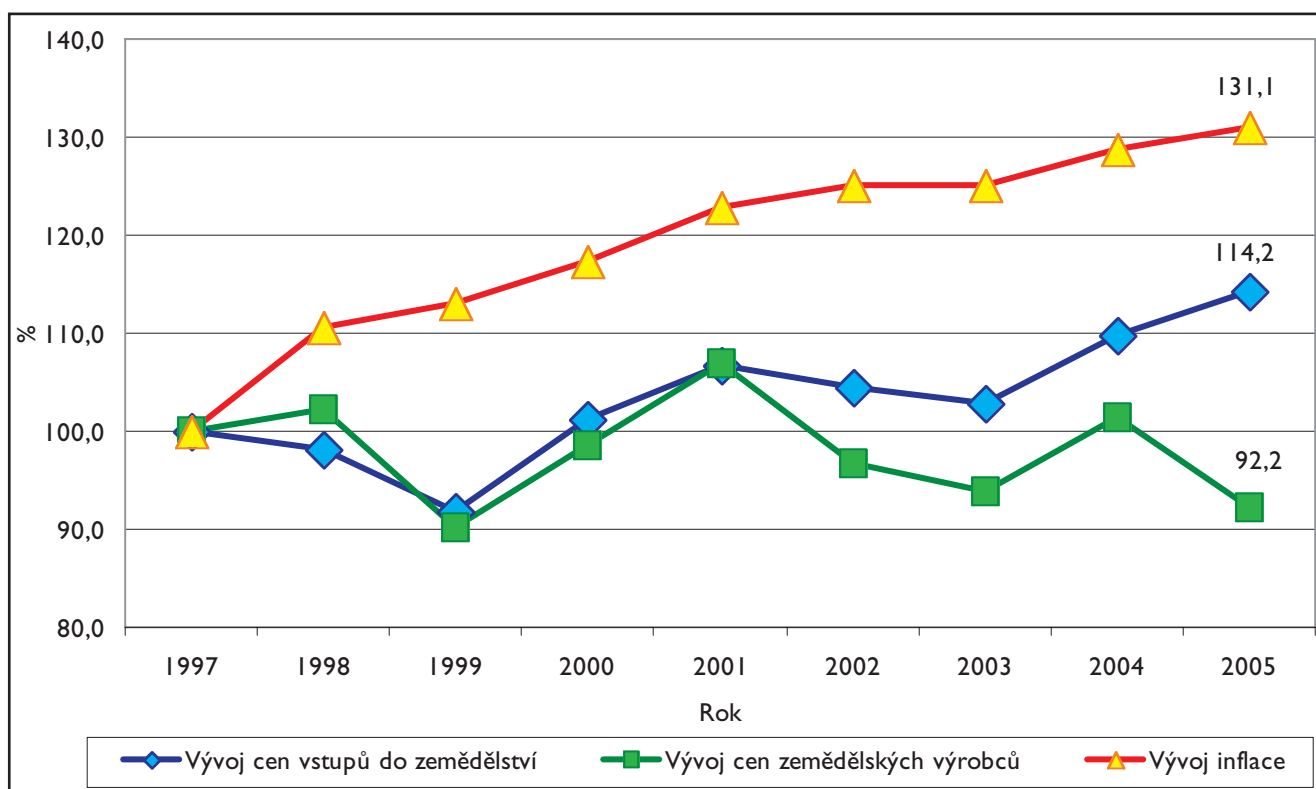
V roce 2005 došlo v celoročním průměru k meziročnímu poklesu cen zemědělských výrobců (CZV) o 9,2 %. Ceny vstupů do zemědělství naopak meziročně vzrostly o 4,0 %. Ačkoliv se tím cenové nůžky rozevřely, příjmy zemědělců z titulu rostoucích přímých plateb nadále vzrostly

V roce 2005 došlo v ČR k meziročnímu poklesu cen zemědělských výrobců o 9,2 %, které bylo způsobeno vysokou produkcí komodit rostlinné výroby ze sklizně roku 2004 v důsledku podstatného zlepšení technologie pěstování spolu s příznivým vývojem klimatických podmínek. Snižování cenové hladiny bylo patrné v celé vertikále agrárního trhu již od druhé poloviny roku 2004.

Vývoj CZV rozhodujících živočišných komodit v EU byl ovlivněn růstem poptávky po hovězím mase. Při vyrovnané nabídce a poptávce po jatečných prasatech nebyl v roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 zaznamenán výrazný pohyb CZV. Ceny jatečných kuřat se snížily v důsledku vyšší nabídky při snížení cen obilovin a krmných směsí. Vývoj CZV mléka byl ovlivněn snahou o přiblížení cen mléka v EU světovým cenám stanoveným podle Nového Zélandu.

V roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 došlo ke zmírnění růstu cen vstupů do zemědělství. Výsledný nárůst cen vstupů do zemědělství byl proti roku 2004 jen o 4,0 % (bez vlivu cen zvířat pro chov, cen za údržbu a opravy budov a cen budov). Nejvyšší nárůst cen zaznamenaly energie a maziva (o 17,1 %), přičemž došlo ke zvýšení cen u všech sledovaných položek, nejvíce u motorových paliv (o 24,9 %). Dále vzrostly ceny umělých hnojiv a půdních zlepšovacích prostředků (o 8,8 %), údržby a opravy strojního zařízení (o 5,4 %) i samotných strojů a ostatních zařízení pro zemědělství (o 3,1 %) a služeb do zemědělství (o 53,6 %). Naopak došlo proti roku 2004 k výraznému snížení cen krmiv, a pokračoval i pokles cen u pesticidů.

Vývoj cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 1997 až 2005 (index 1997 = 100)

Pramen: ČSÚ, VÚZE

Zemědělský půdní fond se v roce 2005 změnil pouze nevýznamně

Celková rozloha České republiky podle údajů ČÚZK, který dlouhodobě sleduje vývoj zemědělského půdního fondu podle vlastnických vztahů k půdě, je 7 887 tis. ha k 31. 12. 2005. Z toho zemědělský půdní fond je 4 259 tis. ha, tj. 54,01 % z celkové rozlohy. Proti roku 2004 došlo ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 5,1 tis. ha, tj. o 0,12 %. Struktura ZPF podle údajů ČÚZK se meziročně změnila, s výjimkou výměry vinic, nevýznamně.

Podle evidence „uživatelsky využívané zemědělské půdy“ (LPIS), která je evidovaná při MZe, byl k 24. 2. 2006 rozsah zemědělské půdy 3 511,5 tis. ha, tj. o 748 tis. ha méně než podle údajů ČÚZK. Rozdíl mezi evidencí zemědělské půdy podle LPIS a ČÚZK je dán odlišnou metodikou evidence. ČÚZK eviduje půdu (pozemky) podle vlastníků, kdežto LPIS eviduje půdu (užitkové bloky) podle uživatelů, kteří se přihlásili o podpory.

Výměra evidovaných vinic se v roce 2005 zvýšila o 392 ha (2,14 %) proti roku 2004. Výměra ovocných sadů (převážně intenzivních ovocných sadů) se snížila o 306 ha. Rozsah evidovaných chmelnic dlouhodobě stagnuje na cca 11 tis. ha. Vzhledem k tomu, že výměra trvalých travních porostů vzrostla nepodstatně, pouze o 2 041 ha, prakticky beze změny zůstává i procento zornění (71,5 % v roce 2005). Rozsah neoseté orné půdy a úhor se proti roku 2004 snížil z 55 tis. ha na 45 tis. ha v roce 2005.

Struktura zemědělské půdy podle jednotlivých typů LFA v roce 2005 zůstala stejná jako v roce 2004. Méně příznivé oblasti (LFA) v roce 2005 zaujímaly 50,2 % z p. ČR. Metodika vymezení těchto oblastí se provádí na základě NV č. 241/2004 Sb.

Mírný nárůst zaznamenala výměra území s ochranným režimem hospodaření podle zákona č. 114/1992 Sb. Rozhodující měrou se na tom podílelo vyhlášení národního seznamu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a vyhlášení nové CHKO Český les. Počet CHKO v ČR se tak zvýšil na 25. Evropsky významné lokality zaujímají rozlohu přibližně 725,5 tis. ha, tj. 9,2 % celkové rozlohy ČR. Součástí Natury 2000 jsou také tzv. ptačí oblasti vyhlášené v roce 2004, které zaujímají plochu 693,9 tis. ha (8,8 % celkové rozlohy ČR). Celkový rozsah území chráněných podle zákona o ochraně přírody a krajiny se na základě údajů z GIS odhaduje na 1 650 tis. ha (20,9 % plochy ČR), což představuje proti roku 2004 nárůst o více než 2 p. b.

V roce 2005 došlo k nepatrnému poklesu podílu ploch s alternativním hospodařením (6,4 % proti 6,5 % v roce 2004). Důvodem snížení byl pokles ploch v ekologickém zemědělství. Integrované systémy pěstování plodin zaznamenaly mírný nárůst. Největší význam z hlediska rozsahu těchto ploch má integrované pěstování ovoce (9 312 ha, 178 podniků), následuje integrovaný systém pěstování vinné révy (6 822 ha, 163 pěstitelů).

Spotřeba hnojiv v roce 2005 ve srovnání s předchozím rokem mírně poklesla. Od roku 2001 (vyjma roku 2003) se drží úroveň celkové spotřeby minerálních hnojiv okolo 90 kg č. ž./ha z. p. Na zemědělskou půdu bylo dále aplikováno celkem 4 259 tis. t statkových hnojiv, což představuje dalších 54,4 kg č. ž./ha z. p. Přetrvává sestupná tendence spotřeby vápenatých hmot, proti roku 2004 byl zaznamenán pokles o 34 %.

Spotřeba účinných látek POR na 1 ha z. p. zůstává v roce 2005 na úrovni předchozího roku. Podíl mykobakteriálních přípravků činil 0,06 % z celkové spotřeby.

Biologickými prostředky na ochranu rostlin bylo ošetřeno 7 700 ha kulturních plodin (5,7 tis. ha v roce 2004). Největší podíl biologické ochrany tvořila ochrana kukuřice proti zavíječi kukuřičnému, ošetřeno bylo 4 749 ha.

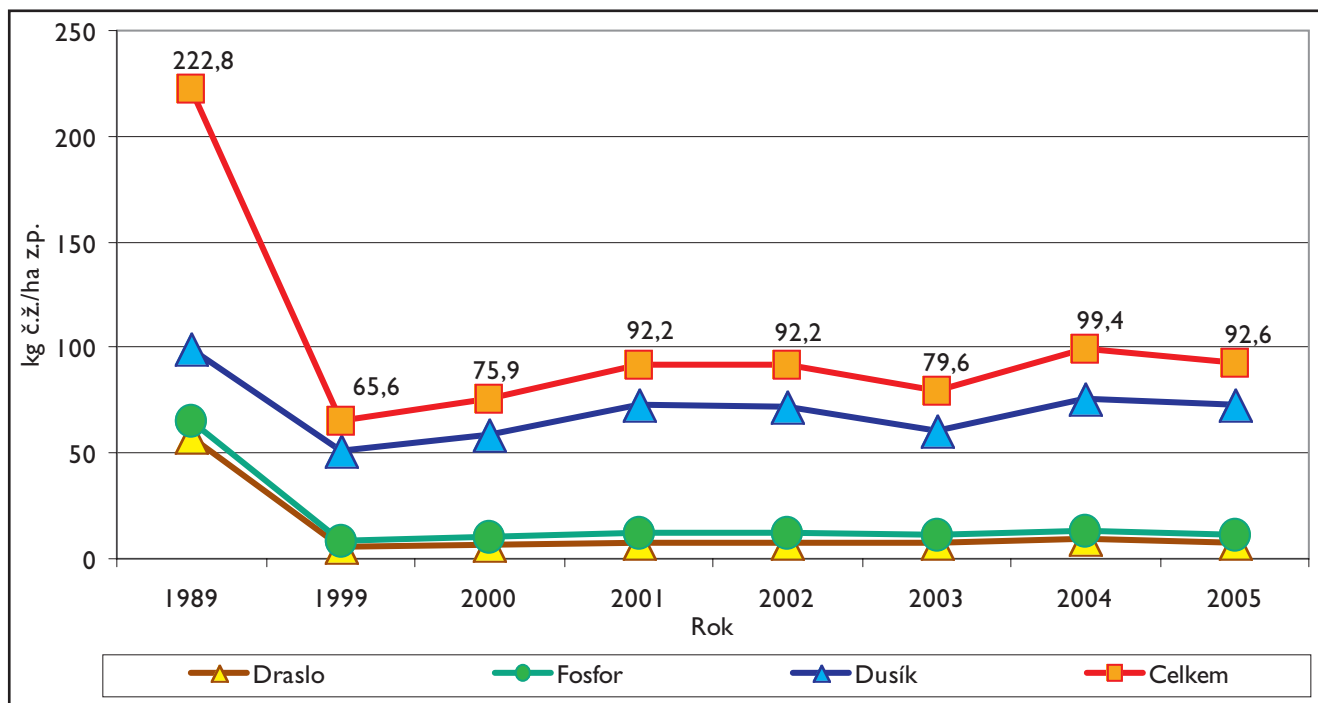
V roce 2005 způsobila zemědělská výroba 9 havárií z celkového počtu 264 evidovaných na ČIŽP, další 2 způsobila lesnická a 1 rybářská výroba. Počet havárií způsobených zemědělstvím neustále klesá. Spotřeba energie v zemědělství činí podle odhadu VÚZT 16 mil. GJ (údaj není srovnatelný s předchozím rokem

v důsledku změny metodiky výpočtu). Spotřeba motorové nafty představovala 508,1 mil. l. V resortu zemědělství bylo v roce 2005 vydáno 61 rozhodnutí o integrovaném povolení ve smyslu zákona č. 76/2002 Sb., o IPPC, (69 rozhodnutí v roce 2004 a 5 rozhodnutí v roce 2003).

Trh s půdou v ČR v roce 2005 nadále posiloval. Hlavním důvodem tohoto růstu byl prodej zemědělských pozemků ve vlastnictví státu a podpory programu „Půda“ pro nákup soukromé půdy ze zdrojů PGRLF.

Celková výměra převedené státní půdy do soukromého vlastnictví za období od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2005 představuje 276 tis. ha, tj. 55 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy (500 tis. ha). Prodej zemědělské půdy podle § 7, zákona č. 95/1999 Sb., v roce 2005 spíše stagnoval.

Aplikace průmyslových hnojiv v letech 1989 až 2005 (kg č. ž./ha z. p.)

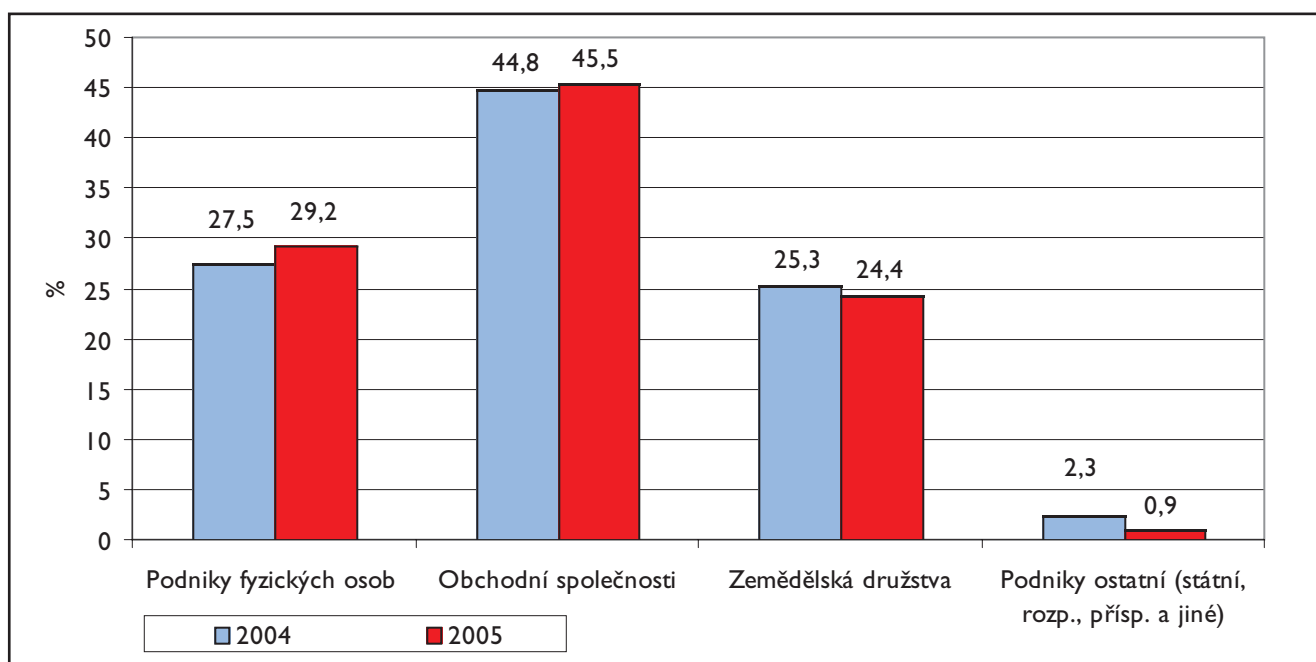

Vývoj podnikatelské struktury zemědělství, podle výměry obhospodařované zemědělské půdy, byl v roce 2005, ve srovnání s rokem 2004, charakterizován mírným růstem podílu podniků fyzických osob a obchodních společností, při současném mírném poklesu podílu zemědělských družstev

Koncem roku 2005 bylo v ČR podle aktualizovaného zemědělského registru 47,0 tis. subjektů (podniků) se zemědělskou výrobou. Z toho 1,8 tis. bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovalo z. p.). Jsou zde zastoupeny jak velké specializované podniky právnických a fyzických osob, tak i malé nepodnikatelské subjekty bez osvědčení pro samostatně hospodařící rolníky (SHR) a zároveň bez živnostenského oprávnění. Ostatní podniky obhospodařovaly celkem 3 586 tis. ha z. p., z toho 2 658 tis. ha o. p.

Značný podíl na obhospodařované půdě připadá dosud na podniky právnických osob (PPO) - necelých 71 % na z. p. a necelých 75 % na o. p. Zvláště vysoký je jejich podíl na početních stavech hospodářských zvířat. Na PPO připadá více než 78 % skotu, 90 % prasat a 87 % drůbeže. Z jednotlivých právních forem podniků jsou největšími chovateli skotu družstva, následovaná a. s. a podniky fyzických osob (PFO). Na chovu prasat se nejvíce podílejí a. s., družstva a s. r. o., na chovu drůbeže a. s., s. r. o. a PFO.

Podnikatelská struktura dle obhospodařované zemědělské půdy v letech 2004 a 2005

Pramen: ČSÚ – Zemědělský registr

Pro velikostní strukturu podniků v českém zemědělství je nadále charakteristický její duální charakter. Na velký počet malých podniků připadá pouze malá část z. p. U velkých podniků je tomu naopak. V roce 2005 obhospodařovalo 85,8 % všech podniků vedených v zemědělském registru (s výměrou pod 50 ha z. p.) 7,7 % příslušné výměry, zatímco na 4,2 % podniků s výměrou nad 500 ha z. p. připadlo 73,8 % z. p.

Trh s půdou v ČR v roce 2005 nadále rostl

Trh s půdou v ČR v roce 2005 nadále posiloval. Hlavním důvodem tohoto růstu byl prodej zemědělských pozemků ve vlastnictví státu a podpory programu „Půda“ pro nákup soukromé půdy ze zdrojů PGRLF.

Výměra prodané zemědělské půdy ve vlastnictví státu prostřednictvím PF ČR v roce 2005 se proti roku 2004 prakticky nezvýšila (index 109,19). Průměrná výměra prodávaného pozemku se v roce 2005 meziročně snížila o 2,04 % a průměrná cena za 1 m² se proti roku 2004 snížila nepodstatně (o 0,89 %), a to z 4,47 Kč/m² na 4,43 Kč/m².

Celková výměra převedené státní půdy do soukromého vlastnictví za období od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2005 představuje 276 tis. ha, tj. 55 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy (500 tis. ha). Prodej zemědělské půdy podle § 7 zákona č. 95/1999 Sb. v roce 2005 mírně stagnoval.

V rámci programu PGRLF „Půda“ se do konce roku 2005 prodalo 17 936 ha z. p., a to na základě 354 schválených žádostí. Na jednu schválenou žádost se v průměru nakoupilo 51 ha. Proti roku 2004 prodej zemědělské půdy v roce 2005 velmi rychle vzrostl, a to o 12 867 ha.

Výměra prodané zemědělské půdy od ostatních vlastníků (převážně fyzických osob) v roce 2005 byla přibližně 49 tis. ha.

Veškerá prodávaná zemědělská půda (státní, z programu Půda a ostatní vlastníci) v roce 2005 představovala přibližně 141 tis. ha, tj. 3,3 % z celkového zemědělského půdního fondu. Meziroční podíl prodeje zemědělské půdy v České republice je srovnatelný s podílem prodeje zemědělské půdy v zemích EU-15.

Tržní ceny zemědělské půdy pro zemědělské účely s výměrou nad 5 ha v roce 2005 poklesly z 3,75 Kč/m² na 3,58 Kč/m², tj. o 4,5 %. Vstup ČR do EU se v prvním roce neprojevil v nárůstu tržních cen zemědělské půdy.

Rovněž tak tržní ceny zemědělské půdy pro nezemědělské účely s výměrou do 1 ha se v roce 2005 snížily, a to ze 104,24 Kč/m² v roce 2004 na 95,18 Kč/m², tj. o 8,7 %.

Privatizace státního majetku v zemědělství a vyřizování restitučních nároků v zemědělství v roce 2005 dále pokračilo

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství pokračuje. V rámci správních řízení bylo do 31. 12. 2005 rozhodnuto celkem o 1 701 398 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 307 427 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 127 758 ha. Z důvodů nenaplnění zákonných podmínek pozemkové úřady rozhodly o nevydání 268 414 ha.

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) je v zásadě ukončena. Z původního počtu 316 státních statků, které vstoupily do privatizace, byla vyhlášena likvidace a dosud neukončena u 9 státních statků, a dále u 12 státních statků byl vyhlášen konkurz. U státních statků byl nejrozšířenější metodou privatizace přímý prodej předem určenému nabyvateli (48,59 % případů). Z hlediska právní formy nabyvatele připadla převažující část privatizovaného státního majetku právnickým osobám.

V rámci restitucí administruje PF ČR vypořádání oprávněných osob ze zákona o půdě. Jedná se o nároky na náhrady (např. za znehodnocení vrácených budov a za odebraný živý a mrtvý inventář). Dále se jedná o vypořádání nároků oprávněných osob na převod pozemků. Tyto nároky vypořádává PF ČR bezúplatným převodem jiných pozemků z vlastnictví státu a správy PF ČR do vlastnictví oprávněných osob (tzv. náhradní pozemky) a zápočtem nároků oprávněných osob na převod pozemků podle § 11, odst. 2 zákona o půdě na úhradu kupní ceny pozemků při prodeji půdy podle zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. Z celkové výměry 502 400 ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2005 bylo pronajato 491,6 tis. ha. Největší podíl připadl na právnické osoby (70,6 %), zbytek na fyzické osoby - restituenty a soukromé zemědělce. Přitom zůstalo z nejrůznějších důvodů k 31. 12. 2005 ještě 10 796 ha zemědělské půdy nepronajato, což představuje 2,1 % celkové výměry státní půdy ve správě PF ČR.

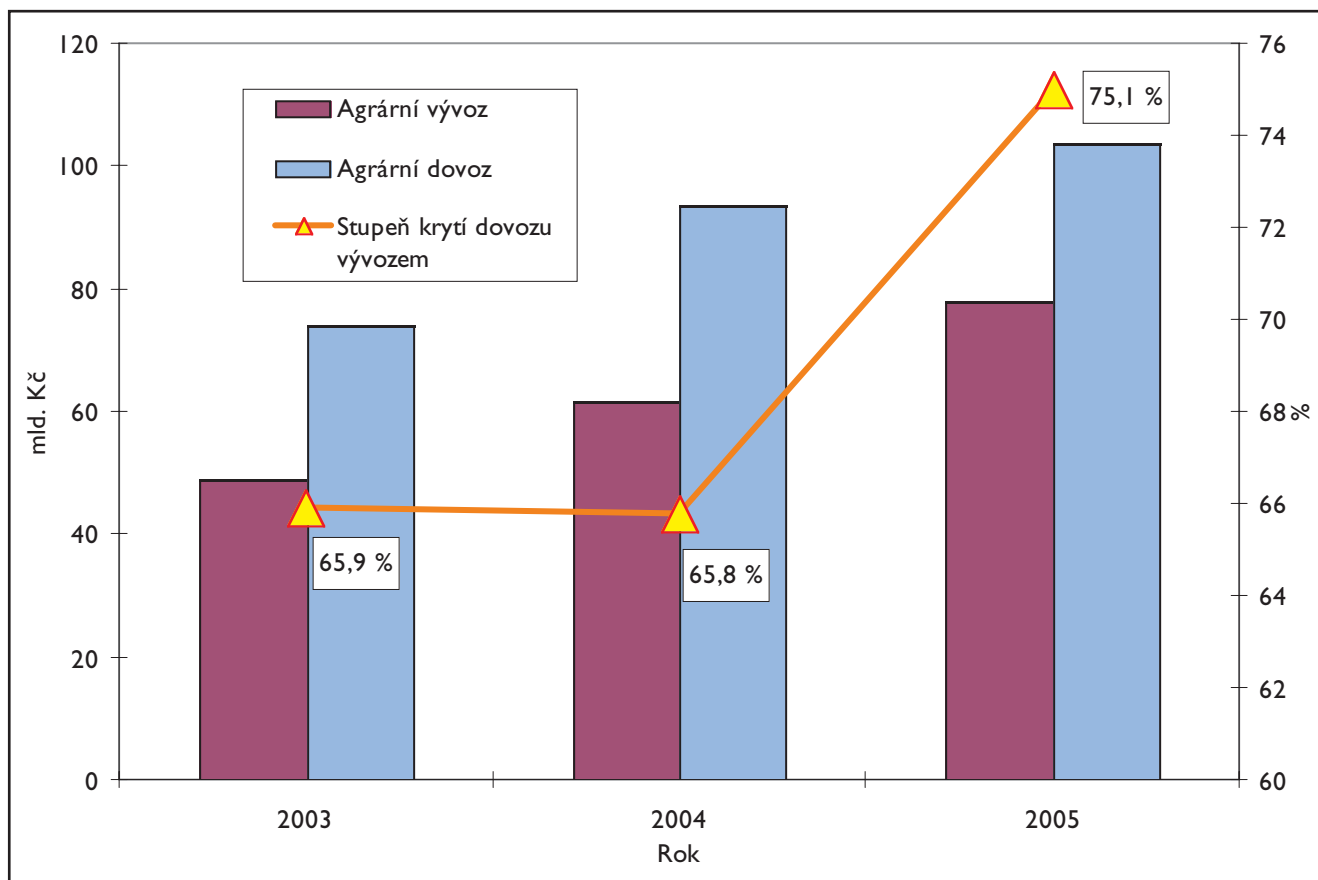

Pasivní saldo agrárního zahraničního obchodu (AZO) se v roce 2005 meziročně významně zlepšilo (z 32 017,5 mil. Kč v roce 2004 na 25 871,5 mil. Kč v roce 2005). Výrazné zlepšení ukazuje i dynamický ukazatel stupně krytí dovozu vývozem. Lze konstatovat, že se v AZO projeví zlepšené podmínky vzájemného obchodu v rámci EU po vstupu ČR do EU, zejména v důsledku odstranění cel vůči členským zemím EU-25

Obrat agrárního zahraničního obchodu ČR v roce 2005 se meziročně zvýšil o 26 571,2 mil. Kč, tj. o 17,1 %, především v důsledku přírůstku vývozu o 16 358,6 mil. Kč (o 26,6 %). Souběžné zvýšení agrárního dovozu činilo 10 212,6 mil. Kč (10,9 %). Při vyjádření v EUR se agrární vývoz v roce 2005 zvýšil meziročně o 686,5 mil. EUR (35,6 %) a dovoz o 551,6 mil. EUR (18,8 %). Lze konstatovat, že vstup ČR do EU měl pozitivní vliv na dynamiku AZO.

V důsledku většího meziročního zvýšení vývozu v porovnání s dovozem došlo k poklesu schodku bilance českého agrárního zahraničního obchodu z 32 017,5 mil. Kč na 25 871,5 mil. Kč (resp. ze 1 003,5 mil. EUR na 868,6 mil. EUR), tj. o 19,2 %, resp. o 13,4 %.

V letech 2003 - 2004 se země EU-25 podílely na celosvětovém agrárním vývozu v průměru 47,2 % a na korespondujícím agrárním dovozu 45,6 %. Průměrné podílové zastoupení nových členských zemí EU (EU-10) na tomto vývozu a dovozu činilo 2,5 %, resp. 2,7 %, z toho participace ČR 0,38 % a 0,56 %.

Agrární zahraniční obchod – vývoj stupně krytí dovozu vývozem v letech 2003 až 2005

Pramen: ČSÚ, VÚZE

Z pohledu agrárního zahraničního obchodu v rámci rozšířené EU se ČR podílela na celkovém vývozu v průměru 0,81 % a na celkovém dovozu 1,24 %. Na agrárním vývozu do zemí EU-10 ČR participovala 15,1 % a na odpovídajícím dovozu 20,9 %.

Rozhodujícími obchodními partnery českého agrárního sektoru byly v uplynulém období nynější země EU-25, jejichž podíl se po rozšíření EU dále zvýšil. Hodnota vývozu do EU-25 v roce 2005 činila 66 011,1 mil. Kč (2 216,3 mil. EUR) a stoupla meziročně o 13 817,5 mil. Kč (580,4 mil. EUR), tj. o 26,5 %, resp. o 35,5 %. Rovněž hodnota dovozu ze zemí EU 25 (92 589,1 mil. Kč, resp. 3 108,7 mil. EUR) se zvýšila o 9 381,2 mil. Kč (o 500,7 mil. EUR), tj. o 11,3 %, resp. o 19,2 %.

Vývoz zemědělských a potravinářských komodit do rozvojových zemí (RZ) se v roce 2005 zvýšil proti předchozímu roku o 64,0 %. Odpovídající dovoz z RZ v roce 2005 činil 6,4 % z celkového agrárního dovozu. Hodnota dovozu se meziročně zvýšila o 11,2 %. V důsledku toho pasivní bilance agrárního zahraničního obchodu s RZ poklesla o 1 488,6 mil. Kč (44,3 mil. EUR), tj. o 57,8 %.

Ve zbožové skladbě agrárního vývozu došlo k nejvýraznějšímu meziročnímu zvýšení hodnoty u agregace Obiloviny, a to o 5 138,4 mil. Kč. Pozoruhodný nárůst exportu byl rovněž u dalších komoditních agregací, zejména u agregací Mléko a mléčné výrobky, vejce a med (o 1 596,9 mil. Kč), Ovoce a ořechy (o 1 507,3 mil. Kč), Olejnatá a ostatní semena a plody (o 990,7 mil. Kč), Cukr a cukrovinky (o 975,3 mil. Kč), Tabák a vyrobené tabákové náhražky (o 916,2 mil. Kč), Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje (o 840,9 mil. Kč).

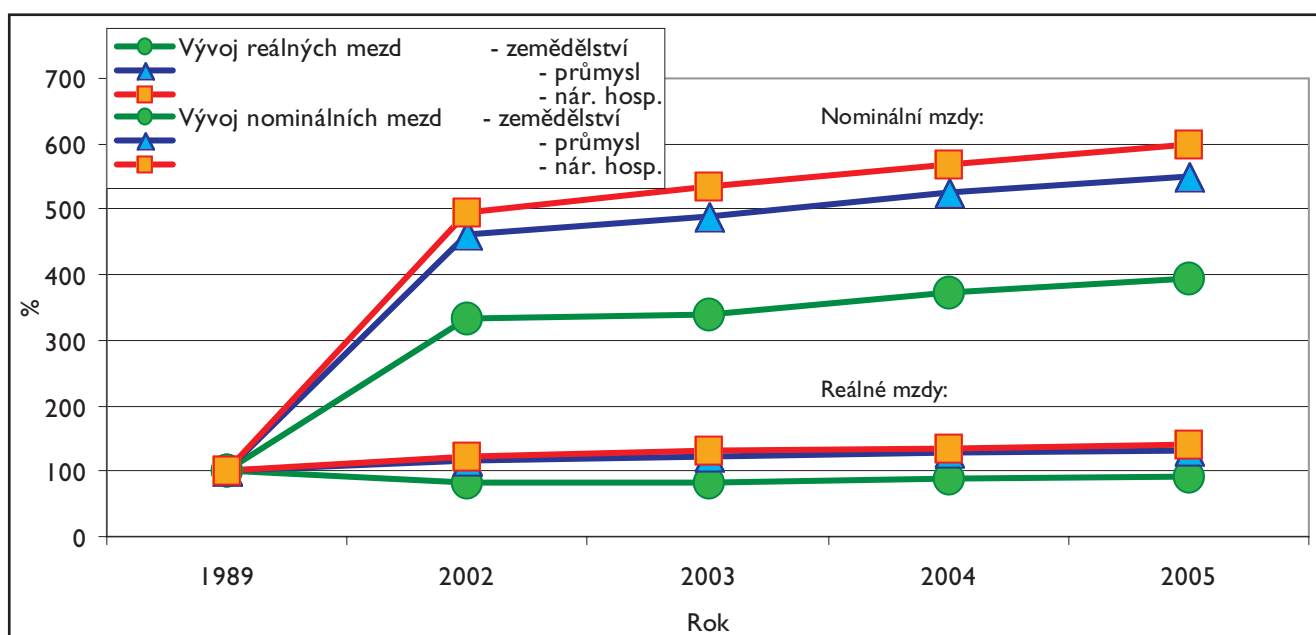
V roce 2005 se meziročně zvýšila hodnota dovozu u 17 zbožových skupin a pouze u sedmi byla zaznamenána redukce. K nejvýraznější meziroční změně došlo u agregace Maso a droby (meziroční přírůstek činil 3 067,1 mil. Kč). Výrazné meziroční zvýšení dovozu bylo zaznamenáno rovněž u řady dalších zbožových agregací, zejména u: Mléko a mléčné výrobky, vejce a med (nárůst o 1 687,5 mil. Kč), Ovoce a ořechy (nárůst o 1 169,6 mil. Kč), Různé potravinářské přípravky (nárůst o 813,5 mil. Kč), Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy (nárůst o 751,5 mil. Kč), Cukr a cukrovinky (nárůst o 542,3 mil. Kč).

V roce 2005, i přes mírný růst nominálních i reálných mezd, nadále přetrvávala mzdová disparita zaměstnanců v zemědělství ve srovnání s průmyslem a národním hospodářstvím, způsobená – podobně jako v ostatních zemích EU – nižší produktivitou práce v zemědělství v porovnání s průměrem národního hospodářství

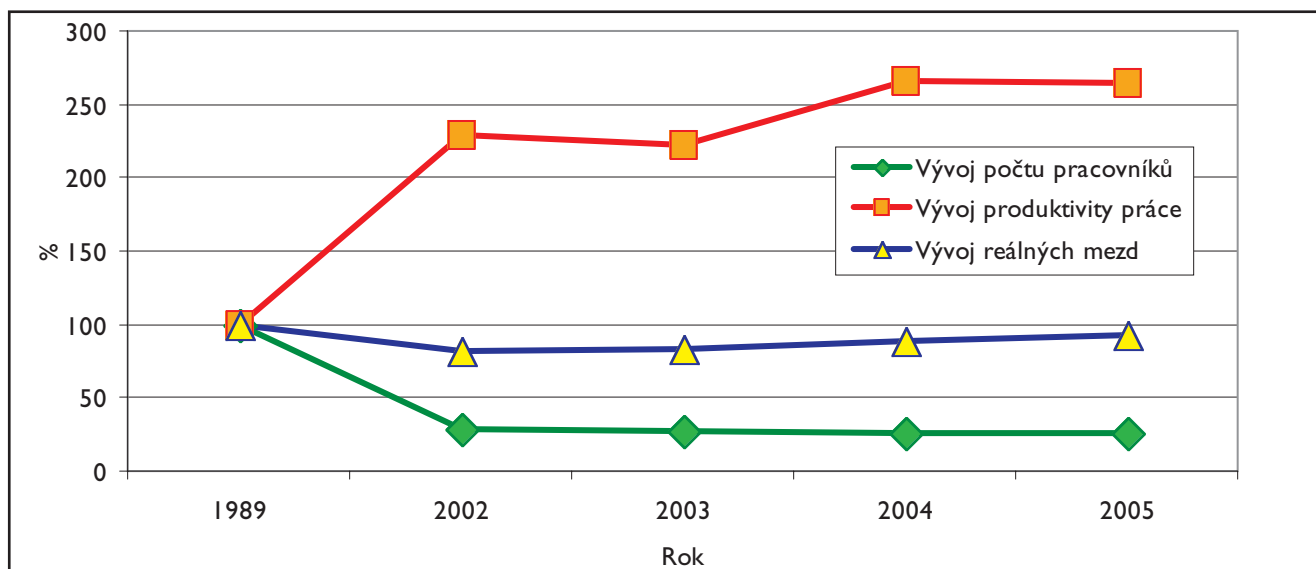
Mzdy v zemědělství již dlouhodobě zaostávají za průměrnými mzdami v národním hospodářství. Zatímco průměrná měsíční nominální mzda v národním hospodářství celkem v roce 2005 dosáhla 19 030 Kč a v průmyslu 18 326 Kč, v zemědělství pak pouze 13 635 Kč. Relativní nárůst proti předchozímu roku činil jak v zemědělství, tak v národním hospodářství 5,5 % (průmysl zaznamenal nárůst o 4,8 %). Absolutní rozdíl mezi průměrnou mzdou v národním hospodářství a v zemědělství vzrostl (vzhledem k rozdílnému základu - v zemědělství výrazně nižšímu) na 5 395 Kč a proti roku 2004 se zvýšil téměř o 300 Kč. Prohloubil se i schodek vůči mzdám v průmyslu, a to na 4 691 Kč (meziročně vzrostl přibližně o 130 Kč). Disparita mezd v zemědělství vůči národnímu hospodářství zůstala na úrovni předchozího roku, tj. 71,7 % (proti průmyslu se zmírnila o 0,5 p. b. na 74,4 %).

Porovnání vývoje nominálních a reálných mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (index 1989 = 100)

Pramen: ČSÚ

Vývoj počtů pracovníků, reálných mezd a produktivity práce v zemědělství (index 1989 = 100)

Pramen: ČSÚ

Poznámka: Produktivita práce = HZP na 1 pracovníka

Reálná mzda v zemědělství zaznamenala meziročně stejný relativní nárůst jako národní hospodářství celkem (v průmyslu byl nárůst poněkud nižší). Úroveň reálných mezd v zemědělství nadále zůstává pod úrovní roku 1989 (92,1 %), naproti tomu národní hospodářství i průmysl tuto úroveň výrazně překračují (140,2 % a 130,8 %).

Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství odpovídá principům trvale udržitelného rozvoje a je také vnímáno jako alternativa pro řešení problémů vylidňování venkova, odlivu pracovníků ze zemědělské prvovýroby a částečně i pro řešení nerovnoměrnosti regionálního rozvoje.

K 31. 12. 2005 hospodařilo ekologicky 829 farem na ploše 254 982 ha, což představuje 5,98 % výměry ZPF. Proti roku 2004 došlo k poklesu celkové výměry zemědělské půdy v EZ o 8 317 ha (3,2 %), počet farem klesl o 7 podniků. Na druhou stranu se zvýšil rozsah orné půdy o 1 072 ha, poprvé v historii EZ byla překročena výměra 20 000 ha na celkových 20 766 ha o.p. (8,1 %).

V roce 2005 došlo k dalšímu zvýšení počtu výrobců biopotravin a obchodníků s bioprodukty a biopotravinami. Od roku 2004 jsou podmínky státní podpory pro ekologické zemědělství upraveny programovým dokumentem HRDP. Podmínky poskytování dotací na EZ jsou stanoveny v NV č. 242/2004 Sb., o provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Celkové výdaje na podporu agrokomplexu ČR se v roce 2005 meziročně zvýšily. Při započtení plateb realizovaných v roce 2006 (nárokově rok 2005) došlo meziročně ke zvýšení podpory agrokomplexu o více než 15 % (o 4,3 mld. Kč), a to především v důsledku nárůstu přímých plateb a plateb v rámci HRDP a OP

Významnou složkou podpor do českého zemědělství jsou od roku 2004, tj. po vstupu ČR do EU, přímé platby poskytované na hektar obhospodařované zemědělské půdy. K přímým platbám patří rovněž komoditní podpory mimo SAPS a národní doplňkové platby schválené EU jako národní podpory (state aid).

V roce 2005 byl ČR určen celkový objem podpor v rámci **SAPS ze zdrojů EU** podle přílohy VI nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 ve výši 249,296 mil. EUR. Výměra nárokovatelné zemědělské půdy pro rok 2005 byla stanovena SZIF ve výši 3 490,3 tis. ha. Celková částka podpory po přepočtu na koruny pro rok 2005 dosáhla 7 367,4 mil. Kč, což v přepočtu odpovídá částce 2 110,72 Kč/ha.

Národní doplňkové přímé platby ze zdrojů ČR (tzv. Top-Up) pro rok 2005 jsou vypláceny v období od 1. 12. 2005 do 30. 6. 2006 podle NV č. 145/2005 Sb. S ohledem na potřebu cílené podpory byly pro národní doplňkové platby vybírány komodity, které jsou systémem SAPS nejvíce znevýhodněny. Pro tyto komodity byly v roce 2005 národní doplňkové platby vypočteny v minimální možné výši dané Přístupovou smlouvou EU. Na rok 2005 stanovilo MZe sazby národních doplňkových plateb pro následující komodity: chmel, len na vlákno, vybrané plodiny na orné půdě a přežvýkavci. Na tyto platby byla SZIF vyčleněna částka 6 906 mil. Kč.

Ostatní přímé platby na vybrané zemědělské komodity, mimo plateb SAPS a národních doplňkových plateb, se v roce 2005 týkaly podpory včelařství a podpor pěstitelům máku.

Dále byly v roce 2005 poskytovány prostřednictvím SZIF **podpory v rámci strukturální politiky EU**. Jednalo se o investiční podpory v rámci Operačního programu Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství a o podpory v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP).

Operační program Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství je programový dokument, který byl schválen Evropskou komisí. Umožňuje čerpání prostředků z fondů EU pro období 2004 - 2006, celkem přibližně 250 mil. EUR. OP je zaměřen především na podporu investičních akcí realizovaných v zemědělství, ve zpracování potravinářských výrobků, v lesním a vodním hospodářství, v rybářství a při pozemkových úpravách. OP se skládá ze tří priorit, které jsou dále rozpracovány na jednotlivá opatření a podopatření. První prioritou jsou Investice do zemědělského majetku, resp. do zemědělských podniků, druhou prioritou je Posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí a třetí prioritou je Technická pomoc.

K 31. 12. 2005 vydal SZIF 1 833 rozhodnutí o zařazení projektů do Operačního programu. Na tato rozhodnutí bylo zajištěno veřejné financování v objemu 3,564 mld. Kč, z toho 2,438 mld. Kč ze zdrojů EU. Pokrytí disponibilních zdrojů závazkovými projekty představovalo 49 %.

Cílem **Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP)** je především ekonomická stabilizace zemědělského podnikání v horších přírodních podmínkách a dále uplatňování principů udržitelného rozvoje v zemědělském sektoru prostřednictvím agroenvironmentálních opatření (AEO). V jejich rámci byla v roce 2005 zahájena nová opatření Integrované systémy pěstování ovoce a Integrované systémy pěstování révy vinné. Ostatní opatření HRDP Předčasné ukončení zemědělské činnosti, Zakládání skupin výrobců a Technická pomoc nebyla do konce roku 2005 spuštěna.

Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor (mil. Kč)									
Podpory	2003			2004			2005 ¹⁾		
	ČR	EU	Celkem	ČR	EU	Celkem	ČR	EU	Celkem
Přímé platby	4 262	0	4 262	6 185	6 302	12 487	6 993	7 374	14 367
- SAPS	0	0	0	0	6 302	6 302	0	7 374	7 374
- národní doplňkové platby	0	0	0	5 345	0	5 345	6 906	0	6 906
- ostatní přímé platby (dotace MZe)	4 262	0	4 262	840	0	840	87	0	87
HRDP	2 642	0	2 642	807	3 226	4 033	1 162	4 631	5 793
- platby LFA	1 507	0	1 507	522	2 088	2 610	492	1 967	2 459
- agro-envi programy	1 135	0	1 135	285	1 138	1 423	670	2 664	3 334
OP a SAPARD	187	478	665	312	1 313	1 624	1 284	2 921	4 205
- SAPARD a OP - zemědělství, rybníkářství	69	220	289	89	463	552	862	1 584	2 446
- SAPARD a OP - potravní průmysl	118	258	376	134	407	542	103	264	367
- SAPARD (MMR) a OP - venkov	0	0	0	88	442	530	279	953	1 232
- OP - lesní hospodářství	0	0	0	0	0	0	34	98	132
- OP - MPO	0	0	0	0	0	0	6	22	28
Národní podpory rezortu MZe	6 761	0	6 761	4 706	0	4 706	4 254	0	4 254
- výdaje MZe (dotace, NV, ost.)	4 342	0	4 342	2 450	0	2 450	2 443	0	2 443
- podpory PGRLF	994	0	994	1 090	0	1 090	1 013	0	1 013
- pozemkové úřady/úpravy ²⁾	665	0	665	767	0	767	396	0	396
- výdaje ost. institucí rezortu	760	0	760	399	0	399	402	0	402
Národní podpory ost. rezortů	3 460	0	3 460	2 603	0	2 603	2 279	0	2 279
- MŽP, MPO, MD	278	0	278	254	0	254	325	0	325
- daňové a podobné úlevy	3 182	0	3 182	2 349	0	2 349	1 954	0	1 954
Organizace trhu (SOT)	4 106	0	4 106	2 197	303	2 500	339	1 064	1 403
- subvence vývozu	2 799	0	2 799	1 298	212	1 510	0	782	782
- ostatní výdaje v rámci SOT	1 307	0	1 307	899	91	990	339	282	621
Celkem	21 418	478	21 896	16 810	11 144	27 954	16 312	15 990	32 301

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a dalších institucí

Poznámky:

1) Jedná se o údaje převzaté z bilance SZIF za období 1. 1. až 31. 12. 2005, doplněné odhadem dalších plateb SZIF, týkajících se roku 2005 a realizovaných v období 1. 1. až 30. 6. 2006.

2) V rezortu MZe od 1. 2. 2003.

Největší objem finančních prostředků v HRDP plyne na podporu hospodaření v LFA, tedy do regionů s největší plochou podhorských a horských oblastí. Nárok na dotace je závislý na půdních, klimatických a ostatních výrobních podmínkách v jednotlivých regionech. Celkový objem vyplacených podpor v LFA za rok 2005 představoval částku 2 459 mil. Kč.

Celkový objem podpor v podaných žádostech v rámci AEO dosáhl v roce 2005 částky 3 257,2 mil. Kč, z toho na ekologické zemědělství (EZ) 291 mil. Kč, na ošetřování travních porostů 1 832 mil. Kč, na péči o krajinu 1 072 mil. Kč a na osevní postupy v ochranných zónách jeskyní 26 tis. Kč. Požadavky na podporu integrovaných systémů pěstování ovoce a révy vinné jsou na plochu 17 369 ha.

AEO byla v roce 2005 realizována na celkové ploše 1 146 tis. ha, především na ošetřování travních porostů. Ekologické zemědělství (EZ) bylo realizováno na ploše 215 tis. ha; proti roku 2004 došlo k poklesu o 17 tis. ha. EZ je zaváděno zejména v regionech s vysokým podílem travních porostů na zemědělské půdě. Meziročně nedošlo také k žádoucímu nárůstu registrovaných ploch ekologicky obhospodařovaných vinic, zeleniny a ovoce, ani registrovaných ploch orné půdy.

Opatření Lesnictví bylo v roce 2005 realizováno na celkové ploše 682 ha.

Po vstupu do EU vstoupil v platnost nový systém a nová struktura národních podpor zemědělství a venkova. **Národní podpory** podléhají schválení Evropskou komisí.

V souboru národních podpor a opatření tvořily v letech 2004 i 2005 největší položku doplňkové přímé platby, komentované shora u „Přímých plateb“. Druhou velkou skupinu podpor představovaly dotací programy poskytované na základě „Zásad“ podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Další podstatnou část podpor představovaly podpory - dotace úroků z úvěrů, poskytovaných prostřednictvím

PGRLF především v rámci jednotlivých programů INVESTIC, částečně také PROVOZ. Kromě toho poskytl PGRLF dotace úroků z překlenovacích úvěrů pro subjekty hospodařící v LFA. Významnou část národních podpor a opatření tvořily v roce 2005 také opatření na řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty, daňová zvýhodnění u bionafty, úvěrové výpomoci prostřednictvím ČMZRB a dále výdaje na tzv. obecné služby, tj. výzkum, servisní činnosti, monitoring cizorodých látek, pozemkové úpravy ad.

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) v roce 2005 zajišťoval realizaci Společné zemědělské politiky EU (SZP) v ČR, přičemž současně plnil funkci akreditované Platební agentury pro provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu

Základem poskytovaných finančních podpor administrovaných SZIF jsou Přímé platby (PP), vyplácené zjednodušeným systémem, tj. na hektar obhospodařované plochy a Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP), zaměřený na podporu multifunkčního zemědělství včetně zpracování zemědělských produktů a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova. Další finanční pomoci jsou tržní opatření Společné organizace trhu (SOT), které řeší výkyvy poptávky a nabídky na trhu a zabezpečují zemědělským podnikatelům větší jistotu a lepší stabilitu v podnikání. SZIF převzal rovněž kontrolu a vedení předvstupního programu SAPARD a nově plní také roli Marketingové agentury při propagaci domácích potravinářských produktů (např. udělování značky KLASA).

PGRLF se v roce 2005 zaměřil především na programy úvěrové podpory zemědělců při nákupu půdy, vyrovnaní úrokového zatížení u úvěrů poskytovaných do zemědělství, podporu investic zemědělců a majitelů lesa a podporu zemědělského pojištění

V roce 2005 poskytoval PGRLF podpory na základě následujících programů:

Vyrovnaní úrokového zatížení – Cílem programu je vyrovnat rozdíl úrokového zatížení úvěrů poskytovaných do zemědělství ve srovnání s ostatními odvětvími ekonomiky.

Investice – Cílem programu je podpořit rozvoj perspektivních podnikatelských subjektů v odvětví v rámci následujících podprogramů:

Zemědělec – Cílem podprogramu je zejména vytvořit předpoklady pro rozvoj perspektivních zemědělců-prvovýrobců a usnadnit investiční obnovu lesa.

Zpracovatel – Cílem podprogramu je vytvořit rozvoj konkurenceschopných zpracovatelských organizací.

Odbytová organizace – Cílem podprogramu je podpořit vybudování a rozvoj odbytových organizací agrárních producentů.

Hygiena – Cílem podprogramu je zajištění veterinárních a hygienických podmínek provozů, zpracovávajících živočišné a rostlinné produkty tak, aby tyto provozny odpovídaly příslušným hygienickým a veterinárním předpisům ČR i EU.

Půda – Cílem podprogramu je podpořit nákup nestátní zemědělské a omezeně lesní půdy, včetně trvalých porostů.

Mláď – Cílem programu je usnadnit zahájení a rozvoj zemědělské výroby na bázi rodinných subjektů pro mladé podnikatele a mladé rodiny do 40 let.

Kromě výše uvedených programů poskytoval PGRLF, a. s. finanční podporu z vlastních zdrojů na program **Podpora pojištění** (příjem žádostí 1.9.-1.11.2005)

Výsledky PGRLF, a. s. v roce 2005

Dle typu organizace/ dle typu programu	Počet žádostí	Z toho schválených	Výše úvěru (tis. Kč)	Poskytnuté garance (tis. Kč)	Přiznané dotace (tis. Kč)	Vyplaceno z přiznaných dotací (tis. Kč)
SHR	703	652	974 884	50 577	125 318	149 470
s.r.o.	376	355	847 330	-39 987	58 459	109 842
a.s.	505	497	2 028 286	377 427	265 236	373 078
ZD	338	329	1 263 563	234 595	133 205	199 114
ostatní	-5	-4	-16 148	-17 144	-21 650	-17 920
ČR celkem	1 917	1 829	5 097 915	605 468	560 568	813 584
Provoz	0	0	-154	-103 072	18 913	87 167
Vyrovnaní úrokového zatížení	434	428	1 729 732	647 198	33 314	12 587
LFA	0	-1	-2 768	-58 213	25 084	20 821
Zemědělec	0	-1	1 893	-118 235	-134 820	71 443
I-zemědělec	1 198	1 152	2 969 588	236 739	496 630	563 645
I-zpracovatel	5	2	11 504	1 051	6 313	10 227
I-odbytová organizace	0	0	0	0	-496	7 242
I-hygiena	1	0	0	0	15 112	20 416
I-půda	279	249	388 120	0	130 852	12 658
Export	0	0	0	0	-1	-278
Lesy	0	0	0	0	-2	305
Služby	0	0	0	0	-30 331	7 351

Pramen: PGRLF, a. s.

**Nezbytná opatření v oblasti agrární politiky,
vyplývající ze Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 2005
podle § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství**

❖ **Stabilizace a rozvoj agrárního sektoru**

1. Reagovat na aktuální problémy agrárního sektoru (povodně, ptačí chřipka) a realizovat, v součinnosti s EK, příslušná opatření pomoci postiženým zemědělským podnikům.
2. Podpořit zavádění výrobních technologií sloužících k produkci výrobků s vyšší přidanou hodnotou.
3. Vytvořit podmínky pro specifikaci další diverzifikace činností zemědělských podniků, vč. jejich struktury a organizačního, právního, finančního a vzdělávacího zajištění.
4. Orientací na růst příjmů a podporu investic zemědělských podniků soustavně vytvářet podmínky pro alespoň částečné vyrovnání jejich vnitřních dluhů, vzniklých v období transformace zemědělství po roce 1989.
5. Připravit, v rámci možností daných pravidly SZP EU, opatření směřující k zastavení poklesu stavů skotu. K tomu využít zejména národních komplementárních přímých plateb (Top-Up).
6. Pokračovat v naplňování všech možností vyplývajících z podepsané Přístupové smlouvy v kapitole 7 – Zemědělství, zejména zaměřit pozornost na plnění opatření v rámci Společných organizací trhu (SOT) pro jednotlivé komodity.
7. Rozšířením poradenství podpořit přípravu a zpracování projektů rozvoje venkova v rámci Operačního programu (OP) Zemědělství a prosadit maximální výši kofinancování těchto projektů ze státního rozpočtu ČR tak, aby bylo možno dosáhnout plného čerpání zdrojů EU. Zvláštní pozornost věnovat v rámci OP Zemědělství podporám malého rozsahu, plně financovaným z veřejných zdrojů ČR.
8. Připravit komplexní pravidla pro poskytování Národních doplňkových přímých plateb (Top-Up) pro rok 2007 tak, aby bylo zajištěno jejich optimální rozdělení se zvláštním zřetelem na rizikové sektory, při respektování pravidel EK.
9. Realizovat vhodné formy státní podpory zemědělského pojištění, se zřetelem na zařazení těchto podpor do „green boxu“ v rámci hodnocení WTO.
10. Pokračovat v úpravách dříve uzavřených mezinárodních smluv, návazně na členství ČR v EU.

❖ **Environmentální opatření**

11. V celé šíři podpůrných programů aplikovat nástroje pro podporu snižování procenta zornění zemědělské půdy a udržování krajiny v kulturním stavu.
12. V rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) pokračovat v aplikaci podpor aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a podpor mimoprodukčních funkcí zemědělství.
13. Podporovat environmentální investice zemědělských podniků v rámci OP Zemědělství, zejména z hlediska budoucí plné aplikace „nitratové směrnice“, jakožto podmínky pro vyplácení přímých plateb v režimu reformované SZP.
14. Spolupracovat s Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem životního prostředí na realizaci společných aktivit v oblasti veřejného zdraví a životního prostředí.

❖ **Modernizace a transformace podniků**

15. V rámci OP Zemědělství nadále podporovat posilování konkurenceschopnosti podniků zemědělské prvovýroby cestou jejich modernizace a restrukturalizace a diverzifikace jejich činností, a tím vytvořit předpoklady pro zachování pracovních příležitostí na venkově.
16. Nadále realizovat opatření pro podporu nákupu zemědělské půdy s cílem dále rozvinout trh s půdou.
17. Pokračovat v posilování legislativní ochrany a organizovanosti zemědělských prvovýrobců a zpracovatelů prvního stupně ve vztahu k odběratelům agrární produkce, a tím zlepšit jejich postavení na trhu.

❖ **Obecné služby**

18. V rámci Státní pomoci (State Aid) posilovat postavení zemědělských podniků na trhu a jejich konkurenceschopnost poskytováním infrastruktury základních služeb státu v oblasti výzkumu, vzdělávání, informatiky, genetiky a poradenství, se zvláštním důrazem na zřízení systému poradenství v rámci reformované SZP EU.
19. Zaměřit se na kvalitu a bezpečnost potravin v celé výrobní vertikále.
20. Vytvořit podmínky pro širší uplatnění regionálních specifik v rámci agroturistiky a gastronomie.
21. Realizovat cíle přijaté Koncepce agrární politiky pro přechodné období po vstupu ČR do EU na léta 2004 až 2013.

I Obecné podmínky vývoje agrárního sektoru ČR

I.1 Národní hospodářství ČR a pozice agrárního sektoru

I.1.1 Vývoj národního hospodářství

Vývoj národního hospodářství se v roce 2005 vyznačoval především vysokým tempem přírůstků HDP ve stálých cenách (s. c. roku 1995), které se meziročně zvýšilo o 1,3 p. b. a dosáhlo (za dobu existence samostatné ČR rekordních) 6 %. V porovnání s eurozónou (EU 12) bylo tempo hospodářského růstu v ČR vyšší o 4,7 p. b. a v porovnání s EU 25 o 4,4 p. b. Došlo tak ke snížení rozdílu vůči EU 15 a zároveň k přiblížení se hranici 75 % průměrné úrovně HDP na obyvatele v celé současné EU (při přepočtu pomocí běžné parity kupní síly)¹. Podle předběžných údajů Eurostatu předstihla ČR v roce 2005 v úrovni HDP Portugalsko a přiblížila se Řecku a Španělsku². Dostala se na první místo ve skupině zemí s úrovní objemového indexu HDP na obyvatele v intervalu 50 – 75 % průměru EU 25 (ČR, Portugalsko, Malta, Maďarsko, Estonsko, Slovensko, Litva).

TI.1/01 – Vybrané ukazatele vývoje národního hospodářství¹⁾

Ukazatel	MJ	2004	2005
Hrubý domácí produkt – b. c.	mld. Kč	2 767,7	2 931,1
	meziroční index	108,3	105,9
Hrubý domácí produkt – s. c. 1995	meziroční index	104,7	106,0
Příspěvky k růstu HDP²⁾ – domácí konečné užití	p. b.	3,2	1,5
v tom – konečná spotřeba	p. b.	1,1	1,5
– hrubá tvorba kapitálu	p. b.	2,1	0,0
– saldo zahraničního obchodu	p. b.	1,4	4,4
Úroveň HDP na obyvatele³⁾	EU 25 = 100	70	73
Úroveň HDP na obyvatele³⁾	EU 12 = 100	65	68
Index cenové hladiny HDP	EU 12 = 100	52	55
Průměrná měsíční mzda (nominální)⁴⁾	Kč	18 035	19 030
	meziroční index	106,6	105,5
Makroekonomická průměrná mzda⁵⁾ – nominální	meziroční index	105,2	105,5
– reálná	meziroční index	102,3	103,5
Průměrná míra inflace	%	2,8	1,9
Průměrné úrokové sazby z úvěrů nefinančním podnikům⁶⁾	%	4,75	4,20
Obchodní bilance	mld. Kč	-26,4	40,4
Běžný účet platební bilance	mld. Kč	-167,3	-61,7
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-93,7	-56,3
Deficit sektoru vládních institucí⁷⁾	% HDP	2,9	2,6
Dluh sektoru vládních institucí⁷⁾	% HDP	30,6	30,5
Obecná míra nezaměstnanosti (průměr)⁸⁾	%	8,3	7,9
Devizový kurz nominální (průměr) – Kč/EUR	Kč	31,90	29,78
– Kč/USD	Kč	25,70	23,95

1) Makroekonomické údaje neobsahují revize ČSÚ provedené po 14. 4. 2006 (viz Vysvětlivky k použitým číselným údajům).

2) Výpočet na základě cen a struktury předchozího roku.

3) Přepočet pomocí parity kupní síly; založeno na výsledcích srovnávacího projektu za rok 2003 a odhadech OECD.

4) Zahrnuje pouze subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci a všechny organizace nepodnikatelské sféry.

5) Podíl objemu mezd a počtu zaměstnanců (pracovníků pobírajících mzdu) podle metodiky VŠPS, včetně zaměstnanců malých podniků, nezapočítaných do analogického ukazatele průměrné měsíční mzdy.

6) Úrokové sazby ze stavu korunových úvěrů.

7) Vládní deficit a vládní dluh podle Maastrichtu.

8) Podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (zaměstnaní spolu s nezaměstnanými), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení Eurostatu a Mezinárodní organizace práce (ILO).

Pramen: ČSÚ; ČNB; MF; MPSV; Eurostat

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Rozhodující význam pro hospodářský růst ČR v roce 2005 měl zahraniční obchod, zejména podstatné zlepšení exportní výkonnosti ekonomiky. Přírůstek velmi příznivého vývoje salda ZO (z -26,4 mld. Kč v roce 2004 na +40,4 mld. Kč v roce 2005) pro dosažené tempo přírůstku HDP činil 4,4 p. b. Pozitivní vliv měl i nárůst výdajů

¹ Po dosažení 75 % průměrné úrovně HDP na obyvatele v EU 25 pozbývají příslušné regiony v členských zemích nárok na využívání podpor (rozvojové pomoci) poskytovaných zaostávajícím oblastem (v ČR se toto omezení vztahuje zatím pouze na Prahu).

² Portugalsko, Řecko a Španělsko jsou jediné země z EU 15, ve kterých je úroveň uvedeného ukazatele pod průměrem EU 25 (z ostatních zemí „patnáctky“ byla v roce 2005 nejbližší k tomuto průměru Itálie).

domácností na konečnou spotřebu, zatímco opačný vliv měl meziroční vývoj výdajů vládních institucí. Celkový příspěvek konečné spotřeby jako složky domácího konečného užití činil 1,5 p. b. Pozitivní dopad na výsledný hospodářský růst mělo rovněž zvýšení tvorby fixního kapitálu, ten byl však negován snížením stavu zásob.

Uvedeného příspěvku zahraničního obchodu k hospodářskému růstu (při přetrvávajícím záporném saldu agrárního zahraničního obchodu) bylo dosaženo především díky expanzi exportu, ale i v důsledku snížení tempa přírůstku dovozu. Negativním jevem bylo zhoršení reálných směnných relací. Ceny vývozu v průměru meziročně poklesly o 1,4 % (zatímco v roce 2004 výrazněji vzrostly) a ceny dovozu se mírně zvýšily (o 0,3 %, při meziročním zpomalení jejich růstu). Zhoršení reálných směnných relací vedlo k významným ztrátám při zahraničně obchodní směně.

Hospodářský růst se projevil i na trhu práce. Průměrný počet nezaměstnaných v roce 2005 (410 tis.) byl meziročně nižší o 3,7 %. Průměrná míra nezaměstnanosti (7,9 %) se meziročně snížila o 0,4 p. b. Zvýšil se počet zaměstnaných osob v národním hospodářství – o 1,2 % (na 4 764 tis.). Průměrná míra zaměstnanosti osob ve věku 15 let a starších vzrostla o 0,4 p. b. (na 54,7 %). Hrubá měsíční průměrná nominální mzda (19 030 Kč) za rok 2005 byla meziročně vyšší o 5,5 %. Její růst se o 1,1 p. b. zpomalil. Průměrná mzda rostla více v nepodnikatelské (6,7 %) než v podnikatelské sféře (5,2 %). Reálně se průměrná měsíční mzda zvýšila o 3,5 %, tj. o 0,2 p. b. méně než před rokem.

Růst české ekonomiky probíhal v roce 2005 v nízkoinflačním prostředí. Projevilo se to i ve snížení úrokových sazeb (ze stavu korunových úvěrů nefinančním podnikům o více než 11 % a u nově poskytnutých úvěrů o téměř 6 %). Průměrná míra inflace vyjádřená růstem indexu spotřebitelských cen meziročně poklesla o 0,9 p. b. (na 1,9 %³, což byla jedna z nejnižších měr inflace v EU 25 v roce 2005). Bylo to ovlivněno jak posílením směnného kurzu koruny, tak i zpomalením cenového pohybu na světovém i domácím komoditním trhu surovin (s výjimkou cen ropy, které dosáhly v roce 2005 rekordních hodnot) a výrobků. Ceny domácích průmyslových výrobců a stejně tak i ceny stavebních prací se meziročně zvýšily o 3 %; ceny tržních služeb vzrostly o 1,9 %. Výrazně naopak poklesly CZV – o 9,2 % (v důsledku snížení cen rostlinných výrobků o čtvrtinu). Pro tento vývoj bylo významné meziroční posílení kurzu koruny vůči euru (o 7,1 %), které snižovalo hladinu intervenčních cen EU a současně zlevňovalo dovozy potravin na domácí trh. Zhodnocování koruny vůči euru má dopad i na odpovídající krácení korunových příjmů z podpor poskytovaných EU v eurech. Důsledky kurzových změn týkajících se české koruny odpadnou po přistoupení ČR k měnové unii (eurozóně).

Plnění maastrichtských konvergenčních kritérií

ČR jako členský stát EU je zavázána podnikat potřebné kroky k tomu, aby byla co nejdříve připravena na přistoupení k eurozóně s její jednotnou měnou (eurem). Podmínkou je dosažení vysokého stupně udržitelné konvergence. Jejím měřítkem je plnění čtyř maastrichtských konvergenčních kritérií: vysoký stupeň cenové stability patrný z vývoje inflace; dlouhodobá udržitelnost veřejných financí hodnocená prostřednictvím vývoje deficitu a dluhu sektoru vládních institucí; stabilita měnového kurzu v rámci určitého fluktuativního rozpětí a stálost konvergence, projevující se v úrovni dlouhodobých úrokových měr.

Koncem listopadu 2005 projednala vláda ČR společný dokument MF, MPO a ČNB, obsahující vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií a stupně sladění české ekonomiky s eurozónou (EU 12). Vychází z něj, že existuje řada důvodů hovořících pro relativně rychlé přijetí eura. Jedná se zejména o vysokou míru otevřenosti české ekonomiky, velkou obchodní i vlastnickou provázanost s eurozónou a další konvergenci v míře inflace i nominálních úrokových sazeb. Vedle toho existují ukazatele, které dříve pro ČR vyznívaly spíše negativně, ale v posledních letech vykazují zlepšení. Jedná se např. o úroveň HDP na obyvatele, kde se ČR přibližuje méně vyspělým zemím měnové unie, jakož i zlepšení stability finančního sektoru. Existují však i úzká místa, která budou před přijetím do eurozóny vyžadovat další úsilí. Jedná se zejména o dosažení dlouhodobé stabilizace veřejných rozpočtů na úrovni výrazně pod tříprocentní referenční hodnotou.

Aktualizovaný konvergenční program ČR byl v lednu 2006 projednán Evropskou komisí. Ve stanovisku Komise, zaměřeném na udržitelnost veřejných financí, se mj. konstatuje, že ve srovnání s aktualizací z roku 2004 je současný makroekonomický scénář pro ČR příznivější. Předpokládá se proto, že míra zadlužení sektoru vládních institucí v poměru k HDP zůstane na poměrně nízké úrovni. Podle konvergenčního kritéria nemá tento ukazatel překročit 60 % HDP v b. c. V ČR se v posledních třech letech nacházel v intervalu 30 – 31 %⁴. Co se týká vládního deficitu, v době aktualizace konvergenčního programu (září 2005) se očekávalo, že v daném roce jeho úroveň podstatně převyší tříprocentní podíl na HDP (o 1,8 p. b.). Ve skutečnosti byl tento ukazatel pod referenční úrovní (tab. T1.1/01)⁵. Pokud bude daný trend dlouhodobě udržitelný, nebude úroveň vládního deficitu překážkou pro vstup ČR do eurozóny, předpokládáný v roce 2010.

³ K nízké míře inflace přispěl i vývoj cen potravin a nealkoholických nápojů (snížení průměrné roční míry inflace o 0,1 p. b.).

⁴ V roce 2004 činil v ČR vládní deficit v poměru k HDP v b. c. 30,6 %, zatímco 63,4 % v průměru v EU 25 a 64,3 % za EU 15.

⁵ Souviselo to jak s příznivějším hospodářským vývojem, tak se zpřesněním jednotných pravidel Eurostatu pro stanovení deficitu i dluhu vládních institucí v členských zemích EU.

1.1.2 Pozice agrárního sektoru

Východícím ukazatelem, charakterizujícím ekonomickou pozici (váhu) jednotlivých odvětví nebo jejich seskupení v rámci národního hospodářství, je podíl na HDP, resp. na hrubé přidané hodnotě (HPH) v základních cenách (z. c.)⁶. Podle statistiky národních účtů se v roce 2005 tento podíl, vyjádřený v běžných z. c., v případě potravinářského průmyslu mírně zvýšil (meziročně o 0,06 p. b.). V průměru za odvětvové složky primárního sektoru (zemědělství, lesnictví, rybolov) se naopak výrazněji, o 0,32 p. b., snížil (na 2,98 %; tab. T1.1/02)⁷. Tento pokles ovlivnilo snížení HPH vytvořené v odvětví zemědělství v důsledku poklesu objemu produkce a zároveň i příslušných cen (CZV při započtení dotací poskytovaných na jejich výrobky). Poněvadž vliv mezispotřeby (HPH představuje hodnotu produkce zmenšenou o mezispotřebu) byl v roce 2005 v zemědělství prakticky neutrální, uvedený pokles HPH byl způsoben výhradně výrazným poklesem hodnoty produkce zemědělského odvětví, vyjádřené v běžných z. c. (podle SZÚ o necelých 11 %⁸).

T1.1/02 – Vybrané ukazatele postavení agrárního sektoru v národním hospodářství

Ukazatel	2004	2005
Podíl na HDP¹⁾ v b. c. – podle statistiky národních účtů (%)		
– odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu	3,30	2,98
z toho – odvětví zemědělství²⁾	2,63	2,31
– výroba potravin, nápojů a tabákových výrobků	3,11	3,17
Podíl zemědělství³⁾ na HDP v b. c. – podle SZÚ (%)	1,58	1,06
Podíl agrárního zahraničního obchodu (%) – na celkovém vývozu	3,57	4,15
– na celkovém dovozu	5,35	5,65
– na záporném saldu ZO ČR	121,10	t
Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových spotřebních vydáních domácností (%)	24,07	23,60
z toho za potraviny a nealkoholické nápoje	21,18	20,73
Podíl na celkové zaměstnanosti v NH⁴⁾ (%)	4,30	3,98
– odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu		
z toho – odvětví zemědělství	3,46	3,16
– výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	3,09	2,96
Poměr průměrné měsíční mzdy v odvětví zemědělství k průměrné měsíční mzdě v NH (%)	71,79	71,65
Podíl na celkových výdajích státního rozpočtu (%) – odvětví zemědělství⁵⁾	3,40	5,01
– MZe (kap. 329)	3,40	5,45
Podíl výdajů státního rozpočtu pro odvětví zemědělství na HDP v b. c. (%)	1,07	1,58

1) Vypočteno z hrubé přidané hodnoty v běžných cenách (údaje týkající se HPH neobsahují revize ČSÚ provedené po 14. 4. 2006.

2) Včetně nezemědělských činností zemědělských podniků, myslivosti a souvisejících činností.

3) Zemědělská provýroba, poskytované zemědělské služby a neoddělitelné nezemědělské činnosti.

4) Podle metodiky ILO.

5) Podle odvětvového třídění rozpočtových výdajů (výdaje z kapitoly MZe i dalších ústředních kapitol).

Pramen: ČSÚ; MF

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Důležitou charakteristikou ekonomické pozice jednotlivých odvětví a sektorů je účast na zahraničném obchodní směně. V roce 2005 vzrostl v ČR podíl AZO jak na celkovém vývozu, tak i dovozu. Poněvadž přírůstek vývozu výrazně převýšil přírůstek dovozu (o více než 6 mld. Kč), snížilo se o tento rozdíl záporné saldo AZO z předchozího roku. Uvedené převýšení vývozu představuje příspěvek AZO k dosažení kladného salda celkového zahraničního obchodu ČR v roce 2005. Z odvětvového hlediska se na tom rozhodující měrou podílely produkty odvětví zemědělství (meziroční snížení záporného salda o 42 %). Převís dovozu nad vývozem u potravinářských výrobků a nápojů se naopak zvýšil (o 6 %).

Významným ukazatelem při hodnocení pozice agrárního sektoru v národním hospodářství je rovněž podíl vydání domácností za potraviny, nápoje a tabákové výrobky na celkových vydáních domácností za zboží a služby určené k uspokojování běžných potřeb obyvatelstva. Podle předběžných údajů se v roce 2005 tento podíl snížil

⁶ Jedná se o cenu za jednotku vyrobené produkce bez daně splatné na tuto jednotku v důsledku její výroby nebo prodeje, ale včetně dotace vázané na tuto jednotku (tzv. dotace na výrobky, na rozdíl od ostatních dotací na výrobu).

⁷ Při mezinárodním srovnání se zpravidla uvádí sledovaný ukazatel za uvedená tři odvětví. Podle údajů Eurostatu (březen 2006) činil jejich podíl na HPH v b. c. v roce 2004 v průměru za EU 25 2,1 % a za EU 15 2,0 % (v ČR 3,3 % a z dalších nových členských zemí např. v Maďarsku 3,8 %, na Slovensku 3,9 %, v Polsku 5,1 %).

⁸ Pokles objemu produkce zemědělského odvětví ve s. c. byl výrazně nižší (ve stálých z. c. roku 2000 o 4,3 %), a proto i pokles podílu zemědělství na celkové HPH v národním hospodářství vyjádřený ve s. c. byl meziročně podstatně nižší (přil. tab. 1.1/01).

v ČR pod 24 %, z toho podíl vydání za potraviny a nealkoholické nápoje pod 21 % (v absolutním vyjádření se i tato vydání domácností poněkud zvýšila, avšak v menší míře než celková spotřební vydání).

Pro zemědělství jako součást primární sféry byl v dosavadním vývoji příznačný soustavný pokles podílu na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství. Tento trend pokračoval i v roce 2005, kdy se podíl odvětví zemědělství snížil na 3,2 % a podíl osob zaměstnaných v zemědělské prvovýrobě na 2,9 %. Snížil se rovněž analogický podíl lesnictví, rybolovu i potravinářského průmyslu. Pokles tohoto podílu byl ve všech uvedených odvětvích způsoben jak meziročním snížením počtu osob, které jsou v nich zaměstnány, tak i zvýšením celkového počtu zaměstnaných v národním hospodářství. Zemědělství nadále výrazně zaostává v úrovni průměrných mezd. V roce 2005 se jeho odstup od průměrné nominální mzdy v národním hospodářství mírně zvýšil, v důsledku pomalejšího růstu mezd v tomto odvětví – meziročně o 5,3 %, tj. o 0,2 p. b. méně než v průměru za ČR.

V roce 2005 podstatně vzrostl podíl zemědělství na výdajích státního rozpočtu – z 3,40 % v roce 2004 na 5,01 % (podle odvětvového třídění rozpočtové skladby). Ještě výrazněji se zvýšil podíl rezortu zemědělství na výdajích státního rozpočtu podle ústředních kapitol (z 3,40 % na 5,45 %). Zatímco celkové výdaje rozpočtu (zahrnující i finanční prostředky převedené z fondů EU) vzrostly o necelých 7 %, výdaje do odvětví zemědělství se v souvislosti s přechodem na SZP a zapojením do podpůrných programů EU zvýšily o více než 55 %. Zvýšil se i podíl výdajů státního rozpočtu do tohoto odvětví na HDP (z 1,1 % na 1,6 %).

I.2 Důležitá rozhodnutí orgánů EU v hodnoceném období a rozpočet EU

Nově přijatá důležitá nařízení Rady, příp. směrnice s dopadem do zemědělského sektoru

Legislativní akty přijaté Radou a Komisí se ve většině případů týkaly otázek zvýšení bezpečnosti potravin. V oblasti rostlinné výroby se jednalo o změny týkající se přípravků na ochranu rostlin (směrnice Rady (EHS) č. 414/1991), v oblasti živočišné výroby obsahu jednotlivých látek v krmivech a pohodu zvířat.

Vzhledem k událostem souvisejícím s ptáčím chřipkou (aviární influenza) byla mimořádně přijata celá řada legislativních opatření k zabránění možnému pandemickému rozšíření tohoto onemocnění na území EU 25. Mimo celé řady četných rozhodnutí a nařízení Komise, které aktuálně reagovaly na vzniklou situaci, byla na prosincovém zasedání Rady ministrů přijata Směrnice Rady o opatřeních Společenství pro tlumení infekce ptáků.

Pro prohlubování kontroly a dozoru nad potravinami, a to jak v rámci EU, tak i na národní úrovni, je významné nařízení Komise (ES) č. 2230/2004 ze dne 23. prosince 2004, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, která se týkají sítě organizací působících v oblastech, které gesčně podléhají Evropskému úřadu pro bezpečnost potravin a Doporučení Komise ze dne 1. března 2005, týkající se koordinovaného programu úředního dozoru nad potravinami na rok 2005.

Problematika pohody zvířat byla v roce 2005 mj. zaměřena na podmínky chovu. Dlouhodobější snaha o zlepšení podmínek chovu zvířat byla vyjádřena ve Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 - 2010 - [SEK(2006) 65]. Za hlavní změny v SOT u živočišných komodit, provedené v roce 2005, lze označit nařízení Komise (ES) č. 2147/2005 ze dne 23. prosince 2005, kterým se stanoví vývozní subvence pro hovězí a telecí maso (zrušení vývozních subvencí na živá zvířata do třetích zemí) a dále i nařízení Rady (ES) č. 1913/2005 ze dne 23. listopadu 2005, kterým se mění nařízení (EHS) č. 2759/75, (EHS) č. 2771/75, (EHS) č. 2777/75, (ES) č. 2529/1999, (ES) č. 1255/1999 a (ES) č. 2529/2001, pokud jde o výjimečná opatření na podporu trhu. Toto nařízení stanovuje podíl, jakým se EK podílí na hrazení nákladů souvisejících s přijatým opatřením.

Politická rozhodnutí o změnách SZP

Na listopadovém zasedání Rady ministrů byla s konečnou platností schválena reforma trhu s cukrem (Návrh nařízení Rady o změně nařízení (ES) č. 1782/2003, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci SZP a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, Návrh nařízení Rady, kterým se zavádí dočasný režim restrukturalizace cukrovarnického průmyslu v EU a kterým se mění nařízení (ES) č. 1290/2005 o financování SZP). Změny v intervenčních mechanismech a postupné snižování celkových objemů výroby cukru znamenají pro ČR podpory ve výši cca 44 mil. EUR ročně. Jde o významnou podporu pro český cukrovarnický sektor. Uvedenou platbu bude možno vyplácet odděleně od režimu jednotné platby na plochu, který ČR aplikuje.

V rámci utváření odpovídajících legislativních opatření pro nastoupené změny v režimech financování SZP byl schválen zcela zásadní dokument. Jedná se o nařízení Rady (ES) č. 1290/2005 ze dne 21. června 2005 o financování SZP a nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD).

Finanční rámec EU pro období 2007 – 2013

Finanční rámec EU pro následující léta byl projednán a přijat pod názvem „Finanční perspektiva 2007 - 2013“ na zasedání Evropské Rady ve dnech 15. - 16. prosince 2005. Rámec zahrnuje období sedmi let a je vypracován pro 27 členských států, včetně Bulharska a Rumunska, které by měly k EU přistoupit v roce 2007.

Částka určená pro zemědělství, venkovský rozvoj, rybolov a nový nástroj pro životní prostředí by neměla překročit úroveň stanovenou v kapitole 2. Částka určená na tržní opatření a přímé platby odpovídá částce schválené Evropskou radou v říjnu 2002 (v cenách roku 2004). Členské státy mohou přesunout dodatečné částky ze stanoveného stropu do Programů rozvoje venkova až do výše 20 % výdajů na tržní opatření a přímé platby (fakultativní modulace).

Alokace do nových nástrojů rozvoje venkova byla vymezena částkou 69,75 mld. EUR před modulací, ze které je 41,23 mld. EUR hrazeno ze Záruční sekce EAGGF. Komise rozdělí celkové výdaje na rozvoj venkova, včetně převodů z EAGGF, a garantuje, že nejméně 33,01 mld. EUR bude rozděleno novým členským státům, včetně Bulharska a Rumunska. Ujednání k „Finanční perspektivě 2007 – 2013“ nelze považovat za konečné, protože pro definitivní schválení „Finanční perspektivy 2007 – 2013“ je třeba dosažení Meziinstitucionální dohody. Tím, že Evropský parlament doposud nevydal souhlasné stanovisko, nemohl být finanční rámec přijat.

I.3 Podnikatelské prostředí

Rok 2005 byl druhým rokem po vstupu ČR do EU. Vlivy, které působí trvale na podnikatelské prostředí, jsou ceny vstupů a výstupů ovlivňované inflací, daně a daňové úlevy, úvěrové služby a výše podnikatelského rizika.

Zásadní vliv na podnikatelské prostředí zemědělství v roce 2005 měly podpory plynoucí z EU. Vstupem ČR do EU vzrostly podpory především ze zdrojů EU. Poprvé v tomto roce se uplatnil evropský systém úhrady podpor, kdy proti minulému systému v ČR došlo k posunutí výplat cca o 8 měsíců. Toto posunutí termínu způsobilo podnikům potíže v plynulosti peněžních toků.

Rok 2005 byl také prvním uceleným rokem, kdy se naplno projeví podmínky jednotného trhu EU včetně dvoukolejnosti podmínek pro nové a staré členské země.

Dalšími neopomenutelnými faktory působícími na úroveň podnikatelského prostředí jsou jeho stabilita podmíněná úrovní právních předpisů, schopnost řešit problémy a schopnost dobře a rychle administrovat podpory⁹.

Specifickým faktorem působícím na podnikatelské prostředí v českém zemědělství je nerozvinutý trh s půdou¹⁰.

Vliv cenového vývoje na agrární trh a podnikatelské prostředí

Výrazný vliv na „atmosféru“ podnikatelského prostředí má cenový vývoj na agrárním trhu (zejména CZV ve vztahu k cenám vstupů a ke SC). Spotřebitelské ceny prakticky stagnovaly a v některých případech došlo k jejich poklesu, ale u cen vstupů do zemědělství došlo k meziročnímu růstu (index 104 %). CZV zaznamenaly pokles (meziroční index 90,8 %). Průměrná celoroční cenová hladina roku 2005 se proti průměru roku 2004 zvýšila (1,9 %). Během roku 2005 se míra inflace pohybovala v rozmezí 1,3 – 2,6 %.

Mezi faktory ovlivňující obchod a vývoj cen patří zejména:

- nestabilní trh se zemědělskými komoditami, do kterého musel vstupovat stát se svými regulačními opatřeními;
- pokračující liberalizace zahraničního obchodu;
- působení velkých nadnárodních obchodních řetězců na český trh a konkurenční boj o zákazníka zejména prostřednictvím cen; tento tlak na spotřebitelské ceny byl přes zpracovatele přenášen na prvovýrobce;
- vývoj kurzu koruny související s obchodní pozicí českých producentů na zahraničních trzích;
- klimatické podmínky způsobující meziroční kolísání produkce.

V průměru se ceny vstupů do zemědělství zvedly za poslední desetiletí zhruba o jednu třetinu. Nejvýrazněji vzrostly ceny stavebních prací a služeb. Stroje pro zemědělství v uvedeném období zdražily v průměru o 25 %, právě tak jako většina položek provozního charakteru.

Daňové zatížení a daňové úlevy

Specifické daňové úlevy, které v období 2004 – 2005 ovlivňovaly ekonomiku zemědělských podniků, jsou následující:

- daňové úlevy na silniční dani pro speciální zemědělská vozidla (sazba daně nižší o 25 % pro vozidla rostlinné výroby), což představuje zhruba 75 mil. Kč ročně;

⁹ Tyto faktory jsou zřejmé, ale nekvantifikovatelné. Přesto nemalou měrou komplikují život podnikatelům.

¹⁰ Podrobněji v kap. 4.9 a 4.10.

- nárok na vrácení 60 % spotřební daně nafty (zelená nafta), nakoupené nebo vyrobené za cenu zahrnující tuto daň a prokazatelně spotřebované (maximálně do stanoveného normativu) za zdaňovací období v zemědělské prvovýrobě, lesních školkách a při obnově a výchově lesa, zhruba 1,499 mld. Kč v roce 2005;
- zvýhodnění bionafty na spotřební dani v roce 2005 ve výši 35,8 mil. Kč (daňové zvýhodnění nebylo uplatněno v období 5/2004 až 6/2005).

TI.3/01 – Daňové zatížení zemědělských podnikatelských subjektů (mil. Kč)

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Daň z příjmu¹⁾	629	1 417	225,3
Daň z nemovitostí¹⁾	1 187	980	82,6
Daň silniční	269	257	95,5
Ostatní daně²⁾	263	264	100,4
Daň z přidané hodnoty¹⁾ (nadměrný odpočet³⁾)	-3 719	-4 197	112,9
Daň spotřební⁴⁾	-1 451	-1 495	103,0

1) Údaje převzaté z databáze MF.

2) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrký daní za minulé léta.

3) Odpočet daně převyšuje daň na výstupu za zdaňovací období.

4) Údaje převzaté z databáze MF a GŘC jako rozdíl mezi předpisem daňové povinnosti a vrácené daně.

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ, databáze MF a GŘC

Zpracoval: M. Vojtíšek, A. Picková (VÚZE)

V ekonomice zemědělských podniků se projeví obecně platné ustanovení umožňující odečítat ztráty od základu daně z příjmu po dobu 7 let (resp. 5 let od roku 2004 za stejných podmínek) počínaje rokem následujícím po roce, ve kterém byla ztráta zjištěna.

Dalším ekonomickým opatřením, které je obecně využitelné všemi podnikateli, je zkrácení minimální doby odpisování dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, jež platí od roku 1999. S platností od roku 2004 byly vybrané skupiny budov přeřazeny do nově vzniklé odpisové skupiny s dobou odepisování 50 let. Od roku 2005 se dále zkrátila minimální doba odepisování u vybraných skupin hmotného majetku. Zemědělské podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou mohou pro první rok odepisování u vybraných strojů uplatnit o 20 % vyšší odpisové sazby za předpokladu, že jsou jejich prvními vlastníky.

Úvěrové služby

V roce 2005 pokračoval příznivý trend alokace úvěrů do zemědělství, myslivosti i rybolovu (102,2 %). Investičně pozitivně působí skutečnost, že se navyšuje celkový objem střednědobých a dlouhodobých úvěrů.

Příčinami růstu úvěrů jsou příznivé úrokové podmínky a narůstající ochota bank půjčovat zemědělským podnikatelům. Zlepšující se situace je obecně dána platnými pravidly podpůrné politiky v rámci SZP a v neposlední řadě silícím vlivem zahraničních finančních institucí.

Podnikatelské riziko a jeho eliminace

Zemědělské podnikání je vzhledem ke svému charakteru výroby vystaveno vysoké míře rizika. Závažné jsou dopady rizik, které vyplývají z nestability trhu, ekonomické odpovědnosti za škody způsobené zemědělskou činností na životním prostředí, ze škod způsobených jinými sektory s dopadem na zemědělství, ale zejména ze škod způsobených klimatickými, povětrnostními a biologickými vlivy.

Dopady škod vzniklých z titulu působení výše uvedených faktorů je možno do určité míry eliminovat strukturálními změnami výroby (restrukturalizací a diverzifikací), zvýšenou flexibilitou a dále rozdělováním, přesunem a pojištěním rizika.

Přístup zemědělských podnikatelů k eliminaci rizika se odráží především v úrovni a využívání pojištění. Zemědělské pojištění v roce 2005 podle údajů České asociace pojišťoven přesáhlo objemem předepsaného pojistného úroveň roku 2004. Systém státní podpory zemědělského pojištění prostřednictvím PGRLF, a. s., působil v roce 2005 stejně pozitivně jako v roce minulém a podpořil zájem o zemědělské pojištění. Zemědělským podnikatelům byla nabídnuta finanční úleva ve výši 30 % z uhrazených nákladů na pojištění plodin a do 15 % nákladů na pojištění hospodářských zvířat pro případ hromadných škod.

Negativně působil odchod významného pojistitele ČSOB Pojišťovny, a. s., z trhu zemědělského pojištění¹¹.

¹¹ Trh se zúžil pouze na tři pojišťovny s vysoce převažujícím podílem České pojišťovny, a. s.

Závěrem lze konstatovat, že v roce 2005:

- podnikatelské prostředí po vstupu ČR do EU bylo a je náročné především v důsledku narůstající konkurence¹² na jednotném trhu, ale současně poskytovalo větší prostor pro širší spektrum podnikatelských aktivit v zemědělství;
- pokračoval trend zlepšující se úvěrové politiky českých finančních institucí a i zahraničních institucí působících v ČR;
- struktura a zvyšující se podpory včetně podpor ze zdrojů EU mohou podněcovat zemědělské podniky ke změně podnikatelských záměrů, programů a plánů ve prospěch nezbytné restrukturalizace výroby a diverzifikace výroby;
- zvýšil se prostor pro domácí investice i pro vstup zahraničních investorů do zemědělství;
- rovněž platí, že české firmy mají jedny z nejvyšších daní z EU 10 a že velkou konkurenční nevýhodou českých podnikatelů je vysoké sociální a zdravotní pojištění;
- nadále pokračovalo zdlouhavé administrativní vyřizování zejména nároků a podpor, což vede k nejistotě, prodávám a nestabilitě¹³;
- velký počet nařízení a předpisů vedlo k prohloubení nejistoty v podnikatelském prostředí v zemědělství; tato skutečnost mnohdy odrazuje domácí a zahraniční investory;
- zvyšující se závislost na podporách, další očekávané reformy SZP a nerovné postavení zemědělců v rámci EU 25 vnášejí další prvky nejistoty a nedůvěry do podnikatelského prostředí.

I.4 Povětrnostní podmínky a jejich dopady

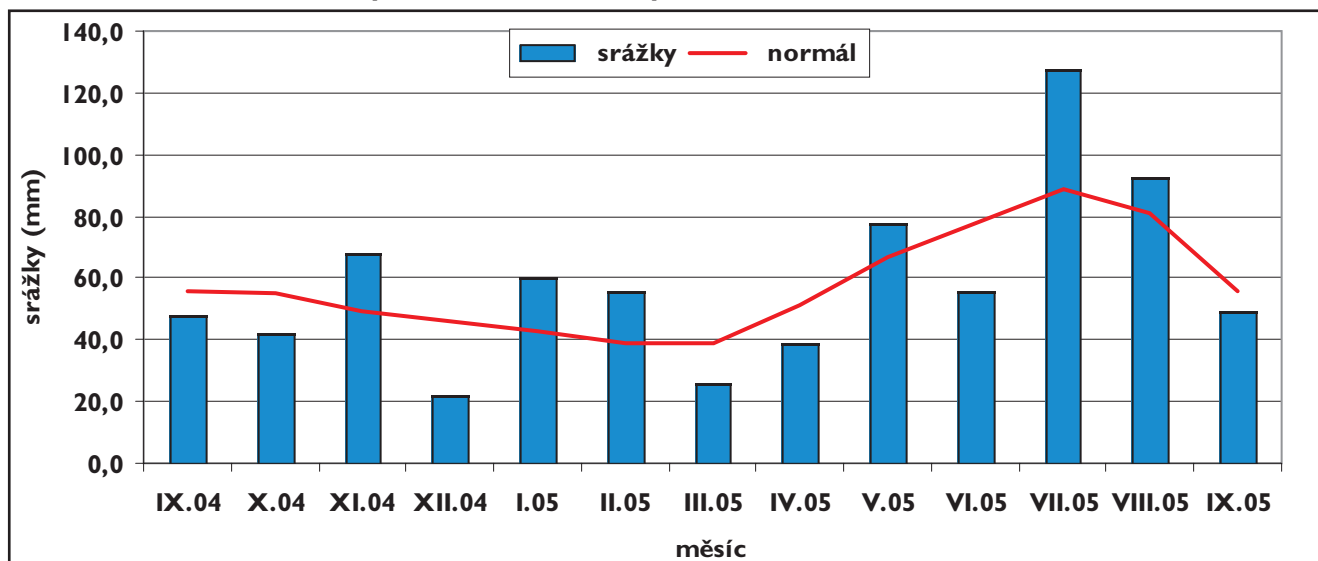
Povětrnostní podmínky v ČR, charakterizované úhrny srážek a průměrnými měsíčními teplotami, byly v období od září 2004 do září 2005 relativně příznivé.

V průběhu vegetačního období v roce 2005 byly průměrné teploty i srážky relativně příznivé, což se projevilo na vytvoření příznivých podmínek pro růst rostlin, nikoliv však s takovým kladným vlivem na rostlinnou produkci, jako tomu bylo v roce 2004.

Úhrny srážek v období od září 2004 do září 2005

Větší srážkový deficit v Čechách v některých měsících (proti příznivějším hodnotám na Moravě) byl zejména v měsíci říjnu 2004 a v dubnu 2005.

Graf T4.1/01 – Měsíční úhrny srážek a dlouhodobý normál v ČR září 2004 – září 2005

Pramen: ČHMÚ

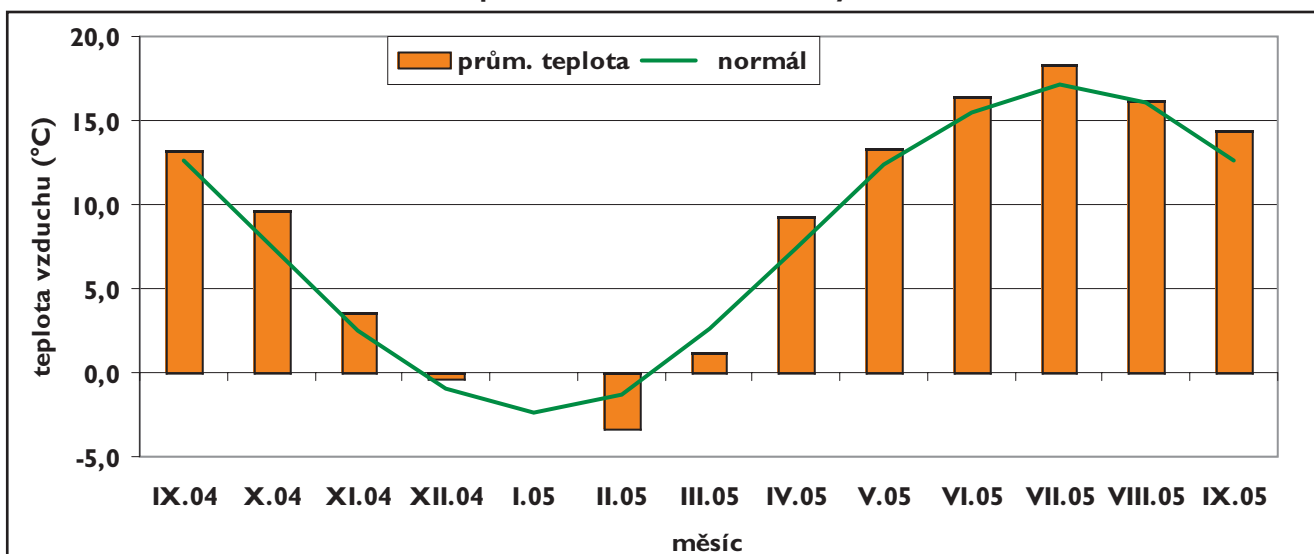
Zpracoval: V. Kopecká (ČHMÚ)

Teploty vzduchu v období od září 2004 do září 2005

Teplotně mírně nadnormální byly v Čechách i na Moravě měsíce říjen až prosinec 2004 a leden 2005 a měsíce duben až červenec 2005. Naopak teplotně podnormální měsíce byly v Čechách i na Moravě měsíce únor a březen 2005.

¹² Zvyšuje se tlak obchodních řetězců na CZV.

¹³ Včetně přijímání legislativních úprav

Graf T4.1/02 – Průměrná měsíční teplota vzduchu a dlouhodobý normál v ČR září 2004 – září 2005

Pramen: ČHMÚ

Zpracoval: V. Kopecká (ČHMÚ)

2 Zemědělství a životní prostředí. Ochrana zvířat

2.1 Opatření agrární politiky ve prospěch životního prostředí

Hospodaření přispívající k ochraně životního prostředí se v rámci SZP dostává stále více do popředí zájmu. Stěžejní politický nástroj v ČR pro tuto oblast představuje podpora AEO podle nařízení vlády č. 242/2004 Sb., které vychází z programového dokumentu HRDP (viz kap. 9.2.2). AEO pomáhají řešit zejména zrychlený odtok vody z krajiny, erozi půdy, ekologickou stabilitu krajiny a biodiverzitu na zemědělské půdě. V rámci HRDP se jednalo o opatření s největším objemem finančních prostředků poskytovaných do zemědělství.

Na rozdíl od předchozího roku nebylo možno v roce 2005 v rámci AEO podat žádost o vstup nových zemědělských podniků do titulu Pěstování mezipločin. Nově je od roku 2005 mezi AEO zařazeno podopatření Integrované systémy pěstování ovoce nebo révy vinné, které bylo dříve podporováno pouze z národních zdrojů. Tyto a některé další změny vstoupily v platnost prostřednictvím nařízení vlády č. 119/2005 Sb. a nařízení vlády č. 515/2005 Sb.

V tab. T2.1/01 je uveden přehled týkající se podaných žádostí o dotace na jednotlivé tituly v roce 2005. Celkový objem požadovaných dotací na rok 2005 dosáhl částky 3 257,2 mil. Kč, které mohou být realizovány na ploše až 1 145,9 tis. ha. Z dotací požadovaných v rámci AEO v roce 2004 bylo k 31. 12. 2005 vyplaceno 2 928 mil. Kč (z toho 586,2 mil. Kč z rozpočtu ČR a 2 341,7 mil. Kč z EU), což představuje 91,7 % požadovaných finančních prostředků. Dotace za rok 2005 se budou vyplácet rovněž v I. pololetí roku 2006.

Největší zájem je o podopatření Ošetřování travních porostů, které je uplatňováno na zhruba 60 % celé plochy realizovaných AEO, dále o tituly Ekologické zemědělství, Mezipločiny a Zatravňování orné půdy. V rámci EZ, i přes nastavení podpor s cílem zvýšit rozsah registrovaných pozemků s ornou půdou a trvalými kulturami, nedochází k výraznému nárůstu těchto ploch. Naopak úspěšnost titulu Mezipločiny předčila očekávání více než trojnásobně. Podopatření Osevní postup v ochranných zónách jeskyní bylo v roce 2005 realizováno pouze na ploše 48 ha. Jde však o regionální podopatření vztahující se jen na CHKO Moravský kras, ve které již v rámci programu SAPARD (2003 - 2006) vstoupilo do AEO tohoto typu téměř 262 ha. Proto nelze očekávat větší realizaci tohoto podopatření. Ze srovnání údajů o podaných žádostech za rok 2005 (tab. T2.1/01) s rokem 2004 vyplývá, že narostl zájem o tituly Zatravňování, Biopásy a Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách.

Důležitým nástrojem ve vztahu k životnímu prostředí jsou Zásady správné zemědělské praxe, které jsou podmínkou vstupu do AEO a obdržení plateb v LFA. Dalším podobným opatřením jsou tzv. Dobré zemědělské a environmentální podmínky související s poskytnutím jednotné platby na plochu.

V roce 2005 byl poprvé poskytován tzv. vyrovnávací příspěvek pro oblasti s ekologickými omezeními neboli oblasti typu E, a to ve výši 2 800 Kč na 1 ha travních porostů. Jde o území vymezená jako NATURA 2000 a současně se nacházející na území I. zón NP a CHKO. Pro rok 2005 byly E oblasti stanoveny na základě ptačích oblastí vyhlášených nařízeními vlády do 31. 12. 2004. Celkem bylo podáno 151 žádostí o vyrovnávací příspěvek na plochu 1 126 ha, což představuje 3 153 tis. Kč.

V rámci opatření Lesnictví bylo v roce 2005 podáno celkem 426 žádostí o dotace na 680 ha v celkové výši 76 mil. Kč. Podporovány byly tituly Zalesňování zemědělské půdy a Zakládání porostů rychle rostoucích dřevin.

pro energetické využití. Do konce roku 2005 byly vyplaceny závazky z roku 2004 ve výši 36 mil. Kč (z toho 7,2 mil. Kč z ČR a 28,8 mil. Kč z EU).

T2.1/01 – Přehled o AEO v roce 2005

AEO	Podané žádosti o dotace ¹⁾	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Vyplacené dotace v roce 2005 (z nároku 2004)
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Ekologické zemědělství	708	214,9	291,1	276,7
Ošetřování travních porostů	6 858	692,7	1 831,5	1 741,7
Zatrávňování orné půdy	773	14,6	106,1	37,4
Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	10	0,05	0,5	0,04
Meziplodiny	2 933	201,9	924,6	835,9
Trvale podmáčené a rašelinné louky	49	0,1	1,8	1,7
Ptačí lokality na travních porostech	136	6,4	33,0	31,7
Biopásy	90	0,6	6,0	2,8
Osevní postup v ochranných zónách jeskyní	1	0,05	0,03	0,03
Integrované systémy pěstování ovoce	174	7,8	30,8	0,0
Integrované systémy pěstování révy vinné	163	6,8	31,8	0,0
Celkem	9 289	1 145,9	3 257,2	2 928,0

1) Počet podaných žádostí o dotace celkem neodpovídá součtu jednotlivých závazků, neboť jeden žadatel může mít více závazků na jednom formuláři.

Údaje uvedené v tabulce jsou aktualizovány (očištěny např. o chybně podané žádosti, žádosti stažené žadatelem atd.) k 31. 3. 2005.

Pramen: SZIF

Zpracoval: Z. Novotná (VÚZE)

Prostřednictvím programového dokumentu OP Zemědělství bylo možno čerpat finanční prostředky mimo jiné na podopatření I.1.1. Investice do zemědělského majetku s investičním záměrem c) zlepšení míst pro skladování kejdy a chlévské mrvy. V roce 2005 bylo z 91 předložených projektů schváleno 85 v celkové výši finančních prostředků 161,2 mil. Kč. Na investiční záměr c) bylo vyplaceno 24 mil. Kč (15,3 mil. Kč z EAGGF a 8,8 mil. Kč ze státního rozpočtu ČR).

Z programu SAPARD na opatření 2.3 „Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny“ bylo za rok 2005 vyplaceno celkem 4,7 mil. Kč (5,5 mil. Kč za rok 2004).

V rámci národních podpor byly vypláceny dotace týkající se zemědělství a životního prostředí na základě nařízení vlády č. 505/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a prostřednictvím Zásad MZe, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2005 na základě § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Tímto způsobem bylo vyplaceno 14,7 mil. Kč na ošetřování mladých lesních porostů a RRD založených podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb. (19 mil. Kč v roce 2004). Na včelařství bylo vynaloženo 80,1 mil. Kč, což je srovnatelné s podporou v minulých letech. Restrukturalizace sadů v integrovaném systému hospodaření byla podporována částkou 58,7 mil. Kč. Dotace na biologickou a fyzikální ochranu rostlin činila 14 mil. Kč (15,1 mil. Kč v roce 2004). Hřebčín Kladruhy a hřebčince Písek a Tlumačov byly podporovány částkou 67,5 mil. Kč, výše dotace na národní programy zachování genofondu (mikroorganismy, rostliny, hospodářská zvířata, koordinace programu) činila stejně jako v předchozím roce 60 mil. Kč. Na mimoprodukční funkce rybníků bylo v roce 2005 celkově vynaloženo 68,2 mil. Kč (z toho bylo 24 % poskytnuto na úhradu nařízené péče o životní prostředí, zbytek se týkal vodohospodářských funkcí rybníků a péče o rybníční fond).

Z rozpočtu MZe byla vynaložena finanční částka 4 mil. Kč na zajištění správní a kontrolní činnosti ekologického zemědělství prostřednictvím pověřené organizace KEZ, o. p. s. V rámci PGRLF bylo vyplaceno 59 tis. Kč na titul Zemědělec - ekologie a investice do půdy. Tato podpora dobíhala na základě již dříve uzavřených smluv, v roce 2005 nebyla přijata žádná nová žádost. Na pozemkové úpravy související s realizací ekologických opatření v krajině bylo vynaloženo 52 mil. Kč (v roce 2004 to bylo 23,3 mil. Kč). V současnosti jsou JPÚ nebo KPÚ provedeny zhruba na 9 % výměry ZPF. V ochranných pásmech vodních zdrojů poskytly státní podniky Povodí zemědělským a lesním subjektům za omezené užívání pozemků v roce 2005 náhrady ve výši 10,8 mil. Kč (proti 6,9 mil. Kč v roce 2004).

Na agroenvironmentální politice se také podílel rezort MŽP, a to zejména prostřednictvím finančních prostředků vyplacených do zemědělského sektoru z PPK a PRŘS. Celková částka představovala 51,9 mil. Kč

(6 mil. Kč z PPK, dále 45,9 mil. Kč z PRŘS, z toho bylo 22,3 mil. Kč čerpáno přes ZVHS). Bylo podpořeno např. kosení luk, extenzivní pastva, údržba cenné lokality, údržba tůňek, výsadba krajinných prvků, založení TTP a revitalizace říčních toků. Prostřednictvím SFŽP ČR bylo podnikatelským subjektům v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech vyplaceno dalších 18,6 mil. Kč (proti 4,5 mil. Kč v roce 2004).

V roce 2005 byly vyhlášeny CHKO Český les a evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 podle národního seznamu (viz kap. 2.2). V listopadu 2005 nabyla účinnost společná vyhláška MŽP a MZe č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření.

V roce 2005 pokračovala příprava nového programového dokumentu „Program rozvoje venkova“ podle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (tzv. EAFRD) na období 2007 - 2013, který nahradí HRDP a v jehož rámci bude pokračovat podpora AEO.

Celkový objem finančních prostředků vynaložených na podporu opatření přímo nebo nepřímo přispívajících k ochraně životního prostředí k roku 2005 pravděpodobně zůstane na podobné úrovni jako v roce 2004.

2.2 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí

Zemědělská výroba zaujímá důležité místo mezi ostatními ekonomickými aktivitami člověka. Kromě toho, že patří mezi hlavní uživatele přírodních zdrojů a formuje tvář naší krajiny, produkuje také významné environmentální služby. Prostřednictvím zemědělské výroby může být jak pozitivně, tak negativně ovlivněna celá řada environmentálních problémů jako např. znečištění vod, kontaminace a eroze půdy, snížení biodiverzity, skleníkový efekt, hrozba povodní, atd.

Dopady zemědělských činností na životní prostředí a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů lze měřit různými ukazateli. Za účelem posouzení vlivu zemědělství na využívání krajiny a na složky životního prostředí byl vytvořen systém indikátorů uvedený v tab. T2.2/01. Indikátory jsou podle zaměření rozděleny do tří oblastí. První skupina I – 15 se týká zejména způsobu využití krajiny a hospodaření na zemědělské půdě, indikátory 16 – 29 popisují vstupy do zemědělství a emise ze zemědělství a indikátory 30 – 35 se zabývají monitoringem ekosystémů.

Více než polovinu výměry ČR zaujímá zemědělský půdní fond. Zemědělství se tak stává hlavním faktorem ovlivňujícím strukturu a fungování krajiny. Lze konstatovat, že vzhledem k přírodním podmínkám v ČR přetrvává poměrně vysoké zornění (71,5 % v roce 2005), TTP zaujímají 22,9 % z. p. Dlouhodobě dochází k velmi mírnému poklesu výměry o. p. a naopak velmi mírnému nárůstu TTP. Mezi roky 2004 – 2005 tato změna představovala jednu desetinu procentního bodu (viz kap. 4.8).

Mírný nárůst zaznamenala výměra území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. Rozhodující měrou se na tom podílelo vyhlášení národního seznamu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a vyhlášení nové CHKO Český les. Počet CHKO v ČR se tak zvýšil na 25.

Evropsky významné lokality zaujímají rozlohu přibližně 725,5 tis. ha, tj. 9,2 % celkové rozlohy ČR. Zhruba dvě třetiny vyhlášených území se překrývají se stávajícími ZCHÚ. V oblastech mimo ZCHÚ platí princip předběžné ochrany – je zakázáno poškozovat tyto lokality, přičemž za poškozování se nepovažuje řádné hospodaření. Součástí Natury 2000 jsou také tzv. ptačí oblasti vyhlášené v roce 2004, které zaujímají plochu 693,9 tis. ha (8,8 % celkové rozlohy ČR). Celkový rozsah území chráněných podle zákona o ochraně přírody a krajiny se na základě údajů z GIS odhaduje na 1 650 tis. ha (20,9 % plochy ČR), což představuje proti roku 2004 nárůst o více než 2 p. b.

Výměra ZOD a LFA zůstává stejná jako v roce 2004. Rovněž údaje týkající se odvodněných a zavlažovaných ploch, území potenciálně ohrožených půdní erozí, nedostatkem přístupné vláhy zasolením a podmáčením se nemění (indikátory 9 – 12). Podle informací VÚMOP mohlo být v roce 2005 zavlažováno cca 20 tis. ha z. p. (celková plocha vybudovaných závlah a tím pádem potenciálně zavlažovatelného území je 155 tis. ha, avšak v současné době není podstatná část závlah provozuschopná).

Pro pěstování GM plodin a další nakládání s nimi je používán princip předběžné opatrnosti a sledovatelnosti. Z důvodu zamezení průniku GM plodin a jejich produktů do produktů konvenčního a ekologického zemědělství je nutno dodržovat tzv. izolační vzdálenosti. Mimo jiné platí povinnost nahlásit plochy, na kterých se pěstují GM plodiny, a v terénu vyznačit porost GM plodiny v případě, že je na pozemku zároveň pěstována stejná plodina, která není geneticky modifikována. GM plodiny a výrobky z nich je nutno označit podle platných právních předpisů. V roce 2005 se poprvé v ČR pěstovaly GM plodiny pro komerční účely. Jednalo se o kukuřici linie MON810 s odolností proti zavíječi kukuřičnému neboli Bt kukuřici, která byla podle údajů ze SZIF zaseta na ploše 270 ha. Převážná část Bt kukuřice byla zkrmena v rámci vlastního podniku, zaznamenáno bylo také použití pro výrobu bioetanolu. Ze zemí EU v roce 2005 komerčně využilo Bt kukuřici pouze 5 členských zemí – Španělsko, Francie, Portugalsko, Německo a Česko. Ve světě se v roce 2005 pěstovaly GM plodiny na výměře cca 90 mil. ha.

V roce 2005 došlo k nepatrnému poklesu podílu ploch s alternativním hospodařením (6,4 % proti 6,5 % v roce 2004). Důvodem snížení byl pokles ploch v ekologickém zemědělství. Integrované systémy pěstování plodin zaznamenaly mírný nárůst. Největší význam z hlediska rozsahu těchto ploch má integrované pěstování ovoce (9 312 ha, 178 podniků), následuje integrovaný systém pěstování vinné révy (6 822 ha, 163 pěstitelů). Do popředí zájmu se rovněž dostává problematika integrovaného systému pěstování zeleniny - v ČR se tomuto systému pěstování věnují zelináři již dva roky v tzv. přechodném období (3 357 ha, 38 pěstitelů). Poprvé byl zaznamenán pokles ekologicky obhospodařovaných ploch, a to o 3,2 % proti roku 2004. Odhad výměry ploch, na kterých se používají minimalizační a půdoochranné technologie, zůstává na stejné úrovni jako v roce 2004 (cca 30 % o. p.), i když se předpokládá další mírné rozšiřování takto obhospodařovaných ploch.

Spotřeba hnojiv v roce 2005 ve srovnání s předchozím rokem mírně poklesla. Od roku 2001 (vyjma roku 2003) se drží úroveň celkové spotřeby minerálních hnojiv nad 90 kg č. ž./ha z. p. (příl. tab. 2.2/01). Na zemědělskou půdu bylo dále aplikováno celkem 4 259 tis. t statkových hnojiv, což představuje dalších 54,4 kg č. ž./ha z. p. Přetrvává sestupná tendence spotřeby vápenatých hmot, proti roku 2004 byl zaznamenán pokles o 34 %. Spotřeba účinných látek v přípravcích na OR na 1 ha z. p. zůstává na stejné úrovni. Podíl mykobakteriálních přípravků činil 0,06 % z celkové spotřeby. Od července 2005 je zakázáno používat atrazin. Tato látka patří mezi triazinové herbicidy a ze sledovaných pesticidů ve vodním prostředí představuje nejběžnější kontaminant vod v ČR. Podrobnější údaje k užití biologických prostředků na ochranu rostlin jsou uvedeny v kap. 4.4.

V roce 2005 způsobila zemědělská výroba 9 havárií z celkového počtu 264 evidovaných na ČIŽP, další 2 způsobila lesnická a 1 rybářská výroba. Počet havárií způsobených zemědělstvím neustále klesá. Spotřeba energie v zemědělství činí podle odhadu VÚZT 16 mil. GJ. Údaj není srovnatelný s předchozím rokem, protože došlo ke změně metodiky výpočtu. Spotřeba motorové nafty představovala 508,1 mil. l (viz kap. 4.4). V rezortu zemědělství bylo v roce 2005 vydáno 61 rozhodnutí o integrovaném povolení ve smyslu zákona č. 76/2002 Sb., o IPPC, (69 rozhodnutí v roce 2004 a 5 rozhodnutí v roce 2003).

Monitoring cizorodých látek v ekosystémech je podrobněji popsán v kap. 3.1. Ačkoliv používání přípravků na bázi DDT je v ČR zakázáno již od roku 1974, stále jsou analyzovány nadlimitní koncentrace DDT a jeho metabolitů ve vzorcích půdy. To svědčí o velké perzistenci tohoto pesticidu. Podle výzkumu imisní situace v ČR je plocha celé republiky ovlivněna expozicí přízemního ozonu, což může mimo jiné negativně ovlivnit výnosy zemědělských plodin - odhadují se ztráty v rozmezí 10 – 20 %.

V roce 2005 vzrostla výměra půd s obsahem rizikových prvků na 6,6 % z. p. (proti 5 % v roce 2004)¹⁴. Nejčastějšími kontaminanty jsou zejména As, Cd, Cr, Ni.

Výsledky monitoringu mělkých vrtů podzemních vod a monitoringu povrchových vod podle dusičnanové směrnice jsou uvedeny v indikátorech č. 33 a 34. Kontroly provedené v zemědělských podnicích hospodařících v ZOD ukazují, že nejvýraznější riziko znečištění vod vyplývá ze skladování statkových hnojiv. Z důvodu nedostatečných kapacit a kvality skladovacích prostor dochází k častému využívání možnosti uložení hnoje na z. p. Při zhoršení klimatických podmínek může dojít k odtoku hnojůvky do volného terénu, a tím k ohrožení kvality vod.

¹⁴ Tento nárůst je způsoben především metodicky - plošný průzkum půd proběhl v období 1990 - 1992, v dalších letech bylo pokračováno v odběru a analýze půd v místech se zjištěnými nadlimitními obsahy.

T2.2/01 – Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2005
1	Výměra ČR z toho ZPF, LPF (ha, %), ČÚZK.	Výměra ČR: 7 886,7 tis. ha. ZPF: 4 259,5 tis. ha, 54,0 % celkové rozlohy ČR, LPF: 2 647,4 tis. ha, 33,6 % celkové rozlohy ČR.
2	Zornění a zatravnění (%), ČÚZK.	Zornění: 71,5 % (3 047,2 tis. ha o. p.). Zatravnění: 22,9 % (973,8 tis. ha TTP).
3	Podíl trvalých kultur na ZPF, (%), ČÚZK.	5,6 % z. p., (238,4 tis. ha chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů).
4	Podíl ZCHÚ na rozloze ČR (ha, %), MŽP.	Přibližně 1 251,5 tis. ha, 15,9 % celkové rozlohy ČR (velkoplošná ZCHÚ a maloplošná ZCHÚ mimo NP a CHKO). Z toho je přibližně 294 tis. ha z. p.
5	Podíl soustavy Natura 2000 na rozloze ČR (ha, %), MŽP, MZe.	Ptačí oblasti: 693,9 tis. ha (8,8 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 1 12,7 tis. ha z. p. Evropsky významné lokality podle národního seznamu: 725,5 tis. ha (9,2 % celkové rozlohy ČR).
6	Celkový podíl území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. na rozloze ČR (ha, %), MŽP.	1 650 tis. ha, tj. 20,9 % výměry ČR (odhad na základě údajů z GIS).
7	Podíl ZOD na rozloze ČR (ha, %), MZe.	2 886,2 tis. ha (36,6 % celkové výměry ČR), z toho 1 598,6 tis. ha z. p. (45,5 % z. p.) podle LPIS.
8	Podíl LFA (ha, %), MZe.	LFA tvoří 2 139 tis. ha z. p., tj. 50,2 % z. p. (horské oblasti, ostatní LFA, oblasti se specifickými omezeními).
9	Výměra odvodněných a zavlažovaných ploch (ha, %), VÚMOP, ZVHS.	Odhad: 1 125 tis. ha odvodněných ploch (26,4 % z. p.). Závlahy vybudovány na přibližně 155 tis. ha (3,6 % z. p.), avšak v současné době není podstatná část provozuschopná.
10	Výměra území potenciálně ohroženého půdní erozí (ha, %), VÚMOP.	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 1 797 tis. ha (42,2 % z. p.). Potenciálně ohroženo větrnou erozí: 320 tis. ha (7,5 % z. p.).
11	Výměra území potenciálně ohroženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %), VÚMOP.	Přibližně 45 tis. ha (1,1 % z. p.).
12	Výměra území potenciálně ovlivněného zasolením a podmáčením (ha, %), VÚMOP.	Slabě zasoleno: asi 6,6 tis. ha (0,2 % z. p.) ¹⁵ . Podmáčeno: odhaduje se 100 tis. ha (2,3 % z. p.).
13	Podíl ploch, na kterých se pěstují geneticky modifikované plodiny (ha), MŽP, SZIF.	GM plodiny schválené pro uvádění do životního prostředí (polní pokusy, výzkum): přibližně 1 ha (zdroj MŽP). GM plodiny schválené pro uvádění do oběhu: 270 ha Bt kukuřice, (SZIF).
14	Podíl ploch s alternativním způsobem hospodaření (ha, %), MZe.	EZ: 254 982 ha (5,98 % z. p.) včetně ploch v konverzi. IP: 19 491 ha z. p. (0,46 % z. p.) údaj zahrnuje plochy zeleniny, ovoce a vinné révy.
15	Změny technologie zpracování půdy, VÚRV.	Odhaduje se, že minimalizační a půdoochranné technologie se používají asi na 30 % o. p.
16	Spotřeba statkových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 20,5 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 13,0 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 20,9 kg č. ž./ha z. p. Celkem aplikováno 4 259 tis. t statkových hnojiv.
17	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 73,2 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 11,7 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 7,7 kg č. ž./ha z. p.
18	Spotřeba vápenatých hmot (tis. t), MZe.	93,1 tis. t vápenatých hmot.
19	Spotřeba kalů z ČOV na z. p. (t), MZe.	Data nejsou k dispozici.
20	Spotřeba přípravků na OR (kg, l účinných látek/ha z. p.), SRS.	Celkem aplikováno 9 645,4 tis. kg, l, což představuje 1,0 kg, l účinných látek/ha z. p.

¹⁵ Správný údaj pro roky 2000 – 2004: slabě zasoleno cca 6,6 tis. ha.

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2005
21	Spotřeba přípravků na OR na bázi mikroorganismů (kg, l), SRS.	Celkem 5,5 tis. kg, l.
22	Biologická ochrana rostlin, SRS.	Ošetřeno přibližně 7,7 tis. ha kulturních plodin.
23	Havarijní znečištění vod zem. původu (%), ČIŽP.	3,4 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP (případně 4,5 % včetně lesnictví a rybářství).
24	Spotřeba energie v zemědělství (GJ), VÚZT.	Odhaduje se 16 mil. GJ ¹⁶ .
25	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l), VÚZT.	Přibližně 508,1 mil. l motorové nafty ¹⁷ .
26	Stavy hospodářských zvířat (ks), ČSÚ.	Skot: 1 397 tis. ks, prasata: 2 877 tis. ks, ovce a kozy: 153 tis. ks, drůbež 25 372 tis. ks. Data jsou uváděna k 1. 4. 2005.
27	IPPC, (počet rozhodnutí o vydání integrovaného povolení), MŽP	Vydáno celkem 61 rozhodnutí v rezortu zemědělství (z toho 52 pro velkochovy drůbeže nebo prasat).
28	Integrovaný registr znečišťování, MŽP.	Emise do ovzduší (kg/rok): amoniak(NH ₃): 78 220, oxid dusíku (NO _x /NO ₂): 1 277, oxid uhelnatý (CO): 51 (údaje za ohlašovací rok 2004).
29	Emise amoniaku ze zem. činnosti (kt), VÚZT.	Upřesnění roku 2004: 66,9 kt amoniaku (výpočet proveden na základě stavu hospodářských zvířat k 1. 5. 2004).
30	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému, MZe.	Sledování zemědělských půd na ÚKZÚZ: nejčastější organický polutant je DDT (překročení limitu u 53 % vzorků ornice a 38 % vzorků podorníčí o. p.). Obsah rizikových prvků: přibližně 6,6 % z. p. překračuje povolený limit, nejčastější polutanty (As, Cd, Cr, Ni).
31	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému, MZe.	Vzorky hub: zvýšený obsah kadmia (39,4 %), rtuti (4,5 %), byla nalezena rezidua organochlorovaných pesticidů (hlavně DDT).
32	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému, MZe.	Sledování ZVHS: nejlepší výsledky vykazuje sledování drobných vodních toků a malých vodních nádrží v povodí Ohře a Dolního Labe, nejhorší výsledky v oblastech povodí Horní Vltavy a povodí Labe.
33	Monitoring znečištění podzemních vod - mělké vrty (% vzorků překračujících limit pro pitnou vodu), ČHMÚ.	Dusičnany - 20,8 %, dusitany - 0 %, amonné ionty - 20,5 %, CHSK _{Mn} - 20,1 %, nepolární extrahovatelné látky - 0 %, chloridy - 17,4 %, suma pesticidů - 5,8 %.
34	Monitoring kvality povrchových vod podle nitrátové směrnice (% vzorků překračujících limitní hodnoty), ZVHS.	Zranitelné oblasti: celkem 6,7 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, 38,3 % rozborů překročilo limit 25 mg NO ₃ /l. Mimo zranitelné oblasti: 1,3 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, celkem 20,2 % rozborů překročilo hranici 25 mg NO ₃ /l ¹⁸ .
35	Kontrola zemědělského hospodaření s ohledem na nařízení vlády č. 103/2003 Sb., ÚKZÚZ.	Uskutečněno 54 kontrol podniků v ZOD (cca 81 tis. ha, což představuje 5,1 % z. p. v ZOD podle LPIS). V 7 případech (13 %) byly zjištěny závažné nedostatky.

2.3 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství odpovídá principům trvale udržitelného rozvoje zemědělství, které již neplní pouze produkční funkci, ale především funkci mimoprodukční. Je vnímáno také jako alternativa pro řešení problémů vylidňování venkova, odlivu pracovníků ze zemědělské prvovýroby a částečně i pro řešení nerovnoměrnosti regionálního rozvoje.

K 31. 12. 2005 hospodařilo ekologicky 829 farem na ploše 254 982 ha, což představuje 5,98 % výměry ZPF. Vývoj struktury půdního fondu v EZ je popsán v tab.T2.3/01. Proti roku 2004 došlo k poklesu celkové výměry zemědělské půdy v EZ o 8 317 ha (3,2 %), počet farem klesl o 7 podniků. Na druhou stranu se zvýšil rozsah orné půdy o 1 072 ha, poprvé v historii EZ byla překročena výměra 20 000 ha na celkových 20 766 ha o. p. (8,1 %).

V roce 2005 došlo k dalšímu zvýšení počtu výrobců biopotravin a obchodníků s bioprodukty a biopotravinami.

¹⁶ Rozdíl ve srovnání s předchozími lety je způsoben odlišnou metodikou výpočtu. Údaj z roku 2005 vychází ze šetření ČSÚ a týká se podnikatelských subjektů v zemědělství a myslivosti s více než 20 zaměstnanci.

¹⁷ Zpřesněný údaj za rok 2004: 527,4 mil. l.

¹⁸ V roce 2004 bylo hodnocení provedeno na základě počtu profilů s nadlimitní koncentrací. Hodnocení uvedené v roce 2005 se v souladu s požadavky evropské legislativy týká podílu jednotlivých rozborů s nadlimitní koncentrací.

T2.3/01 – Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	Výměra 2004		Výměra 2005 ¹⁾		Meziroční index
	ha	%	ha	%	
Orná půda	19 694	7,5	20 766	8,1	105,4
TTP	235 379	89,4	209 956	82,4	89,2
Trvalé kultury	1 170	0,4	820	0,3	70,1
Ostatní plochy	7 056	2,7	23 440	9,2	332,2
Celkem	263 299	100,0	254 982	100,0	96,8

1) Údaje uvedené v tabulce jsou aktualizovány (očistěny např. o chybně podané žádosti, žádosti stažené žadatelem atd.) k 31. 3. 2005.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Koutná (VÚZE)

Od roku 2004 jsou podmínky státní podpory pro ekologické zemědělství upraveny programovým dokumentem HRDP. Podmínky poskytování dotací na EZ jsou stanoveny v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Výše dotace je rozdílná v závislosti na pěstované kultuře a v roce 2005 byla stejná jako v roce předchozím:

- 3 520 Kč/ha na hospodaření na orné půdě, s výjimkou pěstování zeleniny nebo speciálních bylin;
- 1 100 Kč/ha na hospodaření na travních porostech;
- 12 235 Kč/ha na pěstování vinic, ovocných sadů nebo chmelnic;
- 11 050 Kč/ha na pěstování zeleniny nebo speciálních bylin na orné půdě.

Stejný finanční obnos obdrží i farmy v takzvaném přechodném období. V roce 2005 bylo podáno více než 700 žádostí o podporu EZ na plochu 214 916 ha. Byla požadována částka 291,1 mil. Kč. Za rok 2004 bylo na EZ vyplaceno celkem 276,7 mil. Kč, z toho 55,4 mil. Kč z rozpočtu ČR a 221,4 mil. Kč z EU (stav ke dni 31. 12. 2005). Finanční příspěvek na činnost kontrolní organizace KEZ, o. p. s., stejně jako v roce 2004 představoval 4 mil. Kč.

Rok 2005 přinesl některé změny v platnosti stávajících právních předpisů týkajících se ekologického zemědělství. S účinností od 31. 12. 2005 platí zákon č. 553/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a některé další zákony. Smyslem novely bylo vypustit z původního zákona všechna ustanovení, která byla duplicitní s evropskou legislativou (nařízení Rady (EHS) č. 2092/1991, o ekologickém zemědělství). Úplné znění zákona bylo vyhlášeno dne 2. 2. 2006 zákonem č. 30/2006 Sb. S účinností od 1. 2. 2006 vstoupila v platnost nová vyhláška MZe č. 16/2006 Sb., která nahradila všechny dosud platné prováděcí vyhlášky.

V roce 2005 proběhlo výběrové řízení na další kontrolní a certifikační organizaci. Vítězem se stala česká pobočka německé kontrolní organizace ABCERT GmbH se sídlem v Brně, která v lednu 2006 zahájila činnost.

Dne 17. 3. 2004 byl vládou ČR přijat Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010. Na jeho základě byly ze strany MZe realizovány v roce 2005 mimo jiné následující aktivity:

- Byla navázána spolupráce s marketingovým odborem SZIF ve věci propagace biopotravin (mezinárodní veletrh Biofach 2005 v Norimberku, veletrhy G+H v Brně nebo Víno a destiláty v Praze).
- Ve spolupráci svazu PRO-BIO a marketingového odboru SZIF byl připraven návrh komunikačního projektu na informování spotřebitelů o EZ a biopotravinách. V případě schválení projektu v Bruselu se bude EU z 50 % podílet na jeho financování. Celkový rozpočet projektu je 2 415 tis. EUR (cca 69 mil. Kč) na období 2007 – 2009.
- Září 2005 bylo poprvé vyhlášeno MZe a MŽP jako Měsíc biopotravin. V rámci Měsíce biopotravin proběhlo 90 různých akcí na podporu propagace ekologického zemědělství v regionech celé České republiky.
- Byla založena společnost Bioinstitut, o. p. s., se sídlem v Olomouci, která vznikla za účelem nezbytného zastřešení aktivit týkajících se výzkumu, vzdělávání a poradenství v EZ.
- Ekologické zemědělství bylo začleněno do témat projektů v rámci NAZV a do programu výzkumu v agrárním sektoru na období 2007 – 2012.
- Od roku 2004 byl zaveden dotační titul na podporu poradenství v EZ v rámci Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování národních dotací.
- Byly realizovány vzdělávací akce a semináře na téma zpracování a marketing v EZ, pohoda zvířat v EZ, vztah EZ a životního prostředí atd. Byla vydána také řada publikací o EZ a biopotravinách.

Na přelomu měsíce června a července se v Lednici na Moravě uskutečnila již 5. Evropská letní akademie ekologického zemědělství - Bioakademie. Jde o akci jak odborného, tak politického zaměření. Program byl zaměřen na následující okruhy: nechemická ochrana rostlin, zdraví zvířat v EZ, podpora a rozvoj ekologického zemědělství v EU.

Export a import bioproduktů a biopotravin

Díky volnému pohybu zboží v rámci EU je nutno žádat o vývozní osvědčení pouze do zemí, které nejsou členskými státy. Celkem bylo v roce 2005 vystaveno 27 osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin. Veškerý vývoz mimo EU se uskutečnil do Turecka (kojenecká výživa v celkovém množství 238,2 t).

V roce 2005 byly recertifikovány biopotraviny dovezené z 19 zemí celého světa. Ačkoliv to není povinností, řada dovozců nechává recertifikovat biopotraviny také v rámci EU. Důvodem je především možnost označovat produkty národním logem pro biopotraviny.

V případě dovozu produkce s odkazem na ekologický způsob výroby ze zemí, které nejsou členskými státy EU, je nezbytné požádat MZe prostřednictvím KEZ, o. p. s., o vystavení tzv. dovozního zmocnění. V roce 2005 bylo vystaveno 32 dovozních zmocnění z 8 zemí mimo EU, a to z Japonska (12), Číny (6), Paraguaye (4), Turecka (3), Kanady (2), Egypta (2), ostrova Mauritius (2) a Jihoafrické republiky (1).

2.4 Obnovitelné suroviny

Obnovitelné suroviny jsou definovány jako produkty zemědělství, lesnictví a rybolovu, které mají využití mimo oblast potravin a krmiv. Produkce obnovitelných surovin patří vedle výroby potravin a krmiv k základním úkolům obhospodařování půdy. Vytlačování těchto zemědělských produktů začalo s průmyslovou revolucí. Produkty, jejichž základem je biomasa, významně nahradily petrochemické produkty teprve od poloviny 20. století. Na základě znalostí a s podporou nových technologií a kreativní vědy se dnes objevují nové mnohostranné možnosti využití v oblastech energetiky, farmacie, chemie, stavebního hospodářství a dopravy. Hospodářství EU je příliš závislé na celosvětovém dovozu zdrojů energie a surovin. Rostoucí spotřeba a závislost na fosilních surovinách, tj. na ropě, zemním plynu, ale i uhlí, naráží na své hranice a má četné negativní důsledky.

U obnovitelných surovin existuje celá řada možností, jak uplatnit biodegradabilní materiály (biologicky rozložitelné). V kap. 5.4 Nepotravinářská zemědělská produkce je uvedeno využití obnovitelných surovin v ČR podle sektorů tj. v energetice, v dopravě, ve farmácii a v dalších směrech. Uvedený trend je celoevropský, např. v oblasti německého automobilového průmyslu vzrostlo využití přírodních vláken od roku 1996 do roku 2003 z 10 na 45 tis. t. Jako stavební materiál se používají dřevo a přírodní vlákno, které přináší výhody z hlediska ekologického stavitelství a energetiky. Mazadla z rostlinných olejů přispívají díky své rozložitelnosti k zamezování ekologických škod. Obnovitelné suroviny tvoří základ pro mycí a čistící prostředky, laky a textil. V automobilovém průmyslu zlepšuje použití dřeva a přírodních vláken recyklační vlastnosti a může vést k nižší hmotnosti použitého materiálu. Použitím plastů z obnovitelných surovin s krátkou a dlouhou životností vznikají i v oblasti využití odpadu zcela nové možnosti, protože tzv. biologicky rozložitelné látky lze energeticky vhodněji využít. Surovinami pro biologicky rozložitelné látky jsou především rostliny s obsahem škrobu, ale i cukr, olej a lignocelulóza. Jejich podíl se od roku 1995 celosvětově zvýšil na 350 tis. t, téměř výlučně na základě obnovitelných surovin.

V rámci provádění nařízení o chemikáliích jsou nové výchozí body pro další vývoj chemie založené na biomase. Jen v Německu se již podíl obnovitelných surovin v chemickém průmyslu zvýšil od roku 1991 do roku 2005 z 8 % na 10,4 %.

Na dopravu EU připadá kolem 30 % spotřeby energie. Rostlinný olej, biodiesel, etanol a syntetické pohonné látky z biomasy představují alternativy k ropě. Cílem je tržní podíl 5,75 % do roku 2010 při referenční hodnotě 2 % v roce 2005. EK jsou podporovány cíle, stanovené v programu Inteligentní energie pro Evropu (EIE) v rámci rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1230/2003.

Používání dřeva jako paliva je z velké části otázkou využití nepoužívaného potenciálu obnovitelné energie v Evropě, a zároveň dochází ke snížení emisí skleníkového plynu oxidu uhličitého. Dřevo nutno zásadně využívat ve výrobním procesu k produkci výrobků. Teprve dřevo pro tyto účely nevhodné by mělo sloužit jako zdroj energie. Používání energie dřeva pomáhá při boji proti klimatickým změnám, při zlepšování nízké úrovně energetické soběstačnosti EU a při zvyšování bezpečnosti dodávek, což jsou cíle energetické politiky EU. Během svého růstu váže dřevo z atmosféry oxid uhličitý. Jeden m³ dřeva váže v průměru 800 kg CO₂. Větším používáním energie dřeva by se zlepšilo fungování cyklu uhlíku a nahradily by se neobnovitelné zdroje energie.

Dostupné číselné údaje o obnovitelných surovinách ČR jsou uvedeny v kap. 5.4.

2.5 Ochrana zvířat

Ochrana zvířat proti týrání je oblastí, která je realizována na základě zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon OZT), kterým jsou stanoveny tyto hlavní orgány ochrany zvířat: MZe, UKOZ a SVS ČR.

Situace v ochraně zvířat v ČR v roce 2005 je detailně rozvedena v Informačním bulletinu SVS ČR č. 4/2006 „Program ochrany zvířat - situace v roce 2005“, který vydalo MZe v březnu 2006.

Účelem zákona OZT je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.

V roce 2005 byly vydány dvě prováděcí vyhlášky, novelizující dosavadní prováděcí vyhlášky k zákonu OZT: vyhláška č. 424/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utržení nebo jiném usmrcování, a vyhláška č. 425/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. Rovněž probíhaly práce na 4 novelizacích zákona OZT, z nichž ne všechny se podařilo prosadit, a na návrzích 2 nových vyhlášek k zákonu OZT.

MZe uspořádalo pro zemědělské poradce a pracovníky SZIF školení, ke kterému vydalo publikace o minimálních standardech v chovech skotu, prasat a nosnic. Problematika pohody zvířat byla součástí obsahu různých odborných setkání chovatelů. Výsledky výzkumu v oblasti ochrany zvířat byly prezentovány na již tradiční 12. mezinárodní konferenci Ochrana zvířat a welfare 2005 a na 20. vědecké konferenci s mezinárodní účastí Aktuální otázky bioklimatologie zvířat. Na VFU proběhly další kurzy ke získání kvalifikace pro inspektory ochrany zvířat (podle § 26 zákona OZT). Pro inspektory KVS¹⁹ byl uspořádán postgraduální kurz o předpisech ES. Na šesti školících pracovištích proběhly kurzy pro dopravce zvířat. Po jejich absolvování získalo 448 osob příslušnou kvalifikaci a následně SVS ČR registrovala celkem 536 dopravců. Na VFU a na ČZU proběhly kurzy k získání kvalifikace ke kontrole a řízení pokusů na zvířatech (podle § 17 odst. 1 zákona OZT). Dále probíhala odborná příprava pracovníků zařízení obcí a členů zájmových organizací k získání kvalifikace pro zabezpečení odchytu toulavých zvířat a péče o ně. Tento kurz je pořádán již 10 let a celkem bylo proškoleno 1 634 osob. Při osvětových a výchovných akcích je již tradiční spolupráce s Nadací na ochranu zvířat, která spolupracuje s Eurogroup for Animal Welfare a Světovou společností na ochranu zvířat (WSPA). Této nadaci se opět podařilo prosadit a vypsát pokračování v grantech pro nevládní organizace a založit vzdělávací institut. Společnost pro zvířata ČSOP se soustředila na iniciativy výzvy ke zlepšení podmínek pohody zvířat. Je třeba odsoudit tzv. „aktivisty“, kteří neodborně zasahují do programů na ochranu zvířat, a tím mnohdy způsobují nenávratné ztráty. Např. aktivisté s extrémními záměry vypustili na jedné z farem kožešinových zvířat několik stovek norků a lišek, takže došlo k poměrně rozsáhlému úhynu těchto zvířat.

Snahou je rozšířit kvalifikované informace o ochraně zvířat i mezi nejširší veřejnost. MZe v roce 2005 proto vydalo příručku „Doporučení ÚKOZ - Pomoc zvířatům z naší přírody v nouzi“, zaměřenou na poskytnutí základních informací každému milovníku přírody. Další vydanou příručkou, určenou tentokrát především pro odbornou veřejnost, bylo „Doporučení ÚKOZ - Provozování stanic pro handicapovaná zvířata a podobných zařízení“.

Výsledky kontrol péče o zvířata za rok 2005

Dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám veterinárním zákonem a zákonem OZT řídí na krajské úrovni 14 KVS. Vlastní dozorovou činnost vykonávají inspektoři s kvalifikací podle § 26 zákona OZT, vyškolení ÚKOZ. V roce 2005 se na území celé ČR podílelo na plnění úkolů dozorové a kontrolní činnosti 641 inspektorů, obvykle při současném plnění dalších odborných úkolů, např. na úseku prevence nálezů, veterinární ekologie a kontroly na jatcích.

Kontrolní činnost v roce 2005 se týkala 28 502 692 zvířat při 13 911 dozorových akcích, což představuje nárůst o zhruba 2 000 akcí proti roku 2004. Nápravná opatření byla uložena celkem v 611 případech a týkala se 201,25 tis. zvířat. Počet kontrol, při kterých byl podán podnět ke správnímu řízení, se proti předcházejícím letům zvýšil na 352 podnětů ke správnímu řízení. Tento nárůst lze spojit především s uplatněním konkrétnějších podmínek nových předpisů o minimálních standardech. Nad činností s hospodářskými zvířaty bylo provedeno 9 712 dozorových akcí, z nichž některé výsledky sloužily i pro sledování dotačních podmínek SZIF.

V ČR bylo v roce 2005 k pokusům celkem využito 353 995 zvířat (87 478 laboratorních myší, 41 971 laboratorní potkan, 4 213 morčat, 5 716 laboratorních králíků atd., kroužkováno bylo cca 120 000 ptáků).

Podle údajů MSp bylo v roce 2005 pro týrání zvířat (§ 203 trestního zákona) stíháno 16, obžalováno 12, ve zkráceném přípravném řízení 3, navrženo k potrestání 3 a odsouzeno 15 osob.

3 Maloobchod a spotřeba potravin

3.1 Bezpečnost a kvalita potravin

Hlavní prioritou kontrolní činnosti, stejně jako v minulých letech, byla kontrola bezpečnosti potravin a krmiv.

I v roce 2005 byla legislativní činnost v této oblasti významná. Kromě tzv. hygienického balíčku²⁰ z roku 2004, vyšla

¹⁹ Krajská veterinární správa.

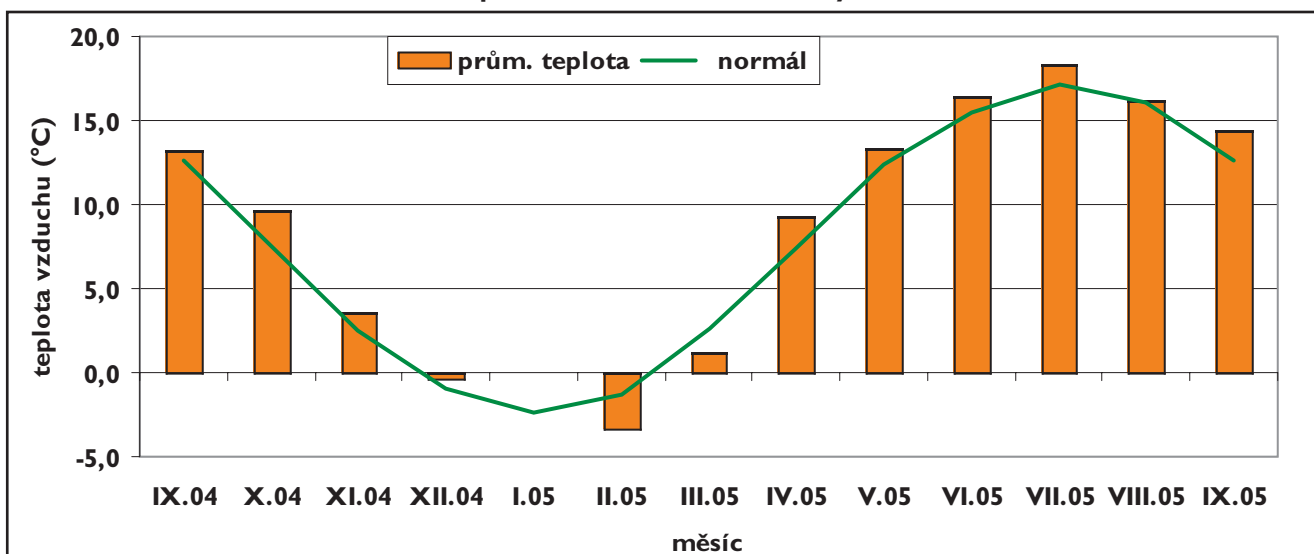
²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách pro zvířata.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 41/2004 ze dne 21. dubna 2004.

Graf T4.1/02 – Průměrná měsíční teplota vzduchu a dlouhodobý normál v ČR září 2004 – září 2005

Pramen: ČHMÚ

Zpracoval: V. Kopecká (ČHMÚ)

2 Zemědělství a životní prostředí. Ochrana zvířat

2.1 Opatření agrární politiky ve prospěch životního prostředí

Hospodaření přispívající k ochraně životního prostředí se v rámci SZP dostává stále více do popředí zájmu. Stěžejní politický nástroj v ČR pro tuto oblast představuje podpora AEO podle nařízení vlády č. 242/2004 Sb., které vychází z programového dokumentu HRDP (viz kap. 9.2.2). AEO pomáhají řešit zejména zrychlený odtok vody z krajiny, erozi půdy, ekologickou stabilitu krajiny a biodiverzitu na zemědělské půdě. V rámci HRDP se jednalo o opatření s největším objemem finančních prostředků poskytovaných do zemědělství.

Na rozdíl od předchozího roku nebylo možno v roce 2005 v rámci AEO podat žádost o vstup nových zemědělských podniků do titulu Pěstování mezipločin. Nově je od roku 2005 mezi AEO zařazeno podopatření Integrované systémy pěstování ovoce nebo révy vinné, které bylo dříve podporováno pouze z národních zdrojů. Tyto a některé další změny vstoupily v platnost prostřednictvím nařízení vlády č. 119/2005 Sb. a nařízení vlády č. 515/2005 Sb.

V tab. T2.1/01 je uveden přehled týkající se podaných žádostí o dotace na jednotlivé tituly v roce 2005. Celkový objem požadovaných dotací na rok 2005 dosáhl částky 3 257,2 mil. Kč, které mohou být realizovány na ploše až 1 145,9 tis. ha. Z dotací požadovaných v rámci AEO v roce 2004 bylo k 31. 12. 2005 vyplaceno 2 928 mil. Kč (z toho 586,2 mil. Kč z rozpočtu ČR a 2 341,7 mil. Kč z EU), což představuje 91,7 % požadovaných finančních prostředků. Dotace za rok 2005 se budou vyplácet rovněž v I. pololetí roku 2006.

Největší zájem je o podopatření Ošetřování travních porostů, které je uplatňováno na zhruba 60 % celé plochy realizovaných AEO, dále o tituly Ekologické zemědělství, Mezipločiny a Zatravňování orné půdy. V rámci EZ, i přes nastavení podpor s cílem zvýšit rozsah registrovaných pozemků s ornou půdou a trvalými kulturami, nedochází k výraznému nárůstu těchto ploch. Naopak úspěšnost titulu Mezipločiny předčila očekávání více než trojnásobně. Podopatření Osevní postup v ochranných zónách jeskyní bylo v roce 2005 realizováno pouze na ploše 48 ha. Jde však o regionální podopatření vztahující se jen na CHKO Moravský kras, ve které již v rámci programu SAPARD (2003 - 2006) vstoupilo do AEO tohoto typu téměř 262 ha. Proto nelze očekávat větší realizaci tohoto podopatření. Ze srovnání údajů o podaných žádostech za rok 2005 (tab. T2.1/01) s rokem 2004 vyplývá, že narostl zájem o tituly Zatravňování, Biopásy a Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách.

Důležitým nástrojem ve vztahu k životnímu prostředí jsou Zásady správné zemědělské praxe, které jsou podmínkou vstupu do AEO a obdržení plateb v LFA. Dalším podobným opatřením jsou tzv. Dobré zemědělské a environmentální podmínky související s poskytnutím jednotné platby na plochu.

V roce 2005 byl poprvé poskytován tzv. vyrovnávací příspěvek pro oblasti s ekologickými omezeními neboli oblasti typu E, a to ve výši 2 800 Kč na 1 ha travních porostů. Jde o území vymezená jako NATURA 2000 a současně se nacházející na území I. zón NP a CHKO. Pro rok 2005 byly E oblasti stanoveny na základě ptačích oblastí vyhlášených nařízeními vlády do 31. 12. 2004. Celkem bylo podáno 151 žádostí o vyrovnávací příspěvek na plochu 1 126 ha, což představuje 3 153 tis. Kč.

V rámci opatření Lesnictví bylo v roce 2005 podáno celkem 426 žádostí o dotace na 680 ha v celkové výši 76 mil. Kč. Podporovány byly tituly Zalesňování zemědělské půdy a Zakládání porostů rychle rostoucích dřevin.

pro energetické využití. Do konce roku 2005 byly vyplaceny závazky z roku 2004 ve výši 36 mil. Kč (z toho 7,2 mil. Kč z ČR a 28,8 mil. Kč z EU).

T2.1/01 – Přehled o AEO v roce 2005

AEO	Podané žádosti o dotace ¹⁾	Požadovaná výměra	Požadované dotace	Vyplacené dotace v roce 2005 (z nároku 2004)
	počet	tis. ha	mil. Kč	mil. Kč
Ekologické zemědělství	708	214,9	291,1	276,7
Ošetřování travních porostů	6 858	692,7	1 831,5	1 741,7
Zatrávňování orné půdy	773	14,6	106,1	37,4
Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	10	0,05	0,5	0,04
Meziplodiny	2 933	201,9	924,6	835,9
Trvale podmáčené a rašelinné louky	49	0,1	1,8	1,7
Ptačí lokality na travních porostech	136	6,4	33,0	31,7
Biopásy	90	0,6	6,0	2,8
Osevní postup v ochranných zónách jeskyní	1	0,05	0,03	0,03
Integrované systémy pěstování ovoce	174	7,8	30,8	0,0
Integrované systémy pěstování révy vinné	163	6,8	31,8	0,0
Celkem	9 289	1 145,9	3 257,2	2 928,0

1) Počet podaných žádostí o dotace celkem neodpovídá součtu jednotlivých závazků, neboť jeden žadatel může mít více závazků na jednom formuláři.

Údaje uvedené v tabulce jsou aktualizovány (očistěny např. o chybně podané žádosti, žádosti stažené žadatelem atd.) k 31. 3. 2005.

Pramen: SZIF

Zpracoval: Z. Novotná (VÚZE)

Prostřednictvím programového dokumentu OP Zemědělství bylo možno čerpat finanční prostředky mimo jiné na podopatření I.1.1. Investice do zemědělského majetku s investičním záměrem c) zlepšení míst pro skladování kejdy a chlévské mrvy. V roce 2005 bylo z 91 předložených projektů schváleno 85 v celkové výši finančních prostředků 161,2 mil. Kč. Na investiční záměr c) bylo vyplaceno 24 mil. Kč (15,3 mil. Kč z EAGGF a 8,8 mil. Kč ze státního rozpočtu ČR).

Z programu SAPARD na opatření 2.3 „Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny“ bylo za rok 2005 vyplaceno celkem 4,7 mil. Kč (5,5 mil. Kč za rok 2004).

V rámci národních podpor byly vypláceny dotace týkající se zemědělství a životního prostředí na základě nařízení vlády č. 505/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a prostřednictvím Zásad MZe, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2005 na základě § 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Tímto způsobem bylo vyplaceno 14,7 mil. Kč na ošetřování mladých lesních porostů a RRD založených podle nařízení vlády č. 505/2000 Sb. (19 mil. Kč v roce 2004). Na včelařství bylo vynaloženo 80,1 mil. Kč, což je srovnatelné s podporou v minulých letech. Restrukturalizace sadů v integrovaném systému hospodaření byla podporována částkou 58,7 mil. Kč. Dotace na biologickou a fyzikální ochranu rostlin činila 14 mil. Kč (15,1 mil. Kč v roce 2004). Hřebčín Kladruhy a hřebčince Písek a Tlumačov byly podporovány částkou 67,5 mil. Kč, výše dotace na národní programy zachování genofondu (mikroorganismy, rostliny, hospodářská zvířata, koordinace programu) činila stejně jako v předchozím roce 60 mil. Kč. Na mimoprodukční funkce rybníků bylo v roce 2005 celkově vynaloženo 68,2 mil. Kč (z toho bylo 24 % poskytnuto na úhradu nařízené péče o životní prostředí, zbytek se týkal vodohospodářských funkcí rybníků a péče o rybníční fond).

Z rozpočtu MZe byla vynaložena finanční částka 4 mil. Kč na zajištění správní a kontrolní činnosti ekologického zemědělství prostřednictvím pověřené organizace KEZ, o. p. s. V rámci PGRLF bylo vyplaceno 59 tis. Kč na titul Zemědělec - ekologie a investice do půdy. Tato podpora dobíhala na základě již dříve uzavřených smluv, v roce 2005 nebyla přijata žádná nová žádost. Na pozemkové úpravy související s realizací ekologických opatření v krajině bylo vynaloženo 52 mil. Kč (v roce 2004 to bylo 23,3 mil. Kč). V současnosti jsou JPÚ nebo KPÚ provedeny zhruba na 9 % výměry ZPF. V ochranných pásmech vodních zdrojů poskytly státní podniky Povodí zemědělským a lesním subjektům za omezené užívání pozemků v roce 2005 náhrady ve výši 10,8 mil. Kč (proti 6,9 mil. Kč v roce 2004).

Na agroenvironmentální politice se také podílel rezort MŽP, a to zejména prostřednictvím finančních prostředků vyplacených do zemědělského sektoru z PPK a PRŘS. Celková částka představovala 51,9 mil. Kč

(6 mil. Kč z PPK, dále 45,9 mil. Kč z PRŘS, z toho bylo 22,3 mil. Kč čerpáno přes ZVHS). Bylo podpořeno např. kosení luk, extenzivní pastva, údržba cenné lokality, údržba tůňek, výsadba krajinných prvků, založení TTP a revitalizace říčních toků. Prostřednictvím SFŽP ČR bylo podnikatelským subjektům v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech vyplaceno dalších 18,6 mil. Kč (proti 4,5 mil. Kč v roce 2004).

V roce 2005 byly vyhlášeny CHKO Český les a evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 podle národního seznamu (viz kap. 2.2). V listopadu 2005 nabyla účinnost společná vyhláška MŽP a MZe č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření.

V roce 2005 pokračovala příprava nového programového dokumentu „Program rozvoje venkova“ podle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (tzv. EAFRD) na období 2007 - 2013, který nahradí HRDP a v jehož rámci bude pokračovat podpora AEO.

Celkový objem finančních prostředků vynaložených na podporu opatření přímo nebo nepřímo přispívajících k ochraně životního prostředí k roku 2005 pravděpodobně zůstane na podobné úrovni jako v roce 2004.

2.2 Vliv agrárního sektoru na jednotlivé složky životního prostředí

Zemědělská výroba zaujímá důležité místo mezi ostatními ekonomickými aktivitami člověka. Kromě toho, že patří mezi hlavní uživatele přírodních zdrojů a formuje tvář naší krajiny, produkuje také významné environmentální služby. Prostřednictvím zemědělské výroby může být jak pozitivně, tak negativně ovlivněna celá řada environmentálních problémů jako např. znečištění vod, kontaminace a eroze půdy, snížení biodiverzity, skleníkový efekt, hrozba povodní, atd.

Dopady zemědělských činností na životní prostředí a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů lze měřit různými ukazateli. Za účelem posouzení vlivu zemědělství na využívání krajiny a na složky životního prostředí byl vytvořen systém indikátorů uvedený v tab. T2.2/01. Indikátory jsou podle zaměření rozděleny do tří oblastí. První skupina I – 15 se týká zejména způsobu využití krajiny a hospodaření na zemědělské půdě, indikátory 16 – 29 popisují vstupy do zemědělství a emise ze zemědělství a indikátory 30 – 35 se zabývají monitoringem ekosystémů.

Více než polovinu výměry ČR zaujímá zemědělský půdní fond. Zemědělství se tak stává hlavním faktorem ovlivňujícím strukturu a fungování krajiny. Lze konstatovat, že vzhledem k přírodním podmínkám v ČR přetrvává poměrně vysoké zornění (71,5 % v roce 2005), TTP zaujímají 22,9 % z. p. Dlouhodobě dochází k velmi mírnému poklesu výměry o. p. a naopak velmi mírnému nárůstu TTP. Mezi roky 2004 – 2005 tato změna představovala jednu desetinu procentního bodu (viz kap. 4.8).

Mírný nárůst zaznamenala výměra území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. Rozhodující měrou se na tom podílelo vyhlášení národního seznamu evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a vyhlášení nové CHKO Český les. Počet CHKO v ČR se tak zvýšil na 25.

Evropsky významné lokality zaujímají rozlohu přibližně 725,5 tis. ha, tj. 9,2 % celkové rozlohy ČR. Zhruba dvě třetiny vyhlášených území se překrývají se stávajícími ZCHÚ. V oblastech mimo ZCHÚ platí princip předběžné ochrany – je zakázáno poškozovat tyto lokality, přičemž za poškozování se nepovažuje řádné hospodaření. Součástí Natury 2000 jsou také tzv. ptačí oblasti vyhlášené v roce 2004, které zaujímají plochu 693,9 tis. ha (8,8 % celkové rozlohy ČR). Celkový rozsah území chráněných podle zákona o ochraně přírody a krajiny se na základě údajů z GIS odhaduje na 1 650 tis. ha (20,9 % plochy ČR), což představuje proti roku 2004 nárůst o více než 2 p. b.

Výměra ZOD a LFA zůstává stejná jako v roce 2004. Rovněž údaje týkající se odvodněných a zavlažovaných ploch, území potenciálně ohrožených půdní erozí, nedostatkem přístupné vláhy zasolením a podmáčením se nemění (indikátory 9 – 12). Podle informací VÚMOP mohlo být v roce 2005 zavlažováno cca 20 tis. ha z. p. (celková plocha vybudovaných závlah a tím pádem potenciálně zavlažovatelného území je 155 tis. ha, avšak v současné době není podstatná část závlah provozuschopná).

Pro pěstování GM plodin a další nakládání s nimi je používán princip předběžné opatrnosti a sledovatelnosti. Z důvodu zamezení průniku GM plodin a jejich produktů do produktů konvenčního a ekologického zemědělství je nutno dodržovat tzv. izolační vzdálenosti. Mimo jiné platí povinnost nahlásit plochy, na kterých se pěstují GM plodiny, a v terénu vyznačit porost GM plodiny v případě, že je na pozemku zároveň pěstována stejná plodina, která není geneticky modifikována. GM plodiny a výrobky z nich je nutno označit podle platných právních předpisů. V roce 2005 se poprvé v ČR pěstovaly GM plodiny pro komerční účely. Jednalo se o kukuřici linie MON810 s odolností proti zavíječi kukuřičnému neboli Bt kukuřici, která byla podle údajů ze SZIF zaseta na ploše 270 ha. Převážná část Bt kukuřice byla zkrmena v rámci vlastního podniku, zaznamenáno bylo také použití pro výrobu bioetanolu. Ze zemí EU v roce 2005 komerčně využilo Bt kukuřici pouze 5 členských zemí – Španělsko, Francie, Portugalsko, Německo a Česko. Ve světě se v roce 2005 pěstovaly GM plodiny na výměře cca 90 mil. ha.

V roce 2005 došlo k nepatrnému poklesu podílu ploch s alternativním hospodařením (6,4 % proti 6,5 % v roce 2004). Důvodem snížení byl pokles ploch v ekologickém zemědělství. Integrované systémy pěstování plodin zaznamenaly mírný nárůst. Největší význam z hlediska rozsahu těchto ploch má integrované pěstování ovoce (9 312 ha, 178 podniků), následuje integrovaný systém pěstování vinné révy (6 822 ha, 163 pěstitelů). Do popředí zájmu se rovněž dostává problematika integrovaného systému pěstování zeleniny - v ČR se tomuto systému pěstování věnují zelináři již dva roky v tzv. přechodném období (3 357 ha, 38 pěstitelů). Poprvé byl zaznamenán pokles ekologicky obhospodařovaných ploch, a to o 3,2 % proti roku 2004. Odhad výměry ploch, na kterých se používají minimalizační a půdoochranné technologie, zůstává na stejné úrovni jako v roce 2004 (cca 30 % o. p.), i když se předpokládá další mírné rozšiřování takto obhospodařovaných ploch.

Spotřeba hnojiv v roce 2005 ve srovnání s předchozím rokem mírně poklesla. Od roku 2001 (vyjma roku 2003) se drží úroveň celkové spotřeby minerálních hnojiv nad 90 kg č. ž./ha z. p. (příl. tab. 2.2/01). Na zemědělskou půdu bylo dále aplikováno celkem 4 259 tis. t statkových hnojiv, což představuje dalších 54,4 kg č. ž./ha z. p. Přetrvává sestupná tendence spotřeby vápenatých hmot, proti roku 2004 byl zaznamenán pokles o 34 %. Spotřeba účinných látek v přípravcích na OR na 1 ha z. p. zůstává na stejné úrovni. Podíl mykobakteriálních přípravků činil 0,06 % z celkové spotřeby. Od července 2005 je zakázáno používat atrazin. Tato látka patří mezi triazinové herbicidy a ze sledovaných pesticidů ve vodním prostředí představuje nejběžnější kontaminant vod v ČR. Podrobnější údaje k užití biologických prostředků na ochranu rostlin jsou uvedeny v kap. 4.4.

V roce 2005 způsobila zemědělská výroba 9 havárií z celkového počtu 264 evidovaných na ČIŽP, další 2 způsobila lesnická a 1 rybářská výroba. Počet havárií způsobených zemědělstvím neustále klesá. Spotřeba energie v zemědělství činí podle odhadu VÚZT 16 mil. GJ. Údaj není srovnatelný s předchozím rokem, protože došlo ke změně metodiky výpočtu. Spotřeba motorové nafty představovala 508,1 mil. l (viz kap. 4.4). V rezortu zemědělství bylo v roce 2005 vydáno 61 rozhodnutí o integrovaném povolení ve smyslu zákona č. 76/2002 Sb., o IPPC, (69 rozhodnutí v roce 2004 a 5 rozhodnutí v roce 2003).

Monitoring cizorodých látek v ekosystémech je podrobněji popsán v kap. 3.1. Ačkoliv používání přípravků na bázi DDT je v ČR zakázáno již od roku 1974, stále jsou analyzovány nadlimitní koncentrace DDT a jeho metabolitů ve vzorcích půdy. To svědčí o velké perzistenci tohoto pesticidu. Podle výzkumu imisní situace v ČR je plocha celé republiky ovlivněna expozicí přízemního ozonu, což může mimo jiné negativně ovlivnit výnosy zemědělských plodin - odhadují se ztráty v rozmezí 10 – 20 %.

V roce 2005 vzrostla výměra půd s obsahem rizikových prvků na 6,6 % z. p. (proti 5 % v roce 2004)¹⁴. Nejčastějšími kontaminanty jsou zejména As, Cd, Cr, Ni.

Výsledky monitoringu mělkých vrtů podzemních vod a monitoringu povrchových vod podle dusičnanové směrnice jsou uvedeny v indikátorech č. 33 a 34. Kontroly provedené v zemědělských podnicích hospodařících v ZOD ukazují, že nejvýraznější riziko znečištění vod vyplývá ze skladování statkových hnojiv. Z důvodu nedostatečných kapacit a kvality skladovacích prostor dochází k častému využívání možnosti uložení hnoje na z. p. Při zhoršení klimatických podmínek může dojít k odtoku hnojůvky do volného terénu, a tím k ohrožení kvality vod.

¹⁴ Tento nárůst je způsoben především metodicky - plošný průzkum půd proběhl v období 1990 - 1992, v dalších letech bylo pokračováno v odběru a analýze půd v místech se zjištěnými nadlimitními obsahy.

T2.2/01 – Indikátory pro posouzení vlivu zemědělství na životní prostředí

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2005
1	Výměra ČR z toho ZPF, LPF (ha, %), ČÚZK.	Výměra ČR: 7 886,7 tis. ha. ZPF: 4 259,5 tis. ha, 54,0 % celkové rozlohy ČR, LPF: 2 647,4 tis. ha, 33,6 % celkové rozlohy ČR.
2	Zornění a zatravnění (%), ČÚZK.	Zornění: 71,5 % (3 047,2 tis. ha o. p.). Zatravnění: 22,9 % (973,8 tis. ha TTP).
3	Podíl trvalých kultur na ZPF, (%), ČÚZK.	5,6 % z. p., (238,4 tis. ha chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů).
4	Podíl ZCHÚ na rozloze ČR (ha, %), MŽP.	Přibližně 1 251,5 tis. ha, 15,9 % celkové rozlohy ČR (velkoplošná ZCHÚ a maloplošná ZCHÚ mimo NP a CHKO). Z toho je přibližně 294 tis. ha z. p.
5	Podíl soustavy Natura 2000 na rozloze ČR (ha, %), MŽP, MZe.	Ptačí oblasti: 693,9 tis. ha (8,8 % celkové rozlohy ČR), z toho cca 1 12,7 tis. ha z. p. Evropsky významné lokality podle národního seznamu: 725,5 tis. ha (9,2 % celkové rozlohy ČR).
6	Celkový podíl území chráněných podle zákona č. 114/1992 Sb. na rozloze ČR (ha, %), MŽP.	1 650 tis. ha, tj. 20,9 % výměry ČR (odhad na základě údajů z GIS).
7	Podíl ZOD na rozloze ČR (ha, %), MZe.	2 886,2 tis. ha (36,6 % celkové výměry ČR), z toho 1 598,6 tis. ha z. p. (45,5 % z. p.) podle LPIS.
8	Podíl LFA (ha, %), MZe.	LFA tvoří 2 139 tis. ha z. p., tj. 50,2 % z. p. (horské oblasti, ostatní LFA, oblasti se specifickými omezeními).
9	Výměra odvodněných a zavlažovaných ploch (ha, %), VÚMOP, ZVHS.	Odhad: 1 125 tis. ha odvodněných ploch (26,4 % z. p.). Závlahy vybudovány na přibližně 155 tis. ha (3,6 % z. p.), avšak v současné době není podstatná část provozuschopná.
10	Výměra území potenciálně ohroženého půdní erozí (ha, %), VÚMOP.	Potenciálně ohroženo vodní erozí: 1 797 tis. ha (42,2 % z. p.). Potenciálně ohroženo větrnou erozí: 320 tis. ha (7,5 % z. p.).
11	Výměra území potenciálně ohroženého nedostatkem přístupné vláhy (ha, %), VÚMOP.	Přibližně 45 tis. ha (1,1 % z. p.).
12	Výměra území potenciálně ovlivněného zasolením a podmáčením (ha, %), VÚMOP.	Slabě zasoleno: asi 6,6 tis. ha (0,2 % z. p.) ¹⁵ . Podmáčeno: odhaduje se 100 tis. ha (2,3 % z. p.).
13	Podíl ploch, na kterých se pěstují geneticky modifikované plodiny (ha), MŽP, SZIF.	GM plodiny schválené pro uvádění do životního prostředí (polní pokusy, výzkum): přibližně 1 ha (zdroj MŽP). GM plodiny schválené pro uvádění do oběhu: 270 ha Bt kukuřice, (SZIF).
14	Podíl ploch s alternativním způsobem hospodaření (ha, %), MZe.	EZ: 254 982 ha (5,98 % z. p.) včetně ploch v konverzi. IP: 19 491 ha z. p. (0,46 % z. p.) údaj zahrnuje plochy zeleniny, ovoce a vinné révy.
15	Změny technologie zpracování půdy, VÚRV.	Odhaduje se, že minimalizační a půdoochranné technologie se používají asi na 30 % o. p.
16	Spotřeba statkových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 20,5 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 13,0 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 20,9 kg č. ž./ha z. p. Celkem aplikováno 4 259 tis. t statkových hnojiv.
17	Spotřeba minerálních hnojiv (kg č. ž./ha z. p.), MZe.	N: 73,2 kg č. ž./ha z. p., P ₂ O ₅ : 11,7 kg č. ž./ha z. p., K ₂ O: 7,7 kg č. ž./ha z. p.
18	Spotřeba vápenatých hmot (tis. t), MZe.	93,1 tis. t vápenatých hmot.
19	Spotřeba kalů z ČOV na z. p. (t), MZe.	Data nejsou k dispozici.
20	Spotřeba přípravků na OR (kg, l účinných látek/ha z. p.), SRS.	Celkem aplikováno 9 645,4 tis. kg, l, což představuje 1,0 kg, l účinných látek/ha z. p.

¹⁵ Správný údaj pro roky 2000 – 2004: slabě zasoleno cca 6,6 tis. ha.

Číslo	Název indikátoru (jednotka), zdroj dat	Stav indikátoru v roce 2005
21	Spotřeba přípravků na OR na bázi mikroorganismů (kg, l), SRS.	Celkem 5,5 tis. kg, l.
22	Biologická ochrana rostlin, SRS.	Ošetřeno přibližně 7,7 tis. ha kulturních plodin.
23	Havarijní znečištění vod zem. původu (%), ČIŽP.	3,4 % z celkového počtu havárií evidovaných na ČIŽP (případně 4,5 % včetně lesnictví a rybářství).
24	Spotřeba energie v zemědělství (GJ), VÚZT.	Odhaduje se 16 mil. GJ ¹⁶ .
25	Odhad spotřeby PHM v zemědělství (mil. l), VÚZT.	Přibližně 508,1 mil. l motorové nafty ¹⁷ .
26	Stavy hospodářských zvířat (ks), ČSÚ.	Skot: 1 397 tis. ks, prasata: 2 877 tis. ks, ovce a kozy: 153 tis. ks, drůbež 25 372 tis. ks. Data jsou uváděna k 1. 4. 2005.
27	IPPC, (počet rozhodnutí o vydání integrovaného povolení), MŽP	Vydáno celkem 61 rozhodnutí v rezortu zemědělství (z toho 52 pro velkochovy drůbeže nebo prasat).
28	Integrovaný registr znečišťování, MŽP.	Emise do ovzduší (kg/rok): amoniak(NH ₃): 78 220, oxid dusíku (NO _x /NO ₂): 1 277, oxid uhelnatý (CO): 51 (údaje za ohlašovací rok 2004).
29	Emise amoniaku ze zem. činnosti (kt), VÚZT.	Upřesnění roku 2004: 66,9 kt amoniaku (výpočet proveden na základě stavu hospodářských zvířat k 1. 5. 2004).
30	Monitoring cizorodých látek v agrárním ekosystému, MZe.	Sledování zemědělských půd na ÚKZÚZ: nejčastější organický polutant je DDT (překročení limitu u 53 % vzorků ornice a 38 % vzorků podorničí o. p.). Obsah rizikových prvků: přibližně 6,6 % z. p. překračuje povolený limit, nejčastější polutanty (As, Cd, Cr, Ni).
31	Monitoring cizorodých látek v lesním ekosystému, MZe.	Vzorky hub: zvýšený obsah kadmia (39,4 %), rtuti (4,5 %), byla nalezena rezidua organochlorovaných pesticidů (hlavně DDT).
32	Monitoring cizorodých látek ve vodním ekosystému, MZe.	Sledování ZVHS: nejlepší výsledky vykazuje sledování drobných vodních toků a malých vodních nádrží v povodí Ohře a Dolního Labe, nejhorší výsledky v oblastech povodí Horní Vltavy a povodí Labe.
33	Monitoring znečištění podzemních vod - mělké vrty (% vzorků překračujících limit pro pitnou vodu), ČHMÚ.	Dusičnany - 20,8 %, dusitany - 0 %, amonné ionty - 20,5 %, CHSK _{Mn} - 20,1 %, nepolární extrahovatelné látky - 0 %, chloridy - 17,4 %, suma pesticidů - 5,8 %.
34	Monitoring kvality povrchových vod podle nitrátové směrnice (% vzorků překračujících limitní hodnoty), ZVHS.	Zranitelné oblasti: celkem 6,7 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, 38,3 % rozborů překročilo limit 25 mg NO ₃ /l. Mimo zranitelné oblasti: 1,3 % rozborů překročilo limit 50 mg NO ₃ /l, celkem 20,2 % rozborů překročilo hranici 25 mg NO ₃ /l ¹⁸ .
35	Kontrola zemědělského hospodaření s ohledem na nařízení vlády č. 103/2003 Sb., ÚKZÚZ.	Uskutečněno 54 kontrol podniků v ZOD (cca 81 tis. ha, což představuje 5,1 % z. p. v ZOD podle LPIS). V 7 případech (13 %) byly zjištěny závažné nedostatky.

2.3 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství odpovídá principům trvale udržitelného rozvoje zemědělství, které již neplní pouze produkční funkci, ale především funkci mimoprodukční. Je vnímáno také jako alternativa pro řešení problémů vylidňování venkova, odlivu pracovníků ze zemědělské prvovýroby a částečně i pro řešení nerovnoměrnosti regionálního rozvoje.

K 31. 12. 2005 hospodařilo ekologicky 829 farem na ploše 254 982 ha, což představuje 5,98 % výměry ZPF. Vývoj struktury půdního fondu v EZ je popsán v tab.T2.3/01. Proti roku 2004 došlo k poklesu celkové výměry zemědělské půdy v EZ o 8 317 ha (3,2 %), počet farem klesl o 7 podniků. Na druhou stranu se zvýšil rozsah orné půdy o 1 072 ha, poprvé v historii EZ byla překročena výměra 20 000 ha na celkových 20 766 ha o. p. (8,1 %).

V roce 2005 došlo k dalšímu zvýšení počtu výrobců biopotravin a obchodníků s bioprodukty a biopotravinami.

¹⁶ Rozdíl ve srovnání s předchozími lety je způsoben odlišnou metodikou výpočtu. Údaj z roku 2005 vychází ze šetření ČSÚ a týká se podnikatelských subjektů v zemědělství a myslivosti s více než 20 zaměstnanci.

¹⁷ Zpřesněný údaj za rok 2004: 527,4 mil. l.

¹⁸ V roce 2004 bylo hodnocení provedeno na základě počtu profilů s nadlimitní koncentrací. Hodnocení uvedené v roce 2005 se v souladu s požadavky evropské legislativy týká podílu jednotlivých rozborů s nadlimitní koncentrací.

T2.3/01 – Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	Výměra 2004		Výměra 2005 ¹⁾		Meziroční index
	ha	%	ha	%	
Orná půda	19 694	7,5	20 766	8,1	105,4
TTP	235 379	89,4	209 956	82,4	89,2
Trvalé kultury	1 170	0,4	820	0,3	70,1
Ostatní plochy	7 056	2,7	23 440	9,2	332,2
Celkem	263 299	100,0	254 982	100,0	96,8

1) Údaje uvedené v tabulce jsou aktualizovány (očistěny např. o chybně podané žádosti, žádosti stažené žadatelem atd.) k 31. 3. 2005.

Pramen: SZIF

Zpracoval: K. Koutná (VÚZE)

Od roku 2004 jsou podmínky státní podpory pro ekologické zemědělství upraveny programovým dokumentem HRDP. Podmínky poskytování dotací na EZ jsou stanoveny v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Výše dotace je rozdílná v závislosti na pěstované kultuře a v roce 2005 byla stejná jako v roce předchozím:

- 3 520 Kč/ha na hospodaření na orné půdě, s výjimkou pěstování zeleniny nebo speciálních bylin;
- 1 100 Kč/ha na hospodaření na travních porostech;
- 12 235 Kč/ha na pěstování vinic, ovocných sadů nebo chmelnic;
- 11 050 Kč/ha na pěstování zeleniny nebo speciálních bylin na orné půdě.

Stejný finanční obnos obdrží i farmy v takzvaném přechodném období. V roce 2005 bylo podáno více než 700 žádostí o podporu EZ na plochu 214 916 ha. Byla požadována částka 291,1 mil. Kč. Za rok 2004 bylo na EZ vyplaceno celkem 276,7 mil. Kč, z toho 55,4 mil. Kč z rozpočtu ČR a 221,4 mil. Kč z EU (stav ke dni 31. 12. 2005). Finanční příspěvek na činnost kontrolní organizace KEZ, o. p. s., stejně jako v roce 2004 představoval 4 mil. Kč.

Rok 2005 přinesl některé změny v platnosti stávajících právních předpisů týkajících se ekologického zemědělství. S účinností od 31. 12. 2005 platí zákon č. 553/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a některé další zákony. Smyslem novely bylo vypustit z původního zákona všechna ustanovení, která byla duplicitní s evropskou legislativou (nařízení Rady (EHS) č. 2092/1991, o ekologickém zemědělství). Úplné znění zákona bylo vyhlášeno dne 2. 2. 2006 zákonem č. 30/2006 Sb. S účinností od 1. 2. 2006 vstoupila v platnost nová vyhláška MZe č. 16/2006 Sb., která nahradila všechny dosud platné prováděcí vyhlášky.

V roce 2005 proběhlo výběrové řízení na další kontrolní a certifikační organizaci. Vítězem se stala česká pobočka německé kontrolní organizace ABCERT GmbH se sídlem v Brně, která v lednu 2006 zahájila činnost.

Dne 17. 3. 2004 byl vládou ČR přijat Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010. Na jeho základě byly ze strany MZe realizovány v roce 2005 mimo jiné následující aktivity:

- Byla navázána spolupráce s marketingovým odborem SZIF ve věci propagace biopotravin (mezinárodní veletrh Biofach 2005 v Norimberku, veletrhy G+H v Brně nebo Víno a destiláty v Praze).
- Ve spolupráci svazu PRO-BIO a marketingového odboru SZIF byl připraven návrh komunikačního projektu na informování spotřebitelů o EZ a biopotravinách. V případě schválení projektu v Bruselu se bude EU z 50 % podílet na jeho financování. Celkový rozpočet projektu je 2 415 tis. EUR (cca 69 mil. Kč) na období 2007 – 2009.
- Září 2005 bylo poprvé vyhlášeno MZe a MŽP jako Měsíc biopotravin. V rámci Měsíce biopotravin proběhlo 90 různých akcí na podporu propagace ekologického zemědělství v regionech celé České republiky.
- Byla založena společnost Bioinstitut, o. p. s., se sídlem v Olomouci, která vznikla za účelem nezbytného zastřešení aktivit týkajících se výzkumu, vzdělávání a poradenství v EZ.
- Ekologické zemědělství bylo začleněno do témat projektů v rámci NAZV a do programu výzkumu v agrárním sektoru na období 2007 – 2012.
- Od roku 2004 byl zaveden dotační titul na podporu poradenství v EZ v rámci Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování národních dotací.
- Byly realizovány vzdělávací akce a semináře na téma zpracování a marketing v EZ, pohoda zvířat v EZ, vztah EZ a životního prostředí atd. Byla vydána také řada publikací o EZ a biopotravinách.

Na přelomu měsíce června a července se v Lednici na Moravě uskutečnila již 5. Evropská letní akademie ekologického zemědělství - Bioakademie. Jde o akci jak odborného, tak politického zaměření. Program byl zaměřen na následující okruhy: nechemická ochrana rostlin, zdraví zvířat v EZ, podpora a rozvoj ekologického zemědělství v EU.

Export a import bioproduktů a biopotravin

Díky volnému pohybu zboží v rámci EU je nutno žádat o vývozní osvědčení pouze do zemí, které nejsou členskými státy. Celkem bylo v roce 2005 vystaveno 27 osvědčení pro vývoz bioproduktů a biopotravin. Veškerý vývoz mimo EU se uskutečnil do Turecka (kojenecká výživa v celkovém množství 238,2 t).

V roce 2005 byly recertifikovány biopotraviny dovezené z 19 zemí celého světa. Ačkoliv to není povinností, řada dovozců nechává recertifikovat biopotraviny také v rámci EU. Důvodem je především možnost označovat produkty národním logem pro biopotraviny.

V případě dovozu produkce s odkazem na ekologický způsob výroby ze zemí, které nejsou členskými státy EU, je nezbytné požádat MZe prostřednictvím KEZ, o. p. s., o vystavení tzv. dovozního zmocnění. V roce 2005 bylo vystaveno 32 dovozních zmocnění z 8 zemí mimo EU, a to z Japonska (12), Číny (6), Paraguaye (4), Turecka (3), Kanady (2), Egypta (2), ostrova Mauritius (2) a Jihoafrické republiky (1).

2.4 Obnovitelné suroviny

Obnovitelné suroviny jsou definovány jako produkty zemědělství, lesnictví a rybolovu, které mají využití mimo oblast potravin a krmiv. Produkce obnovitelných surovin patří vedle výroby potravin a krmiv k základním úkolům obhospodařování půdy. Vytlačování těchto zemědělských produktů začalo s průmyslovou revolucí. Produkty, jejichž základem je biomasa, významně nahradily petrochemické produkty teprve od poloviny 20. století. Na základě znalostí a s podporou nových technologií a kreativní vědy se dnes objevují nové mnohostranné možnosti využití v oblastech energetiky, farmacie, chemie, stavebního hospodářství a dopravy. Hospodářství EU je příliš závislé na celosvětovém dovozu zdrojů energie a surovin. Rostoucí spotřeba a závislost na fosilních surovinách, tj. na ropě, zemním plynu, ale i uhlí, naráží na své hranice a má četné negativní důsledky.

U obnovitelných surovin existuje celá řada možností, jak uplatnit biodegradabilní materiály (biologicky rozložitelné). V kap. 5.4 Nepotravinářská zemědělská produkce je uvedeno využití obnovitelných surovin v ČR podle sektorů tj. v energetice, v dopravě, ve farmácii a v dalších směrech. Uvedený trend je celoevropský, např. v oblasti německého automobilového průmyslu vzrostlo využití přírodních vláken od roku 1996 do roku 2003 z 10 na 45 tis. t. Jako stavební materiál se používají dřevo a přírodní vlákno, které přináší výhody z hlediska ekologického stavitelství a energetiky. Mazadla z rostlinných olejů přispívají díky své rozložitelnosti k zamezování ekologických škod. Obnovitelné suroviny tvoří základ pro mycí a čistící prostředky, laky a textil. V automobilovém průmyslu zlepšuje použití dřeva a přírodních vláken recyklační vlastnosti a může vést k nižší hmotnosti použitého materiálu. Použitím plastů z obnovitelných surovin s krátkou a dlouhou životností vznikají i v oblasti využití odpadu zcela nové možnosti, protože tzv. biologicky rozložitelné látky lze energeticky vhodněji využít. Surovinami pro biologicky rozložitelné látky jsou především rostliny s obsahem škrobu, ale i cukr, olej a lignocelulóza. Jejich podíl se od roku 1995 celosvětově zvýšil na 350 tis. t, téměř výlučně na základě obnovitelných surovin.

V rámci provádění nařízení o chemikáliích jsou nové výchozí body pro další vývoj chemie založené na biomase. Jen v Německu se již podíl obnovitelných surovin v chemickém průmyslu zvýšil od roku 1991 do roku 2005 z 8 % na 10,4 %.

Na dopravu EU připadá kolem 30 % spotřeby energie. Rostlinný olej, biodiesel, etanol a syntetické pohonné látky z biomasy představují alternativy k ropě. Cílem je tržní podíl 5,75 % do roku 2010 při referenční hodnotě 2 % v roce 2005. EK jsou podporovány cíle, stanovené v programu Inteligentní energie pro Evropu (EIE) v rámci rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1230/2003.

Používání dřeva jako paliva je z velké části otázkou využití nepoužívaného potenciálu obnovitelné energie v Evropě, a zároveň dochází ke snížení emisí skleníkového plynu oxidu uhličitého. Dřevo nutno zásadně využívat ve výrobním procesu k produkci výrobků. Teprve dřevo pro tyto účely nevhodné by mělo sloužit jako zdroj energie. Používání energie dřeva pomáhá při boji proti klimatickým změnám, při zlepšování nízké úrovně energetické soběstačnosti EU a při zvyšování bezpečnosti dodávek, což jsou cíle energetické politiky EU. Během svého růstu váže dřevo z atmosféry oxid uhličitý. Jeden m³ dřeva váže v průměru 800 kg CO₂. Větším používáním energie dřeva by se zlepšilo fungování cyklu uhlíku a nahradily by se neobnovitelné zdroje energie.

Dostupné číselné údaje o obnovitelných surovinách ČR jsou uvedeny v kap. 5.4.

2.5 Ochrana zvířat

Ochrana zvířat proti týrání je oblastí, která je realizována na základě zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon OZT), kterým jsou stanoveny tyto hlavní orgány ochrany zvířat: MZe, UKOZ a SVS ČR.

Situace v ochraně zvířat v ČR v roce 2005 je detailně rozvedena v Informačním bulletinu SVS ČR č. 4/2006 „Program ochrany zvířat - situace v roce 2005“, který vydalo MZe v březnu 2006.

Účelem zákona OZT je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.

V roce 2005 byly vydány dvě prováděcí vyhlášky, novelizující dosavadní prováděcí vyhlášky k zákonu OZT: vyhláška č. 424/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utržení nebo jiném usmrcování, a vyhláška č. 425/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. Rovněž probíhaly práce na 4 novelizacích zákona OZT, z nichž ne všechny se podařilo prosadit, a na návrzích 2 nových vyhlášek k zákonu OZT.

MZe uspořádalo pro zemědělské poradce a pracovníky SZIF školení, ke kterému vydalo publikace o minimálních standardech v chovech skotu, prasat a nosnic. Problematika pohody zvířat byla součástí obsahu různých odborných setkání chovatelů. Výsledky výzkumu v oblasti ochrany zvířat byly prezentovány na již tradiční 12. mezinárodní konferenci Ochrana zvířat a welfare 2005 a na 20. vědecké konferenci s mezinárodní účastí Aktuální otázky bioklimatologie zvířat. Na VFU proběhly další kurzy ke získání kvalifikace pro inspektory ochrany zvířat (podle § 26 zákona OZT). Pro inspektory KVS¹⁹ byl uspořádán postgraduální kurz o předpisech ES. Na šesti školících pracovištích proběhly kurzy pro dopravce zvířat. Po jejich absolvování získalo 448 osob příslušnou kvalifikaci a následně SVS ČR registrovala celkem 536 dopravců. Na VFU a na ČZU proběhly kurzy k získání kvalifikace ke kontrole a řízení pokusů na zvířatech (podle § 17 odst. 1 zákona OZT). Dále probíhala odborná příprava pracovníků zařízení obcí a členů zájmových organizací k získání kvalifikace pro zabezpečení odchytu toulavých zvířat a péče o ně. Tento kurz je pořádán již 10 let a celkem bylo proškoleno 1 634 osob. Při osvětových a výchovných akcích je již tradiční spolupráce s Nadací na ochranu zvířat, která spolupracuje s Eurogroup for Animal Welfare a Světovou společností na ochranu zvířat (WSPA). Této nadaci se opět podařilo prosadit a vypsát pokračování v grantech pro nevládní organizace a založit vzdělávací institut. Společnost pro zvířata ČSOP se soustředila na iniciativy výzvy ke zlepšení podmínek pohody zvířat. Je třeba odsoudit tzv. „aktivisty“, kteří neodborně zasahují do programů na ochranu zvířat, a tím mnohdy způsobují nenávratné ztráty. Např. aktivisté s extrémními záměry vypustili na jedné z farem kožešinových zvířat několik stovek norků a lišek, takže došlo k poměrně rozsáhlému úhynu těchto zvířat.

Snahou je rozšířit kvalifikované informace o ochraně zvířat i mezi nejširší veřejnost. MZe v roce 2005 proto vydalo příručku „Doporučení ÚKOZ - Pomoc zvířatům z naší přírody v nouzi“, zaměřenou na poskytnutí základních informací každému milovníku přírody. Další vydanou příručkou, určenou tentokrát především pro odbornou veřejnost, bylo „Doporučení ÚKOZ - Provozování stanic pro handicapovaná zvířata a podobných zařízení“.

Výsledky kontrol péče o zvířata za rok 2005

Dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám veterinárním zákonem a zákonem OZT řídí na krajské úrovni 14 KVS. Vlastní dozorovou činnost vykonávají inspektoři s kvalifikací podle § 26 zákona OZT, vyškolení ÚKOZ. V roce 2005 se na území celé ČR podílelo na plnění úkolů dozorové a kontrolní činnosti 641 inspektorů, obvykle při současném plnění dalších odborných úkolů, např. na úseku prevence nálezů, veterinární ekologie a kontroly na jatcích.

Kontrolní činnost v roce 2005 se týkala 28 502 692 zvířat při 13 911 dozorových akcích, což představuje nárůst o zhruba 2 000 akcí proti roku 2004. Nápravná opatření byla uložena celkem v 611 případech a týkala se 201,25 tis. zvířat. Počet kontrol, při kterých byl podán podnět ke správnímu řízení, se proti předcházejícím letům zvýšil na 352 podněty ke správnímu řízení. Tento nárůst lze spojit především s uplatněním konkrétnějších podmínek nových předpisů o minimálních standardech. Nad činností s hospodářskými zvířaty bylo provedeno 9 712 dozorových akcí, z nichž některé výsledky sloužily i pro sledování dotačních podmínek SZIF.

V ČR bylo v roce 2005 k pokusům celkem využito 353 995 zvířat (87 478 laboratorních myší, 41 971 laboratorní potkan, 4 213 morčat, 5 716 laboratorních králíků atd., kroužkováno bylo cca 120 000 ptáků).

Podle údajů MSp bylo v roce 2005 pro týrání zvířat (§ 203 trestního zákona) stíháno 16, obžalováno 12, ve zkráceném přípravném řízení 3, navrženo k potrestání 3 a odsouzeno 15 osob.

3 Maloobchod a spotřeba potravin

3.1 Bezpečnost a kvalita potravin

Hlavní prioritou kontrolní činnosti, stejně jako v minulých letech, byla kontrola bezpečnosti potravin a krmiv.

I v roce 2005 byla legislativní činnost v této oblasti významná. Kromě tzv. hygienického balíčku²⁰ z roku 2004, vyšla

¹⁹ Krajská veterinární správa.

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách pro zvířata.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 41/2004 ze dne 21. dubna 2004.

V roce 2005 byly vydány dvě prováděcí vyhlášky, novelizující dosavadní prováděcí vyhlášky k zákonu OZT: vyhláška č. 424/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utržení nebo jiném usmrcování, a vyhláška č. 425/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. Rovněž probíhaly práce na 4 novelizacích zákona OZT, z nichž ne všechny se podařilo prosadit, a na návrzích 2 nových vyhlášek k zákonu OZT.

MZe uspořádalo pro zemědělské poradce a pracovníky SZIF školení, ke kterému vydalo publikace o minimálních standardech v chovech skotu, prasat a nosnic. Problematika pohody zvířat byla součástí obsahu různých odborných setkání chovatelů. Výsledky výzkumu v oblasti ochrany zvířat byly prezentovány na již tradiční 12. mezinárodní konferenci Ochrana zvířat a welfare 2005 a na 20. vědecké konferenci s mezinárodní účastí Aktuální otázky bioklimatologie zvířat. Na VFU proběhly další kurzy ke získání kvalifikace pro inspektory ochrany zvířat (podle § 26 zákona OZT). Pro inspektory KVS¹⁹ byl uspořádán postgraduální kurz o předpisech ES. Na šesti školících pracovištích proběhly kurzy pro dopravce zvířat. Po jejich absolvování získalo 448 osob příslušnou kvalifikaci a následně SVS ČR registrovala celkem 536 dopravců. Na VFU a na ČZU proběhly kurzy k získání kvalifikace ke kontrole a řízení pokusů na zvířatech (podle § 17 odst. 1 zákona OZT). Dále probíhala odborná příprava pracovníků zařízení obcí a členů zájmových organizací k získání kvalifikace pro zabezpečení odchytu toulavých zvířat a péče o ně. Tento kurz je pořádán již 10 let a celkem bylo proškoleny 1 634 osob. Při osvětových a výchovných akcích je již tradiční spolupráce s Nadací na ochranu zvířat, která spolupracuje s Eurogroup for Animal Welfare a Světovou společností na ochranu zvířat (WSPA). Této nadaci se opět podařilo prosadit a vypsát pokračování v grantech pro nevládní organizace a založit vzdělávací institut. Společnost pro zvířata ČSOP se soustředila na iniciativy výzvy ke zlepšení podmínek pohody zvířat. Je třeba odsoudit tzv. „aktivisty“, kteří neodborně zasahují do programů na ochranu zvířat, a tím mnohdy způsobují nenávratné ztráty. Např. aktivisté s extrémními záměry vypustili na jedné z farem kožešinových zvířat několik stovek norků a lišek, takže došlo k poměrně rozsáhlému úhynu těchto zvířat.

Snahou je rozšířit kvalifikované informace o ochraně zvířat i mezi nejširší veřejnost. MZe v roce 2005 proto vydalo příručku „Doporučení ÚKOZ - Pomoc zvířatům z naší přírody v nouzi“, zaměřenou na poskytnutí základních informací každému milovníku přírody. Další vydanou příručkou, určenou tentokrát především pro odbornou veřejnost, bylo „Doporučení ÚKOZ - Provozování stanic pro handicapovaná zvířata a podobných zařízení“.

Výsledky kontrol péče o zvířata za rok 2005

Dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám veterinárním zákonem a zákonem OZT řídí na krajské úrovni 14 KVS. Vlastní dozorovou činnost vykonávají inspektoři s kvalifikací podle § 26 zákona OZT, vyškolení ÚKOZ. V roce 2005 se na území celé ČR podílelo na plnění úkolů dozorové a kontrolní činnosti 641 inspektorů, obvykle při současném plnění dalších odborných úkolů, např. na úseku prevence nálezů, veterinární ekologie a kontroly na jatkách.

Kontrolní činnost v roce 2005 se týkala 28 502 692 zvířat při 13 911 dozorových akcích, což představuje nárůst o zhruba 2 000 akcí proti roku 2004. Nápravná opatření byla uložena celkem v 611 případech a týkala se 201,25 tis. zvířat. Počet kontrol, při kterých byl podán podnět ke správnímu řízení, se proti předcházejícím letům zvýšil na 352 podněty ke správnímu řízení. Tento nárůst lze spojit především s uplatněním konkrétnějších podmínek nových předpisů o minimálních standardech. Nad činností s hospodářskými zvířaty bylo provedeno 9 712 dozorových akcí, z nichž některé výsledky sloužily i pro sledování dotačních podmínek SZIF.

V ČR bylo v roce 2005 k pokusům celkem využito 353 995 zvířat (87 478 laboratorních myší, 41 971 laboratorní potkan, 4 213 morčat, 5 716 laboratorních králíků atd., kroužkováno bylo cca 120 000 ptáků).

Podle údajů MSp bylo v roce 2005 pro týrání zvířat (§ 203 trestního zákona) stíháno 16, obžalováno 12, ve zkráceném přípravném řízení 3, navrženo k potrestání 3 a odsouzeno 15 osob.

3 Maloobchod a spotřeba potravin

3.1 Bezpečnost a kvalita potravin

Hlavní prioritou kontrolní činnosti, stejně jako v minulých letech, byla kontrola bezpečnosti potravin a krmiv.

I v roce 2005 byla legislativní činnost v této oblasti významná. Kromě tzv. hygienického balíčku²⁰ z roku 2004, vyšla

¹⁹ Krajská veterinární správa.

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách pro zvířata.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 41/2004 ze dne 21. dubna 2004.

v průběhu roku 2005 další část předpisů, respektive nařízení, které tento soubor doplňují a jsou přímo použitelné v každém členském státě a závazné ve všech svých částech. Jedná se o:

- nařízení Komise (ES) č. 2073/2005 ze dne 15. listopadu 2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny;
- nařízení Komise (ES) č. 2074/2005 ze dne 5. prosince 2005, kterým se stanoví prováděcí opatření pro některé výrobky podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 a pro organizaci úředních kontrol podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, kterým se stanoví odchylka od nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 a kterým se mění nařízení (ES) č. 853/2004 a (ES) č. 854/2004;
- nařízení Komise (ES) č. 2075/2005 ze dne 5. prosince 2005, kterým se stanoví zvláštní předpisy pro úřední kontroly trichinel v mase;
- nařízení Komise (ES) č. 2076/2005 ze dne 5. prosince 2005, kterým se stanoví přechodná nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004, (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004 a kterým se mění nařízení (ES) č. 853/2004 a (ES) č. 854/2004.

V národní legislativě byly v roce 2005 z pohledu potravinového práva přijaty novely zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů a vyšla také řada novel prováděcích vyhlášek k tomuto zákonu. Novelizován byl i zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, novela se týkala zavedení a shromažďování informací v informačním systému dozorových orgánů působících v oblasti potravinového práva, vedeném pro účely prohloubení spolupráce při vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele. Dále bylo upřesněno používání vitamínů a minerálních látek neuvedených ve vyhlášce při výrobě doplňků stravy.

Kontrolní orgány

V oblasti kontroly vstupů do potravinového řetězce od zemědělské prvovýroby, až po finální výrobky působí tyto orgány dozoru: SZPI (zejména rostlinné komodity), SVS ČR (zvířata a živočišné komodity), ÚKZUZ (krmiva, klasifikace těl jatečných zvířat) a SRS (ochrana rostlin a rostlinných produktů). V oblasti své působnosti zajišťují tyto orgány také monitoring výskytu rizikových látek a kontaminantů.

SZPI dohlíží zejména na to, aby potraviny byly bezpečné, jakostní a pravdivě a srozumitelně označeny. Hlavním předmětem činnosti SZPI je kontrola fyzických a právnických osob, které uvádějí do oběhu zemědělské výrobky, potraviny nebo suroviny k jejich výrobě nebo tabákové výrobky, v rozsahu kompetencí daných právními předpisy. SZPI je Národním kontaktním místem v systému rychlého varování.

Hlavní činnosti SRS jsou ochrana rostlin a rostlinných produktů, ochrana proti zavlečení a rozšiřování škodlivých organismů (sleduje výskyt, vydává opatření), přípravky a prostředky na ochranu rostlin (rozhoduje o určení, sleduje a vyhodnocuje účinnost, správnost použití, vyhodnocuje nežádoucí účinky, vydává přehledy o jejich registraci apod.), rozhoduje o pověření provádět některé odborné úkony fyzickými nebo právnickými osobami a vykonává jejich kontrolu.

Nejdůležitějšími činnostmi orgánů veterinární správy jsou péče o zdraví zvířat a jeho ochrana (předcházení vzniku a šíření nálezů nebo onemocnění zvířat a jejich zdlouhání, ochrana zdraví lidí před nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka), péče o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a krmiv (ochrana zdraví lidí před jeho poškozením nebo ohrožením živočišnými produkty), ochrana území ČR před zavlečením nálezů a dovozem zdravotně závadných živočišných produktů, ochrana životního prostředí před nepříznivými vlivy v souvislosti s chovem zvířat nebo zpracováním živočišných produktů a veterinární asanace.

Hlavní činnosti ÚKZUZ jsou zaměřeny do oblastí: vinohradnictví, krmiv, ochrany chmele, klasifikace těl jatečných zvířat, kontroly a zkoušky geneticky modifikovaných organismů v krmivech.

Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva

Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF) je vzájemně propojenou sítí, která spojuje členské země EU s Evropskou komisí a Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA). Systém slouží pro hlášení přímého nebo nepřímého rizika pro lidské zdraví pocházejícího z potravin nebo krmiv. Výměna informací mezi členy sítě zabraňuje uvedení nebezpečných potravin a krmiv do oběhu, případně jejich stažení z oběhu.

Právně je systém RASFF zakotven v člácích 50 - 52 nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se EFSA a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

V ČR je RASFF upraven nařízením vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování před vznikem rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv. Fungování systému RASFF v ČR je založeno na účinné spolupráci dozorových orgánů nejen MZe a MZ.

Počet oznámení řešených v systému RASFF v ČR i na úrovni Společenství roste. ČR řešila v roce 2005 celkem 96 oznámení, což je nárůst o 35 % proti předchozímu roku. Hlášení se týkala jak oznámení zaslaných z DG SANCO, tak oznámení zaslaných Českou republikou. Nejčastějším rizikem při kontrole dovozu se ukazují aflatoxiny

(převážně v oříšcích, fíkách a rýži původem ze třetích zemí). Nejčastěji se vyskytující cizorodou látkou ve výrobcích byly chemické kontaminanty, zejména barviva známá pod pojmy Sudan I a Sudan 4. Informace o oznámeních je možné průběžně zjišťovat na internetových stránkách www.bezpecnostpotravin.cz.

Kontrola zdravotní nezávadnosti a jakosti

Kontrola SZPI

SZPI kontroluje v rámci stanovených kompetencí potraviny, suroviny k jejich výrobě, zemědělské výrobky a tabákové výrobky. Tyto kompetence se vztahují na výrobu, skladování, přepravu i prodej.

V roce 2005 se uskutečnilo celkem 23 645 jednotlivých kontrol. Z uvedeného počtu bylo 12 718 kontrol provedeno v maloobchodní síti, 9 235 kontrol ve výrobě, 1 573 kontrol ve velkoskladech a 119 kontrol v ostatních místech (v restauracích, při přepravě, v lékárnách, kde se prodávají i potraviny atd.).

Ve sledovaném období bylo zjištěno celkem 5 691 nevyhovujících vzorků potravin a ostatních výrobků, z toho bylo 3 681 vzorků tuzemského původu a 2 010 vzorků z dovozu.

V roce 2005 bylo zahájeno 1 829 správních řízení, v nichž byly uloženy pokuty v celkové výši 13,16 mil. Kč. V porovnání s rokem 2004 došlo k zvýšení uložených pokut o 3,71 mil. Kč. Toto navýšení lze vysvětlit větším počtem kontrol u obchodních řetězců, při nichž byl zjištěn vyšší počet závažných porušení povinností při uvádění potravin do oběhu.

Z pohledu místa kontroly byl počet nevyhovujících vzorků následující: v maloobchodní síti 4 483, ve výrobě 1 012, ve velkoobchodě 157 a v ostatních místech 39.

Z hlediska jednotlivých komodit byly nejvyšší počty nevyhovujících vzorků zjištěny u čerstvé zeleniny (799), čerstvého ovoce (587), masa - masných výrobků (572), cukrářských výrobků - těst (534), vína (455), výrobků studené kuchyně (328), mléčných výrobků (326) a u drůbeže, králíků, vajec (316).

Poměrně vysoké počty nevyhovujících vzorků v rámci těchto komodit ve srovnání s ostatními komoditami jsou způsobeny jejich častější kontrolou (z nejrůznějších důvodů) a nejsou tedy důkazem obecně vyššího podílu nevyhovujících vzorků („horších“ kontrolních výsledků) v porovnání s ostatními komoditami.

Výsledky laboratorních analýz

Kontrola mikrobiologických požadavků byla zaměřena na jednotlivé druhy potravin podle aktuálního období roku. Epidemiologicky rizikové potraviny (např. výrobky studené kuchyně a cukrářské výrobky) se odebíraly po celý rok, avšak nejvíce v letních měsících.

V roce 2005 bylo odebráno celkem 9 167 vzorků, z toho 7 096 pro laboratorní rozbor. Kontrolou na místě i v laboratořích bylo zjištěno celkem 1 332 (14,53 %) nevyhovujících vzorků potravin jiných než zdravotně nezávadných (z toho na místě 446 a v laboratořích 886). Nejvíce nevyhovujících vzorků bylo detekováno u cukrářských výrobků (470), masa a masných výrobků (216), u čerstvé zeleniny (162), u studené kuchyně (161), čerstvého ovoce (135) a u mléčných výrobků (60).

Mikrobiologické analýzy potravin v laboratoři byly prováděny podle platných norem a metodických doporučení. Z celkem 7 096 vzorků potravin odebraných na mikrobiologická vyšetření do laboratoří bylo v roce 2005 zjištěno 886 (12,49 %) nevyhovujících vzorků. Z toho 52 (0,73 %) vzorků bylo zdravotně závadných, ostatních 834 (11,75 %) vzorků nevyhovělo požadavkům stanoveným pro tolerované hodnoty mikroorganismů v potravinách.

Z hlediska ochrany zdraví spotřebitelů je významný nález patogenů v potravinách určených k přímé spotřebě, především *Listeria monocytogenes* v míchaných salátech ze syrové zeleniny a koagulázopozitivních stafylokoků v lahůdkářských výrobcích.

Pro kontrolu obsahu cizorodých látek v potravinách bylo v roce 2005 odebráno celkem 5 302 vzorků (celkem bylo provedeno 116 883 rozborů), z nichž 183 (3,45 %) nevyhovělo.

Za účelem stanovení reziduí pesticidů bylo odebráno 948 vzorků potravin, u kterých bylo provedeno celkem 98 308 rozborů. Nadlimitní množství reziduí pesticidů bylo zjištěno u 12 rozborů. Nevyhovujícími potravinami byly zejména vzorky zeleniny (hlávkový salát), zpracované zeleniny (sušená mrkev), ovoce (grapefruity, jahody, hrozny), rýže a dětské výživy.

Nejvyšší podíl nevyhovujících rozborů byl zaznamenán v rámci kontroly barviv, kdy z celkového počtu 7 594 provedených rozborů nevyhovělo 37 rozborů (23 vzorků), především u zpracovaného ovoce, cukrovinek, zmrzlin, stolních a jakostních vín. V nevyhovujících potravinách byla zjištěna buď nepovolená syntetická barviva nebo jejich nadlimitní množství.

Při stanovení chemických prvků z celkového množství 868 uskutečněných rozborů potravin nevyhovělo 16 rozborů (u 14 vzorků) z důvodu překročení povolených či nedodržení deklarovaných hodnot.

Pro stanovení polyaromatických uhlovodíků (PAH) bylo provedeno celkem 510 rozborů potravin (v 73 vzorcích) a u žádného nebyl potvrzen nadlimitní nález těchto látek.

Za účelem stanovení obsahu ftalátů bylo odebráno celkem 41 vzorků potravin. Uskutečněno bylo 91 rozborů, z toho jako nevyhovující nebyl vyhodnocen žádný vzorek.

Ve skupině polychlorovaných bifenylů (PCB) a polychlorovaných dibenzo-p-dioxinů (PCDD) nebyl zjištěn z celkového počtu 485 provedených rozborů nevyhovující vzorek.

Ve skupině aromatických uhlovodíků (nechlorované, chlorované, s alifatickým řetězcem) nebyl žádný z celkového počtu 280 rozborů nevyhovující.

V rámci stanovení ostatních organických kontaminantů bylo provedeno celkem 721 rozborů, z nichž pouze 5 bylo hodnoceno jako nevyhovující.

V případě mykotoxinů byly zjištěny 23 nadlimitní nálezy v celkovém počtu 525 odebraných vzorků. Jednalo se o aflatoxin B1 a sumy aflatoxinů B1, B2, G1 a G2 v oříšcích, u zpracovaného ovoce a tropického ovoce.

Ve skupinách analytů (aminy a nitrosaminy) nebyly nalezeny žádné nadlimitní hodnoty.

Ve skupině ostatní přírodní toxiny bylo provedeno celkem 147 rozborů, z nichž tři byly nevyhovující.

Ve skupině dusitanů a dusičnanů bylo provedeno 150 rozborů, žádný nebyl nevyhovující.

Detekce ošetření ionizujícím zářením byla provedena u 80 vzorků koření, bylinných čajů a doplňků stravy, 8 vzorků nevyhovělo.

Další aktivitou SZPI byla sledování prováděná v rámci celostátní radiační monitorovací sítě (CRMS). Z 29 odebraných vzorků byly všechny hodnoceny jako vyhovující.

Kontrola označování a jakosti

Jakost v této kapitole zahrnuje právními předpisy stanovené nebo podnikateli deklarované jakostní požadavky analytické (např. vlhkost, obsah popela, obsah tuku, obsah cukru, granulace, obsah příměsí atd.), senzorické a mikrobiologické.

V rámci kontroly jakostních analytických požadavků zjistila SZPI v roce 2005 celkem 587 nevyhovujících vzorků.

Senzorické (smyslové) hodnocení se provádí buďto přímo na místě kontroly nebo se vzorky dopravují ke kontrole do laboratoře. Do skupiny požadavků senzorických patří např. konzistence, struktura potraviny, její barva, chuť, vůně apod. Při kontrole senzorických požadavků bylo zjištěno 2 177 nevyhovujících vzorků.

Kontrola označování zahrnuje kontrolu údajů uvedených na obalech potravin a výrobků, na vnějších obalech a dokumentech, které se k nim vztahují. Posuzuje se pravdivost údajů, tedy to, zda nedochází ke klamání spotřebitele (zda se nejedná o falšování), zda jsou uvedeny všechny povinné údaje a zda jsou uvedeny správně (je dodržen předepsaný způsob jejich uvádění). V kontrole označování je zahrnuta i kontrola dat použitelnosti a minimální trvanlivosti. V rámci kontroly označování zjistili inspektoři SZPI ve sledovaném období celkem 2 017 nevyhovujících vzorků.

Kontrola dovozu potravin rostlinného původu ze třetích zemí v režimu předpisů ES

Jedním z prioritních úkolů SZPI je zajistit odpovídající ochranu jednotného evropského trhu, provádět účinnou kontrolu potravin neživočišného původu ze třetích zemí a přijmout nezbytná preventivní opatření u problematických skupin potravin.

Kontrola dovozu je zaměřena zejména na rizikové komodity, které podle bezprostředně závazných předpisů ES podléhají zvláštnímu režimu dovozu a při vstupu musí být podrobeny systematické nebo namátkové kontrole.

Kontroly zdravotní nezávadnosti potravin jsou zaměřené zejména na stanovení obsahu aflatoxinů ve vybraných druzích suchých a skořápkových plodů (arašídů z Číny, pistácie z Iránu, lískové oříšky a filky z Turecka). Předmětem pravidelné kontroly ze strany SZPI je také přítomnost barviv nepovolených pro použití v potravinářské výrobě ve výrobcích z chilli papriček, kurkumy a palmového oleje.

Kontrola zdravotní nezávadnosti živočišných produktů

Kontrola SVS ČR

Kontrola surovin a potravin živočišného původu byla zaměřena z hlediska zdravotní nezávadnosti především na přítomnost patogenních a podmíněně patogenních mikroorganismů v rámci běžného hygienického dozoru. U prohlídky jatečných zvířat byla důsledně uplatňována kritéria na veterinárně hygienické požadavky zdravotní nezávadnosti a jakosti masa. Kontrolní činnost inspektorů byla, ve srovnání s loňským rokem, více zaměřena na dodržování veterinárně hygienických předpisů v asanačních podnicích a u distribučních firem, na provozních jatkách, v drůbežích porážkách, na sanitních porážkách, v bourárnách a porcovnách masa a v masných výrobnách, v závodech na zpracování ryb, v mlékárnách a skladech potravin. Trvalá pozornost byla věnována kontrole funkčnosti systému HACCP v dozorovaných potravinářských provozech.

V roce 2005 bylo celkem veterinárně vyšetřeno 301 tis. ks skotu včetně telat, 3 804 tis. ks prasat a 146 325 tis. ks drůbeže. Všechna veterinárně prohlédnutá jatečná prasata byla vyšetřena na trichinelózu s negativním výsledkem. Dále bylo provedeno 60 tis. vyšetření na trichinelózu u černé zvěře, také s negativním výsledkem.

Ve třídírnách vajec a vaječných výrobnách bylo provedeno celkem 918 kontrol v rámci hygienického dozoru a 329 kontrol v rámci plnění plánu monitoringu cizorodých látek. Při těchto kontrolách bylo zjištěno 66 porušení právních předpisů (např. stavebně technické, technologické, administrativní, nedostatky v hygieně provozů i osobní hygieně).

Veterinární kontrola byla zaměřena na značení vajec, na jejich manipulaci v třídírnách, balírnách a při prodeji v prodejnách, tržnicích a na tržistiších. Bylo provedeno celkem 153 kontrol. Nejčastějším problémem bylo značení vajec a spotřebitelských obalů vajec, které neodpovídalo požadavkům legislativy.

Celkově lze hodnotit zdravotní nezávadnost surovin a potravin živočišného původu z pohledu obsahu cizorodých látek (až na ojedinělé výjimky) jako příznivou se stále se zlepšujícím trendem. Z následující tabulky je patrný nízký počet nadlimitních vzorků jak z tuzemské produkce, tak i z dovozu.

T3.1/01 – Celkový přehled vyšetření na cizorodé látky podle komodit a důvodů vyšetření v roce 2005

Komodita	Vyšetření (počet)	Pozitivní		Nadlimitní	
		počet	%	počet	%
Lovná zvěř, bioindikátory	8 163	2 620	32,10	17	0,21
- monitoring	7 929	2 568	32,39	15	0,19
- cílené vyšetření	234	52	22,22	2	0,85
- dovoz	0	0	0,00	0	0,00
Hospodářská zvířata	39 950	4 478	11,21	102	0,26
- monitoring	39 654	4 345	10,96	51	0,13
- cílené vyšetření	253	131	51,78	51	20,16
- dovoz	43	2	4,65	0	0,00
Potraviny a suroviny živočišného původu	19 250	4 764	24,75	4	0,02
- monitoring	16 889	3 859	22,85	3	0,02
- cílené vyšetření	2 255	861	38,18	1	0,04
- dovoz	106	44	41,51	0	0,00
Potraviny a suroviny rostlinného a jiného původu	1 100	73	6,64	0	0,00
Krmiva	8 378	2 370	28,29	2	0,02
- monitoring	7 475	2 113	28,27	2	0,03
- cílené vyšetření	509	97	19,06	0	0,00
- dovoz	394	160	40,61	0	0,00
Vody	2 242	728	32,47	38	1,69
Ostatní vzorky	66	57	86,36	0	0,00
Celkem všechny vzorky	75 741	14 232	18,79	125	0,17
- monitoring	71 947	12 885	17,91	71	0,10
- cílené vyšetření	3 251	1 141	35,10	54	1,66
- dovoz	543	206	37,94	0	0,00

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: O. Vald (SVS ČR)

Ve 2. pololetí se uskutečnily společné kontroly orgánů SVS ČR a SZPI v obchodních řetězcích. Celkem bylo zkontrolováno 69 provozoven obchodních řetězců. Ve správním řízení byly uloženy pokuty ve výši 1 629 tis. Kč a blokové pokuty ve výši 15 tis. Kč. Nejvíce nedostatků bylo zjištěno v obchodním řetězci Tesco Stores ČR a Billa, spol. s r. o.

V rámci kontrolní akce zaměřené na tržní síť byla uložena nejvyšší jednorázová pokuta v blokovém řízení společnosti Interspar 6 tis. Kč a Globus 3,5 tis. Kč. Nejvyšší jednorázová pokuta ve správním řízení byla uložena společností Tesco Stores ČR 449 tis. Kč a Carrefour 615 tis. Kč.

Kontroly obchodních řetězců prováděly také krajské hygienické stanice.

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

Monitoring cizorodých látek probíhá na základě usnesení vlády č. 369 ze dne 2. října 1991, č. 408 ze dne 10. června 1992, č. 810 ze dne 9. prosince 1998, č. 1320 ze dne 10. prosince 2001 a č. 1277 ze dne 15. prosince 2004, která stanovují povinnost MZe zajistit sledování cizorodých látek v celé vertikále potravního řetězce, včetně vstupů ovlivňujících přímo či nepřímo zdravotní nezávadnost potravin, krmiv a zemědělských surovin určených k jejich výrobě.

Monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách určených k výrobě potravin**Monitoring SZPI**

V roce 2005 bylo SZPI odebráno v rámci monitoringu cizorodých látek celkem 1 843 vzorků. Hygienickému limitu nevyhovělo 11 (0,6 %). V porovnání s rokem 2004 (1,7 %) se procento nevyhovujících vzorků snížilo.

Ovoce a zelenina

Vzorky čerstvého ovoce a zeleniny byly vyšetřovány zejména na přítomnost pesticidů a dusičnanů. Maximální reziduální limit byl překročen u 7 vzorků ovoce a zeleniny z celkem 566 analyzovaných. Jednalo se o vzorky fazolových lusků, grapefruitu, jahod, ve dvou případech o hlávkový salát a hrozny. U 16 vzorků mrkve byl hodnocen obsah kadmia a olova. Přestože u všech analyzovaných vzorků mrkve byly zaznamenány stopy kadmia, hygienický limit překročen nebyl. U konzervovaného ovoce a zeleniny se obsah cínu pohyboval od 37 do 163 mg/kg, při čemž překročení limitu (200 mg/kg) nebylo zaznamenáno.

Současná evropská legislativa stanovuje limity pro dusičnany pouze v listové zelenině a dětské výživě, nicméně SZPI provádí monitoring u dalších druhů zeleniny vnímavých ke kumulaci nitrátů. Z celkem 88 odebraných vzorků byla přítomnost dusičnanů zjištěna u 82 vzorků. Vyšší obsah dusičnanů byl kromě salátu a špenátu zaznamenán u červené řepy, ředkve a ředkviček. V současné době probíhá sběr dat v rámci zemí EU a dá se očekávat stanovení limitů v evropských předpisech u dalších komodit.

Vzorky sušeného ovoce (především rozinky) byly vyšetřovány na přítomnost aflatoxinů a ochratoxinu A. Vzorek rozinek z Uzbekistánu nevyhověl limitu pro ochratoxin A (10 µg/kg) uvedenému v nařízení Komise, neboť obsahoval 20,6 µg/kg.

Brambory a výrobky z brambor

Zjištěné nálezy reziduí pesticidů, dusičnanů, chemických prvků (kadmium, olovo) u vzorků brambor byly velmi nízké. Pozitivní nález rezidua pesticidu byl zaznamenán pouze v jednom z 27 analyzovaných vzorků. Hladina akrylamidu u výrobků z brambor (smažené bramborové lupínky) se pohybovala v rozmezí 390 do 1 290 µg/kg (limit není stanoven).

Obilniny a obilné výrobky

Tato skupina potravin, která zahrnuje kromě jednotlivých druhů obilnin také mouku, krupici, vločky a další obilné výrobky, byla vyšetřována na přítomnost celé škály mykotoxinů (aflatoxin B1, B2, deoxinivalenol, ochratoxin A, zearalenon), dále reziduí pesticidů a chemických prvků. Výsledky vyšetření na přítomnost výše uvedených kontaminátů byly příznivé s výjimkou jednoho vzorku rýže, u kterého byl překročen maximální reziduální limit pro účinnou látku metalaxyl. V případě mykotoxinů byly zjištěny pozitivní nálezy deoxinivalenolu v obilných výrobcích (2x müsli, ječné kroupy, pšeničná mouka) a ve 2 případech u pšenice.

Pekařské výrobky

U hodnocených vzorků chleba a jemného pečiva byly zjištěny pozitivní nálezy deoxinivalenolu. V případě chleba u 8 ze 13 hodnocených vzorků, u jemného pečiva u 4 z 8. Zjištěná množství se pohybovala v rozmezí od 0,60 do 1,13 mg/kg. Vyhláška stanovující limit pro chléb a jemné pečivo připouští maximálně 0,35 mg/kg.

Na přítomnost akrylamidu byly odebrány vzorky chleba, krakerového pečiva, perníků a pečiva vhodného pro diabetiky. Vyšší hladiny akrylamidu byly zjištěny u perníků (700 - 1 600 µg/kg) a rovněž u pečiva vhodného pro diabetiky. U vzorku sušenek pro diabetiky byla zaznamenána nejvyšší hodnota akrylamidu, která činila více než 2 500 µg/kg. V současné době není právním předpisem limit pro akrylamid upraven.

Mléčné výrobky

U mléčných výrobků SZPI dlouhodobě sleduje přítomnost organochlorovaných pesticidů jako je DDT, hexachlorbenzen, lindan, tedy pesticidy kdysi hojně aplikované, jejichž použití v zemědělství je již řadu let zakázáno. Přesto jsou i nadále stopy těchto látek patrné v mléku a másle. V porovnání s předchozími roky dochází ke snižování obsahu chlorovaných pesticidů v mléčných výrobcích a zjištěné hodnoty se nacházejí hluboko pod limitem.

Nápoje

Přítomnost patulinu byla zjišťována v jablečných a hroznových šťávách. Z celkem 30 analyzovaných vzorků byl u 9 zjištěn nález tohoto mykotoxinu. Zjištěné obsahy patulinu se pohybovaly od 3 do 16,5 µg/kg. Limit stanovený nařízením Evropské komise pro šťávy určené kojencům a dětem (10 µg/kg) a pro ostatní šťávy (50 µg/kg) nebyl překročen. Jeho přítomnost v potravině může souviset s použitím nekvalitní suroviny.

V pivu byly zjištěny pouze dva pozitivní nálezy nitrosaminů z celkem 21 analyzovaných vzorků.

Dětská výživa

Dětské výživě je věnována značná pozornost, o čemž svědčí rozsah sledovaných analytů (polyaromatické uhlovodíky, mykotoxiny, rezidua pesticidů, dusičnany). V rámci monitoringu cizorodých látek bylo odebráno téměř 170 vzorků. Velice pozitivní je fakt, že jsou pouze ojediněle zjišťovány vzorky, u kterých byl překročen limit. V roce 2005 byl u vzorku dětské výživy na bázi ovoce a zeleniny překročen maximální reziduální limit pro účinnou látku karbendazim.

Přítomnost dusičnanů byla zjišťována poměrně častěji, nicméně zjištěná množství se nacházela výrazně pod limitem 200 mg/kg stanoveném nařízením Komise.

V dětské obilné výživě byl sledován výskyt mykotoxinů, ať už se jednalo o aflatoxiny B1, B2, ochratoxin A, deoxinivalenol a rezidua pesticidů. Pouze ojediněle byly zaznamenány nálezy některého z výše uvedených kontaminantů.

Přítomnost semikarbazidu byla sledována v dětské výživě na bázi ovoce a zeleniny ve sklenicích uzavřených víčky s plastovým těsněním. Při sterilizaci dětské výživy dochází k zahřátí plastového těsnění u kovového víčka, ze kterého se může uvolňovat do potravin rozkladem azodikarbonamidu semikarbazid. Z 15 analyzovaných vzorků byl u 9 zaznamenán pozitivní nález. Migrační limit pro semikarbazid v potravinách stanoven není.

Masné a rybí výrobky

U masných a rybích výrobků (v plechových obalech) je už několikátým rokem sledována přítomnost bisfenolu A a bisfenol-A-diglycid etheru. Zjištěné hodnoty (v rozmezí od 5 do 270 µg/kg) byly srovnatelné s výsledky získanými v předchozích letech. Limit 1 mg/kg stanovený směrnicí EK nebyl překročen u žádného z analyzovaných vzorků. Z pohledu přítomnosti polyaromatických uhlovodíků a biogenních aminů (histaminu) se jeví masné a rybí výrobky jako bezproblémové.

Koření, kakao, káva, čaj

Podle výskytu mykotoxinů se řadí kakao a koření ke komoditám s vyšším počtem pozitivních nálezů, nicméně z pohledu limitu byly všechny analyzované vzorky vyhovující. Kromě mykotoxinů byly vzorky podrobeny analýzám na přítomnost pesticidů - bromidů. V jednom vzorku kávy pocházející z Indie bylo zjištěno vyšší množství bromidů (40 mg/kg) než přípouští vyhláška (30 mg/kg).

U pěti vzorků kávy byla rovněž zjišťována přítomnost akrylamidu, průměrná hodnota činila 280 µg/kg. Obdobně jako u ostatních potravin není pro kávu limit právním předpisem stanoven.

Ve vzorcích koření (chilli, kari) byly na základě rozhodnutí EK sledována barviva, jejichž přítomnost v potravině je považována za vysoké riziko pro lidské zdraví. Jednalo se o barviva Sudan I - IV, které SZPI rozšířila o sledování dalších nepovolených barviv jako je Orange II, Para red, Rhodamine B, Butter yellow na základě informací získaných prostřednictvím systému RASFF. V případě zjištění měřitelné hodnoty je potravinu považována za nevyhovující. U žádného z 46 analyzovaných vzorků nebyla přítomnost nepovolených barviv potvrzena.

Monitoring SVS ČR

SVS ČR provedla v roce 2005 v rámci monitoringu reziduí a kontaminantů (cizorodých látek) celkem 75 741 vyšetření, z toho 71 947 vyšetření v rámci plánovaných odběrů, 3 251 jako cílená vyšetření a 534 vyšetření u vzorků dovážených komodit. V hodnoceném roce bylo celkové zastoupení nevyhovujících nálezů 0,17 %, což je mírný nárůst proti roku 2004 (0,13 %), způsobený převážně nevyhovujícími nálezy v rámci sledování zdrojů kontaminace u hospodářských zvířat a sladkovodních ryb.

Krmiva a krmné suroviny

Vzorky vyšetřovaných krmiv a krmných surovin živočišného původu, včetně dovážených surovin (rybí moučky), z velké části vyhověly limitům pro cizorodé látky. Výsledky vyšetření rybích mouček byly významně příznivější než v roce 2004. V případě kompletních krmiv a krmných směsí byly výsledky vyšetření na chemické prvky a organochlorové sloučeniny bez výskytu nadlimitních hodnot. Pozitivní průkaz nikarbazinu byl proti roku 2004 výrazně nižší, jen v několika případech ve spojitosti s nálezy nikarbazinu u drůbeže a křepelčích vajec.

Vody používané k napájení hospodářských zvířat obsahovaly v několika případech vyšší obsah dusičnanů i dusitanů, avšak v daleko menší míře než v předchozích letech. Vyšetřením vod používaným k napájení hospodářských zvířat nebylo prokázáno, že by touto cestou byly zvířatům podávány nepovolené léčivé a hormonální přípravky.

Mléko a mléčné výrobky

Mléko kravské, ovčí a kozí, čerstvé máslo a mléčné výrobky včetně sýrů měly nízký obsah reziduí pesticidních látek, chemických prvků, mykotoxinů a zbytků veterinárních léčivých přípravků a doplňkových látek. Stále však

musí být věnována pozornost monitorování obsahu polychlorovaných bifenyly (PCB). I když nadlimitní hodnoty jsou zjišťovány výjimečně, koncentrace PCB se v několika případech blížila hygienickým limitům.

Výrobky kojenecké a dětské výživy s podílem živočišných bílkovin

Tyto výrobky byly zcela nezávadné a vyhověly všem hygienickým limitům.

Slepičí vejce a vaječné výrobky

Nepředstavovaly zdravotní riziko, veškeré naměřené hodnoty bezpečně vyhověly hygienickým limitům. Přesto i v chovu nosnic je nutné sledovat hodnoty PCB, o čemž svědčil jeden případ koncentrace PCB ve vejcích na hranici hygienického limitu (0,2 mg/kg tuku). Prokázaná rezidua nikarbazinu (antikokcidikum) v křepelčích vejcích měla za následek stažení vajec z oběhu a jejich neškodnou likvidaci. Ke spotřebiteli se vejce, kontaminovaná nikarbazinem cestou krmiva, nedostala.

Tuzemské masné výrobky, včetně konzerv

U těchto vzorků nebylo zjištěno překročení hodnot hygienických limitů. Pouze jedna malá výrobní šarže loveckého salámu menší než 100 kg měla obsah PCB mírně nad hodnotou hygienického limitu (0,2 mg/kg tuku). Zdravotní nezávadnost ostatních masných výrobků byla zajištěna.

Tuzemský med

Vyhověl všem parametrům zdravotní nezávadnosti z pohledu cizorodých látek stejně jako v minulých letech.

Suroviny z moře

U surovin z moře (umístěných na trh EU) nebyl zaznamenán nevyhovující vzorek, což představuje zlepšení proti minulým letům.

Tuzemské sladkovodní ryby

U této skupiny produktů (kapr obecný) byly zjištěny ojedinělé případy nadlimitních obsahů kadmia a arzenu (podle limitu Cd 0,05 mg/kg a pracovního limitu pro As 1,0 mg/kg), což je podstatně příznivější zjištění ve srovnání s minulými lety. Hodnoty obsahu chlorovaných pesticidů, toxafenu, PCB a mykotoxinů vyhověly hygienickým limitům. V průběhu roku 2005 bylo prováděno pravidelné vyšetřování (monitorování) obsahu malachitové zeleně v různých stádiích chovu pstruhů. Z celkem 74 vyšetřených vzorků v rámci monitoringu a cíleného vyšetřování byla ve 12 případech malachitová zeleň prokázána. Z toho důvodu byla provedena mimořádná kontrolní akce v chovech pstruhů, která měla zabránit uvedení kontaminovaných pstruhů na trh v předvánočním období. Z celkem 23 prověřených chovů byla malachitová zeleň prokázána u pstruhů ve čtyřech chovech. Orgány veterinární správy uložily příslušná opatření, včetně neškodné likvidace ryb, aby se takto kontaminované ryby nedostaly na trh.

Rezidua nepovolených hormonálních látek u skotu, ovcí a koz, prasat, drůbeže a farmově chované zvěře

V roce 2005 nebyla prokázána rezidua nepovolených hormonálních látek. Ve vzorcích moči od sedmi prasat (z celkem 80 vzorků) byly prokázány koncentrace 19-nortestosteronu odpovídající hodnotám u kanců nebo kryptorchidů, nešlo tudíž o potvrzení použití syntetického hormonu, nýbrž o chybný odběr vzorků.

Obsah chemických prvků, chlorovaných pesticidů, PCB, dioxinů a reziduí veterinárních léčiv

Obsah těchto látek, až na ojedinělé výjimky, vyhovoval hygienickým limitům. Zdrojem kontaminace zvířat PCB byly především staré nátěrové hmoty v prostředí stájí, které bylo nařízeno okamžitě odstranit. Zjištěná rezidua nikarbazinu (antikokcidikum), kde není stanoven hygienický limit pro tkáň zvířat, byla hodnocena podle pracovních limitů, který vydala SVS ČR v souladu s doporučením FAO/WHO. Hodnoty nad 0,2 mg/kg jsou v játrech považovány za nepřipustné. V chovech byly nařízeny kontroly technologie krmení a čištění krmných zařízení, a to již při zjištění hodnot reziduí v játrech drůbeže od 0,05 mg/kg. Závažná byla zjištění reziduí chloramfenikolu (nepovoleného léčiva pro zvířata produkující potraviny) v různých chovech v moči jednoho mladého skotu, v moči dvou krav, ale zvláště u nosnic z velkochovu v několika halách, přičemž ve vzorcích vajec nebyla rezidua zjištěna. Přesto, že ve všech případech byla učiněna veškerá příslušná šetření na místě a byla vyšetřena celá řada vzorků, nebyla zjištěna příčina ani původce. Nařízená mimořádná veterinární opatření (zastavení porážení zvířat, zastavení dodávky mléka, mimořádný režim kontrol, opakovaná vyšetření aj.) vedla k zabránění průniku kontaminovaných surovin ke spotřebiteli.

U lovné zvěře byly ojediněle zjištěny pouze nadlimitní hodnoty olova, které však souvisely s kontaminací střelou. Vzorky také vyhovovaly hygienickým limitům pro obsah PCB a chlorovaných pesticidů.

V laboratořích MZ (odbor hygienických laboratoří Frýdek-Místek) a SVÚ v Praze bylo v roce 2005 celkem vyšetřeno 45 vzorků (kafilerní tuk, hovězí a vepřové maso, maso divokých prasat, slepičí vejce, syrové mléko, máslo, kapr) na obsah „dioxinů“ a dioxinům podobných PCB. Všechny vzorky vyhověly limitům nařízení Komise

č. 2375/2001. Také obsah dioxinů ve svalovině divokých prasat (kde není stanoven limit) vyhověl limitu platného pro faremně chovanou zvěř.

Kontaminace surovin a potravin živočišného původu radioizotopy

Vyšetření kontaminace surovin a potravin živočišného původu radioizotopy ^{134}Cs a ^{137}Cs se provádí od doby tzv. černobylské havárie (1986). V současné době, je situace vcelku příznivá, naměřené koncentrace těchto radioizotopů jsou hluboko pod hodnotami 600, resp. 370 Bq/kg. Stále však nelze vyloučit naměření ojedinělých zvýšených hodnot u některých druhů spárkaté zvěře, zvláště černé zvěře a jelenů. To potvrzuje i zjištění vyššího obsahu radionuklidů u černé zvěře, které však nepřekročilo mezní hodnotu 600 Bq/kg.

Agrární ekosystém

V roce 2005 prováděl ÚKZÚZ v oblasti monitoringu cizorodých látek v zemědělské půdě a vstupech do půdy bazální monitoring zemědělských půd, sledování atmosférické depozice, kontrolu hnojiv, kontrolu kalů z čistíren odpadních vod a kontrolu kvality půdy po aplikaci kalů z čistíren odpadních vod.

Pokračovalo hodnocení rybníčních sedimentů z hlediska jejich využití pro aplikaci na zemědělskou půdu. Zde byla zaznamenána stejně jako v loňském roce častější kontaminace kadmíem a zinkem u „návesních“ rybníků.

Sledování obsahu PCB a PAH (polyaromatické uhlovodíky) v půdách ukázalo, že obsah těchto látek v půdě je relativně stabilní a výrazný pokles obsahu PCB i PAH v půdě nelze očekávat.

Sledování persistentních organochlorových pesticidů bylo provedeno v ornici a v podorníci na stálém souboru 40 pozorovacích ploch na zemědělské půdě a pěti pozorovacích plochách v chráněných územích. U hexachlorcyklohexanu (HCH) nebyl nalezen žádný vzorek převyšující mez stanovitelnosti, u hexachlorbenzenu (HCB) nedošlo v porovnání s předchozími roky ke zvýšení hodnot, u DDT a jeho metabolitů byl překročen limit podle platné vyhlášky u 52,9 % vzorků ornice a 38,2 % podorníci orných půd.

V rámci kontroly kalů čistíren odpadních vod, jejichž produkce je uplatňována v zemědělství, bylo kontrolováno 100 čistíren odpadních vod a odebráno 100 vzorků kalů. Ze sledovaných prvků bylo nejvíce vzorků s nadlimitním obsahem zjištěno u rtuti (10 %), u všech dalších rizikových prvků již nepřevýšil počet nadlimitních vzorků 8 %.

VÚMOP sledoval v roce 2005 obsah rizikových látek v půdách a rostlinách v okresech Rokycany, Strakonice a Písek. Celkem ve 120 vzorcích půd a 65 vzorcích rostlin byly stanoveny celkové obsahy 13 rizikových prvků (As, Be, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Mn, Mo, Ni, Pb, V a Zn). V 60 vzorcích půd a 12 vzorcích rostlin byly analyzovány obsahy perzistentních organických polutantů ze skupiny monoaromatických (MAU), polyaromatických (PAU) a chlorovaných uhlovodíků (ChlU), reziduí pesticidů a nepolárních extrahovatelných látek.

Na základě naměřených dat lze konstatovat, že obsahy rizikových prvků (RP) v půdách sledovaných okresů až na ojedinělé případy nepřekračují hygienické limity dané závaznými legislativními předpisy. Při srovnání celkových obsahů RP s limitními hodnotami (vyhláška č. 13/1994 Sb.) bylo zjištěno několik případů překročení limitních hodnot ve všech sledovaných okresech. Zátěž okresu Strakonice byla významně nižší než zátěž okresu Rokycany.

Obsahy perzistentních organických polutantů v půdách vykazují shodu se zátěží půd rizikovými prvky z imisních spadů u polyaromatických uhlovodíků (PAU). Absolutní zátěž PAU není vysoká.

Negativně je třeba hodnotit stále přetrvávající zátěž půd DDT a DDE. U 40 % odebraných lokalit byla zvýšená koncentrace DDE.

Imisní situaci v rezortu zemědělství sleduje VÚRV v Praze Ruzyni. Snížení imisí v 90. letech bylo doprovázeno poklesem významu SO_2 jako indikačního imisního prvku pro hodnocení nepříznivých vlivů průmyslových imisí.

V poslední době vzrůstá význam automobilové dopravy, zvláště pak nárůst kamionové přepravy a z toho plynoucí zhoršená imisní situace na úseku NO_x , VOC (těkavé organické látky) a přízemního ozonu. Pro příští období lze očekávat nárůst emisí z domácích topenišť na tuhá paliva, neboť nárůst cen elektřiny, ropných produktů a zemního plynu nutí majitele rodinných domků, případně i bytů, přecházet na vytápění levnějším hnědým uhlím, v horších případech i rozličných odpadů. Velkým problémem jsou rovněž opakované havárie a odstávky čističek vzduchu na velkých emisních zdrojích, dále hoření skládek odpadů, které se ve svém důsledku projevují též v kvalitě ovzduší.

Velmi závažnou škodlivinou z hlediska poškození zdraví a ekosystémů je přízemní ozon O_3 . Přízemní ozon je označován za sekundární znečišťující látku v ovzduší, neboť neexistuje žádný vlastní významný zdroj průmyslových emisí ozonu do atmosféry. Ozon vzniká v ovzduší celou řadou chemických reakcí z tzv. prekursorů, kterými jsou oxidy dusíku NO_x a těkavé organické látky (VOC). Tyto reakce probíhají za účinku slunečního záření a spolupůsobení kyslíku. Koncentrace ozonu roste se zvyšující se teplotou a za bezmráčného počasí. Chemické reakce vedoucí ke vzniku ozonu mají za následek denní, sezónní a roční dynamiku výskytu přízemního ozonu. Kritickou hodnotou pro zemědělské plodiny danou podle doporučení EC expozicí ozonu nad průměrnou hodnotou 3 ppmh je ovlivněna plocha celé republiky a vzniklé ztráty na výnose je možno odhadnout v rozmezí 10 - 25 %.

Vodní ekosystém

V roce 2005 v rámci monitoringu cizorodých látek sledovala ZVHS, 70 profilů na vybraných drobných vodních tocích (DVT) a 76 profilů na malých vodních nádržích (MVN). U odebraných vzorků DVT, při četnosti 12 odběrů za rok, bylo při laboratorních analýzách sledováno 10 parametrů kvalitativního složení vod zařazených do skupin látek těžké kovy (rtuť, kadmium, olovo, arsen, měď, veškerý chrom, nikl, zinek) a specifické organické látky (polychlorované bifenylly, polycyklické aromatické uhlovodíky). V rámci monitoringu MVN bylo sledováno 8 jakostních ukazatelů ze skupiny látek těžkých kovů (rtuť, kadmium, olovo, arsen, měď, veškerý chrom, nikl, zinek). V tomto případě byly odběry prováděny v období vegetační sezóny, tj. od dubna do září, při frekvenci vzorkování 1x měsíčně.

Celkem bylo v roce 2005 na profilech DVT provedeno 8 398 odběrů, na profilech MNV bylo odebráno celkem 3 648 vzorků vod.

Drobné vodní toky

V celkovém hodnocení kvality vody na sledovaných vodních tocích podle jednotlivých Oblastí povodí ZVHS v roce 2005 lze konstatovat, že nejlepší výsledky vykazovaly drobné vodní toky v Oblasti povodí Ohře a Dolního Labe, kde se všechny sledované ukazatele v průběhu roku zařadily do I. a II. jakostní třídy, naopak nejhorší výsledky byly zaznamenány v Oblasti povodí Horní Vltavy, kde bylo na 5 tocích zjištěno překročení V. třídy jakosti.

V rámci srovnání s rokem 2004 bylo zjištěno zlepšení v ukazateli rtuť, zvýšení kvality bylo zaznamenáno i u olova a zinku. Jakostní parametry polycyklické aromatické uhlovodíky, kadmium a arsen zůstávají na úrovni roku 2004. Těžké kovy měď a nikl vykazují v meziročním hodnocení nepatrné zhoršení.

Malé vodní nádrže

V celkovém hodnocení podle ČSN 75 7221 na sledovaných profilech MVN podle jednotlivých Oblastí povodí ZVHS lze říci, že nejlepší jakost vody byla zaznamenána u nádrží v Oblasti povodí Ohře a Dolního Labe, kde se všechny sledované ukazatele zařadily do I. a II. jakostní třídy. Nejhorší výsledky byly zjištěny na MVN v Oblasti povodí Labe, kde byl na 5 lokalitách překročen limit pro V. třídu jakosti. Širší a podrobnější zpráva o monitoringu cizorodých látek v povrchové vodě a sedimentech v rámci Realizačního programu monitorování cizorodých látek v potravních řetězcích v letech 2001 - 2005 je k nahlédnutí na internetových stránkách monitoringu ZVHS: <http://zvhs.cz/monitoring/index.php> a na stránkách vodohospodářského informačního portálu ISVS-VODA: www.voda.mze.cz.

Lesní ekosystém

Monitoring cizorodých látek v lesních ekosystémech byl v roce 2005 zaměřen zejména na zjišťování obsahu těžkých kovů a vybraných organických látek v jedlých houbách a další hodnocení jakosti malých zdrojů pitné vody a vody odtékající z lesních povodí do větších zdrojů.

V průběhu letních a podzimních měsíců bylo na 60 lokalitách sesbíráno 131 vzorků jedlých hub. V sušených vzorcích bylo analyzováno kadmium, rtuť, arsen, chrom, měď, nikl, mangan, olovo a zinek. Podobně jako v předchozích letech byly nalezeny nadlimitní obsahy těžkých kovů, a to konkrétně kadmia u 39,4 % vzorků a rtuti u 4,5 % vzorků. Dále byla ve směsných vzorcích hub, z vybraných přírodních lesních oblastí, nalezena rezidua organochlorových pesticidů (OCP), hlavně typu DDT. V porovnání s hodnotami zjištěnými v letech 2002-04 byly průměrné hodnoty u souboru vzorků hub z letošního šetření nižší.

Polycyklických aromatických uhlovodíků a polychlorovaných bifenylů bylo zjištěno zanedbatelné množství.

3.2 Distribuce potravin

Rychlý vývoj obchodu, nasycení trhu a silná konkurence dále posilují význam poptávkové strany trhu. Se vstupem mezinárodních řetězců na náš trh roste počet velkoplošných prodejen²¹ a roste prodejní plocha maloobchodu.

Jedním z nejvýraznějších rysů změn v maloobchodní síti ČR je rychlý růst počtu hypermarketů (v polovině roku 2005 jich již bylo 166). Růst supermarketů byl dán expanzí mezinárodních řetězců, která v posledních letech ochabuje, a vývoj naznačuje spíše jejich stagnaci. Diskontní prodejny vykazovaly koncem 90. let mírný pokles, od té doby má jejich expanze vysokou dynamiku, která akcelerovala příchodem řetězce Lidl. Přitom na trh vstupují další subjekty - v roce 2005 otevřelo svou první diskontní prodejnu Tesco a vstup dalších zahraničních řetězců nelze vyloučit.

Rozdílné je regionální rozmístění hypermarketů, supermarketů a diskontů. Hypermarkety mají největší koncentraci ve výrazných městských aglomeracích. Diskonty jsou rozšířeny zejména v severozápadní části

²¹ Ročenka českého obchodu a marketingu 2004, INCOMA Research, Praha.

Čech, což je dáno jak strukturou osídlení, tak zejména historickým průběhem expanze, která postupovala od německých hranic do českého vnitrozemí. Supermarkety mají velmi silnou pozici v Praze, v ostatních oblastech se prosazují tam, kde není tak silná konkurence diskontů a hypermarketů.

Specifický je v posledních letech rozvoj nákupních center. Ta zahrnují v typickém případě velkoplošné prodejny, ale existují i typy vnitroměstských nákupních pasáží malých prodejen specializovaných na různé sortimenty. Moderní nákupní centra západního typu (obsahující nejen hypermarket, ale také nákupní pasáž, případně další typy služeb) se začala v ČR realizovat až v závěru devadesátých let. První centra představovala ještě prodejní areály bez významnějšího podílu doprovodných služeb. Od roku 1999 se ve výstavbě shopping center objevuje nový prvek, tj. zakomponování do celkové nabídky i zábavních zařízení. V rámci těchto center je umístěno 160 hypermarketů.

Současně s expanzí řetězců a strukturálními změnami se utvořily charakteristické modely nákupního chování zákazníků. Různé typy prodejen s odlišnými marketingovými nástroji oslovují různé typy zákazníků a ovlivňují zpětně nabídku. Tato zpětná vazba (mezi zákazníky a řetězci) je podstatou rychlé diferenciaci.

Studie „Shopper Typology 2005“ (INCOMA Research a GfK Praha) ukázala zásadní (a mezinárodně srovnatelné) rozvrstvení nakupujících do osmi základních typů. Dělitkem jsou tři hlavní faktory: mobilita (ochota či schopnost dojíždět za nákupy autem), cenová citlivost (ve vztahu k volbě prodejny) a náročnost (zejména ve vztahu k tzv. „nadstandardním službám“ poskytovaných prodejnou). Názvy typů byly zvoleny tak, aby přiblížily jejich základní rysy: Ekonom, Mobilní pragmatik, Náročný, Velkorysý, Komunikativní hospodyně, Šetřivý, Pohodlný oportunist, Nenáročný konzervativce. Uváděná procenta jsou podílem jednotlivých typů zákazníků na celkovém počtu respondentů.

- *Nároční (13 %)* - ekonomicky aktivní lidé nižších až středních věkových kategorií, s vyšším vzděláním a s vyššími příjmy. Při nákupu se chovají impulsivně a nejsou konzervativní, ze všech typů se nejméně řídí cenou, dávají přednost velkoplošným prodejnám, prioritou je pro ně široký sortiment, příjemné prostředí, dlouhá otevírací doba a možnost nákupu autem.
- *Velkorysí (16 %)* - patří spíše do středních věkových kategorií, mají vyšší vzdělání a nadprůměrné příjmy. Nakupují spíše impulsivně, ale nevěří letákům ani cenovým akcím. Dávají přednost moderním prodejnám.
- *Ekonomové (16 %)* - zpravidla mladší lidé se středoškolským vzděláním. Nakupování si chtějí „užívat“, dávají přednost větším prodejnám a nákupu ve větším objemu. Jsou méně impulsivní, ale inzerci řetězců sledují, dávají přednost hypermarketům, cash&carry a diskontům. Prodejnu si často volí podle kombinace příznivých cen, širší sortimentu, případně příjemného prostředí.
- *Mobilní pragmatik (15 %)* - spíše lidé středního věku s průměrnými až vyššími příjmy. Jsou nejméně impulsivní, dávají přednost nákupům méně často, ale ve větším objemu, sledují a využívají letáky. Preferují diskontní řetězce, případně cash&carry. Prioritou jsou nízké ceny a široký sortiment, důležitá je také možnost nákupu autem a dlouhá otevírací doba.
- *Pohodlní oportunisté (6 %)* - zákazníci vyššího věku, s nižším vzděláním a podprůměrnými příjmy. Nákupu věnují co nejméně času, letákům a cenovým akcím příliš nevěří a dávají přednost menším prodejnám. Prioritou pro volbu prodejny je její blízkost, případně rychlost odbavení.
- *Nenároční konzervativci (12 %)* - také obvykle lidé vyššího věku, s nižším vzděláním a podprůměrnými příjmy. Nakupují plánovitě, častěji a v menším objemu a jsou konzervativní v nákupních zvyklostech. Preferují zejména menší prodejny, prioritou pro volbu je blízkost prodejny, případně rychlost odbavení.
- *Komunikativní hospodyně (9 %)* - ženy vyššího věku s nižším vzděláním, s podprůměrnými příjmy. Nakupují racionálně, kladou důraz na komunikaci s personálem a na dostupnost veřejnou dopravou. Volí nejčastěji menší prodejny či supermarkety. Pro volbu prodejny je důležitá její poloha a také akční slevy. Nadprůměrně často nakupují podle letákové nabídky.
- *Šetřiví (13 %)* - nakupující jsou výrazně vyššího věku s nižším vzděláním a příjmy. Nakupují výrazně racionálně, což vede i k nejmenší konzervativnosti. Sledují letáky a také podle nich nakupují. Volí nejčastěji menší samoobsluhy, supermarkety či diskonty. Pro volbu prodejny je podstatná její blízkost a akční slevy.

Tržby v maloobchodě v reálných číslech stabilně rostou, ale projevuje se již určité nasycení trhu, což je důsledkem jak otevírání nových prodejen v méně výhodných lokalitách, tak i rostoucí konkurence. Celkové tržby deseti největších obchodních řetězců v sortimentu potravin (podle předběžných obchodních výsledků) v roce 2005 dosáhly 181,8 mld. Kč a vzrostly proti roku 2004 o 9,9 mld. Kč.

Žebříček největších obchodních firem podle tržeb v sortimentu potravin se v roce 2005 po několika letech změnil. Na první místo se dostala společnost Schwarz ČR²² (obrat 34,1 mld. Kč), dále následuje Ahold ČR²³ (obrat 30,2 mld. Kč) a s nevelkým odstupem Makro Cash&Carry ČR (obrat 30,0 mld. Kč). Na dalších

²² Zahrnuje diskontně orientované hypermarkety Kaufland a diskontní prodejny Lidl.

²³ Zahrnuje hypermarkety Hypertova a supermarkety Albert.

pozicích se umístily skupiny REWE²⁴ (obrat 23,2 mld. Kč), Tesco Stores ČR (obrat 13,4 mld. Kč), Tengelmann²⁵ (obrat 13,0 mld. Kč), Globus ČR (obrat 11,0 mld. Kč), Delvita (obrat 9,8 mld. Kč) a Carrefour (obrat 7,7 mld. Kč), u kterého se do výsledků roku 2005 ještě nepromítlo převzetí jeho prodejen společností Tesco.

Preference zákazníků jsou v posledních čtyřech letech stabilizované a dochází pouze k dílčím změnám v pořadí sledovaných faktorů. Váhy jednotlivých faktorů se ještě více sblížily, což je potvrzení vzrůstající komplexnosti rozhodování zákazníka. Pořadí důležitosti klíčových faktorů se nemění. Jako nejdůležitější faktory byly vnímány čerstvost a kvalita zboží (známka 1,23²⁶), cenová úroveň (1,39), zřetelné označení cen (1,42), orientace v prodejně (1,55) a šíře sortimentu (1,56). Nejnáročnější jsou zákazníci hypermarketů, rozhodující je pro ně zejména šíře sortimentu, orientace v prodejně, celková rychlost odbavení, čistota prodejny a okolí. Naopak nejméně nároční jsou zákazníci diskontů (orientace především na nízké ceny). Zákazníci supermarketů upřednostňují čerstvost a kvalitu zboží, časovou dostupnost prodejny a zřetelné označení cen. Stejně faktory pokládají za důležité i zákazníci malých samoobsluh (navíc ještě upřednostňují ochotu personálu).

V roce 2004 poprvé spotřebitelské preference naznačily stagnaci v oblibě hypermarketů a nárůst obliby diskontů na úkor propadu supermarketů. Výsledky z roku 2005 tento trend potvrzují.

Hypermarket je hlavní nákupní místo pro 36 % zákazníků, diskontní prodejny preferuje již 23 % dotázaných, supermarkety uvádí jen 15 %. Obliba malých samoobsluh je několik posledních let stabilní (kolísá kolem 20 %).

Tak jako v předchozích letech byla i v roce 2005 nejčastějším důvodem pro volbu hlavního nákupního místa uváděna snadná dostupnost prodejny (pro 67 % dotázaných), dále příznivé ceny (58 % dotázaných) a široký výběr zboží (46 %).

Typy nakupujících se liší v důrazu na jednotlivé faktory, rozhodující o volbě prodejny. Pro nemobilní nakupující zůstává jasnou prioritou poloha prodejny (bez ohledu na cenovou citlivost či náročnost). Naopak mobilní typy spotřebitelů kladou na polohu prodejny menší důraz a liší se podle cenové citlivosti a náročnosti.

Deset nejnavštěvovanějších řetězců představuje hlavní nákupní místo pro 70 % dotázaných. Nejsilnějším řetězcem je opět Kaufland (16 % preferencí), na druhém místě stojí Penny Market (9 % preferencí), třetí místo patří Plus Diskontu (8 % preferencí), o čtvrté místo se dělí Jednota s Tesco hypermarketem (každý 7 % preferencí). Další místa patří prodejnám Albert a Hypernova (6 %). TOP 10 uzavírají Lidl a Delvita (shodně 4 %) a Billa, Globus, Carrefour, Interspar, Hrušku a Makro uvedla 3 % dotázaných.

Celková stabilizace českého maloobchodního trhu je zřejmá i z vývoje preferencí hlavního nákupního místa, kdy se preference jednotlivých řetězců v meziročním srovnání pohybovaly do 1 %. Jedinou výraznou změnou je pokles preferencí Hypernovy o 2 p. b. způsobený negativní reklamou, zapříčiněnou problémy s čerstvostí potravin.

Všechny hypermarkety, s výjimkou Kauflandu, si volí zákazníci převážně kvůli širokému sortimentu, naopak Kaufland si volí pro příznivé ceny. Zákazníci Tesca nadprůměrně preferují dlouhou prodejní dobu, nakupující Globusu nadprůměrně oceňují dobrou nabídku čerstvého zboží a příjemné prostředí, u prodejen Carrefouru je oceňována blízkost dalších obchodů a služeb. Diskontní prodejny vyhledávají zákazníci nadprůměrně často kvůli akčním cenám, slevám a vyhovující prodejní době. Pro návštěvníky supermarketů je prvořadým faktorem blízkost prodejny či její příhodná poloha, dále příjemné prostředí a dobrá nabídka čerstvého zboží. Zákazníci Billy - více než zákazníci ostatních supermarketů - upřednostňují akční ceny a slevy, Delvitu navštěvují převážně pro široký sortiment a dlouhou prodejní dobu.

3.3 Spotřeba potravin

V roce 2005 se celková spotřeba potravin vyjádřená ve stálých cenách (kvalifikovaný odhad VÚZE) v porovnání s rokem 2004 téměř nezměnila. Podle předběžného odhadu se spotřeba živočišných potravin snížila o 0,8 % a spotřeba potravin rostlinného původu vzrostla o 0,5 %.

Spotřebitelské ceny úhrnem se v roce 2005 zvýšily o 1,9 %, ale ceny potravin a nealkoholických nápojů se - na rozdíl od roku 2004 - nepatrně snížily (o 0,3 %), v podstatě stagnovaly. Zvýšily se však opět ceny za bydlení, které patří spolu s výživou k nezbytným potřebám.

Změna spotřeby do značné míry odpovídá vývoji důležitých faktorů, které ji ovlivňují, tj. vývoji spotřebitelských cen a příjmů, tedy koupěschopné poptávce. Spotřeba potravin v letech 2004 a 2005 je uvedena v tab. T3.3/01.

²⁴ Zahrnuje diskonty Penny Market a supermarkety Billa.

²⁵ Zahrnuje diskonty Plus diskont a hobby market OBI.

²⁶ Ocenění v bodové stupnici od 1 do 5, kdy 1 je nejvyšší ocenění a 5 nejnižší (systém školních známek).

T3.3/01 – Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	2004	2005 ¹⁾	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	80,5	79,7	99,0
v tom - hovězí	10,3	8,7	84,5
- telecí	0,1	0,1	100,0
- vepřové	41,1	41,0	99,8
- drůbež	25,3	26,1	103,2
- ostatní	3,7	3,8	102,7
Ryby celkem	5,5	5,5	100,0
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	230,0	238,2	103,6
Vejce	13,7	13,7	100,0
Máslo	4,6	4,7	102,2
Sádlo	4,7	4,7	100,0
Rostlinné tuky a oleje	16,0	16,1	100,6
Cukr rafinovaný celkem	42,6	41,6	97,7
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	105,6	106,0	100,4
Brambory celkem	73,0	73,0	100,0
Luštěniny	2,1	2,1	100,0
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	79,8	81,0	101,5
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	50,3	49,0	97,4
Jižní ovoce	33,5	33,0	98,5

1) Odhad VÚZE - na základě statistických údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, analýzy statistiky rodinných účtů a salda zahraničního obchodu s potravinami (z dat platných v dubnu 2005).

Pramen: ČSÚ - Spotřeba potravin v roce 2004

Zpracoval: O. Štiková (VÚZE)

V roce 2005 se mírně snížila celková spotřeba masa a masných výrobků. Příčinou tohoto snížení byl výrazný pokles spotřeby hovězího masa. Na druhé straně se opět zvýšila spotřeba drůbeže. Spotřebitelské ceny hovězího masa se poměrně výrazně zvýšily, ale ceny vepřového masa i drůbeže mírně klesly.

V ČR byla v roce 2005 spotřeba masa celkem podstatně nižší než v EU 15 (průměrná hodnota v EU 15 v roce 2001 byla 95,9 kg). Výrazně nižší je v ČR především spotřeba hovězího (17,9 kg v roce 2001 v EU 15), ale i vepřového masa (43,1 kg v EU 15) a ostatních druhů masa (skopové, kozí apod.). Na druhé straně spotřeba drůbeže v ČR v roce 2005 překročila průměrnou úroveň EU 15 (v roce 2002 činila 23,1 kg v EU 15).

Spotřeba mléka a mléčných výrobků v roce 2005 proti roku 2004 vzrostla (o 3,6 %). Zvýšila se spotřeba smetan, jogurtů, kysaných mléčných výrobků a přírodních sýrů. Naopak ke snížení spotřeby došlo u konzumního mléka a mléčných konzerv. Přitom u všech mlékárenských výrobků se zvýšily spotřebitelské ceny, nejvýrazněji se zvýšily ceny sýrů.

Přesto, že se v ČR zvyšuje spotřeba mléka a mléčných výrobků, je úroveň spotřeby stále nižší než v EU 15. Při mezinárodním srovnání je problémem odlišná metodika sledování spotřeby. Státy EU 15 vykazují tzv. čerstvé mléčné výrobky, v ČR je vykazována celková spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka bez másla. Při přepočtu na spotřebu obdobných výrobků je zřejmé, že spotřeba v ČR stále zaostává za průměrnou úrovní spotřeby v EU 15. V roce 2005 v ČR spotřeba mléka tekutého a ostatních mléčných výrobků (podle metodiky EU 15) dosáhla 90 kg, v zemích EU 15 byla v roce 2002 podstatně vyšší. Vysoká spotřeba těchto potravin byla ve Švédsku (149,4 kg) a Dánsku (134,4 kg), nejbližší úrovni spotřeby v ČR byla spotřeba v Německu (90,8 kg), nižší byla v Itálii (70,6 kg). Přes zvýšení spotřeby sýrů (včetně tvarohů) je v ČR spotřeba těchto výrobků (15,8 kg) stále nižší než v zemích EU 15. Spotřeba v jednotlivých státech EU 15 je však různá, nejvyšší spotřebu má tradičně Francie (23,7 kg), naopak nízká je v Irsku (7,3 kg) a Portugalsku (9,0 kg).

U potravinové skupiny tuky došlo k mírnému zvýšení spotřeby másla i rostlinných jedlých tuků a olejů a ke stagnaci spotřeby sádla. Spotřebitelské ceny se zvýšily u sádla a velmi mírně u rostlinných jedlých tuků, u másla ceny prakticky stagnovaly a ceny olejů se snížily.

Spotřeba ovoce mírného pásma i ovoce jižního se v roce 2005 snížila. Přitom ceny ovoce mírného pásma klesly, ale ceny jižního ovoce se zvýšily. Spotřeba zeleniny celkem se zvýšila při snížení ceny jak zeleniny čerstvé, tak i zeleninových výrobků.

V ČR je nadále podstatně nižší spotřeba ovoce a zeleniny než ve státech EU 15. V ČR se v roce 2005 spotřebovalo 17 kg citrusového ovoce (v EU 15 v roce 2001/02 zhruba 39 kg), ovoce mírného pásma 49 kg (v EU 15 přes 62 kg) a zeleniny 81 kg (v EU 15 více než 91 kg).

V roce 2005 se v ČR snížila spotřeba cukru, naopak se zvýšila spotřeba výrobků z obilovin a stagnovala spotřeba brambor, luštěnin, ryb a vajec.

V ČR je ve srovnání se zeměmi EU 15 vysoká spotřeba obilovin (106 kg). Průměrná spotřeba obilovin v EU 15 v marketingovém roce 2001/02 činila 81,3 kg. Spotřeba vajec (v ČR 13,7 kg) se v zemích EU 15 v roce 2002 pohybovala od 9,0 kg (Portugalsko) do 17,8 kg (Španělsko).

3.4 Vývoj spotřebitelských cen potravin

Celkový růst cen spotřebního zboží a služeb se v roce 2005 zpomalil. Průměrná meziroční míra inflace (vyjádřená úhrnným přírůstkem spotřebitelských cen) v roce 2005 dosáhla 1,9 %, což představuje o 0,9 p. b. nižší hodnotu než v roce 2004 (tab. T3.4/01). V dlouhodobém vývoji byla úroveň inflace třetí nejnižší od roku 1990. Podle ČSÚ ceny zboží stouply o 0,8 %, ceny služeb rostly dynamičtěji, jejich nárůst činil 3,7 %. Ve srovnání s průměrným vývojem v zemích EU 25 rostla cenová hladina v ČR v roce 2005 (podle výpočtů VÚZE z údajů EUROSTAT) meziročně o 0,6 p. b. pomaleji, zatímco v roce 2004 byl vývoj opačný. Mírnější zvýšení spotřebitelských cen než v ČR zaznamenaly z členských zemí pouze Finsko, Švédsko a Nizozemsko.

Přestože na světovém trhu surovin a výrobků došlo v roce 2005 ke značnému nárůstu cen (zejména ropy a zemního plynu, jejichž ceny dosáhly rekordních hodnot), tato skutečnost se v pohybu tuzemských spotřebitelských cen výrazněji neprojevila. Na zpomalení cenového vzestupu působilo posílení směnného kurzu (vůči EUR i USD). Stejně jako v minulých letech se do vývoje cen podstatně promítla obchodní politika a konkurence nadnárodních řetězců, která vedla ke stlačování cenové úrovně, a to především u potravinářského zboží. Tento faktor nabývá rok od roku na významu. Naopak ve směru růstu působily převážně administrativní zásahy v oblasti spotřebitelských cen, např. zvýšení ceny elektřiny, zemního plynu, poštovních, televizních a rozhlasových poplatků aj.

Na úhrnném meziročním zvýšení cenové hladiny v roce 2005 měl rozhodující podíl (téměř 59%) vzestup cen ve skupině bydlení a ve skupině stravování a ubytování (21%). Ceny bydlení pokračovaly ve vývojovém trendu roku 2004 a vlivem nárůstu cen hlavně zemního plynu (téměř o 13 %), elektřiny, tepla, vodného, stočného a cen za odvoz pevných odpadů zrychlily růst o 0,6 p. b. Vůbec nejdynamičtěji (o 7,6 %) se zvýšila cenová úroveň dvou skupin, a to zdraví (růst cen léčiv) a pošty a telekomunikace. Naopak protiinflačně působil dlouhodobý pokles cen odívání a obuvi, bytového vybavení a zařízení domácnosti a dále potravin a nealkoholických nápojů.

Hladina spotřebitelských cen potravin a nealkoholických nápojů se v roce 2005, po přechodném růstu v roce 2004, meziročně snížila (stejně jako v letech 2002 a 2003). Celkový pokles cen uvedené skupiny byl nepatrný a činil 0,3 %. Tento vývoj nekoresponduje s vývojem cen potravin a nealkoholických nápojů v EU 25 jako průměru, kde naopak došlo (podle výpočtů VÚZE z údajů EUROSTAT) k mírnému vzestupu jejich úrovně. Z nově přistoupivších zemí vykazovaly snížení cen u jmenované skupiny již jen Slovinsko a Slovensko; naproti tomu nejprogresivněji (o více než 9 %), stejně jako v roce 2004, rostly ceny potravinářského zboží v Lotyšsku.

Pokles spotřebitelských cen samotných potravin mezi roky 2005 a 2004 v ČR (o 0,2 %) byl pomalejší než u cen nealkoholických nápojů (snížení o 1,3 %). Snížení cen potravin bylo ovlivněno především zpevněním kurzu koruny, nižšími dovozními cenami potravin a živých zvířat, prudkým poklesem tuzemských CZV (o 9,2 %, z toho u rostlinných výrobků o 25 %) a jak již bylo zmíněno, cenovou politikou obchodních řetězců.

Jak dokumentuje tab. T3.4/02 (a v podrobnějším členění v příl. tab. 3.4/01), vývoj cen jednotlivých potravinových skupin v roce 2005 byl poměrně vyrovnaný. Na rozdíl od roku 2004 nebyly registrovány, s výjimkou skupiny zelenina a zeleninové výrobky, výraznější meziroční cenové pohyby. Téměř u všech potravinových skupin, jejichž ceny se zvýšily, došlo v roce 2005 ke zpomalení dynamiky růstu cen.

K mírnému snížení cenové úrovně potravin v úhrnu přispěl podstatnou měrou vývoj cenové hladiny zeleniny vč. zeleninových výrobků a pečárenských výrobků.

T3.4/01 – Meziroční indexy spotřebitelských cen zboží a služeb

Skupina	2004/03	2005/04
Zboží a služby celkem	102,8	101,9
v tom - potraviny a nealkoholické nápoje	103,4	99,7
- alkoholické nápoje, tabák	102,9	101,4
- odívání a obuv	96,0	94,7
- bydlení, voda, energie, paliva	103,5	104,1
- bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	98,1	98,0
- zdraví	103,1	107,6
- doprava	102,2	101,4
- pošty a telekomunikace	112,9	107,6
- rekreace a kultura	101,0	101,8
- vzdělávání	102,6	102,3
- stravování a ubytování	105,9	104,6
- ostatní zboží a služby	104,2	101,0

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2005, 2006

Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

T3.4/02 – Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Skupina	2004/03	2005/04
Potraviny	103,8	99,8
v tom - maso a masné výrobky	102,8	101,1
- ryby a rybí výrobky	97,9	99,8
- mléko, mléčné výrobky, vejce	103,9	100,6
- oleje a tuky	104,1	100,3
- pekárenské výrobky, obiloviny	110,6	98,1
- cukr, marmeláda, cukrovinky, cukrářské výrobky	105,3	102,5
- ovoce a ovocné výrobky	102,5	101,4
- zelenina a zeleninové výrobky, brambory, luštěniny	95,1	90,6
- ostatní potravinářské výrobky a přípravy	101,2	101,4
Nealkoholické nápoje	100,3	98,7
v tom - káva, čaj, kakao	100,4	99,0
- minerální vody, šťávy, ostatní nealkoholické nápoje	100,2	98,5

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 2005, 2006

Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

Ceny zeleniny, zeleninových výrobků a brambor měly již třetí rok klesající tendenci a proti roku 2004 se snížily o 9,4 %. Na tomto posunu se podílel razantní pokles cen brambor (o více než jednu třetinu), který následoval po minimálních cenových výkyvech v předcházejících 2 letech. Hlavní příčinou propadu cen brambor byla zvýšená produkce v marketingovém roce 2004/05 jak v ČR, tak i v hlavních producentských zemích EU, provázená vysokými dovozy levných brambor do naší republiky. Podle ČSÚ se průměrná spotřebitelská cena konzumních brambor snížila z 11,27 Kč/kg v roce 2004 na 7,25 Kč/kg v roce 2005. Spotřebitelské ceny čerstvé zeleniny klesly velmi mírně (o 2,3 %), a to i přesto, že CZV uvedené podskupiny se citelně snížily (o 15 %) a na tuzemském trhu byl přetlak nabídky čerstvé zeleniny (nadprůměrná sklizeň, dovoz za nízké ceny). Svou úlohu zde sehrála cenová politika obchodních řetězců. Hladina cen mražené zeleniny i bramborových výrobků se podobně jako u čerstvé zeleniny mírně snížila, ceny zeleninových výrobků byly stejné jako v roce 2004.

Zatímco v roce 2004 rostly spotřebitelské ceny pekárenských výrobků nejrychleji ze všech sledovaných skupin, v roce 2005 v meziročním srovnání poklesly v průměru o 1,9 %. Vlivem nadúrody obilovin v tuzemsku i střední Evropě (v marketingovém roce 2004/05), nízké poptávce po obilí v zahraničí, vysokým zásobám i neuspokojivému intervenčnímu nákupu došlo k převisu nabídky obilovin nad poptávkou, což vedlo po většinu roku 2005 k poklesu cen na všech úrovních výrobové vertikály této komodity. Pokles spotřebitelských cen jednotlivých druhů pekárenských výrobků však byl mírnější než u cen výrobců i zpracovatelů. Nejvyšší redukci cen (zhruba 14 %) vykazovala pšeničná mouka, ceny chleba a běžného pečiva se snížily přibližně o 3 %. Naproti tomu se nepodstatně zvýšila (o 1 %) cenová úroveň jemného pečiva.

Téměř zanedbatelnou změnu cen vzhledem k roku 2004 zaznamenaly tři potravinové skupiny: ryby a rybí výrobky (-0,2 %), oleje a tuky (+0,3 %) a mléko, mléčné výrobky a vejce (+0,6 %). U cen ryb a rybích výrobků evidujeme z pohledu spotřebitele příznivý vývoj, jejich hladina průběžně klesá od roku 2003.

Cenový index olejů a tuků sice nedoznal v úhrnu výraznější meziroční změny, avšak v rámci skupiny jsou zřetelné rozdíly. Spotřebitelská cena másla po značném přírůstku v roce 2004 prakticky stagnovala na úrovni předešlého roku. Cena sádla naopak v porovnání s nárůstem v roce 2004 nadále zrychlila tempo růstu o 2,8 p. b. a meziročně se navýšila o 6,6 %. U rostlinných tuků se cenová hladina ve shodě s předchozím rokem nevýrazně zvýšila, ceny jedlých olejů pokračovaly v sestupné tendenci zahájené v roce 2003.

Vývoj spotřebitelských cen jednotlivých zástupců mléka a mléčných výrobků v roce 2005 lze charakterizovat jako celkem rovnoměrný. Úroveň spotřebitelských cen konzumního mléka se v roce 2005 proti roku 2004 zvedla o 2,3 %, což znamená zpomalení dynamiky růstu o 2,1 p. b. Nižší přírůstky než v roce 2004 zaznamenaly také ceny všech sledovaných mléčných výrobků (v rozmezí od 0,8 % u mléka konzervovaného a sušeného do 3,3 % u sýrů). Přestože se u všech podskupin tempo cenového růstu v porovnání s rokem 2004 snížilo, směr vývoje spotřebitelských cen mléka i mléčných výrobků nebyl v souladu s vývojem CPV, které naopak (jak vyplývá z údajů rezortní statistiky) u většiny produktů poklesly. Tuzemští zpracovatelé mléka se v současné době nacházejí ve složité situaci: na jedné straně jsou pod tlakem výrobců (zvýšení CZV mléka, boj na trhu se surovinou), na straně druhé obchodníků (tlak obchodních řetězců na pokles cen, konkurence dovážených mlékárenských výrobků). U vajec evidujeme diametrálně odlišný cenový vývoj než u mléka a mléčných výrobků. Vysoké dovozy vajec za velmi příznivé dovozní ceny společně s nízkými CZV měly za následek snížení spotřebitelských cen vajec a vaječných výrobků celkem téměř o 16 %.

Velmi pozvolný pohyb cen směrem vzhůru (+1,1 %, tj. pokles o 1,7 p. b. ve srovnání s rokem 2004) vykazovaly maso a masné výrobky. Na růst cenové úrovně této skupiny působil vývoj cen hovězího výsekového masa a uzenářského zboží. Zvýšení SC (stejně jako CPV) hovězího výsekového masa o 4,9 % bylo reakcí na růst tuzemských CZV jatečného skotu, k němuž došlo v důsledku nárůstu CZV v zemích EU i odčerpání převisu nabídky (vývoz živého skotu). Odlišně od cen hovězího masa i od vývoje v roce 2004 se v roce 2005 vyvíjely ceny vepřového výsekového masa a drůbeže. Zatímco oba druhy masa v předchozím roce cenovou úroveň zvýšily, v roce 2005 jejich ceny v obchodní síti meziročně nepatrně klesly. Snížení cen vepřového výsekového masa (o 0,8 %) probíhalo prakticky v souladu s pohybem CPV, u drůbeže se však pokles CPV do úrovně spotřebitelských cen zcela nepromítl (snížení o 0,9 %). Ceny uzenářského zboží, masových konzerv a ostatních masných výrobků se zvýšily v průměru zhruba o 1,9 %.

Poměrně nepodstatné zvýšení spotřebitelských cen, pod hranicí inflace, bylo příznačné pro ostatní potravinářské výrobky a přípravky (tj. dehydrované polévky a omáčky, koření, kečup, sůl, droždí aj.) a pro ovoce a ovocné výrobky (oba shodně +1,4 %). Ceny ovoce a ovocných výrobků meziročně zpomalily růst o 1,1 p. b. Uvnitř skupiny docházelo k oboustranným cenovým pohybům. Ceny čerstvého ovoce mírného pásma se z důvodu poklesu cen všech sledovaných reprezentantů, ale především jablek dovážených za nízké ceny, snížily meziročně téměř o 8 %. Naopak cenová hladina jižního ovoce, zejména v souvislosti s růstem cen citronů a banánů, stoupla o více než 5 %. Po stagnaci v roce 2004 došlo k mírné redukci cen ovocných výrobků. Podobně jako v předcházejícím roce i v roce 2005 v rámci skupiny (a současně v rámci všech hodnocených potravin) nejvíce - zhruba o jednu čtvrtinu - vzrostly ceny suchých plodů, a to vlivem růstu cen lískových oříšků, v nichž se promítlo jak zvýšení dovozních cen, tak i vysoká marže obchodníků.

Jedinou potravinovou skupinou, jejíž vzestup cen byl rychlejší, než činila míra inflace, byly cukr a výrobky z cukru. V porovnání s vývojem v roce 2004 se však cenový přírůstek uvedený skupiny snížil zhruba o jednu polovinu a dosáhl 2,5 %. V důsledku přebytku cukru na evropském a tuzemském trhu a snížení odbytu cukru z cukrovaru se cenová hladina cukru v průběhu roku snižovala. Přesto spotřebitelská cena cukru v roce 2005 vzrostla (po téměř čtvrtinovém zvýšení v roce 2004) o 4,5 %. Příčinou tohoto vývoje byla skutečnost, že ve 2. polovině roku 2004 spotřebitelská cena cukru prudce stoupla a ke snižování cen docházelo z poměrně vysoké cenové úrovně. Nárůst cen výrobků z cukru byl mírnější a pohyboval se od 0,7 % (nečokoládové cukrovinky) do 3,2 % (cukrářské výrobky).

Ceny nealkoholických nápojů se dlouhodobě vyznačují poměrně stabilizovaným vývojem. V roce 2005 cenová úroveň komponentů pro přípravu nápojů (káva, čaj, kakao) celkově meziročně klesla o 1 %; podobné snížení (o 1,5 %) zaznamenaly v úhrnu i ceny sirupů a koncentrátů, minerálních a stolních vod, ovocných a zeleninových šťáv a ostatních nealkoholických nápojů.

3.5 Vydání za potraviny

Přesto, že spotřební vydání v domácnostech zaznamenávají stoupající tendenci (tab. T3.5/01), jejich meziroční přírůstek v roce 2004²⁷ klesl z 5,2 % na 3,2 %. Nejvyšší spotřební vydání vykazovaly v roce 2004 domácnosti samostatně činných (tab. T3.5/02), tyto domácnosti zaznamenaly i nejvyšší meziroční přírůstek (5,4 %). Naopak nejnižších spotřebních vydání dosahovaly domácnosti zemědělců, nejnižší meziroční přírůstek byl u domácností důchodců (2,2 %).

²⁷ Statistika rodinných účtů uvádí každoročně data s ročním zpožděním, tzn., že disponibilní aktuální údaje jsou za rok 2004.

T3.5/01 – Vývoj čistých peněžních příjmů a vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech ČR

Ukazatel	Příjmy, vydání (Kč/os./rok)		Meziroční index	Podíl na spotřebních vydáních (%)	
	2003	2004		2003	2004
Čisté peněžní příjmy	98 102	102 217	104,2	x	x
Spotřební vydání celkem	84 568	87 259	103,2	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	20 464	21 003	102,6	24,2	24,1
v tom - potraviny	15 971	16 555	103,7	18,9	19,0
- nápoje nealkoholické	1 953	1 931	98,9	2,3	2,2
- nápoje alkoholické	1 454	1 439	99,0	1,7	1,7
- tabák	1 086	1 078	99,3	1,3	1,2

Pramen: Výpočty VÚZE podle ČSÚ - Statistiky rodinných účtů, I. díl, 2004, 2005

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Na změny ve spotřebních vydáních působí zejména vývoj peněžních příjmů společně s vývojem spotřebitelských cen zboží a služeb. Meziroční růst čistých peněžních příjmů v průměrné zpravodajské domácnosti v roce 2004 činil 4,2 % a v porovnání s rokem 2003 klesl o 1,1 p. b. Nejvyšších příjmů v rámci sledovaných domácností dosahovaly v roce 2004 domácnosti zaměstnanců, nejnižších zemědělců a důchodců. Příjmy dvou posledně jmenovaných skupin činily v tomto roce pouhých 86,0 %, resp. 86,7 % příjmů domácností zaměstnanců, a to i přesto, že v roce 2004 zaznamenaly příjmy domácností zemědělců nejvyšší meziroční přírůstek ze všech typů domácností (7,3 %). Nejnižší meziroční přírůstek čistých peněžních příjmů měly domácnosti důchodců (2,3 %). Čisté peněžní příjmy rostly v domácnostech v roce 2004 rychleji než spotřební vydání. Meziroční index spotřebitelských cen zboží a služeb vzrostl v roce 2004 o 2,7 p. b., tj. o 0,5 p. b. méně než činil přírůstek spotřebních vydání domácností.

Meziroční růst vydání domácností za skupinu potraviny, nápoje a tabák v roce 2004 činil 2,6 % (proti 0,7 % v roce 2003); z toho přírůstek výdajů za potraviny byl 3,7 % (v roce 2003 pouze 0,2 %). Vydání za nápoje a tabák v roce 2004 klesla. Přírůstek vydání domácností jen za potraviny v roce 2004 byl vyšší než růst celkových spotřebních vydání domácností a současně nižší než růst příjmů.

T3.5/02 – Vývoj čistých peněžních příjmů, vydání za potraviny, nápoje a tabák v domácnostech podle sociálních skupin (Kč/os./rok)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Čisté peněžní příjmy	101 672	106 253	85 144	91 398	97 382	102 726	90 081	92 149
Spotřební vydání celkem	85 920	88 548	73 356	76 916	88 190	92 950	80 156	81 906
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	19 497	20 132	17 752	18 539	19 897	20 376	25 224	25 468
v tom - potraviny	15 061	15 684	13 786	14 587	15 320	15 894	20 520	20 970
- nápoje nealkoholické	1 929	1 915	1 801	1 779	1 995	1 987	2 069	2 014
- nápoje alkoholické	1 354	1 353	1 358	1 341	1 462	1 436	1 858	1 810
- tabák	1 153	1 180	807	832	1 120	1 059	777	674

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, 2004, 2005

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Růst vydání domácností za potraviny v roce 2004 souvisel zejména s vyšším nárůstem spotřebitelských cen potravin (jejich meziroční přírůstek v roce 2004 po dvou letech klesajícího trendu činil 3,8 %). Z toho nejvíce se v roce 2004 v porovnání s rokem 2003 zvýšily ceny běžného pečiva, cukru a suchých plodů (přes 20 %), dále vajec a vaječných výrobků, másla, pekárenských výrobků (přes 10 %) a dalších potravin. Do úrovně spotřebitelských cen většiny potravin se promítl zejména meziroční přírůstek tuzemských CZV a cen zpracovatelů, které jsou po vstupu do EU významněji ovlivňovány cenovým vývojem na společném agrárním trhu. Obavy z překotného růstu cen po vstupu ČR do EU se projeví v mnoha případech předzásobením některými potravinami (především cukr, rýže, mouka). Např. ve 2. čtvrtletí roku 2004 nakoupily domácnosti o zhruba 33 % více cukru než ve stejném čtvrtletí roku 2005 a nárůst spotřeby cukru v domácnostech za rok 2004 v porovnání s rokem 2003 činil 9,2 %. I tato „umělá vyšší spotřeba“ domácností vedla k nárůstu výdajů za některé druhy potravin. Částečně mohl být růst vydání za potraviny ovlivněn i růstem čistých peněžních příjmů domácností a změnou struktury spotřeby potravin (v roce 2004 vzrostla v domácnostech zejména spotřeba

potravin rostlinného původu za současného poklesu nebo nižšího růstu spotřeby potravin původu živočišného). Podle analýzy dlouhodobého vývoje tržní spotřeby a cen²⁸ domácnosti nereagují vždy na změnu cen konkrétní potraviny snížením či zvýšením její spotřeby. Vývoj příjmů, cen ostatního zboží a služeb a cen substitučních potravin má na spotřebu výrazný vliv a oslabuje vliv ceny konkrétní potraviny. V rámci sociálních skupin reagují na růst ceny potravin snížením jejich spotřeby nejčastěji domácnosti důchodců.

Z hlediska jednotlivých typů domácností vykazovaly v roce 2004 nejvyšší vydání jen za potraviny (v absolutním vyjádření) domácnosti důchodců. Tyto domácnosti mají současně nejvyšší hmotnou spotřebu potravin. Nejnižší výdaje za potraviny měly domácnosti zemědělců (souvislost s jejich vysokou naturální spotřebou, podíl naturální spotřeby na celkové spotřebě potravin se v zemědělských domácnostech v roce 2004 pohyboval v intervalu od 7 % - spotřeba mléka, do 75 % - spotřeba vajec). Nejvyššího meziročního přírůstku vydání za potraviny v roce 2004 dosahovaly domácnosti zemědělců (5,8 %), nejnižšího domácnosti důchodců (2,2 %). Tato situace do značné míry kopíruje vývoj v peněžních příjmech těchto domácností.

Z přehledu vydání domácností za základní potravinové skupiny v roce 2004 (tab. T3.5/03) je patrné, že u většiny potravin došlo v průměrné zpravidajské domácnosti k růstu výdajů. Výjimkou byla stagnace vydání za ryby a zeleninu včetně brambor. Nejvíce se v roce 2004 zvýšila vydání za cukr, vejce a pekárenské výrobky (za průměrnou zpravidajskou domácnost zhruba o 8 % v porovnání s rokem 2003), dále za drůbež, tuky vč. olejů a mléko (o 3 - 5 %). Příčinou vysokých vydání domácností za výše uvedené skupiny potravin byl především výrazný cenový nárůst (meziroční zvýšení cen cukru v roce 2004 činilo 23 %, vajec 14 %, pekárenských výrobků 11 % atd.). U cukru a pekárenských výrobků (mouka, rýže) došlo navíc k vyššímu předzásobení v domácnostech.

V rámci domácností měly nejvyšší vydání za jednotlivé potravinové skupiny domácnosti důchodců. Zejména vydání za tuky vč. olejů, za vejce a dále vydání za maso byla u důchodců v roce 2004 výrazně vyšší než např. u domácností zaměstnanců (zhruba o 60 % až 85 %). Tato skutečnost souvisí především s vysokou tržní spotřebou domácností důchodců. Domácnosti důchodců - v porovnání s ostatními typy domácností - však mají nejnižší spotřebu ve veřejném stravování (např. vydání za veřejné stravování domácností důchodců v porovnání s domácnostmi zaměstnanců činila v roce 2004 pouhých 40 %). Na druhé straně nejnižší vydání u většiny potravinových skupin měly v roce 2004 domácnosti zemědělské (vysoká naturální spotřeba potravin).

T3.5/03 – Vývoj vydání domácností za hlavní druhy potravin (Kč/os./rok)

Ukazatel	Průměrná zpravidajská domácnost		Domácnosti							
			zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Maso vepřové	839	851	750	765	545	613	822	828	1 226	1 224
Maso hovězí	283	290	246	248	183	166	306	325	423	437
Ostatní maso	219	222	198	199	134	155	210	216	316	323
Uzeniny	1 823	1 858	1 723	1 748	1 694	1 778	1 667	1 717	2 347	2 405
Konzervy	221	222	214	217	193	206	214	215	254	247
Drůbež	850	892	785	836	575	620	858	876	1 139	1 179
Ryby	438	437	400	407	391	393	456	444	580	564
Mléko konzumní	639	659	590	606	700	719	607	628	843	878
Vejce	274	296	242	263	97	121	244	260	455	483
Tuky a oleje	788	820	689	717	784	819	665	697	1 282	1 325
Ovoce, ovocné výrobky	1 157	1 172	1 098	1 110	853	901	1 166	1 159	1 455	1 508
Zelenina, brambory	1 309	1 308	1 221	1 237	847	886	1 335	1 313	1 720	1 677
Cukr, cukrovinky, marmeláda	1 222	1 324	1 150	1 257	1 196	1 278	1 130	1 195	1 605	1 723
Pekárenské výrobky	2 828	3 045	2 733	2 960	2 872	3 109	2 624	2 876	3 377	3 521

Pramen: ČSÚ - Statistika rodinných účtů, I. díl, 2004, 2005

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

V zemích EU je sledován ukazatel podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností (European Commission, FAO a UNSO - poslední dostupné údaje jsou za rok 2003, příl. tab. 3.5/01). Jedná se o ukazatel relativní, jehož výše je dána nejen objemem spotřebovaných potravin a jejich cenovou hladinou, ale i disponibilním množstvím celkových finančních prostředků (tj. příjmovou úrovní a objemem hmotné i nehmotné spotřeby, resp. cenami ostatního zboží a služeb).

²⁸ Štiková, O., Sekavová, H., Mrháková, I.: Vliv změny cen na spotřebu potravin (Analytické období 1995 - 2004), č. 82, VÚZE, Praha, 2006.

Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností v zemích EU 25 v roce 2003 činil 16,6 %. Proti roku 2002 se nepatrně snížil (o 0,3 p. b.). Podíl vydání v ČR v roce 2004 byl 24,1 % (v porovnání s rokem 2003 klesl o 0,1 p. b.) a zůstává stále - navzdory jeho klesajícímu trendu - na značně vyšší úrovni, než je průměrná hodnota EU. Vyšší podíl vydání než v ČR a zároveň nejvyšší v rámci zemí EU měly v roce 2003 Litva (35,4 %), dále Estonsko, Slovensko, Maďarsko a Polsko. Naopak nejnižší podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák mělo Spojené království (13,1 %), dále Rakousko a Nizozemsko.

Pokles podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák v českých domácnostech ovlivňuje do značné míry (vedle růstu peněžních příjmů) i růst vydání za ostatní zboží a služby (příl. tab. 3.5/02). Např. v roce 2004 došlo k významnému zvýšení podílu vydání domácností za dopravu a spoje (o 0,6 p. b.), zejména rostly ceny za provoz osobních dopravních prostředků a za poštovní a telefonické služby. Domácnosti zaznamenaly i růst podílu vydání za rekreaci a kulturu (nárůst cen za rekreační a kulturní služby a za knihy) a za ostatní vydání.

T3.5/04 – Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních jednotlivých typů domácností (%)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Spotřební vydání celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	22,7	22,7	24,2	24,1	22,6	21,9	31,5	31,1
v tom - potraviny	17,5	17,7	18,8	19,0	17,4	17,1	25,6	25,6
- nápoje nealkoholické	2,3	2,2	2,5	2,3	2,3	2,1	2,6	2,5
- nápoje alkoholické	1,6	1,5	1,8	1,7	1,6	1,6	2,3	2,2
- tabák	1,3	1,3	1,1	1,1	1,3	1,1	1,0	0,8

Pramen: Výpočty VÚZE podle ČSÚ - Statistiky rodinných účtů, I. díl, 2004, 2005

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Z hlediska jednotlivých typů domácností ČR měly i v roce 2004 nejvyšší podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácnosti důchodců (tab. T3.5/04), nejnižší domácnosti samostatně činných. Příčinou vysokého podílu v domácnostech důchodců je vedle vysoké spotřeby potravin i nižší příjmová hladina. Tyto domácnosti mají vysoké podíly vydání i na uspokojení ostatních základních životních potřeb, zejména na bydlení (27 %) a na zdraví. Domácnosti samostatně činných se vyznačují nejnižší spotřebou potravin a poměrně vysokou příjmovou úrovní. Tyto domácnosti mají nejvyšší podíly vydání za rekreaci a kulturu, odívání, obuv, spoje. V roce 2004 se podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák nejvíce snížil právě v domácnostech samostatně činných (o 0,7 p. b.). Všeobecně lze konstatovat, že meziročně dochází ve všech typech domácností k poklesu tohoto ukazatele.

4 Struktury agrárního sektoru, využití půdy a vlastnické vztahy

4.1 Podnikatelská struktura zemědělství

Koncem roku 2005 bylo v ČR podle aktualizovaného zemědělského registru 47,0 tis. subjektů (podniků) se zemědělskou výrobou (tab. T4.1/01)²⁹. Z toho 1,8 tis. bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovalo z. p.). Jsou zde zastoupeny jak velké specializované podniky právnických a fyzických osob, tak i malé nepodnikatelské subjekty bez osvědčení pro samostatně hospodařící rolníky (SHR) a zároveň bez živnostenského oprávnění³⁰. Ostatní podniky obhospodařovaly celkem 3 586 tis. ha z. p., z toho 2 658 tis. ha o. p.

Značný podíl na obhospodařované půdě připadá dosud na podniky právnických osob (PPO) - necelých 71 % na z. p. a necelých 75 % na o. p. Zvláště vysoký je jejich podíl na početních stavech hospodářských zvířat. Podle uvedených údajů (tab. T4.1/02) připadá na PPO více než 78 % skotu, 90 % prasat a 87 % drůbeže. Z jednotlivých právních forem podniků jsou největšími chovateli skotu družstva, následovaná a. s. a podniky fyzických osob (PFO). Na chovu prasat se nejvíce podílejí a. s., družstva a s. r. o., na chovu drůbeže a. s., s. r. o. a PFO.

Pro velikostní strukturu podniků v českém zemědělství je nadále charakteristický její duální charakter (tab. T4.1/03). Na velký počet malých podniků připadá pouze malá část z. p. U velkých podniků je tomu naopak. V roce 2005 obhospodařovalo 85,8 % všech podniků vedených v zemědělském registru (s výměrou pod 50 ha z. p.) 7,7 % příslušné výměry, zatímco na 4,2 % podniků s výměrou nad 500 ha z. p. připadlo 73,8 % z. p.

²⁹ Obsáhlejší údaje o podnikatelské struktuře zemědělství v roce 2005 poskytne strukturální šetření ZEM 2005, jehož výsledky budou k dispozici v druhé polovině roku 2006.

³⁰ Zemědělské subjekty tohoto typu, odpovídající nízkým prahovým hodnotám stanoveným původně pro Agrocensus 2000, jsou zastoupeny rovněž mezi respondenty obhospodařujícími z. p.

Podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností v zemích EU 25 v roce 2003 činil 16,6 %. Proti roku 2002 se nepatrně snížil (o 0,3 p. b.). Podíl vydání v ČR v roce 2004 byl 24,1 % (v porovnání s rokem 2003 klesl o 0,1 p. b.) a zůstává stále - navzdory jeho klesajícímu trendu - na značně vyšší úrovni, než je průměrná hodnota EU. Vyšší podíl vydání než v ČR a zároveň nejvyšší v rámci zemí EU měly v roce 2003 Litva (35,4 %), dále Estonsko, Slovensko, Maďarsko a Polsko. Naopak nejnižší podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák mělo Spojené království (13,1 %), dále Rakousko a Nizozemsko.

Pokles podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák v českých domácnostech ovlivňuje do značné míry (vedle růstu peněžních příjmů) i růst vydání za ostatní zboží a služby (příl. tab. 3.5/02). Např. v roce 2004 došlo k významnému zvýšení podílu vydání domácností za dopravu a spoje (o 0,6 p. b.), zejména rostly ceny za provoz osobních dopravních prostředků a za poštovní a telefonické služby. Domácnosti zaznamenaly i růst podílu vydání za rekreaci a kulturu (nárůst cen za rekreační a kulturní služby a za knihy) a za ostatní vydání.

T3.5/04 – Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových spotřebních vydáních jednotlivých typů domácností (%)

Ukazatel	Domácnosti							
	zaměstnanců		zemědělců		sam. činných		důchodců	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Spotřební vydání celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho - za potraviny, nápoje a tabák	22,7	22,7	24,2	24,1	22,6	21,9	31,5	31,1
v tom - potraviny	17,5	17,7	18,8	19,0	17,4	17,1	25,6	25,6
- nápoje nealkoholické	2,3	2,2	2,5	2,3	2,3	2,1	2,6	2,5
- nápoje alkoholické	1,6	1,5	1,8	1,7	1,6	1,6	2,3	2,2
- tabák	1,3	1,3	1,1	1,1	1,3	1,1	1,0	0,8

Pramen: Výpočty VÚZE podle ČSÚ - Statistiky rodinných účtů, I. díl, 2004, 2005

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

Z hlediska jednotlivých typů domácností ČR měly i v roce 2004 nejvyšší podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácnosti důchodců (tab. T3.5/04), nejnižší domácnosti samostatně činných. Příčinou vysokého podílu v domácnostech důchodců je vedle vysoké spotřeby potravin i nižší příjmová hladina. Tyto domácnosti mají vysoké podíly vydání i na uspokojení ostatních základních životních potřeb, zejména na bydlení (27 %) a na zdraví. Domácnosti samostatně činných se vyznačují nejnižší spotřebou potravin a poměrně vysokou příjmovou úrovní. Tyto domácnosti mají nejvyšší podíly vydání za rekreaci a kulturu, odívání, obuv, spoje. V roce 2004 se podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák nejvíce snížil právě v domácnostech samostatně činných (o 0,7 p. b.). Všeobecně lze konstatovat, že meziročně dochází ve všech typech domácností k poklesu tohoto ukazatele.

4 Struktury agrárního sektoru, využití půdy a vlastnické vztahy

4.1 Podnikatelská struktura zemědělství

Koncem roku 2005 bylo v ČR podle aktualizovaného zemědělského registru 47,0 tis. subjektů (podniků) se zemědělskou výrobou (tab. T4.1/01)²⁹. Z toho 1,8 tis. bylo zaměřeno výhradně na živočišnou výrobu (neobhospodařovalo z. p.). Jsou zde zastoupeny jak velké specializované podniky právnických a fyzických osob, tak i malé nepodnikatelské subjekty bez osvědčení pro samostatně hospodařící rolníky (SHR) a zároveň bez živnostenského oprávnění³⁰. Ostatní podniky obhospodařovaly celkem 3 586 tis. ha z. p., z toho 2 658 tis. ha o. p.

Značný podíl na obhospodařované půdě připadá dosud na podniky právnických osob (PPO) - necelých 71 % na z. p. a necelých 75 % na o. p. Zvláště vysoký je jejich podíl na početních stavech hospodářských zvířat. Podle uvedených údajů (tab. T4.1/02) připadá na PPO více než 78 % skotu, 90 % prasat a 87 % drůbeže. Z jednotlivých právních forem podniků jsou největšími chovateli skotu družstva, následovaná a. s. a podniky fyzických osob (PFO). Na chovu prasat se nejvíce podílejí a. s., družstva a s. r. o., na chovu drůbeže a. s., s. r. o. a PFO.

Pro velikostní strukturu podniků v českém zemědělství je nadále charakteristický její duální charakter (tab. T4.1/03). Na velký počet malých podniků připadá pouze malá část z. p. U velkých podniků je tomu naopak. V roce 2005 obhospodařovalo 85,8 % všech podniků vedených v zemědělském registru (s výměrou pod 50 ha z. p.) 7,7 % příslušné výměry, zatímco na 4,2 % podniků s výměrou nad 500 ha z. p. připadlo 73,8 % z. p.

²⁹ Obsáhlejší údaje o podnikatelské struktuře zemědělství v roce 2005 poskytne strukturální šetření ZEM 2005, jehož výsledky budou k dispozici v druhé polovině roku 2006.

³⁰ Zemědělské subjekty tohoto typu, odpovídající nízkým prahovým hodnotám stanoveným původně pro Agrocensus 2000, jsou zastoupeny rovněž mezi respondenty obhospodařujícími z. p.

T4.1/01 – Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství¹⁾, stav koncem roku 2005

Právní forma	Počet podniků	Obhospodařovaná zemědělská půda		Obhospodařovaná orná půda		Průměrná výměra ²⁾	
		ha	%	ha	%	ha z. p.	ha o. p.
Fyzické osoby celkem	43 456	1 048 157	29,2	671 402	25,3	24,9	15,9
z toho - SHR	29 318	945 373	26,4	612 063	23,0	32,7	21,4
Právnické osoby celkem	2 929	2 537 566	70,8	1 986 277	74,7	942,3	737,6
v tom - obchodní společnosti celkem	2 217	1 630 240	45,5	1 244 173	46,8	814,3	621,5
z toho - spol. s r. o.	1 554	799 602	22,3	559 188	21,0	561,1	392,4
- a. s.	620	815 202	22,7	674 618	25,4	1 518,1	1256,3
- družstva	608	875 372	24,4	720 651	27,1	1 476,2	1215,3
- ostatní ³⁾	104	31 954	0,9	21 453	0,8	326,1	218,9
Celkem	46 385	3 585 723	100,0	2 657 679	100,0	80,0	59,3

1) Zemědělsky aktivní subjekty s velikostními parametry odpovídajícími prahovým hodnotám AGC 2000.

2) Vypočteno za podniky obhospodařující zemědělskou půdu.

3) Státní podniky, příspěvkové organizace aj.

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

T4.1/02 – Struktura početních stavů hospodářských zvířat podle právních forem podniků, stav koncem roku 2005

Právní forma	Skot				Prasata		Drůbež	
	celkem		z toho krávy		ks	%	ks	%
	ks	%	ks	%				
Fyzické osoby celkem	3 12 764	21,9	126 567	21,8	290 598	9,6	3 366 402	12,6
z toho - SHR	284 209	19,9	115 456	19,9	262 553	8,6	2 837 264	10,6
Právnické osoby celkem	1 116 625	78,1	455 015	78,2	2 749 384	90,4	23 403 362	87,4
v tom - obchodní společnosti celkem	651 079	45,5	267 404	46,0	2 024 085	66,6	20 410 101	76,2
z toho - spol. s r. o.	251 440	17,6	106 297	18,3	538 487	17,7	7 474 065	27,9
- a. s.	395 385	27,7	159 147	27,4	1 482 375	48,8	12 936 033	48,3
- družstva	451 270	31,6	181 082	31,1	698 758	23,0	2 811 100	10,5
- ostatní	14 276	1,0	6 529	1,1	26 541	0,9	182 161	0,7
Celkem	1 429 389	100,0	581 582	100,0	3 039 982	100,0	26 769 764	100,0

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

T4.1/03 – Velikostní struktura podniků fyzických a právnických osob obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2005

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Podniky celkem				Podniky fyzických osob				Podniky právnických osob			
	počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.		počet		výměra obhospodařované z. p.	
	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%	abs.	%	ha	%
> 0 až < 5	24 171	53,9	37 099	1,0	23 996	57,0	36 721	3,5	175	6,5	379	0,0
5 ≤ 10	5 163	11,5	35 813	1,0	5 093	12,1	35 303	3,4	70	2,6	510	0,0
10 ≤ 50	9 148	20,4	205 027	5,7	8 884	21,1	198 073	18,9	264	9,8	6 954	0,3
50 ≤ 100	2 096	4,7	146 423	4,1	1 967	4,7	137 343	13,1	129	4,8	9 080	0,4
100 ≤ 500	2 391	5,3	516 956	14,4	1 885	4,5	373 391	35,6	506	18,8	143 565	5,7
500 ≤ 1000	800	1,8	582 866	16,3	230	0,5	157 163	15,0	570	21,2	425 703	16,8
1000 ≤ 2000	695	1,6	981 179	27,4	72	0,2	94 015	9,0	623	23,1	887 163	35,0
2000 a více	362	0,8	1 080 360	30,1	6	0,0	16 148	1,5	356	13,2	1 064 212	41,9
Celkem	44 826	100,0	3 585 723	100,0	42 133	100,0	1 048 157	100,0	2 693	100,0	2 537 566	100,0

Pramen: ČSÚ - Zemědělský registr

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Velký počet malých subjektů výrazně ovlivňuje průměrnou výměru všech evidovaných zemědělských podniků, zjišťovanou tradičně jako prostý aritmetický průměr. Podle aktualizovaných údajů v roce 2005 činil tento ukazatel 80 ha z. p. Při zohlednění rozdílné váhy jednotlivých velikostních skupin podniků na celkové výměře obhospodařované z. p. (tab. T4.1/03) vychází vážený aritmetický průměr mnohem vyšší - 1 439 ha³¹. Takto zjištěná průměrná výměra spolehlivěji charakterizuje reálný velikostní profil zemědělských podniků i z toho důvodu, že eliminuje vliv výraznějších výkyvů početního stavu marginálních subjektů zapsaných v zemědělském registru³².

Vývoj podnikatelské struktury našeho zemědělství v desetiletém období od prvního Agrocenzu v roce 1995 do roku 2005 (tab. 4.1/01) se vyznačuje povlovným, avšak soustavným nárůstem podílu PFO na obhospodařované z. p. (během uvedeného období se tento podíl zvýšil o 5,6 p. b.). Nárůst podílu PFO byl doprovázen soustavným poklesem podílu zemědělských výrobních družstev. Podle údajů za rok 2005 se v porovnání s výsledky strukturálního šetření z roku 2003 mírně snížil i podíl obchodních společností. Podíl zbývající složky PPO, zahrnující ostatní subjekty této kategorie podniků (mimo obchodní společnosti a družstva) se ve sledovaném období snížil z 1,7 % na 0,9 % obhospodařované z. p.

Z porovnání údajů za ČR s členskými zeměmi EU 15 vyplývá, že naše zemědělství se z hlediska podnikatelské struktury vyznačuje řadou odlišností. Týká se to zejména relativně vysokého podílu podniků právnických osob, nízkého podílu rodinných pracovníků, mnohem vyšší koncentrace z. p. obhospodařované zejména právníky osobami, vysokého podílu cizí (najaté) půdy u rozhodující části podniků (právníků a v menší míře i fyzických osob) a nízké intenzity zemědělské výroby (mnohem nižší hustota skotu a prasat na jednotku půdy než ve srovnávaných zemích - tab. T4.1/03).

4.2 Organizace prvovýrobců na agrárním trhu

Organizace prvovýrobců jsou v EU zakládány s cílem zvýšení konkurenceschopnosti na trhu se zemědělskými komoditami. Ve srovnání s ČR existují v EU silné odbytové organizace nejen plošně, ale i vertikálně propojené (výroba - zpracování - obchod). U řady komodit v ČR nemají zatím odbytové organizace rozhodující, ani významný podíl na trhu.

Z iniciativy prvovýrobců začaly odbytové organizace vznikat v roce 1998 a v následném roce začal jejich další rozvoj podporovat stát. Postupně docházelo ke zvyšování objemu státních podpor z 5,2 mil. Kč na 41,3 mil. Kč v roce 2003. Podpůrný program byl po vstupu do EU změněn. V roce 2004 bylo v rámci programu HRDP schváleno opatření „Zakládání skupin prvovýrobců“ a následně vymezeno nařízením vlády č. 655/2004 Sb., o stanovení podmínek pro zařazení skupin výrobců, zajišťujících společný odbyt vybraných zemědělských komodit, do programu zakládání skupin výrobců a o stanovení podmínek pro poskytnutí dotace k podpoře jejich činnosti.

Žádost o zařazení do uvedeného programu musí být podána na SZIF nejpozději do 31. 10. 2006 a vztahuje se na všechny odbytové organizace zpětně od vstupu do EU, splňující podmínku 3 mil. Kč obchodní produkce.

Podle obchodovaných komodit byly obdobně jako v roce 2004 odbytové organizace specializované na jednu skupinu komodit a na více komodit. Postupně dochází ke zvyšování podílu odbytových organizací, které s příslušnými komoditami obchodují, nesou rizika spojená s inkasem od odběratelů a vytvářejí finanční rezervy na garance úhrady kupní ceny. Rovněž roste zájem na vlastní skladovací, event. zpracovatelskou kapacitu.

Mezi odbytové organizace s celostátním působením lze zařadit CENTROODBYT - národní odbytové družstvo, které soustřeďuje 11 regionálních odbytových organizací a obchoduje s komoditami vepřové a hovězí maso. S určením na porážku prodal 91,1 tis. t ž. hm. jatečných prasat a 6,4 tis. t ž. hm. jatečných prasat na vývoz. Hovězího masa v ž. hm. bylo prodáno na jatka 9,4 tis. t a na vývoz 645 t. Samostatně svojí obchodní činnost na úseku červeného masa vyvíjelo 32 odbytových organizací, ze kterých 2 obchodovaly pouze s jatečným skotem, 7 organizací obchodovalo pouze s jatečnými prasaty a 23 odbytových organizací obchodovalo s oběma komoditami. Při naplňování podnikatelských cílů spolupracují odbytové organizace s dodavateli vstupů a zejména s odběrateli jatečných zvířat.

Na trhu s mlékem působilo v průběhu roku 2005 v ČR celkem 40 odbytových organizací, které obchodovaly s více než 50 % tržní produkce syrového kravského mléka, přičemž k 31. 12. 2005 ukončily 3 odbytové organizace svoji činnost. Největšího podílu dosahovalo odbytové družstvo MLECOOP s prodejem 660,4 mil. l mléka, tj. téměř 27 % z nákupu mléka domácími mlékárnami. Snížení cca o 3 % ve srovnání s rokem 2004 lze přičíst prodeji syrového kravského mléka mimo ČR. Členy MLECOOP bylo k 31. 12. 2005 devět regionálních

³¹ Uvedený vážený průměr byl vypočten podle vzorce $\frac{\sum v_i p_i}{100}$, kde v_i = průměrná výměra podniků ve velikostních skupinách do 5 ha, 5 až 10 ha atd. až 2 tis. a více ha, p_i = procentický podíl jednotlivých velikostních skupin na celkové výměře z. p.

³² Podle údajů zemědělského registru, aktualizovaných v roce 2005, se celkový počet respondentů v porovnání se strukturálním šetřením ZEM 2003 snížil o 7,7 tis., tj. o více než 14 %.

odbytových organizací. Mimo obchodování s mlékem zajišťoval MLECOOP pro své členy právní a poradenské služby včetně nákupů vybraných vstupů do výroby. Od října 2005 se odbytová organizace MLECOOP východočeská divize stala souběžně členem AGROODBYT ČR. Druhou nejsilnější odbytovou organizací je mlékařské a hospodářské družstvo JIH. V roce 2005 bylo členy této organizace 215 individuálních výrobců mléka z jižních a západních Čech a Moravy.

Na úseku komodity ovce a kozy působila společnost OVEKO, a. s., základním předmětem činnosti byl společný prodej zvířat a výrobků od chovatelů, tj. chovných a jatečných zvířat, mléčných výrobků a vlny. Společnost do svých aktivit zahrnuje provádění kontroly užitečnosti a poradenskou činnost.

V komoditě drůbeží maso vyvíjelo činnost pouze odbytové družstvo AGROKROCAN s cílem zvýšení odbytu krůt a zlepšení rentability výroby krůtího masa. Odbytové družstvo se podílelo asi 30 % na celkové produkci krůtího masa v ČR.

V obchodu s komoditou vejce vyvíjí aktivní činnost dvě společnosti, a to ČESKÉ VEJCE, a. s., a ZLATÁ VEJCE, a. s. Tyto společnosti se podílí více než 80 % na tržní produkci vajec z velkochovů v ČR.

Na obchodování s obilovinami a olejninami zaměřilo svoji činnost v roce 2005 celkem 10 odbytových organizací. Největší rozsah v celostátním působení vykazuje AGROODBYT ČR. Jeho členy bylo k 31. 12. 2005 devět regionálních odbytových organizací. AGROODBYT ČR zajišťuje více než 10 % celostátního obchodu s obilovinami. Významným členem této organizace je Odbytové hospodářské družstvo Pardubice, které obchoduje s obilovinami, kukuřicí, olejninami, sojovým a řepkovým šrotem. Dalším významným členem je Brasic - odbytové družstvo, které mimo skladování a obchodu zajišťuje i možnost překládat suroviny z vagónů na říční čluny. AGROODBYT ČR usiloval o státem podporovanou výstavbu skladovacích kapacit ve vlastnictví odbytových organizací. Je aktivním členem ustavené skupiny s cílem založení Národní obilní odbytové organizace. V závěru roku 2005 byla založena odbytová organizace BIOETANOL SEVER jako výhradní dodavatel obilí do lihovaru Litvínov. Půjde o pravidelnou dodávku 20 tis. t triticales měsíčně po dobu 10 let.

Na úseku ovoce a zeleniny bylo k 31. 12. 2005 založeno a uznáno v souladu s nařízením Komise (ES) č. 686/2004 celkem 7 organizací producentů ovoce a zeleniny. Další 4 organizace usilují o získání registrace jako organizace producentů, ale v roce 2005 nesplnily všechna stanovená kritéria. Prostřednictvím uznaných organizací producentů ovoce a zeleniny v roce 2005 bylo do obchodních řetězců prodáno 35 % z celkové produkce zeleniny.

4.3 Podnikatelská struktura zpracovatelů agrárních surovin

Zpracovatelé agrárních surovin jsou převážně zařazeni v sektoru výroby potravin a nápojů, kde bylo podle registru ČSÚ ke konci roku 2005 evidováno 14 401 podnikatelských subjektů (to je o 35 více než v roce 2004).

Z těchto subjektů největší počet, tj. 10 578 fyzických osob, většinou podniká podle živnostenského zákona. Počet těchto subjektů však trvale klesá (v porovnání s rokem 2004 je to méně o 135 subjektů). Tento sestupný trend je dán stále konkurenčně náročnějšími podmínkami, s nimiž se tato poměrně jednoduchá právní forma podnikání může jen obtížně vyrovnat.

Z obchodních společností jsou stále více zastoupenou právní formou společnosti s r. o. (2 588 firem, zatímco v roce 2004 bylo v této právní formě evidováno 2 529 firem) a a. s. (497 firem, tj. o 4 méně než v roce 2004).

Zahraničních osob bylo ke konci roku 2005, tj. v roce, kdy ČR byla po prvé po celé období roku již v EU, evidováno podstatně více, a to 414 (v roce 2004 jen 297). Zbývající část výrobců sektoru výroby potravin a nápojů využívá k podnikání další právní formy, jako jsou družstva aj.

Z údajů o počtu firem podle právní formy vyplývá, že největší změny v roce 2005 nastaly u podnikatelů - fyzických osob, jejichž počet se dále snížil a u zahraničních osob, jejichž počet naopak významně vzrostl.

Z hlediska velikostní struktury potravinářské výrobní základny převládaly v roce 2005, stejně jako v předcházejících letech, v kategorii firem od 20 zaměstnanců, sledovaných ČSÚ, výrazně podniky do 499 zaměstnanců a v této kategorii zejména malé podniky do 49 zaměstnanců. Podíl podniků od 500 zaměstnanců v této velikostní struktuře firemní základny činil v roce 2005 jen 2,8 %, a počet velmi velkých podniků v roce 2005 opět klesl (8 firem). Trvalý úbytek těchto firem je vyvolán růstem produktivity práce založeným na výrazné redukci počtu zaměstnanců a přesunu těchto firem do kategorie 500 až 999 pracovníků.

Vlivem dosud probíhající transformace odvětví klesl celkový průměrný počet podnikatelských subjektů v kategorii od 20 zaměstnanců v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 o 13 firem, což představuje snížení o 1,3 %. Výkonově nejvýznamnější velikostní kategorií byly v roce 2005 (stejně jako v roce 2004) podniky od 100 do 499 zaměstnanců. Podíl těchto podniků na tržbách celého potravinářského sektoru v b. c., který trvale roste, dosáhl v roce 2005 již 50 %, zatímco jejich podíl na počtu podniků představoval v roce 2005, stejně jako v předcházejících letech, pouze 24 %.

Podíl osmi největších podniků s 1 000 a více zaměstnanci na tržbách v b. c. činil v roce 2005 již jen 14 %. Rozsah objemu tržeb těchto podniků v b. c. i ve s. c. v roce 2005 dále klesl jak celkem, tak v přepočtu na jednoho

pracovníka. V zájmu růstu konkurenceschopnosti by se měl tento pokles zastavit a snížení počtu zaměstnanců u těchto podniků, i když úbytek nastal, by mělo vykazat ještě vyšší tempo.

Z oborového hlediska, pokud jde o podniky s 20 a více zaměstnanci, byly v roce 2005 obdobně jako v předcházejících letech nejvíce zastoupeny podniky ostatních potravinářských výrobců (pekárny, cukrárny, cukrovary, cukrovinkářské a další výroby). Za uvedenou skupinou následují výrobci masa a masných výrobků, vč. drůbeže a výrobci nápojů.

T4.3/01 – Velikostní struktury potravinářských podniků s 20 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	2004	2005	
20 - 49	540	521	96,5
50 - 99	211	216	102,4
100 - 499	236	240	101,7
500 - 999	21	20	95,2
1 000 a více	10	8	80,0
Celkem	1 018	1 005	98,7

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních údajů za podnikatelské subjekty s 20 a více

zaměstnanci (kód publikace: 8001 - 05 a oborové údaje)

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

T4.3/02 – Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Výroba masa a masných výrobků	183	176	96,2
Zpracování ryb	8	9	112,5
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	37	37	100,0
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5	4	80,0
Úprava a zpracování mléka	66	65	98,5
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	44	46	104,5
Výroba hotových krmiv	67	68	101,5
Výroba ostatních potravinářských výrobků	494	495	100,2
Výroba nápojů	114	105	92,1
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	1 018	1 005	98,7

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních údajů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci

(kód publikace: 8001 - 05 a oborové údaje)

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Příliv přímých zahraničních investic do výroby potravin a nápojů, zpracování tabáku činil za rok 2005 podle předběžných údajů ČNB celkem 3 762,6 mil. Kč, což představuje podíl 1,4 % na celkovém objemu těchto investic vcházejících do národní ekonomiky ČR. V porovnání s rokem 2004 došlo v roce 2005 k výraznému zvýšení přílivu přímých zahraničních investic do hodnoceného sektoru, a to jak objemem, tak i podílem na celkových zahraničních investicích.

Přímé zahraniční investice celkem do výroby potravin a nápojů, tabáku za celé sledované období (od roku 1993) dosáhly předběžně částky 59 mld. Kč a podílely se na objemu investic do národní ekonomiky plnými 4,0 %.

Odliv přímých investic z ČR do zahraničí ze sektoru výroby potravin a nápojů, zpracování tabáku za rok 2005 činil předběžně 450,1 mil. Kč (tj. 2,1 % z celkového objemu), což představuje mírný pokles v porovnání s rokem 2004.

4.4 Dodavatelská odvětví

Osivo a sadba

V roce 2005 bylo pro přihlašovací sezónu registrováno podle zákona č. 92/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 219/2003 Sb. zaevidováno 551 semenářských firem s oprávněním pro výrobu a dovoz rozmnožovacího materiálu a jeho uvádění do oběhu.

ÚKZÚZ - odbor osiv a sadby je členem Mezinárodní asociace pro zkoušení semen ISTA. Akreditace zkušební laboratoře OS Praha organizací ISTA umožňuje odboru osiv a sadby vydávat mezinárodní certifikáty ISTA

a OECD. V roce 2005 bylo vystaveno celkem 2 530 mezinárodních certifikátů, z toho 1 470 ISTA a 1 060 OECD.

V tab. T4.4/01 jsou uvedeny přihlášené množitelské plochy v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 a skutečnost vyrobeného osiva a sadby v roce 2004. Množství vyrobeného osiva a sadby v roce 2005 bude známo až po termínu zpracování této zprávy. Z tabulky vyplývá, že v roce 2005 došlo proti roku 2004 k výraznému snížení množitelských ploch u obilovin, luskovin, olejnin i brambor. Důvodem byl nižší zájem o certifikovaná osiva tuzemské produkce a nárůst dovozů ze zemí EU.

T4.4/01 – Přihlášené množitelské plochy v ČR

Plodina	2004		2005	Meziroční index růstu přihlášených množitelských ploch
	přihlášené množitelské plochy (ha)	vyrobené osivo, sadba (t)	přihlášené množitelské plochy (ha)	
Obiloviny	83 422	199 527	70 376	84,4
Luskoviny	7 044	9 259	5 513	78,3
Olejniny	17 926	13 758	13 522	75,4
Semenné okopaniny	11	15	0	0,0
Brambory	5 024	72 048	4 504	89,7
Jeteloviny	6 732	2 092	9 126	135,6
Trávy a jednoleté píce, ostatní krmné plodiny	16 725	10 122	21 551	128,9

Pramen: ÚKZÚZ Brno

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

V tab. T4.4/02 je stav používání certifikovaných osiv a sadby v daném vegetačním období. V celkových uvedených množstvích jsou i certifikovaná osiva dovezená ze zemí EU.

T4.4/02 – Stav používání certifikovaných osiv a sadby ve vegetačním období

Plodina	Vegetační období	Množství certifikovaného osiva pro výsev ve sledovaném období (t)
Pšenice setá ozimá	2004/2005	110 429,02
Pšenice setá jarní	2005	7 365,23
Ječmen jarní	2005	51 987,78
Ječmen ozimý	2004/2005	15 326,19
Hrách setý	2005	5 984,16
Oves	2005	1 756,24
Žito ozimé	2004/2005	4 474,13
Triticale ozimé	2004/2005	6 117,03
Řepka ozimá	2004/2005	1 996,95
Brambory	2005	75 575,06
Len olejní	2005	337,55
Vojtěška setá	2005	426,61
Sója	2005	1 874,88
Mák setý	2005	99,69
Hořčice	2005	9 327,35
Len pšadný	2005	716,50
Jetel luční	2005	831,50

Pramen: ÚKZÚZ - Odbor osiva a sadby

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Problematika certifikace osiva je řešena na kongresech a workshopech pořádaných organizacemi ISTA a OECD, dále také na pracovních seminářích certifikačních autorit v jednotlivých zemích EU 25.

Přípravky na ochranu rostlin

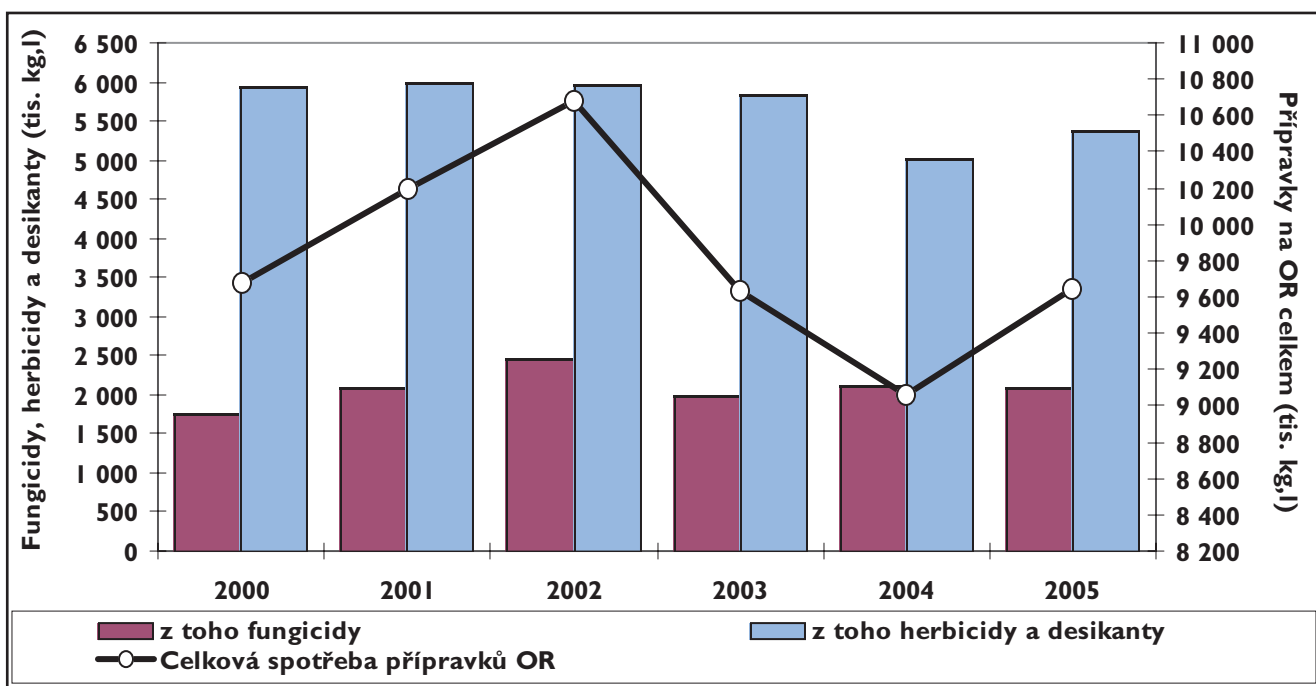
Na základě údajů SRS bylo spotřebováno na ochranu rostlin (dále přípravky na OR) v roce 2005 celkem 9 645 tis. kg, l přípravků v celkové hodnotě 5 685 mil. Kč. Spotřeba přípravků na OR se zvýšila v roce 2005 na 1 326 Kč/ha z. p. (v roce 2004 činila 1 279 Kč/ha z. p.). Důvodem nárůstu bylo zvýšení průměrných nákladů na 1 ha především u herbicidů a fungicidů. Z celkových výdajů za použití přípravků na OR v zemědělství v roce 2005 byl čerpán největší podíl na obiloviny, a to 46,0 %.

V porovnání s rokem 2004 došlo v roce 2005 ke zvýšení celkové spotřeby přípravků na OR o 6,4 %. Vývoj spotřeby vybraných přípravků v porovnání s celkovou spotřebou v letech 2000 - 2005 je znázorněn v grafu T4.4/01. Podrobný přehled spotřeby přípravků na OR je uveden v příl. tab. 4.4/01. Z celkové spotřeby přípravků na OR v roce 2005 reprezentovaly herbicidy a desikanty 55,7 %, fungicidy 21,8 %.

V roce 2005 bylo v ČR biologickými prostředky na ochranu rostlin na bázi mikroorganismů ošetřeno 4 758 ha kulturních plodin. Biologickými prostředky na ochranu rostlin bylo ošetřeno 7 700 ha kulturních plodin (5,7 tis. ha v roce 2004). Největší podíl biologické ochrany tvořila ochrana kukuřice proti zavíječi kukuřičnému, ošetřeno bylo 4 749 ha. Nejvíce ošetřovanou skupinou plodin ve sklenících a fóliovnících byla skupina zelenin, především okurky a papriky (ošetřeno bylo 22,5 ha) a dále réva vinná - 2 426 ha, ovocné dřeviny - 496 ha a jahody 4,6 ha. Nejvíce přípravků na bázi mikroorganismů se aplikovalo v sadech a ve vinicích. Celkem se v ČR aplikovalo 5 519 kg těchto přípravků.

V roce 2005 bylo registrováno u SRS 98 výrobců a prodejců přípravků na ochranu rostlin a rostlinných produktů.

Graf T4.4/01 – Spotřeba přípravků na ochranu rostlin a rostlinných produktů v ČR

Pramen: SRS

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

V roce 2005 bylo dovezeno přípravků na OR zhruba za 4,25 mld. Kč. Největší podíl na dovozu do ČR mají Francie a Německo. Uvedené státy se podílely na celkovém dovozu 48,8 %. Firmy, které se podílely na dovozu a mají v ČR zastoupení, jsou např.: Bayer (Francie), BASF AG (Německo), Aventis CropScience GmbH (Německo), Monsanto Europe S.A. (Belgie), Syngenta Crop Protection AG (Švýcarsko), Du Pont (USA) a další. Vývoz byl realizován zhruba za 918 mil. Kč (viz grafy T4.4/02 - 03).

V roce 2004 nabyl účinnosti zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, který sjednotil režim používání přípravků na OR s režimem vyspělých zemí EU. V roce 2005 pokračovala realizace projektu Phare 2000 „Posílení kapacit ČR na úseku registrace přípravků na ochranu rostlin“.

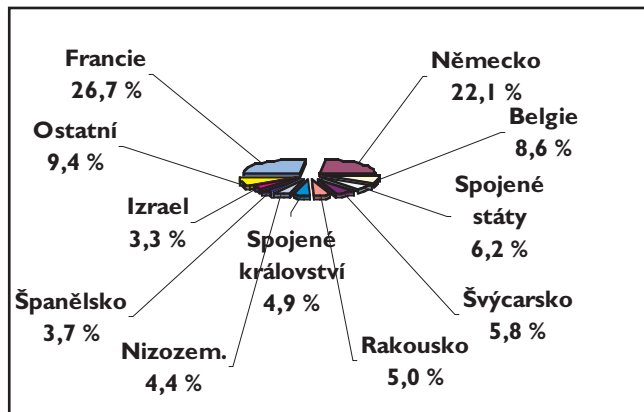
Průmyslová hnojiva

Největšími výrobci a distributory průmyslových (minerálních) hnojiv v ČR jsou firmy LOVOCHEMIE, a. s., Lovosice, dále AGRA GROUP, a. s., Střelské Hoštice, AGRO CS, a. s., Česká Skalice. Nejvýznamnější dovozní zemí u hnojiv

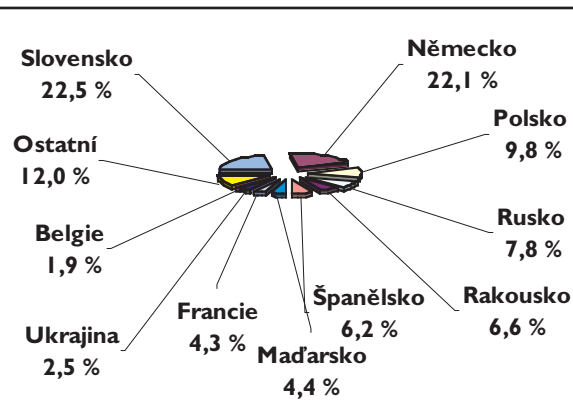
v roce 2005 (podle statistické hodnoty) bylo Slovensko s podílem na celkovém dovozu 30,6 %, dále Polsko, Německo, Rusko a Rakousko. Uvedené státy se podílely na celkovém dovozu 85,9 % ve výši cca 4,5 mld. Kč.

Vývoz hnojiv z ČR se uskutečnil v roce 2005 za zhruba 2,5 mld. Kč. Nejvýznamnější dovozní zemí do ČR u hnojiv v roce 2005 bylo Slovensko. Podíly nejvýznamnějších zemí na dovozu a vývozu hnojiv v roce 2005 jsou uvedeny v následujících grafech T4.4/04 - 05.

Graf T4.4/02 – Teritoriální struktura dovozu přípravků na OR v roce 2005

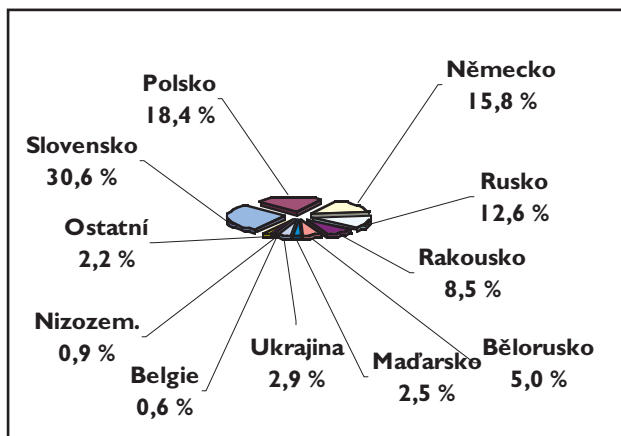
Graf T4.4/03 – Teritoriální struktura vývozu přípravků na OR v roce 2005

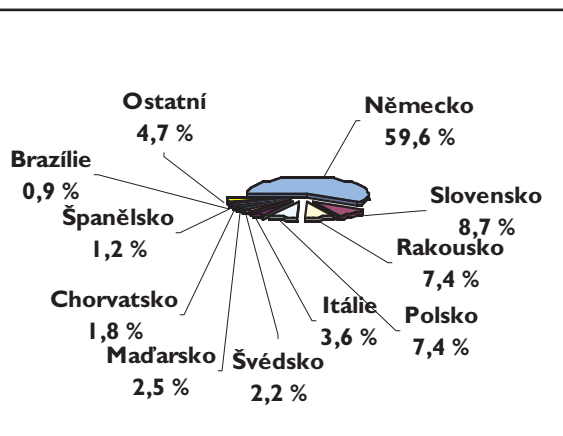
Pramen: ČSÚ - Celní statistika

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Graf T4.4/04 – Teritoriální struktura dovozu hnojiv v roce 2005

Graf T4.4/05 – Teritoriální struktura vývozu hnojiv v roce 2005

1) Rok 2005 odhad.

Pramen: FEFAC, MZe

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Největšími firmami zabývajícími se obchodem a distribucí s komoditami chemického průmyslu pro zemědělsko-potravinářský sektor v ČR jsou AGROFERT HOLDING, a. s., a Agropol Chem, s. r. o.

Prodej hnojiv v ČR je zajišťován i podnikatelskými subjekty fyzických a právnických osob s širokou nabídkou sortimentu pro zemědělskou výrobu, a jejich skutečný počet nelze uvést.

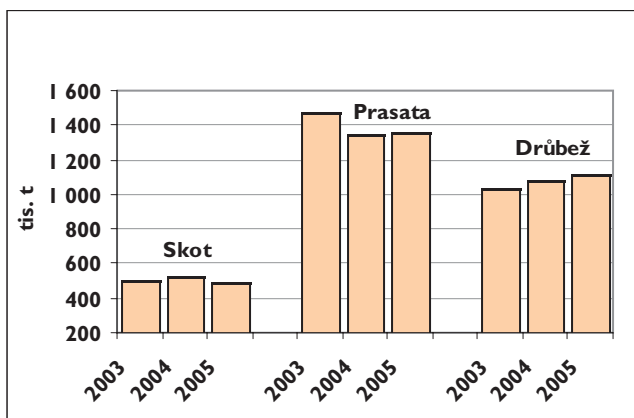
Na základě zákona č. 156/1998 Sb. (o hnojivech), ve znění pozdějších předpisů, bylo k 1. 1. 2006 registrováno podnikatelskými subjekty u ÚKZÚZ 2 550 hnojiv, pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků a substrátů. Z tohoto množství tvoří 59,5 % hnojiva, pomocné půdní látky, pomocné rostlinné přípravky a substráty z dovozu a zbytek, tj. 40,5 % jsou hnojiva, pomocné půdní látky, pomocné rostlinné přípravky a substráty tuzemské provenience.

Průmyslová krmiva

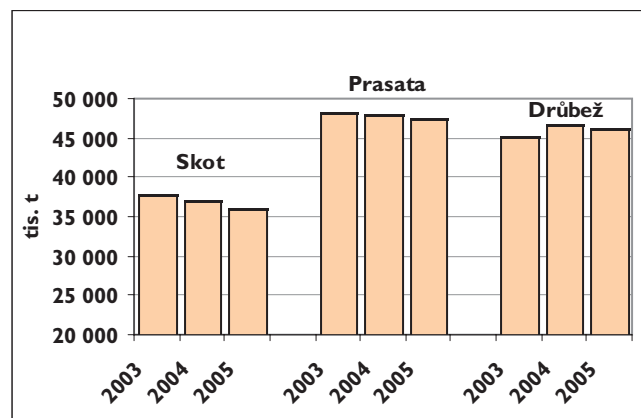
Celkový objem výroby průmyslových krmných směsí (KS) v ČR v roce 2005 podle expertních odhadů byl 3,15 mil. t. V porovnání s rokem 2004 došlo k nárůstu, a to zejména u výroby KS pro domácí zvířata. Objem výroby je uveden v příl. tab. 4.4/02.

Na základě odhadu Evropského sdružení výrobců krmiv (FEFAC) v roce 2005 poklesla celková výroba krmných směsí v EU 25 proti roku 2004 o 1,3 % (příl. tab. T4.4/03). Na celkovém poklesu výroby průmyslových krmiv EU 25 se podílely KS pro skot (o 2,9 %), pro prasata (o 0,7 %) a pro drůbež (o 0,8 %). Porovnání vývoje výroby KS pro skot, prasata a drůbež v ČR a v EU 25 uvádí následující grafy T4.4/06 - 07.

Graf T4.4/06 – Produkce průmyslových krmiv v ČR¹⁾

Graf T4.4/07 – Produkce průmyslových krmiv v EU 25¹⁾

¹⁾ Rok 2005 odhad.

Pramen: FEFAC, MZe

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

V tab. T4.4/03 jsou uvedeny počty registrovaných krmivářských provozů v členění podle provozované činnosti na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1831/2005, kterým se stanoví požadavky na hygienu krmiv, jehož účinnost je od 1. 1. 2006. Toto nařízení stanoví požadavek na registraci nebo schválení všech krmivářských provozů, včetně prvovýrobců krmiv, kteří jsou činní v jakékoli z fází produkce, zpracování, skladování, dopravy nebo distribuce krmiv.

T4.4/03 – Počet registrovaných subjektů vyrábějících nebo uvádějících do oběhu krmiva¹⁾ k 31. 12.

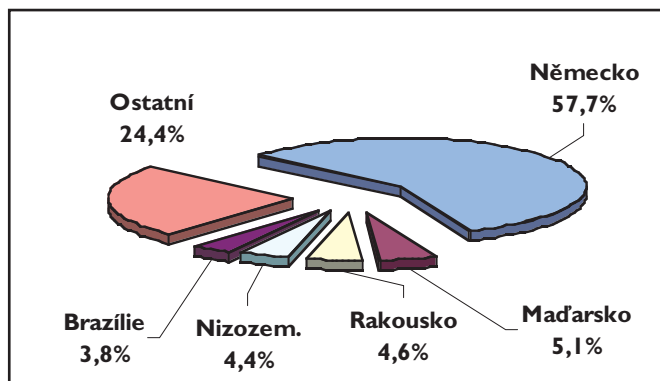
Provozovatelé krmivářských podniků	2004	2005
Výrobci	461	468
Dovozci	267	240
Dodavatelé	70	92
Distributoři	47	50
Provozovatelé mobilních výroben krmiv	30	31
Evidované výrobní provozy (výroba krmiv pro potřebu svých vlastních hospodářství)	387	406

¹⁾ Provozovatelé krmivářských podniků definováni podle zákona 91/1996 Sb. o krmivech, ve znění pozdějších předpisů.

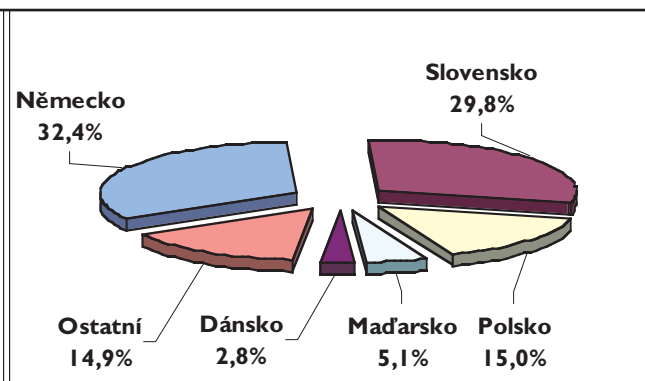
Pramen: ÚKZÚZ

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE), M. Vičková (ÚKZÚZ)

Graf T4.4/08 – Teritoriální struktura dovozu krmných surovin a KS v roce 2005

Graf T4.4/09 – Teritoriální struktura vývozu krmných surovin a KS v roce 2005

Pramen: ČSÚ - Celní statistika

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Na základě tohoto nařízení registrovaní provozovatelé krmivářských provozů podali ÚKZÚZ oznámení o provozované činnosti. Ostatním, u kterých se registrace ani schválení doposud nevyžadovalo, se podle výše uvedeného nařízení také ukládá povinnost požádat ÚKZÚZ o registraci. K 1. 1. 2006 bylo podáno zhruba 11 000 nových žádostí (zejména prvovýrobců). Provozovatelé krmivářských podniků musí nejpozději do 1. 1. 2008 prohlásit, že plní podmínky stanovené tímto nařízením. Hlavním cílem nových pravidel hygieny krmiv je zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele s ohledem na bezpečnost potravin a krmiv.

K nejvýznamnějším dovozcům krmných surovin a KS do ČR v roce 2005 na základě předběžných údajů celní statistiky ČSÚ (podle statistické hodnoty) patřilo především Německo s 57,7 %, Maďarsko 5,1 %, Rakousko 4,6 %, Nizozemsko 4,4 % a Brazílie 3,8 %. Uvedené státy se podílely na celkovém dovozu krmných surovin a KS do ČR více než 75 %. Celkový dovoz se uskutečnil zhruba za 7,1 mld. Kč a vývoz za 2,8 mld. Kč. Teritoriální struktura dovozu a vývozu je znázorněna v grafech T4.4/08 - 09.

Veterinární péče

Na úseku péče o zdraví zvířat, zejména při předcházení vzniku a šíření nákaz, bylo v roce 2005 SVS ČR prostřednictvím jejich organizačních jednotek vynaloženo na úhradu povinných preventivních a diagnostických úkonů, orální vakcinaci lišek proti vzteklině a na nálezné a zástřelné u lišek a černé zvěře (v souladu se zákonem č. 166/1999 Sb.) celkem 39,9 mil. Kč.

Dále bylo SVS ČR vynaloženo na péči o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a krmiv a na oblast ochrany zdraví lidí před jejich poškozením nebo ohrožením živočišnými produkty 34,8 mil. Kč, a to na monitoring BSE u veškerého uhynulého skotu staršího 24 měsíců a na monitoring klusavky u ovcí a koz transmisivní spongiformní encefalopatie (TSE) starších 18 měsíců. Dále bylo vynaloženo 31,5 mil. Kč na monitoring cizorodých látek a 56,6 mil. Kč na ostatní laboratorní diagnostiku pro státní veterinární dozor.

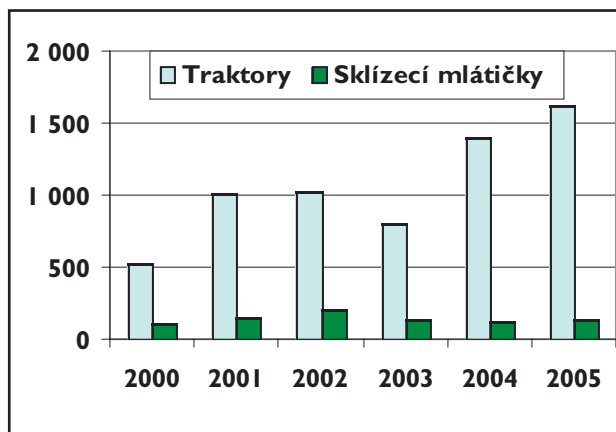
Na prováděných kontrolách zdraví zvířat (vakcinace, odběry vzorků, apod.) se v roce 2005 (mimo veterinární lékaře SVS ČR) podílelo 2 089 soukromých veterinárních lékařů. Pro vydávání zdravotnických potvrzení na přemístění zvířat na jatky bylo schváleno 2 018 soukromých veterinárních lékařů.

Zemědělská technika

V odvětví všeobecného strojírenství ČR obor výroby a oprav zemědělských a lesnických strojů (traktory, malotraktory, pluhy, sázecí a sklizňové stroje, dojící systémy) v posledních letech zaznamenal nejdynamičtější vývoj, který je důsledkem řady příznivých vlivů, především zlepšení ekonomické situace v zemědělství a vstupu ČR do EU. Na trhu ČR působí mnoho zahraničních firem, dovážejících zemědělské stroje, které vytvářejí silné konkurenční prostředí v nabídce zemědělské techniky.

Úroveň technického vybavení zemědělských podniků byla v minulosti a je i v současné době výrazně závislá na státní podpoře investic. V roce 2005 to byly zejména podpory v rámci OP Zemědělství. Vznikla tak příležitost pro zemědělské podnikatelské subjekty obnovit již často morálně i fyzicky amortizovaný strojní park. Jednou z možností získání finanční pomoci v roce 2005 byl Operační program „Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství“, podopatření I.1.1 - Investice do zemědělského majetku a podpora začínajícím mladým zemědělcům. V podopatření I.1.1. e) Stroje pro zemědělskou výrobu bylo v roce 2005 vydáno 447 Rozhodnutí na žádosti o poskytnutí finanční pomoci v celkové výši veřejného spolufinancování 494 mil. Kč.

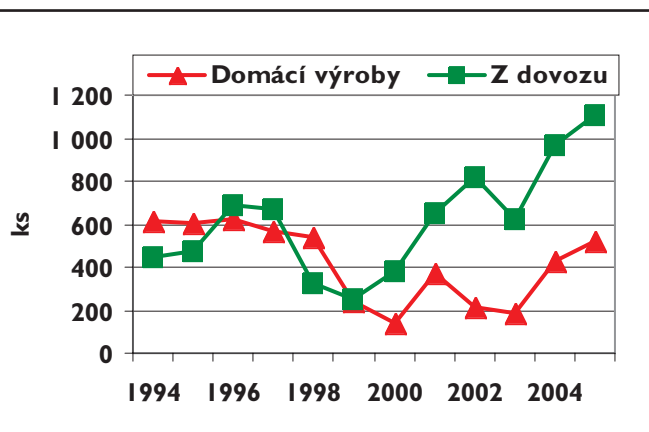
Graf T4.4/10 – Prodej traktorů a sklízecích mlátiček

Pramen: VÚZT

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE), Z. Abrham (VÚZT)

Graf T4.4/11 – Prodej traktorů domácí výroby a z dovozu

V grafu T4.4/10 je znázorněn nárůst celkových prodejů traktorů a sklízecích mlátiček na českém trhu. V grafu T4.4/11 je znázorněn počet prodejů traktorů domácí výroby a z dovozu v letech 1994 - 2005. Od roku 2004 tvoří traktory české výroby zhruba 30% podíl na celkovém prodeji v ČR.

Ve struktuře podporovaných investic na pořízení zemědělských strojů podle dostupných zdrojů (PGRLF) jsou na prvních místech podle objemu poskytnutých úvěrových prostředků v posledních třech letech zejména traktory a kombajny.

Prodej traktorů činí za posledních 10 let v ČR v průměru 1000 ks za rok (tj. zhruba 1,1 % ze současného stavu traktorů), u prodeje sklízecích mlátiček je to zhruba 1,7 % současného stavu sklízecích mlátiček.

Pohonné hmoty a ostatní energie

V návaznosti na růst světových cen ropy a zemního plynu v roce 2005 se začaly zvyšovat vysokým tempem ceny pohonných hmot i zemního plynu v ČR. Jejich nárůst byl jen částečně tlumen meziročním zhodnocením kurzu CZK/USD. Růst cen pohonných hmot přímo ovlivňoval i náklady zemědělských podniků. Tyto náklady byly zmírněny vrátnkami spotřební daně u nafty.

Podle propočtů VÚZT a údajů ČSÚ (příl. tab. 4.4/04) se spotřebovalo v zemědělství v roce 2005 celkem 508,1 mil. l motorové nafty. To bylo o 3,7 % méně než v roce 2004. Na této spotřebě se rostlinná výroba podílela 75,1 %, živočišná výroba 15,2 % a ostatní spotřeba a služby v rezortu 9,8 %. Na hektar zemědělské půdy se v průměru spotřebovalo 119,0 l motorové nafty, z toho v rostlinné výrobě 89,3 l, v živočišné výrobě 18,0 l a v ostatní spotřebě a službách 11,6 l.

Podle předběžných údajů z celkové spotřeby motorové nafty, elektrické energie a zemního plynu ve výrobních odvětvích národního hospodářství ČR (u podniků s 20 a více pracovníky) spotřebovalo v roce 2005 zemědělství 13,4 % nafty, 2,3 % elektrické energie a 1,4 % zemního plynu.

4.5 Agrární komoditní burzy

V roce 2005 probíhalo pravidelné burzovní obchodování na pěti komoditních burzách, a to na základě povolení vydaných MZe. Burzovní obchodování probíhá pod dohledem státu (zákon č. 229/1992 Sb.) vykonávaným funkcí burzovního komisaře.

Jednotlivé komoditní burzy mají svá specifická obchodní a komoditní zaměření. Liší se nejen technicko-organizačním zabezpečením burzovních obchodů, regionálním či celorepublikovým zaměřením, ale i výslednou burzovní úspěšností. Na agrárně-komoditních burzách převládají obchody promptního typu, tj. s fyzickým vypořádáním do 30 dnů. V menší míře se postupně prosazují i termínové obchody s plněním do 90 dní, případně termínové dodávkové, které mají charakter dlouhodobého plnění.

Za nejvýznamnější agrární burzy, které obchodují převážně s obilovinami, olejninami a v menší míře i s živočišnými produkty, lze v současné době považovat Plodinovou burzu Brno (PBB), Obchodní burzu Hradec Králové (OBHK) a Komoditní burzu Praha (KBP). Jednotlivé burzy se prezentují na svých webových stránkách, kde lze najít podmínky a pravidla burzovních obchodů.

Pro stručnou prezentaci jsou uvedeny roční obchodované objemy zemědělských komodit u těchto burz:

PBB - celkově bylo nabídnuto v roce 2005 k obchodování v jednotlivých paritách (podle INCOTERMS 2000) objemově 286,8 tis. t, což představuje 975,84 mil. Kč, a to v členění cca 125 tis. t (450,6 mil. Kč) v nabídce prodeje a cca 161 tis. t (525,1 mil. Kč) poptávky k nákupu. Skutečně uzavřené obchody byly objemově negativně ovlivněny v druhém pololetí převísem nabídky proti poptávce včetně nezadržitelného propadu ceny, která výsledně zapříčinila nízkou zobchodovatelnost proti minulým rokům. PBB obchoduje ve 14denním intervalu, a to kombinací internetového a klasického, tzv. parketového burzovního obchodování za přítomnosti oprávněných osob včetně placených účastníků burzovní seance a za dohledu burzovního komisaře. Plodinová burza má celorepublikovou působnost a je členem středoevropských burz se sídlem ve Štrasburku.

OBHK - objem obchodovaných olejnin dosáhl celkem 73,5 tis. t v hodnotě přes 397,6 mil. Kč. U obilovin byl objem nabídky a poptávky cca 72 tis. t v hodnotě 177,3 mil. Kč a u jatečných prasat činila registrovaná nabídka s poptávkou přes 2,8 tis. t v celkové hodnotě 96,4 mil. Kč. V roce 2005 bylo na OBHK dosaženo velmi nízkého zobchodování, takže i tady se negativně projevil pokles ceny u poptávky, a to z důvodu přebytku obilovin a olejnin, takže nedocházelo ke spárování a následnému uzavření obchodu. Obchodní burza obchoduje pouze prostřednictvím internetové sítě každou středu, a to s obilovinami, olejninami, luštěninami a masem. Burza ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze realizovala projekt BURIS-ESO, který umožňuje účastníkům obchodování a dohodcům uzavírat obchody prostřednictvím sítě internetu.

KBP - rok 2005 představoval pro Komoditní burzu Praha období specializace a orientace na obchodování jenom v sekci „Dříví a dřevní hmota“. Byly přijaty nové komodity do obchodování, některé byly vyřazeny, takže ke konci roku bylo v této sekci obchodováno celkem 25 komodit. Na sklonku předchozího roku bylo

pozastaveno obchodování s komoditami v jiných sekcích a zatím nebylo obnoveno. Celková hodnota podaných kupních a prodejních pokynů tak v dřevní sekci dosáhla v roce 2005 částky 2,3 mil. Kč. Celkem bylo nabízeno a poptáváno 9 371 kontraktů. Z obchodováno bylo celkem 32 kontraktů v 5 obchodech v hodnotě 6,2 mil. Kč. Obchodující členové registrovali přímé obchody celkem za 250,8 mil. Kč.

Lze konstatovat, že komoditní burzy agrárního zaměření plní v odpovídající míře celospolečenskou funkci regulovaného burzovního obchodu s výslednou tvorbou ceny. Obojí ale výrazně poznamenal převis nabídky zemědělských komodit po sklizni 2005, a to v celé Evropě.

4.6 Úvěry a zajišťovací služby

Úvěry v zemědělství, myslivosti a rybolovu

Meziroční přírůstek úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu se v roce 2005 zpomalil. Konečné zůstatky úvěrů a pohledávek k 31. 12. 2005 se zvýšily proti roku 2004 o 4,0 %. V porovnání s meziročním indexem 2004/03, kdy došlo ke zvýšení o 12,6 %, lze usuzovat, že i přes příznivé podmínky pro čerpání úvěrů v roce 2005, včetně úrokových sazeb, dynamika alokace úvěrů v zemědělství, myslivosti a rybolovu zaznamenala výrazný pokles na rozdíl od růstu v NH (nárůst v roce 2004 proti roku 2003 o 15,2 %). Jednou z příčin poklesu krátkodobých úvěrů byl nárůst dotací a podpor po vstupu ČR do EU. Porovnání objemů úvěrů a pohledávek z hlediska časové struktury je uvedeno v tab. T4.6/01.

Z celkového objemu úvěrů a pohledávek do zemědělství, myslivosti a rybolovu k 31. 12. 2005 činily investiční úvěry 65,0 % s meziročním nárůstem 10,1 %. Největší podíl z časového hlediska zaujímaly dlouhodobé investiční úvěry, a to 72,3 %.

T4.6/01 – Časová struktura úvěrů a pohledávek v zemědělství, myslivosti a rybolovu stav k 31. 12. (mil. Kč)

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Úvěry a pohledávky za klienty celkem	21 728,8	22 607,6	104,0
v tom - krátkodobé (do 1 roku)	4 908,5	4 419,0	90,0
- střednědobé (1 - 5 let)	6 379,0	6 962,2	109,1
- dlouhodobé (nad 5 let)	10 441,3	11 226,4	107,5
z toho - investiční úvěry celkem	13 351,5	14 705,9	110,1

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

K 31. 12. 2005 bylo v ČR 64 institucí (bank, fondů peněžního trhu, spořitelních a úvěrových družstev), které poskytovaly úvěry i podnikatelským subjektům v zemědělství. I přes příznivé podmínky v posledních letech, jak v úrokových sazbách, tak ve finančních zdrojích peněžních institucí, podnikatelské subjekty v zemědělství narážely při vyřizování úvěrů na překážky. Příčin byla celá řada a mezi ty nejdůležitější patří: nedostatek vlastního kapitálu, neefektivní způsob řízení firem, vybudované zastaralé výrobní kapacity (restituce), které zatěžují vysokou nákladovostí produkci, změny vnějších podmínek, v nichž podniky uskutečňují hospodářské operace.

Přímé zahraniční investice do zemědělství, lesnictví a rybolovu

Objem přímých zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybolovu v roce 2005 proti předchozímu roku výrazně poklesl na 119,2 mil. Kč (v roce 2004 činil 647,8 mil. Kč). Přibližně z 89,8 % byly tvořeny reinvestovanými zisky, zbytek představoval ostatní kapitál.

Příliv zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybolovu v porovnání s národním hospodářstvím v letech 2000 - 2005 zachycuje graf T4.6/01.

Přes výrazný pokles objemu zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybolovu byl zaznamenán v roce 2005 výrazný nárůst přímých zahraničních investic do národního hospodářství na 263,2 mld. Kč.

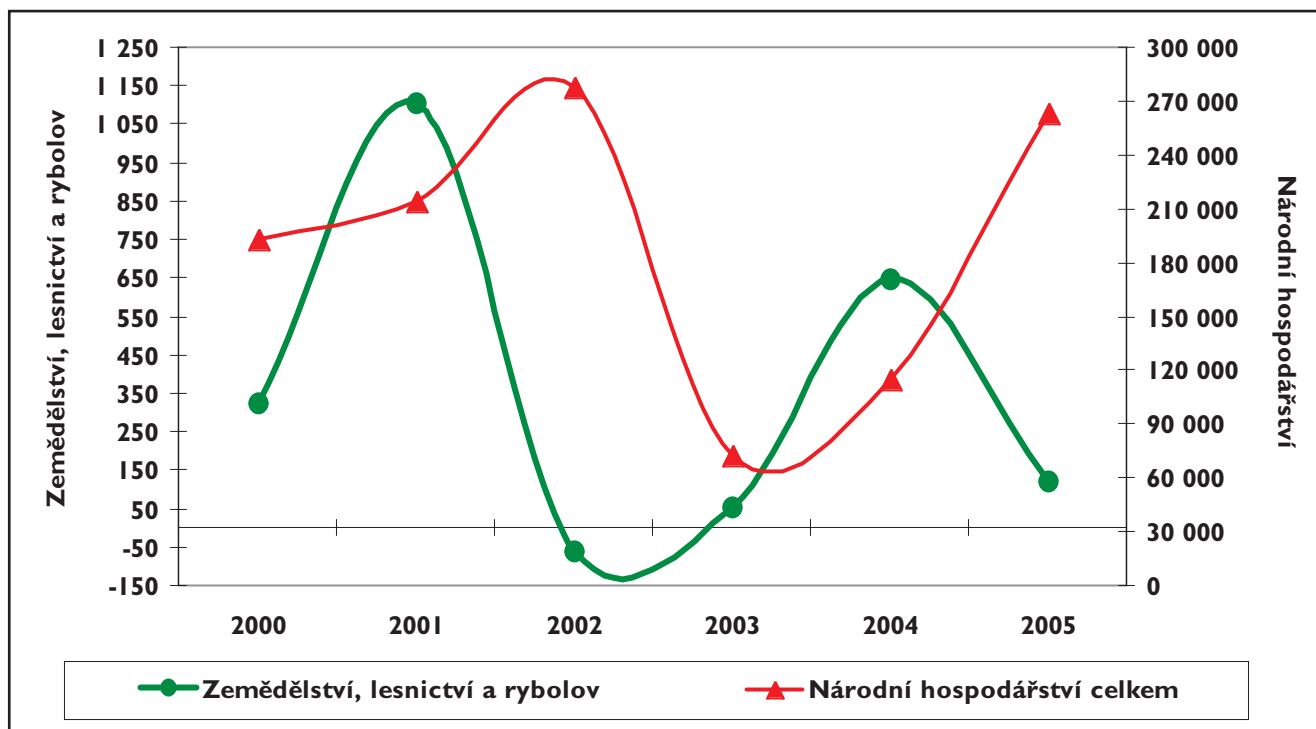
Zemědělské pojištění

V roce 2005 došlo na trhu zemědělského pojištění v ČR opět k určité restrikci. ČSOB Pojišťovna, a. s., přestala nabízet produkty zemědělského pojištění a prakticky odešla z tohoto segmentu pojištného trhu. Zemědělské pojištění v roce 2005 nabízely pouze Česká pojišťovna, a. s., Generali pojišťovna, a. s., a Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s.³³.

³³ Z původních sedmi pojišťoven nabízejících programy zemědělského pojištění zůstaly v roce 2005 pouze tři.

Uvedené instituce se výrazně lišily svými podíly na trhu zemědělského pojištění. Největší podíl v roce 2005 zaujímala na tomto trhu Česká pojišťovna, a. s. (86,1 %). Druhou významnou pojišťovnou byla Generali pojišťovna, a. s., (11,3 %) a dále pak Hasičská pojišťovna, a. s., s 2,6 % podílem na trhu.

Graf T4.6/01 – Příliv přímých zahraničních investic do zemědělství, lesnictví a rybolovu v porovnání s přímými zahraničními investicemi do NH (mil. Kč)

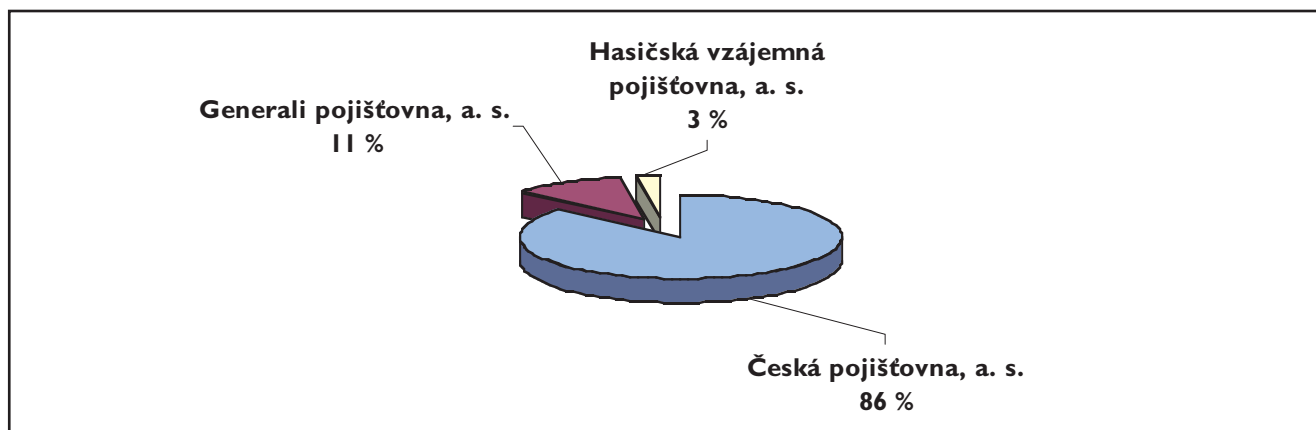
1) V roce 2002 upřesnila ČNB údaje o zahraničních investicích do ČR. V položce ostatní kapitál zaznamenalo zemědělství, lesnictví a rybolov záporné hodnoty vyplývající z přijatých a poskytnutých úvěrů, včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů, mezi přímými investory a jejich dceřinými společnostmi, pobočkami a přidruženými společnostmi.

2) Za rok 2005 jsou uvedena předběžná data.

Pramen: ČNB

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Graf T4.6./02 – Podíl pojišťoven na trhu zemědělského pojištění v roce 2005

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Pojišťovny v ČR nabízely různé kombinace pojistných produktů podle konkrétních pojistných podmínek jednotlivých institucí. Pojišťují se všechny druhy polních plodin, chmel, vinná réva, ovoce, ale i kultury ve sklenících, okrasné rostliny a travní a lesní porosty. Ozimé obiloviny, ozimou řepku, kmín a píce lze pojištit

proti vyzimování. Vinnou révu je možno pojistit proti mrazu obecně. Proti jarnímu mrazu lze pojistit např. cukrovku, mák a jahody.

V rámci pojištění hospodářských zvířat nabízejí pojišťovny prakticky ve všech státech EU zabezpečení proti nálezům. V ČR je možno pojistit i další hromadné škody na zvířatech v důsledku ostatních infekčních nebo parazitárních onemocnění, živelných ale i jiných událostí (např. otravy, výpadek elektrického proudu nebo přehřátí organismu zvířete). Pojištění se vztahuje na uhynutí, utracení nebo nutnou porážku pojištěných zvířat včetně utracení či nutné porážky zvířat nařízené v ohnisku nákazy nebo v ochranném pásmu a nařízenou dezinfekci v ohnisku nákazy. Pojišťují se i jednotlivé škody na zvířatech jako jsou úrazy, neinfekční nemoci apod. Produkty pojištění navazují na právní normy - především na veterinární zákon.

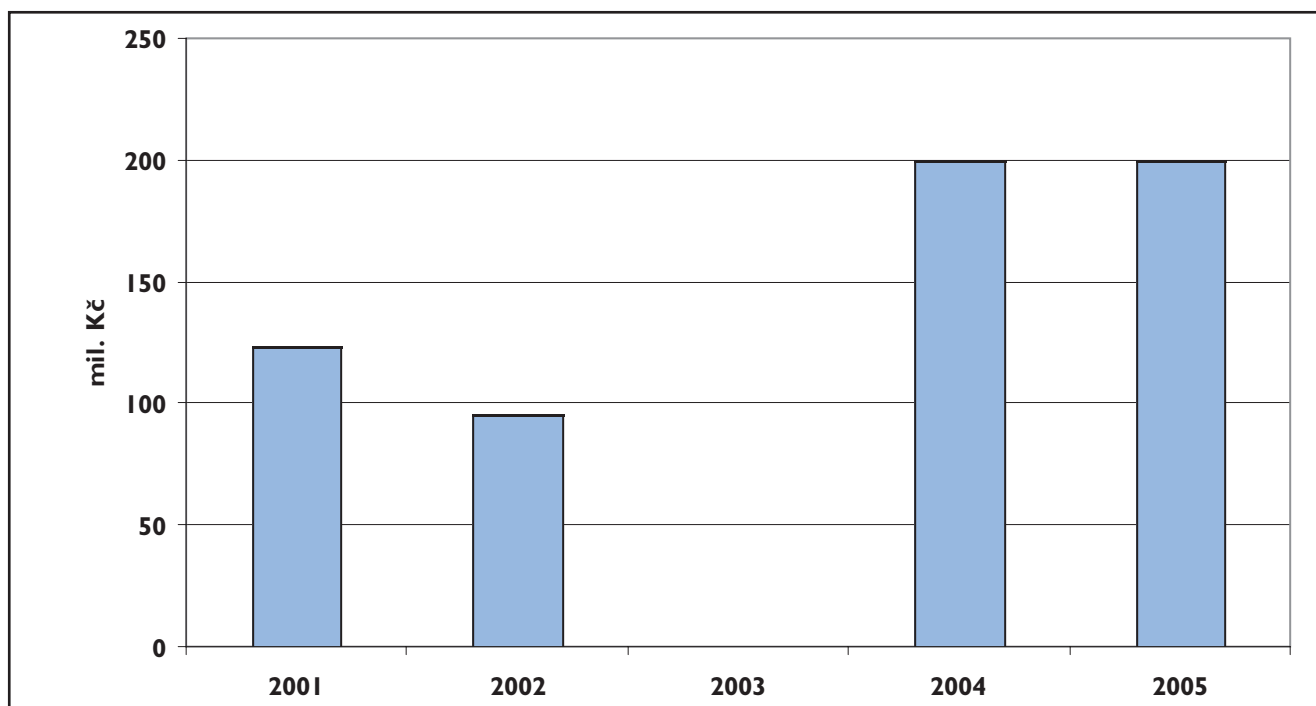
Mezi nepojistitelná rizika v ČR patří především sucho a komerční rizika vyplývající z vlivu ostatních výrobních i nevýrobních sektorů a z pohybu cen na agrárním trhu.

V roce 2005 byla zemědělským podnikům a podnikatelům poskytnuta podpora ve výši 30 % z uhrazených nákladů na pojištění plodin a 15 % z nákladů na pojištění hospodářských zvířat pro případ hromadných škod.

Současný program PGRLF, a. s., k podpoře zemědělského pojištění byl zaveden v roce 2004. Ve stejném rozsahu fungoval i v roce 2005 a navázal na podporu pojištění z předchozího roku³⁴.

Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců, a tím dosažení vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám formou částečné kompenzace pojistného vynaloženého na zemědělské pojištění.

Graf T4.6/03 – Dotace pojistného

Pramen: PGRLF, a. s.

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Přes tento fakt se plochy orné půdy kryté pojištěním od roku 2002 dále snižují. V roce 2005 došlo ke snížení pojištěných ploch ve srovnání s rokem 2004 zhruba o 34 tis. ha (viz graf T4.6/04).

Propojištěnost³⁵ plodin v ČR činí přibližně 33 %. Propojištěnost zvířat se v průměru pohybuje na vyšší úrovni a podle odhadů pojištěnoven převyšuje 80 % stavů hospodářských zvířat.

Propojištěnost, zejména plodin, je nižší než ve většině států EU.

V roce 2005 se z klimatických rizik téměř žádné výrazně katastroficky neprojevovalo. Ale krupobití, které z hlediska pojištění tradičně způsobuje největší škody na polních plodinách, bylo v roce 2005 významnější než v roce 2004.

Ve sledovaném roce došlo k opětovnému výskytu BSE. Výskyt BSE v roce 2005 byl evidován osmkrát.

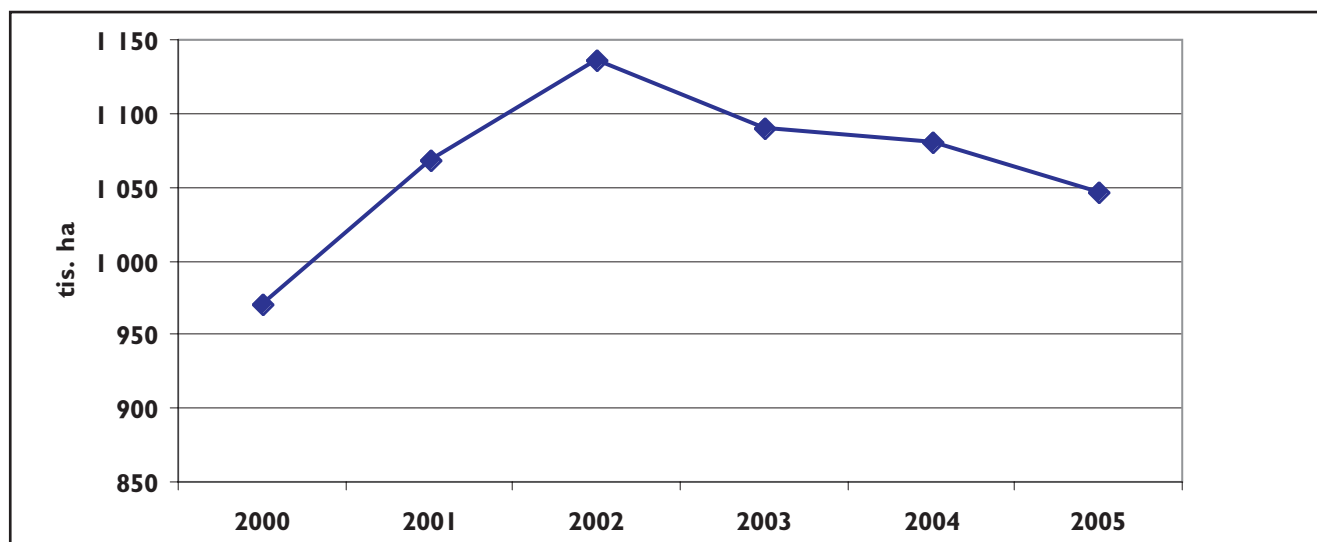
Mimo tuto nemoc skotu byly další škody na zvířatech způsobeny především ostatními infekčními nemocemi zvířat. Škody v důsledku přehřátí byly v souvislosti s nižším počtem dní s extrémními teplotami relativně menší.

³⁴ Graf T4.6/03 uvádí finanční prostředky, resp. prostředky aktuálně vyčleněné na podporu zemědělského pojištění.

³⁵ Propojištěnost vyjadřuje podíl plochy pojištěných plodin na celkové výměře a podíl pojištěných hospodářských zvířat na jejich celkovém počtu v ČR.

Zemědělské pojištění celkem v roce 2005 podle údajů České asociace pojišťoven přesáhlo objemem předepsaného pojistného úroveň roku 2004 zhruba o 6 % vlivem pojištění plodin³⁶. Pojištění hospodářských zvířat meziročně pokleslo o 3 %.

Graf T4.6/04 – Půda krytá pojištěním

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

T4.6/02 – Pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index ¹⁾
Předepsané pojistné - celkem	869,6	919,2	105,7
- plnění celkem	395,5	436,4	110,3
v tom - zvířata - předepsané pojistné	335,2	325,2	97,0
- plnění	156,8	154,6	98,6
- plodiny - předepsané pojistné	534,4	594,0	111,2
- bonus na reálný škodní průběh ²⁾	.	80,9	x
- plnění	238,7	281,8	118,1
Škodní průběh celkem (%)³⁾	45,5	52,1	6,6

¹⁾ Pro škodní průběh se jedná o meziroční rozdíl procentních bodů.

²⁾ Prémie a slevy na reálný škodní průběh u plodin podle skutečně proběhlých škod vykázaných Českou pojišťovnou, a. s.

³⁾ Škodní průběh = plnění celkem / (předepsané pojistné celkem - bonus) * 100.

Pramen: Česká asociace pojišťoven

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Vzhledem k možným dopadům přírodních kalamit a celkově se zvyšujícímu klimatickému riziku je zřejmé, že stávající úroveň propojištěnosti především v oblasti rostlinné výroby stále ještě nezaručuje dostatečné krytí podnikatelského rizika v zemědělství.

Systém zemědělského pojištění navrhovaný v uplynulých letech, který by byl kompatibilní s pravidly EU, a který by výrazně omezil nutnost jednorázových státních podpor v případě významné živelné pohromy, se dosud nepodařilo realizovat.

PGRLF - činnost a podpory v oblasti úvěrování a zemědělského pojištění

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a. s., byl založen na základě usnesení vlády č. 337 ze dne 23. června 1993 a zapsán do obchodního rejstříku dne 16. září 1993.

Hlavním předmětem činnosti je poskytování záruk na úvěry podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zabývajícího se zpracováním produkce ze zemědělské výroby a subvencování části úroků z úvěrů a leasingového navýšení podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství,

³⁶ Po odečtení spotřebované rezervy na prémii a slevy, zahrnuté k pojistnému za pojištění plodin u České pojišťovny, a. s., ve výši 80,9 mil. Kč, činí skutečná úroveň pojistného, které zemědělci zaplatili, 838,3 mil. Kč.

lesnictví, vodního hospodářství a průmyslu zabývajícího se zpracováním produkce ze zemědělské výroby.

Současně PGRLF poskytuje služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy u fyzických a právnických osob.

V roce 2005 byly poskytovány podpory na základě stejných programů jako v roce 2004.

Kromě výše uvedených programů poskytoval PGRLF v roce 2005 finanční podporu z vlastních zdrojů na:

- programy spojené s ochranou a tvorbou životního prostředí. Tato podpora je realizována prostřednictvím programů Zemědělec a Investice - zemědělec;
- program Podpora pojištění (příjem žádostí 1. 9. - 1. 11. 2005).

Činnost PGRLF k 31. 12. 2005 charakterizovaly další podrobné údaje:

- úhrady ze záruky dosáhly hodnoty 3 258 mil. Kč, tj. 10,69 % přiznaných garancí;
- dospělé garance činily 4 214 mil. Kč (13,83 % přiznaných dotací);
- skutečná úroková sazba placená v roce 2005 klienty PGRLF bankám činila, při dotaci úroku ve výši 3,49 p. b., 1,98 p. a.; průměrné úročení bankovních úvěrů klientů PGRLF dosáhlo hodnoty 6,72 %;
- celková výše přiznaných dotací podle smluv uzavřených 1. 1. - 31. 12. 2005 činila 746 mil. Kč a vyplaceno bylo 808 mil. Kč.

Činnost PGRLF podrobně dokumentuje tab. T9.3/02.

4.7 Věda, výzkum, vzdělávání a poradenství

Věda a výzkum

Základním východiskem, formulujícím vztah MZe k výzkumu a vývoji, je dokument „Koncepce výzkumu a vývoje v působnosti Ministerstva zemědělství ČR na léta 2004 - 2008“ schválený MZe dne 19. února 2004. Uvedená koncepce vychází z „Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky na léta 2004 - 2008“ a „Koncepce agrární politiky pro období po vstupu do EU (2004 - 2013)“.

V roce 2005 se vědeckou činností v oblasti zemědělství, potravinářství, vodního a lesního hospodářství a problematiky rozvoje venkova zabývalo celkem 8 příspěvkových organizací zřízených MZe, z toho 5 výzkumných ústavů (Výzkumný ústav rostlinné výroby, Výzkumný ústav živočišné výroby, Výzkumný ústav veterinárního lékařství, Výzkumný ústav potravinářský Praha a Výzkumný ústav zemědělské techniky) a 3 specializované příspěvkové organizace (Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti a Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky), které kromě výzkumných aktivit plní úlohu servisní organizace MZe. Servisní činnost zabezpečovala i další příspěvková organizace Ústav zemědělských a potravinářských informací. Specifickou úlohu v oblasti zemědělského výzkumu zaujímá nadále Česká akademie zemědělských věd jako poradní orgán MZe. Na rezortním výzkumu a vývoji (dále jen VaV) se dále podílelo kromě uvedených příspěvkových organizací také 13 rezortních soukromých výzkumných ústavů, výzkumná pracoviště univerzit a vysokých škol, řada dalších výzkumných ústavů, organizací a institucí a soukromých podnikatelských subjektů. Vědecká činnost u těchto výzkumných institucí spočívá především v řešení projektů VaV a výzkumných záměrů.

V příspěvkových organizacích zřízených MZe pracovalo v roce 2005 celkem 1 513 přepočtených pracovníků. Pro 5 výzkumných ústavů byl stanoven limit počtu pracovníků na 967 osob, přičemž přepočtený počet pracovníků v roce 2005 činil 963 osob, tzn. že se proti roku 2004 snížil o 10 osob. Limit počtu pracovníků v ústavech plnících funkci servisní organizace činil v roce 2005 celkem 578 osob a přepočtený stav pracovníků činil 550 osob.

Rezortní VaV, jeho administrace a organizace, tzn. vyhlašování veřejných soutěží ve VaV, zabezpečení hodnocení návrhů výzkumných projektů a záměrů, evidence a hodnocení průběhu a výsledků řešených projektů a záměrů, archivace ukončených projektů a záměrů a jejich výsledků apod., byl v roce 2005 pod přímým řízením Odboru I 3020 MZe - výzkumu, vzdělávání a zakladatelské činnosti, a to především prostřednictvím jeho dvou oddělení: oddělení Národní agentura pro zemědělský výzkum (NAZV) a oddělení výzkumu.

V průběhu roku 2005 byl v oblasti VaV opět kladen důraz na zvyšování odborné úrovně vědecko-výzkumných prací, efektivnosti a účelnosti vynaložených veřejných finančních prostředků. Došlo k prohloubení hodnocení výsledků výzkumu a vývoje, které organizuje a provádí Rada pro výzkum a vývoj (dále jen RVV) na základě bodu II.3. usnesení vlády za dne 23. 6. 2004 č. 644 k hodnocení výzkumu a vývoje a jeho výsledků.

Výsledky vzešlé z řešení řádně ukončených projektů v roce 2004 byly předmětem smluv o využití výsledků uzavřených v roce 2005 mezi MZe a příjemci účelové podpory po vyhodnocení Závěrečných zpráv. Účelem těchto smluv je zajištění komplexnějšího a urychleného přenosu nových poznatků do provozní praxe.

V souladu s výše uvedeným usnesením vlády MZe v roce 2005 vyhodnotilo ukončené rezortní Výzkumné programy 2000 - 2004, které byly zaměřeny na podporu českého zemědělského, lesnického, potravinářského

a vodohospodářského výzkumu. Jednalo se celkem o 3 programy, kterými napříč procházelo 8 tématických oblastí. Do nich bylo zahrnuto celkem 210 priorit požadovaných k výzkumnému řešení. Pro výběr projektů byly vyhlášeny dvě dvoustupňové veřejné soutěže (v roce 1999 a 2000). Do těchto veřejných soutěží bylo podáno celkem 763 návrhů projektů VaV a schváleno k řešení bylo celkem 178 projektů, tzn. že k řešení byl přijat každý čtvrtý až pátý návrh projektu. Řešení projektů trvalo v průměru 3 - 4 roky. Na řešení všech projektů bylo vynaloženo ze státního rozpočtu téměř 873 mil. Kč, dalších 48 mil. Kč bylo příjemci vynaloženo z neveřejných zdrojů. Do „Informačního systému VaV při RVV“ bylo zařazeno celkem 2 394 výsledků, což v průměru znamená 13,5 výsledku na projekt.

V rámci rezortního Programu výzkumu MZe 2003 - 2007, přijatého v roce 2002, bylo v roce 2005 řešeno 99 projektů VaV, z nichž 11 bylo v tomto roce ukončeno. V rámci „Výzkumného programu MZe 2005 - 2009“, který byl vyhlášen v roce 2004, bylo v roce 2005 řešeno 18 projektů VaV, z nichž jeden byl v tomto roce ukončen. Dalších 112 projektů VaV, které byly řešeny v roce 2005, vzešlo z Národního programu výzkumu 2004 - 2009 (dále jen NPVI). Na základě výsledků veřejné soutěže bylo k 1. 12. 2005 zahájeno 19 projektů VaV z uvedených 112. Jeden projekt byl v roce 2005 ukončen³⁷.

V roce 2005 byly vyhlášeny 3 veřejné soutěže ve VaV, z toho dvě na zadání NPVI a jedna v rámci rezortního Výzkumného programu MZe 2005 - 2009. V rámci NPVI bylo NAZV doručeno celkem pro dvě soutěže 120 návrhů projektů, z nichž 109 postoupilo do odborného hodnocení a z těchto bylo MZe vybráno celkem 19 projektů s počátkem řešení od 1. 12. 2005. V rámci rezortního „Výzkumného programu MZe 2005 - 2009“ NAZV obdržela celkem 165 návrhů projektů, z nichž 153 postoupilo do odborného hodnocení a z těchto bylo MZe vybráno 20 s počátkem řešení v roce 2006. Výsledky dvou veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji NPVI byly vyhlášeny 7. 11. 2005. Výsledky veřejné soutěže rezortního výzkumného programu byly vyhlášeny 14. 12. 2005.

MZe v roce 2005 podpořilo u 8 rezortních příspěvkových organizací celkem 13 výzkumných záměrů, průběžně řešených od roku 2004.

V oblasti mezinárodní spolupráce pokračovalo v roce 2005 řešení projektů v rámci mezinárodních programů výzkumu a vývoje, tj. 6. Rámcového programu EU a dalších výzkumných programů.

V souladu s „Úmluvou o biologické rozmanitosti“ („Convention on Biological Diversity“) přijatou 5. 6. 1992 v Rio de Janeiro, podepsanou ČR dne 4. 3. 1994 a včleněnou v plném znění do legislativy ČR jako sdělení MZV č. 134/1999 Sb. a v souladu s dalšími mezinárodními dohodami pokračoval v roce 2005 stálý program uchování genetických zdrojů pro zemědělství vycházející z „Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství“.

Schválený rozpočet celkových výdajů na výzkum a vývoj ve výši 724 166 tis. Kč byl v průběhu roku 2005 upraven na celkovou částku 727 699 tis. Kč. Z toho přijaté transfery na řešení projektů výzkumu a vývoje u organizačních složek státu z kapitoly GA ČR a MŽP činily 1 533 tis. Kč a o 2 000 tis. Kč bylo schváleno navýšení celkového objemu výdajů na výzkum a vývoj. Prostředky na výzkum a vývoj byly čerpány v roce 2005 v celkové výši 727 229 tis. Kč, tj. na 99,94 %.

Účelové prostředky, čerpané v celkové výši 312 396 tis. Kč včetně transferů, byly poskytnuty na podporu řešení projektů výzkumu a vývoje u následujících subjektů:

- příspěvkové výzkumné ústavy a specializované organizace, včetně příspěvkové organizace SVÚ 128 591 tis. Kč;
- organizační složky státu, tj. ÚKZÚZ, SRS, ÚHÚL včetně transferů z GA ČR a MŽP celkem 4 562 tis. Kč;
- podnikatelské subjekty 106 723 tis. Kč;
- fyzické osoby 968 tis. Kč;
- vysoké školy 61 381 tis. Kč;
- příspěvkové organizace jiných rezortů (AV ČR, MŽP, MZ) 9 793 tis. Kč;
- náklady na zabezpečení veřejné soutěže ve výši 278 tis. Kč;
- ocenění pro mladé vědecké pracovníky ve výši 100 tis. Kč;
- z přidělených účelových prostředků bylo převedeno do rezervního fondu 430 631 Kč k použití ke stejnému účelu v dalších letech.

V roce 2005 byly účelové prostředky na VaV poskytnuty na řešení celkem 229 projektů VaV a na vyplacení tzv. zádržného u 90 projektů VaV, jejichž řešení bylo ukončeno v roce 2004.

Institucionální prostředky na řešení výzkumných záměrů byly čerpány formou institucionálního neinvestičního příspěvku příspěvkovým výzkumným ústavům a specializovaným organizacím ve výši 402 307 tis. Kč a formou investičního institucionálního příspěvku ve výši 12 526 tis. Kč.

Konzervativní ochranu a využití jednotlivých položek Národního programu genetických zdrojů včetně údržby informačního systému a provozu genobank podpořilo v roce 2005 MZe formou dotací soukromým subjektům a rozpočtovým opatřením příspěvkovým organizacím celkovou částkou 60 000 tis. Kč.

³⁷ Údaje o řešených projektech jsou průběžně předávány do „Centrální evidence projektů VaV“ (CEP) která je veřejně dostupná na webové stránce RVV www.vyzkum.cz.

Při výběru projektů VaV byla v roce 2005 pozornost stále větší měrou zaměřena na ty projekty, které reagují na vyhlášené výzkumné programy a od kterých se očekávají patřičné přínosy. Pro efektivnější realizaci výsledků výzkumu řešitelé projektů zpracovávají plán uplatnění výsledků s uvedením uživatele výsledků výzkumu, způsobů a termínů, jakými budou a v jakém časovém horizontu tyto výsledky využity. Tento plán uplatnění výsledků je nedílnou součástí smlouvy o uplatnění výsledků výzkumu, která je v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. uzavírána mezi poskytovatelem a příjemci. Přenos nových poznatků ke konečnému uživateli je podporován též prostřednictvím poradenské a vzdělávací sítě řízené přímo MZe³⁸.

Vzdělávání

Vzdělávání organizované MZe probíhalo v roce 2005 podle schváleného „Ročního vzdělávacího plánu“. Vzdělávací akce byly rozděleny do dvou částí podle cílových skupin. Část aktivit určená pro vzdělávání pracovníků MZe byla zaměřena především na jazykové vzdělávání, a na rozšiřování a prohlubování jejich odborných znalostí. Některé semináře byly určeny i pro pracovníky rezortních organizací státní správy. Šlo zejména o informace související s novelou Správního řádu, předepsané environmentální vzdělávání, rozvoj počítačové gramotnosti a o informace rozvíjející základní znalosti o EU.

Druhou část tvořilo kvalifikační vzdělávání a osvěta pro zemědělskou veřejnost. Jedná se o poskytování informací o nových legislativních normách, dotační politice, o „Zásadách správné zemědělské praxe“, obnovitelných zdrojích energie, geneticky modifikovaných potravinách, bezpečnosti potravin a dalších aktuálních problémech souvisejících se zemědělským podnikáním a rozvojem venkova. Kvalifikačního vzdělávání se zúčastnilo celkem 2 466 osob a náklady MZe činily 2 237 413 Kč. Osvětových vzdělávacích aktivit organizovaných MZe pro širokou zemědělskou veřejnost se zúčastnilo celkem 9 613 osob a MZe se na nákladech podílelo částkou 4 899 034 Kč.

Rekvalifikačního kurzu pro výkon obecných zemědělských činností, organizovaného pro potenciální zemědělské podnikatele, se zúčastnilo celkem 377 osob, z nich 180 požádalo o dotaci v rámci titulu 9. G. „Podpora získání minimální zemědělské kvalifikace“. Celková výše podpory činila 900 tis. Kč. Pozitivní skutečností je nízký věk absolventů kurzu.

Ve spolupráci s AK ČR byla v roce 2005 zřízena dvě centra odborného vzdělávání, kterým MZe udělilo statut „Centra odborného vzdělávání pro zemědělství a rozvoj venkova“. Předností center je jak využívání zkušených předních pedagogů, tak specialistů z praxe a výzkumných ústavů. Činnost center je primárně zaměřena na další vzdělávání dospělých, ale zároveň je přínosná i pro nácvik a zdokonalování praktických dovedností žáků a studentů zemědělských škol, protože centra na smluvní bázi využívají moderních zemědělských strojů a výrobních technologií. Obě centra jsou v současné době ve stádiu pilotního ověřování a v blízké budoucnosti by měla sloužit i jako základní zdroj rekvalifikace pracovníků pro zemědělské činnosti. Předpokládá se, že se centra stanou autorizovanými zařízeními k ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Zemědělské školství pokračuje v procesu optimalizace a přizpůsobování se novým potřebám rezortu zemědělství. Kraje z pozice zřizovatelů těchto škol průběžně snižují počty zemědělských škol, což je pro rezort akceptovatelné pouze při zachování kvality a rozsahu vzdělávací nabídky odpovídající potřebám a zájmu zemědělců. Se zvyšováním věkové hranice aktivních zemědělců se stále výrazněji projevuje zájem zemědělských podniků o kvalifikované techniky a dělníky. Výraznou překážkou pro nástup absolventů do praxe však stále zůstávají nabízené finanční a pracovní podmínky. Zemědělství zatím nemá dostatečné zdroje, aby úspěšně čelilo jiným, atraktivnějším nabídkám z ostatních odvětví národního hospodářství. Zájem mládeže o zemědělské, lesnické a veterinární obory i přes uvedené skutečnosti výrazně nepolevuje, což vyplývá z příznivého vývoje počtu frekventantů a absolventů v jednotlivých druzích zemědělských škol (tab. T4.7/01).

Problémem v zemědělském školství, se kterým se většina krajů bude muset teprve vypořádat, nadále zůstávají školní hospodářství, zejména školní statky zemědělských škol, které jsou tradiční a nedílnou součástí praktického vyučování zemědělců. Jejich největším handicapem je přetrvávající nedostatek finančních prostředků pro vybavení učebními pomůckami, resp. novými výrobními technologiemi a technikou. MZe prosazuje koncepci, aby alespoň jeden školní statek v kraji zůstal zachován jako školské zařízení. Kraje se však budou muset v nejbližší době vypořádat se stanovením právní formy školních hospodářství, která by jim umožnila naplňovat jak výukové cíle, tak efektivně zabezpečovat zemědělskou činnost.

Poradenství

Na základě Koncepce zemědělského poradenství realizovalo MZe v průběhu roku 2005 programy poradenských služeb, vzdělávání poradců a informační podpory poradenství. Programy byly zaměřeny na zohledňování principů ochrany životního prostředí v zemědělské praxi daných nařízením Rady (ES) č. 1782/2003 a na posílení konkurenceschopnosti zemědělských podniků. V průběhu roku 2005 MZe také zahájilo přípravu opatření pro oblast poradenství v souladu s požadavky stanovenými nařízením Rady (EC)

³⁸ Informace o výsledcích státem podporovaných výzkumných projektů jsou předávány do „Rejstříku informací o výsledcích“ (RIV), který je veřejně dostupný na webové stránce RVV www.vyzkum.cz. Výsledky řešení jsou rovněž dostupné v knihovně ÚZPI a jsou též zveřejňovány v rámci běžných publikačních aktivit.

1698/2005, kterým se stanoví priority pro „Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova“ na roky 2007 - 2013. Návrhy strategických opatření i konkrétní postupy přijímané v průběhu roku pro oblasti zemědělského poradenství podporovaného z veřejných prostředků byly konzultovány se členy Národní rady poradenství pro zemědělství a rozvoj venkova.

T4.7/01 – Žáci a absolventi zemědělských oborů a vysokých škol zemědělského zaměření

Ukazatel	Žáci/Studenti		Absolventi	
	2003/04	2004/05	2003/04	2004/05
Střední odborná učiliště (SOU)	9 631	9 215	3 007	2 870
Střední odborné školy (SOŠ) ¹⁾	11 481	11 355	2 497	2 657
Vyšší odborné školy (VOŠ)	1 006	1 042	199	157
Celkem	22 118	21 612	5 703	5 684
VŠ se zaměřením na zemědělské a veterinární vědy ^{2,3,4,5)}	.	10 696	.	1 392
Počty žáků a studentů všech stupňů se zemědělským zaměřením celkem	.	32 308	.	7 076

1) Včetně oborů skupiny 43 - veterinární prevence.

2) Studenti 2003/04: podle stavu k 31. 10. 2003.

3) Studenti 2004/05: podle stavu k 31. 10. 2004.

4) Absolventi 2004/05: stav za rok 2004.

5) V roce 2003/04 nebyly ve všech případech k dispozici kódy studijních programů, nebylo možné určit kód KKO, a proto se údaje nepublikovaly.

Pramen: Databáze Ústavu pro informace ve vzdělání

Zpracoval: J. Matoušek (MZe)

Program podpory poradenství v zemědělství zahrnoval dotace na poradenské služby poskytované zemědělským podnikatelům poradci vedenými v registru poradců MZe a na regionální přenos informací zajišťovaný prostřednictvím „Krajských informačních středisek“ (KIS). Ministerstvem zemědělství podporované poradenské služby byly zaměřeny na dodržování zákonných požadavků na hospodaření, respektování agroenvironmentálních principů a na optimalizaci hospodaření zemědělského podniku. Dotace byla přiznána 1 162 žadatelům ve výši 80 % uznaných nákladů, maximálně 15 tis. Kč, resp. 20 tis. Kč, za poradenskou službu. Na realizaci výše zmíněných poradenských programů uvolnilo MZe v roce 2005 celkem 27 092 347 Kč. Z toho 21 242 250 Kč bylo poskytnuto pro program dotační podpory poradenských služeb realizovaných akreditovanými soukromými poradci. Záměrem MZe pro příští období je, aby dotace na takto orientované poradenství byly postupně přístupné co nejširšímu počtu zemědělců.

Pro poradenství realizované v rámci programů MZe bylo ke konci roku akreditováno celkem 246 poradců. Na základě požadavků MZe aktualizoval ÚZPI „Odbor vzdělávání a poradenství“ ve spolupráci s experty ze spolupracujících výzkumných ústavů návrhy metodik a formulářů pro dotační titul 9.F na rok 2006. Specializovaná odborná a metodická podpora pro poradce, metodiky a lektory poradenství byla řešena v rámci pracovních skupin vybraných odborníků výzkumných ústavů, zemědělských univerzit a specialistů komoditních sdružení a zemědělské praxe na základě tematických úkolů a poradenských projektů zpracovaných VÚRV, VÚZE, VÚŽV, VÚZT a ÚHÚL. V rámci příprav na zajištění pravidel „Cross compliance“ připravily pracovní skupiny expertů legislativu a specifikace režimů hospodaření v oblasti pěstování rostlin ve vazbě na přijatelné způsoby hnojení a ochranu vod, ochranu životního prostředí, na pohodu hospodářských zvířat a na princip integrované prevence. Byly vypracovány vzorové prezentace a podklady pro metodiky poradenství a na www.agroporadenstvi.cz zpřístupněny protokoly a metodiky minimálních standardů hospodaření. Současně představitelé těchto ústavů působili jako lektori na kurzech a seminářích pro cílové skupiny poradenského systému.

Těžištěm regionální informační podpory se v roce 2005 stal program „Krajských informačních středisek“. Na základě výběrového řízení byl Ministerstvem zemědělství udělen statut Krajského informačního střediska pro rozvoj zemědělství a venkova celkem 13 subjektům (po jednom v každém kraji). V roce 2005 oslovila KIS více než 29 tis. zemědělských subjektů a více než 2 600 obcí nabídkou bezplatného poskytování informačních služeb v oblasti rezortních informací.

4.8 Využití půdního fondu

Celková rozloha ČR podle údajů ČÚZK, který dlouhodobě sleduje vývoj ZPF podle vlastnických vztahů k půdě, je 7 887 tis. ha k 31. 12. 2005. Z toho zemědělský půdní fond je 4 259 tis. ha, tj. 54,01 % z celkové rozlohy. Proti roku 2004 došlo ke snížení rozlohy zemědělské půdy o cca 5,1 tis. ha, tj. o 0,12 %.

Podle evidence „uživatelsky využívané zemědělské půdy“ (LPIS), která je evidovaná při MZe, byl k 24. 2. 2006 rozsah zemědělské půdy 3 511,5 tis. ha, tj. o 748 tis. ha méně než podle údajů ČÚZK.

Struktura ZPF podle údajů ČÚZK se meziročně změnila s výjimkou výměry vinic nevýznamně (tab.T4.8/01).

T4.8/01 – Změny jednotlivých druhů pozemků

Druh pozemku	Výměra (ha)		Rozdíl (ha)	Meziroční index
	2004	2005		
Zemědělská půda celkem	4 264 573	4 259 480	-5 093	99,88
Orná půda	3 054 654	3 047 249	-7 405	99,76
Chmelnice	11 045	10 967	-78	99,29
Vinice	18 278	18 670	392	102,14
Ovocné sady	47 300	46 994	-306	99,35
Zahrady	161 548	161 811	263	100,16
Trvalé travní porosty	971 748	973 789	2 041	100,21

Pramen: Statistická ročenka půdního fondu ČÚZK, 2005

Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

Výměra evidovaných vinic se v roce 2005 zvýšila o 392 ha (2,14 %) proti roku 2004. Výměra ovocných sadů (převážně intenzivních ovocných sadů) se snížila o 306 ha. Rozsah evidovaných chmelnic dlouhodobě stagnuje na cca 11 tis. ha, přičemž k produkci chmele je podle údajů ÚKZUZ a LPIS využíváno pouze 6 tis. ha. Vzhledem k tomu, že výměra trvalých travních porostů vzrostla nepodstatně, pouze o 2 041 ha, prakticky beze změny zůstává i procento zornění (71,5 %) v roce 2005. Daná situace byla ovlivněna i snížením výměry zemědělské půdy celkem ve prospěch lesních pozemků, jejichž výměra se zvýšila o necelých 2 tis. ha (na 2 647 tis. ha lesních pozemků v roce 2005). Rozsah neosetě orné půdy a úhor se proti roku 2004 snížil z 55 tis. ha na 45 tis. ha v roce 2005.

Struktura zemědělského půdního fondu v evidenci LPIS je v tab.T4.8/02.

T4.8/02 – Evidovaná zemědělská půda podle LPIS

Druh pozemku	2005 ¹⁾		2006 ²⁾		Rozdíl (p. b.)
	výměra (ha)	podíl výměry (%)	výměra (ha)	podíl výměry (%)	
Zemědělská půda celkem	3 509 497	100,00	3 511 505	100,00	x
Orná půda	2 620 419	74,67	2 606 781	74,24	-0,43
Chmelnice	6 188	0,18	6 158	0,18	0,00
Vinice	12 653	0,36	13 395	0,38	0,02
Ovocné sady	20 532	0,59	20 129	0,57	-0,01
Zahrady³⁾	-	-	-	-	-
Travní porosty	848 317	24,17	863 623	24,59	0,42
Jiná kultura	1 388	0,04	1 419	0,04	0,00

1) Stav k 7. 4. 2005.

2) Stav k 24. 2. 2006.

3) Zahrady nejsou jako samostatná kultura v LPIS evidovány.

Pramen: MZe

Zpracoval: L. Liška (MZe)

Rozdíl mezi evidencí zemědělské půdy podle LPIS a ČÚZK ve výši 748 tis. ha je dán odlišnou metodikou evidence. ČÚZK eviduje půdu (pozemky) podle vlastníků, kdežto LPIS eviduje půdu (užitkové bloky) podle uživatelů, kteří se přihlásili o podpory. Tuto evidenci zpracovává MZe, podle zákona č. 252/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Evidovaná výměra zemědělské půdy v LPIS se může každoročně i v průběhu jednoho roku měnit v závislosti na evidenci uživatelů, kteří žádají o podpory.

Kategorizace ZPF se z hlediska vymezení méně příznivých oblastí (LFA)³⁹ v roce 2005 proti roku 2004 zásadně nezměnila. Metodika vymezení těchto oblastí se provádí na základě nařízení vlády č. 241/2004 Sb. Struktura zemědělské půdy podle jednotlivých typů LFA v roce 2005 zůstala stejná jako v roce 2004. K novým změnám by mělo dojít až v roce 2007 v souvislosti se zavedením EAFRD.

Horské oblasti představují území nad 600 m n. m. a území ve výšce 500 - 600 m n. m. s vysokou svažitostí, kde na více než 50 % z. p. je svažitost vyšší než 7°. Tato území byla rozdělena do dvou typů, na území Ha o rozloze

³⁹ Nařízení vlády č. 241/2004 Sb., o podmínkách provádění pomoci méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními, ve znění nařízení vlády č. 121/2005 Sb.

12,4 tis. ha z. p. a na území Hb o rozloze 622,0 tis. ha z. p. Ostatní méně příznivé oblasti, tj. území s nízkou produktivitou zemědělské půdy, nesnadno obdělávatelnou půdou a půdou s omezeným produkčním potenciálem, byly rozděleny do dvou podtypů, a to na území o rozloze 926 tis. ha (Oa) a území o rozloze 243 tis. ha (Ob). Do oblasti se specifickými omezeními jsou zařazeny obce s omezeným produkčním potenciálem, které se nacházejí uvnitř nezařazených oblastí. Oblasti s environmentálními omezeními o rozloze 20 tis. ha jsou oblasti I. zóny národních parků a CHKO⁴⁰, jakožto i oblasti ochrany vzácných rostlin a ptactva⁴¹. Nezařazené oblasti představují území s vysokou produkční schopností a zemědělskou půdou na území hl. m. Prahy (tab. T4.8/03).

T4.8/03 – Struktura zemědělské půdy podle jednotlivých typů LFA

Typ oblasti	2004 a 2005 ¹⁾	
	výměra z. p. (tis. ha)	podíl ze z. p. (%)
Horské oblasti	622	14,60
Ostatní méně příznivé oblasti	1 219	28,62
Oblasti se specifickými omezeními	298	7,00
Méně příznivé oblasti celkem	2 139	50,22
Nezařazené oblasti celkem	2 126	49,92
Zemědělská půda celkem	4 259	100,00

1) Výměra z. p. v roce 2005 se snížila pouze o 0,12 % a podíl LFA zůstal stejný.

Pramen: Nařízení vlády č. 241/2004 Sb.

Zpracoval: M. Štolbová (VÚZE)

4.9 Trh s půdou

Trh s půdou v ČR v roce 2005 nadále posiloval. Hlavním důvodem tohoto růstu byl prodej zemědělských pozemků ve vlastnictví státu a podpory programu „Půda“ pro nákup soukromé půdy ze zdrojů PGRLF.

Výměra prodané zemědělské půdy ve vlastnictví státu prostřednictvím PF ČR v roce 2005 se proti roku 2004 zvýšila (index 109,19). Průměrná výměra prodáváného pozemku se v roce 2005 meziročně snížila o cca 2 % a průměrná kupní cena za 1 m² se proti roku 2004 snížila nepodstatně o necelé 1 % (tab. T4.9/01).

Celková výměra převedené státní půdy do soukromého vlastnictví za období od 25. 5. 1999 do 31. 12. 2005 představuje 276 tis. ha, tj. 55 % z celkové předpokládané nabídky státní půdy (cca 500 tis. ha).

T4.9/01 – Prodej pozemků ve vlastnictví státu a kupní cena¹⁾

Ukazatel	MJ	2004	2005	Meziroční index
Celková výměra ²⁾	ha	68 946,74	75 285,70	109,19
Průměrná výměra pozemku	ha	0,98	0,96	97,96
Kupní cena	Kč/m ²	4,47	4,43	99,11

1) Prodej podle § 7 zákona č. 95/1999 Sb.

2) Údaj za rok 2004 byl zpřesněn v roce 2006.

Pramen: PF ČR

Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

S podporou v rámci programu PGRLF „Půda“ se do konce roku 2005 prodalo 17 936 ha z. p., a to na základě 354 schválených žádostí. Na jednu schválenou žádost se v průměru nakoupilo 51 ha. Proti roku 2004 prodej zemědělské půdy v roce 2005 velmi rychle vzrostl, a to o 12 867 ha.

Výměra prodané zemědělské půdy od ostatních vlastníků (převážně fyzických osob) v roce 2005 byla přibližně 49 tis. ha.

Veškerá prodávaná zemědělská půda (státní, z programu Půda a ostatní vlastníci) v roce 2005 představovala přibližně 141 tis. ha, tj. 3,3 % z celkového ZPF. Meziroční podíl prodeje zemědělské půdy v ČR je srovnatelný s podílem prodeje zemědělské půdy v zemích EU 15.

Tržní ceny zemědělské půdy pro zemědělské účely s výměrou nad 5 ha v roce 2005 poklesly z 3,75 Kč/m² na 3,58 Kč/m², tj. o 4,5 %. Vstup ČR do EU se v prvním roce neprojevil v nárůstu tržních cen zemědělské půdy.

Rovněž tak tržní ceny zemědělské půdy pro nezemědělské účely s výměrou do 1 ha se v roce 2005 snížily, a to z 104,24 Kč/m² v roce 2004 na 95,18 Kč/m², tj. o 8,7 % (tab. T4.9/02).

⁴⁰ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁴¹ Směrnice Rady (EHS) č. 409/1979 a směrnice Rady (EHS) č. 43/1992.

Průměrné tržní ceny zemědělských kultur za období 2000 - 2005 jsou uvedeny v příl. tab. 4.9/01.

Množství prodeje je u nejmenších pozemků největší 51,68 %, nejmenší množství prodeje je u pozemků nad 5 ha a 10 ha, v každé kategorii přibližně 1,5 % z veškerých prodeje.

T4.9/02 – Vývoj tržních cen zemědělské půdy (Kč/m²) podle velikostních kategorií prodávaných pozemků

Výměra pozemků	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾	2000 - 2005
Do 1 ha	92,14	108,78	97,14	116,68	104,24	95,18	103,54
1 - 5 ha	13,60	19,95	12,90	13,23	13,63	9,53	13,62
Nad 5 ha	4,20	5,57	3,40	3,57	3,75	3,58	3,89
Celkem	27,12	34,85	21,24	23,90	19,59	18,43	22,89

1) 1. polovina roku 2005.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Kučera (VÚZE)

Průměrné tržní ceny zemědělských kultur za období 2000 - 2005 jsou uvedeny v příl. tab. 4.9/01.

Množství prodeje je u nejmenších pozemků největší 51,68 %, nejmenší množství prodeje je u pozemků nad 5 ha a 10 ha, v každé kategorii přibližně 1,5 % z veškerých prodeje.

Průměrný nájem zemědělské půdy v ČR v roce 2005 činil 940 Kč/ha, a to u fyzických osob se zvýšil z 944 Kč/ha v roce 2004 na 1 038 Kč/ha, u právnických osob se zvýšil z 759 Kč/ha na 910 Kč/ha. Nájemné u fyzických a právnických osob se výrazně diferencuje podle výrobních oblastí (výrobní oblasti se dlouhodobě vyhodnocují) viz tab. T4.9/03, i podle členění na oblasti méně příznivé (LFA) a mimo LFA (vyhodnocují se od roku 2004), viz tab. T4.9/04.

T4.9/03 – Průměrný nájem na 1 ha pronajaté půdy podle výrobních oblastí (Kč/ha)

Výrobní oblast	Fyzické osoby			Právnické osoby		
	2004	2005 ¹⁾	meziroční index	2004	2005 ¹⁾	meziroční index
Kukuřičná	1 505	1 580	105,0	1 077	1 239	115,0
Řepařská	1 276	1 378	108,0	1 208	1 329	110,0
Bramborářská	613	705	115,0	517	672	130,0
Bramborářsko-ovesná	596	727	122,0	405	607	149,9
Horská	445	556	124,9	281	450	160,1
ČR	944	1 038	110,0	759	910	119,9

1) Odborný odhad.

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

Relativní zvýšení nájemného v bramborářsko-ovesné a horské oblasti do značné míry ovlivnily podpory, které uživatelé zemědělské půdy získali v roce 2005 v méně příznivých oblastech. Naopak plošné podpory v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti nezařazené do LFA se projevily ve zvýšení nájmu jen minimálně. Meziroční index v kukuřičné výrobní oblasti u fyzických osob je 105 a u právnických osob 115. V řepařské výrobní oblasti je meziroční index u fyzických osob 108 a u právnických osob 110.

T4.9/04 – Průměrné nájemné v oblastech LFA a mimo LFA v roce 2005¹⁾ (Kč/ha)

Oblast LFA	Fyzické osoby	Právnické osoby
Horská	600	390
Ostatní	757	615
Mimo LFA	1 479	1 230
ČR	1 038	910

1) Odborný odhad.

Pramen: Výběrové šetření FADN CZ

Zpracoval: J. Němec (VÚZE)

Průměrné nájemné ze zemědělské půdy je v ČR výrazně nižší než v okolních zemích EU. V roce 2005 průměrné nájemné v ČR v přepočtu činilo 25,19 EUR/ha (u fyzických osob 28,22 EUR/ha a u právnických osob

21,29 EUR/ha). Nájemné v Německu bylo 225,00 EUR/ha, v Rakousku 266,57 EUR/ha, na Slovensku 13,67 EUR/ha a v Maďarsku 52,99 EUR/ha.

4.10 Privatizace a restituce

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství je, až na řešení sporných případů, téměř ukončeno. V rámci správních řízení bylo do 31. 12. 2005 rozhodnuto celkem o 1 701 398 ha zemědělské a lesní půdy. Z toho bylo skutečně vydáno 1 307 427 ha, nevydáno s nárokem na náhradu prostřednictvím PF ČR bylo 127 758 ha. Z důvodů nenaplnění zákonných podmínek pozemkové úřady rozhodly o nevydání 268 414 ha.

T4.10/01 – Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství¹⁾

Ukazatel	2004		2005	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky ²⁾	231 856	100,0	231 951	100,0
Ukončené nebo téměř ukončené restituční případy	228 961	98,8	229 627	99,0
Vydaná správní rozhodnutí ³⁾	438 703	100,0	441 603	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	422 041	96,2	424 066	96,0

1) Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v platném znění, vždy k 31. 12.

2) Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.

3) K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad MZe

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Privatizace státních podniků hospodařících na zemědělské půdě

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) je v zásadě ukončena. Z původního počtu 316 státních statků, které vstoupily do privatizace, byla vyhlášena likvidace a dosud neukončena u 9 státních statků, a dále u 12 státních statků byl vyhlášen konkurz.

U státních statků byl nejrozšířenější metodou privatizace přímý prodej předem určenému nabyvateli (48,59 % případů). Z hlediska právní formy nabyvatele připadla převažující část privatizovaného státního majetku právnickým osobám.

T4.10/02 – Majetek schválených privatizačních projektů státních statků podle metod privatizace (k 31. 12. 2005)

Metoda privatizace	Majetek celkem (mil. Kč)	Podíl (%)
Veřejná dražba	1 905	6,28
Veřejná soutěž	3 375	11,13
Přímý prodej	14 734	48,59
Akciová společnost	1 616	5,33
Bezúplatný převod	8 695	28,67
Celkem	30 325	100,00

Pramen: MZe - Odbor privatizace

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Úloha Pozemkového fondu ČR ve vypořádání restitučních nároků, v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

V rámci restitucí administruje PF ČR ve vypořádání oprávněných osob ze zákona o půdě. Jedná se o nároky na náhrady (např. znehodnocení vrácených budov, za odebraný živý a mrtvý inventář).

Dále se jedná o vypořádání nároků oprávněných osob na převod pozemků. Tyto nároky vypořádává PF ČR bezúplatným převodem jiných pozemků z vlastnictví státu a správy PF ČR do vlastnictví oprávněných osob (tzv. náhradní pozemky) a zápočtem nároků oprávněných osob na převod pozemků podle § 11 odst. 2 zákona o půdě na úhradu kupní ceny pozemků při prodeji půdy podle zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. Z celkové výměry 502,4 tis. ha státní zemědělské půdy k 31. 12. 2005 bylo pronajato 491,6 tis. ha. Největší podíl připadl na právnické osoby (70,6 %), zbytek na fyzické osoby - restituenty a soukromé zemědělce. Přitom zůstalo z nejrůznějších důvodů k 31. 12. 2005 ještě 10,8 tis. ha zemědělské půdy nepronajato, což představuje 2,1 % celkové výměry státní půdy ve správě PF ČR (příl. tab. 4.10/01).

T4.10/03 – Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě PF ČR

Položka restitučních náhrad	Celkem od počátku činnosti PF ČR k 31. 12. 2005		V průběhu roku 2005
	mil. Kč	%	mil. Kč
Nároky na náhrady¹⁾			
- převzato	10 952,53	100,00	84,54
- vypořádáno	10 675,13	97,47	229,44
- zbývá vypořádat	277,40	2,53	.
Nároky na náhradní pozemky²⁾			
- převzato	7 412,60	100,00	183,75
- vypořádáno	6 072,63	81,92	1 178,77
- zbývá vypořádat	1 339,97	18,08	.

1) Podle § 18a, § 20 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě.

2) Podle § 11, odst. 2, § 17, odst. 3 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě.

Pramen: PF ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Prodej státní půdy a ostatního státního majetku

PF ČR pokračoval v roce 2005 v prodeji státní půdy, kterou spravuje, na základě zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, podle zákonem stanovených podmínek. Podrobněji viz část kap. 4.9.

Pozemkové úpravy

Pozemkové úpravy v roce 2005 zaznamenaly pro nedostatek finančních prostředků ze státního rozpočtu útlum proti požadovanému rozsahu (tab. T4.10/04). Tento stav nevytvořil potřebné záruky pro plynulou činnost pozemkových úřadů.

T4.10/04 – Stav provádění pozemkových úprav ke konci roku 2005

Pozemkové úpravy	Ukončené				Rozpracované	
	počet		výměra (ha)		počet celkem	výměra (ha)
	nově v roce 2005	celkem	nově v roce 2005	celkem		
Komplexní pozemkové úpravy	98	571	42 453	225 872	467	223 594
Jednoduché pozemkové úpravy¹⁾	127	3 063	18 257	172 506	210	42 574

1) Proti roku 2004 došlo k výraznému snížení počtu a výměr rozpracovaných JPÚ v důsledku zásadního zpřesnění evidence.

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: K. Kaulich (MZe)

T4.10/05 – Finanční zdroje pozemkových úprav podle institucí (mil. Kč)

Rok	MZe	PF ČR	SAPARD	OP Zemědělství	ŘSD	MŽP	Ostatní	Celkem
2004	695	72	200	0	55	5	1	1 028
2005	396	162	22	418	65	2	0	1 065

Pramen: Ústřední pozemkový úřad

Zpracoval: K. Kaulich (MZe)

Dodatečné finanční prostředky bylo nutné zajistit z Pozemkového fondu ČR, jejichž výše však byla nedostatečná (tab. T4.10/05).

Částečné zajištění nebo dokonce nezajištění finančních prostředků povede k nepříznivému stavu v oblasti restitucí, vytyčování pozemků a zejména při realizaci pozemkových úprav. Nebude možné zajistit plynulé

čerpání finančních prostředků ze zdrojů EU, protože nebudou připraveny, projednány a schváleny návrhy pozemkových úprav.

Samostatnou kapitolu představují pozemkové úpravy vyvolané stavbami investorů, kde se tito investoři podílejí na úhradě nákladů pozemkových úprav. Především jde o liniové stavby, u nichž je nejdůležitějším partnerem Ředitelství silnic a dálnic. V roce 2005 byla připravena k uzavření rovněž smlouva mezi MZe - Ústředním pozemkovým úřadem a Správou železniční dopravní cesty. Podobné smlouvy bude třeba uzavřít i s investory průmyslových zón, aby mohly být získány další finanční prostředky.

5 Agrární produkce a její balance

5.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

5.1.1 Obiloviny

Světová produkce obilovin celkem⁴² (bez rýže) pro marketingový rok 2005/06 by měla být 1 588,6 mil. t, tedy meziročně nižší o 36,57 mil. t (2,3 %). Při předpokládaném zvýšení spotřeby o 14,13 mil. t (0,9 %) by mělo dojít k meziročnímu snížení konečných zásob o 15,16 mil. t (4,6 %). Podíl konečných zásob na spotřebě, který v marketingovém roce 2004/05 činil 20,7 %, by měl být v marketingovém roce 2005/06 na úrovni 19,6 %. Předpokládá se meziroční zvýšení podílu produkce pšenice na celkovém objemu produkce obilovin z 37,9 % na 39,4 % na úkor ostatních obilovin (obiloviny bez pšenice a rýže). Zároveň se očekává meziroční zvýšení podílu pšenice na celkové spotřebě obilovin (z 38,6 % na 39,1 %).

Světová produkce pšenice pro marketingový rok 2005/06 předpokládána⁴³ na úrovni 626,8 mil. t by měla být meziročně vyšší o 10,5 mil. t (1,7 %). Nejvyšší podíl na světové produkci pšenice se předpokládá, stejně jako v předchozím roce, u EU 25 (19,6 %), Číny (15,5 %) a SNS⁴⁴ (14,6 %). Nejvýraznější meziroční množstevní nárůst produkce pšenice se podle předběžných údajů očekává u SNS 12 (5,17 mil. t), Číny (5,05 mil. t) a Ruska (2,20 mil. t). Předpokládané meziroční zvýšení světové spotřeby pšenice o 14,55 mil. t (2,4 %) převyšuje o 4,0 mil. t nárůst produkce a projeví se snížením konečných zásob o 7,01 mil. t (4,7 %). Konečné zásoby by tak měly být na úrovni 22,9 % spotřeby marketingového roku 2005/06 proti 24,6 % spotřeby marketingového roku 2004/05.

Odhad světové produkce ostatních obilovin⁴⁵ (bez pšenice a rýže) ze sklizně roku 2005 (961,8 mil. t) je o 47,33 mil. t meziročně nižší (4,7 %). Nejvýznamnějším producentem s podílem 31,1 % na světové produkci zůstává USA s 298,74 mil. t (z toho je 282,26 mil. t kukuřice), jako další se 14,8 % světové produkce podílí Čína se 142,1 mil. t (s meziročním nárůstem 3,85 mil. t) a EU 25 s 13,7 % podílem (s meziročním snížením produkce o 18,92 mil. t). Předpokládané mírné snížení světové spotřeby ostatních obilovin (bez pšenice a rýže) o 0,42 mil. t (0,04 %) spolu s poklesem produkce se projeví meziročním snížením světových konečných zásob na 169,36 mil. t, tj. o 8,15 mil. t (4,6 %), tzn. na úroveň 17,5 % světové spotřeby.

Vysoká světová produkce obilovin pro marketingový rok 2004/05, na které se výrazně podílela EU 25, změnila charakter světového trhu s obilovinami. Převládající nabídka nad poptávkou, který srazil ceny obilovin již v počátku marketingového roku 2004/05, vedl k nárůstu zásob a udržel měsíční ceny pšenice i kukuřice na meziročně nižší úrovni v průběhu celého marketingového roku 2004/05 a v prvních měsících marketingového roku 2005/06. Měsíční průměry světové ceny pšenice se udržely na meziročně nižší úrovni celé první pololetí marketingového roku 2005/06. V nárůstu cenové úrovně kukuřice, reprezentující krmné obilí, nad 100 USD/t se již v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 projevilo očekávané opětovné převýšení světové spotřeby ostatních obilovin nad produkcí (výjimkou byl v posledních šesti letech marketingový rok 2004/05) a předpokládané meziroční snížení podílu konečných zásob na spotřebě z 18,3 % na 17,5 %.

Vývoj světové ceny pšenice, reprezentované cenou pšenice US, No. 2, SRW, FOB Gulf a světové ceny krmných obilovin, reprezentovaných kukuřicí US, No. 3, žlutá, FOB Gulf, je dokumentován v následujícím grafu. Ve znázornění v USD/t a Kč/t je patrný vliv přepočtu ceny měsíčním kurzem ČNB.

Trh s obilovinami se v EU 25 v posledních dvou marketingových letech vyznačuje výraznou převahou nabídky nad poptávkou. První marketingový rok byl poznamenán extrémně vysokou produkcí obilovin ze sklizně roku 2004, na které se významně podílely (22,2 %) nové členské státy. Produkce obilovin celkem je pro marketingový rok 2004/05 odhadována⁴⁶ meziročně vyšší o 26,0 % (59 148 tis. t) zhruba na úroveň 286,4 mil. t. Množstevně nejvyšší zhruba o 26 633,0 tis. t (27,2 %) byl meziroční nárůst produkce pšenice, následovaný kukuřicí o 13 312 tis. t (34,2 %) a ječmenem o 7 097 tis. t (13,0 %). Přes meziroční zvýšení vývozu došlo k výraznému navýšení konečných zásob, které přešly do nabídky pro marketingový rok 2005/06. Proti

⁴² USDA, March 2006.

⁴³ USDA, March 2006.

⁴⁴ Bez baltických států.

⁴⁵ USDA, March 2006.

⁴⁶ COCERAL, December 2005, March 2006.

čerpání finančních prostředků ze zdrojů EU, protože nebudou připraveny, projednány a schváleny návrhy pozemkových úprav.

Samostatnou kapitolu představují pozemkové úpravy vyvolané stavbami investorů, kde se tito investoři podílejí na úhradě nákladů pozemkových úprav. Především jde o liniové stavby, u nichž je nejdůležitějším partnerem Ředitelství silnic a dálnic. V roce 2005 byla připravena k uzavření rovněž smlouva mezi MZe - Ústředním pozemkovým úřadem a Správou železniční dopravní cesty. Podobné smlouvy bude třeba uzavřít i s investory průmyslových zón, aby mohly být získány další finanční prostředky.

5 Agrární produkce a její balance

5.1 Rostlinná produkce celkem a podle rozhodujících komodit

5.1.1 Obiloviny

Světová produkce obilovin celkem⁴² (bez rýže) pro marketingový rok 2005/06 by měla být 1 588,6 mil. t, tedy meziročně nižší o 36,57 mil. t (2,3 %). Při předpokládaném zvýšení spotřeby o 14,13 mil. t (0,9 %) by mělo dojít k meziročnímu snížení konečných zásob o 15,16 mil. t (4,6 %). Podíl konečných zásob na spotřebě, který v marketingovém roce 2004/05 činil 20,7 %, by měl být v marketingovém roce 2005/06 na úrovni 19,6 %. Předpokládá se meziroční zvýšení podílu produkce pšenice na celkovém objemu produkce obilovin z 37,9 % na 39,4 % na úkor ostatních obilovin (obiloviny bez pšenice a rýže). Zároveň se očekává meziroční zvýšení podílu pšenice na celkové spotřebě obilovin (z 38,6 % na 39,1 %).

Světová produkce pšenice pro marketingový rok 2005/06 předpokládána⁴³ na úrovni 626,8 mil. t by měla být meziročně vyšší o 10,5 mil. t (1,7 %). Nejvyšší podíl na světové produkci pšenice se předpokládá, stejně jako v předchozím roce, u EU 25 (19,6 %), Číny (15,5 %) a SNS⁴⁴ (14,6 %). Nejvýraznější meziroční množstevní nárůst produkce pšenice se podle předběžných údajů očekává u SNS 12 (5,17 mil. t), Číny (5,05 mil. t) a Ruska (2,20 mil. t). Předpokládané meziroční zvýšení světové spotřeby pšenice o 14,55 mil. t (2,4 %) převyšuje o 4,0 mil. t nárůst produkce a projeví se snížením konečných zásob o 7,01 mil. t (4,7 %). Konečné zásoby by tak měly být na úrovni 22,9 % spotřeby marketingového roku 2005/06 proti 24,6 % spotřeby marketingového roku 2004/05.

Odhad světové produkce ostatních obilovin⁴⁵ (bez pšenice a rýže) ze sklizně roku 2005 (961,8 mil. t) je o 47,33 mil. t meziročně nižší (4,7 %). Nejvýznamnějším producentem s podílem 31,1 % na světové produkci zůstává USA s 298,74 mil. t (z toho je 282,26 mil. t kukuřice), jako další se 14,8 % světové produkce podílí Čína se 142,1 mil. t (s meziročním nárůstem 3,85 mil. t) a EU 25 s 13,7 % podílem (s meziročním snížením produkce o 18,92 mil. t). Předpokládané mírné snížení světové spotřeby ostatních obilovin (bez pšenice a rýže) o 0,42 mil. t (0,04 %) spolu s poklesem produkce se projeví meziročním snížením světových konečných zásob na 169,36 mil. t, tj. o 8,15 mil. t (4,6 %), tzn. na úroveň 17,5 % světové spotřeby.

Vysoká světová produkce obilovin pro marketingový rok 2004/05, na které se výrazně podílela EU 25, změnila charakter světového trhu s obilovinami. Převládající nabídka nad poptávkou, který srazil ceny obilovin již v počátku marketingového roku 2004/05, vedl k nárůstu zásob a udržel měsíční ceny pšenice i kukuřice na meziročně nižší úrovni v průběhu celého marketingového roku 2004/05 a v prvních měsících marketingového roku 2005/06. Měsíční průměry světové ceny pšenice se udržely na meziročně nižší úrovni celé první pololetí marketingového roku 2005/06. V nárůstu cenové úrovně kukuřice, reprezentující krmné obilí, nad 100 USD/t se již v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 projevilo očekávané opětovné převýšení světové spotřeby ostatních obilovin nad produkcí (výjimkou byl v posledních šesti letech marketingový rok 2004/05) a předpokládané meziroční snížení podílu konečných zásob na spotřebě z 18,3 % na 17,5 %.

Vývoj světové ceny pšenice, reprezentované cenou pšenice US, No. 2, SRW, FOB Gulf a světové ceny krmných obilovin, reprezentovaných kukuřicí US, No. 3, žlutá, FOB Gulf, je dokumentován v následujícím grafu. Ve znázornění v USD/t a Kč/t je patrný vliv přepočtu ceny měsíčním kurzem ČNB.

Trh s obilovinami se v EU 25 v posledních dvou marketingových letech vyznačuje výraznou převahou nabídky nad poptávkou. První marketingový rok byl poznamenán extrémně vysokou produkcí obilovin ze sklizně roku 2004, na které se významně podílely (22,2 %) nové členské státy. Produkce obilovin celkem je pro marketingový rok 2004/05 odhadována⁴⁶ meziročně vyšší o 26,0 % (59 148 tis. t) zhruba na úroveň 286,4 mil. t. Množstevně nejvyšší zhruba o 26 633,0 tis. t (27,2 %) byl meziroční nárůst produkce pšenice, následovaný kukuřicí o 13 312 tis. t (34,2 %) a ječmenem o 7 097 tis. t (13,0 %). Přes meziroční zvýšení vývozu došlo k výraznému navýšení konečných zásob, které přešly do nabídky pro marketingový rok 2005/06. Proti

⁴² USDA, March 2006.

⁴³ USDA, March 2006.

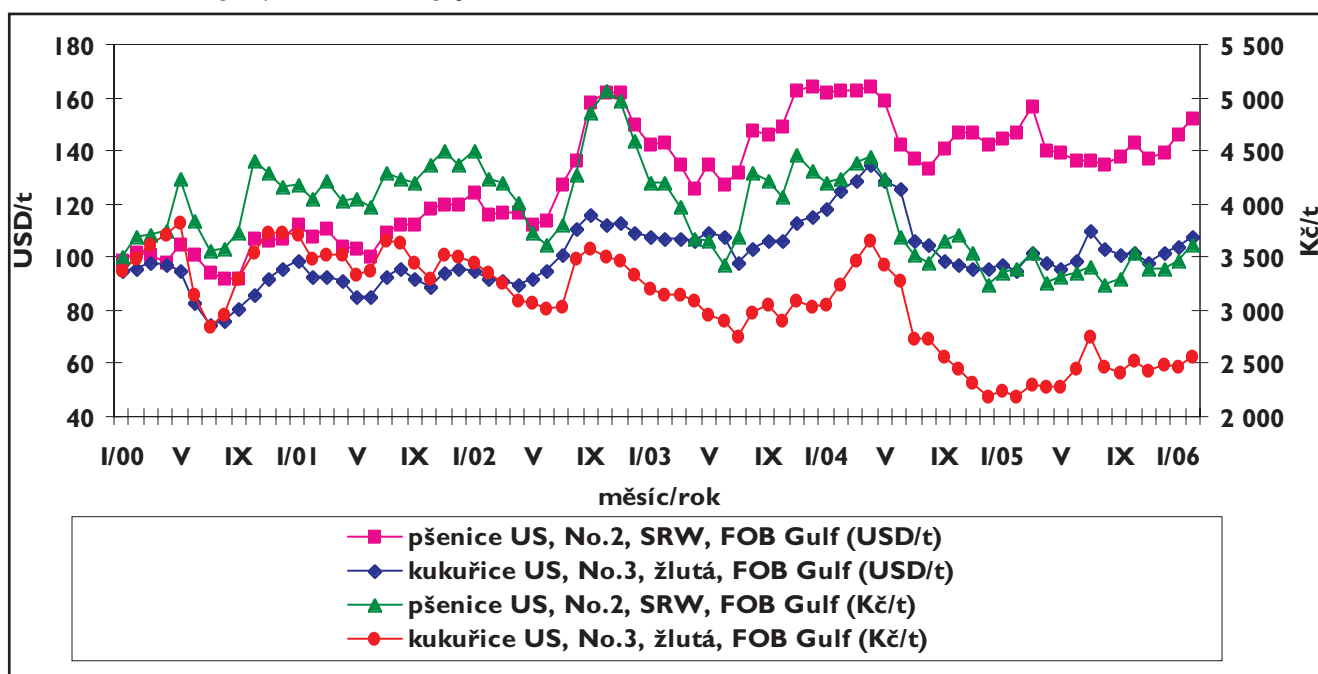
⁴⁴ Bez baltických států.

⁴⁵ USDA, March 2006.

⁴⁶ COCERAL, December 2005, March 2006.

extrémní produkci roku 2004 se ze sklizně roku 2005 předpokládá meziroční snížení produkce obilovin celkem o 33 167 tis. t (11,6 %) na úroveň 253,2 mil. t. Předpokládá se 23,5% podíl EU 10 na celkové produkci obilovin, přičemž podíl pšenice by měl být 19,3 %, ječmene 17,4 % a kukuřice 28,1 %. Ke snížení produkce došlo v důsledku extrémního sucha především v jižně položených státech EU - Španělsku (o 10 715 tis. t, tj. 45,3 %) a Portugalsku (o 592 tis. t, tj. 51,7 %), zčásti také ve Francii (o 6 222 tis. t, tj. 9 %) a v Itálii (o 2 693 tis. t, tj. 13,2 %). Vzhledem k vysokým zásobám obilovin ze sklizně roku 2004, včetně intervenčních zásob, a produkci roku 2005, která je i přes meziroční snížení nadprůměrná, nabídka obilovin nadále výrazně převyšuje předpokládanou spotřebu.

Graf T5.1/01 – Vývoj světové ceny pšenice a kukuřice¹⁾

1) Nejnížší reprezentativní ceny pro nejbližší termín lodění, ceny volně loženého zboží, bez dovozního cla v USD/t a v přepočtu na Kč/t měsíčním kurzem ČNB.

Pramen: Oil World

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

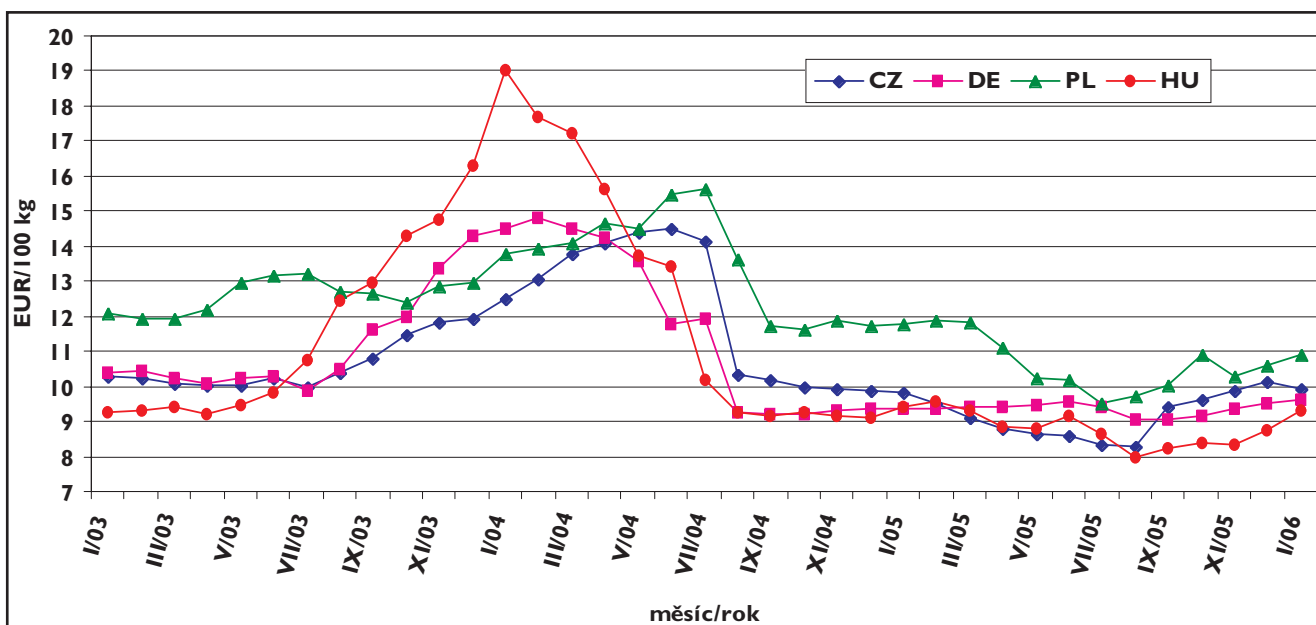
Po prudkém propadu, kterým reagovaly ceny na extrémně vysokou produkci obilovin pro marketingový rok 2004/05 v EU 25 již v počátku žní, se v dalších měsících tempo snižování CZV zpomalilo. V závěru první poloviny marketingového roku 2004/05 ceny hlavních obilovin téměř stabilizovaly, a to převážně na úrovni pod intervenční cenou. Upřesnění odhadů objemu produkce ze sklizně roku 2004, zveřejněných v počátku roku 2005, však vyvolalo další snižování CZV (s odchylkami v jednotlivých zemích a komoditách), ale již ve zpomaleném tempu. Snížení zásob (vč. intervenčních) vývozem a předpoklad nižší produkce obilovin ze sklizně roku 2005 zastavilo v závěru marketingového roku 2004/05 cenový propad. Krátkodobě stabilizované nízké ceny začaly pozvolna narůstat v období po sklizni roku 2004 v souvislosti s oživením trhu s obilovinami v EU, ke kterému došlo zčásti prostřednictvím vývozu do třetích zemí, zčásti intraobchodem, jehož důležitou součástí se stal prodej krmných obilovin v rámci nabídkových řízení na nenasycený španělský trh. Cenový vývoj hlavních obilovin ve vybraných zemích, podmíněný situací na obilném trhu, je dokumentován v následujících grafech. Jedná se o měsíční průměrné ceny získané propočtem cen z týdenního sledování ZMP.

Průměrná roční CZV pšenice potravinářské⁴⁷ byla v marketingovém roce 2004/05 i v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 ve sledovaných zemích (s výjimkou Polska) pod úrovní základní intervenční ceny (101,31 EUR/t). V marketingovém roce 2004/05 zaznamenalo nejvyšší meziroční procentní snížení ročního průměru CZV Maďarsko (37,6 %), následované Německem (26,0 %), ČR (20,0 %) a Polskem (12,2 %). Ze sledovaných států si Polsko udrželo nejvyšší CZV po celé období marketingového roku 2004/05 a s výjimkou července a srpna 2005 zachovává i nadále CZV pšenice potravinářské nad 10 EUR/100 kg.

Také u ječmene krmného, reprezentanta krmného obilí, zaznamenalo v marketingovém roce 2004/05 nejvyšší meziroční propad ročního průměru CZV Maďarsko (24,0 %), následované Německem (17,5 %), Polskem (10,8 %) a ČR (7,9 %). Nejvyšší cenovou úroveň ječmene krmného si ze sledovaných zemí v průběhu marketingového roku 2004/05 i v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 udrželo Polsko.

⁴⁷ Aritmetický průměr.

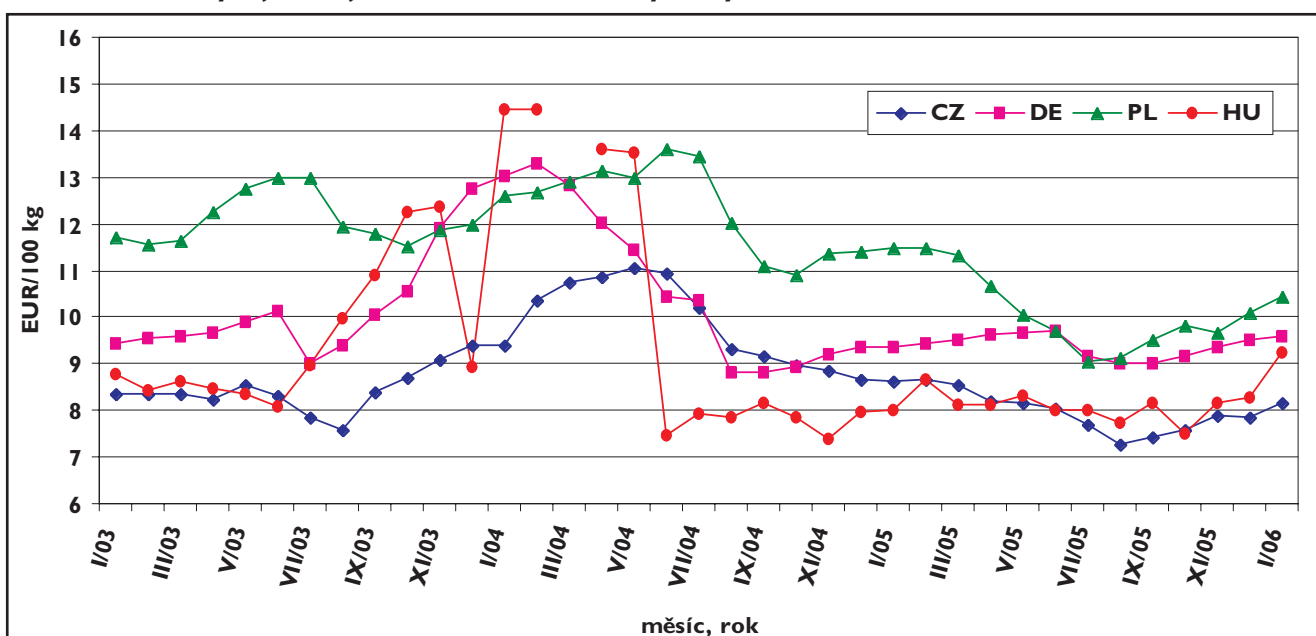
Graf T5.1/02 – Vývoj CZV pšenice potravinářské ve vybraných zemích

Pramen: ZMP

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Graf T5.1/03 – Vývoj CZV ječmene krmného ve vybraných zemích

Údaj za III/04 Maďarsko není k dispozici.

Pramen: ZMP

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

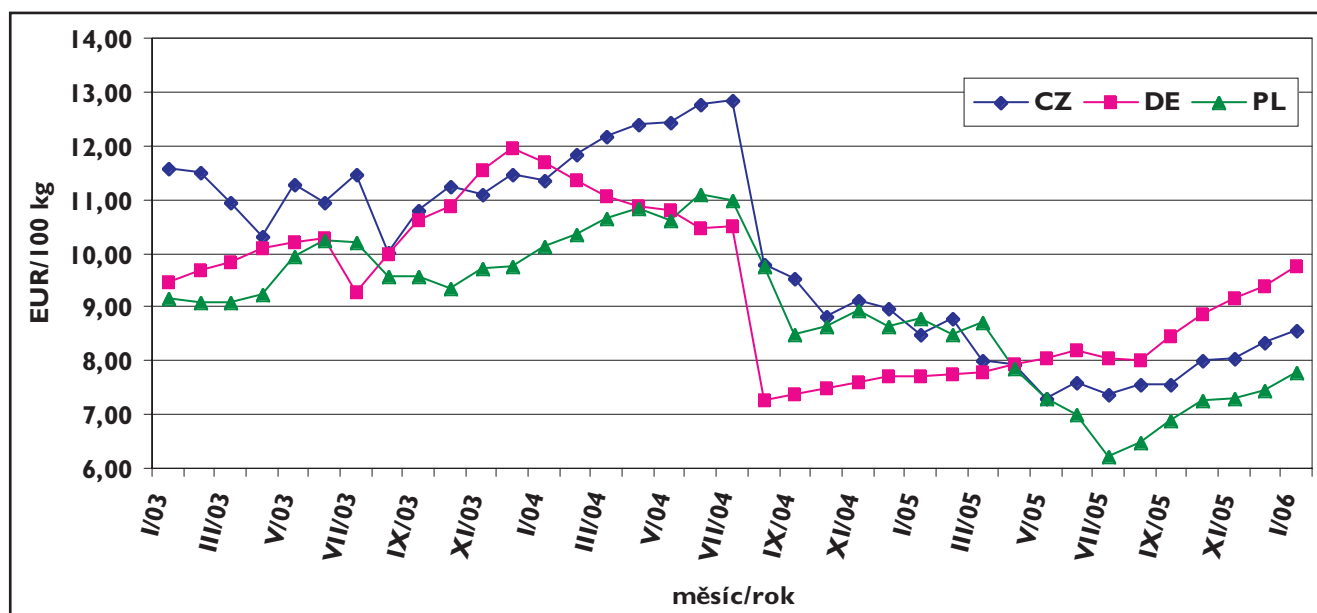
CZV žita byla ze sledovaných zemí dlouhodobě nejvyšší v ČR, kde byl nutný dovoz kvalitního potravinářského žita, zatímco Německo a Polsko mělo k dispozici vysoké zásoby. CZV německého žita zaznamenala růst až v průběhu prvního pololetí marketingového roku 2005/06 v důsledku snižování zásob prodejem v rámci nabídkových řízení na prodej do třetích zemí, na španělský trh i na trh Společenství včetně prodeje za účelem zpracování na bioetanol. CZV německého žita po hlubokém meziročním propadu ročního průměru v marketingovém roce 2004/05 (o 26,7 %) v průběhu prvního pololetí roku 2005/06 výrazně převýšila cenu v ČR i v Polsku.

V ČR se po rekordně vysoké produkci obilovin (8 783,8 tis. t) ze sklizně roku 2004 (druhá nejvyšší od roku 1990) výrazně změnil charakter trhu s obilovinami. Nabídka obilovin v marketingovém roce 2004/05 vysoce převyšovala poptávku, a to nejen v ČR, ale v celé EU 25 a byla příčinou prudkého cenového propadu obilovin již ve sklizňových měsících roku 2004. V očekávání zvýšení cenové hladiny prostřednictvím prvního

intervenčního nákupu SZIF podle pravidel EU nevyužili producenti prodejní možnosti v období sklizně a bezprostředně po sklizni. První intervenční nákup obilovin podle nových parametrů, započatý v listopadu 2004, narazil na nedostatek skladovacích kapacit pro tak vysokou nabídku. Možnosti vývozu v rámci EU byly omezené všeobecně vysokou produkcí, možnosti mimo rámec EU zase vnitrozemskou polohou ČR a vysokými náklady na dopravu do přístavů. Klesající trend CZV obilovin v ČR pokračoval. Do druhého pololetí marketingového roku 2004/05 vstupovala ČR s vysokým převysed nabídky obilovin (zvláště pšenice) na poptávku a nízkými cenami. Napjatá situace si vyžádala opatření EK pro stabilizaci trhu (vyhlášení speciálních nabídkových řízení na prodej obilovin do určitých třetích zemí, prodloužení lhůty pro převzetí nabídek do intervenčního nákupu, zajištění přesunu části intervenčních zásob - 242,34 tis. t - do skladů v Německu a Belgii). V důsledku stabilizačních opatření a nižší ceny většiny obilných druhů (proti okolním zemím) došlo v závěru marketingového roku 2004/05 k mírnému oživení trhu a k cenové stabilizaci. V I. polovině roku 2005 vykazovaly podle ČSÚ⁴⁸ ceny obilovin ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku propad o 32,0 %, z toho pšenice celkem 36,4 % (pšenice potravinářská 38,0 %, pšenice krmná 33,5 %). Cenový propad u ječmene celkem byl nižší, a to o 28,6 % (ječmen sladovnický o 10,2 %, ječmen potravinářský o 24,2 %, ječmen krmný o 26,4 %). K největšímu propadu o 38,9 % došlo u žita. Přestože ČR byla v prodeji obilovin v rámci speciálních tendrů velmi úspěšná a také prodej obilovin v rámci EU 25 v marketingovém roce 2004/05 (převážně v jeho druhém pololetí) významně meziročně vzrostl (na více než dvojnásobek), podíl konečných zásob obilovin celkem na domácí spotřebě činil 28,7 %.

Do marketingového roku 2005/06 vstupovaly obiloviny s extrémně vysokými zásobami, nízkou úrovní CZV a předpokladem další nadprodukce obilovin. V osevních plochách obilovin celkem pro sklizeň roku 2005 v ČR došlo, ve srovnání s předchozím marketingovým rokem, pouze k minimálnímu úbytku (0,9 %) a ani struktura obilovin se významně nezměnila. Mírný meziroční úbytek osevní plochy pšenice (o 4,9 %, 42,7 tis. ha) byl kompenzován zvýšením plochy ječmene (o 11,2 %, 52,5 tis. t). K meziročnímu snížení ploch došlo u žita (o 20,8 %, 12,3 tis. ha), ova (o 11,8 %, 6,9 tis. ha) a kukuřice na zrno (o 8,9 %, 7,8 tis. ha). Naopak triticales zaznamenalo další nárůst plochy (o 3,2 %, 2,0 tis. ha). Osevní plochy obilovin pro sklizeň roku 2005 zaujímaly 60 % celkové osevní plochy v ČR.

Graf T5.1/04 – Vývoj CZV žita ve vybraných zemích

Pramen: ZMP

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Odhad sklizně obilovin celkem⁴⁹ v roce 2005 avizoval další produkci převyšující 8 mil. t. Skutečně dosažená produkce obilovin⁵⁰ (7 659,9 tis. t) byla sice nižší než publikovaný odhad i nižší v meziročním srovnání (o 12,8 %, 1 124 tis. t), přesto přesahovala průměrnou produkci posledních pěti let o 638,1 tis. t (9,1 %). K meziročnímu snížení produkce došlo, při téměř shodné produkční ploše v obou letech, v důsledku meziročního snížení hektarového výnosu o 12,9 %. Výnos obilovin byl ovlivněn nepříznivým počasím v jarních měsících a v průběhu žní, které se prodloužily až do září. Nadprodukce a hlavně vysoké zásoby obilovin z předchozího marketingového roku daly, pro marketingový rok 2005/06 při předpokladu stabilizované

⁴⁸ ČSÚ, Indexy cen zemědělských výrobků, červen 2005.

⁴⁹ ČSÚ, Informace o odhadech výnosů a sklizni vybraných zemědělských plodin v ČR podle stavu k 15. září 2005.

⁵⁰ ČSÚ, Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin za rok 2005.

spotřeby, základ další přebytkové bilanci obilovin. Pokud bude naplněn očekávaný objem intervenčního nákupu a vývozu obilovin, měly by se zásoby meziročně snížit o 27,4 % (486,6 tis. t) na 1 288,5 tis. t (21,3 % domácí spotřeby).

T5.1/01 – Bilance výroby a spotřeby obilovin celkem

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06 ¹⁾	Meziroční index
Počáteční zásoba	tis. t	1 014,9	1 775,1	174,90
Produkční plocha	tis. ha	1 609,4	1 611,5	100,13
Hektarový výnos	t/ha	5,46	4,75	87,00
Výroba	tis. t	8 783,8	7 659,9	87,20
Dovoz	tis. t	63,5	70,0	110,24
Celková nabídka	tis. t	9 862,2	9 505,0	96,38
Domácí spotřeba celkem	tis. t	6 196,5	6 061,5	97,82
Vývoz	tis. t	1 152,7	1 725,0	149,65
Intervenční nákup ²⁾	tis. t	907,9	600,0	66,09
Prodej intervenčních zásob	tis. t	170,0	170,0	100,00
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	737,9	430,0	58,27
Celková poptávka	tis. t	8 087,1	8 216,5	101,60
Konečná zásoba	tis. t	1 775,1	1 288,5	72,59

1) Odhad, s výjimkou údajů o sklizni.

2) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

Kvalita obilovin ze sklizně roku 2005 byla ovlivněna nepříznivým průběhem počasí ve vegetačním období a v prodloužené deštivé sklizni. Podle výsledků monitoringu kvality vykázala pšenice potravinářská průměrné hodnoty s tím, že podprůměrné hodnoty byly vykazány především u čísla poklesu⁵¹ a u objemové hmotnosti⁵². Přesto by 30 až 40 % pšenice mělo splňovat požadavky pro potravinářské užití i pro intervenční nákup. Kvalita žita byla hodnocena jako podprůměrná a pro potravinářské účely by mělo být využitelných pouze 100 až 120 tis. t. Kvalita ječmene sladovnického byla hodnocena již podle nové normy (ČSN 46-1100-5, platné od 1. 1. 2006). Podle výsledků monitoringu parametry ČSN splnilo zhruba 24 % vzorků, po úpravě tříděním 36 %, což znamená zajištění potřeb našeho sladovnického průmyslu kvalitní surovinou z domácí produkce.

Také pro marketingový rok 2005/06 byly vyhlášeny speciální tendry na prodej obilovin z intervenčních zásob SZIF (vč. zásob uskladněných v Německu a v Belgii) do určených třetích zemí a na prodej na trh Společenství. V první polovině marketingového roku 2005/06 pokračoval úspěšně také prodej obilovin v rámci intraobchodu EU. Intervenční nákup obilovin započal 1. listopadu 2005 a do konce roku 2005 bylo SZIF převzato 67 tis. t obilovin, z toho 41 tis. t pšenice, 13 tis. t ječmene a 13 tis. t kukuřice. Základní pravidla intervenčního nákupu zůstala, s výjimkou posuzování kvality, nezměněna. Nařízením Komise (ES) č. 1068/2005, které stanovuje limity pro obsah kontaminujících látek v obilovinách vč. limitu pro mykotoxiny v zru, bylo novelizováno nařízení Komise (ES) č. 824/2000. Povinnost kontroly limitu kontaminujících látek u obilovin v rámci intervenčního nákupu ze sklizně marketingového roku 2005/06 se týká intervenčních agentur členských států EU, tedy také SZIF.

Zahraniční obchod s obilovinami (vč. intraobchodu v rámci EU) byl v marketingovém roce 2004/05 výrazně poznamenán nadprodukcí obilovin v celé EU 25. V průběhu prvního pololetí marketingového roku byly vývozní možnosti velmi nízké, trh oživil teprve po výrazném snížení CZV a v návaznosti na vyhlášené tendry. Převaha vývozu se uskutečnila v poslední třetině marketingového roku 2004/05. Dovoz obilovin byl naproti tomu výraznější v období od července do prosince roku 2004. Vývoz v marketingovém roce 2004/05 převýšil dovoz o 1 089,2 tis. t. Největší objem dovozů se v marketingovém roce 2004/05 uskutečnil v rámci EU (98,0 %), nejvyšší podíl byl ze Slovenska 44,7 % a z Polska 35,6 %. Z vývozu směřovalo do států EU 83,9 %, nejvyšší objemy obchodů směřovaly do Německa (53,7 %, převažovala pšenice) a Polska (14,6 %, převažovala pšenice). Také v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 silně převažoval vývoz nad dovozem a v počátku roku 2006 vše nasvědčovalo tomu, že očekávaný objem vývozu bude naplněn. V první polovině marketingového roku 2005/06 se, stejně jako v předchozím roce, většina dovozů uskutečnila v rámci EU, z toho 90,6 % ze Slovenska. U vývozu se, ve srovnání s předchozím marketingovým rokem, podíl zahraničního obchodu v rámci EU v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 snížil a činil 63,7 %. Nejvyšší objem vývozu směřoval do Německa (47,6 %) a Jordánska (27,6 %).

⁵¹ Číslo poklesu souvisí s hodnocením potravinářské kvality zrna. Nízké číslo poklesu je znamením snížené pekařské kvality.

⁵² Objemová hmotnost je ukazatelem výtěžnosti při mlýnském zpracování. Určuje se jako hmotnost 1 litru zrna.

Po propadu cen v průběhu marketingového roku 2004/05 zaznamenaly obiloviny další cenový pokles již ve sklizňových měsících marketingového roku 2005/06. Teprve v důsledku postupného odčerpávání přebytku se v průběhu první poloviny tohoto marketingového roku CZV obilovin stabilizovala a v závěru roku 2005 se přiblížila k úrovni základní intervenční ceny (101,31 EUR/t).

Do meziročního zvýšení odhadu celkových nákladů⁵³ na 1 ha obilovin se promítá cenový nárůst většiny vstupů do zemědělství. Celkový index cen vstupů do zemědělství vykázaný ČSÚ dosáhl v roce 2005 hodnoty 104,0 a celkový index výrobků a služeb běžně spotřebovaných v zemědělství 104,1. Meziroční změna výrobních nákladů na 1 t výrobku je ovlivňována také změnou hektarových výnosů. Meziroční snížení hektarových výnosů ze sklizně roku 2005 se projevilo v růstu výrobních nákladů u žita (35,6 %), jarního ječmene (31,7 %), i ozimé pšenice (23,1 %). Naopak meziroční snížení výrobních nákladů se předpokládá u kukuřice na zrno (12,8 %), u které došlo k meziročnímu zvýšení hektarového výnosu. Důsledky výrazného propadu cen v roce 2005 a zvýšených nákladů většiny obilnin druhů budou částečně kompenzovány meziročně zvýšenou úrovní přímých plateb.

Výrazně přebytková bilance pšenice pro marketingový rok 2004/05 byla způsobena extrémně vysokou produkcí ze sklizně roku 2004. Hlavní příčinou vysoké produkční úrovně byl dlouhodobě nejvyšší průměrný hektarový výnos pšenice 5,84 t/ha. Produkce pšenice přesáhla předpokládanou domácí spotřebu o 1 798 tis. t. Převis nabídky nad poptávkou byl v průběhu marketingového roku 2004/05 postupně pomalu snižován intervenčním nákupem, prodejem pšenice ve speciálních tendrech pro vývoz intervenčních zásob do určených třetích zemí a v závěru marketingového roku, po výrazném cenovém propadu pod cenu v okolních zemích, také vývozem v rámci EU. Konečné zásoby však zůstaly vysoké a jejich podíl na domácí spotřebě činil 30,2 %. Meziročně mírné snížení produkční plochy (o 4,95 %) a nižší hektarový výnos pšenice (o 13,5 %) daly základ nižší produkci ze sklizně roku 2005. Přesto je produkce o 123,6 tis. t vyšší než průměr posledních pěti let. Vysoké zásoby pšenice z předchozího marketingového roku a mírně nadprůměrná produkce jsou základem nabídky pro marketingový rok 2005/06. Při očekávaném meziročním snížení dovozu by mělo dojít k mírnému meziročnímu snížení celkové nabídky. Vzhledem k lepším vývozním možnostem marketingového roku 2005/06 se předpokládá, v porovnání s předchozím marketingovým rokem, snížení nabídky pšenice do intervenčního nákupu a nárůst vývozu (vč. intraobchodu v EU). Vývozy za první pololetí marketingového roku tento trend potvrzují, za toto období byl vyvezen mírně vyšší objem pšenice (o 1,1 %) nežli v celém marketingovém roce 2004/05. Z celkového vyvezeného množství směřovalo 49,8 % do států EU 25. Bilance pšenice pro marketingový rok 2005/06 předpokládá meziroční snížení podílu konečných zásob na domácí spotřebě z 30,2 na 23,8 %.

Klesající trend CZV pšenice potravinářské i krmné, zaviněný vysokým převisem nabídky nad poptávkou v marketingovém roce 2004/05 pokračoval ještě v počátku marketingového roku 2005/06. V důsledku oživení trhu vývozem, i v souvislosti s uvolněním skladů SZIF přesunem části intervenčních zásob do zahraničí, se CZV pšenice potravinářské začala zvolna zotavovat, zatímco CZV pšenice krmné v průběhu zimních měsíců stabilizovala.

Také v bilanci ječmene celkem převyšovala nabídka pro marketingový rok 2004/05 nad poptávkou. Vzhledem k všeobecné nadprodukci obilovin byly i u ječmene problémy s odbytem. K oživení tempa vývozu došlo, stejně jako u pšenice, až ve druhé polovině marketingového roku. V meziročním srovnání dosáhl vývoz za marketingový rok 2004/05 navýšení o 63,5 tis. t, přičemž 84,3 % směřovalo na trh EU. Část ječmene byla z vnitřního trhu odčerpána intervenčním nákupem. Přesto měly konečné zásoby nezvykle vysokou úroveň 493,0 tis. t, což odpovídalo 27,5 % podílu na domácí spotřebě.

Na meziročním zvýšení celkové plochy ječmene pro marketingový rok 2005/06 o 52,5 tis. ha (11,2 %) se podílel ječmen jarní nárůstem plochy na 396,7 tis. ha (o 43,3 tis. ha, 12,3 %) i ječmen ozimý nárůstem plochy na 124,8 tis. ha (o 9,2 tis. ha, 8 %). Zvýšení pěstební plochy pomohlo, i při meziročním snížení výnosu, zajistit produkci jen o málo nižší (5,8 %) než byla produkce ze sklizně roku 2004.

Vysoké zásoby ječmene, převedené z marketingového roku 2004/05, spolu s produkcí ze sklizně roku 2005 a předpokladem nízkého objemu dovozu byly základem celkové nabídky, která převýšila nabídku marketingového roku 2004/05. Vzhledem k předpokládanému objemu domácí spotřeby dává nabídka ječmene, jehož CZV je nižší než v okolních zemích, v marketingovém roce 2005/06 zvýšené možnosti vývozu a předpoklad meziročně vyšší nabídky do intervenčního nákupu. Průběh vývozu v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 tyto předpoklady potvrzuje, do konce roku 2005 bylo vyvezeno 84,9 % objemu vývozu za celý marketingový rok 2004/05. Do ostatních zemí EU 25 směřovalo z uvedeného objemu 93,2 %. Z celkového objemu ječmene vyvezeného v prvním pololetí 2005/06 byla převaha (65,8 %) prodána do Německa. Tempo vývozu sladu (CN 1107 1099) bylo v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 naopak pomalejší než v předchozím roce a do konce roku 2005 bylo vyvezeno pouze 40,2 % objemu vývozu za marketingový rok 2004/05. Největšími odběrateli sladu v marketingovém roce 2004/05 bylo Polsko (44,5 %), Rusko (22,9 %) a Rakousko (5,2 %), v prvním pololetí marketingového roku 2005/06 opět Polsko (43,3 %), Rusko (12,54 %) a Německo (11,4 %).

⁵³ Výběrové šetření o nákladovosti zemědělských výrobků v síti FADN.

Pro marketingový rok 2004/05 zaznamenalo žito již podruhé po sobě nárůst ploch. Při současně ojediněle vysokém výnosu (5,29 t/ha) dosáhla produkce žita nejvyšší objem od roku 1990. Potřeba dovozu potravinářsky kvalitního žita se proti předchozím několika letům výrazně snížila a po několika letech oživil vývoz žita. V posledních letech neobvykle vysoké konečné zásoby žita, jejichž podíl na domácí spotřebě marketingového roku 2004/05 činil 44,0 %, přešly do nabídky pro marketingový rok 2005/06. Pro marketingový rok 2005/06 zaznamenala plocha žita více než 20% meziroční snížení, stejně jako hektarový výnos a produkce se snížila o 37,2 %. Celková nabídka žita pro marketingový rok 2005/06 jen o málo nižší než nabídka předchozího roku, ale podprůměrná kvalita si vyžádá meziroční zvýšení dovozu potravinářsky kvalitní suroviny.

T5.1/02 – Bilance výroby a spotřeby pšenice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	552,90	981,60	177,54
Produkční plocha	tis. ha	863,20	820,40	95,04
Hektarový výnos	t/ha	5,84	5,05	86,47
Výroba	tis. t	5 042,50	4 145,00	82,20
Dovoz (EU + třetí země)	tis. t	32,30	25,00	77,40
Celková nabídka	tis. t	5 627,70	5 151,60	91,54
Domácí spotřeba celkem	tis. t	3 245,00	3 095,00	95,38
Vývoz (EU + třetí země)	tis. t	780,00	1 180,00	151,28
Intervenční nákup ¹⁾	tis. t	791,10	240,00	30,34
Prodej intervenčních zásob	tis. t	170,00	100,00	58,82
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	621,10	140,00	22,54
Celková poptávka	tis. t	4 646,10	4 415,00	95,03
Konečná zásoba	tis. t	981,60	736,60	75,04
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ²⁾	Kč/t	2 189,00	2 725,00	124,49
CZV pšenice potravinářská ³⁾	Kč/t	3 738,00	2 749,00	73,54
CZV pšenice krmná ³⁾	Kč/t	3 249,00	2 336,00	71,90
Přímé platby ⁴⁾	Kč/t	571,75	876,36	153,28
TT pšenice potravinářská ⁵⁾	%	196,88	133,04	67,57
TT pšenice krmná ⁵⁾	%	174,54	117,88	67,54
CZV EU ⁶⁾ pšenice potravinářská	Kč/t	3 359,23	2 433,35	72,44
CZV EU ⁶⁾ pšenice krmná	Kč/t	2 973,19	2 137,25	71,88

1) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

2) Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob - pšenice ozimá, rok 2005 odhad.

3) Průměrné CZV za kalendářní roky.

4) V roce 2004: SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.

V roce 2005: SAPS = 2 110,7 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,9 Kč/ha o. p.

5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100,

pro pšenici potravinářskou i krmnou použity náklady na pšenici ozimou, které je převaha.

6) Rakousko, kurz ČNB 2004 - 31,904 Kč/EUR, 2005 - 29,784 Kč/EUR. Změna průměru CZV za rok 2004 proti

předchozí Zelené zprávě vyplynula z upřesnění údajů AMA za druhé pololetí roku 2004.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Celní statistika;

MZe; Agra Europe; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

Potřeba dovozu držela dlouhodobě CZV žita v ČR nad cenovou úrovní žita v okolních zemích. Ani tak ale nebyla, vzhledem k výnosové a kvalitativní variabilitě žita v jednotlivých ročnících, dostatečně atraktivní k dlouhodobému udržení zájmu pěstitelů. Nové možnosti nabízí pěstitelům žita rozšiřující se nabídka hybridů.

Zatímco převaha dovozu v marketingovém roce 2003/04 pocházela z Německa a v roce 2004/05 z Polska, v první polovině marketingového roku 2005/06 bylo 94,2 % žita dovezeno ze Slovenska, kde byla v tomto období CZV žita pod úrovní CZV žita v ČR. Od počátku marketingového roku 2005/06 má cena žita mírně stoupající trend, ale ani v závěru roku 2005 nedosáhly CZV úrovně ve srovnatelném období předchozího roku.

Široký sortiment nabízených hybridních osiv kukuřice (a pro kukuřici poměrně příznivé počasí posledních let) podporuje souvislý nárůst pěstební plochy již od roku 1999. Při současném zvyšování výnosů dochází ke zvyšování produkce, která nejen zajišťuje soběstačnost, ale v posledních čtyřech letech i přebytek umožňující vývoz.

T5.1/03 – Bilance výroby a spotřeby ječmene a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	300,30	493,00	164,17
Produkční plocha	tis. ha	469,00	521,50	111,19
Hektarový výnos	t/ha	4,97	4,21	84,71
Výroba	tis. t	2 330,60	2 195,40	94,20
Dovoz (EU + třetí země)	tis. t	5,60	5,00	89,29
Celková nabídka	tis. t	2 636,50	2 693,40	102,16
Domácí spotřeba celkem	tis. t	1 795,00	1 905,00	106,13
Vývoz (EU + třetí země)	tis. t	262,90	330,00	125,52
Intervenční nákup ¹⁾	tis. t	85,60	150,00	175,23
Prodej intervenčních zásob	tis. t	0,00	20,00	x
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	85,60	130,00	151,87
Celková poptávka	tis. t	2 143,50	2 365,00	110,33
Konečná zásoba	tis. t	493,00	328,40	66,61
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ²⁾	Kč/t	2 083,00	2 789,00	133,89
CZV ječmene sladovnického ³⁾	Kč/t	3 805,00	3 241,00	85,18
CZV ječmene potravinářského ³⁾	Kč/t	3 556,00	2 743,00	77,14
CZV ječmene krmného ³⁾	Kč/t	3 077,00	2 348,00	76,31
Přímé platby ⁴⁾	Kč/t	671,83	1 051,21	156,47
TT ječmen sladovnický ⁵⁾	%	214,92	153,90	71,61
TT ječmen krmný ⁵⁾	%	179,97	121,88	67,72
CZV EU ⁶⁾ ječmen sladovnický	Kč/t	3 431,28	2 821,29	82,22
CZV EU ⁶⁾ ječmen krmný	Kč/t	2 986,21	2 368,08	79,30

1) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

2) Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob - ječmen jarní, rok 2005 odhad.

3) Průměrné CZV za kalendářní roky.

4) V roce 2004: SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.

V roce 2005: SAPS = 2 110,7 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,9 Kč/ha o. p.

5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100, pro ječmen sladovnický i krmný jsou použity náklady na ječmen jarní, kteréžto převaha.

6) Rakousko, kurz ČNB 2004 - 31,904 Kč/EUR, 2005 - 29,784 Kč/EUR. Změna průměru CZV za rok 2004 proti předchozí Zelené zprávě vyplynula z upřesnění údajů AMA za druhé pololetí roku 2004.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Celní statistika;

MZe; Agra Europe; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

Celková nabídka kukuřice v bilanci marketingového roku 2004/05 převyšovala domácí spotřebu o 183,7 tis. t. Vzhledem k celkově vysoké nabídce obilovin nejen v ČR i v celé EU, a tím i zhoršeným vývozním možnostem, byla v marketingovém roce 2004/05 část produkce kukuřice odkoupena v intervenčním nákupu SZIF. Z marketingového roku 2004/05 přešly zásoby odpovídající 24,3 % domácí spotřeby do dalšího marketingového roku. Téměř 17% meziroční nárůst hektarového výnosu (o 1,04 t/ha) ze sklizně roku 2005 přispěl, při meziročně vyšších plochách, k zatím nejvyšší produkci kukuřice na zrno v ČR. Při předpokladu stabilizované domácí spotřeby dává bilance marketingového roku 2005/06 možnost meziročního zvýšení vývozu a vyšší nabídky do intervenčního nákupu. Za první pololetí marketingového roku 2005/06 bylo vyvezeno zhruba 69 tis. t kukuřice na zrno, z toho bylo téměř 68 tis. t prodáno do ostatních zemí EU 25, převážně do Německa (61 tis. t). Dovoz ve shodném období činil necelých 9 tis. t a pocházel převážně ze Slovenska (8 tis. t). Od 1. listopadu do 31. prosince 2005 převzal SZIF 13 tis. t kukuřice na zrno.

Výrazný přebytek obilovin na evropském trhu v nabídce marketingového roku 2004/05 se projevil také propadem CZV kukuřice v ČR. Od srpna 2004 CZV klesala, s mírným kolísáním v jednotlivých měsících, po celé období marketingového roku. Cena v závěru marketingového roku, v červnu 2005, byla na 65% úrovni (o 1 487 Kč/t nižší) ceny v červenci 2004. Po mírném oživení ceny ve sklizňových měsících marketingového

roku 2005/06 pokračoval, již v pomalejším tempu, cenový pokles do konce roku 2005. V počátku roku 2006 se v souvislosti s postupným odčerpáváním zásob projevuje u CZV kukuřice mírná růstová tendence.

T5.1/04 – Balance výroby a spotřeby žita a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Balance				
Počáteční zásoba	tis. t	13,70	95,40	696,35
Produkční plocha	tis. ha	59,20	46,90	79,22
Hektarový výnos	t/ha	5,29	4,19	79,21
Výroba	tis. t	313,30	196,80	62,82
Dovoz (EU + třetí země)	tis. t	12,90	20,00	155,04
Celková nabídka	tis. t	339,90	312,20	91,85
Domácí spotřeba celkem	tis. t	217,00	208,00	95,85
Vývoz (EU + třetí země)	tis. t	27,50	70,00	254,55
Celková poptávka	tis. t	244,50	278,00	113,70
Konečná zásoba	tis. t	95,40	34,20	35,85
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ¹⁾	Kč/t	1 972,00	2 788,00	141,38
CZV žita ²⁾	Kč/t	3 388,00	2 342,00	69,13
Přímé platby ³⁾	Kč/t	631,19	1 056,23	167,34
TT žita ⁴⁾	%	203,81	121,89	59,80
CZV EU ⁵⁾	Kč/t	3 063,30	2 178,95	71,13

1) Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob, rok 2005 odhad.

2) Průměrné CZV za kalendářní roky.

3) V roce 2004: SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.

V roce 2005: SAPS = 2 110,7 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,9 Kč/ha o. p.

4) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

5) Rakousko, kurz ČNB 2004 - 31,904 Kč/EUR, 2005 - 29,784 Kč/EUR. Změna průměru CZV za rok 2004 proti předchozí Zelené zprávě vyplynula z upřesnění údajů AMA za druhé pololetí roku 2004.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Celní statistika;

MZe; Agra Europe; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Krejsová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

T5.1/05 – Balance výroby a spotřeby kukuřice a její ekonomika

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Balance				
Počáteční zásoba	tis. t	97,40	115,70	118,79
Produkční plocha	tis. ha	89,90	98,00	109,01
Hektarový výnos	t/ha	6,13	7,17	116,97
Výroba	tis. t	551,60	702,90	127,43
Dovoz (EU + třetí země)	tis. t	11,70	19,00	162,39
Celková nabídka	tis. t	660,70	837,60	126,77
Domácí spotřeba celkem	tis. t	477,00	477,00	100,00
Vývoz (EU + třetí země)	tis. t	36,80	100,00	271,74
Intervenční nákup ¹⁾	tis. t	31,20	210,00	673,08
Prodej intervenčních zásob	tis. t	0,00	50,00	x
Zůstatek intervenčních zásob	tis. t	31,20	160,00	512,82
Celková poptávka	tis. t	545,00	737,00	135,23
Konečná zásoba	tis. t	115,70	100,60	86,95
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ²⁾	Kč/t	3 243,58	2 732,00	84,23
CZV kukuřice ³⁾	Kč/t	3 680,00	2 746,00	74,62
Přímé platby ⁴⁾	Kč/t	544,70	617,24	113,32
TT kukuřice ⁵⁾	%	130,25	123,11	94,52
CZV EU ⁶⁾	Kč/t	3 998,40	2 610,40	65,29

1) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

2) Náklady podle výběrového šetření FADN CZ - podniky právnických osob, rok 2005 odhad.

3) Průměrné CZV za kalendářní roky.

4) V roce 2004: SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.

V roce 2005: SAPS = 2 110,7 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,9 Kč/ha o. p.

4) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

5) Rakousko, kurz ČNB 2004 - 31,904 Kč/EUR, 2005 - 29,784 Kč/EUR. Změna průměru CZV za rok 2004 proti předchozí Zelené zprávě vyplynula z upřesnění údajů AMA za druhé pololetí roku 2004.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Index cen zemědělských výrobců, Celní statistika;

MZe; Agra Europe; AMA Rakousko

Zpracoval: J. Krejsová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

5.1.2 Cukrová řepa – cukr

V hospodářském roce 2004/05 se podle bilance F. O. Licht z 15. 3. 2006 očekával mírný meziroční růst světové produkce cukru⁵⁴ při současném zvýšení spotřeby (o 2,2 %) a poklesu zásob (o 8,6 %). Produkce cukru se zvýšila zejména v Evropě a Jižní Americe (Brazílii), zatímco největší pokles produkce byl zaznamenán v zemích jižní a jihovýchodní Asie a na Kubě. Poměr zásob cukru ke spotřebě klesl na konci roku 2004/05 na 41 % (ze 45,80 % na konci roku 2003/04).

V roce 2005 pokračoval trend růstu světových cen cukru. Zvyšování cen bylo způsobeno zvýšením poptávky po cukru (např. v Indii, Rusku a Pákistánu), oslabením kurzu USD a růstem ceny ropy, který má mj. vliv na zvyšování cen biopaliv z alternativních zdrojů (včetně z cukrové třtiny). Průměrná cena bílého cukru na burze LIFE⁵⁵ v Londýně⁵⁶ v roce 2005 činila 290,78 USD (6 963 Kč/t⁵⁷), tj. 121,9 % cenové úrovně roku 2004⁵⁸ a byla tak nejvyšší od roku 1997.

V hospodářském roce 2004/05 nedošlo v EU k dočasnému snížení kvóty (tzv. deklasifikaci). Kvóta cukru (A a B) v roce 2004/05 činila v EU 17 440 535,5 tis. t⁵⁹ (v hodnotě bílého cukru), z toho nově přistoupičím zemím (EU 10) byla přiznána kvóta cukru A a B ve výši 2 958 392 t. Produkce cukru v EU 25 v roce 2004/05 dosáhla 21 403 tis. t⁶⁰ (v hodnotě surového cukru), tj. 109,2 % skutečnosti roku 2003/04. Na vnitřním trhu EU převyšovala nabídka cukru poptávku. Z tohoto důvodu byly řešeny přebytky cukru v některých zemích EU prostřednictvím nákupu intervenčními agenturami.

Pro hospodářský rok 2005/06 se podle nařízení Komise (ES) č. 1609/2005 snížilo zaručené množství cukru, isoglukózy a inulinových sirupů v rámci produkčních kvót⁶¹ a předpokládané maximální požadavky na zásobování rafinerií v rámci preferenčních dovozů. Dne 24. 11. 2005 byla na jednání Rady ministrů ES v Bruselu schválena reforma SOT s cukrem v EU na období let 2006/07 - 2014/15 a definitivní znění reformy bylo schváleno Radou ministrů ES dne 20. 2. 2006. Hlavním cílem reformy je snížení celkové produkce cukru v EU v rámci čtyřletého restrukturalizačního režimu cukrovarnického průmyslu. V rámci reformy dojde k postupnému snižování institucionálních cen cukrové řepy a cukru. Pěstitelé cukrové řepy obdrží kompenzační platby za účelem zmírnění rozdílu mezi původní a sníženou minimální cenou řepy po reformě SOT s cukrem.

Trh s cukrem v ČR se řídí od roku 2004/05 až do 30. 6. 2006 pravidly režimu SOT v odvětví cukru v EU podle nařízení Rady (ES) č. 1260/2001⁶². Výkonovou organizací pro administraci SOT s cukrem v EU je v ČR pověřen SZIF.

Pro ČR se podle nařízení Komise (ES) č. 1609/2005 snížila pro hospodářský rok 2005/06 celková kvóta cukru o 18 771,2 t na úroveň 436 090,8 t⁶³.

Ideální podmínky pro setí cukrovky se vytvořily na přelomu března a dubna 2005. Se setím se začalo ve 3. dekádě března. V důsledku suchého počasí v dubnu pozdější výsevy vzcházely pomaleji. Pokles ranních teplot ve 3. dekádě dubna na celém území ČR (-7 °C až -10 °C) způsobil, že bylo nutné zaorat a znovu osít přibližně 5 % ploch (na Hané až 30 % ploch) cukrové řepy. Další průběh povětrnostních podmínek byl pro vegetační vývoj řepy příznivý. Dostatek srážek v červnu až srpnu a příznivé teploty podpořily rychlý růst řepy. Vlhké počasí v červenci signalizovalo nebezpečí epidemie *cerkosporiózy*. Preventivní ošetření fungicidy ale přispělo k celkově dobrému zdravotnímu stavu porostů. Teplé a slunečné počasí v září a říjnu umožnilo dosažení vysoké průměrné cukernatosti řepy 18,69 %⁶⁴, (18,53 % v roce 2004/05) a rychlou sklizeň s minimálními ztrátami. Průměrný hektarový výnos cukrové řepy v ČR v roce 2005/06 dosáhl 54,31 t⁶⁵, tj. rekordní výše v historii českého zemědělství. Ve srovnání s rokem 2004/05 se zvýšil o 7,4 %. Postupně se zvyšuje podíl pěstování odrůd s vyšším obsahem cukru a podíl rezistentních odrůd proti *rizománii*. V roce 2005 bylo registrováno 10 nových odrůd cukrovky, z nichž je 6 tolerantních k *rizománii*.

V hospodářském roce 2005/06 vstoupilo do kampaně 11 cukrovarů, které patří sedmi cukrovarnickým společnostem. Podle odhadu Českomoravského cukrovarnického spolku ve srovnání s rokem 2004/05 se snížil

⁵⁴ Podle upřesněného odhadu světové produkce cukru F. O. Licht se však produkce cukru v roce 2004/05 meziročně snížila o 0,5 % na 142,2 mil. t (v hodnotě surového cukru).

⁵⁵ Mezinárodní finanční termínová burza v Londýně.

⁵⁶ London Contract No 5, dodací podmínka FOB vybraný evropský přístav.

⁵⁷ Přepočet USD na českou měnu podle ČNB (průměrným ročním kurzem).

⁵⁸ Dynamika růstu světových cen cukru, vyjádřená v Kč, je ovlivněna značným oslabováním kurzu amerického dolaru vůči české koruně.

⁵⁹ Kvóta cukru A činí 14 723 214,3 t a kvóta B 2 717 321,2 t.

⁶⁰ F. O. Licht 2006, č. 9.

⁶¹ V rámci tzv. „deklasifikace“ se zaručené množství cukru, isoglukózy a inulinových sirupů v EU snížilo o 1 891 747,7 t (vyjádřeno v t bílého cukru/isoglukózy), z toho kvóta cukru se snížila o 1 805 961,5 t, tj. o 10,355 % (kvóta cukru A o 1 470 921,3 t a kvóta cukru B o 335 040,2 t) na 15 634 573 t. Snížená kvóta cukru A tedy činí 13 252 292 t a kvóta cukru B 2 382 281 t).

⁶² Bezprostředně po 1. květnu 2004, kdy se ČR stala součástí volného trhu ES, bylo možno využívat celní ochrany EU a vztahovala se na ní ustanovení o obchodu se třetími zeměmi. Ostatní ustanovení režimu SOT s cukrem např. vývozní náhrady, intervenční nákup a prodej, dávky z výroby cukru apod. vstoupila v platnost pro nové členské státy až 1. července 2004.

⁶³ Kvóta A se snížila o 18 207,7 t na 423 001,3 t a kvóta B o 563,5 t na 13 089,5 t).

⁶⁴ Cukernatost sladkých řízů.

⁶⁵ Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrovky a plochy cukrové řepy).

celkový jmenovitý výkon⁶⁶ cukrovarů o 2,8 % a průměrný denní jmenovitý výkon jednoho cukrovaru se snížil rovněž o 2,8 %. Vzhledem ke zvýšení výroby cukru v kampani 2004/05 ve srovnání s předchozí kampaní se výroba cukru z kapacity 1 000 t/d.ř.⁶⁷ (měřená produkcí cukru v t za den) zvýšila v meziročním srovnání o 11,8 %.

Produkční kvóta cukru⁶⁸ byla pro rok 2004/05 na úrovni národní kvóty ČR stanovené EK, tj. ve výši 454 862 t. Z tohoto množství kvóta A činila 441 209 t a kvóta B⁶⁹, která představuje mj. možnost subvencovaného vývozu do třetích zemí, 13 653 t. Současně došlo ke zrušení institutu tuzemského a vývozního podílu kvót producentů a k povinnosti producentů průběžně hlásit SZIF i výrobu cukru C jako podklad pro konečný výpočet cukru C⁷⁰, tj. cukru vyrobeného nad stanovenými kvótami A a B.

Na základě definitivních výsledků monitoringu SZIF dosáhla konečná výroba bílého cukru z řepy v ČR 558,4 tis. t⁷¹. Předběžná výroba bílého cukru z řepy v roce 2005/06 byla na úrovni skutečnosti roku 2004/05, tj. ve výši rovněž 558,4 tis. t⁷². Výnos polarizačního cukru z I ha se odhaduje 10,15 t⁷³ (o 8,3 % více než v roce 2004/05) a výnos bílého cukru z I ha 8,84 t⁷⁴ (o 9,2 % více než v roce 2004/05). Producenti cukru jsou povinni v každém marketingovém roce zaplatit dávky z výroby cukru podle výše jejich individuálních kvót⁷⁵, z nichž je 75 % odvedeno prostřednictvím účtu MF do rozpočtu EU a 25 % na správní výdaje SZIF. Celková výše základní a variabilní dávky⁷⁶ v roce 2004/05 činila 276 065,0 tis. Kč (záloha včetně doplatku) a doplňková dávka⁷⁷ byla stanovena ve výši 74 628,7 tis. Kč. Celkem bylo na dávkách z cukru vybráno 350 693,7 tis. Kč.

V hospodářském roce 2004/05⁷⁸ dosáhl podle údajů SZIF celkový prodej cukru z cukrovarů 456,6 tis. t (84,6 % skutečnosti roku 2003/04 za srovnatelné období). Z tohoto množství cukru činil prodej na trhu ČR 292,7 tis. t (102,3 % skutečnosti roku 2003/04 za srovnatelné období), prodej do EU 111,2 tis. t, vývoz cukru A a B do třetích zemí 4,4 tis. t a vývoz cukru C 48,3 tis. t.

Vzhledem k přebytkům na domácím trhu s cukrem v roce 2005 SZIF intervenčně nakoupil 20 808,6 t cukru v celkové hodnotě 404 528 tis. Kč⁷⁹ (z toho 13 tis. t ze sklizně roku 2004 a zbytek ze sklizně roku 2005). V hospodářském roce 2004/05 byla z rozpočtu EU vyplacena pro cukr a isoglukózu použité v chemickém průmyslu a pro farmaceutické účely výrobní náhrada v celkové výši 26 659,2 tis. Kč. Účelem výrobních náhrad je kompenzovat výrobcům chemických nebo farmaceutických výrobků náklady spojené s vyšší cenou zpracovávaného cukru (a dalších výrobků) na trhu EU ve srovnání se světovou cenou cukru. Režim poskytování výrobních náhrad je upraven nařízením Komise (ES) č. 1265/2001 a nařízením vlády č. 364/2004 Sb.

Spotřeba cukru pro lidskou výživu v ČR se meziročně mírně snížila (podle předběžných výsledků na 41,6 kg/obyv.).

V rámci celé EU 25 je uplatňován volný trh s cukrem. Obchod s cukrem ve vztahu ke třetím zemím podléhá licenčnímu řízení⁸⁰. Vývozci cukru do třetích zemí mohou s výjimkou cukru C uplatnit nárok na vývozní náhradu. Dovoz cukru a dalších výrobků s obsahem cukru (zahrnutých v SOT s cukrem) do EU ze třetích zemí je s výjimkou zemí, z nichž je cukr do EU dovážen v rámci mezinárodních obchodních dohod, zatížen vysokými cly⁸¹. U cukru mohou být uplatňována také dodatková cla, jejichž výše je závislá na aktuální úrovni světové ceny cukru.

⁶⁶ Jedná se o teoretický výkon.

⁶⁷ Tisíc tun řepy za den.

⁶⁸ V souvislosti s přechodem na Společnou organizaci trhů s cukrem se kvótového systému týká § 3 nařízení vlády č. 364/2004 Sb. (tzv. „euronařízení“). Podle tohoto nařízení kvóta A držitele kvóty činí 97 % z celkové kvóty, stanovené Fondem držitelé kvóty podle dosavadního právního předpisu a kvóta B činí 3 % z celkové kvóty.

⁶⁹ Kvóta B je také možné prodat na vnitřním trhu EU nebo převést do individuální produkční kvóty producentů v příštím hospodářském roce tak, aby celkové množství převedeného cukru B a C činilo maximálně 20 % podíl z celkové kvóty A.

⁷⁰ Cukr C může být převeden do individuální produkční kvóty producentů následujícího hospodářského roku nebo vyvezen bez vývozní náhrady do třetích zemí. Území EU musí opustit ve lhůtě 60 dnů od 1. ledna následujícího po konci hospodářského roku, ve kterém byl vyroben.

⁷¹ Z tohoto množství činila výroba cukru A 441,2 tis. t, výroba cukru B 13,7 tis. t a nad stanovenou kvótu bylo vyrobeno 103,5 tis. t cukru (C cukru). Do dalšího hospodářského roku bylo převedeno 19,9 tis. t cukru.

⁷² Z tohoto množství činí výroba cukru A 423 tis. t, výroba cukru B 13,1 tis. t a nad stanovenou kvótu bylo vyrobeno 152,3 tis. t cukru (C cukru). Do příštího hospodářského roku bylo převedeno 9,9 tis. t cukru.

⁷³ Hmotnost cukru v hodnotě polarizačního cukru obsaženého v cukrové řepě přepočítaná na produkční plochu řepy podle SZIF.

⁷⁴ Produkce bílého cukru (včetně uskladněné těžké šťávy, sirobů atd. v přepočtu na bílý cukr) přepočítaná na produkční plochu cukrové řepy podle SZIF.

⁷⁵ Výběr výrobních dávek provádí členské státy EU podle nařízení Rady č. 1260/2001 a nařízení Komise (ES) č. 314/2002, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro režim kvót v odvětví cukru ve znění nařízení Komise (ES) č. 1140/2003 a nařízení Komise (ES) č. 38/2004. Odpovědnost SZIF za výběr dávek je stanovena zákonem č. 256/2000Sb., o SZIF v platném znění.

⁷⁶ Držitel kvóty platí základní dávku, která činí 2 % intervenční ceny a vztahuje se na cukr kvóty A i B a tzv. variabilní dávku ve výši maximálně 37,5 % z intervenční ceny.

⁷⁷ Nestačí-li očekávané dávky výroby cukru k pokrytí výdajů v sektoru cukru, stanoví EK svým nařízením doplňkovou dávku z výroby cukru prostřednictvím stanoveného koeficientu, který vyjadřuje v rámci celé EU poměr mezi celkovou ztrátou a výnosy ze základní a variabilní finanční dávky snížený o 1. Pro hospodářský rok 2004/05 byl pro Českou republiku koeficient pro výpočet této dávky stanoven na 0,27033.

⁷⁸ Od 1. července 2004 do 30. června 2005.

⁷⁹ Administrace režimu intervenčního nákupu a skladování cukru se řídí nařízením Komise (ES) č. 1262/2001.

⁸⁰ Licenčnímu řízení podléhají dovozy i vývozy cukru.

⁸¹ V odvětví cukru je např. smluvní clo u bílého cukru 41,9 EUR/100 kg, u surového cukru 33,9 EUR/100 kg, u isoglukózy 50,7 EUR/100 kg čisté hmotnosti, u melasy třtinové i řepné 0,35 EUR/100 kg.

V hospodářském roce 2004/05 (od 1. 7. 2004 do 30. 6. 2005) bylo do ČR dovezeno 48,3 tis. t cukru⁸² tel quel⁸³ (144,6 % skutečnosti za srovnatelné období roku 2003/04) v celkové hodnotě 882,6 mil. Kč. Od 1. května 2004 byl do ČR dovážěn cukr převážně v rámci obchodní výměny se zeměmi EU 25 (92,1 % z celkového dovezeného množství cukru) v hospodářském roce 2004/05. V hospodářském roce 2004/05 bylo z ČR vyvezeno 218,7 tis. t cukru⁸⁴ tel quel, (191,3 % skutečnosti za srovnatelné období předchozího roku) v celkové hodnotě 3 693,0 mil. Kč. Cukr byl v roce 2004/05 nejvíce dodáván do zemí EU, zejména do Německa, Rakouska a na Slovensko. Do třetích zemí bylo v hospodářském roce 2004/05 vyvezeno 4 039,9 t cukru v rámci kvót A a B s celkovou vývozní náhradou 51 986,951 tis. Kč⁸⁵ a 48 323 t cukru C bez vývozních náhrad.

T5.1/06 – Bilance výroby a spotřeby cukrovky a cukru (v přepočtu na hodnotu bílého cukru) vč. ekonomiky¹⁾

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06 ²⁾	Meziroční index
Produkční plocha³⁾	tis. ha	68,97	63,17	91,59
Hektarový výnos⁴⁾	t/ha	50,57	54,31	107,40
Zpracovaná řepa³⁾	tis. t	3 488,00	3 431,00	98,37
Bilance cukru				
Počáteční zásoba	tis. t	103,10	232,20	225,22
Výnos bílého cukru	t/ha	8,10	8,84	109,18
Výroba cukru ze sklizené řepy⁵⁾	tis. t	558,40	558,40	100,00
Dovoz celkem	tis. t	239,80	228,20	95,16
v tom - dovoz cukru	tis. t	47,80	38,00	79,50
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	192,00	190,20	99,06
Celková nabídka	tis. t	901,30	1 018,80	113,04
Domácí spotřeba celkem	tis. t	397,40	425,00	113,04
Vývoz celkem	tis. t	271,70	406,60	149,65
v tom - vývoz cukru⁶⁾	tis. t	164,00	277,80	169,39
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	tis. t	107,70	128,80	119,59
Celková poptávka	tis. t	669,10	831,60	124,29
Konečná zásoba	tis. t	232,20	187,20	80,62
Ekonomika cukrovky				
Průměrné náklady na produkci⁷⁾	Kč/t	947,00	.	.
CZV⁸⁾	Kč/t	1 410,00	1 347,00	95,53
Přímé platby⁹⁾	Kč/t	66,02	38,86	58,86
TT¹⁰⁾	%	155,86	.	.
Základní cena EU	Kč/t	1 520,90	1 419,80	93,35
	EUR/t	47,67	47,67	100,00

1) Za hospodářský rok, tj. od 1. 7. do 30. 6. následujícího roku.

2) Odhad.

3) Údaj SZIF, který je podle nařízení Komise (ES) č. 314/2002 v platném znění sdělován EK.

4) Údaj vypočtený z údajů SZIF (jako podíl zpracované cukrovky a plochy cukrové řepy).

5) V roce 2004/05 předběžná výroba cukru podle SZIF.

6) Údaj SZIF (statistika vývozu cukru).

7) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ.

8) Za rok 2004 průměrná realizační cena cukru podle výběrového šetření nákladovosti u respondentů s podvojným účetnictvím FADN CZ, za rok 2005 cena ČSÚ.

9) SAPS v roce 2004 = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.
SAPS v roce 2005 = 2 110,7 Kč/ha z. p.

10) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců, Celní statistika; MZe; SZIF

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), I. Svoboda (MZe)

Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem bylo v roce 2004/05 aktivní, v celkové výši 170,4 tis. t (v roce 2003/04 činilo 80,1 tis. t). Ve finančním vyjádření vykazuje bilance zahraničního obchodu s cukrem rovněž aktivní saldo v celkové výši 2 810,4 mil. Kč. (1 374,3 mil. Kč v roce 2003/04).

⁸² Včetně obchodní výměny v rámci EU.

⁸³ Cukr tel quel (z franc. - takový jaký je) znamená cukr nepřepočítaný na společný základ (např. na bílý nebo surový cukr). Je to tedy bílý i surový cukr dohromady.

⁸⁴ Včetně obchodní výměny v rámci EU.

⁸⁵ Na 1 t vyvezeného cukru byla v průměru poskytnuta vývozní náhrada ve výši 12 868,40 Kč.

Vývoz cukru ve výrobcích se v marketingovém roce 2004/05 meziročně významně zvýšil. Cukru ve výrobcích, včetně substituentů cukru, bylo v hospodářském roce 2004/05 vyvezeno 107,7 tis. t⁸⁶, tj. 123,7 % skutečnosti roku 2003/04 (za srovnatelné období). Množstevní saldo zahraničního obchodu s cukrem ve výrobcích bylo v roce 2004/05 pasivní (-84,3 tis. t), tak jako v předchozím roce (-33,5 tis. t). Nejvyšší pasivní saldo v roce 2004/05 přetrvává u skupiny položek KN 1702 - ostatní přírodní cukry a substituenty cukru (tekutý a invertní cukr). Na meziroční zhoršení obchodní bilance cukru ve výrobcích mělo v roce 2004/05 nejvýraznější vliv zejména zvýšení pasivního salda obchodní bilance v rámci skupin položek KN 1702, KN 2008 (ovoce, ořechy konzervované nebo jinak upravené). Obchodní bilance se meziročně naopak významně zlepšila u slazených minerálních vod a sodovek (KN 2202).

V roce 2005/06 byla v ČR platná minimální cena cukrové řepy stanovená EK, a to v rámci kvóty A ve výši 46,72 EUR/t a v rámci kvóty B na úrovni 28,84 EUR⁸⁷. V roce 2005/06 dosáhla CZV cukrovky podle údajů ČSÚ v průměru ČR 1 347 Kč/t, tj. 88,6 % skutečnosti předchozího roku⁸⁸. Průměrná CPV krystalového cukru se v ČR v hospodářském roce 2004/05 zvýšila ve srovnání se stejným obdobím roku 2003/04 o 13,6 %, tj. na 20,97 Kč/kg. Cena vzrostla v důsledku implementace intervenční ceny bílého cukru EU⁸⁹, která je na vyšší úrovni než byla státem stanovená minimální cena cukru, která platila do 30. 6. 2004.

Vstupem do EU se v roce 2004/05 rentabilita pěstování cukrové řepy v ČR podstatně zvýšila vlivem implementace vysokých institucionálních cen EU. Hodnotu ukazatele TT (tab.T5.1/06) zvýšilo poskytnutí přímé platby v rámci systému SAPS a národní doplňkové platby. V roce 2005/06 se odhaduje zvýšení nákladů vynaložených na 1 ha cukrové řepy (meziročně o 7,7 %) na 46 848 Kč, zejména vlivem zvýšení cen osiv, hnojiv, růstem ostatních přímých nákladů a služeb, nákladů pomocných činností a pracovních nákladů. Vzhledem k očekávanému meziročnímu růstu nákladů a snížení CZV cukrové řepy ve srovnání s předchozím rokem lze předpokládat, že se rentabilita pěstování cukrovky v roce 2005/06 meziročně sníží. Hodnota ukazatele TT bude meziročně také nižší, mj. z důvodu snížení finanční částky, vyplácené v rámci přímých plateb, neboť na cukrovou řepu již nebyla v roce 2005/06 poskytnuta pěstitelům národní doplňková platba. Podmínky pěstitelů cukrové řepy se tedy v roce 2005/06 ve srovnání s rokem 2004/05 zhoršily.

5.1.3 Brambory a bramborový škrob

Směr vývoje trhu s bramborami ve střední a východní Evropě není doposud po rozšíření EU uspořádan. V bramborářsky vyspělých nových členských zemích EU⁹⁰ se v posledních letech pěstují brambory přibližně na 1,1 mil. ha, tj. 88 % ploch EU 15. Průměrná produkce však v těchto zemích dosahuje přibližně 19,1 mil. t, tj. pouze 40 % produkce EU 15. Pro obchod jsou významné i další země východní Evropy⁹¹, které jsou buď sousedy nových členských zemí EU, nebo do EU směřují a jsou zeměmi, kam každoročně plyne sadba brambor i konečná produkce.

V EU 15 dosáhly plochy konzumních brambor v roce 2005 podle odhadů ZMP 970,8 tis. ha, celková produkce 35,6 mil. t a průměrný hektarový výnos 36,60 t⁹². V EU 15 klesly sklizňové plochy konzumních brambor proti roku 2004 o 4,3 % (-43,9 tis. ha), celková produkce o 9,3 % (-3,6 mil. t) a průměrný hektarový výnos o 5,2 % (-2,00 t/ha).

Pokles sklizňových ploch i produkce konzumních brambor ostatních se projevily i v dlouhodobě neúspěšnějších bramborářských zemích EU⁹³, kde bylo v roce 2005 sklizeno 626,4 tis. ha, tj. proti roku 2004 pokles o 4,6 % (-30,4 tis. ha). Při průměrném hektarovém výnosu 43,10 t bylo sklizeno celkem o 10,5 % méně (-27,0 mil. t) konzumních brambor ostatních. Toto snížení produkce mělo vliv na prudký růst CZV, která podle odhadů za marketingový rok 2005/06 dosáhne 120 EUR/t (3 574 Kč/t). Proti roku 2004/05 se jedná o růst ceny o 55,9 EUR/t (1 665 Kč/t). Průměrná cena konzumních brambor se zařadí mezi nejvyšší, které byly dosaženy při nízké produkci brambor v letech 2001 a 2003.

V nově přistoupivších deseti členských zemích EU 25 ještě stále přetrvává nedostatek aktuálních informací. Podle odhadu EUROSTAT zde byly v roce 2004 brambory sklizeny z 1 004 tis. ha, tj. o 20 tis. ha méně než v roce 2003. Celková produkce dosáhla 19 133 tis. t a průměrný hektarový výnos 19,06 t. Nejvýznamnějším pěstitelem je Polsko, kde také plochy klesají, přesto bylo v roce 2004 ze 750 tis. ha při hektarovém výnosu 19,33 t sklizeno 14,5 mil. t. V množství produkce následuje Litva 1,3 tis. t, Česká republika 1,2 tis. t a Lotyšsko 0,8 tis. t).

Pěstování konzumních brambor nebylo ani v roce 2005 v EU 25 řízeno žádnou SOT a produkce konzumních brambor (raných i ostatních) nebyla regulována ani subvencována. V EU 25 podléhá SOT pouze produkce

⁸⁶ Včetně obchodní výměny v rámci EU.

⁸⁷ Minimální cena cukrovky B byla pro rok 2004/05 snížena nařízením Komise č. 1462/2004 ze 32,42 EUR na 28,84 EUR a účinnost tohoto nařízení byla prodloužena nařízením Komise č. 1296/2005 do 30. 6. 2006.

⁸⁸ Průměrná CZV cukrové řepy ze sklizně roku 2004 po přepočtu řepy na 16% cukernatost a po úpravě ceny cukrovky B nařízením Komise (ES) č. 1462/2004, se zohledněním doplňkových dávek ve smyslu nařízení Komise (ES) č. 1686/2005 a cen realizovaných za produkci cukrové řepy „C“, se pohybovala v rozmezí 1 100 - 1 200 Kč.

⁸⁹ Intervenční cena cukru ve výši 63,19 EUR/100 kg se vztahovala na cukr vyrobený z řepy až od sklizně roku 2004. Je platná do 30. 6. 2006.

⁹⁰ Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko a Litva.

⁹¹ Chorvatsko, Srbsko, Černá Hora, Rumunsko, Bulharsko, Ukrajina, Rumunsko a Bulharsko.

⁹² Celkové plochy brambor v EU 15 činily 1 185,1 tis. ha, produkce 43,5 mil. t a hektarový výnos 36,7 t.

⁹³ CEU 5 - Německo, Belgie, Nizozemsko, Francie, Velká Británie.

brambor určených k výrobě bramborového škrobu, výroba škrobu a trh se škrobem podle legislativy EU. Přímé platby pěstitelům brambor pro výrobu škrobu, prémie pro výrobce bramborového škrobu, výrobní náhrady a vývozní subvence jsou poskytovány ze zdrojů EU.

Postupné snižování produkčních ploch konzumních brambor v ČR není důsledkem poklesu spotřeby brambor pro lidskou výživu, ale výsledkem neustálého růstu hektarových výnosů, kdy roste i produkce. Se zlepšujícím se zdravotním stavem brambor při pěstování i skladování, efektivní přípravou brambor pro konzumní užití (třídění, praní, kartáčování, balení) a zpracováním brambor na výrobky a polotovary se zlepšuje výtěžnost a klesají ztráty. Vývoj produkčních ploch konzumních brambor také ovlivňuje zvýšený dovoz konzumních brambor v jarních měsících a stále rostoucí dovoz bramborových výrobků a polotovarů. Plochy brambor jsou stabilizovány v důsledku přidělené národní kvóty výroby bramborového škrobu (33 660 t).

V marketingovém roce 2004/05 dosáhly celkové produkční plochy brambor, včetně brambor pro výrobu škrobu (se zápočtem ploch domácností), 42,1 tis. ha, tj. proti roku 2003/04 pokles o 1,3 tis. ha. Produkce však vzrostla proti roku 2003/04 o 151,7 tis. t na celkových 993,2 tis. t. Brambory rané byly sklizeny ze 7,6 tis. ha a produkce překročila 150,7 tis. t. Brambor konzumních ostatních (pozdních) bylo sklizeno 27,5 tis. ha a celková produkce dosáhla 660,5 tis. t. Brambory pro výrobu škrobu byly pěstovány na 7,0 tis. ha a celkem bylo sklizeno 182 tis. t. Vzhledem k vysoké nabídce konzumních brambor ze sklizně 2004 klesaly CZV i SC. Průměrná CZV brambor konzumních ostatních za kalendářní rok 2004 však dosáhla podle údajů ČSÚ 6 746 Kč/t, tj. o 2 617 Kč/t více než v roce 2003. Podle stejných údajů přepočtených za marketingový rok však činila CZV v roce 2004/05 u konzumních brambor ostatních v průměru 2 697 Kč/t⁹⁴ a byla o 4 350 Kč/t nižší než v marketingovém roce 2003/04. Ve stejném období klesly SC v průměru na 6,72 Kč/kg⁹⁵, tj. proti roku 2003/04 pokles o 7,21 Kč/kg. Přestože domácí produkce byla v roce 2004/05 poměrně vysoká a průměrné CZV klesly na hranici nákladů, dosáhl celkový dovoz brambor do ČR hodnoty 90,1 tis. t⁹⁶ a vývoz 28 tis. t⁹⁷. Důvodem bramborových výrobků a polotovarů překročil po přepočtu na syrové brambory 132,6 tis. t (+2,2 tis. t proti roku 2003/04) a vyvezeno bylo 41,5 tis. t (+21,5 tis. t proti roku 2003/04). Podpůrné programy MZe platné pro rok 2004 byly u brambor zaměřeny na udržování genetického potenciálu, testování množitelského materiálu a nákup certifikované sadby. Z programu SAPS a národních doplňkových plateb bylo pěstování brambor konzumních ostatních podpořeno 139,13 Kč/t⁹⁸.

Vysoká produkce a CZV na hranici nákladů v roce 2004/05 vyvolaly u mnoha pěstitelů další redukci produkčních ploch, které v roce 2005/06 klesly o 934 ha a dosáhly se zápočtem ploch domácností celkem 41,2 tis. ha. Výroba brambor se ve stále větší míře soustřeďuje u pěstitelů, kteří mají požadované technologické vybavení a dokážou brambory produkovat s dostatečnou efektivitou a úspěšným odbytem. Marketingový rok 2005/06 byl pro bramborářství ČR rokem mimořádně úrodným. Průměrný hektarový výnos dosáhl 28,05 t a celková produkce činila 1 156 tis. t⁹⁹.

Pozitivní změny nastaly v odrůdové skladbě. Ta se výrazně rozšířila a objevila se řada nových odrůd, které mají vysoký výnosový potenciál. Rozhodující vliv na celkový výnos mají odrůdy rané a polorané. Rozšiřují se nové technologické postupy, především pěstování brambor v odkameněných půdách, které zvyšuje nejen výnos, ale i výtěžnost tržního zboží. Výrazně se zlepšuje ochrana proti škodlivým činitelům brambor, plevelům, chorobám a škůdcům. Jsou uplatňovány nové výzkumné poznatky především v ochraně rostlin proti plísni. Výrazný vliv na velmi dobré výsledky v roce 2005 měl bezesporu průběh počasí, které bylo sušší v době nasazování hlíz, zatímco dostatek vláhy v červenci a v srpnu měl vliv na tvorbu výnosu raných, poloraných a polopozdních odrůd. Ukazuje se, že i v bramborářské oblasti má opodstatnění zavlažování, které by mohlo pěstitelům zaručit stabilitu a jistotu výnosu a kvality. V teplejší a úrodnější ranobramborářské oblasti byla výsadba proti jiným letům mírně opožděna. Přestože se rozšiřuje pěstování raných brambor pod netkanou textilii, byly v dubnu a v polovině května vzešlé porosty poškozeny přizemními mrazíky. Vývoj počasí posunul zahájení sklizně o 10 až 14 dnů. Po zlepšení počasí se rozdíl postupně vyrovnal a později zde byly dosahovány vysoké výnosy. V tradiční bramborářské oblasti se dále rozšiřuje pěstování brambor v odkameněných půdách. Většina ploch byla zasazena za poměrně dobrých půdních a povětrnostních podmínek koncem dubna a začátkem května. Růst brambora a jejich vývoj byl výrazně ovlivněn pro pěstování brambor příznivými povětrnostními podmínkami. Dešťové srážky a teploty v červenci a srpnu pozitivně ovlivnily nejen nasazení hlíz, ale i výnos, který u většiny skupin odrůd výrazně předčil výnosný rok 2004.

Ve státní odrůdové knize bylo v roce 2005 zapsáno 150 odrůd brambor, z toho velmi raných 35, raných 48, poloraných 32, polopozdních a pozdních 35. Přihlášená plocha množitelských porostů v roce 2005 dosáhla 4 504 ha (12,5 % z celkových produkčních ploch zemědělského sektoru). Plocha k odběru na posklizňové zkoušky dosáhla 4 429 ha a uznaná plocha 1 912 ha¹⁰⁰.

⁹⁴ Výpočet proveden z měsíčních cenových údajů ČSÚ září 2004 až červen 2005 aritmetickým průměrem.

⁹⁵ SC konzumních brambor činila v roce 2002/03 8,61 Kč/kg, 2003/04 13,93 Kč/kg, 2004/05 6,72 Kč/kg.

⁹⁶ V roce 2004/05 bylo dovezeno 4,1 tis. t brambor sadbových (8,15 Kč/kg), 21,0 tis. t brambor raných (6,13 Kč/kg), 64,9 tis. t brambor konzumních ostatních (1,74 Kč/kg).

⁹⁷ V roce 2004/05 bylo vyvezeno 2,8 tis. t brambor sadbových (7,33 Kč/kg), 2,2 tis. t brambor raných (6,49 Kč/kg) a 23 tis. t brambor konzumních ostatních (3,91 Kč/kg).

⁹⁸ (SAPS = 1 860 Kč/ha z. p. + národní doplňková platba 1 479 Kč/ha o. p.) / průměrný hektarový výnos 24 t.

⁹⁹ Brambory rané: 3 273 ha, hektarový výnos 18,80 t, celková produkce 61 534 t. Brambory konzumní ostatní: 32 677 ha, hektarový výnos 28,39 t, celková produkce 927 815 t. Brambory pro výrobu škrobu: 5 257 ha, průměrný hektarový výnos 31,70 t, celková produkce 166 647 t.

¹⁰⁰ Výsledky uznavacího řízení sadby brambor v roce 2005 - ÚKZÚZ Brno - údaj k 19. 10. 2005.

Prodej konzumních brambor se v ČR z hlediska spotřebitelů postupně stále zlepšuje. Z důvodu absence odbytových organizací se přímý prodej (pěstitel - spotřebitel) konzumních brambor v roce 2005 nezměnil a pohybuje se přibližně na úrovni 40 % domácí spotřeby (250 - 300 tis. t). Ostatní distribuci (400 - 410 tis. t) zajišťují různé obchodní organizace, zpracovatelské organizace a zásobovací organizace obchodních řetězců. Postupně se zlepšuje kvalita prodeje praných, kartáčovaných či jinak upravených brambor, stále se zlepšuje i obalová technika.

V roce 2005 se poprvé v ČR pěstovaly brambory v podmínkách plného začlenění v EU. Na jedné straně byly zrušeny rostlinolékařské kontroly sadbových i nesadbových brambor na hranicích mezi členskými státy, na straně druhé byly odstraněny fytokaranténní překážky pro prodej českých brambor do zbývajících částí EU. V roce 2005 byla novelizována prováděcí vyhláška č. 330/2004 Sb. o ochraně proti zavlékání a šíření škodlivých organismů. Dovoz nesadbových brambor do EU byl povolen jen z Alžírsko, Egypta, Izraele, Libye, Maroka, Sýrie, Tuniska a Turecka a z evropských zemí uznaných za prosté původce bakteriální kroužkovitosti. Aktuálně bylo uznáno Bulharsko za zemi prostou původce kroužkovitosti i původce hnědé hniloby bramboru „*Ralstonia solanacearum*“. Všechny členské státy jsou dále na základě rozhodnutí Komise (ES) č. 649/2005 oprávněny udělovat do konce roku 2008 výjimky na dovoz nesadbových brambor původem z Kuby. V ČR lze toto a podobná rozhodnutí využívat až na základě výjimky udělené MZe podle § 71 zákona o rostlinolékařské péči. Opakovaně jsou také Komisí EU stanovována opatření na ochranu před zavlékáním původce hnědé hniloby dovozem nesadbových brambor z Egypta. V období roku 2004/05 byl z důvodu překročení povoleného limitu dovoz brambor z Egypta do EU zastavena.

ČR v současné době nemá vážný problém s výskyty škodlivých organismů na bramborách, jejichž zavlékání a šíření je v EU úředně sledováno a omezováno. Opakovaně je, zejména v teplejších oblastech, zjišťován výskyt „*fytoplasmy stolburu*“ bramboru, který však nepůsobí problémy při komerčním pěstování brambor. Úřední průzkum výskytu původce bakteriální kroužkovitosti již několik let potvrzuje snižování výskytu původce choroby v nesadbových bramborách a stabilně nízkou úroveň výskytu v sadbových bramborách.

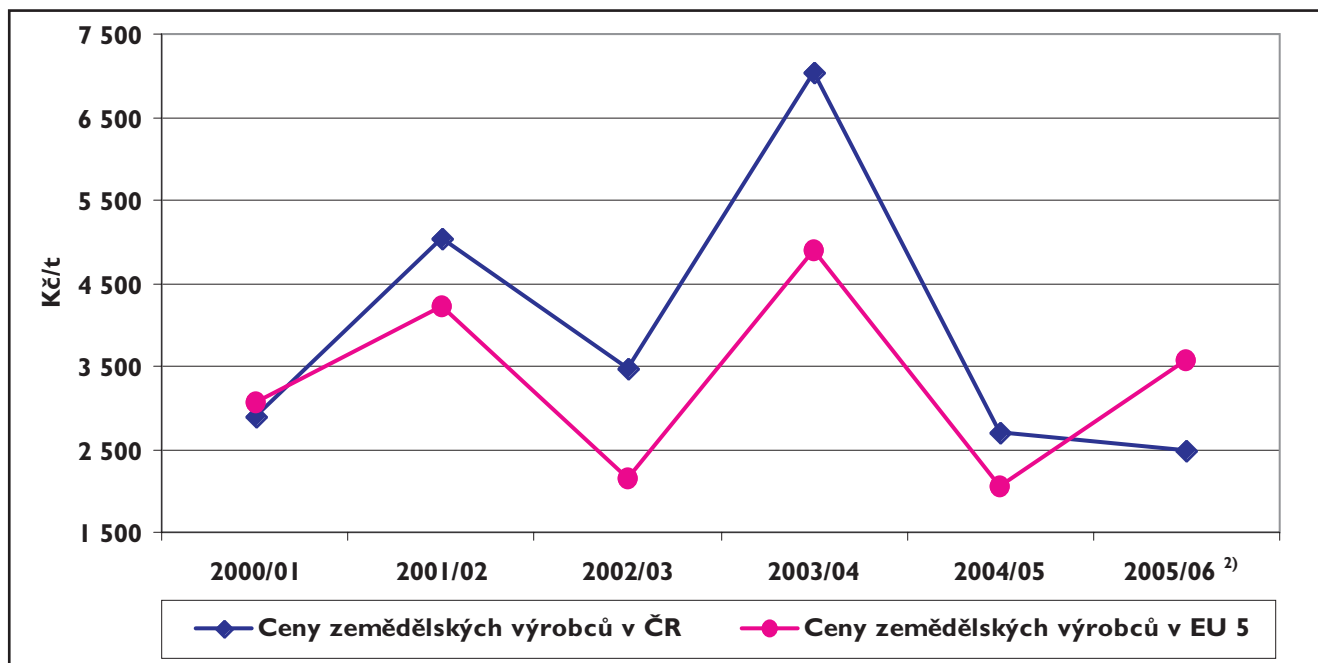
Obchod s českými bramborami se v rámci EU i třetích zemí poměrně dobře rozvíjí. Je to patrné také ze skutečnosti, že po vstupu do EU nebyl oznámen problém s dodávkami českých brambor rostlinolékařské povahy. Od roku 2005 musí být při prodeji brambor na vnitřním trhu EU opatřeny rostlinolékařským pasem. Za rostlinolékařský pas se však přitom nově považuje nejen úřední návěska osvědčující kvalitu sadby podle vyhlášky č. 75/2004 Sb., splňující zároveň náležitosti pasu podle vyhlášky č. 330/2004 Sb., ale také samostatná návěska vystavená pouze podle této vyhlášky jako rostlinolékařský pas. Obaly nesadbových brambor uváděných na společný evropský trh musí být označeny registračním číslem pěstitele nebo obchodníka, který je uvádí na trh. Takto označené dodávky deklarují svůj původ z místa produkce nebo skladování, které splňuje fytokaranténní požadavky EU s ohledem na ochranu proti šíření původce rakoviny bramboru a bakteriální kroužkovitosti. Proto každý podnikatel, který na území ČR pěstuje nesadbové brambory na výměře větší jednoho hektaru nebo je skladuje ve společných obchodních skladech, odesílacích střediscích nebo balících střediscích, se musí u SRS registrovat. Povinností takto registrovaných podniků je hlášení SRS o přítomnosti neobvyklých příznaků napadení brambor škodlivými organismy a evidování nakoupených a prodaných brambor.

Z důvodu vysoké produkce klesla CZV, která podle údajů ČSÚ dosáhla v roce 2005 v průměru 2 460 Kč/t a proti roku 2004 klesla o 4 286 Kč/t. Při použití údajů stejného zdroje přepočtených za marketingový rok činí CZV za období červenec 2005 až únor 2006 v průměru 2 493 Kč/t. Při porovnání se srovnatelným obdobím roku 2004/05 činí meziroční pokles CZV 357 Kč/t. Pro posouzení meziročních cenových rozdílů je vhodné používat údaje za marketingový rok. Tyto cenové údaje jsou hlavně u brambor proti údajům za kalendářní rok značně rozdílné a jsou srovnatelné s cenovými údaji EU, kde je v informačních zdrojích užíván marketingový rok.

Stabilitě českého bramborářství nepřispívají obchodní a zpracovatelské organizace, které bez ohledu na přetlak domácí produkce konzumní brambory mnohdy již prané a balené dovážejí hlavně z Německa, Nizozemska, ale i Rakouska. Od 1. 7. 2005 do 28. 2. 2006 bylo do ČR již dovezeno celkem 14,1 tis. t brambor, z toho 12,1 tis. t brambor konzumních ostatních v průměrné deklarované hodnotě 2,78 Kč/kg a další dovoz se ještě očekává. Je potěšitelné, že ve stejném období bylo z ČR vyvezeno 85,1 tis. t brambor, z toho brambor konzumních ostatních 67,2 tis. t v průměrné deklarované hodnotě 1,96 Kč/kg. Stále se zvyšuje dovoz různých bramborových výrobků a polotovarů a předpokládá se, že v roce 2005/06 bude dovezeno po přepočtu na syrové brambory více než v roce 2004/05 (132,6 tis. t). Předpokládáme, že i vývoz českých výrobků přepočtených na syrové brambory překročí množství roku 2004/05 (41,5 tis. t). Zvýšená nabídka konzumních brambor v marketingovém roce 2005/06 má vliv i na pokles spotřebitelských cen. Spotřebitelská cena konzumních brambor dosahuje v období červenec 2005 až únor 2006 v průměru 6,65 Kč/kg.

V posledních letech spotřeba brambor k lidské výživě (rané, ostatní, výrobky) mírně klesá. V roce 2005 činila podle odhadů celková spotřeba 73 kg na obyvatele a rok. V celkové spotřebě se postupně zvyšuje podíl brambor zpracovaných na výrobky a polotovary¹⁰¹.

¹⁰¹ V roce 2005 činil podíl spotřeby brambor ve výrobcích a polotovarech podle odhadů ÚBS přibližně 33 % z celkové spotřeby konzumních brambor.

Graf T5.1/05 – Porovnání cen zemědělských výrobců v ČR a EU 5¹⁾ u brambor konzumních ostatních za marketingové roky

1) Přepočet podle kurzů ČNB.

2) Predikce pro marketingový rok 2005/06.

Pramen: Potato Markets Weekly; ČSÚ; VÚZE

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

T5.1/07 – Bilance výroby a spotřeby brambor konzumních ostatních

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Produkční plocha	tis. ha	27,50	32,70	118,91
Hektarový výnos	t/ha	24,00	28,39	118,29
Výroba	tis. t	660,50	927,80	140,47
Dovoz s nápočtem brambor ve výrobcích	tis. t	195,20	155,00	79,41
Celková nabídka	tis. t	855,20	1 082,80	126,61
Domácí spotřeba celkem	tis. t	790,70	962,80	121,77
Vývoz s nápočtem brambor ve výrobcích	tis. t	64,50	120,00	186,05
Celková poptávka	tis. t	855,20	1 082,80	126,61
Konečná zásoba	tis. t	0,00	0,00	0,00
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ¹⁾	Kč/t	2 991,00	2 708,00	90,54
CZV ²⁾	Kč/t	2 697,10	2 492,50	92,41
Přímé platby a dotace vstupů ³⁾	Kč/t	139,13	74,35	53,44
TT ⁴⁾	%	94,83	94,79	99,96
Cena konzumních brambor v EU 5 ⁵⁾	Kč/t	2 045,10	3 574,10	174,76

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ - rok 2005 odhad.

2) Průměrná CZV vypočtená aritmetickým průměrem z měsíčních cenových údajů ČSÚ (září až červen market. roku).

3) Rok 2004 - SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.

Rok 2005 - SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.

4) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

5) Potato Markets. Přepočet podle kurzu ČNB.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; EU; Agra Europe; USDA

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Žižka (MZe)

Ekonomika pěstování brambor nebyla v roce 2005 tak příznivá jako v roce minulém. Náklady na pěstování konzumních brambor ostatních (pozdních) dosáhly u právnických osob v roce 2004 v průměru 72 681 Kč/ha¹⁰² a v roce 2005 podle předběžných propočtů 77 742 Kč/ha¹⁰³. Ve srovnatelném období marketingového roku 2004/05 dosáhla průměrná CZV 2 697,10 Kč/t a v roce 2005/06 je průměrná CZV 2 492,50 Kč/t. Ukazatel TT činí 94,79 % (tab. T5.1/07), což vystihuje klesající zájem některých pěstitelů o komoditu „brambory konzumní ostatní“.

Brambory pro výrobu škrobu (průmyslové) – bramborový škrob

Podle pravidel EU je v ČR zavedena v souvislosti s výrobou bramborového škrobu a pěstováním brambor na jeho výrobu SOT se škrobem. Přímě aplikovatelné předpisy EU v ČR podrobně rozvádí nařízení vlády č. 115/2004 Sb., kterým se stanoví některé postupy při provádění opatření SOT se škrobem v platném znění. Pro jednotlivé členské země EU jsou stanoveny národní výrobní kvóty pro výrobu bramborového škrobu¹⁰⁴. Je stanovena minimální cena za brambory určené pro výrobu bramborového škrobu, která se odvíjí od obsahu škrobu v bramborách. Výrobcům bramborového škrobu je vyplácena prémie podle stanovených pravidel a výrobcům výrobků ze škrobu je vyplácena výrobní náhrada na výrobu výrobků uvedených v nařízení Komise¹⁰⁵. Vývozcům škrobu a výrobků ze škrobu jsou také v závislosti na ceně kukuřice poskytovány vývozní subvence. Prémie pro výrobce bramborového škrobu, výrobní náhrady a vývozní subvence jsou poskytovány přímo ze zdrojů EU. Minimální cenu za brambory podle pravidel SOT platí škrobárny pěstitelům brambor. V rámci jednotné platby na plochu (SAPS), kterou ČR přijala k realizaci přímých plateb, je z národních zdrojů poskytována pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu národní doplňková platba k přímým podporám formou dotace.

V roce 2005 byla vlivem vysoké nadúrody brambor určených k výrobě bramborového škrobu a snahou výrobců škrobu vyjít vstříc pěstitelům brambor při realizaci jejich produkce, překročena národní výrobní kvóta bramborového škrobu. Čtyři škrobárny, mezi které byla rozdělena národní výrobní kvóta, zpracovaly celkem 166,4 tis. t brambor a vyrobily 36,3 tis. t nativního bramborového škrobu. Škrob vyrobený nad přidělenou národní kvótu (2,6 tis. t) musí být podle pravidel SOT bez dotací vyvezen mimo EU, a to před 1. lednem následujícím po konci příslušného marketingového roku.

V roce 2005 byly brambory určené k výrobě bramborového škrobu pěstovány na celkové ploše 5 257 ha. Průměrný hektarový výnos činil 31,70 t/ha při průměrné škrobnatosti 18,8 %. Pro marketingový rok 2005/06 bylo celkem nakontrahováno 152,3 tis. t brambor, ale z důvodu nadúrody bylo zpracováno 166,4 tis. t.

Od 1. 1. 2005 do 31. 12. 2005 byla SZIF pěstitelům brambor pro výrobu škrobu vyplacena z národních zdrojů národní doplňková platba pro brambory určené k výrobě bramborového škrobu ve výši 70 912 tis. Kč za 104 553 t brambor. Za stejné období byla výrobcům bramborového škrobu vyplacena prémie z rozpočtu EU ve výši 23 444 tis. Kč za 33 467 t bramborového škrobu a výrobní náhrady za 5 374 t výrobků zpracovaných z bramborového škrobu ve výši 1 872,3 tis. Kč a 232,4 tis. Kč za 361 t výrobků z pšeničného škrobu.

Celkem bylo v kalendářním roce 2005 vyplaceno pro financování výrobních náhrad na výrobky zpracované ze škrobu 70 696 EUR, tedy 2 104,6 tis. Kč, na množství 5 735 t škrobu. Dále bylo ve stejném období vyplaceno jako vývozní náhrady na bramborový škrob celkem 1 159 tis. Kč za 31 žádostí o vývozní náhrady.

5.1.4 Olejnin (řepka olejná)

Ve světové produkci hlavních druhů olejin¹⁰⁶ je očekáván v marketingovém roce 2005/06 podle odhadů USDA opětovný růst. Očekává se celková produkce olejnatých semen a plodů ve výši 389,30 mil. t, což je proti roku 2004/05 nárůst o 9,15 mil. t (+2,4 %). Nejvyšší nárůst produkce se předpokládá u slunečnice (+16,0 %) a sójových bobů (+3,3 %). Naopak pokles produkce je očekáván u bavlníkového semene (-6,1 %). V roce 2004/05 klesla proti minulému roku průměrná cena sójových bobů na amerických i evropských trzích o 20,4 % a řepkového semene o 17,4 %. Cena slunečnicových semen naopak vzrostla o 4,3 %. V marketingovém roce 2005/06 se předpokládá vzhledem k vysoké nabídce olejin meziroční pokles cen v průměru o 10 % s tím, že hlavní pokles nastane u slunečnice o 12 - 14 % a u sójových bobů o 2 - 3,5 %. U řepkového semene se očekává cenový růst o 1,5 - 3 %.

Ceny rostlinných olejů dosáhly na světových trzích podle USDA v marketingovém roce 2004/05 v průměru 678 USD/t. Proti roku 2003/04 klesla průměrná cena o 6,5 %. V marketingovém roce 2005/06 se předpokládá vzhledem k vysoké nabídce olejin meziroční pokles cen rostlinných olejů v průměru o 5,0 %. Nejvyšší pokles

¹⁰² Výběrové šetření o nákladovosti zemědělských výrobků v síti testovacích podniků FADN VÚZE za rok 2004 zjistilo u svých respondentů průměrný hektarový výnos 24,30 t. Průměrné náklady hlavního výrobku dosáhly 72 681 Kč/ha, tj. 2 991 Kč/t.

¹⁰³ Podle předběžných propočtů výběrového šetření FADN VÚZE dosáhly náklady zemědělských výrobců za rok 2005 u pěstitelů konzumních brambor ostatních (pozdních) 77 742 Kč/ha. Při průměrném hektarovém výnosu 26,71 t činí průměrné náklady hlavního výrobku 2 708 Kč/t.

¹⁰⁴ Národní kvóta výroby bramborového škrobu je ČR stanovena ve výši 33 660 t bramborového škrobu.

¹⁰⁵ Výše výrobní náhrady je stanovována v souvislosti s cenou kukuřice.

¹⁰⁶ Sójové boby, bavlníkové semeno, podzemnice olejná, slunečnicové semeno, řepkové semeno, kořpa, palmová jádra.

cen se očekává u slunečnicových olejů až o 13,6 % a sójových olejů o 3,5 %. Naopak mírný růst cen o 3,0 - 5,0 % se očekává vzhledem k poklesu zásob u řepkových olejů.

Podle USDA klesla v roce 2004/05 průměrná cena pokrutin a extrahovaných šrotů na světových trzích proti roku 2003/04 o 17 %. V marketingovém roce 2005/06 se předpokládá meziroční růst cen pokrutin a extrahovaných šrotů v průměru o 9,0 % s nejvyšším růstem u bavlníkových extrahovaných šrotů přibližně 21,0 - 24,0 %.

V marketingovém roce 2004/05 bylo v EU 25 podle odhadu COCERAL Brussels sklizeno 7,0 mil. ha olejnin¹⁰⁷ s celkovou produkcí 20,1 mil. t semen. Z celkové plochy bylo sklizeno 4,47 mil. ha řepky olejné, která při průměrném hektarovém výnosu 3,41 t dosáhla produkce 15,23 mil. t semene. Sójí bylo sklizeno 271 tis. ha a při hektarovém výnosu 2,72 t bylo dosaženo 737 tis. t sójových bobů. Sklizňová plocha slunečnice činila 2,22 mil. ha a celková produkce při hektarovém výnosu 1,87 t dosáhla 4,16 mil. t semene.

Podle předběžných údajů bylo v EU 25 pro marketingový rok 2005/06 sklizeno celkem 7,01 mil. ha olejnin s produkcí 20,0 mil. t semen a bobů. Řepka olejná byla sklizena ze 4,70 mil. ha, tj. o 0,23 mil. ha více než v roce 2004/05. Při hektarovém výnosu 3,27 t se předpokládá celková produkce řepkového semene ve výši 15,37 mil. t, tj. nárůst proti minulému roku o 0,11 mil. t. Slunečnice byla sklizena z 2,04 mil. ha a celková produkce dosáhla 3,78 mil. t. U sóji došlo k mírnému nárůstu produkčních ploch na 273 tis. ha a celková produkce sójových bobů se zvýšila na 851 tis. t.

Při stále se zvyšující produkci olejnatých semen a plodů průměrné ceny olejnin na světových i evropských trzích postupně klesají. Cena řepkového semene na trhu v Hamburku činila v marketingovém roce 2003/04 v průměru 317 USD/t (8 975 Kč/t) a v roce 2004/05 klesla na 262 USD/t (6 734 Kč/t). Cena sójových bobů klesla v roce 2004/05 proti roku 2003/04 o 14,2 % na 277 USD/t (7 119 Kč/t), slunečnice o 2,5 % na 313 USD/t (8 044 Kč/t). Naopak vzrostla cena lněného semene o 37,4 % na 496 USD/t (12 748 Kč/t) a kopry o 1,7 % na 431 USD/t (11 077 Kč/t). Cenový pokles na hlavních evropských trzích u většiny olejnin pokračuje i v marketingovém roce 2005/06¹⁰⁸.

V ČR dosáhly v roce 2005/06 produkční plochy olejnin 399,5 tis. ha (v roce 2004/05 celkem 382,4 tis. ha) a zaujímaly 13,1 % orné půdy. Produkční plochy olejnin proti roku 2004/05 vzrostly o 4,5 %. K nejvyššímu růstu ploch o 61,6 % (+17 tis. ha) došlo u máku setého, řepky olejné o 3 % (+7,7 tis. ha), lnu olejného o 240,5 % (+5,2 tis. ha) a sóji o 3 % (+0,3 tis. ha). Pokles produkčních ploch nastal u hořčice o 34,4 % (-14,2 tis. ha). Velmi dobré klimatické podmínky v období vegetace příznivě ovlivnily vývoj pěstovaných olejnin, což vedlo k dosažení velmi dobré produkce o celkové výši 958,7 tis. t. Nejvyšší produkce byla dosažena u řepky olejné, kde hektarový výnos dosáhl 2,88 t. Slunečnice bylo sklizeno 94,8 tis. t a semene máku setého 36,4 tis. t.

Zahraniční obchod s olejninami představoval vždy důležitou součást agrárního zahraničního obchodu ČR¹⁰⁹. V marketingovém roce 2003/04 se v ČR neurodila řepka olejná a pro zajištění domácí poptávky musela být dovážena. To ovlivnilo saldo zahraničního obchodu, které dosáhlo pouze 0,31 mld. Kč. Dalším negativním důsledkem neurody řepky olejné byla ztráta některých zahraničních trhů, protože v následujícím roce 2004/05 po rekordní sklizni (934,7 tis. t) bylo vyvezeno pouze 168,4 tis. t, což je 72,9 % průměru vývozu roků 2000/01 až 2002/03.

Nejvýznamnější česká olejнина řepka olejná byla v roce 2004/05 sklizena z 259,5 tis. ha. Při hektarovém výnosu 3,60 t (nejvyšší hektarový výnos v historii ČR) bylo sklizeno 934,7 tis. t semene pro potravinářské i nepotravinářské užití. I přes vysokou domácí sklizeň bylo dovezeno 50,9 tis. t řepkového semene a celková nabídka dosáhla 985,6 tis. t. Podle dostupných údajů bylo v ČR zpracováno 650 tis. t. Se značnými potížemi a ve velmi nízké vývozní hodnotě¹¹⁰ našlo uplatnění na zahraničních trzích 168,4 tis. t. Na zásobách zůstalo přibližně 167 tis. t řepkového semene. Při průměrné CZV 6 128 Kč/t dosáhla ztráta tržeb u pěstitelů více než 1 mld. Kč.

Sklizeň pro marketingový rok 2005/06 byla opět velmi úspěšná. Z 267,2 tis. ha bylo při hektarovém výnosu 2,88 t sklizeno celkem 769,4 tis. t řepkového semene. Při uplatnění zásob z minulého roku a dovozu přibližně 32 tis. t dosáhne celková nabídka cca 970 tis. t. Při předpokládaném vývozu 200 tis. t zůstane na skladech přibližně 120 tis. t řepkového semene. Semeno řepky olejné je z ekonomického hlediska i přes výpadek v roce 2002/03 a 2003/04 dlouhodobě velmi úspěšnou komoditou. Přibližně 95 % domácí produkce je obchodováno specializovanými organizacemi. Smlouvy mezi pěstiteli a odběrateli jsou v mnoha případech uzavřeny na několik let dopředu a pěstitelům jsou odběrateli vypláceny zálohy umožňující nákup intenzifikačních prostředků a ostatních nezbytných potřeb. V ČR však doposud nebylo založeno rozhodující odbytové družstvo.

Průměrná CZV dosáhla podle údajů ČSÚ v kalendářním rok 2004 průměru 7 183 Kč/t a v roce 2005 jen 5 628 Kč/t. Po přepočtu aritmetickým průměrem za marketingový rok 2004/05 činila průměrná CZV 6 128 Kč/t a za osm měsíců marketingového roku 2005/06 klesla na 5 844 Kč/t, ale postupně se zvyšuje. Pro

¹⁰⁷ Řepka olejná, slunečnice, sójové boby.

¹⁰⁸ Předpoklad průměrných cen na světových trzích pro rok 2005/06: sójové boby - 225 - 230 USD/t, slunečnicové semeno - 269 - 275 USD/t, řepkové semeno - 262 - 270 USD/t.

¹⁰⁹ Kladné saldo vývozu olejnin dosáhlo v marketingovém roce 2000/01 celkem 1,85 mld. Kč, v roce 2001/02 3,10 mld. Kč, v roce 2002/03 1,70 mld. Kč, v roce 2003/04 pouze 0,31 mld. Kč a v roce 2004/05 1,14 mld. Kč.

¹¹⁰ Průměrná deklarovaná vývozní hodnota (unit value) v marketingovém roce 2004/05 - 6 222 Kč/t (242,1 USD/t).

posouzení meziročních cenových rozdílů byly použity CZV přepočtené za marketingové roky. Tyto údaje jsou srovnatelné s údaji na zahraničních trzích udávaných za marketingové roky.

T5.1/08 – Bilance výroby a spotřeby řepky olejné

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Bilance				
Počáteční zásoba	tis. t	0,00	167,20	0,00
Produkční plocha	tis. ha	259,46	267,16	102,97
Hektarový výnos	t/ha	3,60	2,88	80,00
Výroba	tis. t	934,70	769,38	82,31
Dovoz	tis. t	50,86	32,00	62,92
Celková nabídka	tis. t	985,56	968,58	98,28
Domácí spotřeba celkem	tis. t	650,00	652,00	100,31
Vývoz	tis. t	168,36	200,00	118,79
Celková poptávka	tis. t	818,36	852,00	104,11
Konečná zásoba	tis. t	167,20	116,58	69,72
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ¹⁾	Kč/t	5 487,00	7 205,00	131,31
CZV ²⁾	Kč/t	6 128,00	5 844,00	95,37
Přímé platby a dotace vstupů ³⁾	Kč/t	927,50	1 536,67	165,68
TT ⁴⁾	%	128,59	102,44	79,67
Cena CIF Hamburg "00" evropská produkce ⁵⁾	Kč/t	6 734,00	6 346,00	94,24

1) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ, rok 2005 odhad.

2) Průměrné CZV přepočtené z měsíčních údajů ČSÚ aritmetickým průměrem za marketingové roky.

3) Rok 2004 - SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 1 479 Kč/ha o. p.

Rok 2005 - SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 2 314,90 Kč/ha o. p.

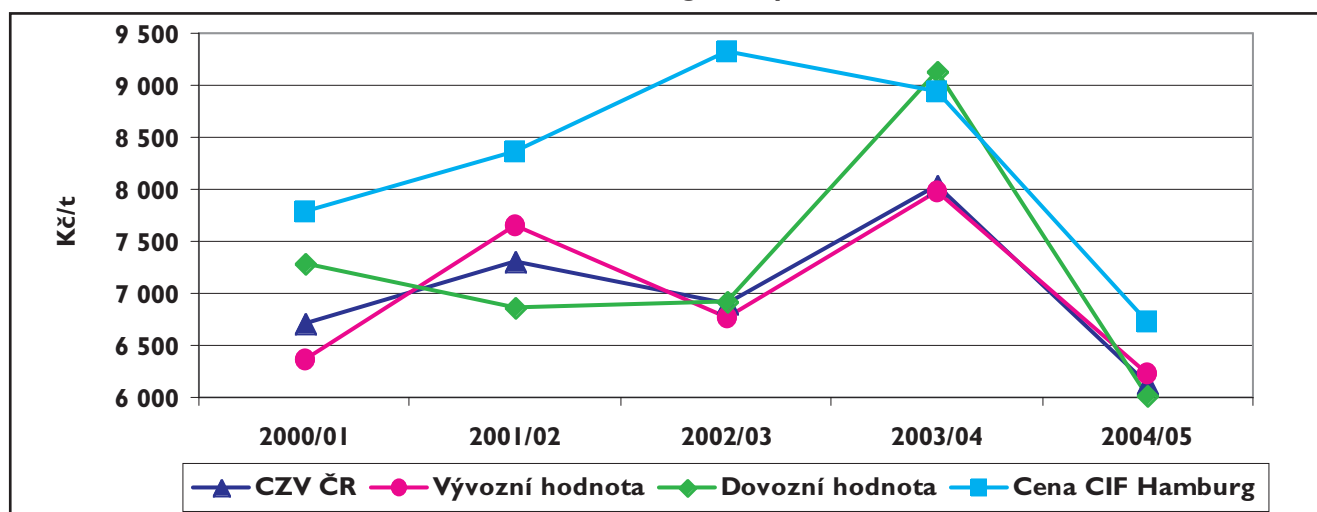
4) TT = "terms of trade" = $[(CZV + \text{přímé dotace} / \text{náklady}) * 100]$.

5) Oilseed: Prices - World Markets and Trade a přepočet podle kurzu ČNB.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; EU; USDA; DG6-Brusel

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Potměšilová (MZe)

Graf T5.1/06 – Porovnání cen zemědělských výrobců v ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen CIF na trhu v Hamburgu u řepkového semene v Kč/t

Pramen: ČSÚ, USDA, ČNB, VÚZE

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Ekonomika pěstování řepky olejné se v roce 2004 vyvíjela příznivě. Náklady na pěstování dosáhly u právnických osob 19 541 Kč/ha¹¹¹ a vzhledem k rekordnímu hektarovému výnosu činily náklady na jednotku produkce

¹¹¹ Výběrové šetření o nákladovosti zemědělských výrobků v síti testovacích podniků FADN CZ VÚZE za rok 2004 zjistilo u svých respondentů průměrný hektarový výnos 3,56 t. Průměrné náklady hlavního výrobku dosáhly 19 541 Kč/ha, tj. 5 487 Kč/t.

5 487 Kč/t. V roce 2005 dosáhly náklady podle předběžných údajů FADN CZ VÚZE 20 749 Kč/ha¹¹². Na jednotku produkce v porovnání s rokem 2004 vzrostly náklady vzhledem ke snížení hektarového výnosu o 31,3 %. Přímé platby a dotace vzrostly v roce 2005/06 proti roku 2004/05 o 617,50 Kč/t, tj. o 67,2 %. Meziroční index ukazatele TT (tab. T5.1/08) činí 79,67 % a potvrzuje mírné zhoršení postavení pěstitelů řepky olejné po poklesu hektarového výnosu a CZV.

Celosvětový růst spotřeby energie je spojený s postupným vyčerpáváním omezených fosilních zdrojů. Pro zajištění obnovitelných surovin jsou stále více využívány energetické plodiny. Pro zemědělství se tak otevírají nové perspektivní možnosti. Ve směrnici EU 2003/30 EC „Podpora využití biopaliv nebo dalších obnovitelných pohonných hmot v dopravním sektoru“ jsou stanoveny cíle na zvýšení tržního podílu biopohonných hmot ze 2,0 % v roce 2005 na 5,75 % v roce 2010. Stanovené cíle mohou jednotlivé členské státy upravit s ohledem na vlastní technické a finanční možnosti. V současnosti je v Evropě nejrozšířenější trh s bionaftou, především s MEŘO. V ČR je zatím na trhu téměř jediný druh biopaliva „bionafta“, ale její současné uplatnění na spotřebitelském trhu s motorovými palivy je mizivé.

Podle údajů sdružení pro výrobu bionafty dosáhly v roce 2005 výrobní kapacity MEŘO v ČR celkem 190,1 tis. t a celková produkce činila 118,7 tis. t. Domácí spotřeba MEŘO však činila pouze 2,2 tis. t.

Finanční podpora výrobcům MEŘO v podobě, která byla poskytována do 30. 4. 2004, neodpovídala pravidlům stanoveným Evropskou komisí. Od vstupu ČR do EU nebyla tato podpora poskytována. V roce 2005 vstoupila v platnost nařízení vlády č. 148/2005 Sb. a č. 418/2005 Sb., podle kterých poskytuje SZIF dotaci na nepotravinářské užití semene řepky olejné pro výrobu metylesteru řepkového oleje (MEŘO) zpracovaného na směsné palivo s obsahem min. 31 % objemových jednotek MEŘO pro zpracovatelské období od 1. 7. 2005 do 31. 12. 2005. Dotace je poskytována na základě žadatelem prokázané výroby, nebo prodeje MEŘO, zpracovaného na směsné palivo. Pro zpracovatelské období 2005 obdrželo 14 žadatelů kladné rozhodnutí o poskytnutí dotace, avšak pouze 8 žadatelů prokázalo výrobu nebo prodej MEŘO a tuto dotaci využilo. Nařízením vlády bylo určeno celkové maximální dotované množství pro všechny žadatele na 50 tis. t metylesteru řepkového oleje na celé zpracovatelské období. Výše dotace byla stanovena na 7 000 Kč/t MEŘO pro období červenec až srpen 2005. Novelou nařízení vlády č. 418/2005 Sb. byla výše dotace snížena na 3 680 Kč/t MEŘO pro období listopad až prosinec 2005.

Přiznaná finanční podpora na nepotravinářské užití řepky olejné za rok 2005 činila 20 450 tis. Kč s tím, že v roce 2005 byla z této sumy vyplacena finanční podpora ve výši celkem 11 251 tis. Kč a zbylá částka bude vyplacena v prvních měsících roku 2006.

Nařízením vlády č. 418/2005 Sb. se dále prodlužuje platnost dotace na nepotravinářské užití řepkového semene do 31. prosince 2006 s tím, že v roce 2006 SZIF poskytne dotaci pro zpracovatelské období roku 2006 ve výši 6 570 Kč/t na celkem 125 tis. t metylesteru řepkového oleje.

Pro pěstitele řepky olejné je marketingový rok 2005/06 méně příznivý než rok minulý. Celková produkce řepkového semene klesla proti roku 2004/05 o 17,7 %. Náklady na jednotku produkce vzrostly o 31,3 %, CZV naopak klesly o 4,6 %. V meziročním srovnání se postavení pěstitelů řepky olejné sice zhoršilo o více než 20 %, jak dokumentuje ukazatel TT (tab. T5.1/08), ale řepka olejná je stále konkurenceschopnou komoditou českého zemědělství.

5.1.5 Chmel

Světová sklizeň v roce 2005 dosáhla podle předběžných údajů firmy Hopsteiner 92,0 tis. t, což představuje meziroční zvýšení o 1,0 %. Plochy chmele činily 50,5 tis. ha, tj. meziroční pokles o 1,2 %. Průměrný obsah alfa hořkých kyselin ze sklizně roku 2005 byl u většiny odrůd nižší - 8,2 % (8,4 % v roce 2004). Potřeba alfa hořkých kyselin ve světě (7 254 t) je odhadovanou produkcí v roce 2005 ve výši 7 501 t pokryta na 103,4 %. Dlouhodobě trvající celosvětový nadbytek chmele a pokles měrné spotřeby chmele při výrobě piva nepřispívá k příznivému vývoji trhu s chmelem. Tržní ceny aromatického chmele stagnují nebo mají mírně klesající trend.

U největšího producenta v rámci EU (Německo) se v roce 2005 sklídilo z plochy 17,2 tis. ha přibližně 34,4 tis. t chmele při hektarovém výnosu 2,0 t. Po sklizni nebylo prodáno asi 36 % z celkové produkce. Část této produkce byla prodána na volném trhu za pevné ceny, které např. u aromatických odrůd chmele neklesly pod 122 114 Kč/t (4 100 EUR/t) a u hořkých odrůd chmele se pohybovaly v rozmezí od 65 524,8 Kč/t (2 200 EUR/t) u odrůdy Merkur do 86 374 Kč/t (2 900 EUR/t) u odrůdy Taurus. Část chmele se dostala do tzv. poolů a vzhledem k tomu, že sklizeň byla dobrá, byly v poolu zastoupeny všechny odrůdy. Nejen hektarové výnosy, ale i obsah alfa hořkých kyselin byl v Německu na poměrně dobré úrovni. Očekává se, že v roce 2006 může v Německu opět dojít k dalšímu snížení ploch hořkých odrůd chmele, které mají obtížnou pozici na trhu vzhledem k vývoji směnné hodnoty EUR vůči USD. U aromatických odrůd chmele se neočekává redukce ploch. Projektu subvencovaného snížení ploch odrůd hořkého chmele se v Německu v roce 2005 zúčastnilo

¹¹² Podle předběžných údajů výběrového šetření o nákladovosti zemědělských výrobků v síti testovacích podniků FADN CZVÚZE za rok 2005 dosáhly při hektarovém výnosu 2,88 t celkové náklady hlavního výrobku 20 749 Kč/ha, tj. 7 205 Kč/t.

180 subjektů¹¹³. Počítá se s další podporou omezování produkce chmele ve výši 500 EUR/ha ročně v období let 2006 - 2008.

V USA došlo v roce 2005 k meziročnímu zvýšení pěstitelských ploch chmele o 5,2 % na 11,8 tis. ha a při mírném snížení hektarových výnosů došlo ke zvýšení produkce chmele meziročně o 4,5 % na 26,2 tis. t. Přibližně 70 % produkce USA tvoří odrůdy *Zeus*, *Columbus/Tomahawk*, *Galena* a *Willamette*. Průměrná cena chmele (všech odrůd) se meziročně zvýšila o 3,4 % na 114 946 Kč/t (4 800 USD/t) sušeného chmele.

Z důvodu schválení nařízení Rady č. 1782/2003 ze dne 29. 9. 2003, kterým se stanovují základní pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky a zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, bylo zrušeno základní nařízení o SOT s chmelem v EU a bylo přijato nové nařízení Rady č. 1952/2005 ze dne 23. 11. 2005 o SOT s chmelem¹¹⁴. Zejména byla vzata v úvahu změněná úloha seskupení producentů, kteří již nezasahují do řízení podpory chmele. Přijetím nového nařízení o SOT s chmelem se neočekávají závažné změny na národním, unijním ani světovém trhu s touto komoditou.

ČR je plochou chmelnic na 3. místě v celosvětovém žebříčku (za SRN a USA) a produkuje přibližně 8 % z celosvětové výroby chmele. Je však největším světovým producentem jemného aromatického chmele s nižším výnosovým potenciálem, ale specifickými aromatickými vlastnostmi. V roce 2005 se produkční plocha chmele v ČR meziročně snížila o 166 ha (2,8 %) na 5 672 ha. Stále nejvíce zastoupenou odrůdou je *Žatecký poloraný červeňák* - jemný aromatický chmel, který byl v roce 2005 pěstován na 5 231 ha, tj. na 92,2 % z celkové výměry chmele (92,6 % v roce 2004). Hybridní odrůdy zaujímají v odrůdové skladbě českých chmelů stále relativně malý podíl (441 ha, tj. 7,8 % z celkové plochy). Z hybridních odrůd chmele největší výměru zaujímají odrůdy *Sládek* (202 ha), *Premiant* (153 ha) a *Agnus* (52 ha). V roce 2005 činila plocha výsazů chmele 44 ha (0,8 % ze sklizňové plochy), tj. o 45 ha méně než v roce 2004 a o 150 ha méně než v roce 2003. Produkce sušeného chmele v marketingovém roce 2005/06 dosáhla 7 831 t, tj. o 24,1 % více než v roce 2004/05, při průměrném výnosu 1,38 t/ha (o 27,8 % více ve srovnání s rokem 2004/05). Průměrný hektarový výnos *Žateckého poloraného červeňáku* (1,30 t) byl druhý nejlepší v historii po roce 1988, kdy hektarový výnos dosáhl 1,35 t/ha. Vyšší výnosy sklizně 2005 však přinesly i svoje problémy v odbytu chmele¹¹⁵ a obchodu s chmelem.

V roce 2005 byly mimořádně příznivé povětrnostní podmínky pro růst a vývoj chmele, což největší měrou přispělo k dosažení vysokých hektarových výnosů. Nižší teploty v prvních dvou dekádách května měly nepříznivý vliv na růst chmelových výhonů, čímž se zpozdilo jejich zavádění. Ve třetí dekádě května se průměrné teploty zvýšily a začal intenzivní růst chmelových výhonů. V další části vegetačního období byly průměrné teploty přibližně na úrovni normálu. Množství srážek bylo ve vegetačním období roku 2005 nadprůměrné, s výjimkou června, který byl sušší a vzhledem k tomu byla doporučena opakovaná závlaha v týdenních intervalech. Od července byly srážky nadnormální, takže závlaha chmele nebyla nutná. Následkem vichřice na konci července padlo více než 100 ha chmelnic (na Žatecku přibližně 92 ha, na Ústěcku asi 9,5 ha). Další plochy chmelnic byly částečně poškozeny větrem a kroupami. Sklizeň padlých chmelnic začala již kolem 10. srpna. V důsledku silných dešťových srážek na začátku 3. srpnové dekády padlo dalších téměř 10 ha chmelnic (na Ústěcku). Sklizeň chmele začala (v Pohoří) 18. srpna., u většiny pěstitelů pak od 20. do 23. srpna. Byla ukončena koncem první dekády září a u hybridních odrůd kolem 22. září. Z hlediska tvorby pivovarsky cenných látek byly povětrnostní podmínky v průběhu vegetačního období roku 2005 méně příznivé než v předchozím roce; zejména nízké minimální teploty v první dekádě srpna negativně ovlivnily tvorbu alfa hořkých kyselin. Průměrný obsah alfa hořkých kyselin (měřený metodou EBC 7,4¹¹⁶) u *Žateckého poloraného červeňáku* dosáhl v roce 2005 v Žatecké oblasti 3,30 % (4,05 % v roce 2004), v Ústěcké oblasti 3,20 % (3,50 % v roce 2004) a v Tršické oblasti 3,10 % (4,30 % v roce 2004). Obsah alfa kyselin u českých hybridních odrůd byl v roce 2005 také většinou nižší než v roce 2004 (*Sládek* 6,30 %, resp. 5,80 %, *Premiant* 8,80 %, resp. 9,80 %, *Bor* 7,50 %, resp. 7,92 % a *Agnus* 10,00 %, resp. 12,9 %).

Podle údajů ÚKZÚZ se věková struktura chmelnic zhoršuje. Celkově je 47,9 % chmelnic starších 15 let, z toho je 34,0 % starších 20 let (nejstarší chmelnice jsou v Ústěcké oblasti - 60,9 % z celkové plochy), naopak ve stáří do 5 let je pouze 14,2 % chmelnic (největší podíl těchto chmelnic je v Tršické chmelařské oblasti a Žatecké oblasti - 52,4 % z celkové plochy). Věková struktura konstrukcí je horší než věková struktura porostů. Celkově je 73,5 % konstrukcí starší 15 let, naopak konstrukce ve věku do 5 let jsou zastoupeny pouze 5,7 % z celkové plochy konstrukcí. V roce 2005 nebyl vypsán žádný podpůrný program pro obnovu porostů a konstrukcí chmele. Obnova porostů chmele v ČR v posledních letech poklesla pod hranici 5 %, v roce 2005 dokonce pod 2 %. Vzhledem ke stáří chmelnic by měla jejich obnova dosáhnout ročně minimálně 8 - 9 %.

Ze systému národních dotačních titulů určených pro komoditu chmel bylo možno v roce 2005 využít dotační program I. l. „Podpora vybudování kapkové závlahy ve chmelnicích, ovocných sadech a vinicích“. V rámci

¹¹³ V rámci tohoto projektu došlo ke snížení ploch o 418 ha, z toho přibližně 85 % činila odrůda *Magnum*.

¹¹⁴ Nařízení (EHS) č. 1696/71, (EHS) č. 1037/72, (EHS) č. 879/73 a (EHS) č. 1981/82 byla zrušena. Nové nařízení o SOT s chmelem nahradilo různá nařízení, která byla začleněna v původním nařízení č. 1696/71, zachovává jejich obsah a přeskupuje je, kvůli přehlednosti a správnému pochopení společné legislativy.

¹¹⁵ Nadprodukce chmele byla částečně stažena do tzv. poolu vytvořeného Chmelařstvem, družstvo Žatec. Za chmel byla zaplácena záloha a následná nabídka na trh byla realizována postupně za přiměřené ceny, aby nedošlo k zhroutení trhu v příští sezóně.

¹¹⁶ Jde o metodu schválenou Evropskou pivovarskou asociací.

tohoto dotačního programu bylo vybudováno 94 ha kapkové závlahy na chmelnicích s celkovým příspěvkem 5,89 mil. Kč při sazbě 56 160 Kč/ha (113,2 ha v roce 2004). S touto dotační podporou je počítáno ve stejné výši i v roce 2006. Evropskou Komisí byl notifikován nový národní dotační titul 3.h.) „Podpora prevence šíření virových a bakteriálních chorob chmele“. Předmětem dotace je použitá uznaná certifikovaná sadba chmele ve zdravotní třídě „VT¹¹⁷“ nebo „VF¹¹⁸“ (podle vyhlášky č. 147/2004 Sb.). Maximální výše dotace je 15 Kč na certifikovanou sazenici chmele. Nový dotační titul byl notifikován od roku 2006 na dobu neurčitou. Bližší podmínky nového dotačního programu jsou uvedeny v „Zásadách“, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2006 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

T5.1/09 – Výroba, spotřeba, zahraniční obchod a ekonomika chmele

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06 ¹⁾	Meziroční index
Základní ukazatele produkce chmele, zahraniční obchod, spotřeba				
Produkční plocha	ha	5 838,00	5 672,00	97,16
Hektarový výnos	t/ha	1,08	1,38	127,78
Výroba	t	6 311,00	7 831,00	124,08
Dovoz chmele²⁾	t	1 142,80	1 181,20	103,36
Dovoz chmelových extraktů²⁾	t	231,60	67,50	29,15
Domácí spotřeba chmele a chmelových výrobků v přepočtu na alfa hořké kyseliny²⁾	t	135,93	138,20	101,67
Vývoz chmele²⁾	t	5 158,50	5 538,90	107,37
Vývoz chmelových extraktů²⁾	t	7,08	21,70	306,50
Ekonomika				
Průměrné náklady na produkci³⁾	Kč/t	141 004,00	116 052,00	82,30
CZV	Kč/t	130 708,00	120 347,00	92,07
Přímé platby⁴⁾	Kč/t	5 722,22	6 158,12	107,62
TT⁵⁾	%	96,76	109,01	112,66
CZV EU	Kč/t	120 405,70	.	.
CZV Německo	Kč/t	116 098,66	.	.
Přímé platby a dotace vstupů EU 15	Kč/ha	15 313,92	14 296,32	93,36
	EUR/ha	480,00	480,00	100,00

1) Odhad.

2) Za kalendářní rok.

3) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ.

4) V roce 2004/05 SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 4 320 Kč/ha chmelnic.

V roce 2005/06 SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.; národní doplňkové platby = 6 387,50 Kč/ha chmelnic.

5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; VÚPS

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE)

Odhaduje se, že celková spotřeba chmele a chmelových výrobků v ČR se v roce 2005 meziročně zvýšila o 2 270 kg (v přepočtu na alfa hořké kyseliny), tj. o 1,7 % v důsledku vyššího výstavu piva při stagnaci měrné spotřeby chmele. Zvýšila se spotřeba granulovaného chmele¹¹⁹ (o 8,3 %¹²⁰) a jeho podíl na celkové spotřebě chmele a chmelových výrobků se zvýšil v roce 2005 na 46,04 %¹²¹ (43,23 % v roce 2004), přičemž spotřeba lisovaného chmele klesla (o 2,1 %¹²²) a spotřeba extraktů se snížila (o 3,5 %)^{123, 124}. Trend snižování podílu extraktů na chmelení piva souvisí především s růstem produkce a spotřeby chmele nových českých hybridních odrůd chmele (Sládek, Premiant). Spotřeba českého chmele a chmelových výrobků se v roce 2005 meziročně

¹¹⁷ Jde o bezvirózní sadbu chmele v kategorii „virus tested“.

¹¹⁸ Jde o bezvirózní sadbu chmele v kategorii „virus free“.

¹¹⁹ Pivovary dávají přednost granulovanému chmelu s ochranou před oxidací, zejména peletám typu P 90, ale i P 45 vzhledem k jejich trvanlivosti, snadnějšímu dávkování a malému objemu. Lisovaný chmel, používaný v tuzemských pivovarech, je tuzemské provenience a používá se jen v několika pivovarech.

¹²⁰ Předběžný údaj.

¹²¹ Předběžný údaj.

¹²² Předběžný údaj.

¹²³ Předběžný údaj.

¹²⁴ Podle předběžných výsledků se podíl spotřeby chmelových extraktů na celkové spotřebě chmele a chmelových výrobků v roce 2005 snížil na 47,7 % (50,3 % v roce 2004).

zvýšila o 15,0 %¹²⁵, zatímco spotřeba zahraničního chmele a chmelových výrobků klesla o 9,6 %¹²⁶. V roce 2005 došlo zejména ke zvýšení spotřeby tuzemských chmelových extraktů¹²⁷, ale i tuzemského granulovaného chmele, vyrobených z nových hybridních odrůd českého chmele. Zejména exportní česká piva jsou chmelena vyšším podílem českého chmele. Očekává se, že spotřeba chmele a chmelových výrobků z nových odrůd českého chmele se bude i nadále zvyšovat. Odhad spotřeby alfa hořkých kyselin na výrobu 1 hl piva je 7,25 g, tj. 100 % skutečnosti roku 2004¹²⁸.

Dovoz surového lisovaného chmele v roce 2005 byl podle předběžných údajů realizován ve výši 908,4 t¹²⁹, tj. 89,9 % skutečnosti roku 2004. Surový chmel je do ČR dodáván převážně za účelem zpracování, zejména z Polska a z Německa¹³⁰. Dovoz granulovaného chmele v roce 2005 činil 272,9 t, tj. 206,0 % skutečnosti roku 2004¹³¹. V roce 2005 se objem dovozu chmelového extraktu snížil na 67,5 t, tj. 29,1 % skutečnosti roku 2004. Více než 70 % produkce ze sklizně 2005 bylo exportováno. Vývoz chmele v roce 2005 činil 5 538,9 t, tj. 107,4 % skutečnosti roku 2004. Zvýšení exportu chmele bylo ovlivněno vysokou produkcí chmele v roce 2005. Export českého chmele negativně ovlivňuje vývoj na světovém trhu, především posilování české měny vůči EUR, americkému dolaru a japonskému jenu. Největším odběratelem českého chmele zůstává Japonsko. Meziročně se zvýšil vývoz surového chmele na úkor granulovaného chmele vzhledem k vyššímu nákupu zahraničních firem, které chmel zpracovávají ve svých zařízeních, zejména do Německa. Významně se také zvýšil vývoz chmele do Velké Británie¹³² a Ruska. Dodávky chmele dovezeného ke zpracování v režimu aktivního zušlechťovacího styku do Polska se naopak snížily. Chmelových extraktů bylo v roce 2005 vyvezeno 21,7 t, tj. 306,5 % skutečnosti roku 2004 (včetně intravývozů). Podle předběžných výsledků dosáhlo v roce 2005 saldo zahraničního obchodu s chmelem a chmelovými výrobky (včetně intradovozů a intravývozů) v hodnotovém vyjádření 694,6 mil. Kč, tj. ve srovnání s rokem 2004 zvýšení kladného salda o 9,4 mil. Kč.

Cenová úroveň chmele ze sklizně roku 2005 klesla vlivem zvýšené nabídky a zejména vlivem posilujícího kurzu české koruny vůči EUR. Tento dlouhodobý vývoj kurzu znamená velkou konkurenční nevýhodu a obrovský tlak na ceny chmele (směnná hodnota české měny vůči EUR byla k 31. 8. 2005 o 20 % vyšší než k 31. 8. 1999). Z pohledu vývoje kurzů měn je situace ještě složitější, neboť vývoj kurzu USD, japonského jenu a slovinského tolaru vůči EUR je opačný. Znamená to, že například při dodržení stejné ceny v EUR dostávají pěstitelé v ČR méně peněz v českých korunách, ale japonské a americké pivovary platí za tento chmel více v jenech či dolarech. Naopak američtí nebo slovinskí pěstitelé chmele dostanou při stejné ceně v EUR více peněz v amerických dolarech, resp. slovinských tolarech, nebo mohou nabídnout nižší cenu v EUR, aby získali ve své domácí měně stejnou hodnotu. Podle údajů ČSÚ průměrná CZV sušeného chmele ze sklizně 2005 činila 120 347 Kč/t, tj. 92,1 % skutečnosti roku 2004. V rámci systému povinné registrace smluv bylo v roce 2005 zaregistrováno 6 524 t chmele (bez rozlišení odrůd a oblastí). Průměrná cena Žateckého poloraného červeňáku podle údajů „registrace“ v roce 2005 dosáhla 132 475 Kč/t sušeného chmele. Pro sklizeň 2006 je podle registrace smluvně zajištěno 5 420 t chmele.

ČR v roce 2005 v rámci SOT s chmelem využila možnosti čerpání finančních prostředků z EU společně s prostředky z národního rozpočtu. V rámci přímých plateb na plochu zemědělské půdy bylo v roce 2005 na chmelnice oprávněným žadatelům ze systému SAPS vyplaceno 2 110,70 Kč/ha a z národních doplňkových plateb 6 387,50 Kč/ha, tj. celkem 8 498,20 Kč/ha, tj. o 37,5 % více než v roce 2004.

Vzhledem k poměrně vysoké pracnosti technologie pěstování chmele (600 pracovních hodin na 1 ha) a rostoucích finančních nároků na pořízení materiálových vstupů a energetických potřeb je požadavek zabezpečení efektivnějšího pěstování chmele obtížný. V roce 2005/06 se odhaduje zvýšení nákladů na 1 ha chmele u právnických osob (meziročně o 7,5 %) na 160 226 Kč, zejména v důsledku zvýšení cen sadby, hnojiv, růstem ostatních přímých nákladů a služeb, nákladů pomocných činností a pracovních nákladů. Vlivem podstatného zvýšení intenzity výroby chmele v důsledku příznivého vývoje počasí ve vegetačním období roku 2005 se náklady na 1 t výrobku podle odhadu VÚZE v roce 2005 snížily meziročně o 17,7 %. Vzhledem k této skutečnosti lze odhadovat, že v roce 2005 se míra rentability výroby chmele meziročně zvýšila a dosáhla kladných hodnot. Hodnota ukazatele TT se v roce 2005 odhaduje meziročně rovněž vyšší, mj. z důvodu zvýšení finanční částky, vyplácené v rámci přímých plateb. Ze srovnání hodnot ukazatele TT (tab. T5.1/09) vyplývá, že se podmínky domácích pěstitelů chmele v roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 zlepšily.

Ke zvýšení rentability výroby chmele je nutné dosahovat vyšší intenzity produkce chmele. Proto je nutné podstatně urychlit obnovu chmelnic vzhledem k jejich stávajícímu stáří a zvýšit investice do chmelových

¹²⁵ Předběžný údaj.

¹²⁶ Předběžný údaj.

¹²⁷ Chmelový extrakt byl dosud prakticky výhradně zahraničního původu. V roce 2005 bylo v tuzemských pivovarech zpracováno i významné množství extraktu z české odrůdy Agnus (přibližně 8 % z celkové spotřeby chmelových extraktů).

¹²⁸ Od roku 1998 do roku 2004 se měrná spotřeba chmele v českých pivovarech zvyšovala (v letech 2000 - 2002 stagnovala). Do budoucnosti již nelze očekávat další zásadní růst měrné dávky chmele na výrobu piva.

¹²⁹ Zahraniční obchod s chmelem je hodnocen včetně obchodní výměny v rámci EU.

¹³⁰ Z Polska bylo v roce 2005 dovezeno 43,4 % a Německa 30,0 % z celkového dovozu surového lisovaného chmele.

¹³¹ Jde o meziroční výkyv v dovozu. Dovoz granulovaného chmele se v posledních letech podstatně snížil vlivem vyššího využití nových českých odrůd v tuzemských pivovarech.

¹³² Jednalo se nejen o chmel české provenience, ale i zahraniční chmel (např. polský a slovinský) zpracovaný v ČR a následně vyvezený.

konstrukcí, strojů pro sklizeň, posklizňovou úpravu a ošetřování chmelnic. Pro stabilizaci výnosů hraje důležitou úlohu také další zavádění zavlažovacích systémů.

5.1.6 Len přadný, konopí seté

Rok 2005 nebyl celosvětově rokem významných změn v produkci přírodních přadných vláken. Podle zprávy FAO se produkce přírodních vláken společně s bavlnou pohybuje v rozpětí 30 - 33 mil. t¹³³.

V pěstování lnu přadného zaujímají přední místo země EU 25, kde bylo pro marketingový rok 2004/05 oseto podle předběžných údajů CELC¹³⁴ celkem 125 tis. ha¹³⁵, z toho 105,2 tis. ha v zemích EU 15 a 19,8 tis. ha v EU 10. V EU 15 vzrostly v roce 2004/05 osevní plochy proti roku 2003/04 o 4,2 tis. ha, ale v EU 10 klesly o 1,03 tis. ha.

Len přadný je komodita řízená v EU zásadami SZP. Základními dokumenty o SZP se lnem přadným a konopím jsou nařízení Rady (ES) č. 1673/2000, (ES) č. 1672/2000 a (ES) č. 1782/2003. Všechny tyto dokumenty jsou průběžně doplňovány v souladu se SOT a jsou publikovány v Úředním věstníku EU i v českém jazyce. Na základě SOT byly jednotlivým členským zemím EU stanoveny kvóty produkce dlouhých a krátkých vláken a pěstitelům lnu přadného jsou vypláceny přímé platby na pěstovaný hektar. V ČR bylo pěstování lnu přadného v roce 2005 finančně podpořeno v rámci opatření SAPS částkou 2 110,70 Kč/ha z. p. a podle nařízení vlády č. 145/2005 Sb. byla pro pěstitele lnu na vlákno stanovena doplňková platba k jednotné platbě na plochu ve výši 5 029,30 Kč/ha. Pěstitelům bylo za 4 311 ha lnu přadného vyplaceno 21,715 mil. Kč. V rámci nařízení vlády č. 248/2004 Sb. byla zpracovatelům lnu přadného (tírnám) za marketingový rok 2004/05 poskytnuta 80% záloha na podporu zpracování 8,1 t dlouhého lněného vlákna v částce 31 715,10 Kč a 16,4 t krátkého lněného vlákna v částce 35 956,10 Kč. Celkem bylo v roce 2005 z rozpočtu EU vyplaceno na podporách zpracování lněných a konopných vláken cca 68 tis. Kč.

Pro rok 2005/06 bylo přadným lnem v ČR oseto podle údajů Lnářského svazu 4 368 ha. K setí bylo použito 14 odrůd. Největší zastoupení zaznamenaly odrůdy Jordán (21,6 %) a Agatha (15,9 %). Setí přadného lnu proběhlo bez výraznějších problémů v měsíci dubnu. Dobré půdní i povětrnostní podmínky pro vzházení vystřídalo ve vegetačním období počasí s častými přísušky. Některé porosty proto byly patrovité a nevyrovnané s nižší výškou. Vlivem chladného počasí bylo trhání lnu opožděné a probíhalo až do konce srpna. Ani při rosení stonku nebyly klimatické podmínky příznivé. U části sklizně došlo k přerosení a pouze lny sklizené do konce třetí dekády měsíce září byly kvalitní. Z lokalit, kde byl naopak nedostatek vláhy bylo získáno vlákno horší kvality. Nepříznivé počasí v druhé polovině srpna, zejména v severních Čechách, způsobilo, že se len nezbavil chlorofylu, což se projevilo horší kvalitou a nižší výdajností vlákna. Potřebné sklizňové práce nebylo možno vzhledem k nepříznivému počasí provádět v optimálním období, což se projevilo na horší kvalitě stonků. Do konce září bylo sklizeno 80 % ploch. Zbývajících 20 % bylo sklizeno v prvních dvou dekadách měsíce října. Celkově lze sklizeň lněného stonku hodnotit jako průměrnou.

Podle údajů Lnářského svazu bylo v ČR v roce 2005/06 sklizeno 4 311 ha a celková produkce roseného stonku dosáhla 14 657 t. Průměrný výnos roseného stonku činil 3,40 t/ha a průměrný obsah dlouhého vlákna dosahuje při zpracování 13,3 % a krátkého vlákna 19,3 %. Jakost dlouhého vlákna se při zpracování pohybuje v rozmezí TEX 125 až 92.

Ze sklizně 2005 se očekává celková výroba 4 780 t lněných vláken, z toho dlouhého vlákna 1 950 t a krátkého 2 830 t. Sklizeň přadného lnu v roce 2005 byla průměrná jak z hlediska výnosu stonků, tak i kvality a výdajnosti vlákna. Z požadavku textilního průmyslu na množství lněného vlákna vyplývá, že přibližně polovina potřeby pro výrobu lněných přízí se k nám musí dovážet, a to i v kvalitě, kterou by bylo možno získat ze stonků vypěstovaných v ČR. Rozšíření ploch přadného lnu potřebného k výrobě požadovaného množství lněných vláken brání vedle rizikosti pěstování této plodiny především nedostatek finančně dostupné hlavně sklizňové techniky.

Tržby za rosený stonek jsou ovlivňovány hektarovým výnosem a zejména pak dosaženou jakostí vláken, která je ovlivňována i sklizňovou technikou. V posledních deseti letech se celkové náklady na 1 ha pěstování lnu přadného pohybují v rozpětí od 16 164 do 19 245 Kč/ha. Intenzifikační vklady u lnu přadného vzrostly meziročně o 5,3 %.

V roce 2005 došlo u lnu přadného proti roku 2004 k mírnému růstu nákladů, ale hlavně k poklesu CZV z důvodu snížené kvality rosených stonků o 1 228 Kč/t. Přestože hodnoty ukazatele TT (tab. T5.1/10) v uvedených marketingových rocích 2004/05 i 2005/06 ukazují vysokou efektivnost pěstování této plodiny, meziroční pokles o 28,54 % potvrzuje rizikovitost pěstování lnu přadného, který však má neodmyslitelné zastoupení mezi plodinami pěstovanými v ČR, ale zároveň zdůrazňuje i přes výši SAPS a národních doplňkových plateb snižující se zájem pěstitelů o tuto komoditu.

¹³³ 2004/05 - Bavlna 23,02 mil. t, juta 2,77 mil. t, len 0,75 mil. t, hedvábí 0,10 mil. t, konopí 0,08 mil. t, sisal 0,03 mil. t, vlna 2,1 mil. t, atd.

¹³⁴ Mezinárodní konfederace lnu a konopí - La Confédération internationale du lin et du Chanvre.

¹³⁵ 2004/05 - EU 15: 105,2 tis. ha, z toho Francie 80,5 tis. ha, Belgie 19,8 tis. ha, Nizozemsko 4,5 tis. ha. EU 10: 19,8 tis. ha, z toho Polsko 6,3 tis. ha, ČR 4,5 tis. ha, Litva 5,5 tis. ha.

T5.1/10 – Balance výroby a spotřeby roseného stonku lnu přadného

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Balance				
Počáteční zásoba rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	x
Produkční plocha	tis. ha	5,37	4,31	80,26
Hektarový výnos rosených stonků ¹⁾	t/ha	3,59	3,40	94,71
Výroba rosených stonků ¹⁾	tis. t	19,29	14,66	76,00
Dovoz rosených stonků	tis. t	0,05	0,06	120,00
Celková nabídka	tis. t	19,34	14,72	76,11
Domácí spotřeba celkem	tis. t	19,29	14,67	76,05
Vývoz rosených stonků	tis. t	0,05	0,05	100,00
Celková poptávka	tis. t	19,34	14,72	76,11
Konečná zásoba rosených stonků	tis. t	0,00	0,00	x
Ekonomika				
Průměrné náklady na jednotku ²⁾	Kč/t	3 735,70	4 245,30	113,64
CZV - stonky ³⁾	Kč/t	4 195,00	2 967,00	70,73
Přímé platby a dotace vstupů - stonky ⁴⁾	Kč/t	2 044,29	2 100,00	102,73
TT ⁵⁾	%	167,02	119,36	71,46
CPV v EU - dlouhé vlákno ⁶⁾	Kč/t	59 182,00	49 838,00	84,21

1) Údaje Lnářského svazu.

2) Náklady podle výběrového řízení FADN CZ podniky právnických osob - len přadný, rok 2005 odhad.

3) CZV za kalendářní rok podle údajů ČSÚ.

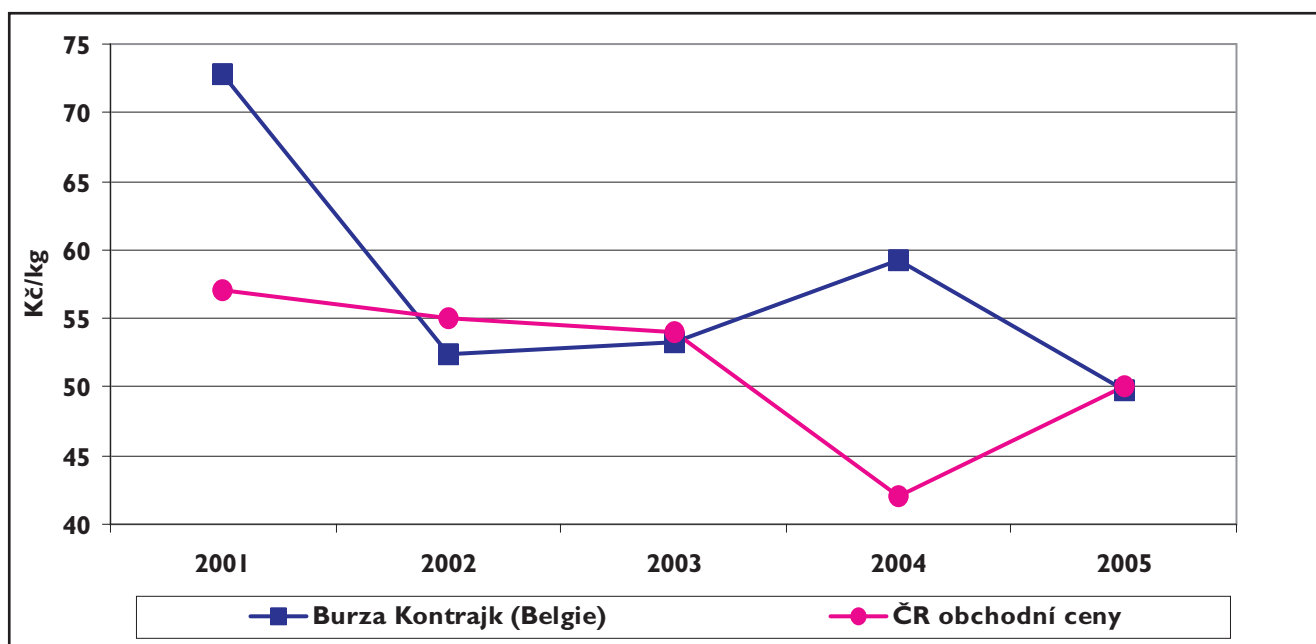
4) Rok 2004 SAPS = 1 860 Kč/ha z. p.; národní doplňková platba 1 479 Kč/ha o. p.; dotační program I.F = 4 000 Kč/ha.
Rok 2005 SAPS = 2 110,70 Kč/ha z. p.; národní doplňková platba na pěstování lnu pro vlákno = 5 029,30 Kč/ha.

5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

6) Průměrné ceny lněných vláken TEX 110 100 v lnářském obchodním centru Kontrajk.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; Lnářský svaz ČR; EU

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), M. Tošovská (MZe)

Graf T5.1/07 – Porovnání cen dlouhého vlákna střední jakosti (TEX 110 - 100)

Pramen: Vlas Berichten, Lnářský svaz ČR

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

V ČR se rozšiřuje pěstování konopí setého, které nachází uplatnění pro textilní i energetické užití. Pro pěstování byla v ČR odzkoušena odrůda Beniko, která je vedena ve Společném katalogu odrůd EU a na kterou

se vztahuje podpora v rámci přímých plateb. V rámci SAPS bylo pěstování konopí na vlákno v roce 2005 podpořeno částkou 2 110,70 Kč/ha a v rámci platby na pěstování plodin na orné půdě částkou 2 314,90 Kč/ha. Pěstování konopí pro energetické účely bylo kromě SAPS podpořeno z dotačního programu MZe I. U.- „Podpora pěstování bylin pro energetické účely“ částkou 2 000 Kč/ha.

V roce 2005 bylo v ČR konopím oseto ve třetí dekádě dubna 156 ha a povětrnostní podmínky byly příznivé v době vzcházení i během vegetace. Technologická zralost byla dosažena ve druhé polovině srpna, semenářská v polovině září. Výška rostlin při sklizni činila 220 až 300 cm. Suchý konopný stonek bude využitý pro tírenské zpracování nebo jako biopalivo. Pokračuje se ve zkouškách různých variant sklizně konopného stonku, protože způsob sklizně a vhodná sklizňová technika jsou dosud slabým článkem pěstitelské technologie konopí na vlákno. Zájem o konopné vlákno má v současné době především papírenský a automobilový průmysl. Konopí představuje také významnou plodinu pro energetické využití.

5.1.7 Ovoce

Plocha pro pěstování ovoce v zemích EU se v roce 2005 meziročně snížila o 5 % na 5,8 mil. ha. Předpokládaná sklizeň ovoce za rok 2005 činila 63,0 mil. t, tj. meziroční pokles o 3 %. Na světové produkci ovoce v roce 2005 se země EU podílely 12 %. Největším producentem ovoce ze zemí EU byla v roce 2005 Itálie (31 % sklizně ovoce zemí EU) a dále Španělsko (24 %). Podíl ČR v roce 2005 na sklizni ovoce zemí EU činil pouhých 0,5 %.

V ČR byla v roce 2005 sklizeň ovoce proti roku 2004 o 30 % nižší a činila 305,7 tis. t. Příčinou tohoto velkého meziročního poklesu byla jednak nadprůměrná úroda ovoce v roce 2004, jednak poškození květů či mladých plůdků ovocných stromů pozdními jarními mrazy, a tím i nižší produkce ovoce. V zemědělském sektoru dosáhla sklizeň 162,3 tis. t a v domácím sektoru 143,4 tis. t. Znamenalo to meziroční snížení výroby ovoce v zemědělském sektoru o 12 % a v sektoru domácím dokonce o 43 %. K největšímu poklesu produkce ve vztahu ke sklizni předchozího roku došlo u meruněk (-63 %), třešní (-50 %), švestek (-49 %), broskví (-41 %) a višní (-35 %). U nejvýznamnějšího druhu ovoce ČR - u jablek - byla v roce 2005 produkce meziročně o čtvrtinu nižší a činila pouze 209,2 tis. t. Přesto se jablka na celkové produkci ovoce roku 2005 podílela 68 %. V zemědělském sektoru se vyprodukovalo 134,1 tis. t jablek, tj. 64 % celkové produkce jablek. Zbývající množství sklizených jablek připadlo na domácí sektor, ve kterém neúroda způsobila meziroční snížení produkce o 44 %.

Intenzivní ovocné sady mají rozhodující význam pro tržní produkci ovoce. Podle poslední evidence ÚKZÚZ bylo k 31. 5. 2005 celkem 19,0 tis. ha intenzivních ovocných sadů, z toho 17,1 tis. ha plodných. Mladých a tudíž neplodných intenzivních ovocných sadů bylo 10 %, na začátku plodnosti 9 %, v plné plodnosti 30 % a více než polovina je v poklesu plodnosti. Stav ovocných sadů se tak v roce 2005 dále zhoršil. Příznivá věková struktura je u pouze u sadů švestek a slivoní, višní, třešní a hrušní. Nejhorší stav je u angreštů (80 % přestárých a žádné na začátku plodnosti), broskvoní (64 % přestárých), rybízů (61 % přestárých), jabloní (58 % přestárých) a meruněk (43 % přestárých). Největší podíl ploch intenzivních ovocných sadů (více než 50 %) zaujímají jabloně. Plocha jabloňových sadů činila v roce 2005 celkem 9 540 ha, z toho bylo 9 075 ha plodných.

Celková sklizeň ovoce z intenzivních ovocných sadů byla vlivem pozdních jarních mrazů nejnižší za posledních sedm let. Meziročně byla téměř o pětinu nižší a činila 164,4 tis. t. Nejvíce byla postižena nepřízní počasí oblast severních Čech a dále jižní a západní Čechy. Ztráta produkce roku 2005 v porovnání s průměrem předchozích pěti let je ovocnáři odhadována na 200 mil. Kč. Mrazy negativně ovlivnily především úrodu jablek, třešní a meruněk. Z jednotlivých druhů ovoce se sklídilo v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 více pouze hrušek. U ostatních druhů ovoce byla úroda výrazně nižší, nejvíce u třešní (986 t, tj. proti minulému roku -60 %), meruněk (2 897 t, tj. -55 %) a švestek (3 979 t, tj. -42 %). Jablek z intenzivních sadů se vyprodukovalo 138,4 tis. t, tj. dvě třetiny celkové sklizně jablek a 84 % celkové sklizně ovoce z intenzivních ovocných sadů. Průměrný hektarový výnos činil 15,26 t/ha. Téměř polovinu sklizených jablek tvořily již tradičně pouze dvě odrůdy - Idared (27 % sklizně jablek z intenzivních sadů) a Golden Delicious (22 %). Vláhově bohatý podzim a skutečnost, že v roce 2005 nebyly jabloňové sady poničeny krupobitím, měly příznivý dopad na jakost jablek, která byla proti předchozímu roku výrazně vyšší s většími plody.

Do systému integrované produkce bylo k 31. 12. 2005 zařazeno 9 312 ha intenzivních ovocných sadů, tj. téměř polovina plochy intenzivních sadů. Známkou SISPO¹³⁶ může používat 38 pěstitelů, kteří pěstují ovoce na 4 177 ha. Převažujícími druhy jsou jabloně (56 %), následují višně (12 %), červený rybíz (9 %) a meruňky (8 %). Dalších 140 čekatelů přecházejících od produkce konvenční k produkci integrované pěstuje ovoce na ploše 5 135 ha. Ovocnáři zapojení do systému integrovaného pěstování ovoce mohli v roce 2005 čerpat dotaci ve výši 3 940 Kč/ha.

V rámci SOT byly i v roce 2005 poskytovány finanční dotace pro pěstitele ovoce. Jednou z nich byla podpora pro organizace producentů ovoce a zeleniny s vlastním operačním programem. Ke konci roku 2005 existovalo v ČR 7 těchto organizací, kterým byla v kalendářním roce 2005 vyplacena prostřednictvím SZIF ze zdrojů EU

¹³⁶ Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce.

částka 34 220 tis. Kč. Platba z první poloviny roku 2005 ve výši 18 944 tis. Kč se vztahovala k výdajům operačních programů realizovaných v roce 2004, zbývající část 15 276 tis. Kč byla vyplacena ve druhé polovině roku 2005 a pokrývala již částečně platby na výdaje operačních programů roku 2005. Výdaje operačního programu organizací producentů jsou hrazeny do max. 8,2 % objemu jejich obchodovaného obrátu a jsou z 50 % hrazeny z fondů EU a z 50 % z operačního fondu organizace producentů, tedy vlastními prostředky organizace. Stát se na dotacích nepodílí.

Čtyřem předběžně uznaným organizacím producentů ovoce a zeleniny bylo v roce 2005 vyplaceno celkem 2 139 tis. Kč (1 604 tis. Kč z rozpočtu EU a 535 tis. Kč z rozpočtu ČR).

Podpora pro ovoce a zeleninu určeného ke zpracování, která byla pro marketingový rok 2005/06 pro ČR stanovena pro broskve ve výši 47,7 EUR/t a hrušky ve výši 161,70 EUR/t, nebyla pěstiteli čerpána. Rovněž nebyla čerpána podpora na stahování ovoce a zeleniny z trhu vzhledem k tomu, že u žádného druhu nedošlo k nadprodukcí.

Trend nárůstu dovozu ovoce mírného pásma (bez ořechů vlašských) pokračoval i v roce 2005 a podle předběžných údajů bylo do ČR dovezeno 183 tis. t (meziroční nárůst o 22 %) v celkové hodnotě 3 047 mil. Kč (zvýšení proti roku 2004 o 16 %). Největší objem dovozu připadl na jablka (39 % celkového importu ovoce mírného pásma) a stolní vinné hrozny (24 %). Téměř třetina dovezeného ovoce mírného pásma pocházela z Itálie a dodávky tvořily především stolní hrozny (45 %) a broskve a nektarinky (23 %). Druhým největším dodavatelem ovoce mírného pásma do ČR bylo Polsko (11 % celkových dodávek), odkud se dovážela především jablka (85 % polského dovozu ovoce mírného pásma).

Kromě ovoce mírného pásma bylo v roce 2005 do ČR dodáno 388 tis. t jižního ovoce za 6 494 mil. Kč. Téměř polovinu tohoto importu tvořily banány dovážené zejména z Kolumbie, Kostariky, Panamy a Ekvádoru (89 % celkového importu banánů).

Dovoz skořápkového ovoce byl realizován v objemu 20 tis. t za 1 256 mil. Kč a ovoce sušeného ve výši 14 tis. t za 262 mil. Kč.

Celkový objem dovezeného čerstvého a sušeného ovoce v roce 2005 do ČR činil 605 tis. t (proti roku 2004 nárůst o 5 %) v hodnotě 11 059 mil. Kč (zvýšení o 11 %).

Vývoz a reexport ovoce celkem z ČR dosáhl podle předběžných údajů objemu 175 tis. t (meziroční nárůst o 9 %) v hodnotě 3 020 mil. Kč (meziroční nárůst o 92 %). Dvě třetiny vyvezeného množství ovoce za téměř tři čtvrtiny vývozní hodnoty tvořily jižní plody. Z toho je patrné, že reexport výrazně převažoval nad skutečným vývozem. Výsledná pasivní bilance roku 2005 se v porovnání s rokem 2004 díky prováděnému reexportu snížila na 8 038 mil. Kč, tj. meziroční pokles o 5 %.

Ovoce mírného pásma se podle předběžných údajů vyvezlo v roce 2005 z ČR 58 tis. t v celkové hodnotě 515 mil. Kč (tj. meziroční pokles o 31 %), finanční hodnota však o 21 % vzrostla. Je to důsledek malé úrody jablek, což způsobilo výrazné snížení exportu jablek pro zpracovatelský průmysl. Přesto tvořila moštová jablka více než polovinu českého exportu ovoce mírného pásma. Nadpoloviční většinu jablek odebralo Německo (jednalo se téměř výhradně o jablka na průmyslové zpracování) a téměř čtvrtinu Slovensko. Pasivní bilance ovoce mírného pásma v roce 2005 dále vzrostla a dosáhla 2 532 tis. Kč (meziroční nárůst o 14 %).

T5.1/11 – Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských¹⁾

Ukazatel	MJ	2004	2005	Meziroční index
Plocha plodných intenzivních sadů	tis. ha	17,1	17,1	100,0
Hektarový výnos (intenzivní sady)	t/ha	11,8	9,6	81,4
Domácí výroba	tis. t	435,6	305,7	70,2
z toho - intenzivní sady	tis. t	202,4	164,4	81,2
Dovoz	tis. t	150,3	184,5	122,8
Celková nabídka	tis. t	585,9	490,2	83,7
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	389,3	432,3	111,0
Nákup ke zpracování ³⁾	tis. t	98,9	.	.
Vývoz	tis. t	97,7	57,9	59,3
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	585,9	490,2	83,7

1) Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát. Za rok 2005 včetně nákupu ovoce ke zpracování.

3) Za rok 2005 údaj o nákupu ovoce ke zpracování není k dispozici.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; Ovocnářská unie ČR; ÚKZÚZ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

T5.1/12 – Balance výroby a spotřeby jablek¹⁾

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Plocha plodných intenzivních sadů	tis. ha	9,1	9,1	100,00
Hektarový výnos (intenzivní sady)	t/ha	18,0	15,3	85,00
Domácí výroba	tis. t	280,8	209,2	74,50
z toho - intenzivní sady	tis. t	163,6	138,4	84,60
Dovoz ⁴⁾	tis. t	56,3	85,0	150,98
Celková nabídka ⁵⁾	tis. t	337,1	294,2	87,27
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	143,4	239,2	166,81
Nerealizovaná produkce	tis. t	25,0	10,0	40,00
Nákup ke zpracování ³⁾	tis. t	78,6	.	.
Vývoz ⁴⁾	tis. t	90,1	45,0	49,94
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	337,1	294,2	87,27

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Včetně ztrát. Za marketingový rok 2005/06 včetně nákupu jablek ke zpracování.

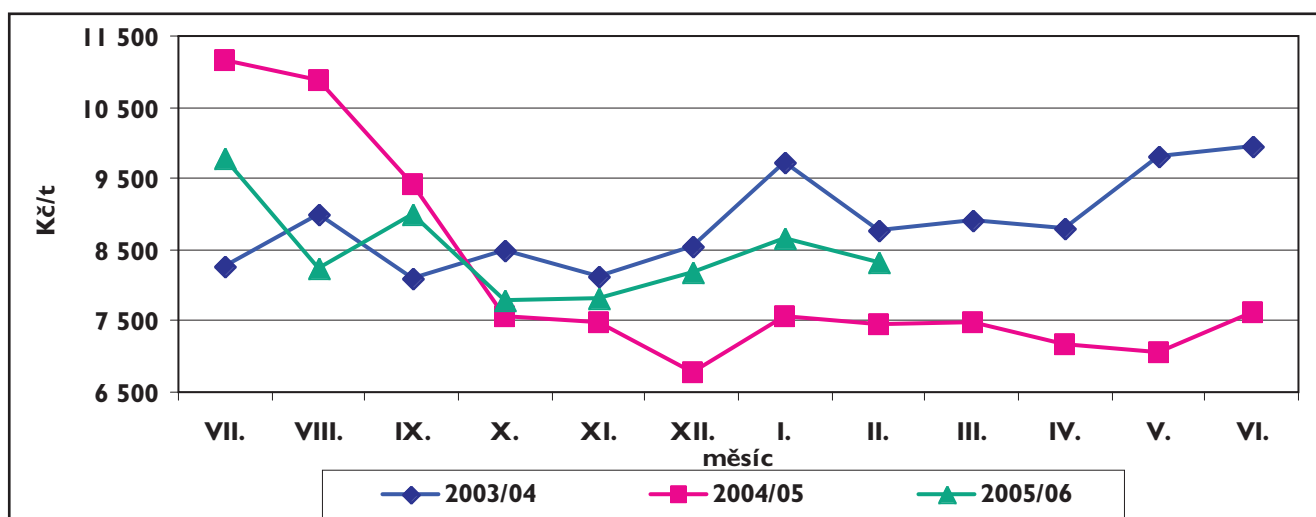
3) Za marketingový rok 2005/06 údaj o nákupu jablek ke zpracování není k dispozici.

4) Pro marketingový rok 2005/2006 odhad VÚZE a Ovocnářské unie ČR.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; Ovocnářská unie ČR; ÚKZÚZ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Průměrné roční CZV ovoce roku 2005 byly proti minulému roku nižší. Index 2005/04 činil 94,5. K největšímu meziročnímu poklesu CZV došlo překvapivě u třešní (-12 % na 19 811 Kč/t), jejichž produkce byla v roce 2005 proti roku 2004 poloviční. U konzumních jablek meziročně poklesla CZV o 11 % na 8 048 Kč/t. Tato cena byla ovlivněna prodejem jablek z velké úrody v roce 2004 a vysokými dovozy jablek za nízké ceny v důsledku jejich nadprodukce. Po většinu kalendářního roku 2005 (od ledna do září) byla CZV jablek meziročně v průměru téměř o pětinu nižší. Teprve od října se CZV vlivem nízké sklizně v roce 2005 meziročně zvýšily a v prosinci 2005 byly již o více než pětinu vyšší než v prosinci 2004. Meziročně se zvýšila průměrná CZV u průmyslových jablek (o 68 %) na 2 642 Kč/t, u meruněk (o 27 %) na 17 008 Kč/t a u švestek (o 25 %) na 11 756 Kč/t. Bylo to způsobeno nízkou úrodou těchto druhů ovoce v roce 2005. U ostatních druhů ovoce k významným meziročním změnám CZV nedošlo.

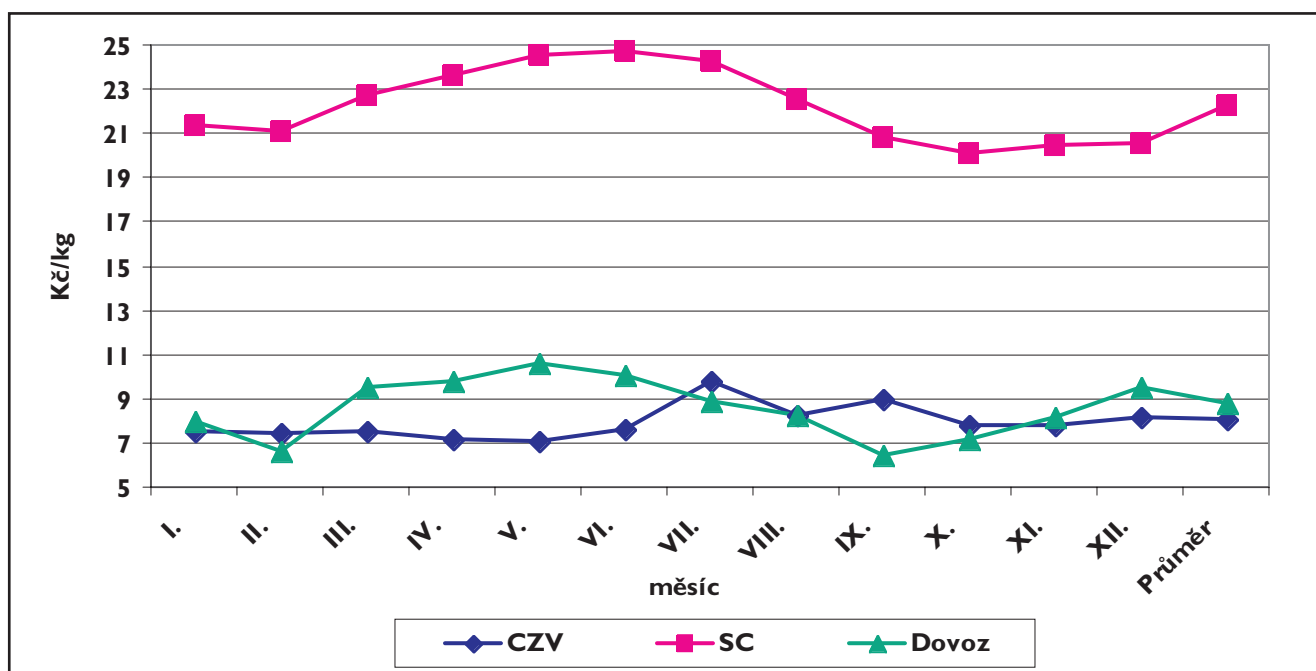
Graf T5.1/08 – Měsíční vývoj CZV konzumních jablek

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

U spotřebitelských cen nedošlo u většiny sledovaných druhů ovoce v roce 2005 k významnému zvýšení. Index spotřebitelských cen ovoce 2004/05 činil 101,4. Průměrná spotřebitelská cena meziročně významně vzrostla pouze u banánů, a to o 27 % na 35,70 Kč/kg. K mírnému nárůstu spotřebitelské ceny (o 8 % na 31,40 Kč/kg) došlo ještě u citrónů. U všech ostatních druhů ovoce byla průměrná roční spotřebitelská cena meziročně nižší, nejvíce u broskví o 25 % (64,30 Kč/kg) a pomerančů o 17 % (27,- Kč/kg). U jablek činila 22,30 Kč/kg, což je meziroční snížení o 15 %. Průměrné měsíční spotřebitelské ceny jablek byly v porovnání se stejným obdobím roku předchozího s výjimkou prosince nižší po celý kalendářní rok.

Graf T5.1/09 – Porovnání CZV, SC a dovozních cen konzumních jablek v roce 2005

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Skladovací kapacita pro ovoce v ČR v roce 2005 činila celkem 75,3 tis. t, z toho téměř polovina byly sklady nejvyšší kvality, tj. s řízenou atmosférou a s ULO atmosférou. K 1. 11. 2005 bylo naskladněno celkem 37,5 tis. t jablek a hrušek, tj. o 17 % méně než v roce 2004. Z toho zásoba jablek činila 37,0 tis. t a v porovnání s pětiletým průměrem byla o čtvrtinu nižší. Největší objem zásob tvořily již tradičně odrůdy Idared (38 %) a Golden Delicious (19 %).

Odbyt tuzemských jablek do obchodní sítě ze sklizně roku 2005 nebyl v období říjen až prosinec 2005 uspokojivý. Měsíčně se vyskladovalo v průměru pouze 5,8 tis. t jablek (od 4,3 tis. t do 7,2 tis. t), i když nabídka a poptávka na trhu vzhledem k nízkému samozásobení obyvatelstva byla poměrně živá. Byl to důsledek vysokých dovozů jablek z jiných zemí.

Spotřeba ovoce vyjádřená v hodnotě ovoce čerstvého se v ČR stále zvyšuje. Podle údajů ČSÚ se v roce 2004 meziročně velmi výrazně zvýšila, a to o 7,6 kg/os./rok na 83,8 kg/os./rok. Ovoce mírného pásma se zkonsumovalo 50,3 kg/os./rok, tj. meziroční nárůst o 3,3 kg/os./rok. Zvýšila se spotřeba všech sledovaných druhů ovoce mírného pásma kromě lesních plodů. Zájem konzumentů průběžně roste i u jižního ovoce. K poklesu spotřeby došlo pouze v roce 2001. V roce 2004 se meziročně zvýšila spotřeba jižního ovoce o 4,3 kg/os./rok na 33,5 kg/os./rok, což je historické maximum. Nejvíce meziročně vzrostla spotřeba banánů (o 2,4 kg/os./rok na 12,8 kg/os./rok). Z jednotlivých druhů ovoce se již tradičně nejvíce zkonsumovalo jablek (24,2 kg/os./rok), což představuje téměř polovinu spotřeby ovoce mírného pásma a necelou třetinu celkové spotřeby ovoce. Dalšími druhy ovoce, o které byl mezi spotřebiteli největší zájem, byly pomeranče a mandarinky (13,0 kg/os./rok) a následovaly banány. Spotřeba ostatních druhů ovoce byla v porovnání s těmito druhy ovoce již výrazně nižší.

5.1.8 Zelenina

V zemích EU je roční sklizeň zeleniny za rok 2005 odhadována z plochy 2 460 tis. ha na 66,0 mil. t. Tato produkce činí 7,5 % produkce světové. Největšími producenty zeleniny byla v roce 2005 Itálie (25 % sklizně zemí EU) a Španělsko (19 %). Na celkové ploše zeleniny i na odhadované sklizni zemí EU se ČR v roce 2005 podílela pouhými 0,5 %.

Sklizňová plocha zeleniny ČR se v roce 2005 meziročně téměř o čtvrtinu snížila a činila pouhých 12,7 tis. ha. Z toho zeleninová plocha zemědělského sektoru byla 8,9 tis. ha, tj. proti roku 2004 pokles o 28 %, a sektoru domácností 3,8 tis. ha, tj. snížení o 12 %. Celkové množství vyprodukované zeleniny bylo meziročně rovněž nižší, a to o 15 %. Sklizeno bylo celkem 273,4 tis. t zeleniny, z toho 72 % v sektoru zemědělském, tj. meziroční pokles o 22 %. Z jednotlivých druhů zeleniny se nejvíce sklídilo cibule (61,2 tis. t), hlávkového zelí (59,3 tis. t) a mrkve (38,5 tis. t). Tyto tři druhy zeleniny tvořily 58 % celkové sklizně zeleniny ČR. Na předpokládané produkci zemí EU tvoří podíl sklizně u cibule a hlávkového zelí 1,2 % a u mrkve 0,8 %.

Po nepříznivém roku 2004, kdy v důsledku tuzemské nadprodukce zeleniny, vysokých dovozů zeleniny za velmi nízké ceny a obtížného uplatnění domácí sklizně na trhu i za ceny pod úrovní nákladů, omezili zelináři v roce

2005 pěstební plochy zeleniny. Podle statistiky Zelinářské unie Čech a Moravy se snížil meziročně počet pěstitelů vstupujících s produkcí zeleniny na trh o 9 % na 1 069. Největší snížení pěstebních ploch se projevilo u výrobců zeleniny s výměrou nad 100 ha. Rok 2005 však byl, na rozdíl od roku minulého, pro zelináře příznivý, i když pozdní jarní mrazy způsobily v některých zelinářských oblastech škody na porostech, zejména u raných druhů zeleniny, a zpozdily nástup sklizní. V důsledku značného poškození porostů mrazem bylo zaoráno 127 ha zeleniny.

Vysoká nadprodukce a propad cen v roce 2004 způsobily u cibulové zeleniny snížení jejich pěstebních ploch o 30 % na pouhých 2,5 tis. ha. Rok 2005 však byl pro vegetaci cibule velice vhodný. Jarní mrazíky a menší množství srážek způsobily pouze nevyrovnanost porostů. Deště v červenci a v srpnu pozitivně ovlivnily výnos cibule, který byl nadprůměrný a dosáhl 24,45 t/ha (meziroční nárůst o 14 %). U kořenové zeleniny musely být porosty poškozené jarními mrazy částečně přesety nebo dopěstovány. Četné srážky a malé teplotní výkyvy ve druhé polovině vegetace umožnily pravidelný nárůst kořenů a dosažení vysoké uniformity. Suché a teplé počasí během sklizně v říjnu však způsobilo snížení jakosti kořenové zeleniny pro dlouhodobé skladování. Výnosově byl rok 2005 u kořenové zeleniny nadprůměrný. I když došlo u mrkve v roce 2005 k omezení produkční plochy o 20 % na pouhých 1,2 tis. ha, bylo toto snížení nahrazeno vyšší sklizní. Průměrný výnos u mrkve dosáhl 33,25 t/ha, tj. meziroční zvýšení o 17 %. Rovněž u košťálové zeleniny nadprodukce v roce 2004 způsobila výrazný úbytek pěstebních ploch, které byly kompenzovány vyššími výnosy. Poměrně sušší léto se nepříznivě projevilo na velikosti hlávek zelí, kapusty a květáku. Přesto byl výnos hlávkového zelí meziročně vyšší o 28 % a dosáhl 47,13 t/ha. U plodové zeleniny poměrně chladné jaro zapříčinilo zpoždění vývoje rostlin, což mělo za důsledek nižší výnosy a značný výskyt chorob, zejména u papriky. U salátových okurek byly, vlivem srpnových srážek, výnosy v roce 2005 vysoké (v průměru 30,33 t/ha, v zemědělském sektoru dokonce 38,47 t/ha).

Podle šetření Zelinářské unie Čech a Moravy byla zelenina pro tržní účely v roce 2005 pěstována na 10,8 tis. ha a její produkce dosáhla 245,7 tis. t. Meziročně došlo k úbytku tržní zelinářské plochy o 18 % a tržní produkce zeleniny byla nižší o 8 %.

V roce 2005 se přihlásilo do Integrovaného systému pěstování zeleniny celkem 46 pěstitelů. V turnusu zahájeném v roce 2005 s dvouletým přechodným obdobím zatím pěstovalo v roce 2005 zeleninu 38 pěstitelů na výměře 3 357 ha.

Finanční podpory, které byly ovocnářům a zelinářům vyplaceny v rámci SOT se zeleninou, jsou popsány u komodity ovoce. Producenty rajčat byla ještě čerpána podpora na rajčata určená ke zpracování, a to ve výši 12 447 tis. Kč (34,50 EUR/t). Další vyplacenou položkou byl doplatek této podpory z předchozího marketingového roku 2004/05 ve výši 3 108 tis. Kč. Celková podpora na rajčata pro zpracovatelský průmysl, která byla hrazena pouze ze zdrojů EU, dosáhla 15 555 tis. Kč.

Neustálý trend ve zvyšování dovozu zeleniny pokračoval i v roce 2005, kdy import čerstvé zeleniny dosáhl předběžně 480,6 tis. t v celkové hodnotě 6 110,5 mil. Kč. Meziročně tak vzrostl objem dodávek o 23 % a finanční hodnota o 19 %. Již tradičně převažovaly dodávky plodové zeleniny. Nejvíce se dovezlo melounů (21 % celkového dovozu, hlavní dodavatel Maďarsko) a dále rajčat (17 %), salátových okurek (12 %), a paprik (10 %). U těchto druhů zeleniny bylo, podobně jako v roce předchozím, hlavním dodavatelem Španělsko. Jejich objem dodávek se meziročně zvýšil, nejvíce u melounů o 57 %, a u okurek o 38 %. Z tradičních českých druhů zeleniny se meziročně snížil import cibule o 22 % na 30,3 tis. t v průměru za 3,60 Kč/kg. Jejím hlavním dodavatelem bylo Německo (38 % dovozu cibule za 3,40 Kč/kg) a Polsko (33 % za 2,80 Kč/kg). U mrkve naopak dodávky o 15 % vzrostly na 32,3 tis. t v průměru za 6,30 Kč/kg a byly realizovány zejména z Nizozemska (40 % dovozu mrkve za 4,40 Kč/kg). Rovněž dovoz hlávkového zelí se meziročně zvýšil, a to o 35 % na 20,5 tis. t za 3,80 Kč/kg. Podobně jako cibule bylo i hlávkové zelí dováženo zejména z Německa (za 4,10 Kč/kg) a Polska (za 3,- Kč/kg). Podíl každé z těchto zemí na celkovém objemu dovozu hlávkového zelí činil 43 %. Z jednotlivých zemí bylo v roce 2005 největším dodavatelem zeleniny Španělsko s téměř pětiovým podílem na celkovém dovozu. Import tvořila především plodová zelenina. Další významnou zemí, ze které se zelenina v roce 2005 do ČR dovážela, bylo Polsko (17 % celkových dodávek zeleniny). Hlavními dovozními druhy zeleniny byl květák, rajčata, okurky, kedlubny, cibule a hlávkové zelí. Třetím největším dodavatelem zeleniny bylo Nizozemsko (13 % celkových dodávek zeleniny) s převažujícím importem rajčat, mrkve, okurek, papriky a cibule. Významnou dodavatelskou zemí zeleniny bylo také Maďarsko, ze kterého se dovážely především melouny a papriky, a dále Itálie.

Vývoz a reexport zeleniny z ČR dosáhl v roce 2005 objemu 53,6 tis. t, tj. meziroční zvýšení o 68 % v celkové hodnotě 705,2 mil. Kč. Pětinu vyvezené zeleniny v roce 2005 tvořily melouny - 10,9 tis. t za 5,26 Kč/kg. Dalším významným exportovaným druhem byla rajčata (12 % celkového vývozu), mrkev (10 %), salátové okurky, hlávkové zelí a cibule (po 8 %). Převažující množství všech těchto druhů zeleniny odebralo Slovensko (od 42 % u mrkve do 79 % u hlávkového zelí). Celkem se na Slovensko vyvezlo 31,3 tis. t zeleniny, tj. 58 % realizovaného vývozu. Větším odběratelem zeleniny bylo dále Maďarsko a překvapivě i Polsko (po 11 % podílu na celkovém exportu). Vývoz a reexport zeleniny se na realizovaném dovozu podílel v množstevním vyjádření 11 % a ve finančním vyjádření 12 %. Celková pasivní bilance zahraničního obchodu se zeleninou se meziročně zvýšila o 12 % a dosáhla 5 405,3 mil. Kč.

T5.1/13 – Balance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾

Ukazatel	MJ	2004	2005	Meziroční index
Produkční plocha	tis. ha	16,7	12,7	76,05
Hektarový výnos	t/ha	19,3	21,5	111,40
Domácí výroba	tis. t	322,3	273,4	84,83
Dovoz	tis. t	390,6	480,6	123,04
Celková nabídka	tis. t	712,9	754,0	105,77
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	tis. t	605,9	700,4	115,60
Nákup ke zpracování ³⁾	tis. t	75,0	.	.
Vývoz	tis. t	32,0	53,6	167,50
Celková poptávka včetně ztrát	tis. t	712,9	754,0	105,77

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

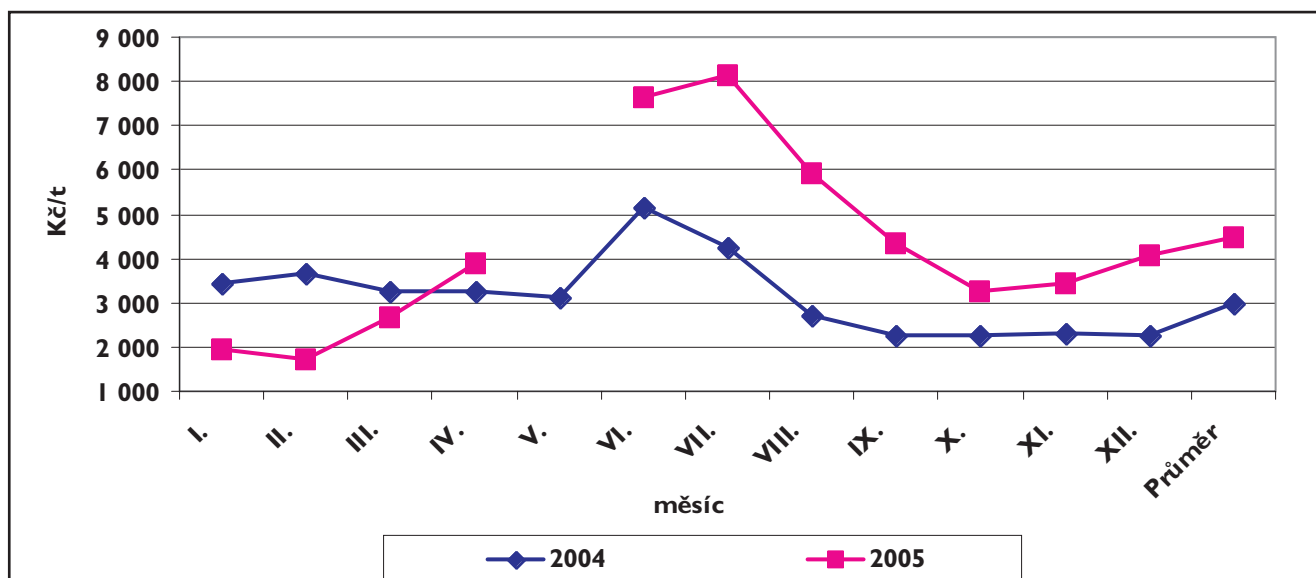
2) Včetně ztrát. Za rok 2005 včetně nákupu zeleniny ke zpracování.

3) Za rok 2005 údaj o nákupu zeleniny není k dispozici.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Průměrné roční CZV zeleniny byly ovlivněny nízkými měsíčními cenami některých druhů zeleniny ze sklizně roku 2004. Index CZV 2005/04 činil 85,0. V prvních pěti měsících roku 2005 byl výrazně nižší než ve stejném období roku předchozího a pohyboval se od 47,3 do 70,5. V červnu se prudce zvýšil a v období červen až prosinec 2005 činil 118,2 až 146,7. Z hlavních druhů zeleniny se meziročně nejvíce snížila CZV u cibule (-56 % na 3 119 Kč/t), což je důsledek velmi nízkých cen v období leden až květen. Další meziroční pokles ceny byl zaznamenán u okurek nakládaček (-22 % na 10 657 Kč/t), celeru a papriky (-17 % na 7 176 Kč/t, resp. 13 480 Kč/t), ředkvičky (-14 % na 33 240 Kč/t), petržele (-7 % na 10 377 Kč/t), mrkve (-6 % na 5 306 Kč/t) a salátových okurek (-4 % na 17 740 Kč/t). Vzhledem k velmi nízkým cenám zemědělských výrobců v roce 2004 byl v roce 2005 zaznamenán výrazný nárůst cen zejména u bílého hlávkového zelí (+50 % na 4 496 Kč/t), rajčat (+35 % na 21 748 Kč/t), květáku (+18 % na 12 386 Kč/t) a brukve bez natě (+11 % na 23 641 Kč/t).

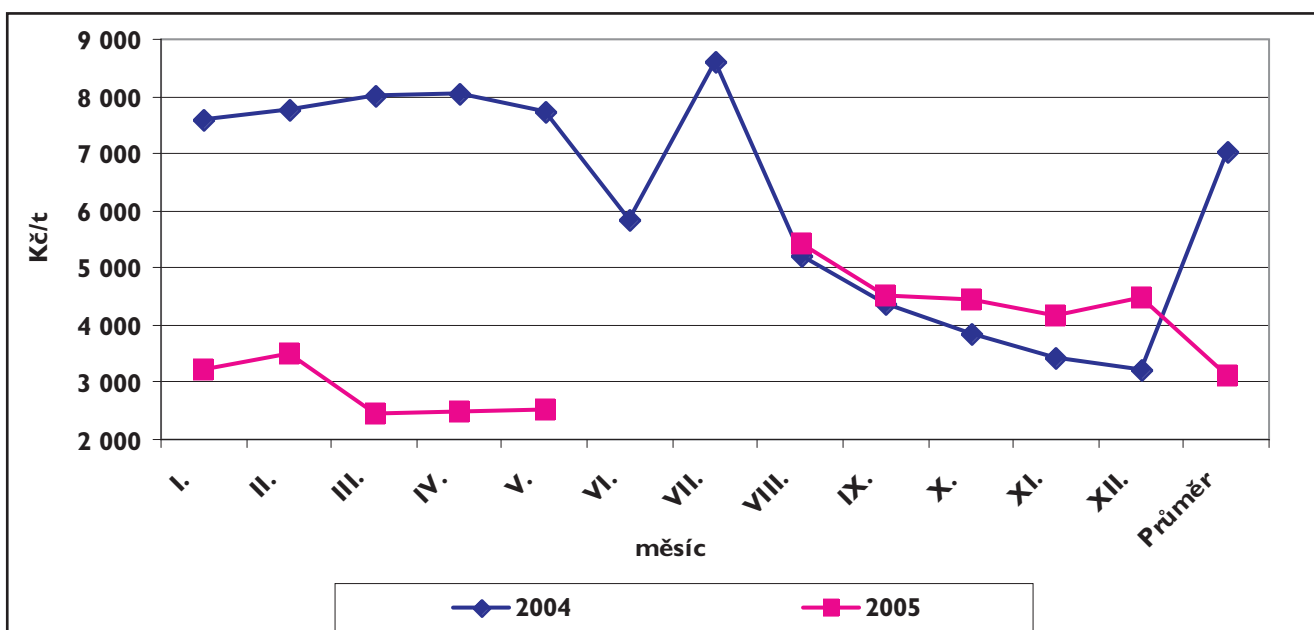
Graf T5.1/10 – Měsíční vývoj CZV zelí hlávkového bílého¹⁾

1) Údaj za měsíc květen 2005 se nevyskytuje.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

Spotřebitelské ceny byly ve srovnání s CZV poměrně stabilní. Meziroční index 2005/04 byl 97,7 a v jednotlivých měsících se pohyboval v rozmezí 84,2 až 112,0. Ze sledovaných druhů zeleniny se v roce 2005 ve srovnání s rokem předchozím nejvíce snížila spotřebitelská cena cibule (-37 % na 8,- Kč/kg), melounů (-22 % na 23,20 Kč/kg), papriky (-16 % na 59,- Kč/kg) a celeru (-14 % na 17,80 Kč/kg). Naopak k výraznému nárůstu spotřebitelské ceny došlo u hlávkového bílého zelí (+32 % na 8,50 Kč/kg), květáku (+17 % na 29,30 Kč/kg), rajčat (+15 % na 38,90 Kč/kg) a mrkve (+6 % na 13,10 Kč/kg). S výjimkou mrkve, u které meziročně CZV o 6 % klesla a spotřebitelská cena o 6 % vzrostla, byl pohyb spotřebitelských cen jednotlivých druhů zeleniny shodný s pohybem CZV.

Graf T5.1/I I – Měsíční vývoj CZV cibule suché¹⁾

1) Údaje za měsíce červen a červenec 2005 se nevyskytují.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

V roce 2005 měli pěstitelé zeleniny k dispozici 180 skladovacích objektů s možností uskladnit celkem 147 tis. t zeleniny. Z toho více než polovina skladovací kapacity byly sklady větrané, čtvrtina sklady chlazené a pouze 0,4 % sklady nejvyšší kvality, tj. sklady s řízenou atmosférou. Zbývající skladovací kapacitu tvořily sklady manipulační a provizorní, které neslouží pro dlouhodobé skladování zeleniny. V listopadu 2005 bylo do výše uvedených objektů naskladněno celkem 70,7 tis. t zeleniny. Největší podíl zásob tvořila cibule (44 % - 31,4 tis. t), hlávkové zelí (22 % - 15,5 tis. t), mrkev (15 % - 10,7 tis. t) a celer (11 % - 8,1 tis. t). V důsledku nízké produkce zeleniny v roce 2005 byly meziročně zásoby poloviční, u hlávkového zelí pouze třetinové. Skladovací kapacita pro zeleninu byla v roce 2005 využita z necelých 50 %.

Spotřeba zeleniny v hodnotě čerstvé se v roce 2004 po zvýšení v roce minulém opět snížila a činila 79,8 kg/os./rok (meziroční pokles o 0,2 kg/os./rok). Největší zájem byl o hlávkové zelí, jehož spotřeba meziročně vzrostla o 3,0 kg/os./rok na 14,0 kg/os./rok a o cibuli s nárůstem spotřeby o 2,7 kg/os./rok na 11,5 kg/os./rok. Třetím nejvíce konzumovaným druhem zeleniny byla, i přes meziroční pokles o 3,3 kg/os./rok na 9,3 kg/os./rok, rajčata. Mírně vzrostla spotřeba mrkve - na 6,5 kg/os./rok. Zastavil se zvyšující se zájem spotřebitelů z předchozích let o melouny a v roce 2004 došlo k poklesu jejich spotřeby o 1,9 kg/os./rok na 5,8 kg/os./rok.

5.1.9 Réva vinná – víno

Rozloha vinic v zemích EU se v roce 2005 proti roku předchozímu snížila o 7 % na 3,2 mil. ha. Největší podíl na výměře vinic mělo Španělsko (29 %), dále Francie (26 %) a Itálie (25 %). Sklizeň hroznů je za rok 2005 v EU odhadována na 26,8 mil. t, což je meziroční pokles o téměř 5 %. Produkce hroznů EU se podílí dvěma pětinami na produkci světové. Největší množství vinných hroznů se sklídilo ze zemí EU v Itálii (9,3 mil. t, tj. 35 %). Průměrný hektarový výnos hroznů v EU v roce 2005 činil 8,24 t/ha. Ve vztahu k produkci hroznů EU zůstala Česká republika svojí sklizní v roce 2005 na úrovni roku předchozího a její podíl tvořil 0,2 %.

V ČR se podle šetření ČSÚ v roce 2005 meziročně zvýšila plocha plodných vinic o 9 % na 14,2 tis. ha. ČSÚ od roku 2002 sleduje vinice pouze s výměrou nad 1 000 m² a v důsledku toho je plocha vinic, kterou registruje ÚKZÚZ, vyšší. Produkce moštových vinných hroznů v roce 2005 meziročně klesla o 10 % na 62,6 tis. t. Průměrný hektarový výnos ve výši 4,39 t/ha byl o 18 % nižší než v roce minulém. Sklizeň moštových hroznů byla v roce 2005 proti předchozímu roku objemově sice nižší, ale zato velmi kvalitní. Hrozny vyzrály do ideálního poměru kyselin a cukrů. Slunečný podzim měl příznivý vliv zejména na odrůdy Rulandské bílé, Ryzlink rýnský, Sauvignon a Veltlínské zelené. Výši produkce negativně ovlivnily houbové choroby a nálety špačků. Na základě šetření, které provádí každoročně Svaz vinařů, činil v roce 2005 průměrný hektarový výnos moštových hroznů 4,6 t/ha (o 1,0 t/ha méně než v roce 2004). Průměrná cukernatost hroznů ve výši 19,5°NM byla o 1,1°NM vyšší než v minulém roce a o 1,7°NM vyšší než činí desetiletý průměr. Třetinu celkové produkce moštových hroznů tvořily modré hrozny, jejichž cukernatost byla o 0,7°NM vyšší než u bílých odrůd. Ve vinařské oblasti Čechy byl hektarový výnos nižší než republikový průměr a dosáhl 3,80 t/ha při vyšší průměrné cukernatosti hroznů, a to 19,8°NM. Modré odrůdy se podílely na produkci hroznů české oblasti

51 %. Rozloha vinic v české oblasti tvoří pouze 4 % celkových ploch vinic ČR. Ve vinařské oblasti Morava jsou výsledky shodné s údaji za celou ČR. Průměrná cena prodávaných moštových hroznů meziročně klesla o 17 %, tj. o 2,30 Kč/kg, na 11,30 Kč/kg. Celková hodnota moštových hroznů ze sklizně roku 2005 přesáhla 700 mil. Kč.

K 31. 12. 2005 bylo v ČR zaregistrováno u ÚKZÚZ 19 261 ha vinic. Z toho je 18 554 ha osázených, 553 ha tvoří vykloučené registrované vinice a 154 ha jsou vinice s právem na opětovnou výsadbu. Po přístupových jednáních ČR s Komisí EU byla uzavřena dohoda o jednorázovém navýšení produkční plochy o 2 %, což znamená možnost další výsadby vinic na ploše 385 ha. Podle Registru vinic, který spravuje ÚKZÚZ, bylo k 31. 12. 2005 v ČR celkem 20 394 pěstitelů révy vinné. Tento vysoký počet způsobuje značnou rozdrobenost vinic. Z celkového počtu pěstitelů jich 71 % hospodaří pouze na 7 % celkové plochy vinic ČR a rozloha jejich vinic je menší než 0,2 ha. Koncentrace vinic je jen u malého počtu pěstitelů. Osázenou plochu vinic větší než 1 ha má pouze 6 % celkového počtu pěstitelů, kteří však obhospodařují 84 % celkové plochy vinic ČR. Třetina ploch vinic je v plné plodnosti (5 až 20 let). Značný podíl vinic (17 %) je, i přes významné snížení, přestárých, tj. starších 31 let. Výsadba nových vinic významně rostla až do roku 2004. V roce 2005, ve kterém skončily národní dotace z MZe a Vinařského fondu, nastal prudký pokles. Nejvíce pěstovanými odrůdami moštových vinných hroznů je z bílých odrůd Müller Thurgau a Veltlínské zelené (po 11 % plochy vinic), Ryzlink vlašský (8 %) a Ryzlink rýnský (7 %). Z modrých odrůd zaujímá největší plochu Svatovavřínecké (9 % plochy vinic) a Frankovka (7 %). Největší vinařskou obcí jsou Velké Bílovice, které hospodaří na 804 ha, tj. na 4 % registrované plochy vinic. Výroba vín je zaměřena na vína jakostní a na vína s přívlastkem. Stolní vína se v tuzemsku vyrábějí již minimálně.

Snížením výkupní ceny hroznů a nižším výnosem hroznů poklesly pěstitelům révy vinné příjmy meziročně o 300 až 400 mil. Kč (v roce 2004 přesáhly 1 mld. Kč). Krize ve vinařství však nastala pouze v ČR, ale již několik let trvá v celé EU. Důvodem je silná konkurence evropskému vinařství, které bylo dříve hlavním producentem vína ve světě, od výrobců vína v Jižní Americe, Austrálii, USA či jižní Africe.

Dovoz vína do ČR v roce 2005 meziročně o 7 % vzrostl, celkem se dovezlo 1 281 tis. hl vína v celkové hodnotě 2 561 mil. Kč. Od března až do konce roku 2005 byly měsíční dodávky vína poměrně stabilizované a pohybovaly se od 93 tis. hl do 124 tis. hl. Dodávky bílého vína byly na úrovni roku 2004 a činily 556 tis. hl, tj. 43 % celkového dovozu vína, za 16,50 Kč/l. Import vína červeného vzrostl proti předchozímu roku o 9 % a dosáhl 669 tis. hl za průměrnou cenu 20,60 Kč/l. Podíl dovezeného červeného vína na celkových dodávkách dosáhl v objemovém vyjádření 52 %. Tento podíl je meziročně o 1 % vyšší a zdá se, že klesající trend zájmu spotřebitelů o červené víno se zastavil. V roce 2005 nastaly změny u hlavních dodavatelů vína. Meziročně se významně zvýšil podíl objemu vína dovezeného z Itálie, který dosáhl 463 tis. hl a tvořil tak 36 % celkových dodávek. V porovnání s rokem 2004 se dovoz italského vína do ČR téměř zdvojnásobil. Vzrostly především dovozy italského vína sudového (meziročně o 71 %) a podílely se na jeho celkových dodávkách ve výši 330 tis. hl více než 70 %. Průměrná dovozní cena italského sudového vína činila 9,20 Kč/l. Lahvového vína bylo dovezeno z Itálie 131 tis. hl za 23,70 Kč/l, což je téměř čtyřnásobek proti roku 2004. Dále se v roce 2005 meziročně výrazně zvýšily dodávky vína z Maďarska. Objem dovozu dosáhl 196 tis. hl, tj. 15 % celkového dovozu vína a byl tak v porovnání s minulým rokem o dvě třetiny vyšší. Dodávky maďarského sudového vína meziročně vzrostly téměř o polovinu na 159 tis. hl za 11,60 Kč/l. Meziročně naopak klesl objem dovezeného vína u dalších významných dodavatelů - u Španělska o 30 % na 179 tis. hl (14 % celkového importu) především zásluhou snížení importu sudového vína na čtvrtinu objemu roku 2004 a o třetinu u dodávek vína z Rakouska na 175 tis. hl (14 % celkového dovozu). Proti minulému roku se v roce 2005 dovezlo rakouského sudového vína o 42 % méně, naopak ale vína lahvového 2,5krát více. Množství vína dovezeného ze Slovenska se v roce 2005 dále snížilo na 61 tis. hl. Celkově se do ČR více dováželo, i přes meziroční pokles o 9 %, víno sudové (757 tis. hl za průměrnou cenu 11,20 Kč/l). Naopak o 44 % vzrostl dovoz lahvového vína, který činil 503 tis. hl za 31,20 Kč/l. Celková finanční hodnota dovezeného vína dosáhla 2 561 mil. Kč, což je o 9 % více než v roce 2004.

Za rok 2005 bylo z ČR vyvezeno celkem 33 tis. hl vína za 147 mil. Kč. Vyváželo se téměř výhradně víno sudové. V porovnání s rokem 2004 byl v roce 2005 vývoz vína o 31 % menší a tvořil necelá 3 % dovezeného objemu vína a 6 % jeho finanční hodnoty. Téměř 90 % exportu vína bylo určeno na Slovensko (29 tis. hl za 44,20 Kč/l). Finanční hodnota vývozu vína v roce 2005 činila 147 mil. Kč, tj. meziroční zvýšení o 10 %.

Celková obchodní bilance s vínem za rok 2005 byla záporná a v objemu vína dosáhla 1 248 tis. hl, tj. meziroční nárůst o 8 %, ve finančním vyjádření 2 414 mil. Kč, což je meziroční nárůst o 9 %.

Pro výrobu vína se v roce 2005 dovezlo do ČR 3 192 t moštových hroznů, což bylo pouze 41 % jejich dovozu v roce 2004, za 10,40 Kč/kg. Hlavním dodavatelem bylo Maďarsko (56 % za 7,60 Kč/kg) a Slovensko (19 % za 6,60 Kč/kg). Vyvezeno bylo 158 t moštových hroznů za 21,20 Kč/kg a Slovensko bylo jejich téměř výhradním odběratelem (97 %). Dovoz hroznové šťávy byl v roce 2005 realizován přibližně ve stejném množství jako v roce minulém a činil 1 705 t za 31,60 Kč/kg. Podobně jako v roce 2004 pocházela i v roce 2005 téměř polovina dovezené hroznové šťávy z Itálie a její průměrná dovozní hodnota činila 37,60 Kč/kg. Vyvezeno bylo z ČR 342 t hroznové šťávy za 37,90 Kč/kg a jejím hlavním odběratelem bylo Polsko (91 %).

T5.1/14 – Balance výroby a spotřeby vína¹⁾

Ukazatel	MJ	2004/05	2005/06	Meziroční index
Plocha plodných vinic	tis. ha	13,0	14,2	109,23
Hektarový výnos	t/ha	5,38	4,39	81,60
Počáteční zásoba k 1. 8.	tis. hl	364	494	135,71
Domácí výroba	tis. hl	550	438	79,64
Dovoz suroviny a vína ²⁾	tis. hl	1 345	1 300	96,65
Celková nabídka	tis. hl	2 259	2 232	98,80
Spotřeba ²⁾	tis. hl	1 721	1 700	98,78
Vývoz suroviny a vína ²⁾	tis. hl	44	50	113,64
Konečná zásoba k 31. 7. ²⁾	tis. hl	494	482	97,57

1) Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.

2) Pro vinařský rok 2005/06 odhad SV ČR.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; Svaz vinařů ČR

Zpracoval: I. Součková (VÚZE), J. Sedlo (SV ČR)

V rámci SOT s vínem byla v roce 2005 z rozpočtu EU vyplacena českým vinohradníkům na restrukturalizaci a přeměnu 279 ha vinic částka 25 423 tis. Kč. Dále obdrželi vinaři kompenzaci za náhradu cukru v rámci režimu „Podpora na užití zahuštěného hroznového moštu nebo rektifikovaného moštového koncentrátu ke zvýšení obsahu alkoholu v produktu“¹³⁷ z prostředků EU ve výši 6 258 tis. Kč. Vinohradníci zapojení do systému integrované produkce mohli v roce 2005 čerpat v rámci HRDP částku 4 655 Kč/ha, která je z 80 % hrazena z prostředků EU. Celkem bylo v roce 2005 na tento program podáno 163 žádostí pro 6 822 ha vinic.

Průměrná spotřeba vína v ČR v roce 2004 dosáhla podle údajů ČSÚ 16,5 l/os./rok. Předpokládá se, že domácí výroba kryje přibližně jednu polovinu této spotřeby. Do budoucna se očekává, že spotřeba vína se bude dále zvyšovat.

5.2 Živočišná produkce celkem a podle rozhodujících komodit**5.2.1 Skot****Mléko**

Světová produkce mléka v roce 2005 dosáhla podle odhadu ZMP 627 mil. t. Tato úroveň produkce je o 11 mil. t vyšší než v předchozím roce, což představuje přírůstek 1,8 % a určité urychlení tempa růstu. Z toho produkce kravského mléka dosáhla 527 mil. t. Zvýšení produkce kravského mléka je ve srovnání s ostatními druhy mlék nižší, avšak růst výroby je nejvyšší za období posledních tří let. Největší přírůstky produkce byly zaznamenány ve východní Asii (především v Číně), Latinské Americe, USA a Indii. Nezanedbatelný růst byl dosažen též v Evropě. Naopak ke stagnaci a částečnému snížení produkce došlo v Oceánii, na Ukrajině a v Rusku. V oblasti průmyslového zpracování se předpokládá celosvětová výroba sýrů ve výši 16,0 mil. t, másla 4,5 mil. t, sušeného odstředěného mléka 3,5 mil. t a sušeného plnotučného mléka 3,0 mil. t. Největší meziroční přírůstek produkce vykazuje sušené odstředěné mléko o 7,1 %. Ceny stěžejních mlékářských výrobků (sušená mléka, máslo) na světových trzích se v roce 2005 pohybovaly zhruba o 8 % nad úrovní předchozího roku.

V EU dosáhl nákup mléka podle odhadu 131,6 mil. t, což představuje 21,0 % světové produkce. V denním průměru byl nákup v EU o 1,2 % vyšší než v roce 2004. Z toho v EU 15 bylo nakoupeno 114,9 mil. t a v EU 10 celkem 16,7 mil. t. Větší progresi měl vývoj nákupu v nových členských státech, kde vzrostl průměrný denní nákup o 6,4 % a část zemí dosáhla nebo se velmi přiblížila hranicím vnitrostátního referenčního množství. Přírůstky byly nejmarkantnější v Polsku a pobaltských státech. V původních členských zemích činil meziroční růst nákupu 0,5 % a největšího přírůstku bylo dosaženo ve Francii a Německu. Zvýšení celkového nákupu mléka v EU podmiňovalo meziroční růst produkce většiny mlékářských výrobků, největší přírůstek byl zaznamenán u sýrů a zakysaných výrobků.

V červenci 2005 byl zahájen druhý rok reformy SZP. V sektoru mléka byly sníženy intervenční ceny másla na 282,25 EUR/100 kg a sušeného odstředěného mléka na 184,97 EUR/100 kg. Přímé platby kompenzující snížení intervenčních cen byly stanoveny ve výši 2,365 EUR/100 kg referenčního množství mléka. Nákupy másla do intervenčních skladů byly omezeny na celkovou výši 60 tis. t v termínu od 1. 3. do 31. 8. Nákupy sušeného odstředěného mléka byly stanoveny v základní výši 109 tis. t. Snížení částky, vyčleněné Evropskou komisí na podporu vývozu mlékářských výrobků do třetích zemí, bylo vyvoláno růstem cen na světových trzích a zároveň snahou o posun produkce směrem k výrobkům konkurenceschopným na mezinárodním trhu.

¹³⁷ NV č. 245/2004 Sb., v platném znění.

Opatření mělo za následek meziroční snížení objemu exportu subvencovaných výrobků do třetích zemí, zejména sušeného odstředěného mléka, kde došlo meziročnímu poklesu vývozu o 32 %.

Reformní opatření SZP se promítlo do vývoje CZV mléka především v EU 15. Zde se projevil pokles průměrné CZV z 31,1 EUR/100 kg (926,3 Kč/100 kg) v roce 2004 na 30,0 EUR/100 kg (893,5 Kč/100 kg) v roce 2005, v rámci EU 10 se naopak průměrná CZV mléka zvýšila z 25,8 EUR/100 kg (768,4 Kč/100 kg) v roce 2004 na 27,1 EUR/100 kg (807,1 Kč/100 kg) v roce 2005. Celkový průměr EU 25 dosáhl v roce 2005 hodnoty 28,9 EUR/100 kg (860,8 Kč/kg), což představuje meziroční pokles o 0,3 %.

Trh s mlékem v ČR probíhal v podmínkách SOT EU. Základním právním předpisem ES pro organizaci trhu s mlékem a mléčnými výrobky je nařízení Rady (ES) č. 1255/1999 o SOT s mlékem a mléčnými výrobky v platném znění, které bylo zásadně změněno především nařízením Rady (ES) č. 1787/2003. K předpisům ES byla vydána tři základní prováděcí nařízení vlády ČR: nařízení vlády č. 244/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek pro uplatňování dávky v odvětví mléka a mléčných výrobků v rámci SOT s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění nařízení vlády č. 517/2004 Sb. a nařízení vlády č. 258/2005 Sb.; nařízení vlády č. 225/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření SOT s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění nařízení vlády č. 120/2005 Sb.; a nařízení vlády č. 205/2004 Sb., kterým se v rámci SOT s mlékem a mléčnými výrobky stanoví bližší podmínky poskytování podpory a národní spotřeby mléka a mléčných výrobků žáky, kteří plní povinnou školní docházku ve školách zařazených do sítě škol, ve znění nařízení vlády č. 128/2005 Sb. a nařízení vlády č. 371/2005 Sb. Organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky v ČR zároveň probíhá v rámci zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 128/2003 Sb., a navazujících nařízení vlády.

Systém produkčních kvót se stal opatřením SOT, které významně ovlivnilo tržní produkci mléka v ČR v roce 2005. Vnitrostátní referenční množství mléka stanovené pro ČR ve výši 2 682,1 tis. t o obsahu tuku 4,21 %, uvedené v příloze I nařízení Rady (ES) č. 1788/2003, bylo nařízením Komise (ES) č. 490/2005 rozděleno na dodávky a přímé prodeje na období 2004/05 následně: referenční množství mléka pro dodávky bylo stanoveno ve výši 2 614,4 tis. t a referenční množství mléka pro přímý prodej bylo stanoveno ve výši 67,7 tis. t. Ve dvanáctiměsíčním období 2004/05 (od 1. 4. do 31. 3.) bylo v systému evidováno 3 000 producentů, z toho 2 969 aktivních. Referenční množství pro dodávky bylo rozděleno ve výši 2 610,6 tis. t a naplněno v objemu 2 607,2 tis. t, což představuje 99,72 % vnitrostátního referenčního množství pro dodávky. V rámci referenčního množství přímého prodeje výrobci prodali celkem 2,8 tis. t mléka, což je 4,07 % vnitrostátního referenčního množství přímého prodeje. Ve dvanáctiměsíčním období 2005/06 bylo k 31. 12. 2005 v systému evidováno 3 015 producentů, z toho 2 953 aktivních. Aktuální výše přidělených individuálních referenčních množství mléka pro dodávky k 31. 12. 2005 činila celkem 2 671,5 tis. t. K navýšení o 57,1 tis. t došlo na základě realizovaných změn individuálních referenčních množství pro přímý prodej na individuální referenční množství pro dodávky. Do 31. 12. 2005 bylo v rámci referenčního množství pro dodávky prodáno celkem 2 034 902,6 t, referenční množství přímého prodeje bylo naplněno k 31. 12. ve výši 1 961,1 t. Na základě uvedených údajů je zřejmé, že systém kvót byl v roce 2005 opatřením omezujícím úroveň tržní produkce v ČR.

Z dalších tržních opatření se na vývoji trhu s mlékem v ČR podílely zejména subvence na podporu vývozu mlékárenských výrobků a intervenční nákupy. V roce 2005 byla na podporu vývozu mlékárenských výrobků do třetích zemí vyplacena z rozpočtu EU částka 698 265 tis. Kč. Meziroční snížení celkové částky vyplacené v ČR (o 32,1 %) se v souvislosti se snížením tuzemské výroby subvencovaných výrobků na vývoji tuzemských zásob neprojevovalo v plné míře. Ačkoliv průměrná roční výše zásob hlavních mlékárenských výrobků se pohybovala nad loňskou úroveň, v závěru roku se podařilo snížit zásoby sušených mlék a másla pod hladinu konce roku 2004. Zásoby sýrů převýšily koncem roku konečnou zásobu roku 2004 o 12,3 %. V roce 2005 byl intervenčně podpořen intervenční nákup másla v celkovém množství 795,1 t a intervenční nákup sušeného odstředěného mléka v celkovém množství 820,0 t. Hodnota skladovaného másla je 69,3 mil. Kč, vč. DPH, hodnota skladovaného SOM k 30. 9. 2005 činila 50,5 mil. Kč, vč. DPH. Náklady na skladování másla od dubna 2005 do prosince 2005 a náklady na skladování sušeného odstředěného mléka od března 2005 do října 2005 představovaly celkem 2 929 tis. Kč a tato částka byla vyplacena čtyřem skladovatelům.

V rámci podpory výroby kaseinu a kaseinátů byla vyplacena částka 38 348 tis. Kč. V rámci podpor na ostatní užití mléka bylo vyplaceno celkem 2 795 tis. Kč.

V roce 2005 pokračoval program podpory spotřeby mléka a vybraných mléčných výrobků žáky, zaměřený na upevnění stravovacích návyků mládeže. Po vstupu ČR do EU je část podpory hrazena z národních zdrojů, část z prostředků EU. Celkem byla v rámci programu vyplacena částka 50 895 tis. Kč, z toho národní podpora činila 30 263 tis. Kč, prostředky z EU 20 632 tis. Kč. Platby byly uskutečněny za období září až prosinec 2004 a leden až červen 2005. V uvedeném období bylo do programu zapojeno 7 zpracovatelů dodávajících podporované mléčné výrobky do škol. K 30. 6. 2005 se programu účastnilo 2 576 škol.

Podpora výrobců mléka je zahrnuta do národních doplňkových plateb na chov přežvýkavců. Sazba národní doplňkové platby na VDJ pro rok 2004 byla stanovena ve výši 850,0 Kč, pro rok 2005 ve výši 2 006,6 Kč. V roce 2005 bylo podáno 10 755 žádostí s celkovým nárokem plateb na 1 027 874 VDJ. Podpory nebyly v roce 2005 vyplaceny. Další podpora probíhá v rámci SAPS na plochu obhospodařované půdy.

V organizaci prodeje syrového mléka došlo ke změně podle nařízení vlády č. 258/2005 Sb., které stanovuje povinnost odběratele mléka dodávat syrové mléko zpracovatelskému podniku. Uvedené nařízení vyloučilo z prodeje syrového mléka případné další zprostředkovatele a nařídilo přímý vztah odběratel - zpracovatel. Na základě tohoto nařízení proběhla v roce 2005 nová registrace schválených odběratelů mléka. Schváleno bylo celkem 91 odběratelů, z toho 51 zpracovatelů a 41 odbytových družstev. Z tohoto počtu ukončilo k 31. 12. 2005 činnost 9 subjektů, z toho 6 zpracovatelů a 3 odbytová družstva. Mlecoop - odbytové družstvo si udrželo prioritní postavení mezi odbytovými organizacemi na trhu s mlékem. V roce 2005 zprostředkovalo prodej 660,3 mil. l syrového mléka, což je 25,3 % tržní produkce ČR.

V kontrole užitkovosti, prováděné Českomoravskou společností chovatelů, a. s., bylo v kontrolním roce 2004/05 (říjen - září) sledováno celkem 95,9 % stavů dojených krav, z nichž v uvedeném období ukončilo 338 138 ks krav normované laktace. Ve struktuře stáda dojených krav podle počtu ukončených normovaných laktací došlo v roce 2005 ke změně majoritní populace. Proces průběžného zvyšování podílu holštýnského plemene ve stádě vedl k mírnému převýšení stavů dojnic tohoto plemene nad stavy dojnic červenostrakatého skotu. Z počtu krav v KU s ukončenou normovanou laktací bylo 47,5 % krav holštýnského plemene (včetně kříženek z převodného křížení s podílem krve H 50 % a více), 46,7 % krav českého strakatého plemene a 5,8 % krav ostatních plemen a kříženek s nižším podílem krve dojných plemen.

T5.2/01 – Balance výroby a spotřeby mléka a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005 ¹⁾	Meziroční index
Balance				
Průměrný stav dojených krav	tis. ks	433,30	437,90	101,06
Průměrná roční užitkovost	l/ks	6 006,20	6 253,70	104,12
Počáteční zásoba	mil. l	92,10	69,40	75,35
Výroba	mil. l	2 602,40	2 738,80	105,24
Nákup mléka	mil. l	2 496,80	2 476,30	99,18
Dovoz	mil. l	329,60	535,40	162,44
Celková nabídka	mil. l	2 918,5	3 081,10	105,57
Domácí spotřeba	mil. l	2 111,10	2 182,20	103,37
Vývoz	mil. l	738,00	832,60	112,82
Celková poptávka	mil. l	2 849,10	3 014,80	105,82
Konečná zásoba	mil. l	69,40	66,30	95,53
Ekonomika				
Náklady na produkci²⁾	Kč/l	7,91	7,96	100,63
CZV mléko celkem	Kč/l	8,06	8,28	102,73
Přímé platby a dotace vstupů³⁾	Kč/l	0,44	.	.
TT⁴⁾	%	107,46	.	.
CZV EU⁵⁾	Kč/l	8,52	8,31	97,54

1) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

2) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ, rok 2005 odhad.

3) Rok 2004 kompenzační platba za období 13 měsíců

4) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace / náklady) * 100.

5) CZV Francie, přepočten kurzem 29,784 Kč/EUR.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 2. pololetí 2005, Celní statistika; Agreste-le-bulletin;

výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: I. Bošková, J. Ouředník (VÚZE), M. Hrubá (MZe)

V roce 2005 došlo k obratu dlouholetého trendu poklesu průměrných stavů dojených krav. Meziroční nárůst průměrných stavů o 4,6 tis. kusů představoval přírůstek 1,1 %. Současný meziroční vzrůst průměrné užitkovosti o 4,1 % vedl ke zvýšení celkového objemu produkce mléka o 5,2 %. Tržní produkce v rámci referenčního množství pro dodávky do mlékáren dosáhla v kalendářním roce 2005 výše 2 610,5 mil. l, v rámci přímého prodeje 2,7 mil. l. Tržnost mléka si zachovala vysokou úroveň předchozích let a dosáhla výše 95,4 %. V důsledku vývozu syrového mléka do zahraničí však byla tržní produkce využita pro domácí zpracování ve snížené míře. Tuzemské mlékárny nakoupily od českých výrobců celkem 2 476,3 mil. l, což je meziroční pokles o 0,8 %. Nákup v ČR činil 1,9 % množství mléka nakoupeného v rámci EU 25. Vývoz syrového mléka v ČR vzrostl meziročně téměř čtyřikrát, dovozy suroviny nebyly dostatečnou kompenzací vývozu.

U CZV mléka došlo počátkem roku k obratu vývojového trendu. Prudký růst, ke kterému došlo v předchozím roce, kulminoval v únoru 2005, sezónní pokles v jarních a letních měsících byl následován stagnací v druhé polovině roku. Průměrná hodnota CZV mléka dosáhla 8,28 Kč/l, což je srovnání s průměrnou cenou 8,06 Kč/l,

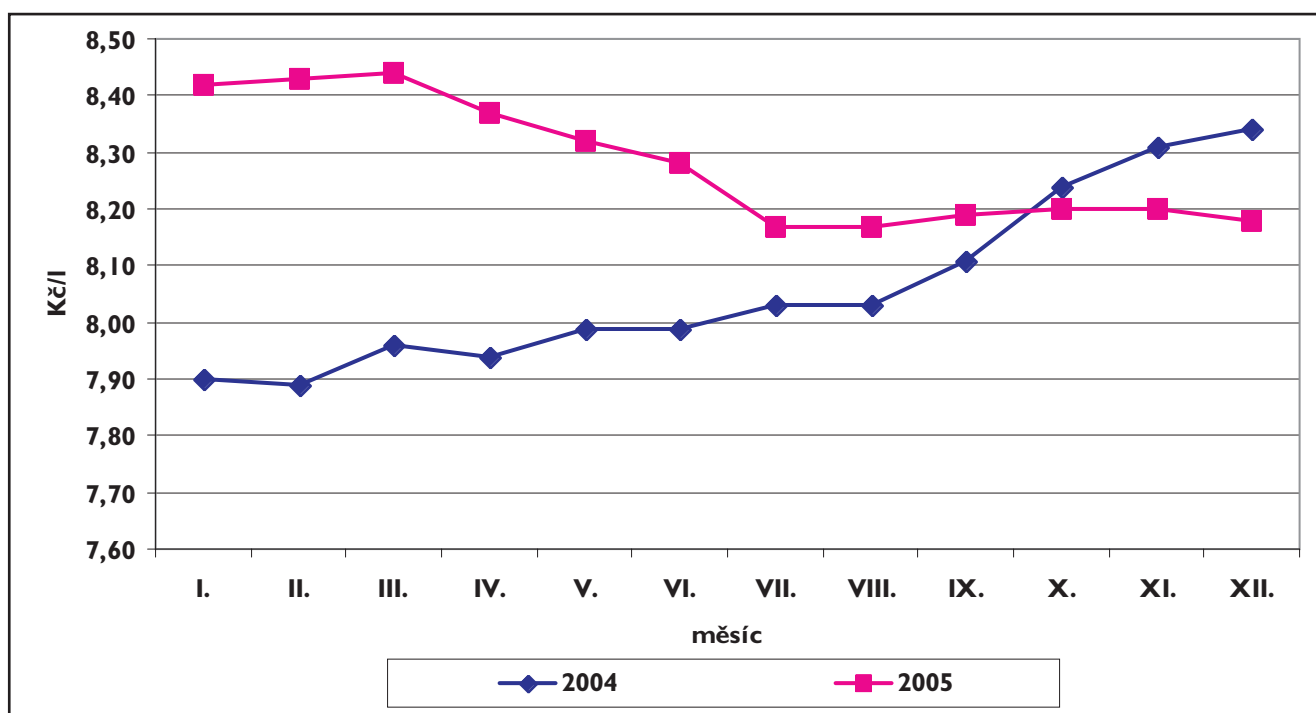
dosaženou v roce 2004, meziroční zvýšení o 2,7 %. Na rozdíl od předchozího roku měl však vývoj CZV klesající charakter, který odpovídal vývojovým trendům EU 15. Vývozy suroviny spojené s regionální nevyvážeností nabídky mléka tlumily případné větší snížení ceny syrového mléka v ČR. Do poklesu CZV se promítl vývoj nabídky mlékárenských výrobků na tuzemském trhu, odbytové možnosti domácích zpracovatelů a vývoj CPV stěžejních mlékárenských výrobků. Náklady na výrobu mléka se na základě odhadu za rok 2005 meziročně zvýšily o 0,6 %, především vlivem zvýšených nákladů na krmiva a steliva a ostatní přímé náklady.

Domácí trh s mlékárenskými výrobky byl ovlivněn růstem zahraniční výměny. Celkový objem vývozu mléka a mlékárenských výrobků v přepočtu na ekvivalent mléka meziročně vzrostl o 12,8 %, dovoz mléka a mlékárenských výrobků se zvýšil o 62,4 %. Progrese vývozu syrového mléka byla větší než dynamika vývozu mlékárenských výrobků.

Vývozy mlékárenských výrobků se v meziročním srovnání dále posunuly ve prospěch zemí EU na zhruba 66 % hodnoty vývozu, u dovozů mlékárenských výrobků se potvrdil rozhodující podíl zemí EU. V sortimentní skladbě vývozu a dovozu pokračoval trend započatý v předchozím roce. Pozitivní tendencí je pokles vývozu výrobků s nízkou přidanou hodnotou (sušená mléka, máslo), částečně v důsledku snížení částky vyčleněné na podporu vývozu mlékárenských výrobků a z části zapracováním tuku do jiných výrobků. Méně příznivým vývojem je růst vývozu především u položek, které mají rovněž spíše nižší míru přidané hodnoty, tj. u konzumních mlék a smetan, zatímco vývozy výrobků s vyšší přidanou hodnotou, tj. přírodních sýrů, stagnovaly. Meziroční růst dovozů byl nejvyšší u přírodních sýrů a másla. V roce 2005 bylo dovezeno 36,2 tis. t přírodních sýrů, což je zhruba 38,0 % jejich tuzemské produkce a více než dvojnásobné množství ve srovnání s rokem 2003. Největší objem sýrů byl dovezen z Německa, Polska a Slovenska.

Výraznější růst dovozů mlékárenských výrobků než jejich vývoz přispěl ke ztížení realizace českých mlékárenských výrobků na domácím trhu. CPV stěžejních produktů stagnovaly (sušená mléka, máslo) nebo meziročně klesly (přírodní sýry). V sortimentní skladbě tuzemské produkce došlo v roce 2005 ve srovnání s předchozím rokem k poklesu výroby sušených mlék, másla a přírodních sýrů, růst výroby se projevil u smetan, jogurtů a ostatních zakysaných výrobků. Mírně rostoucí trend domácí spotřeby mléka a mlékárenských výrobků byl zachován. V důsledku zvýšené nabídky zahraničních produktů na tuzemském trhu byla domácí spotřeba ve větší míře než v předchozích letech kryta výrobky z dovozu.

Graf T5.2/01 – Měsíční vývoj CZV mléka celkem (Kč/l)

Pramen: SZIF (MZe) 6-12, Mlék (MZe) 6-12

Zpracoval: I. Bošková (VÚZE)

Hovězí maso

Podle odhadu USDA se v roce 2005 zvýšila meziročně světová produkce hovězího masa o 1,3 % na 51,98 mil. t. Většina významných světových výrobců produkci zvýšila, k jejímu poklesu došlo pouze v EU (o 1,5 %) a Argentině (o 5,1 %). Tři největší světoví producenti - USA, Brazílie a EU - se na celkové výrobě podíleli téměř 53 %, a samotná EU produkovala 15 % světové produkce. Poměrně výrazně vzrostla produkce hovězího masa v Číně, kde v důsledku růstu poptávky stoupá i výroba. Ve srovnání s rokem 2004 došlo v roce 2005 k nárůstu spotřeby

hovězího masa ve světě o 0,8 % na 50,14 mil. t. Vývoz hovězího masa, podle odhadu USDA, vzrostl meziročně na 6,5 mil. t, tj. o 3,2 %. Na světové produkci se podílel 13,4 %. Brazílie, která meziročně zvýšila obchod s hovězím masem o 10,6 %, si udržela pozici nejvýznamnějšího světového vývozce. V současné době exportuje tato země 21 % domácí produkce. Výrazný růst vývozu byl zaznamenán také v Argentině a Uruguayi o 9,7 %, resp. 12 %.

Světový import hovězího masa v roce 2005 vzrostl o 4,7 %. Nejvýznamnější dovozci USA a Japonsko jej zvýšili o 1,8 %, resp. 11,4 %. V Rusku došlo k meziročnímu snížení dovozu o 6,9 %. V roce 2005 se podle údajů OFIVAL meziročně zvýšily ceny jatečného skotu u všech významných světových producentů hovězího masa. K nejvýraznějšímu růstu v roce došlo v Argentině o 12,6 % na 1 399 USD/t, v Austrálii o 10,2 % na 2 792 USD/t a v USA o 7,9 % na 3 427 USD/t. Nejnížší nárůst zaznamenaly (o 2 %) ceny v EU.

V roce 2005 omezila EU 25 podle odhadu OFIVAL meziročně produkci hovězího masa včetně telecího o 3,1 % na 7 836 tis. t. Současně došlo k poklesu stavů skotu o 1,4 % a krav o 0,9 %. Celkem bylo v EU 25 chováno 87,3 mil. ks skotu, z toho 35,2 mil. ks krav. S výjimkou Nizozemska a Polska poklesly stavy skotu ve všech zemích EU. Především v Německu, Itálii, Dánsku a Irsku došlo na základě oddělení premií na skot od produkce k výraznému snížení stavů skotu a následně i výroby hovězího masa. V EU 15 dosáhl v roce 2005 pokles produkce 3 %, tj. 150 tis. t. Také v nových členských zemích výroba hovězího masa meziročně poklesla o 3,5 % na 669 tis. t. K nejvýraznějšímu omezení produkce došlo v roce 2005 v ČR (o 16,1 %) a Německu (o 9,5 %). ČR se na celkové produkci hovězího masa EU podílela necelým 1 %.

V roce 2005 se spotřeba hovězího masa včetně telecího v EU 25 podle odhadu Evropské komise snížila o 2,3 % na 8 067 tis. t, z toho k největší redukci došlo v Maďarsku (o 8,9 %), Španělsku (o 8,2 %) a Nizozemsku (8,2 %). Zatímco v EU 15 dosáhla spotřeba hovězího masa na obyvatele za rok 19,5 kg, v nových členských zemích to bylo jen 7,3 kg. Export hovězího masa v EU 25 v roce 2005 představoval 265 tis. t, což byl ve srovnání s předchozím rokem pokles o 28,2 % způsobený snížením vývozu živého skotu do třetích zemí, především Libanonu, a omezením vývozu hovězího masa do Ruska. Naopak dovoz do EU meziročně vzrostl o 3,7 % a v roce 2005 dosáhl 540 tis. t. Objemy hovězího masa nakupovaného ze zemí Jižní Ameriky do EU se každoročně zvyšují. V roce 2005 vzrostly tyto importy proti roku 2004 o 3 %.

I přes pokles domácí spotřeby v roce 2005 došlo ke zvýšení producentůvých cen jatečného skotu téměř ve většině zemí EU 25, vyjma Velké Británie. Podle OFIVAL vzrostla cena producentůvých jatečného skotu celkem na reprezentativních trzích EU v roce 2005 v průměru o 7,9 % na 266 EUR/100 kg j. hm., cena jatečných býků dosáhla 291,37 EUR/100 kg j. hm. a jatečných krav 228,05 EUR/100 kg j. hm.

V ČR byl chov skotu v roce 2005 podpořen formou národní doplňkové platby pro přežvýkavce (skot, ovce a kozy) podle nařízení vlády č. 145/2005 Sb. Platba byla stanovena na 1 VDJ v částce 2006,60 Kč a je vyplácena v období od 1. 12. 2005 do 30. 6. 2006. Do konce roku 2005 byly podány na SZIF žádosti pro výplatu na 1 027,9 tis. VDJ přežvýkavců v částce 2 062,5 mil. Kč.

Rozhodující podíl jatečného skotu byl prodáván chovateli na základě smluv přímo zpracovatelskému průmyslu. Podíl skotu obchodovaný prostřednictvím odbytových organizací byl stále velmi nízký a v porovnání s rokem 2004 se významně nezměnil. Na českém trhu v roce 2005 působilo 23 odbytových organizací pro skot, z toho devět bylo sdruženo do národního odbytového družstva Centroadbyt. Celkem bylo prostřednictvím Centroadbytu nakoupeno 9,4 tis. t ž. hm. skotu, tj. 6,4 % z celkové produkce.

Prodeje jatečného skotu a hovězího masa byly uskutečňovány rovněž prostřednictvím komoditních burz (Komoditní burza Praha, Komoditní burza Hradec Králové). Tyto obchody se však, obdobně jako v roce 2004, uskutečňovaly pouze ve velmi malých objemech a trh s hovězím masem nijak zásadně neovlivnily.

Podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2005 se stavy skotu celkem meziročně snížily o 2,2 % (tj. o 31 tis. ks) a dosáhly 1 397,3 tis. ks. Vyjma stavů krav došlo k poklesu u všech ostatních kategorií skotu. Nejvýrazněji, tj. o 6,1 % se snížily stavy u kategorie býci a volí celkem, především vlivem prodeje zástavových zvířat mimo území ČR. Stavy krav celkem se podle údajů ČSÚ k 1. 4. 2005 meziročně mírně zvýšily o 0,1 % (tj. o 0,8 tis. ks) na 573,7 tis. ks. Na tomto růstu měly podíl stále se zvyšující stavy krav BTM, které meziročně vzrostly o 3,7 % (tj. o 5,1 tis. ks) na 141,1 tis. ks a na celkovém stavu krav se podílely již 24,6 %. Naopak u krav s tržní produkcí mléka došlo k meziročnímu poklesu stavů o 1 % (tj. 4,2 tis. ks) na 432,6 tis. ks. Podle odhadu ČSCHMS dochází postupně ke zvyšování počtu čistokrevných krav masných plemen skotu včetně kříženek s podílem krve masných plemen nad 50 %. Plemenné složení KBTPM se ve srovnání s předchozím rokem téměř nezměnilo.

Výroba hovězího masa včetně telecího v ČR je do značné míry limitována klesající domácí poptávkou, vývozy zástavového a jatečného skotu a klesajícími stavy dojených krav. Podle zpřesnění údajů ČSÚ došlo za rok 2004 k prohloubení poklesu výroby hovězího masa z původních 184,5 tis. t ž. hm. na 177 tis. t ž. hm., tj. o 4,1 %. V roce 2005 došlo k dalšímu razantnímu snížení produkce o 16,1 % na 148,5 tis. t ž. hm., což představuje v přepočtu na maso 83,9 tis. t. Na celkové výrobě se rozhodujícím způsobem podílejí jateční býci. Obdobně jako v roce 2004 však došlo ke snížení jejich podílu na celkových porážkách skotu z 51 % v roce 2004 na 49,8 % v roce 2005, naopak vzrostl podíl jatečných krav ze 39 % na 41,6 %. Podle údajů SVS ČR bylo v roce 2005 poraženo celkem 301,3 tis. ks skotu, což představuje meziroční snížení o 14,8 % (tj. o 68,2 tis. ks). Proti roku 2004 se rovněž zvýšil podíl nutných porážek skotu na 12,7 %, z toho u telat na 33 % a u jatečných krav na 21,3 %.

Průměrná porážková hmotnost jatečných býků podle ČSÚ se meziročně mírně zvýšila o 0,7 % na 590,4 kg ž. hm. Se snížením výroby hovězího masa došlo současně k poklesu domácí spotřeby ze 151 tis. t ž. hm. v roce 2004 na 140,2 tis. t ž. hm., v roce 2005 tj. o 7,1 %. Tento pokles spotřeby byl výraznější u hovězího masa využívaného do výrobků a konzerv.

Vzhledem k omezení domácí spotřeby byla ČR ve výrobě hovězího masa také v roce 2005 plně soběstačná (106 %) a vyrobená domácí produkce byla spotřebována zejména na domácím trhu. Spotřeba hovězího masa na obyvatele za rok se podle odhadu VÚZE snížila z 10,3 kg v roce 2004 na odhadovaných 8,7 kg v roce 2005.

T5.2/02 – Balance výroby a spotřeby hovězího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005 ¹⁾	Meziroční index
Balance				
Stavy skotu celkem	tis. ks	1 428,33	1 397,30	97,83
Průměrný přírůstek býci výkrm	kg/ks/den	0,865	0,901	104,16
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	9,00	7,70	85,56
Výroba	tis. t ž. hm.	177,00	148,50	83,90
Dovoz	tis. t ž. hm.	19,20	36,40	189,58
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	205,20	192,60	93,86
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	151,00	140,20	92,85
Vývoz	tis. t ž. hm.	46,50	40,50	87,10
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	197,50	180,70	91,49
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	7,70	11,90	154,55
Ekonomika				
Náklady na produkci ²⁾	Kč/kg ž. hm.	47,62	48,94	102,77
CZV jateční býci celkem	Kč/kg ž. hm.	38,02	40,62	106,84
Přímé platby a dotace vstupů ³⁾	Kč/kg ž. hm.	4,85	.	.
TT ⁴⁾	%	90,03	.	.
CZV EU jatečný skot ⁵⁾	EUR/100 kg j. hm.	246,42	266,00	107,95
CZV ČR jatečný skot ⁵⁾	EUR/100 kg j. hm.	190,70	216,40	113,48

1) Rok 2005 předběžně.

2) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ, rok 2005 odhad.

3) Rok 2004 národní doplňkové platby I. I.D a I. I.E., rok 2005 výplata probíhá od 1. 12. 2005 do 30. 6. 2006.

4) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

5) CZV na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu skotu, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Celní statistika; TIS^{ČR} SZIF;

OFIVAL; CAP Monitor; EC - DG for Agriculture; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE), J. Holá (MZe)

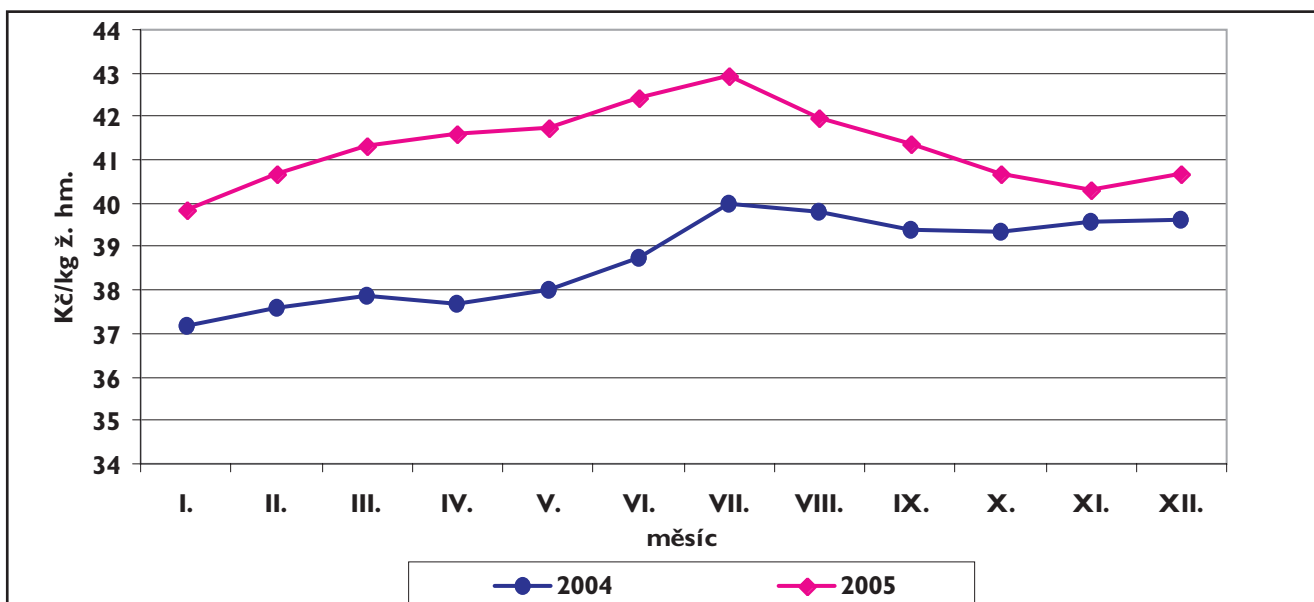
Objemové saldo zahraničního obchodu s živým skotem a hovězím masem bylo v roce 2005 kladné a dosáhlo 4,1 tis. t ž. hm. Nižší domácí výroba hovězího masa však byla kompenzována dovozem. V roce 2005 dosáhl dovoz živého skotu a hovězího masa po přepočtu na živou hmotnost předběžně 36,4 tis. t, tj. o 17,2 tis. t více než v předchozím roce. Jeho podíl na domácí spotřebě se zvýšil na 26 %, zatímco v roce 2004 to bylo jen 12,7 %. Hlavním dovozním artiklem bylo hovězí maso, které pocházelo zejména ze Slovenska, Německa a Polska. Živých zvířat bylo importováno pouze 1,48 tis. t, z toho převážná část (68 %) byla určena k jatečným účelům. Dovezený živý skot pocházel hlavně ze Slovenska a Polska.

Podíl vývozu na domácí produkci v roce 2005 dosáhl 27,3 %. Stejně jako v předchozích letech převažoval export živých zvířat. Jednalo se především o zástavový skot, jatečné býky a telata. Nejvyšší počty skotu, zejména zástavového, směřovaly do ostatních zemí EU (tj. Německa, Rakouska, Itálie a Řecka). Pouze 5,2 tis. ks převážně jatečných býků směřovalo mimo EU. Hovězí maso bylo exportováno především do Rakouska a na Slovensko.

Vývoj CZV jatečného skotu byl v průběhu roku 2005 ovlivňován nižší nabídkou, poměrně stabilní poptávkou a poměrně příznivým vývojem cen na zahraničních trzích. Průměrná CZV jatečného skotu celkem, podle TIS^{ČR} SZIF, dosáhla 34,27 Kč/kg ž. hm., což bylo o 11,9 % (o 3,64 Kč) více než v roce 2004. Průměrná CZV jatečných býků trž. SEUR se meziročně zvýšila o 6,8 % na 41,26 Kč/kg ž. hm., jatečných jalovic trž. SEUR o 13,3 % na 32,14 Kč/kg ž. hm. K nejvýraznějšímu meziročnímu nárůstu CZV (o 20,6 %) došlo v roce 2005 u jatečných krav trž. EUR na 29,58 Kč/kg ž. hm.

Ceny průmyslových výrobců hovězího masa reagovaly na zvýšení CZV se zpožděním v rozmezí 14 až 21 dní. Průměrná CPV hovězího výsekového masa se v roce 2005 zvýšila o 8,9 % na 105,39 Kč/kg.

Graf T5.2/02 Měsíční vývoj CZV jatečných býků tř. SEUR (Kč/kg ž. hm.)

Pramen: TISČR SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Podle odhadu VÚZE se náklady na výkrm jatečných býků v roce 2005 zvýšily o 2,8 % na 48,94 Kč/kg ž. hm. Náklady na jeden kilogram přírůstku se meziročně zvýšily o 3,3 % na 41,69 Kč/kg. Na jejich zvýšení měl nepříznivý vliv růst pracovních nákladů a vyšší náklady pomocných činností a služeb. Rentabilita chovu býků ve výkrmu se tak v porovnání s rokem 2004 v důsledku růstu realizační ceny mírně zlepšila. Výše nákladů sice přesahovala v roce 2005 průměrnou realizační cenu o 8,32 Kč/kg ž. hm., což představovalo zlepšení proti roku 2004, kdy tento rozdíl dosáhl 9,60 Kč.

5.2.2 Prasata – vepřové maso

Podle odhadu USDA vzrostla v roce 2005 ve světě nejen produkce a spotřeba vepřového masa, ale i zahraniční obchod s touto komoditou. Zvyšující se poptávka po této komoditě motivovala téměř všechny hlavní producenty (tj. Čínu, USA, Brazílii a Kanadu), k meziročnímu zvýšení výroby. Pouze v EU došlo k omezení výroby, její podíl na světové produkci dosahoval 22 %. Světová produkce jatečných prasat v roce 2005 se zvýšila proti roku 2004 o 2,1 % a dosáhla 92,54 mil. t. Z toho více než polovina vepřového masa, tj. 48,9 mil. t, byla vyrobena v Číně. Spotřeba vepřového masa ve světě se v roce 2005 meziročně zvýšila o 1,5 %, z toho nejvýznamněji v Rusku (o 4,2 %), Číně (o 4 %) a Mexiku (o 3,8 %). K jejímu poklesu došlo v ostatních významných producentech zemích, nejvíce však v Kanadě a Japonsku (o 5,2 %, resp. 1,1 %).

Světový export se podle USDA u sledovaných zemí meziročně zvýšil o 9,9 % a na produkci se podílel 5,4 %. Největší světový vývozce vepřového masa EU export sice mírně omezila (o 0,4 %), přesto si své prvenství s 29% podílem na trhu udržela. Výrazný růst vývozu zaznamenaly v roce 2005 USA (o 24,3 %), Brazílie (o 20 %), Kanada (o 10,6 %) a Čína (o 4 %). Světový import vepřového masa v roce 2005 vzrostl o 1,5 %, neboť druhý největší světový dovozce Rusko jej zvýšilo o 3,3 %. Nejvýznamnějším dodavatelem vepřového masa do Ruska byla Brazílie. Japonsko jako největší importér vepřového masa snížilo meziročně dovozy o 4,5 % v důsledku mírného poklesu poptávky. Na japonské trhy se významněji prosadila EU.

Produkce vepřového masa v EU 25 v roce 2005 podle údajů OFIVAL ve srovnání s rokem 2004 mírně poklesla o 0,2 % na 21,35 mil. t. Nové členské země se na výrobě podílely jen 16 %, tj. 3,35 mil. t (ČR pouze 1,6 %). Ke snížení výroby došlo především ve většině nových členských zemích, ale rovněž v některých zemích v EU 15. Nejvýrazněji snížily produkci ČR (-14 %), Maďarsko (-7,7 %) a Itálie (-4,3 %), naopak k růstu došlo v Portugalsku (+5 %), Nizozemsku (+2,5 %), Německu (+2 %), ale i Polsku (+1,5 %). Německo zaznamenalo v produkci vepřového masa v roce 2005 rekordní úroveň. Porážky prasat u tohoto největšího evropského producenta vepřového masa dosáhly 41,5 mil. ks, což představuje 17% podíl z celkových porážek v EU. Spotřeba vepřového masa v EU se podle odhadu OFIVAL v roce 2005 snížila o 1,2 % na 19,6 mil. t, z toho v nových členských zemích poklesla o 0,7 % a v EU 15 o 1,4 %. Spotřeba na osobu za rok zaznamenala meziroční snížení o 1,8 % na 42,5 kg. Soběstačnost v roce 2005 u této komodity dosáhla 108,3 %.

V roce 2005 zvýšila EU meziročně vývoz vepřového masa o 9,5 % na 1,62 mil. t. Objemové saldo zahraničního obchodu s vepřovým masem v roce 2005 dosáhlo 1,61 tis. t. Největší nárůst vývozu byl zaznamenán v Polsku (118,2 %) a Maďarsku (79,7 %). Polsko se tak stalo v rozšířené EU třetím největším exportérem. Dánsko, jako nejvýznamnější vývozce, meziročně omezilo export o 2,1 %, zatímco Německo a Španělsko jej zvýšily

o 20,8 %, resp. 19,0 %. Dovoz vepřového masa do zemí EU 25 byl ve srovnání s vývozem zanedbatelný, v celé rozšířené EU se snížil o 1,1 % na 0,01 mil. t. Z toho ve starých členských zemích vzrostl o 34,7 %, naopak v nových členských státech poklesl o 4,3 %.

Nárůst produkce zbrzdil během roku 2005 růst producentůvých cen v EU. Cena jatečných prasat tř. E na reprezentativních trzích téměř stagnovala (+0,1 %) na úrovni předchozího roku a dosáhla 139,1 EUR/100 kg j. hm. K nejvýraznějšímu růstu ceny došlo v Maďarsku (+3,7 %), Španělsku (+2,8 %) a Francii (+2,2 %), zatímco výraznější pokles byl zaznamenán v Itálii (-8,3 %) a Polsku (-6,0 %).

Na českém trhu působilo v roce 2005 celkem 27 odbytových organizací obchodujících přibližně 35 % tuzemské tržní produkce vepřového masa. K nejvýznamnějším patřilo sdružení jedenácti odbytových družstev do národního odbytového družstva s názvem Centroadbyt. Prostřednictvím této organizace bylo prodáno téměř 21 % z celkové tržní produkce vepřového masa, v roce 2004 to bylo 26 %.

V roce 2005 byl realizován prodej jatečných prasat a vepřového masa také prostřednictvím burz. Počet uskutečněných obchodů se v porovnání s předchozím rokem nijak významně nezvýšil a na celkové produkci v ČR se podílel jen malým procentem.

Na základě nařízení Rady (ES) 2759/1975, o SOT s vepřovým masem a nařízení vlády č. 181/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek provádění SOT, pokud jde o poskytování subvencí při vývozu pro zemědělské výrobky a zpracované zemědělské výrobky, byly z prostředků EU vyplaceny subvence na vývoz 29 t výrobků z vepřového masa v hodnotě 148 tis. Kč.

V roce 2005 byl český trh s vepřovým masem charakterizován dalším poměrně hlubokým poklesem domácí produkce, výrazně se zvyšujícími dovozy vepřového masa, poklesem vývozu a stagnací CZV za jatečná prasata. Podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2005 bylo v ČR evidováno 2 876,8 tis. ks prasat celkem, což představovalo snížení počtu chovaných zvířat o 8 % (tj. o 249,7 tis. ks). Stavy prasnic se meziročně snížily o 7,3 % na 232,5 tis. ks. Ke konci roku (k 1. 12. 2005) dosáhly stavy prasnic podle ČSÚ 244 tis. ks a prasniček 93,9 tis. ks. Průměrné stavy prasnic v roce 2005 se ve srovnání s rokem 2004 zvýšily o 0,2 % na 260,8 tis. ks. Počet narozených selat v roce 2005 se zvýšil o 1,6 % na 5 627,5 tis. ks, počet odchovaných selat na prasnici byl ve srovnání s rokem 2004 vyšší o 1,1 % a dosáhl 19,2 ks/rok.

V roce 2005 došlo k dalšímu výraznému snížení celkové produkce vepřového masa o 13,7 % na 472 tis. t ž. hm., z toho tržní produkce poklesla o 13,3 % na 422 tis. t ž. hm. a na domácí porážky připadalo podle odhadu ČSÚ 50 tis. t ž. hm. Pokles produkce souvisel se snižováním stavů téměř všech kategorií prasat včetně prasnic a dynamicky rostoucími dovozy vepřového masa.

Podle údajů SVS ČR počet všech poražených prasat v roce 2005 dosáhl 3 804 tis. ks, což představovalo meziroční snížení o 10 % (tj. o 424,7 tis. ks). Současně se však podle ČSÚ opět mírně snížila průměrná porážková hmotnost jatečných prasat ze 107,7 kg/ks ž. hm. v roce 2004 na 105,9 kg/ks ž. hm. v roce 2005, tj. o 1,7 %.

Domácí spotřeba vepřového masa se ve srovnání s rokem 2004 zvýšila o 3,7 %. Také v roce 2005 nebyla ČR ve výrobě vepřového masa soběstačná, neboť domácí spotřeba výrazně převyšovala produkci o 113 tis. t. Stupeň soběstačnosti v roce 2005 poklesl na 80,7 % z 96,9 % v roce 2004.

Importy živých prasat a vepřového masa dosáhly v roce 2005 rekordní úrovně 164,9 tis. t po přepočtu na živou hmotnost, což představuje 28,2 % z domácí spotřeby (v roce 2004 to bylo 15,8 %). Do ČR byly dováženy především levnější druhy vepřového masa převážně z Německa (44 %), Rakouska (16 %) a Polska (13 %). Zvýšené dovozy levnějších dílů vepřového masa měly určitý vliv na vývoj CZV na domácím trhu. Živá prasata se na celkovém dovozu podílela pouze 2,2 %. Jednalo se zejména o selata (1,3 t ž. hm.) importovaná z Německa a Dánska a jatečná prasata (1,2 t ž. hm.) z Nizozemska a Německa.

Export živých prasat včetně vepřového masa v roce 2005 meziročně poklesl o 37,2 % a dosáhl 47,5 tis. t po přepočtu na ž. hm. a byl realizován jak v živých prasatech, tak v mase. Na domácí produkci se export podílel 10,1 %. Živá prasata se na vývozu podílela 36,3 % a byla obchodována z 80 % převážně jako jatečná zvířata. Hlavním obchodním partnerem bylo Slovensko a Německo, kam směřovalo 78 % všech exportovaných živých prasat. Vepřové maso bylo vyváženo zejména v podobě chlazených jatečných půlek (48 %). Nejvýznamnějšími obchodními partnery byly Slovensko a Rakousko, kam směřovalo více než 94 % dodávek.

CZV za jatečná prasata v roce 2005 meziročně poklesly, jejich úroveň byla ovlivněna vývojem cen v ostatních zemích EU, ale zejména rostoucími dovozy levných partií vepřového masa do ČR. Během roku však byl jejich průběh na rozdíl od předchozích let poměrně vyrovnaný. Nejnížší cena byla dosahována v květnu (29,88 Kč/kg ž. hm.), nejvyšší v červenci (34,54 Kč/kg ž. hm.).

V roce 2005 se ve srovnání s předchozím rokem CZV jatečných prasat tř. SEU¹³⁸, podle TIS^{ČR} SZIF, snížila o 1,5 % a dosáhla 32,79 Kč/kg ž. hm (tj. 42,14 Kč/kg j. hm.). Ceny průmyslových výrobců u většiny sledovaných druhů vepřového masa kopírovaly CZV jatečných prasat. Průměrná CPV vepřového výsekového masa, podle TIS^{ČR} SZIF, poklesla v roce 2005 o 1,2 % na 57,70 Kč/kg.

¹³⁸ Klasifikace jatečných prasat podle normy SEUROP na základě vyhlášky MZe č. 112/2001 Sb.

T5.2/03 – Balance výroby a spotřeby vepřového masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005 ¹⁾	Meziroční index
Balance				
Stavy prasat celkem	tis. ks	3 126,54	2 876,80	92,01
Průměrný přírůstek prasata výkrm	kg/ks/den	0,668	0,668	100,00
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	19,20	15,30	79,69
Výroba	tis. t ž. hm.	547,00	472,00	86,29
Dovoz	tis. t ž. hm.	89,30	164,90	184,66
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	655,50	652,20	99,50
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	564,60	585,00	103,61
Vývoz	tis. t ž. hm.	75,60	47,50	62,83
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	640,20	632,50	98,80
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	15,30	19,70	128,76
Ekonomika				
Náklady na produkci ²⁾	Kč/kg ž. hm.	33,83	34,36	101,57
CZV jatečná prasata celkem	Kč/kg ž. hm.	31,95	31,74	99,34
Přímé platby a dotace vstupů ³⁾	Kč/kg ž. hm.	.	.	.
TT ⁴⁾	%	94,44	92,37	97,81
CZV EU prasata tř. E ⁵⁾	EUR/100 kg j. hm.	138,90	139,10	100,14
CZV ČR prasata tř. E ⁵⁾	EUR/100 kg j. hm.	140,70	143,87	102,25

1) Rok 2005 předběžně.

2) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ, rok 2005 odhad.

3) Bez přímých plateb.

4) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace) / náklady] * 100.

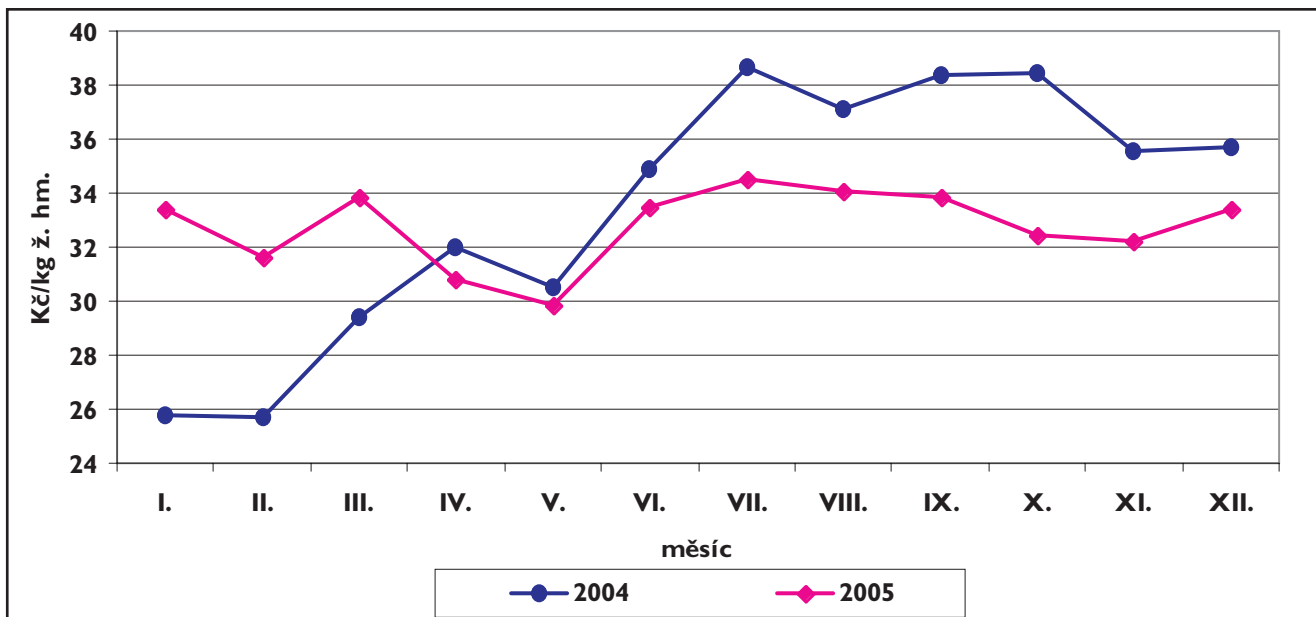
5) CZV na reprezentativních trzích EU.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu prasat, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4., Celní statistika; TIS^{CR} SZIF;

OFIVAL; FADN CZ; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE), M. Pavlů (MZe)

Graf T5.2/03 – Měsíční vývoj CZV jatečných prasat tř. SEU (Kč/kg ž. hm.)

Pramen: TIS^{CR} SZIF

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Podle odhadu VÚZE náklady na produkci jatečných prasat ve výkrmu v roce 2005 dosáhly 34,36 Kč/kg ž. hm. Ve srovnání s rokem 2004 došlo k jejich zvýšení o 1,6 %, tj. o 0,53 Kč/kg ž. hm. Tento růst byl ovlivněn zejména meziročním zvýšením ceny zastavovaného selete (o 5,9 %) a zejména růstem pracovních nákladů (o 5,4 %) a ostatních přímých nákladů a služeb. Podle odhadu VÚZE se v roce 2005 průměrný denní přírůstek prasat ve

výkrmu nezměnil a zůstal na úrovni předchozího roku (0,668 kg/kg/den). Odhadované náklady na jeden kilogram přírůstku prasat ve výkrmu dosáhly 23,64 Kč.

Předpokládanou rentabilitu výkrmu jatečných prasat v roce 2005 nepříznivě ovlivnila stagnace CZV jatečných prasat a růst ceny zastavovaného selete. CZV jatečných prasat celkem, podle TIS^{CR} SZIF, v roce 2005 poklesla o 0,7 % na 31,74 Kč/kg ž. hm a výkrm jatečných prasat u podniků sledovaných VÚZE v roce 2005 podle odhadu bude opět ztrátový. Odhadovaná ztráta na jeden kilogram vykrmovaného prasete tak v roce 2005 dosáhla 2,62 Kč/kg ž. hm. (v roce 2004 to bylo 1,88 Kč/kg ž. hm.).

Podmínky na trhu (ukazatel TT) se pro chovatele prasat ve výkrmu v roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 zhoršily o 2,07 p. b., a to jako důsledek klesající CZV.

5.2.3 Drůbeží maso – vejce

Drůbež

Světová produkce drůbežího masa vykazovala podle odhadu OFIVAL v roce 2005 rostoucí trend. V porovnání s rokem 2004 vzrostla o 2,3 % na 80,4 mil. t zejména v důsledku zvýšení výroby v hlavních producentských zemích tzn. v Brazílii, USA, Číně a Rusku. Také producenti ze zemí jihovýchodní Asie, především Thajsko, zvýšili opět produkci drůbežího masa a zaměřili se na výrobu zpracovaného drůbežího masa. Obrát světového agrárního zahraničního obchodu s drůbežím masem zaznamenal v roce 2005 zvýšení o 11,2 %. Největším světovým vývozcem drůbežího masa je již druhým rokem po sobě Brazílie (nárůst proti roku 2004 o 15,3 %), která zaujímá 40 % podíl na světovém trhu. Svůj export směřuje nejen do asijských zemí, ale také pomalu vytlačuje EU z jejich tradičních trhů jako je Střední východ a Subsaharská Afrika. V roce 2005 vzrostl vývoz také z USA (11,6 %) a Thajska (17,6 %). Mezi největší světové dovozce patřilo i v roce 2005 Rusko (nárůst o 15,8 %), Japonsko (nárůst o 24,6 %) a mírně zvýšila své dovozy i EU (nárůst o 3,9 %). V roce 2005 došlo k nepatrnému zvýšení světové spotřeby drůbežího masa o 2,3 %.

Produkce drůbežího masa v zemích EU 25 se v roce 2005 meziročně mírně zvýšila o 0,4 % na 11,01 mil. t. Ke zvýšení došlo především v nových členských státech o 3,4 %, s významným nárůstem produkce hlavně v Polsku (o 6 %). V zemích bývalé EU 15 došlo k mírnému snížení produkce o 2 %. Pokles byl zaznamenán především v Belgii, Dánsku, Španělsku, Francii a Itálii, naopak produkce se zvýšila v Německu, Nizozemsku, Portugalsku a Velké Británii. Konec roku byl v EU 25 ovlivněn výskytem ptačí chřipky, která způsobila jak pokles poptávky spotřebitelů po drůbežím masu, tak pokles cen. Přesto podle odhadu EK byla v EU 25 průměrná obchodní cena jatečných kuřat 1,52 EUR/kg (45,27 Kč/kg) tj. o 2,4 % vyšší než v roce 2004. ČR se podílí na produkci drůbežího masa v Evropské Unii 3 % a na světové produkci 0,4 %.

V ČR se podle Soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. 2005 stavy drůbeže celkem v meziročním srovnání nepatrně snížily o 0,5 % na 25,4 mil. ks. U jatečné drůbeže poklesly počty slepic (o 7,1 % na 5,9 mil. ks) a krůt (o 2,6 % na 815,9 tis. ks). Stavy kuřat na výkrm vzrostly o 1,1 % na 14,3 mil. ks a o 1,2 % na chov na 3,7 mil. ks. Výrazně se zvýšily stavy kachen, a to o 63 % na 420,3 tis. ks.

V roce 2005 vzrostla produkce drůbežího masa o 3,9 % na 322,3 tis. t ž. hm. Tržní produkce jatečné drůbeže se zvýšila v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 o 4,2 % na 302,3 tis. t ž. hm. a překročila tak úroveň dosahovanou v posledních čtyřech letech. Samozásobení a drobný prodej je odhadován na 20 tis. t ž. hm.

V roce 2005 pokračoval rostoucí trend dovozu drůbeže a drůbežího masa. V porovnání s rokem 2004 se zvýšil dovoz o 24,85 % na 95,97 tis. t v přepočtu na živou hmotnost. Hlavním dovozcem kuřecího masa do ČR se v roce 2005 stalo Polsko (9,5 tis. t), které odsunulo Brazílii proti roku 2004 na druhé místo (9,0 tis. t), po ní následovalo Slovensko (6,3 tis. t) a poté Nizozemsko (6,3 tis. t). Ze zemí EU a Brazílie bylo dováženo převážně zmrazené vykostěné dělené kuřecí maso, dále pak zmrazené nevykostěné půlky a čtvrtky kuřecího masa. Další významnou dovozní položkou byla kuřata, která byla dodávána především z Polska. V roce 2005 rovněž významně vzrostl proti roku 2004 dovoz živé drůbeže, který se zvýšil o 16,6 tis. t ž. hm. na 20,3 tis. t ž. hm. Nejvíce živé drůbeže (jatečná kuřata) do ČR bylo importováno ze Slovenska (94 %), Německa (3 %) a Polska (2 %). Dovoz drůbežího masa (včetně živých zvířat) se na domácí spotřebě mírně zvýšil a podílel se 26,6 %.

V roce 2005 zaznamenal vývoz drůbeže a drůbežího masa z ČR klesající tendenci a proti roku 2004 se snížil o 11,62 % na 52,87 tis. t v přepočtu na živou hmotnost. Významnou vývozní destinací pro kuřecí maso zůstalo Slovensko, kam se vyvážené množství zvýšilo o 4,3 tis. t na 12,7 tis. t. V roce 2005 došlo k mírnému poklesu vývozu kuřecího masa do Německa a Nizozemska. Živá drůbež, převážně jatečné krůty a kuřata, byla nejvíce vyvážena do Polska (4,8 tis. t), Německa (4,1 tis. t) a na Slovensko (4 tis. t). Podíl vývozu na domácí produkci činil 16,4 % v roce 2005.

Záporné saldo zahraničního obchodu s živou drůbeží a drůbežím masem dosáhlo 43,1 tis. t ž. hm. v roce 2005 (ve finančním vyjádření 1 135,3 mil. Kč).

Domácí spotřeba drůbežího masa v ČR se zvýšila na 360,73 tis. t ž. hm. tj. o 10,52 %. Spotřeba drůbežího masa na obyvatele se proti roku 2004 zvýšila o 0,8 kg na 26,1 kg/rok.

CZV jatečných kuřat I. tř. se v průběhu roku 2005 snížily z 22,26 Kč/kg ž. hm. na 20,55 Kč/kg ž. hm., tj. v celoročním průměru byly téměř o 5 % nižší než v roce 2004. Vliv na snížení cen měl mimo jiné pokračující pokles průměrných cen krmných směsí pro brojlerů (o 14 % na 6 748 Kč/t).

Průměrná CZV jatečných kachen se zvýšila o 1,2 % na 28,38 Kč/kg ž. hm, naopak CZV brojlerových krůt klesla o 5,4 % na 29,97 Kč/kg ž. hm. CZV jatečných slepic vzrostla na 3,65 Kč/kg ž. hm.

Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny kuchařských kuřat kopírovaly vývoj CZV a dosahovaly nižší úrovně než v roce 2004. Průměrná CPV kuřat se snížila o 5,9 % na 38,10 Kč/kg a průměrná SC poklesla o 1,1 % na 51,58 Kč/kg, a které se přibližovaly úrovni dosažené v roce 2003.

T5.2/04 – Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa a jeho ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005 ¹⁾	Meziroční index
Bilance				
Stavy drůbeže²⁾	tis. ks	25 493,56	25 372,33	99,52
Počáteční zásoba	tis. t ž. hm.	6,82	7,70	112,90
Výroba	tis. t ž. hm.	310,23	322,33	103,90
Dovoz³⁾	tis. t ž. hm.	76,87	95,97	124,85
Celková nabídka	tis. t ž. hm.	393,92	426,00	108,14
Domácí spotřeba	tis. t ž. hm.	326,40	360,73	110,52
Vývoz³⁾	tis. t ž. hm.	59,82	52,87	88,38
Celková poptávka	tis. t ž. hm.	386,22	413,60	107,09
Konečná zásoba	tis. t ž. hm.	7,70	12,40	161,04
Ekonomika				
Náklady na produkci⁴⁾	Kč/kg ž. hm.	21,88	20,73	94,74
CZV jatečných kuřat I. tř. jak.	Kč/kg ž. hm.	22,11	21,08	95,34
TT⁵⁾	%	101,05	101,69	100,63
CZV kuřat EU (Německo)	Kč/kg ž. hm.	23,29	21,44	92,06

1) Odhad.

2) Bez "hobby aktivit" obyvatelstva (nová metodika ČSÚ).

3) Dovoz a vývoz včetně živých zvířat.

4) Náklady respondentů s podvojným účetnictvím podle výběrového šetření FADN CZ. Rok 2005 odhad.

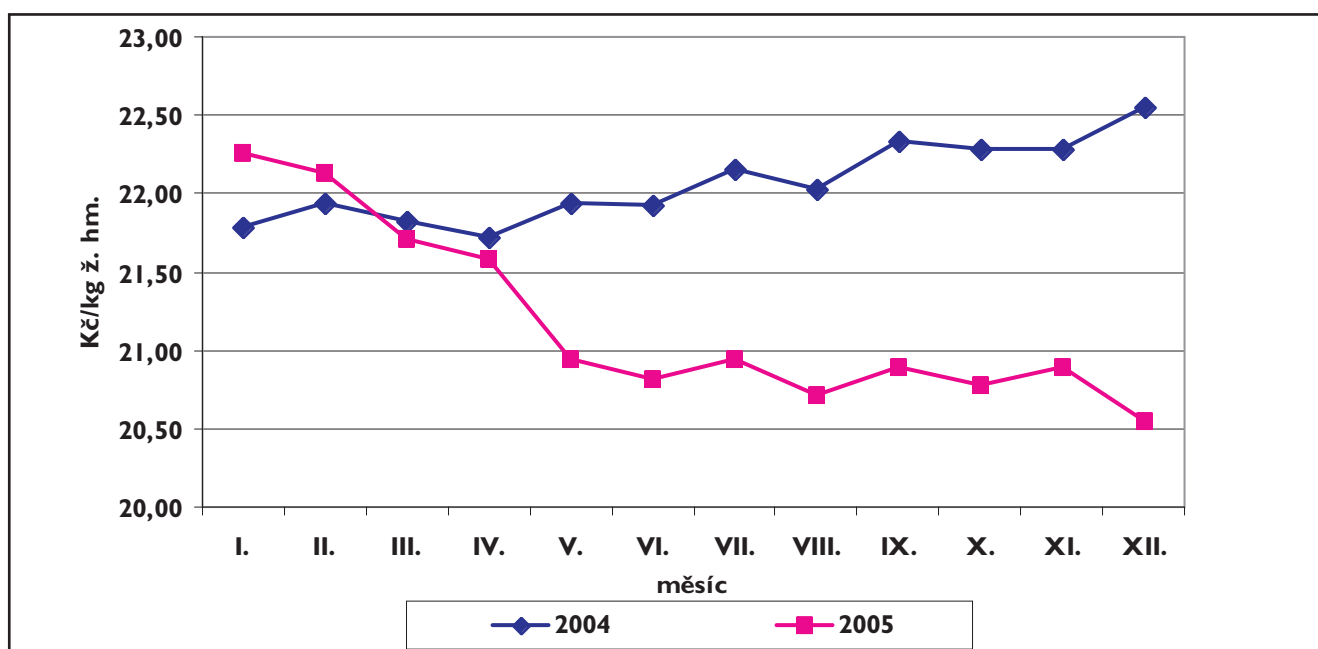
5) TT = "terms of trade" = $[(CZV + \text{přímé dotace}) / \text{náklady}] \cdot 100$. Rok 2005 odhad.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Soupis hospodářských zvířat k 1. 4. 2005,

Celní statistika; Agra Europe; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: J. Menzlová (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

Graf T5.2/04 – Měsíční vývoj CZV jatečných kuřat tř. jak. I

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Menzlová (VÚZE)

Porovnání ukazatele TT v posledních dvou letech ukazuje na nepatrné zlepšení ekonomických podmínek producentů jatečných kuřat, které bylo způsobeno snížením nákladů. Jednotkové náklady na produkci jatečných kuřat se podle odhadu VÚZE v roce 2005 meziročně snížily přibližně o 5,26 %. Snížení bylo způsobeno především poklesem cen krmných směsí, které se na celkových nákladech podílejí 68 %.

Vejce

V roce 2005 se produkce vajec (včetně násadových) v EU 25 snížila o 0,2 % na 7,073 mil. t vzhledem k nízkým cenám a malé poptávce. Pokles výroby byl zaznamenán především ve Španělsku (o 7,1 %), Německu (o 2,2 %) a Francii (o 2 %). Produkce vajec vzrostla v Řecku (o 4,3 %), Velké Británii a Polsku (o 2,5 %). V roce 2005 se zvýšil export do třetích zemí o 8,7 % na 133 tis. t, především z Nizozemska, nedosáhl však úrovně roku 2003, kdy bylo Nizozemsko zasaženo ptačí chřipkou. Zároveň se snížil dovoz vajec do EU 25 o 5,6 % na 44 tis. t proti roku 2004. ČR se podílí na produkci vajec v Evropské Unii 3,7 %.

T5.2/05 – Balance výroby a spotřeby vajec a jejich ekonomika

Ukazatel	MJ	2004	2005 ¹⁾	Meziroční index
Balance				
Průměrný stav slepic	tis. ks	11 112,35	9 917,26	89,25
Průměrná roční užitkovost ²⁾	ks/nosnici	269,30	281,00	104,34
Výroba	mil. ks	2 652,62	2 432,32	91,70
z toho domácí hospodářství	mil. ks	943,96	875,62	92,76
Dovoz ³⁾	mil. ks	290,30	536,20	184,71
Celková nabídka	mil. ks	2 942,92	2 968,52	100,87
Domácí spotřeba	mil. ks	2 761,52	2 763,72	100,08
Vývoz ³⁾	mil. ks	181,40	204,80	112,90
Celková poptávka	mil. ks	2 942,92	2 968,52	100,87
Ekonomika				
Náklady na produkci ⁴⁾	Kč/ks	1,70	.	.
CZV tříděných vajec	Kč/ks	1,80	1,47	82,01
TT ⁵⁾	%	105,59	.	.
CZV EU (Nizozemsko)	Kč/ks	1,16	0,89	76,72
CZV EU	Kč/100 kg	2 018,40	1 548,60	76,72

1) Odhad.

2) Užitkovost pouze za zemědělský sektor.

3) Dovoz a vývoz včetně násadových vajec.

Konverzní koeficienty pro přepočítání kg na kusy vajec: skořápková vejce 17,4 ks, tekuté vaječné produkty 20 ks, sušené vaječné produkty 72 ks.

4) Náklady podle výběrového šetření FADN CZ, respondenti s podvojným účetnictvím, rok 2005 odhad.

5) TT = "terms of trade" = [(CZV + přímé dotace)/náklady] * 100. Rok 2005 odhad.

Pramen: ČSÚ - Výsledky chovu drůbeže, Ceny zemědělských výrobců, Celní statistika;

OFIVAL; Agra Europe; výpočty VÚZE a MZe

Zpracoval: J. Menzlová (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

Průměrná tržní cena vajec se během roku 2005 v EU 25 zcela nevzpamatovala z výrazného poklesu v roce 2004. Podle EK se průměrná tržní cena vajec v roce 2005 nepatrně snížila o 0,2 % na 86,15 EUR/100 kg (tj. přibližně 1,47 Kč/ks). K poklesu cen došlo převážně koncem roku 2005 z důvodu obav ze šíření ptačí chřipky v Evropě. V ČR zaznamenal průměrný stav slepic v roce 2005 podle ČSÚ další snížení o 10,8 % na 9,9 mil. ks. Průměrný počet slepic v zemědělském sektoru dosáhl 5,5 mil. ks a v domácích hospodářstvích 4,4 mil. ks.

Podle ČSÚ se v roce 2005 snížila produkce vajec v zemědělském sektoru o 8,9 % na 1 556,7 mil. ks, z toho 306 mil. ks tvořila vejce násadová. Produkce vajec včetně domácích hospodářství se snížila proti roku 2004 o 8,3 % na 2 432,3 mil. ks. Průměrná snáška vajec na slepici ve velkochovech vzrostla o 4,3 % na 281 ks, v domácích hospodářstvích podle odhadu ČSÚ dosáhla na 200 ks. Tržní produkce vajec klesla o 8,2 % na 1 187,4 mil. ks (tržnost vajec se zvýšila na 76,3 %).

Dovoz vajec a vaječné hmoty do ČR v roce 2005 vzrostl v porovnání s rokem 2004 o 84,7 % na 536,2 mil. ks (v ekvivalentu skořápkových vajec) za současného poklesu průměrné dovozní ceny (o 17 %). Vajec ve skořápce bylo dovezeno 386,2 mil. ks, z toho vajec konzumních 373,7 mil. ks za průměrnou cenu 1,08 Kč/ks. V roce 2005 se v porovnání s rokem 2004 změnila teritoriální struktura dovozu. Nejvýznamnějším dodavatelem vajec se stala v roce 2005 Litva (35 %), dále následovalo Polsko (32 %) a Německo (16 %). Také dovoz sušených vaječných hmot se meziročně zvýšil o 57 % na 1,8 tis. t (v ekvivalentu skořápkových vajec 131,6 mil. ks) a tekutých vaječných hmot o 72 % na 917 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 18,3 mil. ks). Dovoz vajec a vaječných hmot se na domácí spotřebě zvýšil a podílel se 19,4 %.

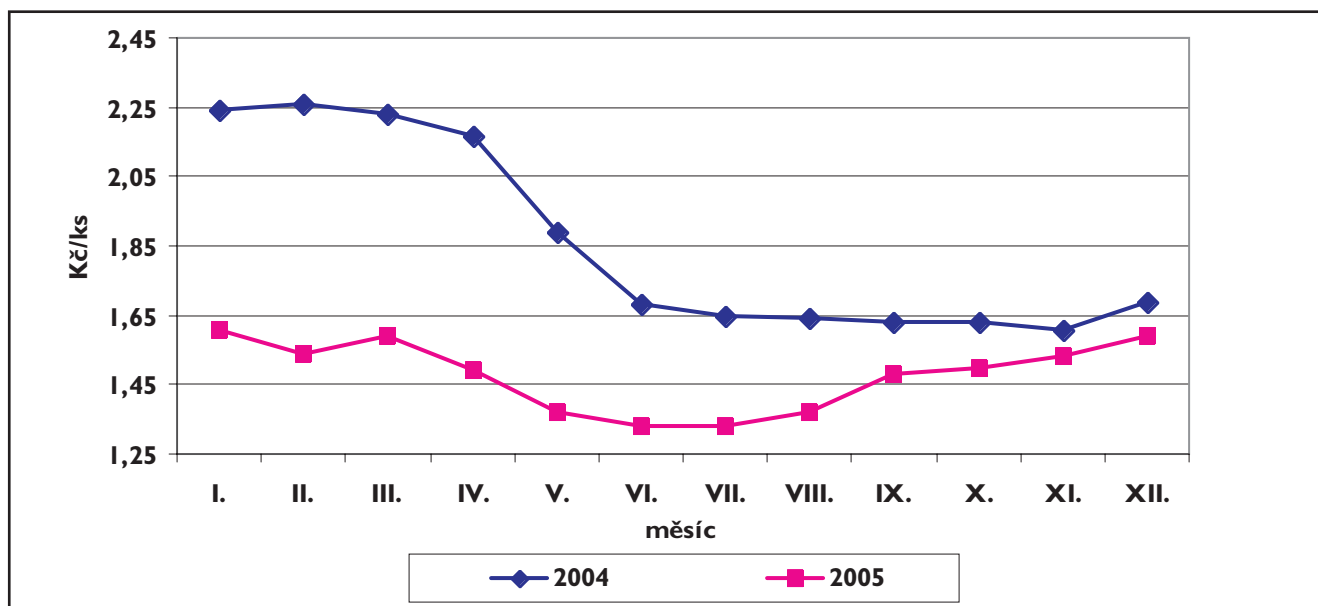
Vývoz vajec a vaječné hmoty v roce 2005 meziročně vzrostl téměř o 13 % na 204,8 mil. ks. Export vajec ve skořápce zaznamenal snížení o 23,5 % na 138,7 mil. ks, z toho bylo vyvezeno vajec konzumních 103,2 mil. ks za průměrnou cenu 1,27 Kč/ks. Největší objem putoval tradičně do Německa (36 %), Švýcarska (16 %) a do Polska (15 %). Vývoz sušených vaječných hmot se nepatrně proti roku 2004 zvýšil a vývoz tekutých vaječných hmot rekordně vzrostl z 200 kg (v ekvivalentu skořápkových vajec 4 tis. ks) na 110 t (v ekvivalentu skořápkových vajec 2 mil. ks). Podíl vývozu vajec a vaječných hmot na domácí produkci činil 8,4 %.

Saldo zahraničního obchodu s vejci v přepočtu na vejce skořápková bylo druhým rokem po sobě záporné 331,4 mil. ks (ve finančním vyjádření 209,7 mil. Kč).

Domácí spotřeba vajec se v porovnání s rokem 2004 nepatrně zvýšila na 2 764 mil. ks a individuální spotřeba vajec se pohybovala na stejné úrovni 238 ks/obyv./rok jako v roce 2004. V roce 2005 pokračovala tendence prohlubování nesoběstačnosti v produkci vajec. Stupeň soběstačnosti se snížil z 96 % v roce 2004 na 88 % v roce 2005, tzn. produkce vajec byla o 12 % nižší (o 331,4 mil. ks ve srovnání s domácí spotřebou).

Průměrná roční CZV tříděných vajec dosáhla 1,47 Kč/ks, v porovnání s rokem 2004 byla o 18 % nižší a přiblížila se cenové úrovni dosažené v roce 2002. Průměrná roční CZV netříděných vajec (1,40 Kč/ks) se meziročně snížila o 18,2 % a také dosáhla podobné hladiny jako v roce 2002. Na pokles CZV mělo mimo jiné vliv snížení cen krmných směsí pro nosnice, které byly v meziročním srovnání o 17 % nižší. Spotřebitelské ceny kopírovaly pohyb CZV. Průměrná SC v roce 2005 byla 2,32 Kč/ks, tj. o 15,9 % nižší než v roce 2004 (o 2,8 % nižší než v roce 2002). Mezi nepříznivé faktory ovlivňující sektor vajec patřily především vysoké objemy dovozů levných vajec.

Graf T5.2/05 – Měsíční vývoj CZV vajec tříděných

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Menzlová (VÚZE)

5.2.4 Ovce, kozy – skopové maso

Světová produkce skopového masa dosáhla v roce 2005 podle odhadu OFIVAL 13 mil. t, což je meziroční nárůst o 2,8 %. Největším producentem je Čína s více než 34% podílem na světové produkci. V EU dosáhla produkce ovčí a kozí v maso v roce 2005 celkem 1 038,4 tis. t, což představuje 8,0 % světové výroby. Ve srovnání s rokem 2004 byla výroba skopového masa v EU o 1,9 tis. t vyšší. Nejvýznamnějšími producenty zeměmi unie byly Velká Británie (325 tis. t) a Španělsko (238 tis. t), v menší míře též Francie (130 tis. t) a Řecko (113 tis. t). Produkce v EU 10 činí zhruba 2 % celkové produkce EU 25.

Spotřeba skopového a kozího masa v EU 25 zůstala v roce 2005 stabilní okolo 1,3 mil. t, tj. 2,9 kg/ob./rok. Průměrná spotřeba na obyvatele v EU 15 byla 3,4 kg, zatímco v EU 10 pouze 0,1 kg. Úroveň soběstačnosti se udržela na úrovni předchozího roku a dosáhla podle OFIVAL 79,6 %. Nabídku doplňovaly dovozy živých zvířat z Rumunska (1 003 tis. ks) a z Bulharska (19 tis. ks). Dovoz masa ze třetích zemí meziročně mírně vzrostl o 1,5 % a dosáhl 259,0 tis. t, z toho 81,9 % bylo dovezeno z Nového Zélandu. Vývozy skopového a kozího masa do třetích zemí činily necelé 0,4 % hrubé domácí produkce, vývozy živých zvířat zaujímaly zhruba 1,7 % hrubé domácí produkce.

Trh se skopovým a kozím masem v EU se řídí nařízením Rady (ES) 1782/2003, které upravuje stávající legislativu nařízení Rady 2529/2001 a nařízení Komise 2550/2001 pro ovce a kozy. V rámci jednotlivých modelů

implementace reformy SZP byl v ČR použit systém individuálních limitů pro získání premií na chov bahnic a koz. Individuální limity byly v ČR rozděleny na základě nařízení vlády č. 241/2003 Sb., ve smyslu nařízení vlády č. 445/2003 Sb. Pro ČR byl stanoven limit 66 733 premiových práv. Sazba národní doplňkové platby na VDJ pro rok 2005 byla stanovena ve výši 2 006,6 Kč, při použití přepočítávacího koeficientu 0,15 se jedná o částku 301,0 Kč na oprávněnou bahnici a kozu. Podpory nebyly v roce 2005 vyplaceny, neboť termín pro výplatu trvá do června roku 2006.

K 1. 4. 2005 bylo v ČR evidováno celkem 140 197 ks ovcí a beranů. Počet ovcí po prudkém poklesu v průběhu 90. let průběžně od roku 2000 roste. Nárůst početních stavů od tohoto roku do roku 2005 činil 56 089 kusů, od roku 2004 byl zaznamenán přírůstek 24 345 ks ovcí. Dotační a podpůrná opatření státu v tomto odvětví živočišné výroby urychlila progresivní trend vývoje stavů. Chov ovcí se i nadále zaměřoval na plemena s masnou a kombinovanou užitkovostí maso - mléko. Zejména ve vyšších zeměpisných polohách je kladen důraz na využívání kombinované mateřské populace a kříženek v mateřské pozici z důvodu jejich odolnosti vůči nepříznivým vlivům počasí a vhodnosti pro extenzivní systémy chovu.

Stavy koz v ČR činily k 1. 4. 2005 celkem 12 623 ks. Po předchozím průběžném poklesu stavů koz mezi lety 1990 až 2004 byl v roce 2005 zaznamenán 3% přírůstek stavů. Současný trend chovu koz je charakterizován koncentrací chovu do specializovaných farem, které jsou zaměřeny rovněž na výrobu sýrů a dalších produktů z koziho mléka včetně kosmetických přípravků. Masná plemena koz nejsou až na výjimky chována.

Produkce jatečných jehňat je dosud využívána převážně pro samozásobení, které představuje zhruba 80 % z celkového objemu výroby. V roce 2005 bylo podle ČSÚ poraženo 2 817 ks ovcí bez jehňat a 10 689 ks jehňat. U ovcí se jedná o meziroční nárůst porážek o 12,1 %, u jehňat o 12,3 %. Průměrná porážková hmotnost ovcí bez jehňat dosáhla 51,7 kg ž. hm./ks, jehňat 31,7 kg ž. hm./ks. Podle výkazu ČSÚ bylo poraženo 393 koz.

V roce 2005 bylo podle celní statistiky ČSÚ z ČR vyvezeno celkem 2 276 ks živých ovcí a 24 ks koz. U vývozu ovcí došlo k meziročnímu poklesu objemu vývozu o 50,7 %, avšak k rozšíření vývozních teritorií. Největším odběratelem živých zvířat bylo Řecko, Rakousko a Nizozemsko. Dovoz živých ovcí a koz nebyl vykázán. Vývoz skopového a koziho masa z ČR činil v roce 2005 celkem 0,04 tis. t. Dovoz skopového a koziho masa dosáhl celkem 0,45 tis. t, z toho 36,8 % bylo dovezeno z Německa, 24,8 % z Nového Zélandu a 22,5 % ze Slovenska.

Průměrná CZV jatečných jehňat činila v roce 2005 podle ČSÚ 47,52 Kč/kg ž. hm., což představuje meziroční pokles o 10,0 %, průměrná CZV jatečných ovcí, beranů a skopců se udržela na úrovni 18,12 Kč/kg ž. hm. Průměrné ceny mají během roku až 30% výkyv způsobený sezónností nabídky a poptávky.

Ovce spolu s kozami jsou hospodářskými zvířaty s pozitivním vlivem na krajinu. Pro údržbu travních porostů především v horských a podhorských oblastech je permanentní spásání ovce prioritní záležitostí.

5.3 Produkce potravinářského odvětví celkem a podle rozhodujících oborů

Produkce potravinářského odvětví v roce 2005, který je prvním uceleným rokem po vstupu ČR do EU (k 1. 1. 2004), měřená indexem průmyslové produkce (IPP) se mírně zvýšila. Meziroční IPP ve výrobě potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků za sledovaný rok dosáhl hodnoty 101,7.

IPP za celý zpracovatelský průmysl v roce 2005 dosáhl vyššího růstu, a to 106,0 (při výrazně diferencované dynamice jednotlivých odvětví tohoto sektoru). Za průmyslovou produkci celkem dosáhl IPP úroveň pouze mírně nižší (105,7), než kterou vykázal zpracovatelský průmysl. Nejvyššího tempa růstu dosáhl IPP ve výrobě dopravních prostředků a zařízení (119,2).

Ze sledovaných vybraných potravinářských výrobků bylo zvýšení tempa hmotného růstu produkce v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 dosaženo zejména u mléka a smetany s obsahem tuku do 6 % (o 11,4 %), etylalkoholu (o 7,4 %) a u těstovin (o 5 %). U dvou posledně zmíněných komodit jde z hlediska několika posledních let o trvalý růst.

Nižší tempo produkce v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 bylo u sledovaných vybraných výrobků zaznamenáno zejména u zeleniny zmrazené kromě brambor (o 18,8 %), u hovězího masa (o 10,1 %) a u margarínu a podobných jedlých tuků (o 8,0 %). U hovězího masa jde o pokles trvalý.

Index CPV v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 za potravinářské výrobky, nápoje a tabákové výrobky poklesl na hodnotu 98,9 (za potraviny a nápoje bez tabáku se snížil též na hodnotu 98,9), přičemž za celý zpracovatelský sektor došlo k růstu cen s indexem 102,0. Na snížení cen se podílely především krmiva, mlýnské a škrobářské výrobky a dále ostatní potravinářské výrobky (zejména cukr a výrobky pekárenské a cukrářské) a také rostlinné a živočišné oleje a tuky. Pokles CPV potravin nastal především pod tlakem distribučních řetězců. Na druhou stranu cenový růst byl zaznamenán především u nápojů a u masa a masných výrobků.

Vlivem snížení CPV, tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v potravinářském a tabákovém průmyslu v b. c. v roce 2005 klesly na úroveň 238,3 mld. Kč, což představuje v porovnání s rokem 2004 snížení o 3,3 %. Také ve s. c. tyto tržby zaznamenaly pokles (o 2,5 %) a činily 223,2 mld. Kč.

Tržby v b. c. za rok 2005 dosáhly v průmyslu celkem růstu o 8 %. Na tomto růstu se podílel i zpracovatelský průmysl s výjimkou sektoru potravin a také textilu, kde byl zaznamenán pokles. Tímto vývojem se dále zmenšil podíl výroby potravinářských výrobků a nápojů v tomto sektoru na 9,3 %. Ve s. c. roku 2000 vzrostly tržby v průmyslu celkem o 8,1 %. Podíl výroby potravinářských výrobků a nápojů na tomto sektoru činil 8,9 %. Tím potravinářský sektor zaujal svou výkonnost v rámci průmyslu ČR až čtvrtou pozici, což neodpovídá ani tradici ani pozici, kterou má v zemích EU.

V roce 2005 zůstala, stejně jako v předcházejících letech, přestože se její podíl mírně zmenšil, nejvýznamnější oborovou skupinou v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů - OKEČ 15 (měřeno tržbami za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy) výroba ostatních potravinářských výrobků (zahrnující produkci pekařských a cukrářských výrobků, těstovin, cukru, čokolády, cukrovinek a dalších potravinářských produktů). V pořadí druhou nejsilnější oborovou agregací se stala výroba masa a masných výrobků, kde nastalo oživení, takže předstihla výrobu nápojů, která zaujala až třetí pozici, a to vlivem především nízkých tržeb u výroby sladu. Určité oživení v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 nastalo i u výroby rostlinných a živočišných tuků a olejů u mlékárenské výroby. Naopak největší oslabení ve sledovaném roce nastalo u výroby mlýnských a škrobárenských výrobků a u výroby krmiv, které bylo způsobeno zejména poklesem CPV u tohoto druhu výrobků.

T5.3/01 – Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	2004 ¹⁾	2005	rozdíl ²⁾
Výroba masa a masných výrobků	21,2	21,9	0,7
Zpracování ryb	0,7	0,7	0,0
Zpracování ovoce, zeleniny, brambor	2,7	2,6	-0,1
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	4,7	5,1	0,4
Úprava a zpracování mléka	16,7	16,9	0,2
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3,1	2,6	-0,5
Výroba hotových krmiv	6,2	5,9	-0,3
Výroba ostatních potravinářských výrobků	23,4	23,2	-0,2
Výroba nápojů	21,3	21,1	-0,2
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	100,0	100,0	x

1) Údaje za rok 2003 byly zpřesněny.

2) Procentní body.

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních údajů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci (kód publikace: 8001 - 05 a oborové údaje)

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

5.4 Nepotravinářská zemědělská produkce

Nepotravinářská zemědělská produkce je příležitostí pro zemědělce jak z hlediska odbytu obnovitelných surovin, tak i z hlediska vnitroodvětvové spotřeby těchto surovin v zemědělství. V souladu s rozvojem venkova stále více nabývá na významu energetická soběstačnost venkova. Nepotravinářskou zemědělskou produkci rozdělujeme podle návazností na sektor energetiky, dopravy a další odvětví.

Podle Akčního plánu pro biomasu uvádějícího požadované podíly obnovitelných zdrojů energie v EU je cílem do roku 2010 zajistit náhradu 12 % energie vyrobené z obnovitelných zdrojů, 21 % elektrické energie vyrobené z obnovitelných zdrojů a 5,75 % biopaliv z celkového tržního podílu paliv určených pro dopravní účely.

V souladu se Státní energetickou koncepcí ČR jsou u nás preferovány všechny typy obnovitelných zdrojů energie, tj. využití elektrické, tepelné energie a využití biopaliv z obnovitelných zdrojů energie. V případě využití všech zmiňovaných typů obnovitelných zdrojů energie v ČR představuje energie z biomasy zdrojů dominantní podíl.

5.4.1 Nepotravinářská zemědělská produkce v energetice

Podíl energie z obnovitelných zdrojů na primárních energetických zdrojích (dále PEZ) v roce 2004¹³⁹ činil 2,9 % (viz tab. T5.4/01). Pro využití biomasy k vytápění jsou k dispozici nové technologie na zpracování dřeva a vyčištěného odpadu na standardizované pelety, které nepoškozují životní prostředí, a s nimiž se snadno zachází. Nárůst využití biomasy ve vytápění je však nejpomalejší.

¹³⁹ Údaj za rok 2005 bude k dispozici v září 2006.

T5.4/01 – Celková energie z obnovitelných zdrojů v roce 2004

Ukazatel	Energie v palivu užitém na výrobu tepla	Energie v palivu užitém na výrobu elektřiny	Primární energie	Energie z obnovitelných zdrojů celkem	Podíl na primárních energetických zdrojích	Podíl na energii z obnovitelných zdrojů
MJ	GJ	GJ	GJ	GJ	%	%
Biomasa (mimo domácnosti)	18 439 714,8	4 155 069,6	-	22 594 784,4	1,17	40,42
Biomasa (domácnosti)	19 500 000,0	-	-	19 500 000,0	1,01	34,88
Vodní elektrárny	0,0	-	7 269 840,0	7 269 840,0	0,38	13,00
Tuhé komunální odpady	2 452 371,7	52 894,1	-	2 505 265,8	0,13	4,48
Bioplyn	1 288 160,9	814 285,8	-	2 102 446,7	0,11	3,76
Kapalná biopaliva	0,0	-	1 313 014,0	1 313 014,0	0,07	2,35
Tepelná čerpadla	0,0	-	500 000,0	500 000,0	0,03	0,89
Solární termální kolektory	0,0	-	82 000,0	82 000,0	0,00	0,15
Větrné elektrárny	0,0	-	35 534,9	35 534,9	0,00	0,06
Fotovoltaické systémy	0,0	-	278,3	278,3	0,00	0,00
Celkem	41 680 247,4	5 022 249,5	9 200 667,2	55 903 164,1	2,89	100,00

Pramen: MPO 2005; Bufka, A., Rosecký D.: Energetická bilance OZE

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

Rozvinout využití biomasy v dálkovém vytápění (centrální zásobování teplem) je snazší než při individuálním vytápění. Dálkové vytápění využívá 56 mil. občanů EU 25, 61 % z nich jsou občané nových členských států. Projednávání závazku ČR jako členského státu EU týkající se zvýšení výroby elektrické energie z OZE vyústilo v přijetí zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. ČR se v přístupové smlouvě zavázala ke splnění indikativního cíle ve výši 8% podílu elektřiny z OZE na hrubé domácí spotřebě ČR v roce 2010. Indikativní cíle některých členských států EU pro rok 2010 jsou ambiciózní, např. Rakousko 78 %, Švédsko 60 %.

Hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů se v roce 2004 podílela na tuzemské hrubé spotřebě elektřiny 4,04 %. Na celkové tuzemské hrubé výrobě elektřiny se hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů podílela 3,3 %. Nejvyšší výroba elektřiny z OZE byla v roce 2004 realizována z vodních elektráren (více než 7,2 mil. GJ), následuje biomasa jako zdroj energie (tab. T5.4/01).

Ze srovnání výroby elektřiny a tepla z biomasy je patrné, že více než 80 % energeticky využívané biomasy je v ČR spotřebováno na výrobu tepla (tab. T5.4/02). Z naprosté převážné části se jedná o odpadní biomasu ve formě pilin, štěpků a celulózových výluhů. Nezanedbatelná část energeticky využitelné biomasy se rovněž z ČR vyváží.

T5.4/02 – Energetické využití biomasy v roce 2004 (t)

Palivo	Na výrobu elektřiny	Na výrobu tepla	Celkem
Štěpky, piliny apod.	243 834	864 912	1 108 747
Palivové dřevo	-	36 794	36 794
Rostlinné materiály	11 590	11 498	23 087
Brikety a pelety	1 227	2 251	3 478
Celulózové výluhy	157 203	862 042	1 019 245
Celkem	413 854	1 777 497	2 191 351
Odhad spotřeby dřeva v domácnostech	.	.	1 500 000
Vývoz biomasy vhodné k energetickým účelům	.	.	322 955
Celkem energeticky využitá, či vyvezená biomasa	.	.	4 014 306

Pramen: MPO 2005 - Zpráva o plnění indikativního cíle výroby elektřiny z OZE za rok 2004

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

Obnovitelné zdroje energie - příležitosti z operačních programů

Investoři do výroby elektřiny z OZE mají od 1. 5. 2004 možnost získat podporu ze strukturálních fondů EU, která se uskutečňuje prostřednictvím operačních programů:

Operační program Průmysl a podnikání (OPPP). Součástí operačního programu pro roky 2004 až 2006 je dotační program „Obnovitelné zdroje energie“ určený pro malé a střední podnikatele se záměrem využívat obnovitelné zdroje energie. Program je zaměřen na výstavbu, obnovu nebo rekonstrukci zařízení na využívání OZE, na zavádění technologií výroby a výrobních zařízení s nízkou energetickou náročností a minimálními dopady na ekologii a využívajícími zařízení pro výrobu energie z OZE, na kombinovanou výrobu elektřiny a tepla využívající OZE. Dotace může činit až 46 % investičních nákladů, nejvýše však 30 mil. Kč. Pro období 2004 - 2006 je k dispozici 0,5 mld. Kč. K 31. 12. 2005 bylo podáno 13 žádostí s projekty OZE s instalovaným výkonem 8 921 kW_e a 495 kW_t při celkových investičních nákladech 374 127 tis. Kč a podílem dotace z OPPP ve výši 35,36 %.

Operační program Infrastruktura. Součástí operačního programu pro roky 2004 až 2006 je dotační program Využívání obnovitelných zdrojů energie určený pro právnické osoby, které jsou založeny k nepodnikatelským účelům. Program je zaměřen na rekonstrukci a stavbu elektráren využívajících k výrobě elektrické energie biomasu nebo jiné obnovitelné zdroje energie, na změny stávajících systémů na systémy využívající obnovitelné zdroje energie (např. tepelná čerpadla, aj.), na využití obnovitelných zdrojů energie pro dodávky tepla z obecních kotelen, na výstavbu kombinovaných zdrojů elektrické a tepelné energie využívajících biomasu a bioplyn. Pro období 2004 - 2006 zdroje ze ERDF na „Prioritu 3 - Zlepšení environmentální infrastruktury“ činí 142 mil. EUR, z čehož je na „Opatření 3.3 - Zlepšování infrastruktury ochrany ovzduší“ vyčleněno 44,1 mil. EUR z veřejných zdrojů (ERDF 30,9 mil. EUR + rozpočty obcí 7,9 mil. EUR + SFŽP ČR 5,3 mil. EUR).

Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“ (OP RVMZ). V „Prioritě I. Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnímu hospodářství“ je podopatření 1.1.2. „Prohlubování diverzifikace zemědělských činností“, kde zemědělec může získat na výrobu a zpracování biomasy pocházející z vlastní zemědělské činnosti a její uvádění na trh dotaci do 50 % přijatelných nákladů v rozsahu od 2 tis. EUR do 50 tis. EUR. (tj. do 1,9 mil. Kč). Platba zahrnuje jak stavební investice, tj. náklady na vlastní prostory pro výrobu, zpracování a prodej - náklady na výstavbu a rekonstrukci stávajících objektů, tak i investice do strojního a technologického vybavení, tj. zabudované strojní linky a technologické a regulační systémy. V Prioritě II. „Rozvoj venkova, rybářství a odborné vzdělávání“ v podopatření 2.1.5. „Diverzifikace zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství“ může zemědělec (jak fyzická, tak právnická osoba) získat podporu pro využívání alternativních zdrojů energie na investice max. do 5 MW instalovaného výkonu. Zařízení je určeno pro zdroje tepla a el. energie z biomasy, výrobu lisovaných paliv a bioplynové stanice. Výše dotace může dosáhnout finanční částky do 50 % přijatelných nákladů, minimálně 10 tis. EUR a maximálně 80 tis. EUR na každý projekt (tj. do 2,5 mil. Kč).

Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) - slouží k příjmu finančních prostředků z garanční sekce EAGGF. V opatření Lesnictví jsou dvě podopatření týkající se jednak zalesňování zemědělské půdy a jednak založení porostů rychle rostoucích dřevin určených pro energetické využití. Toto podopatření umožňuje zemědělcům hospodařícím na zemědělské půdě či vlastníkům zemědělské půdy získat podporu na zakládání těchto porostů. Výše podpory na založení reprodukčního porostu činí 75 tis. Kč/ha a u produkčního porostu 60 tis. Kč/ha. V roce 2005 byly zaregistrovány žádosti o podpory na založení celkem 15 ha plantáží rychle rostoucích dřevin v požadované výši 951 tis. Kč.

Národní podpora produkce a využití biomasy musí být v souladu s politikou státních podpor Společenství. Komise může povolit investiční a provozní pomoc na základě pokynů Společenství o státní podpoře na ochranu životního prostředí. Pravidla těchto pokynů zohledňují pozitivní účinky, které by mohla mít energie produkovaná z biomasy ve srovnání s výrobou energie na základě fosilních paliv. V roce 2005 byl program „I. U. - Podpora pěstování bylin pro energetické využití“ zařazen do národního programu podpor, tzv. Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2005 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Cílem tohoto programu je podpora založení a údržby porostů bylin pro energetické využití ve výši 2 tis. Kč/ha. Program požaduje, aby energetické byliny byly na orné půdě cíleně pěstovány pro energetické využití. Ze 36 předložených žádostí bylo přijato 33 žádostí a energetickými bylinami bylo oseto 841 ha a bylo vyplaceno 1 682 tis. Kč. V EU je podpora energetických plodin ve výši 45 EUR/ha zahrnuta v systému uvádění půdy do klidu.

Bioplyn

Z obnovitelných zdrojů energie je bioplyn významnou příležitostí zvláště na venkově. Energeticky využitelný je bioplyn jímáný při anaerobní fermentaci na komunálních a průmyslových čistírnách odpadních vod (dále ČOV), při fermentaci zemědělských odpadů a produktů (rostlinných a živočišných), dále pak bioplyn jímáný z účelové anaerobní fermentace komunálních a jiných odpadů (např. potravinářských) a skládkový plyn přímo jímáný z tělesa skládek. Vzhledem k tomu, že v řadě bioplynových stanic je prováděna kofermentace různých typů

odpadů a tato praxe jistě do budoucna bude dále rozšiřována, bylo třeba provést rozdělení kategorie bioplynu podle jednoduchého klíče:

- Bioplynové stanice na komunálních ČOV (51 % bioplynu).
- Bioplynové stanice průmyslové (4 % bioplynu).
- Bioplynové stanice zemědělské (6 % bioplynu).
- Energetické využívání skládkového plynu (39 % bioplynu).

V ČR je tradičně ve velké míře využívána anaerobní fermentace jako součást technologie komunálních ČOV. Bioplyn zde vyrobený je především používán pro vlastní potřebu provozů (vyhřívání reaktorů, vytápění objektů, ohřev teplé vody). Velký rozvoj zažívá v posledních letech využívání skládkového plynu pro výrobu „zelené“ elektřiny. Zemědělské bioplynové stanice mají dosud jen minimální význam. V roce 2004 bylo k energetickým účelům využito 95 369 tis. m³ bioplynu, což je o 23,5 % více než v roce 2003 (77 220 tis. m³). Nejvíce se na tomto nárůstu podílelo využívání skládkového plynu, jehož využitý objem vzrostl na 37 516 tis. m³, což je o 59,8 % více než v roce 2003 (23 475 tis. m³). Využití bioplynu z ČOV (komunálních i průmyslových) vzrostlo pouze o 10,3 %, pokles zaznamenalo využití zemědělského bioplynu (o 13,4 %). Energetický obsah veškerého využitého bioplynu v roce 2004 dosáhl výše více než 2,1 mil. GJ.

5.4.2 Nepotravinářská zemědělská produkce v dopravě

Doprava je jedním z klíčových hospodářských odvětví, téměř veškerá energie, kterou využívá, je z ropy. Tekutá biopaliva jako jediná přímá náhrada ropy v dopravě mají oprávněně vysokou politickou prioritu. Nepřetržitý růst v odvětví dopravy navíc stále ještě nedovolil stabilizaci emisí skleníkových plynů, a to i přes značné úsilí, které průmysl vyvinul. Biopaliva v dopravě představují sice nákladný způsob omezení emisí skleníkových plynů, ale mají reálnou možnost tyto emise v blízké budoucnosti výrazně snížit.

Realizace Programu pro podporu výroby biopaliv podle usnesení vlády ze dne 12. října 2005 č. 1307, který má za cíl implementovat potřebnou legislativu a vytvořit podmínky pro uplatňování biopaliv pro dopravní účely v ČR od 1. 1. 2007, by měla mimořádně příznivý dopad na hospodářství celé ČR a pro Ministerstvo zemědělství je jednou z hlavních priorit v dalším období. Dalším přínosem realizace Programu jsou dopady na životní prostředí, které souvisí se snížením škodlivých emisí ve výfukových zplodinách spalovacích motorů. V oblasti zemědělské prvovýroby se plánuje změna skladby zemědělské produkce. Více než 130 tis. ha o. p. bude využito pro výrobu obilovin a přes 220 tis. ha o. p. pro produkci řepky olejné, tedy celkově více než 350 tis. ha produkčních ploch pro nepotravinářské využití zemědělských surovin. Lze též očekávat vytvoření nových pracovních míst v průmyslu navazujícím na zemědělskou prvovýrobu, v oblasti výroby osiv a krmiv, výroby zařízení pro lihovary atd.

Biopaliva vzhledem k vysoké nákladovosti bez přímé či nepřímé podpory státu nejsou konkurenceschopná. ČR se stejně jako mnoho dalších států (např. Francie, Španělsko aj.) rozhodla podpořit využití biopaliv.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 30/2003, o podpoře používání biopaliv nebo jiných obnovitelných paliv v dopravě, stanoví referenční hodnotu 2 % tržního podílu pro biopaliva v roce 2005 a 5,75 % v roce 2010. Referenční hodnoty pro rok 2005 však nebylo v EU dosaženo. Úsilí členských států se podstatně liší a předpoklad dosažení podílu pro rok 2005 je pouze 1,4 %. Komise sleduje, v jakém rozsahu se využívají alternativní paliva, která přispívají ke snížení CO₂ u lehkých užitkových vozidel s cílem dosáhnout průměrných emisí 120 g/km². Směrnice o jakosti paliv stanoví mezní hodnoty pro obsah etanolu, éteru a dalších oxygenátů v benzínu. Určuje mezní hodnotu tenze par u benzínu. V ČR je pro dosažení využití 5,75 % biopaliv v PHM v roce 2010 dostatek zemědělských surovin a připravují se i zpracovatelské kapacity (tab. T5.4/03).

Metylester řepkového oleje (MEŘO)

Osevní plocha řepky olejné v roce 2005 činila 267,2 tis. ha s množstvím suroviny 300 tis. t, které bylo k dispozici pro výrobu MEŘO. Vysoká kvalita vyráběného MEŘO a CZV řepky olejné umožnily od září 2004 výrobcům vývoz MEŘO. Podle šetření Sdružení pro výrobu bionafty bylo za období roku 2005 vyvezeno 115 500 t MEŘO (tab. T5.4/04). K výrobě tohoto množství bylo spotřebováno 332 tis. t řepky olejné u tuzemských pěstitelů.

Jako přechodné řešení pro rok 2005 a 2006 byl také vypracován Návrh nařízení vlády o stanovení podmínek pro poskytování dotace na nepotravinářské užití semene řepky olejné pro výrobu MEŘO. Cílem je nepřerušit kontinuitu výroby biopaliv v ČR, naplnit kritéria stanovená EU a zabezpečit výrobu všech druhů biopaliv v ČR.

Systém státních podpor pozbyl 30. 4. 2004 platnosti, protože se plně neslučoval se systémem podpor platným v EU. Od 1. 5. 2004 do 30. 6. 2005 se MEŘO nepoužívaly jako míchací komponent do směsné motorové nafty SMN 30 a ani jako čisté biopalivo na tuzemském trhu z důvodu nedorozumění daňové legislativy. K obnovení dodávek MEŘO na tuzemský trh došlo v souladu s nařízením vlády č. 148/2005 Sb. od 1. 7. 2005.

Podle nařízení vlády č. 148/2005 Sb. a č. 418/2005 Sb., poskytoval SZIF dotaci na nepotravinářské užití semene řepky olejné pro výrobu metylesteru řepkového oleje zpracovaného na směsné palivo s obsahem min. 31 %

objemových MEŘO pro zpracovatelské období od 1. 7. 2005 do 31. 12. 2005. Dotace byla poskytována na základě žadatelem prokázané výroby následného zamíchání MEŘO do směsných paliv a jejich uplatnění na trhu ČR. Pro zpracovatelské období 2005 obdrželo 14 žadatelů kladné rozhodnutí o poskytnutí dotace, avšak pouze 8 žadatelů ji využilo. Nařízením vlády bylo určeno celkové maximální dotované množství pro všechny žadatele v objemu 50 tis. t metylesteru řepkového oleje na celé zpracovatelské období. Výše dotace byla stanovena na 7 tis. Kč/t MEŘO pro období červenec - srpen a novelou č. 418/2005 Sb. pak snížena na 3 680 Kč/t MEŘO pro období listopad - prosinec 2005. Přiznaná finanční podpora na nepotravinářské užití řepky olejné za rok 2005 činila 20 450 tis. Kč s tím, že v roce 2005 byla z této sumy vyplacena finanční podpora ve výši celkem 11 251 tis. Kč a zbylá částka bude vyplacena v prvních měsících roku 2006.

Výrobní kapacita na výrobu MEŘO podle požadovaných kvalitativních parametrů, tj. ČSN EN 14214 činila 190 tis. t. Celková kapacita výroby MEŘO v ČR by se do roku 2010 mohla zvýšit až na úroveň 250 tis. t.

T5.4/03 – Plánované kapacity MEŘO a bioetanolu v roce 2005 – 2010

Ukazatel	MJ	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Možnosti výroby bioetanolu							
- výroba bioetanolu ve stávajících výrobních kapacitách	tis. hl	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
- výroba bioetanolu v nových výrobních kapacitách	tis. hl	0,0	300,0	900,0	1 700,0	2 000,0	2 000,0
- výroba bioetanolu celkem	tis. hl	300,0	600,0	1 200,0	2 000,0	2 300,0	2 300,0
Možnosti výroby MEŘO							
- výroba MEŘO ve stávajících výrobních kapacitách	tis. t	190,1	191,1	192,1	193,1	194,1	195,1
- výroba MEŘO v nových výrobních kapacitách	tis. t	0,0	0,0	60,0	70,0	80,0	90,0
- výroba MEŘO celkem	tis. t	190,1	191,1	252,1	263,1	274,1	285,1

Pramen: MZe; vlastní zjišťování

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

T5.4/04 – Bilance výroby MEŘO a směsného paliva

Položka	MJ	2004	2005	Meziroční index
Dotované MEŘO	t	46 628,0	3 169,0	6,8
Dotované směsné palivo	tis. l	170 924,0	11 617,0	6,8
Výroba nedot. MEŘO pro vývoz	t	30 500,0	115 500,0	378,7
Výroba nedot. MEŘO pro tuzemský trh	t	-	-	x
Výroba MEŘO celkem	t	77 128,0	118 669,0	153,9
Výroba směsného paliva celkem	tis. l	170 924,0	11 617,0	6,8
Dovoz MEŘO	t	.	.	x
Vývoz MEŘO¹⁾	t	30 500,0	115 500,0	378,7

1) Odhad SVB Praha.

Pramen: Sdružení pro výrobu bionafty; SZIF

Zpracoval: H. Součková (VÚZE), P. Jevič (VÚZT)

Bioetanol

Nařízení vlády č. 66/2005 Sb., o minimálním množství biopaliv nebo jiných paliv z obnovitelných zdrojů v sortimentu motorových benzinů a motorové nafty na trhu ČR, stanoví množství biopaliv, která mají nahradit procentní ekvivalent množství fosilního paliva v pohonných hmotách.

Výroba bioetanolu byla však v roce 2005 omezena pouze na současné kapacity lihovarnického průmyslu, které jsou využity především pro potřeby potravinářského průmyslu. V současných lihovarnických kapacitách je možno vyrobit zhruba 800 tis. hl lihu ročně. Z tohoto množství je pro výrobu bioetanolu možné využít pouze 200 - 300 tis. hl, neboť zbývající kapacity je zapotřebí pro výrobu potravinářského lihu. Množství určené pro výrobu bioetanolu odpovídá nepotravinářskému využití přibližně 65 - 100 tis. t obilovin. Vzhledem k vysoké nákladovosti při produkci bioetanolu v současných lihovarech je nutné vystavět nové výrobní závody. Lihovary v Kojetíně, Kolíně a Chrudimi mají již zpracován investiční záměr a stavební povolení na výstavbu bioetanolových jednotek o kapacitách nad 700 tis. hl bezvodého lihu ročně.

5.4.3 Nepotravinářská zemědělská produkce ve farmaceutickém průmyslu

Pěstování léčivých, aromatických a kořeninových rostlin (LAKR) zaznamenalo v roce 2005 po období růstu předcházejících tří let výrazný útlum. Sklizňové plochy léčivých rostlin klesly o 42,6 % na 3 211 ha, aromatických a kořeninových rostlin na 5 144 ha (pokles o 16,4 %). Celkem byly LAKR v roce 2005 pěstovány na 8 355 ha s produkcí 7 666 t.

Významné postavení v ČR zaujímají stále velkoplošně pěstované léčivé a kořeninové rostliny, mezi něž patří především kmín a ostropestřec. V důsledku změny odbytových možností souvisejících především se vstupem ČR do EU zaznamenal kmín pokles pěstebních ploch. Podle pravidelného každoročního monitorování sdružení Český kmín v roce 2005 poklesly osevní plochy kmínu proti roku 2004 téměř o 30 % na přibližně 1 400 ha, sklizňové na 1 500 ha. Ve stejném období byl zaznamenán vyšší průměrný výnos ve výši 0,88 t/ha. CZV kmínu se v průběhu roku 2005 pohybovaly v rozmezí 20 - 30 Kč/kg. Ostropestřec se v posledních letech pěstoval na přibližně 2 500 ha s výnosem 0,68 t/ha.

V širším pojetí LAKR patří mezi velkoplošně pěstované také makovina, která je pro farmaceutické účely v ČR produkována zhruba ze 14 tis. ha s výnosem okolo 0,35 t/ha. Námel je v posledních letech očkovan na žito na výměře cca 1 500 ha s výnosem 0,9 t/ha. Z maloplošně pěstovaných LAKR patří mezi nejvýznamnější tradičně heřmánek, máta, meduňka a jitrocel. Pouze menší část LAKR je zpracována jako čajovina, větší podíl je pak určen na trh či především pro průmyslové zpracování. V posledních letech je každoročně průmyslově zpracováno průměrně 2 750 t LAKR, z toho 930 t ve farmaceutickém a 630 t v potravinářském průmyslu. Stále významnější je také výroba extraktů z LAKR.

Bilance zahraničního obchodu rostlinami skupiny LAKR dosahuje v dlouhodobém horizontu stále negativních hodnot. Také v roce 2005 došlo k prohloubení schodku zahraničního, včetně vnitrounitního, obchodu LAKR podle předběžných údajů celní statistiky o dalších 11 % na hodnotu 200 mil. Kč.

Tradiční dovozovou komoditou je koření, jehož bylo v roce 2005 dovezeno celkem 5 791 t v hodnotě 384 mil. Kč, a to především ze Španělska (27 %), Vietnamu a Německa. Z ČR bylo za stejné období vyvezeno 1 528 t koření v hodnotě 69 mil. Kč, což představuje pokles o 35 % proti roku 2004. Hlavním důvodem je významný propad vývozu nejvýznamnějšího českého koření - kmínu. Toho bylo v roce 2005 vyvezeno 702 t (více než 57% pokles proti roku 2004). Tradičními odběrateli českého kmínu jsou Slovensko a Německo, v roce 2005 k nejvýznamnějším odběratelům patřilo ještě Rakousko a Maďarsko.

V roce 2005 vzrostl dovoz komodity léčivé rostliny a části rostlin na 4 040 t, největšími dodavateli byli Polsko (35 %), dále pak tradičně Bulharsko (16 %) a Kanada (13 %). I v roce 2005 byla nejvýznamnější komoditou makovina, která v roce 2005 představovala 83 % celkového vývozu léčivých rostlin z ČR a z 85 % byla vyvezena na Slovensko.

Skupina rostlinné šťávy a výtažky v roce 2005 opět dosáhla kladných hodnot v bilanci zahraničního obchodu ve finančním vyjádření a pouze se schodkem 190 t v objemovém vyjádření. V roce 2005 bylo do ČR dovezeno 3 335 t rostlinných šťáv a výtažků v hodnotě 476 mil. Kč a vyvezeno 3 145 t v hodnotě 745 mil. Kč. Hlavními dodavateli do ČR byly ve stejném období Německo (22 %) a Mexiko, produkty z ČR pak směřovaly především na Ukrajinu a do Německa.

5.4.4 Nepotravinářská zemědělská produkce pro obnovu krajiny, životního prostředí a spotřebitele

Podíl českého květinářství a ovocného i okrasného školkařství na české zemědělské produkci v období posledních let vzrůstá, v roce 2005 podle dat ČSÚ vzrostla produkce těchto zahradnických odvětví v ČR téměř o 2 % a zvýšil se i její podíl na celkové tuzemské zemědělské produkci na 2,3 % z 1,9 % v roce 2004.

Od dubna 2004 podléhají živé rostliny základní sazbě (19 %) daně z přidané hodnoty (mimo výjimky pro zboží s kódem KN 0602 2090 od 10. 11. 2005). Tato skutečnost se promítla i v 2005 na růstu cen především živých rostlin a ovlivnila možnosti jejich prodeje.

Bilance zahraničního obchodu produkty květinářství a školkařství, včetně vnitrounitního obchodu, je výrazně pasivní, nedostatečná tuzemská produkce nepokrývá celkovou spotřebu. Pozitivní skutečností je stálý meziroční růst vývozu tuzemských produktů. V roce 2005 došlo k výraznému nárůstu vývozu zahradnických produktů z ČR, důvodem jsou spekulativní reexporty.

Tuzemská květinářská produkce vykazuje v posledních letech rostoucí trend především v pěstování hrnkových a záhonových rostlin, odklon je patrný v pěstování čerstvých řezaných květin a zeleně. V roce 2004 dosáhla produkce květinářství hodnoty 1,5 mld. Kč, což znamená nárůst o 5,1 % proti předcházejícímu roku. Na rozdíl od většiny zemí EU vykazuje v ČR růst také spotřeba květin, která byla kryta českými produkty téměř z 49,1 %. V roce 2004 spotřeba květin vzrostla o 9,5 % proti předcházejícímu roku na hodnotu 7,8 mld. Kč ve spotřebitelských cenách. Největší podíl na tuzemské květinářské produkci zaujímalo v roce 2004 pěstování květin hrnkových (44,5 %) a záhonových (40,5 %), jejichž produkce se v posledních letech v souladu s trendem zvyšuje. Své postavení mají stále čerstvé řezané květiny (8,0 %) a čerstvá řezaná zeleň (3,1 %), jejichž produkce však každoročně klesá. Kolísavou tendenci vykazuje produkce sušených květin, cibulovin a osiv květin, které se

v roce 2004 na celkové produkci podílely celkem 3,9 % (tj. 1,7 %, resp. 0,4 %, resp. 1,8 %). Výměry pěstebních ploch květinářství v posledních letech stagnují, podle odhadu Svazu květinářů a floristů ČR se květiny pěstují na 126 ha krytých ploch a 89 ha volné půdy.

Bilance zahraničního obchodu ČR květinářskými produkty je výrazně pasivní (tab. 5.4/03). Pozitivní skutečností je stoupající trend exportu našich výpěstků od roku 1999, a to zejména u skupin pokojových a venkovních květin a řezané zeleně. Celkový objem vývozu je však proti dovozu nepatrný. V roce 2005 ČR dovezla květinářské produkty v hodnotě téměř 1,9 mld. Kč, největší podíl představovaly čerstvé řezané květiny ostatní, čerstvé řezané růže a pokojové rostliny okrasné květem a okrasné listem. Hlavní dodavatelskou zemí květinářských produktů bylo v roce 2005 Nizozemsko se 76% podílem na dovozu květinářských produktů do ČR, dále pak Německo a Kolumbie. Za stejné období byly z ČR vyvezeny květinářské produkty v hodnotě 244,1 mil. Kč (přibližně 13 % dovozu), což představuje 28% nárůst vývozu květinářského zboží z ČR proti roku 2004. Důvodem jsou především výše uvedené spekulativní reexporty zboží do Ruska. Nejsilnějšími vývozními artikly byla v roce 2005 sušená a upravovaná zeleň, venkovní jednoleté rostliny a ostatní řezané květiny, které směřovaly především do Německa (37,8 %), Ruska (32,9 %) a na Slovensko (21,7 %).

Tuzemská produkce okrasných rostlin a dřevin dosahuje v posledních letech podle šetření Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví celkové hodnoty přibližně 0,7 mld. Kč. Charakteristický je pro okrasné školkařství mírný meziroční růst produkce, shodný trend má také spotřeba živých okrasných rostlin, která je v roce 2004 odhadována téměř na 1,6 mld. Kč ve spotřebitelských cenách. Česká produkce pokrývá spotřebu živých okrasných rostlin více než ze 65 %. Okrasné rostliny a dřeviny byly v poslední době pěstovány celkem na přibližně 925 ha, z toho na cca 200 ha kontejneroven (ploch pro pěstování v kontejnerech). Rostoucí plochy kontejneroven dokazují zvyšující se intenzitu školkařské produkce, která je společně se stále zlepšující se kvalitou hlavním znakem českého školkařství posledních let. Největší podíl ve skupině školkařských produktů mají právě výpěstky v kontejnerech, kterých bylo v roce 2003 vyprodukováno 25,1 mil. ks. V současné době výrazně roste podíl produkovaných výpěstků domácích druhů určených pro programy obnovy a údržby krajiny. Od roku 1997 vzrostla nejvýznamněji produkce listnatých stromů, dále školkařských výpěstků dřevin a trvalek v kontejnerech, pozadu v růstu produkce nezůstávají ani další skupiny produktů: jehličnany, listnaté keře, vřesovištní rostliny a popínavé rostliny.

Dovoz školkařských výpěstků okrasných rostlin nezaznamenal v roce 2005 obdobný nárůst jako v předcházejících letech, do ČR byly dovezeny výpěstky v celkové hodnotě 464 mil. Kč. Hlavními dodavateli byli v roce především Německo (53 % z celkového objemu dovezených okrasných rostlin), dále Nizozemsko (20 %) a Itálie (11 %). Vývoz z ČR naopak vzhledem k výše uvedeným spekulativním reexportům do Ruska v roce 2005 vzrostl o 43 % a dosáhl objemu téměř 93,3 mil. Kč. Výpěstky z ČR směřovaly především na Slovensko (57 % z celkového objemu vyvezených okrasných rostlin) a do Ruska (25 %). Vyváženy byly nejvíce stromy, keře a víceleté rostliny.

5.5 Rybářství

Rybářství je svým charakterem nedílnou součástí zemědělství. Z hlediska produkce rybího masa patří stále mezi úspěšné oblasti zemědělské výroby. Druhou funkcí rybářství je zajišťovat hospodaření na tekoucích vodách, existenci rybích druhů, ale hlavně rovnováhu rybích společenstev na jednotlivých tocích a vodních útvarech. Tato biologická funkce je provozována přibližně 400 tis. sportovními rybáři, kteří jsou organizováni převážně ve dvou největších rybářských svazech (Český rybářský svaz, Moravský rybářský svaz). Na sportovní rybářství následně navazuje řada dalších odvětví. Na odbytu svých výrobků od sportovních rybářů je závislá celá řada výrobních firem, obchodů a podnikatelů v cestovním ruchu apod.

Historicky nejvýznamnější oblastí rybářství s nezastupitelnou krajinotvornou funkcí je rybníkářství. V našich podmínkách se chov ryb realizuje přibližně ve 24 tis. rybnících o celkové ploše kolem 52 tis. ha. Na této ploše je vyprodukováno v průměru kolem 20 tis. t ryb ročně. V roce 2005 dosáhla tato produkce 20,5 tis. t. Rozhodující chovanou rybou byl kapr (87,1 %) v několika uznaných formách, býložravé ryby, jmenovitě tolstolobik a amur bílý (5 %). Dále jsou chovány ryby lososovité, zvláště pstruh duhový a siven americký (3,5 %), lín obecný (1,2 %), candát obecný, štika obecná, sumec velký a další druhy ryb (3,2 %).

V současné době existuje v ČR 15 zpracoven ryb nabízejících kvalitní rybí výrobky, které jsou vyváženy rovněž do ostatních zemí EU. Produkované polotovary a hlavně hotové výrobky určené k přímé spotřebě však představují jen okolo 10 % z celkové produkce sladkovodních ryb.

Údaje o spotřebě jsou odvozeny z množství tržních ryb prodaných na domácím trhu, ryb určených ke zpracování a odhadu úlovků na všech rybářských revírech.

V ČR bylo v roce 2004 zaměstnáno 1 679 profesionálních rybářů. Nejvýznamnějším subjektem, sdružujícím rybářské subjekty, je Rybářské sdružení ČR se sídlem v Českých Budějovicích. Jde o sdružení právnických a fyzických osob podnikajících v rybářství. Toto sdružení koordinuje zájmy producentů a uživatelů revírů při jednáních se státní správou, v rámci legislativní činnosti a obchodní politiky, včetně vývozu ryb do zahraničí. V roce 2005 zde bylo registrováno 63 členů.

T5.5/01 – Produkce ryb z rybníků a dalších rybochovných zařízení (tis. t)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	Meziroční index 2005/04
Produkce	20,1	19,2	19,7	19,4	20,5	105,7
z toho - export	9,9	9,2	9,6	9,9	9,3	93,9
Úlovky na revírech¹⁾	4,8	5,1	5,3	4,7	5,0	106,4
Spotřeba na osobu²⁾ (kg/rok)	1,47	1,43	1,49	1,46	1,48	101,4

1) Pro rok 2005 kvalifikovaný odhad.

2) Pro rok 2005 upraveno i dle dovozu sladkovodních ryb.

Pramen: Rybářské sdružení České republiky

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Údaje o spotřebě jsou odvozeny z množství tržních ryb prodaných na domácím trhu, ryb určených ke zpracování a odhadu úlovků na všech rybářských revírech.

V ČR bylo v roce 2004 zaměstnáno 1 679 profesionálních rybářů. Nejvýznamnějším subjektem, sdružujícím rybářské subjekty, je Rybářské sdružení ČR se sídlem v Českých Budějovicích. Jde o sdružení právnických a fyzických osob podnikajících v rybářství. Toto sdružení koordinuje zájmy producentů a uživatelů revírů při jednáních se státní správou, v rámci legislativní činnosti a obchodní politiky, včetně vývozu ryb do zahraničí. V roce 2005 zde bylo registrováno 63 členů.

Určitým problémem je i skutečnost, že náš trh preferuje mořské ryby. Jejich spotřeba ve srovnání se sladkovodními rybami je přibližně 4x vyšší.

Dalším velmi významnou součástí rybářství je rybářství na tekoucích vodách, známé spíše jako sportovní rybářství. To se provozuje výkonem rybářského práva na více než 3 000 rybářských revírech. Revíry jsou obhospodařovány jako mimopstruhové, kterých je plošně i počtem většina, nebo pstruhové. V rybářských revírech se uloví přibližně 5 tis. t ryb ročně. Tímto množstvím se podílí na celkové spotřebě sladkovodních ryb, která i s jejich úlovky a dovezenými sladkovodními rybami v roce 2005 činila 1,48 kg na osobu.

V roce 2005 poklesl meziročně vývoz živých sladkovodních ryb z ČR o 6 % na 9,3 tis. t, z toho vývoz živého kapra dosáhl 8,3 tis. t za cenu 46,27 Kč/kg ž. hm. Kapr byl exportován především do Německa, Polska a Slovenska, kam směřovalo 76 % vývozu.

CZV za kapra tř. I. v roce 2005 dosáhla podle ČSÚ 49,16 Kč/kg ž. hm. a byla o 0,4 % nižší než v roce 2004 a nejnižší za posledních pět let.

5.6 Včelařství

V roce 2005 bylo možno poprvé čerpat podpory z tříletého včelařského programu podle nařízení vlády č. 197/2005 Sb., o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh, vycházející z nařízení Rady (ES) č. 797/2004, o opatřeních ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh a nařízení Komise (ES) č. 917/2004, o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 797/2004, o opatřeních v oblasti včelařství, v platném znění. Tento program umožňuje čerpat podpory v rámci 5 opatření. Pro rok 2005 bylo možné vyplatit stanovenou částku až 30,48 mil. Kč, a to 50 % financovaných ze zdrojů EU a 50 % ze zdrojů ČR. V roce 2005 bylo na tyto účely podle údajů SZIF čerpáno celkem 12,9 mil. Kč, z toho 6,4 mil. Kč z prostředků EU a stejná výše byla vyplacena ze zdrojů ČR. Prostředky byly čerpány na obnovu včelstev (36,8 %), racionalizaci kočování včelstev (10,2 %), rozborů medu (0,8 %), boj proti varroáze (37,3 %) a technickou pomocí (14,8 %).

V roce 2005 sdružoval Český svaz včelařů 48 499 chovatelů s 542 tis. včelstvy, tj. 97,4 % z celkového počtu chovatelů včel v ČR. Podle kritérií EU je možno považovat 81 chovatelů za profesionální včelaře s počtem více než 150 včelstev na chov. Aktivních šlechtitelských chovů bylo evidováno 75, z toho 3 vznikly nově v roce 2005. Postupný úbytek starších chovatelů je kompenzován vznikem nových chovů. Počet včelařů stále ubývá, zvyšuje se jejich průměrný věk.

Za prací včelařů je nutné vidět nejen získávání medu a ostatních včelařských produktů, ale hlavně zajištění opylování entomofilních rostlin, a to nejen kulturních, ale i planě rostoucích. Na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, byla poskytována dotace I.D. podpora včelařství ve výši do 150 Kč na jedno zazimované včelstvo. V roce 2005 bylo takto podpořeno 549,2 tis. včelstev v celkové hodnotě 80,1 mil. Kč, tj. 146 Kč na včelstvo. Stát hradí i škody vzniklé včelařům v důsledku nucené likvidace chovů v případech výskytu včelího moru.

Klimatické podmínky pro chov včel byly v roce 2005 velmi příznivé. Produkce medu dosáhla 8 371 t a byla nejvyšší za posledních pět let, proti roku 2004 se zvýšila o 8,2 %. Průměrný výnos medu na včelstvo dosáhl

15,17 kg a meziročně vzrostl o 1,7 kg. CZV medu dosáhla v roce 2005 podle ČSÚ 56,61 Kč/kg a byla ve srovnání s předchozím rokem nižší o 14,8 %, tj. o 9,82 Kč/kg.

K 31. 10. 2005 bylo evidováno v ČR přibližně 551 tis. včelstev a vykoupeno 1 991 t medu. Vzhledem ke stále klesajícímu počtu včelařů a včelstev bylo jedno opatření směřováno přímo na kočování včelstev. Vyplacená částka na tuto podporu byla 1 308,8 tis. Kč.

Objemové saldo zahraničního obchodu s medem bylo v roce 2005 kladné a dosáhlo 1 202 t. Z ČR bylo vyvezeno celkem 2 838,9 t medu v celkové hodnotě 140,1 mil. Kč, tj. za 49,30 Kč/kg. Vývoz medu meziročně poklesl o 6,1 %. Hlavním obchodním partnerem bylo Německo, kam směřovalo 57,4 % z celkového vývozu. Dovoz medu do ČR dosáhl 1 636,3 t v celkové hodnotě 82,4 mil. Kč, za průměrnou cenu 50,36 Kč/kg. Ve srovnání s rokem 2004 se dovoz zvýšil o 42 %. Med pocházel zejména z Argentiny (528 t), Slovenska (212 t), Španělska (200 t) a Číny (157 t).

MZe spolupracuje s Českým svazem včelařů v oblasti zintenzivnění kontrol dovoзовých medů. Česká zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa nezaznamenaly v roce 2005 žádný nevyhovující vzorek od domácích výrobců.

6 Ceny a trhy agrárních produktů a vstupů do zemědělství

6.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU

V roce 2005 došlo v ČR k meziročnímu poklesu CZV o 9,2 %, které bylo způsobeno vysokou produkcí komodit rostlinné výroby ze sklizně roku 2004 v důsledku podstatného zlepšení technologie pěstování spolu s příznivým vývojem klimatických podmínek.

T6.1/01 – Meziroční souhrnné cenové indexy

Ukazatel	2004/03	2005/04
Ceny zemědělských výrobců	108,1	90,8
Ceny průmyslových výrobců potravinových výrobků a nápojů	105,4	98,9
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů	103,4	99,7
Ceny vstupů do zemědělství	106,8	104,0

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží; Index cen průmyslových výrobců; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE), odbor 2410 (ČSÚ)

Snižování cenové hladiny bylo patrné v celé vertikále agrárního trhu již od druhé poloviny roku 2004. Rozhodující příčinou snížení cen ve druhé polovině roku 2004 u rostlinných komodit (obiloviny, brambory, luštěniny, ovoce) byla vysoká produkce ze sklizně v roce 2004 v ČR i okolních zemích. Klimaticky i produkčně příznivý rok 2004 ovlivnil cenový vývoj nejen ve druhé polovině roku 2004, ale i v roce 2005.

T6.1/02 – Meziroční indexy cen rostlinných výrobků v ČR

Ukazatel	2004/03	2005/04
Rostlinné výrobky celkem	111,6	75,0
z toho - obiloviny	110,1	74,9
- luštěniny	102,8	80,7
- olejiny	97,2	81,9
- brambory celkem	148,5	40,3
- cukrovka technická	160,3	88,6
- ovoce	102,7	94,5
- zelenina	99,8	85,0

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců
a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

V meziročním srovnání rozhodujících komodit živočišného původu došlo ke zvýšení cen mléka a zejména jatečného skotu ve snaze vyrovnání CZV dosahovaných v tradičních zemích EU. Naopak u jatečných prasat, jatečné drůbeže a vajec došlo z důvodu vyšší konkurence ke snížení cen.

Meziroční indexy rostlinných komodit zaznamenaly obdobně jako v ČR pokles zejména v původních zemích EU, který byl zvýrazněn růstem zásob s výjimkou brambor.

15,17 kg a meziročně vzrostl o 1,7 kg. CZV medu dosáhla v roce 2005 podle ČSÚ 56,61 Kč/kg a byla ve srovnání s předchozím rokem nižší o 14,8 %, tj. o 9,82 Kč/kg.

K 31. 10. 2005 bylo evidováno v ČR přibližně 551 tis. včelstev a vykoupeno 1 991 t medu. Vzhledem ke stále klesajícímu počtu včelařů a včelstev bylo jedno opatření směřováno přímo na kočování včelstev. Vyplacená částka na tuto podporu byla 1 308,8 tis. Kč.

Objemové saldo zahraničního obchodu s medem bylo v roce 2005 kladné a dosáhlo 1 202 t. Z ČR bylo vyvezeno celkem 2 838,9 t medu v celkové hodnotě 140,1 mil. Kč, tj. za 49,30 Kč/kg. Vývoz medu meziročně poklesl o 6,1 %. Hlavním obchodním partnerem bylo Německo, kam směřovalo 57,4 % z celkového vývozu. Dovoz medu do ČR dosáhl 1 636,3 t v celkové hodnotě 82,4 mil. Kč, za průměrnou cenu 50,36 Kč/kg. Ve srovnání s rokem 2004 se dovoz zvýšil o 42 %. Med pocházel zejména z Argentiny (528 t), Slovenska (212 t), Španělska (200 t) a Číny (157 t).

MZe spolupracuje s Českým svazem včelařů v oblasti zintenzivnění kontrol dovoзовých medů. Česká zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa nezaznamenaly v roce 2005 žádný nevyhovující vzorek od domácích výrobců.

6 Ceny a trhy agrárních produktů a vstupů do zemědělství

6.1 Cenový vývoj na agrárním trhu ČR a EU

V roce 2005 došlo v ČR k meziročnímu poklesu CZV o 9,2 %, které bylo způsobeno vysokou produkcí komodit rostlinné výroby ze sklizně roku 2004 v důsledku podstatného zlepšení technologie pěstování spolu s příznivým vývojem klimatických podmínek.

T6.1/01 – Meziroční souhrnné cenové indexy

Ukazatel	2004/03	2005/04
Ceny zemědělských výrobců	108,1	90,8
Ceny průmyslových výrobců potravinových výrobků a nápojů	105,4	98,9
Spotřebitelské ceny potravin a nealkoholických nápojů	103,4	99,7
Ceny vstupů do zemědělství	106,8	104,0

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského

zboží; Index cen průmyslových výrobců; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství

Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE), odbor 2410 (ČSÚ)

Snižování cenové hladiny bylo patrné v celé vertikále agrárního trhu již od druhé poloviny roku 2004. Rozhodující příčinou snížení cen ve druhé polovině roku 2004 u rostlinných komodit (obiloviny, brambory, luštěniny, ovoce) byla vysoká produkce ze sklizně v roce 2004 v ČR i okolních zemích. Klimaticky i produkčně příznivý rok 2004 ovlivnil cenový vývoj nejen ve druhé polovině roku 2004, ale i v roce 2005.

T6.1/02 – Meziroční indexy cen rostlinných výrobků v ČR

Ukazatel	2004/03	2005/04
Rostlinné výrobky celkem	111,6	75,0
z toho - obiloviny	110,1	74,9
- luštěniny	102,8	80,7
- olejiny	97,2	81,9
- brambory celkem	148,5	40,3
- cukrovka technická	160,3	88,6
- ovoce	102,7	94,5
- zelenina	99,8	85,0

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců

a spotřebitelské ceny potravinářského zboží

Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

V meziročním srovnání rozhodujících komodit živočišného původu došlo ke zvýšení cen mléka a zejména jatečného skotu ve snaze vyrovnání CZV dosahovaných v tradičních zemích EU. Naopak u jatečných prasat, jatečné drůbeže a vajec došlo z důvodu vyšší konkurence ke snížení cen.

Meziroční indexy rostlinných komodit zaznamenaly obdobně jako v ČR pokles zejména v původních zemích EU, který byl zvýrazněn růstem zásob s výjimkou brambor.

T6.1/03 – Meziroční indexy cen živočišných výrobků v ČR

Ukazatel	2004/03	2005/04
Živočišné výrobky celkem	106,2	100,4
z toho - mléko	103,1	102,8
- jatečný skot	109,0	112,2
- jatečná prasata	110,1	98,4
- drůbež	104,5	96,2
- vejce	102,9	82,5

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců

a spotřebitelské ceny potravinářského zboží

Zpracoval: M. Abrahamová, V. Mottl (VÚZE)

T6.1/04 – Cenový vývoj rostlinných komodit ve vybraných zemích EU (EUR/t)

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Pšenice¹⁾			
- Německo	132,8	105,2	79,2
- Francie	126,6	103,7	81,9
- Itálie	160,6	130,0	80,9
Ječmen¹⁾			
- Německo	116,9	102,4	87,6
- Francie	112,5	104,6	93,0
- Itálie	135,9	131,0	96,4
Řepka olejná²⁾			
- Hamburk	214,0	209,8	98,0
- MATIF	230,9	211,5	91,6
Brambory konzumní³⁾			
- EU 5	64,5	120,0	186,0

1) Aritmetický průměr z měsíčních obchodních cen.

2) Průměrné ceny na mezinárodních burzách v Hamburku a MATIF (Francie); CIF EUROPE "00" Oil.

3) EU 5: Německo, Francie, Velká Británie, Nizozemsko, Belgie.

Pramen: Agra Europe; Potato Market; Oil World

Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

T6.1/05 – Cenový vývoj živočišných komodit ve vybraných zemích EU (EUR/100 kg)

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Jatečný skot v EU¹⁾	246,42	266,90	108,31
- Německo	223,95	255,30	114,00
- Polsko	164,91	198,50	120,37
- Francie	271,13	292,40	107,84
Jatečná prasata tř. E v EU¹⁾	138,90	139,10	100,14
- Německo	146,10	146,90	100,55
- Dánsko	121,20	122,10	100,74
- Polsko	141,70	133,20	94,00
Jatečná kuřata			
- Německo	73,00	72,00	98,63
- Dánsko	57,00	56,00	98,25
- Itálie	94,00	84,00	89,36
Mléko			
- Německo ²⁾	27,95	27,60	98,75

1) Ceny výrobců na reprezentativních trzích EU 25.

2) Ceny za mléko s 3,7% obsahem tuku a 3,4% obsahem bílkovin.

Pramen: OFIVAL; EUROSTAT; ZMP

Zpracoval: M. Abrahamová, V. Mottl (VÚZE)

Vývoj na trhu obilovin v první polovině roku 2005 v zemích EU byl odrazem zvýšené nabídky ze sklizně 2004 a vedl k poměrně rychlému cenovému poklesu. Vysoká produkce ze sklizně 2005 tento pokles prohloubila.

Vysoká produkce řepkového semene v roce 2004 ve většině evropských zemí měla vliv i na pokles cen na největších mezinárodních trzích v Hamburku (Německo) a na burze MATIF (Francie). Tento pokles pokračoval i po sklizni v roce 2005.

Nečekaný cenový růst nastal po sklizni v roce 2005 na trzích brambor v EU 5, kde meziroční index bude podle předpokladu ZMP činit 186 %.

Vývoj CZV rozhodujících živočišných komodit v EU byl ovlivněn růstem poptávky po hovězím mase. Při vyrovnané nabídce a poptávce po jatečných prasatech nebyl v roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 zaznamenán výrazný pohyb CZV. Ceny jatečných kuřat se snížily v důsledku vyšší nabídky při snížení cen obilovin a krmných směsí. Vývoj CZV mléka byl ovlivněn snahou o přiblížení cen mléka v EU světovým cenám stanovených podle Nového Zélandu.

6.2 Agrární zahraniční obchod

6.2.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě

Zlepšené podmínky vzájemného obchodu v rámci EU po vstupu ČR do EU v důsledku odstranění cel vůči členským zemím a uplatňování společné zahraničně obchodní politiky EU vůči třetím státům, vývoj cen zahraničního obchodu a pohyb kurzu CZK vůči EUR a USD měly výrazný vliv na meziroční vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR v roce 2005.

T6.2/01 – Teritoriální skladba světového agrárního zahraničního obchodu

Vývoz					Dovoz				
země	2003 mld. USD	2004 mld. USD	meziroční index	podíl ¹⁾ (%)	země	2003 mld. USD	2004 mld. USD	meziroční index	podíl ¹⁾ (%)
Svět celkem	523,9	604,3	115,3	100,0	Svět celkem	550,1	634,5	115,3	100,0
Evropa celkem	257,8	301,8	117,1	49,6	Evropa celkem	279,0	322,7	115,7	50,8
EU 15 celkem	233,2	271,0	116,2	44,7	EU 15 celkem	236,2	272,5	115,4	42,9
z toho	41,9	47,8	114,1	8,0	z toho	45,6	50,8	111,4	8,1
- Nizozemsko					- Německo				
- Francie	42,1	46,6	110,7	7,9	- V. Británie	35,1	41,4	117,9	6,5
- Německo	32,8	39,2	119,5	6,4	- Francie	30,7	34,6	112,7	5,5
- Belgie	22,6	26,3	116,4	4,3	- Itálie	26,8	31,7	118,3	4,9
- Itálie	20,6	24,4	118,4	4,0	- Nizozemsko	25,1	28,7	114,3	4,5
- Španělsko	21,4	24,3	113,6	4,1	- Belgie	20,2	23,0	113,9	3,6
- V. Británie	17,2	21,2	123,3	3,4	- Španělsko	16,3	19,8	121,5	3,0
EU 10 celkem	12,3	16,2	131,7	2,5	EU 10 celkem	14,0	18,0	128,6	2,7
z toho	4,2	6,7	160,6	1,0	z toho	3,9	5,5	140,1	0,8
- Polsko					- Polsko				
- Maďarsko	3,2	3,6	110,8	0,6	- ČR	2,8	3,9	142,0	0,6
- ČR	1,7	2,6	146,6	0,4	- Maďarsko	1,7	2,3	135,7	0,3
- SR	0,7	1,0	146,4	0,2	- SR	1,2	1,6	1138,8	0,2
EU 25 celkem	245,5	287,2	117,0	47,2	EU 25 celkem	250,2	290,5	116,1	45,6
Ostatní země celkem	266,1	302,5	113,7	50,4	Ostatní země celkem	271,1	311,8	115,0	49,2
z toho	62,3	63,9	102,6	11,2	z toho	53,5	59,9	112,0	9,6
- USA					- USA				
- Brazílie	20,9	27,2	130,1	4,3	- Japonsko	37,0	41,5	112,2	6,6
- Kanada	17,6	20,6	117,0	3,4	- Čína	23,5	32,9	140,0	4,8
- Austrálie	15,2	20,9	137,5	3,2	- Kanada	14,2	15,2	107,0	2,5
- Čína	16,9	17,3	102,4	3,0	- Rusko	11,0	12,4	112,7	2,0
Podíl ČR na Evropě celkem (%)	0,7	0,8	125,4	0,8	Podíl ČR na Evropě celkem (%)	1,0	1,2	122,2	1,1
Podíl ČR na EU 25 (%)	0,7	0,9	125,4	0,8	Podíl ČR na EU 25 (%)	1,1	1,4	122,7	1,2
Podíl ČR na EU 10 (%)	14,1	15,7	111,3	15,1	Podíl ČR na EU 10 (%)	19,7	21,8	110,7	20,9

1) Průměrný podíl v letech 2003 - 2004.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

ČR je součástí obrovského vnitřního trhu rozšířené EU (Evropská unie patří k nejvýznamnějším světovým vývozcům a dovozcům zemědělského a potravinářského zboží). V letech 2003 - 2004 se země EU 25 podílely na celosvětovém agrárním vývozu v průměru 47,2 % a na korespondujícím agrárním dovozu 45,6 %. Průměrné podílové zastoupení nových členských zemí EU (EU 10) na tomto vývozu a dovozu činilo přitom 2,5 %, resp. 2,7 %, z toho participace ČR 0,38 % a 0,56 %.

Z pohledu agrárního zahraničního obchodu v rámci rozšířené EU se ČR podílela na celkovém vývozu EU 25 v průměru 0,81 % a na celkovém dovozu 1,24 %. Na celkovém agrárním vývozu do zemí EU 10 ČR participovala 15,1 % a na odpovídajícím dovozu 20,9 %.

Vývoz zemědělského a potravinářského zboží z nynějších zemí EU 25 činil v letech 2003 - 2004 v průměru ročně 266,4 mld. USD a odpovídající dovoz do těchto zemí 270,4 mld. USD. Balance agrárního zahraničního obchodu EU 25 byla tedy mírně pasivní. Hodnota záporného salda tohoto obchodu v roce 2004 dosáhla 3,3 mld. USD, z toho hodnota pasiva obchodu zemí EU 15 činila 1,5 mld. USD a deficitu nových členských zemí (EU 10) 1,8 mld. USD. Pasivum balance agrárního zahraničního obchodu (AZO) ČR se na celkovém schodku AZO EU 25 v roce 2004 podílelo 41,5 % (tab. T6.2/01).

Obrat agrárního zahraničního obchodu ČR v roce 2005 se meziročně zvýšil o 26 571,2 mil. Kč, tj. o 17,1 %, a to především v důsledku přírůstku vývozu o 16 358,6 mil. Kč (o 26,6 %). Souběžné zvýšení agrárního dovozu činilo 10 212,6 mil. Kč (10,9 %). Při vyjádření v EUR se agrární vývoz v roce 2005 zvýšil meziročně o 686,5 mil. EUR (35,6 %) a dovoz o 551,6 mil. EUR (18,8 %). Lze tedy konstatovat, že vstup ČR do EU měl jednoznačně pozitivní vliv na dynamiku AZO (průměrný meziroční přírůstek vývozu za květen až prosinec 2004 činil 30,4 % a dovozu 25,2 %, za leden až duben 2004 pouze 12,5 % a 21,7 %).

V důsledku nominálně většího meziročního zvýšení vývozu v porovnání s dovozem došlo k poklesu hodnoty schodku balance českého agrárního zahraničního obchodu z 32 017,5 mil. Kč na 25 871,5 mil. Kč (resp. ze 1 003,5 mil. EUR na 868,6 mil. EUR), tj. o 19,2 %, resp. o 13,4 %. Pokles hodnoty pasiva AZO v roce 2005 přispěl rovněž k přechodu celkové pasivní obchodní balance ČR v roce 2004 (26 438,0 mil. Kč) k přebytku v roce 2005 ve výši 40 356,1 mil. Kč.

Celkový stupeň krytí agrárního dovozu vývozem se zlepšil proti roku 2004 z 65,8 % na 75,1 %, z toho stupeň krytí dovozu vývozem v rámci obchodu se zeměmi EU 25 z 62,7 % na 71,3 % (se státy EU 15 ze 44,2 % na 64,8 % a se státy EU 10 ze 109,8 % na 119,1 %).

Dlouhodobě snižující se podíl agrárního zboží na celkovém zahraničním obchodu ČR se v roce 2005 (obdobně jako v roce 2004) meziročně zvýšil. Trend poklesu významu agrárního zboží zcela odpovídá vývoji komoditní struktury zahraničního obchodu ve většině vyspělých zemí. Proto mírný nárůst participace agrárního obchodu na obratu celkového zahraničního obchodu ČR v roce 2005 lze považovat za přechodný jev, který souvisí s jeho vyšším vzestupem v porovnání s dynamikou celkového obchodu po vstupu ČR do EU (tab. T6.2/02).

T6.2/02 – Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR

Ukazatel	Podíl na hodnotě ukazatele za ČR celkem (%)		
	2004	2005	meziroční index
Obrat agrárního zahraničního obchodu	4,47	4,90	109,62
Agrární vývoz	3,57	4,15	116,25
Agrární dovoz	5,35	5,65	105,61

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Rozhodujícími obchodními partnery českého agrárního sektoru byly v uplynulém období nynější země EU 25, přičemž jejich pozice v této oblasti po vstupu nových členských států EU výrazně posílila. Hodnota vývozu v rámci agrárního obchodu se státy EU 25 v roce 2005 činila 66 011,1 mil. Kč (2 216,3 mil. EUR) a stoupla meziročně o 13 817,5 mil. Kč (580,4 mil. EUR), tj. o 26,5 %, resp. o 35,5 %. Rovněž hodnota dovozu ze zemí EU 25 (92 589,1 mil. Kč, resp. 3 108,7 mil. EUR) se zvýšila o 9 381,2 mil. Kč (o 500,7 mil. EUR), tj. o 11,3 %, resp. o 19,2 %.

Vývoz zemědělských a potravinářských komodit do členských zemí EU 25 se na celkovém agrárním vývozu z ČR v roce 2005 podílel 84,8 % a odpovídající dovoz na celkovém agrárním dovozu do ČR 89,3 %.

V rámci teritoriální skladby celkového agrárního vývozu ČR do členských zemí EU 25 se hodnota exportu do zemí EU 15 zvýšila proti roku 2004 o 6 576,5 mil. Kč (279,6 mil. EUR), tj. o 24,9 % (33,8 %) a hodnota exportu do zemí EU 10 o 7 241,0 mil. Kč (300,8 mil. EUR), tj. o 28,0 % (37,1 %). Hodnota agrárního dovozu ze zemí EU 15 vzrostla meziročně o 5 152,9 mil. Kč, resp. o 306,2 mil. EUR, tj. o 8,6 %, resp. o 16,4 % a hodnota dovozu ze zemí EU 10 o 4 228,4 mil. Kč (194,5 mil. EUR), tj. o 18,0 % (26,4 %).

Meziroční nárůst hodnoty agrárního obchodu s novými členskými zeměmi EU byl tedy podstatně dynamičtější než odpovídající zvýšení tohoto obchodu se státy EU 15, v důsledku čehož vzrostla participace agrárního vývozu do zemí EU 10 na celkovém českém vývozu zemědělských a potravinářských komodit o 0,5 p. b. (na 42,5 %), zatímco podíl zemí EU 15 na tomto vývozu o 0,5 p. b. poklesl (na 42,3 %). Podíl zemí EU 15 na celkovém agrárním dovozu se rovněž snížil meziročně o 1,3 p. b. (na 62,5 %), zatímco podílové zastoupení zemí EU 10 na korespondujícím dovozu vzrostlo o 1,6 p. b. (na 26,8 %).

V důsledku vyššího meziročního přírůstku vývozu než odpovídajícího dovozu se snížil schodek bilance agrárního obchodu ČR se státy EU 25 meziročně o 4 436,3 mil. Kč (79,7 mil. EUR), z toho obchodní deficit se státy EU 15 o 1 423,6 mil. Kč, tj. o 4,3 % (v důsledku posílení CZK vůči EUR došlo k meziročnímu zvýšení hodnoty pasiva obchodu se zeměmi EU 15 o 26,6 mil. EUR). Naproti tomu aktivum bilance agrárního obchodu se státy EU 10 vzrostlo proti roku 2004 o 3 012,6 mil. Kč (106,3 mil. EUR), tj. o 131,1 %, resp. o 147,7 %.

V rámci teritoriální skladby celkového agrárního vývozu do členských zemí EU 25 se podíl zemí EU 15 snížil meziročně z 50,5 % na 49,9 % a podíl zemí EU 10 naopak vzrostl ze 49,5 % na 50,1 %. Participace Slovenska na tomto exportu se přitom zvýšila z 28,6 % na 31,7 % a Německa z 23,1 % na 27,7 % při souběžném poklesu významu exportu do Polska z 11,1 % na 10,8 %, do Maďarska ze 7,4 % na 5,9 % a do Rakouska z 6,0 % na 5,8 %.

T6.2/03 – Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu ČR

Země	MJ	Vývoz			Země	Dovoz		
		2004	2005	meziroční index		2004	2005	meziroční index
Slovensko	mil. Kč	14 946,3	20 895,9	139,8	Německo	23 687,5	26 912,0	113,6
	mil. EUR	468,5	701,6	149,8		742,5	903,6	121,7
Německo	mil. Kč	12 038,8	18 308,3	152,1	Slovensko	9 644,7	10 446,6	108,3
	mil. EUR	377,3	614,7	162,9		302,3	350,7	116,0
Polsko	mil. Kč	5 808,9	7 142,6	123,0	Polsko	9 307,9	12 593,5	135,3
	mil. EUR	182,1	239,8	131,7		291,7	422,8	144,9
Maďarsko	mil. Kč	3 838,1	3 905,6	101,8	Nizozemsko	9 048,4	9 586,4	105,9
	mil. EUR	120,3	131,1	109,0		283,6	321,9	113,5
Rakousko	mil. Kč	3 119,4	3 857,4	123,7	Španělsko	4 983,0	5 313,2	106,6
	mil. EUR	97,8	129,5	132,4		156,2	178,4	114,2
Belgie	mil. Kč	2 248,6	1 275,2	56,7	Itálie	4 987,9	5 527,5	110,8
	mil. EUR	70,5	42,8	60,7		156,3	185,6	118,7
V. Británie	mil. Kč	2 337,7	1 776,2	76,0	Rakousko	4 065,0	5 207,8	128,1
	mil. EUR	73,3	59,6	81,3		127,4	174,9	137,3
Nizozemsko	mil. Kč	1 885,4	1 763,5	93,5	Maďarsko	3 852,4	4 064,3	105,5
	mil. EUR	59,1	59,2	100,2		120,7	136,5	113,1
Rusko	mil. Kč	1 848,4	1 968,3	106,5	Francie	3 576,5	3 821,1	106,8
	mil. EUR	57,9	66,1	114,2		112,1	128,3	114,5
Itálie	mil. Kč	1 785,0	2 090,1	117,1	Brazílie	2 410,0	2 096,2	87,0
	mil. EUR	55,9	70,2	125,6		75,5	70,4	93,2
Francie	mil. Kč	1 071,3	1 710,5	159,7	Belgie	4 406,5	3 358,7	76,2
	mil. EUR	33,6	57,4	170,8		138,1	112,8	81,7
Chorvatsko	mil. Kč	745,9	933,3	125,1	USA	1 828,2	1 919,3	105,0
	mil. EUR	23,4	31,3	133,8		57,3	64,4	112,4
USA	mil. Kč	711,0	555,5	78,1	Dánsko	1 873,7	1 752,2	93,5
	mil. EUR	22,3	18,7	83,9		58,7	58,8	100,2
Vybrané země celkem	mil. Kč	52 384,8	66 182,4	126,3	Vybrané země celkem	83 671,7	92 598,8	110,7
	mil. EUR	1 642,0	2 164,6	131,8		2 622,6	3 109,1	118,6
Podíl na celkovém agrárním vývozu	%	85,1	85,0	x	Podíl na celkovém agrárním dovozu	76,6	89,2	x

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Podílové zastoupení zemí EU 15 na celkovém agrárním dovozu ze zemí EU 25 v roce 2005 rovněž pokleslo ze 71,7 % na 70,0 % při paralelním zvýšení významu importu ze zemí EU 10 z 28,3 % na 30,0 %. Participace Německa na tomto importu přitom stoupla z 28,5 % na 29,1 %, Polska z 11,2 % na 13,6 % a. Rakouska z 4,9 % na 5,6 %. Naproti tomu podíl Slovenska se na tomto dovozu snížil z 11,6 % na 11,3 %, Španělska z 6,0 % na 5,7 %, Nizozemska z 10,9 % na 10,4 %, Maďarska z 4,6 % na 4,4 % a Francie z 4,3 % na 4,1 %. Podílové zastoupení Itálie zůstalo nezměněno a činilo 6,0 % (tab. T6.2/03 a příl. tab. 6.2/03, 6.2/07 a 6.2/08).

Vývoz zemědělských a potravinářských komodit do rozvojových zemí (RZ) se v roce 2005 zvýšil proti předchozímu roku o 2 151,4 mil. Kč (79,8 mil. EUR), tj. o 64,0 %, resp. o 75,7 %. Na trzích RZ bylo umístěno 7,1 % vyvezeného agrárního zboží z ČR (5,5 % v roce 2004). RZ byly v roce 2005 destinací pro 6,4 % celkové hodnoty českého dovozu agrárního zboží, přičemž jejich participace na tomto importu rovněž meziročně vzrostla o 0,1 p. b. při zvýšení hodnoty dovozu z těchto zemí o 662,8 mil. Kč (35,5 mil. EUR), tj. o 11,2 %, resp. o 19,1 %. V důsledku tohoto příznivého vývoje se hodnota pasiva bilance agrárního zahraničního obchodu s RZ snížila o 1 488,6 mil. Kč (44,3 mil. EUR), tj. o 57,8 %, resp. o 54,8 % (příl. tab. 6.2/03).

Společenství nezávislých států (SNS) bylo dalším významným teritoriem pro agrární zahraniční obchod ČR. Hodnota vývozu do SNS se zvýšila meziročně o 322,2 mil. Kč (16,6 mil. EUR), tj. o 12,4 %, resp. o 20,3 %. Její podíl na celkovém agrárním vývozu ČR však poklesl z 4,2 % v roce 2004 na 3,8 % v roce 2005. Dovoz zemědělských a potravinářských produktů ze SNS participoval na celkové hodnotě agrárního importu ČR v roce 2005 pouze 0,6 % (0,3 % v roce 2004). Důsledkem bylo meziroční zvýšení aktiva bilance agrárního obchodu ČR se zeměmi SNS o 22,6 mil. Kč (5,9 mil. EUR), tj. o 1,0 %, resp. o 8,1 % (příl. tab. 6.2/03).

Relativně méně významným partnerem z hlediska celkového agrárního exportu ČR byly v roce 2005 země zahrnuté do skupiny Ostatní státy s vyspělou tržní ekonomikou (OSVTE). Hodnota vývozu zemědělských a potravinářských výrobků do uvedených zemí meziročně poklesla o 11,2 mil. Kč, resp. stoupla o 3,0 mil. EUR při poklesu jejího podílu na celkovém agrárním exportu z ČR o 0,6 p. b. Hodnota agrárního importu z této skupiny zemí se proti roku 2004 rovněž snížila o 117,2 mil. Kč, resp. vzrostla o 2,4 mil. EUR. Její podíl na celkovém agrárním dovozu do ČR vykázal přitom meziroční pokles o 0,4 p. b. Pasivní saldo agrárního obchodu s uvedenými zeměmi se meziročně snížilo o 106,0 mil. Kč (0,6 mil. EUR), tj. o 8,1 %, resp. o 1,5 %.

V rámci zahraničního obchodu s ostatními regiony, resp. státy v tomto zbožovém segmentu se hodnota agrárního vývozu zvýšila meziročně o 80,8 mil. Kč (6,0 mil. EUR) a hodnota dovozu o 193,0 mil. Kč (8,1 mil. EUR). Participace uvedených teritorií na agrárním exportu ČR se v roce 2005 snížila z 2,4 % na 2,0 % při souběžném zvýšení jejich podílu na odpovídajícím dovozu z 0,8 % na 0,9 % (příl. tab. 6.2/03). Podílové zastoupení jednotlivých států a uskupení zemí na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR v letech 2004 a 2005 je rovněž znázorněno na grafech 6.2/01 - 03.

6.2.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

V komoditní skladbě agrárního zahraničního obchodu došlo v roce 2005 k mírné meziroční změně v důsledku snížení podílu bilančního pasiva v obchodě s produkty s nižší přidanou hodnotou¹⁴⁰ na tvorbu celkového bilančního schodku AZO ze 45,4 % na 45,0 %. Záporné saldo obchodu s komoditami s vyšší přidanou hodnotou¹⁴¹, které v roce 2004 činilo 54,6 % hodnoty celkového bilančního schodku AZO se na něm v roce 2005 podílelo 55,0 %. Meziroční zvýšení hodnoty exportu hotových potravinářských výrobků bylo relativně menší než přírůstek hodnoty vývozu živočišných a rostlinných produktů (o 4 326,0 mil. Kč). Podobná změna nastala i ve skladbě dovozu, přírůstek importu produktů s nižší přidanou hodnotou byl o 4 652,2 mil. Kč větší než přírůstek dovozu hotových potravinářských výrobků (tab. T6.2/04 a příl. tab. 6.2/04, 6.2/05 a 6.2/06).

Ve zbožové skladbě agrárního vývozu došlo k nejvýraznějšímu meziročnímu zvýšení hodnoty u agregace KN 10 Obiloviny, a to o 5 138,4 mil. Kč. Pozoruhodný nárůst exportu byl zaznamenán rovněž u komoditních agregací KN 04 Mléko a mléčné výrobky, vejce a med (o 1 596,9 mil. Kč), KN 08 Ovoce a ořechy o 1 507,3 mil. Kč, KN 12 Olejnatá a ostatní semena a plody o 990,7 mil. Kč, KN 17 Cukr a cukrovinky o 975,3 mil. Kč, KN 24 Tabák a vyrobené tabákové náhražky o 916,2 mil. Kč, KN 15 Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje o 840,9 mil. Kč, KN 22 Nápoje, lihové tekutiny a ocet o 784,1 mil. Kč, KN 23 Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu, připravené krmivo o 770,6 mil. Kč, KN 16 Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů apod. o 689,6 mil. Kč, KN 07 Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy o 527,1 mil. Kč a KN 01 Živá zvířata o 546,6 mil. Kč. Ze čtyř skupin výrobků, jejichž hodnota exportu meziročně poklesla, došlo k nejvýznamnějšímu meziročnímu snížení u komoditní agregace KN 11 Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek o 574,5 mil. Kč.

V porovnání s průměrnou roční hodnotou exportu v období 2001 - 2004 byly v roce 2005 vykázány nejvyšší přírůstky u zbožových skupin Obiloviny (KN 10) o 5 120,0 mil. Kč, Cukr a cukrovinky (KN 17) o 3 781,1 mil. Kč, Mléko a mléčné výrobky, vejce a med (KN 04) o 2 884,5 mil. Kč, Živá zvířata (KN 01) o 1 868,6 mil. Kč, Různé

¹⁴⁰ Živočišné a rostlinné produkty kapitol 01 až 14 KN.

¹⁴¹ Živočišné a rostlinné produkty kapitol 15 až 24 KN.

T6.2/04 – Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

KN	Popis	Vývoz			Dovoz			Saldo		
		podíl na agrárním vývozu (%)		mezi-roční změna (%)	podíl na agrárním dovozu (%)		mezi-roční změna (%)	mil. Kč mil. EUR		meziroční rozdíl
		2004	2005		2004	2005		2004	2005	
1	Živá zvířata	5,31	4,90	-7,79	0,68	1,00	47,88	2 633,9 82,6	2 774,3 93,1	140,4 10,6
2	Maso a jedlé droby	4,11	3,68	-10,34	7,73	9,93	28,40	-4 704,5 -147,5	-7 430,5 -249,5	-2 726,0 -102,0
3	Ryby, korýši a jiní vodní bezobratlovci	2,02	1,66	-17,76	1,61	1,79	10,59	-270,8 -8,5	-562,2 -18,9	-291,5 -10,4
4	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	13,39	12,63	-5,69	5,94	6,98	17,54	2 682,7 84,1	2 592,1 87,0	-90,6 2,9
5	Ostatní produkty živočišného původu	1,00	0,56	-44,15	1,10	0,93	-15,46	-409,2 -12,8	-526,2 -17,7	-117,0 -4,8
6	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	0,44	0,42	-3,90	2,85	2,51	-11,91	-2 395,1 -75,1	-2 275,8 -76,4	119,4 -1,3
7	Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy	1,28	1,69	31,80	6,66	6,73	1,04	-5 439,1 -170,5	-5 663,5 -190,2	-224,3 -19,7
8	Jedlé ovoce a ořechy	2,85	4,19	46,91	11,18	11,21	0,24	-8 706,2 -272,9	-8 368,6 -281,0	337,6 -8,1
9	Káva, čaj, maté a koření	0,80	1,06	31,76	2,00	2,25	12,46	-1 373,9 -43,1	-1 505,9 -50,6	-131,9 -7,5
10	Obiloviny	2,72	8,74	221,97	1,39	1,12	-19,39	373,9 11,7	5 649,6 189,7	5 275,7 178,0
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	4,13	2,52	-38,88	0,60	0,63	6,26	1 981,8 62,1	1 307,9 43,9	-674,0 -18,2
12	Olejnata a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a pícniny	5,88	5,92	0,62	2,92	2,36	-19,11	888,8 27,9	2 160,1 72,5	1 271,3 44,7
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	1,20	0,96	-19,80	0,54	0,50	-8,00	229,4 7,2	230,2 7,7	0,9 0,5
14	Rostlinné pletací materiály	0,01	0,01	-39,65	0,05	0,03	-49,65	-42,8 -1,3	-22,8 -0,8	20,0 0,6
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	1,99	2,65	33,17	4,26	3,59	-15,68	-2 758,2 -86,5	-1 659,1 -55,7	1 099,1 30,7
16	Přípravky z masa, ryb, korýšů, měkkýšů, apod.	1,61	2,16	33,94	2,37	2,57	8,30	-1 226,0 -38,4	-982,7 -33,0	243,2 5,4
17	Cukr a cukrovinky	11,58	10,40	-10,19	3,37	3,56	5,65	3 969,9 124,4	4 402,9 147,8	433,0 23,4
18	Kakao a kakaové přípravky	4,42	3,48	-21,34	5,22	4,85	-7,04	-2 157,6 -67,6	-2 321,0 -77,9	-163,4 -10,3
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	4,68	4,21	-9,92	6,52	6,31	-3,28	-3 221,4 -101,0	-3 262,0 -109,5	-40,6 -8,5
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	2,80	2,59	-7,37	4,69	4,56	-2,72	-2 669,4 -83,7	-2 719,5 -91,3	-50,1 -7,6
21	Různé potravinářské přípravky	9,61	8,04	-16,31	8,51	8,46	-0,63	-2 053,6 -64,4	-2 516,2 -84,5	-462,6 -20,1

T6.2/04 – dokončení

KN	Popis	Vývoz			Dovoz			Saldo		
		podíl na agrárním vývozu (%)		meziroční změna (%)	podíl na agrárním dovozu (%)		meziroční změna (%)	mil. Kč mil. EUR		meziroční rozdíl
		2004	2005		2004	2005		2004	2005	
								-64,4	-84,5	
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	10,59	9,38	-11,50	6,94	6,78	-2,40	23,4	271,1	247,7
								0,7	9,1	8,4
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	3,47	3,73	7,50	8,37	6,78	-18,98	-5 696,4	-4 132,1	1 564,3
								-178,5	-138,7	39,8
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	4,12	4,43	7,57	4,50	4,59	1,95	-1 676,9	-1 311,4	365,5
								-52,6	-44,0	8,5
Celkem		100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-32 017,5	-25 871,4	6 146,0
								-1 003,6	-868,6	134,9

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

potravinářské přípravky (KN 21) o 1 537,7 mil. Kč, Nápoje, lihové tekutiny a ocet (KN 22) o 1 414,2 mil. Kč a Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo (KN 23) o 1 155,9 mil. Kč. Snížení hodnoty vývozu v porovnání se čtyřletým průměrem bylo vykázáno v roce 2005 pouze u třech skupin komodit, přičemž pouze pokles exportu zboží zahrnutého do agregace KN 11 Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin a pšeničný lepek o 146,4 mil. Kč byl významnější (příl. tab. 6.2/04).

V roce 2005 se meziročně zvýšila hodnota dovozu u 17 zbožových skupin a pouze u sedmi byla zaznamenána redukce. K nejvýraznější meziroční změně došlo u agregace KN 02 Maso a droby (meziroční přírůstek hodnoty importu uvedené skupiny výrobků činil 3 067,1 mil. Kč). Výrazné meziroční zvýšení dovozu bylo zaznamenáno rovněž u řady dalších zbožových agregací. Dovoz komodit agregací KN 04 Mléko a mléčné výrobky, vejce a med vzrostl o 1 687,5 mil. Kč, KN 08 Ovoce a ořechy o 1 169,7 mil. Kč, KN 21 Různé potravinářské přípravky o 813,5 mil. Kč, KN 07 Zelenina, požitelné rostliny, kořeny a hlízy o 751,5 mil. Kč, KN 17 Cukr a cukrovinky o 542,3 mil. Kč, KN 22 Nápoje, lihové tekutiny a ocet o 536,3 mil. Kč, KN 24 Tabák a tabákové výrobky o 550,8 mil. Kč, KN 09 Káva, čaj, maté a koření o 462,3 mil. Kč, KN 16 Přípravky z masa, ryb, korýšů, měkkýšů apod. o 446,3 mil. Kč a KN 19 Přípravky z obilovin, mouky a škrobu o 444,2 mil. Kč.

Naproti tomu import komodit agregace KN 23 Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo vykázal proti roku 2004 pokles o 793,7 mil. Kč. Snížil se rovněž import skupin komodit KN 12 Olejnatá a ostatní semena a plody o 280,6 mil. Kč, KN 15 Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje o 258,1 mil. Kč, KN 10 Obiloviny o 137,3 mil. Kč, KN 05 Ostatní produkty živočišného původu o 63,9 mil. Kč, KN 06 Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny, řezané květiny a dekorativní zeleň o 61,1 mil. Kč a KN 14 Rostlinné pletací materiály o 21,2 mil. Kč.

V porovnání s průměrem let 2001 - 2004 byla v roce 2005 hodnota dovozu skupiny komodit KN 02 Maso a droby vyšší o 6 262,3 mil. Kč, agregace KN 04 Mléko a mléčné výrobky, vejce a med o 3 293,6 mil. Kč, KN 08 Ovoce a ořechy o 3 101,0 mil. Kč, KN 22 Nápoje, lihové tekutiny a ocet o 2 281,8 mil. Kč, KN 19 Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo o 1 644,0 mil. Kč, KN 24 Tabák a tabákové výrobky o 1 500,0 mil. Kč, KN 21 Různé potravinářské přípravky o 1 405,9 mil. Kč, KN 17 Cukr a cukrovinky o 1 295,1 mil. Kč, KN 18 Kakao a kakaové přípravky o 982,1 mil. Kč, KN 16 Přípravky z masa, ryb, korýšů, měkkýšů apod. o 817,6 mil. Kč a agregace KN 01 Živá zvířata o 562,7 mil. Kč.

Snížení hodnoty dovozu v porovnání s víceletým průměrem bylo vykázáno v roce 2005 pouze u čtyř skupin komodit. Import zboží zahrnutého do agregací KN 10 Obiloviny byl nižší o 150,1 mil. Kč, KN 05 Ostatní produkty živočišného původu o 123,7 mil. Kč, KN 23 Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo o 110,9 mil. Kč a KN 14 Rostlinné pletací materiály o 46,8 mil. Kč (příl. tab. 6.2/05).

Ze strukturálních změn zbožové skladby AZO v roce 2005 jsou nejvýznamnější mimořádně prudké meziroční vzestupy dovozu masa a vývozu obilovin. Bilance českého zahraničního obchodu s masem se meziročně zhoršila o 2 726,0 mil. Kč a bilance obchodu s obilovinami se naopak zlepšila o 5 275,7 mil. Kč. Výrazné zlepšení v bilancích jednotlivých komoditních agregací vykazuje rovněž obchod s položkami KN 23 Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo o 1 564,3 mil. Kč, KN 12 Olejnatá a ostatní semena a plody o 1 271,3 mil. Kč, KN 15 Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje o 1 099,1 mil. Kč a KN 17 Cukr a cukrovinky o 433,0 mil. Kč. Naproti tomu ke značnému meziročnímu zhoršení bilance došlo u komoditních agregací

KN 11 Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek a KN 21 Různé potravinářské přípravky, a to o 674,0 mil. Kč, resp. o 462,6 mil. Kč (příl. tab. 6.2/06).

Podrobnější komoditní struktura AZO ČR v letech 2004 a 2005 je uvedena v grafech 6.2/04 - 06.

6.3 Cenový vývoj materiálových a finančních vstupů do zemědělství

Vývoj cen materiálových vstupů do zemědělství

V roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 došlo ke zmírnění růstu cen vstupů do zemědělství. Výsledný nárůst cen vstupů do zemědělství byl proti roku 2004 jen o 4,0 %. Nejvyšší nárůst cen zaznamenaly energie a maziva (o 17,1 %), přičemž došlo ke zvýšení cen u všech sledovaných položek, motorová paliva (o 24,9 %), paliva na topení (o 10,7 %), elektřina (o 8,8 %) i maziva (o 8,5 %). Dále vzrostly ceny umělých hnojiv a půdních zlepšovacích prostředků (o 8,8 %), údržby a opravy strojního zařízení (o 5,4 %) i samotných strojů a ostatních zařízení pro zemědělství (o 3,1 %) a služeb do zemědělství (o 53,6 %). Naopak došlo proti roku 2004 k výraznému snížení cen krmiv, a nadále pokračoval i pokles cen u pesticidů.

T6.3/01 – Indexy cen vstupů do zemědělství (stejně období předchozího roku = 100)

Ukazatel	2004	2005
Vstupy celkem	106,8	104,0
Osivo a sadba	108,0	109,8
Energie a maziva	114,7	117,1
- paliva na topení	102,9	110,7
- motorová paliva	124,7	124,9
- elektřina	104,9	108,8
- maziva	113,1	108,5
Umělá hnojiva, půdní zlepšovací prostředky	107,4	108,8
Pesticidy	97,4	94,9
Krmiva	109,0	84,1
Údržba a oprava strojního zařízení	104,5	105,4
Veterinární služby	116,6	100,9
Ostatní výdaje	102,2	102,3
- voda, její úprava a rozvod	105,0	104,4
- doprava silniční nákladní	103,1	103,4
- služby pošt a telekomunikací	100,1	99,9
- pojištění zemědělské produkce	102,7	102,4
- služby právní, účetnictví, poradenství	102,3	102,6
Služby pro zemědělství	108,7	153,6
Stroje a ostatní zařízení pro zemědělství	100,9	103,1

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Očekávaný mnohem vyšší nárůst cen pohonných hmot byl významně tlumen zhodnocením kurzu koruny vůči EUR a USD. Výrazný vliv na cenu měla stavba struktury konečné ceny pohonných hmot, kde zhruba 1/3 tvoří náklady na pořízení suroviny a 2/3 daně a marže, u kterých nedošlo v hodnoceném roce ke zvýšení.

Pro porovnání cenového vývoje s rokem 2004 u rozhodujících vstupů do zemědělství v roce 2005 jsou v tab. T6.3/02 dále uvedeny průměrné ceny u vybraných druhů osiv a sadby, průmyslových krmiv a hnojiv.

Vývoj cen finančních vstupů do zemědělství

Úrokové sazby v polovině roku 2005 dosáhly historického minima (např. v srpnu 4,027 %). V druhé polovině roku dochází ke zpřísnění měnové politiky ČNB a pozvolnému nárůstu úrokových sazeb. Určitý vliv na růst úrokových sazeb měl i vývoj na zahraničních trzích.

I přes příznivé úrokové podmínky došlo v odvětví zemědělství, myslivosti a rybolovu jen k mírnému nárůstu alokací úvěrů, a to o 4,0 %.

T6.3/02 – Průměrné ceny osiv, hnojiv a krmiv prodaných zemědělské prvovýrobě (Kč/t)

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Osiva			
Pšenice ozimá	8 052	7 191	89,3
Pšenice jarní	8 609	7 981	92,7
Žito ozimé	7 689	6 741	87,7
Ječmen ozimý	7 222	6 486	89,8
Ječmen jarní	8 541	7 997	93,6
Kukuřice (cena za výsevní jednotku)	1 584	1 749	110,4
Oves	6 642	6 447	97,1
Hrách setý	9 093	8 691	95,6
Krmná řepa	101 101	169 727	167,9
Rané brambory	9 564	7 072	73,9
Pozdní konzumní brambory	8 669	6 449	74,4
Jetel	63 792	67 004	105,0
Vojtěška	101 410	101 398	100,0
Řepka	144 684	191 013	132,0
Len	24 784	21 432	86,5
Hnojiva			
Dusíkatá - ledek amonný s vápencem	4 688	5 121	109,2
- ledek vápenatý 15%	4 121	4 242	102,9
- síran amonný 21%	2 552	2 911	114,1
- DAM 390	4 327	4 713	108,9
- močovina	6 806	7 710	113,3
Fosforečná - superfosfát gran. 18%	4 492	4 908	109,3
Draselná - draselná sůl gran. 60%	5 431	5 946	109,5
Kombinovaná - NPK (15:15:15)	6 428	6 681	103,9
- NPK (12:19:19)	6 182	6 667	107,9
- Amofos	8 301	8 505	102,5
Krmiva			
Krmné obilí - pšenice	3 356	2 368	70,6
- ječmen	3 155	2 385	75,6
Směsi pro prasata - pro selata ČOS	8 035	7 328	91,2
- pro prasata A2	5 360	4 594	85,7
- pro prasata CDP	5 056	4 421	87,4
- prasnice KPB	4 883	4 202	86,1
Směsi pro drůbež - pro nosnice	6 032	5 164	85,6
- pro brojery BR2	7 761	6 861	88,4
- pro brojery BR3	6 900	6 094	88,3
Směsi pro skot - pro telata ČOT - B	5 482	4 836	88,2

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

T6.3/03 – Úrokové sazby z korunových clientských úvěrů nefinančních podniků (%)

Ukazatel	2004	2005
Úvěry nefinančním podnikům celkem (stavy obchodů)	4,749	4,204
v tom - krátkodobé (do 1 roku vč.)	4,353	3,845
- střednědobé (od 1 roku do 5 let vč.)	4,684	4,175
- dlouhodobé (nad 5 let)	5,386	4,718

Pramen: ČSÚ; ČNB

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

7 Ekonomické výsledky agrárního sektoru

Při představení ekonomických výsledků za zemědělství jako celek (SZÚ) i za zemědělské podniky (FADN) dochází v této zprávě ke změnám v porovnání s předchozími zprávami. Změny, k nimž došlo v roce 2005 proti předchozím letům, jsou prezentovány na základě předběžných odhadů opírajících se o oficiální údaje ČSÚ. V oblasti agrárního sektoru se jedná o SZÚ - předběžné výsledky roku 2005 a v oblasti ekonomiky zemědělských podniků jsou uvedeny globální údaje ČSÚ za rok 2005 podle čtvrtletního výkazu P 3-04¹⁴². Analýza ekonomických výsledků v této zprávě je zaměřena zejména na změny 2004/03 vycházející z definitivních údajů za uvedené roky. Tento přístup byl zvolen v souladu s časovým harmonogramem EU pro zpracování údajů za zemědělství, který je závazný pro všechny členské země EU (a tedy od roku 2004 i pro ČR) a bude uplatňován i v dalších zprávách o stavu zemědělství ČR.

Efektivnost výsledků zemědělství i potravinářského průmyslu lze měřit ukazatelem přidané hodnoty v absolutním i relativním vyjádření, jak je blíže uvedeno v kap. 7.1 a 7.3. Z časových řad za roky 2000-05 vyplývá, že HPH/produkce zemědělského odvětví zhruba stagnuje na úrovni okolo 30 % (s extrémem v roce 2004 - klimaticky výrazně příznivý rok). V potravinářském průmyslu účetní přidaná hodnota na jednotku výnosu permanentně vzrůstá (15,9 % v roce 2000, 18,9 % v roce 2005) stejně jako její absolutní hodnota. To znamená, že zhodnocení zemědělských produktů nastává především prostřednictvím potravinářského průmyslu a jednoznačně vzrůstá. Přesto lze konstatovat, že podíl přidané hodnoty na celkové produkci je v ČR v poměru s EU stále nízký (EU 15 vykazuje více než 50% podíl HPH na celkové produkci).

7.1 Celkový ekonomický výsledek zemědělství (SZÚ)

Celkový ekonomický výsledek odvětví zemědělství je představen SZÚ sestavovaným ČSÚ podle metodiky Eurostat (viz zkrácená forma SZÚ v tab. T7.1/01). Údaje SZÚ obsahují údaje za skutečnost 2003 a 2004 a zpřesněný 2. odhad za rok 2005 (z března 2006)¹⁴³.

Z údajů tab. T7.1/01 je zřejmé, že očekávané ekonomické výsledky odvětví zemědělství v roce 2005 (první celý rok po vstupu ČR do EU) v porovnání s rokem 2004 (který byl výjimečně pozitivní z hlediska zemědělské produkce) nebyly zdaleka tak příznivé, jako výsledky roku 2004 ve srovnání s rokem 2003. Přesto však předběžné výsledky roku 2005 v porovnání s rokem 2003 ukazují na udržení příznivých trendů výrazného zlepšení finálních ekonomických ukazatelů českého zemědělství po vstupu ČR do EU.

Celková produkce zemědělského odvětví (ZEM) poklesla v roce 2005 o více než 10 % (proti roku 2003 však růst o více než 10 %), z čehož rostlinná produkce poklesla o 17,2 % (avšak +18,3 % proti roku 2003) a živočišná jen o 3,8 % (téměř stagnace +1,4 % proti roku 2003). Celková mezispotřeba (materiálové vstupy do zemědělství) prakticky stagnovala na úrovni 2004 - meziroční pokles o 0,7 % (a tedy nárůst o 13,5 % proti roku 2003). To ve svém důsledku způsobilo pokles odhadu hrubé přidané hodnoty (HPH) za rok 2005 o téměř 30 % v porovnání s rokem 2004 (a současně jen velmi mírný růst o 2,6 % proti roku 2003). Obdobný obraz českého zemědělství vyplývá i z vývoje ukazatele čisté přidané hodnoty.

Jestliže se porovná „výtěžnost vstupů“ do zemědělství ukazatelem HPH/ZEM v jednotlivých letech, dostaneme v roce 2003, 2004 a 2005 hodnoty 29,5 %, resp. 34,6 %, resp. 27,4 %. Tyto hodnoty ukazují nejen na významný pokles „výtěžnosti vstupů“ 2005/04, ale pokles i 2005/03.

Jiný obraz získáme pomocí ukazatelů „důchod z faktorů“ (DF) a „důchod z faktorů v přepočtu na 1 plnou roční pracovní sílu v zemědělství“ (DF/AWU)¹⁴⁴. Ukazatel DF pro rok 2005 zaznamenal meziročně pouze mírný pokles (o 2 %) a udržel tak výrazně růstový trend proti roku 2003 (o 58,4 %, resp. 55,2 % za roky 2004/03, resp. 2005/03). Ještě výraznější změnu zaznamenal ukazatel DF/AWU, kde došlo dokonce k mírnému meziročnímu nárůstu 2005/04 (o 2,7 %) a zejména pak k potvrzení výrazného růstového skoku proti roku 2003 (o 64,9 %, resp. o 69,4 % v meziročním porovnání 2004/03, resp. 2005/03).

Rozborem ukazatelů DF a DF/AWU lze dokumentovat, že příznivé trendy proti roku 2003 byly způsobeny zejména meziročním skokovým nárůstem ukazatele „ostatní dotace na výrobu“ v odhadu roku 2005 (o 166,1 %, resp. 161,7 % vzhledem k roků 2004, resp. 2003), kde se promítlo časové zpoždění ve vyplácení dotací za rok 2004 (SAPS) do roku 2005.

Druhým významným faktorem bylo pokračující snižování počtu pracovníků v přepočtu na AWU (o 3,9 %, resp. 4,6 % v meziročním srovnání 2004/03, resp. 2005/04), a tedy zvýšení produktivity práce v zemědělství. To ovlivnilo zejména růst ukazatele DF/AWU.

Výsledkem popsanych změn bylo i udržení vysoce pozitivní hodnoty podnikatelského důchodu ze zemědělství v odhadu roku 2005 na úrovni +7,6 mld. Kč, i přes odhad meziročního poklesu o více než 10 % (+8,6 mld. Kč v roce 2004).

¹⁴² V předchozích zprávách byly prezentovány předběžné údaje FADN za poslední rok.

¹⁴³ Na rozdíl od předchozích zpráv, kde byl prezentován tzv. „dvaapůltý odhad“ - revize 2. odhadu z května posledního roku.

¹⁴⁴ Tento ukazatel („indikátor A“) je klíčový pro posouzení ekonomické situace sektoru v rámci EU 25.

T7.1/01 – Souhrnný zemědělský účet (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Základní běžné ceny ¹⁾			Meziroční index		
		2003	2004 ²⁾	2005 ³⁾	2004/03	2005/04 ³⁾	2005/03 ³⁾
10	ROSTLINNÁ PRODUKCE	43 927	62 789	51 963	142,9	82,8	118,3
13	ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE	46 376	48 868	47 022	105,4	96,2	101,4
15.1	Zemědělské služby	1 335	1 451	2 229	108,7	153,6	167,0
16	ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE	91 638	113 108	101 213	123,4	89,5	110,4
17	NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)	2 033	2 422	2 065	119,2	85,3	101,6
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	93 671	115 530	103 278	123,3	89,4	110,3
19	MEZISPOTŘEBA CELKEM	66 082	75 513	74 975	114,3	99,3	113,5
20	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA	27 589	40 017	28 303	145,0	70,7	102,6
21	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	10 804	11 070	11 136	102,5	100,6	103,1
22	ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA	16 785	28 947	17 166	172,5	59,3	102,3
23	NÁHRADY ZAMĚSTNANCŮM	18 840	19 160	19 357	101,7	101,0	102,7
24	OSTATNÍ DANĚ NA VÝROBU	3 932	4 215	4 963	107,2	117,8	126,2
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	7 271	7 150	19 027	98,3	266,1	261,7
26	DŮCHOD Z FAKTORŮ	20 123	31 882	31 230	158,4	98,0	155,2
27	ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD	1 284	12 722	11 874	991,2	93,3	925,1
28	PŘEDEPSANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NÁJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	2 134,4	2 699,2	2 903,6	126,5	107,6	136,0
29	NÁKLADOVÉ ÚROKY	2 060,9	1 926,8	1 726,2	93,5	89,6	83,8
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	448,5	459,8	395,9	102,5	86,1	88,3
31	PODNIKATELSKÝ DŮCHOD	-2 463,3	8 555,9	7 639,9	x	89,3	x
	Počet pracovníků v zemědělství - AWU ⁴⁾ (tis. osob)	150,6	144,7	138,0	96,1	95,4	91,6
	DŮCHOD Z FAKTORŮ na 1 pracovníka (tis. Kč/AWU)	133,6	220,3	226,3	164,9	102,7	169,4

1) Vysvětlení viz subkapitola 1.1.2.

2) Semidefinitivní údaje.

3) Předběžné údaje.

4) AWU = Annual Working Unit = 1 přepočtený pracovník s roční pracovní kapacitou 1 800 hod.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: I. Foltýn (VÚZE)

7.2 Ekonomické výsledky zemědělských podniků

Posouzení aktuální ekonomické úrovně zemědělských podniků v roce 2005 bylo provedeno za základě předběžných výsledků statistického zjišťování ČSÚ, zejména pomocí výkazů pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví.

Definitivní výsledky zemědělských podniků jsou dokládány výsledky výběrového šetření sítě testovacích podniků FADN CZ za roky 2003 a 2004, které jsou zpracovány ze dvou hledisek. Prvním hlediskem je meziroční porovnání celopodnikových výsledků zjištěných ze strukturovaných dat účetních závěrek (podniky právnických osob) a analytických údajů daňové evidence (podniky fyzických osob). Druhým hlediskem je porovnání podnikových výsledků ze zemědělské činnosti uspořádaných podle metodiky standardního výstupu EU. Uvedená hlediska jsou uplatněna na jednotlivé kategorie podniků podle právních forem a velikosti podniků, podle regionální působnosti a podle výrobního zaměření.

Zemědělské podniky jsou seskupeny do základních podnikatelských forem podniků právnických osob a velikostních skupin podniků fyzických osob. Výsledky, které dokládají úroveň hospodaření v jednotlivých méně příznivých oblastech (LFA), jsou seskupeny za podniky právnických i fyzických osob celkem a byly z hlediska méně příznivých oblastí klasifikovány následujícím způsobem:

- Horská oblast (H) = více než 50 % z. p. v LFA horská.
- Jiné než horské LFA (O) = více než 50 % z. p. v LFA ostatní a specifické, pokud H je menší než 50 %.
- Částečné zastoupení LFA (Z) = zastoupení LFA, které nevyhovuje klasifikaci H nebo O.
- Oblast mimo LFA (N) = 100 % z. p. mimo LFA (produkční oblasti).

Ekonomické ukazatele jsou udávány v přepočtu na 1 ha z. p., případně na 1 AWU.

7.2.1 Aktuální výsledky zemědělských podniků v roce 2005

Ve výsledcích zemědělských podniků se v průběhu roku 2005 odrazily následující vývojové změny:

- meziroční pokles hrubé zemědělské produkce ve stálých cenách;
- pokles průměrné úrovně indexu CZV proti stejnému období minulého roku o 9,2 %;
- průměrný nárůst indexu cen vstupů proti stejnému období minulého roku o 4,0 %;
- z toho vyplývající pokles „terms of trade“ o 12,7 %.

Výsledky dosažené zemědělskými podniky za rok 2005 byly sledovány statistickým výkaznictvím (Čtvrtletní výkaz P 3-04). Zjištěné ukazatele byly porovnány ve stejné struktuře s údaji za rok 2004.

V tab. T7.2/01 jsou uvedeny výsledky, které se týkají vývoje účetní přidané hodnoty a její struktury u podniků s počtem 20 a více zaměstnanců.

**T7.2/01 – Účetní přidaná hodnota u podniků s počtem 20 a více zaměstnanců
(tis. Kč/průměrný evidenční počet zaměstnanců - přepočtený)**

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Výkony včetně obchodní marže	904,92	891,69	98,5
z toho - tržby za prodej výrobků a služeb	825,45	839,88	101,7
- obchodní marže	9,56	10,21	106,8
Výkonová spotřeba	605,46	618,77	102,2
Účetní přidaná hodnota	299,47	272,92	91,1
Účinnost výkonové spotřeby¹⁾	149,46	144,11	96,4

1) Účinnost výkonové spotřeby = výkony včetně obchodní marže / výkonová spotřeba * 100.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

**T7.2/02 – Základní ukazatele u podniků s počtem 100 a více zaměstnanců
(tis. Kč/průměrný evidenční počet zaměstnanců - přepočtený)**

Ukazatel	2004	2005	Meziroční index
Výkony včetně obchodní marže	877,76	878,09	100,0
z toho - tržby za prodej výrobků a služeb	798,48	820,30	102,7
- obchodní marže	11,31	11,92	105,3
Výkonová spotřeba	580,03	588,56	101,5
Účetní přidaná hodnota	297,73	289,53	97,2
Výnosy celkem	1 111,11	1 137,14	102,3
Náklady celkem	1 063,59	1 102,81	103,7
z toho - osobní náklady	206,20	218,67	106,0
- odpisy DNHM	79,99	86,96	108,7
- nákladové úroky	12,06	11,42	94,7
Aktiva celkem	1 353,81	1 344,30	99,3
z toho - dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek	691,21	725,35	104,9
Vlastní kapitál	798,17	803,82	100,7
Účinnost výkonové spotřeby¹⁾	151,33	149,19	98,6
Obrat celkových aktiv²⁾	0,59	0,61	103,5
Míra zadluženosti³⁾	41,04	40,20	98,0
Výnosnost celkového kapitálu⁴⁾	3,51	2,55	72,7

1) Účinnost výkonové spotřeby = výkony včetně obchodní marže / výkonová spotřeba * 100.

2) Obrat celkových aktiv = tržby za prodej výrobků a služeb / aktiva celkem.

3) Míra zadluženosti = (aktiva celkem - vlastní kapitál) / aktiva celkem * 100.

4) Výnosnost celkového kapitálu = (výnosy celkem - náklady celkem) / aktiva celkem * 100.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

U podniků je v roce 2005 patrný pokles účetní přidané hodnoty vlivem snížení účinnosti výkonové spotřeby. Vývoj tržeb za prodej výrobků byl v kategorii výkonů kompenzován poklesem stavu zásob vlastních výrobků proti předcházejícímu roku.

Tab.T7.2/02 udává základní údaje o ekonomickém vývoji u podniků se 100 a více zaměstnanci. Údaje o přidané hodnotě jsou u této skupiny podniků doplněny zejména poměrovými ukazateli o zadluženosti majetku a výnosnosti kapitálu.

Rovněž u této skupiny relativně velkých podniků došlo kromě poklesu účetní přidané hodnoty i k rychlejšímu růstu celkových nákladů v porovnání s celkovými výnosy. Tato rozdílná tempa růstu vedla k meziročnímu snížení výnosnosti celkového kapitálu i při lepším obrátu celkových aktiv. Ve struktuře kapitálu lze pozitivně hodnotit pokles míry zadluženosti, který se projevil i v objemu nákladových úroků.

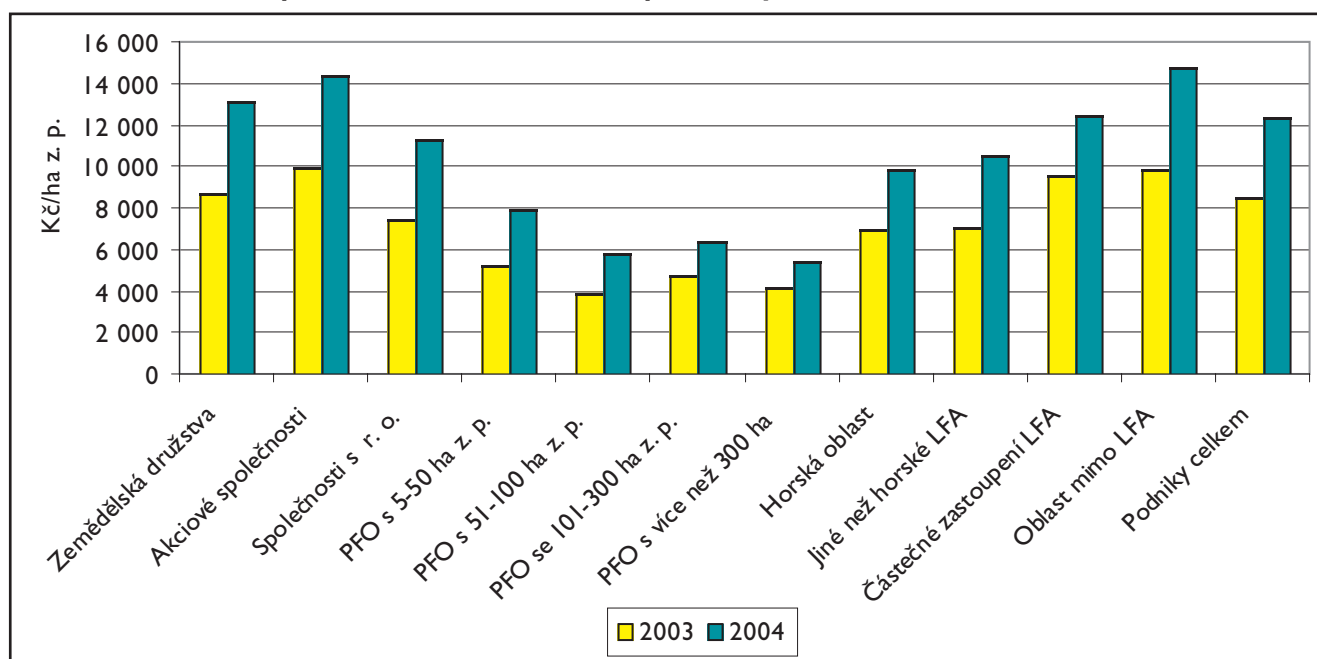
7.2.2 Celkové hospodářské výsledky zemědělských podniků

Výsledky získané z účetních výkazů PPO a podkladů daňové evidence PFO za souhrn všech činností byly uspořádány do ekonomických kategorií odvozených ze struktury standardního výstupu EU. Jejich úroveň dokumentují příl. tab. 7.2/01 - 03 (ukazatel A, vysvětlivky v legendě tabulek). Uvedené definitivní výsledky potvrzují předběžné meziroční vývojové tendence uvedené ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 2004.

Přidaná hodnota, výsledek hospodaření

Východícím ukazatelem, který charakterizuje ekonomický přínos dosažený v zemědělském podniku z hlediska výkonnosti celkové provozní činnosti, je čistá přidaná hodnota (ČPH). Její meziroční vývoj v členění na jednotlivé skupiny podniků včetně podniků hospodařících v méně příznivých oblastech udává graf T7.2/01.

Graf T7.2/01 – Čistá přidaná hodnota za souhrn podnikových činností

Pramen: Síť testovacích podniků FADN - CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Průměrná úroveň čisté přidané hodnoty v roce 2004 dosáhla 12 352 Kč/ha z. p. a proti roku 2003 se navýšila o 3 896 Kč. Čistá přidaná hodnota vzrostla ve všech uvedených skupinách podniků. Její průměrné tempo dosáhlo 46,1 % a pohybovalo se u podniků seskupených podle právních forem v rozpětí 28,8 % (PFO s více než 300 ha z. p.) do 53,1 % (PFO s 5 - 50 ha z. p.). Podniky hospodařící mimo LFA dosáhly průměrného růstu 50,3 %. Na vývoj čisté přidané hodnoty působila i rostoucí účinnost výkonové spotřeby (příl. tab. 7.2/01 - 03), ve které se odrazil cenový vývoj vstupů do zemědělství a cen placených zemědělským podnikatelům.

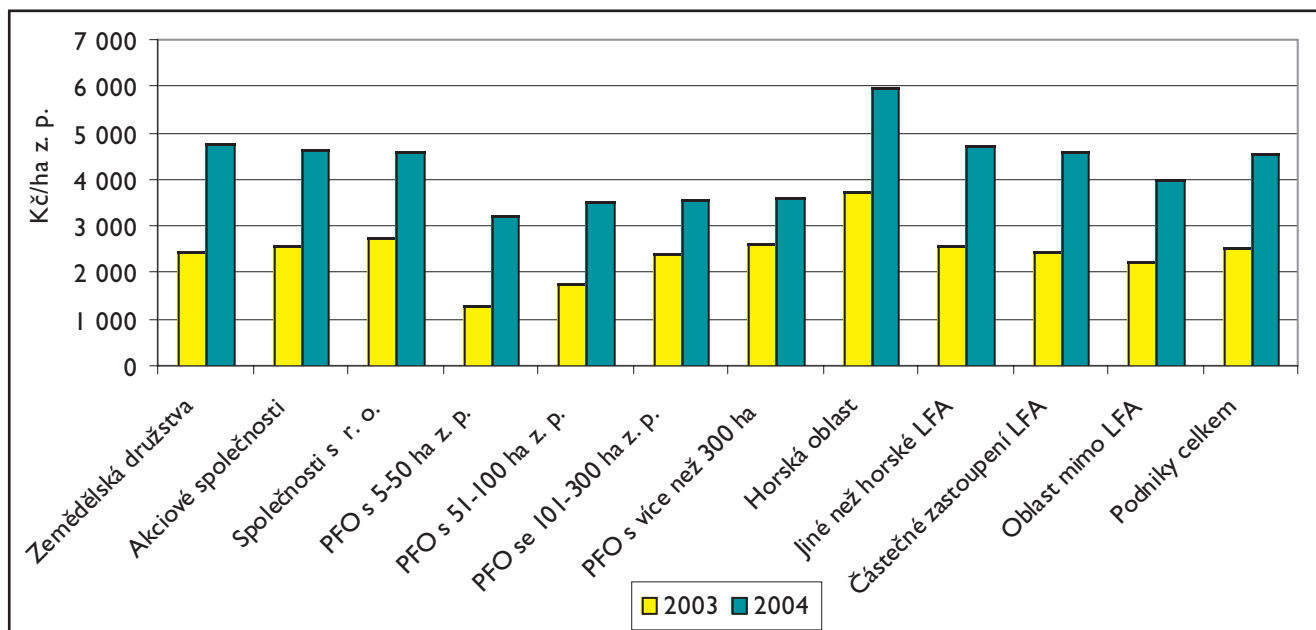
Úroveň čisté přidané hodnoty v roce 2004 jednoznačně ovlivnily dotace provozního charakteru. Jak vyplývá z grafu T7.2/02, byl jejich nárůst výrazný ve všech skupinách podniků.

Průměrná úroveň dotací za celý soubor podniků dosáhla v roce 2004 v přepočtu na z. p. 4 455 Kč. Tento objem dotací představuje podíl 12 % z hrubého příjmu (výkony včetně tržeb za prodej zboží + dotace provozní) a je vyšší proti roku 2003 o 4,2 p. b. Provozní dotace vykázané v právních formách jsou za rok 2004 vyšší u PPO. Kromě individuálních podnikových schopností získat dotace se do údajů promítá pořizování dat z hlediska

rozdílného přístupu v účetnictví (veškeré uznané nároky PPO) a daňové evidenci (vyplacené uznané nároky PFO). S přihlédnutím k tomuto faktu lze považovat rozložení provozních dotací za přijatelné. Průměrné hodnoty dotací uvedené ve skupinách podniků hospodařících v rozdílných oblastech klesají směrem od horské oblasti k produkčním oblastem (oblast mimo LFA).

Vývoj čisté přidané hodnoty v roce 2004 dal jednoznačný základ výraznému zlepšení výsledku hospodaření. V grafu T7.2/03 je uveden výsledek hospodaření před zdaněním, který je u podniků fyzických osob vyjádřen rozdílem příjmů a výdajů započítaných do základu daně z příjmů.

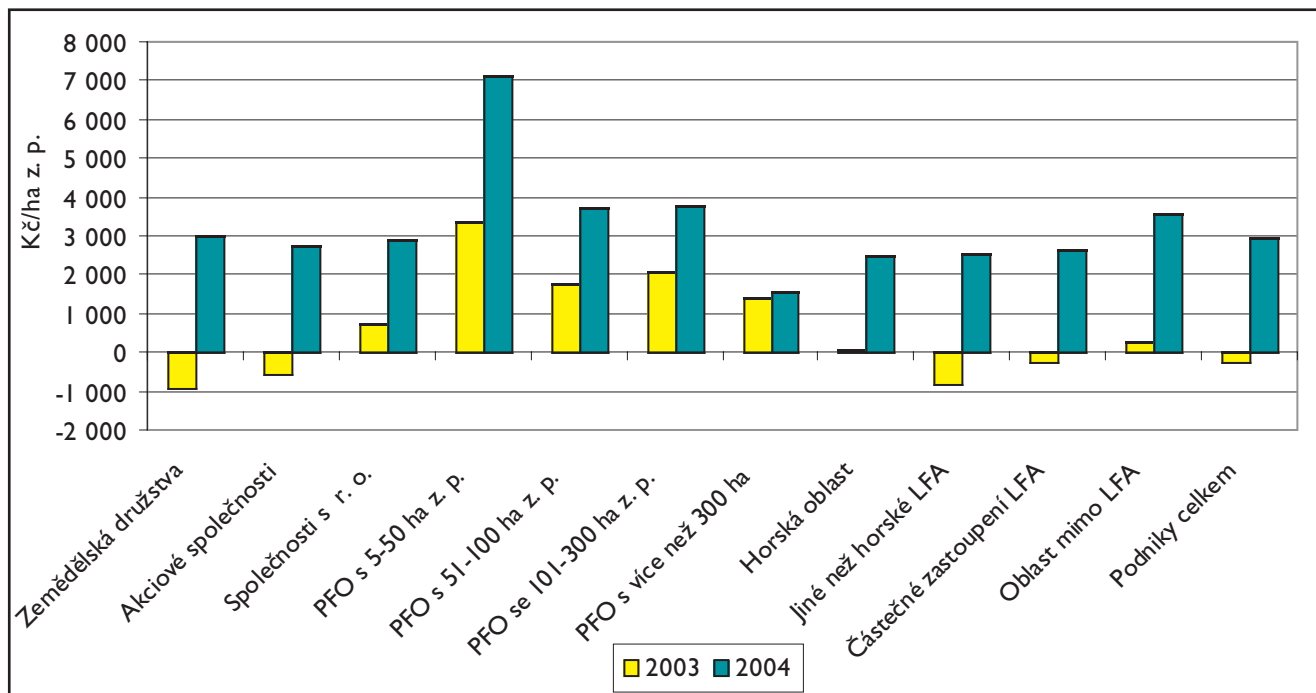
Graf T7.2/02 – Provozní dotace ze souhrnu podnikových činností

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf 7.2/03 – Výsledek hospodaření před zdaněním

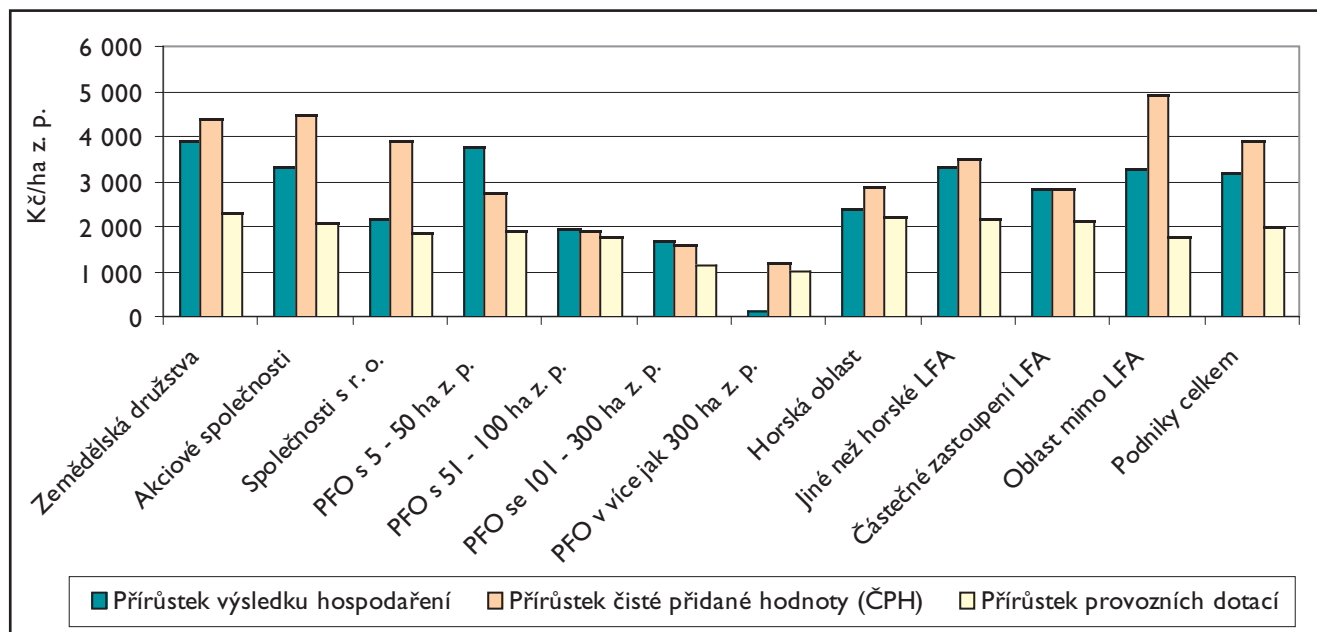
Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Průměrný zisk za podniky celkem byl v roce 2004 vykázan ve výši 2 934 Kč/ha z. p. s meziročním zvýšením o 3 196 Kč. Pozitivním jevem je dosažení kategorie zisku ve všech sledovaných skupinách podniků i když

v různé úrovni a s různým vývojovým tempem. Bez výrazných výkyvů je dosažený zisk roku 2004 ve skupinách podniků hospodařících v méně příznivých oblastech. Zisk dosažený v produkční oblasti převyšuje výsledek hospodaření v oblastech s různým zastoupením LFA řádově o 1 000 Kč/ha z. p. Graf T7.2/04 potvrzuje strukturu meziročního přírůstku výsledku hospodaření z hlediska jeho základních kategorií.

Graf 7.2/04 – Meziroční přírůstek výsledku hospodaření, ČPH a provozních dotací

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

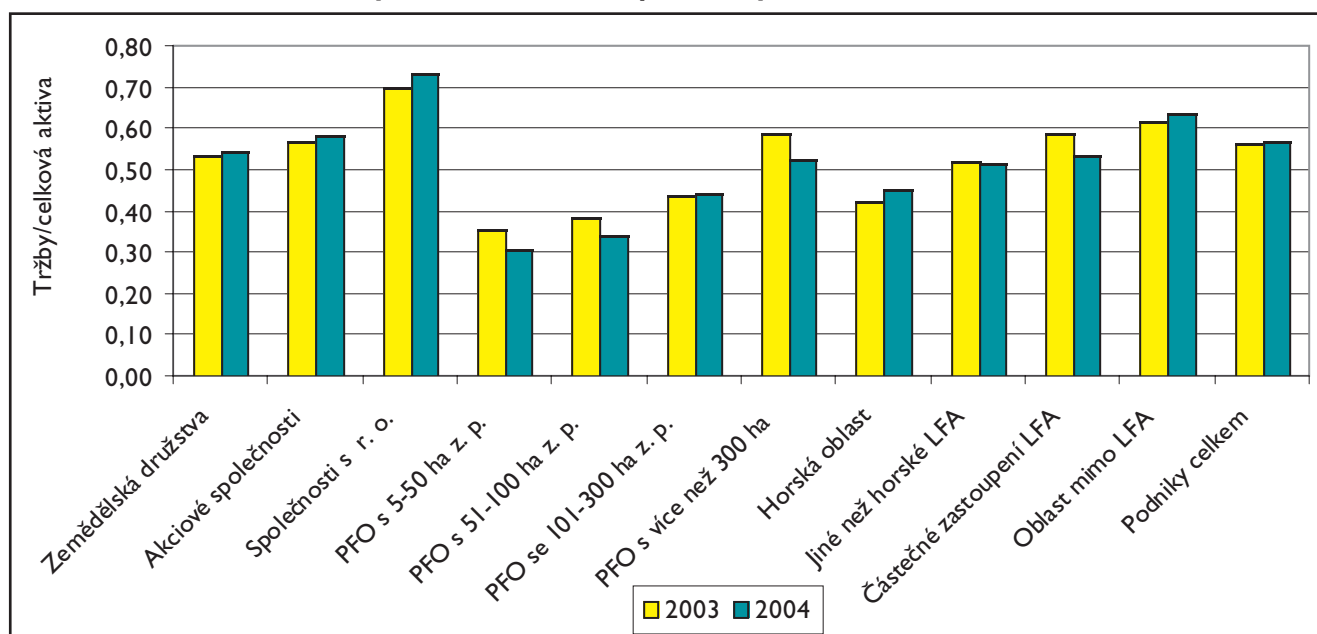
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Z uvedených údajů vyplývá jednoznačná závislost růstu výsledku hospodaření na čisté přidané hodnotě s výrazným podílem dotací provozního charakteru.

Majetek a kapitál

Ve vývoji objemů celkového majetku oceněného v zůstatkových cenách účetnictví a daňové evidence došlo v průběhu roku 2004 k mírnému růstu (příl. tab. 7.2/01 - 03). Pro posouzení efektivity využití majetku byl zvolen ukazatel obratu celkového majetku (poměr tržeb k celkovým aktivům).

Graf T7.2/05 – Obrat celkových aktiv za souhrn podnikových činností

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

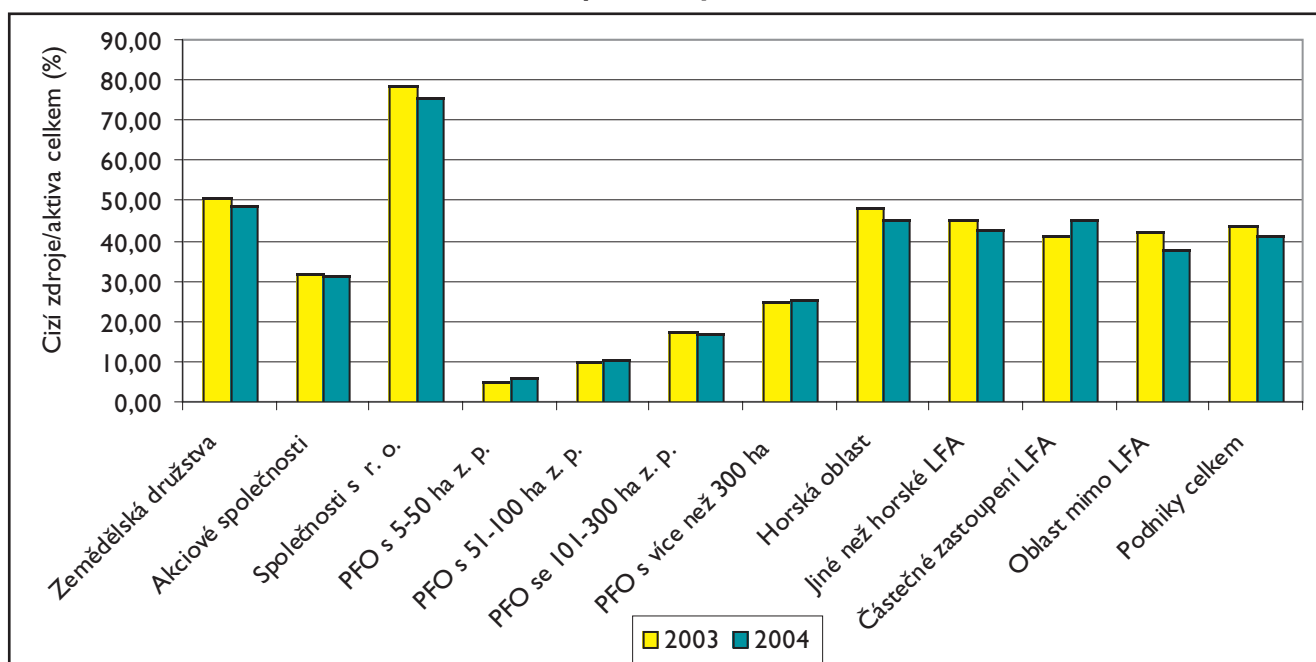
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Průměrná hodnota obrátu aktiv celého souboru podniků v roce 2004 byla 0,57 a nevybočila z úrovně předcházejícího roku (0,56). K výrazným výkyvům meziročního vývojového tempa nedošlo ani v jednotlivých skupinách podniků.

Vývoj struktury kapitálu byl analyzován na základě ukazatele míry zadluženosti (procentický poměr cizího kapitálu na kapitálu celkovém).

Míra zadluženosti měřená u celého souboru podniků dosáhla v roce 2004 průměrné úrovně 41,2 % s meziročním snížením o 2,6 p. b. Z hlediska jednotlivých skupin podniků je úroveň zadlužení různě vysoká. Obecně nižší podíl cizích zdrojů vykazují PFO, PPO dosáhly výraznějšího meziročního snížení hodnoty ukazatele. Objemy vlastního kapitálu, cizích zdrojů a celkového kapitálu (aktiv celkem) jsou uvedeny v příl. tab. 7.2/01 - 03.

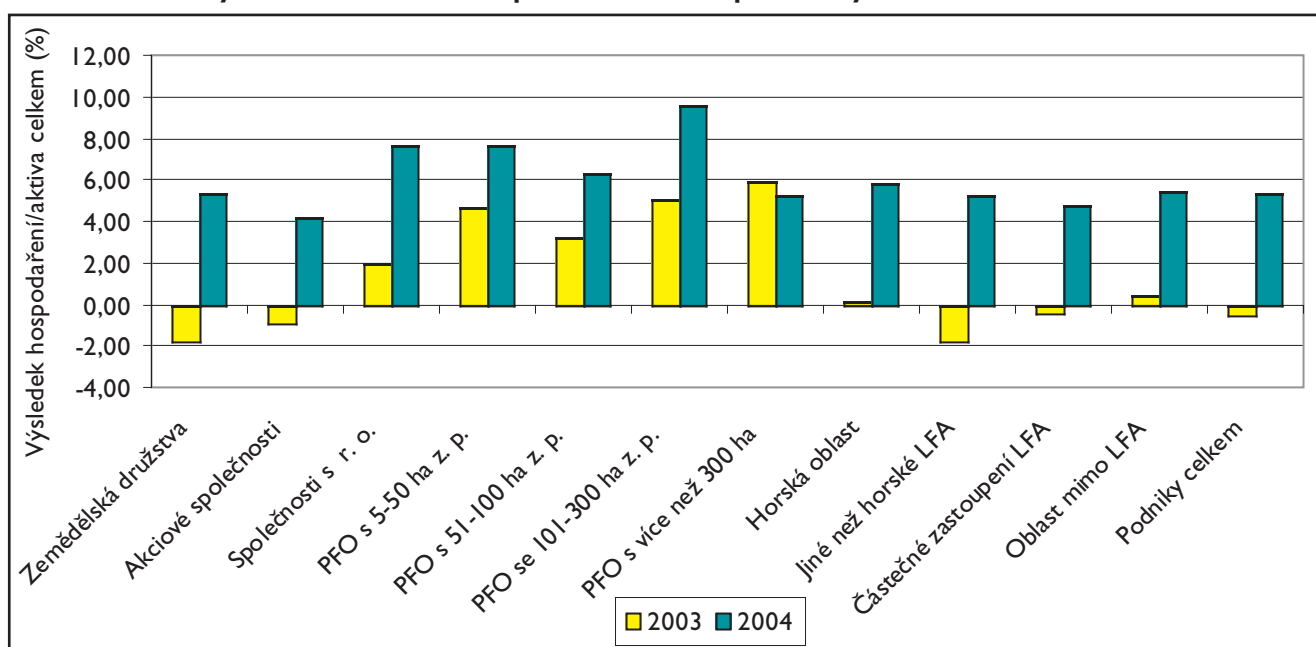
Graf T7.2/06 – Míra zadluženosti za souhrn podnikových činností

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf T7.2/07 – Výnosnost celkového kapitálu za souhrn podnikových činností

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Pro vyjádření úrovně zhodnocení vlastního i celkového kapitálu byl zvolen ukazatel výnosnosti celkového kapitálu (poměr výsledku hospodaření k celkovému kapitálu, který lze chápat jako souhrnné vyjádření vlivu likvidity, aktivity a zadluženosti na zisk podniku).

Průměrná výnosnost celkového kapitálu (poměr výsledku hospodaření před zdaněním na aktivech celkem) dosáhla v roce 2004 hodnoty 5,3 % (s meziročním zvýšením o 5,8 p. b.). Úroveň výnosnosti byla rozdílná z hlediska vykazovaných skupin podniků, průměr žádné skupiny ale neklesl pod 4 %. Z pohledu méně příznivých oblastí byla docílena obdobná úroveň v horské i produkční oblasti.

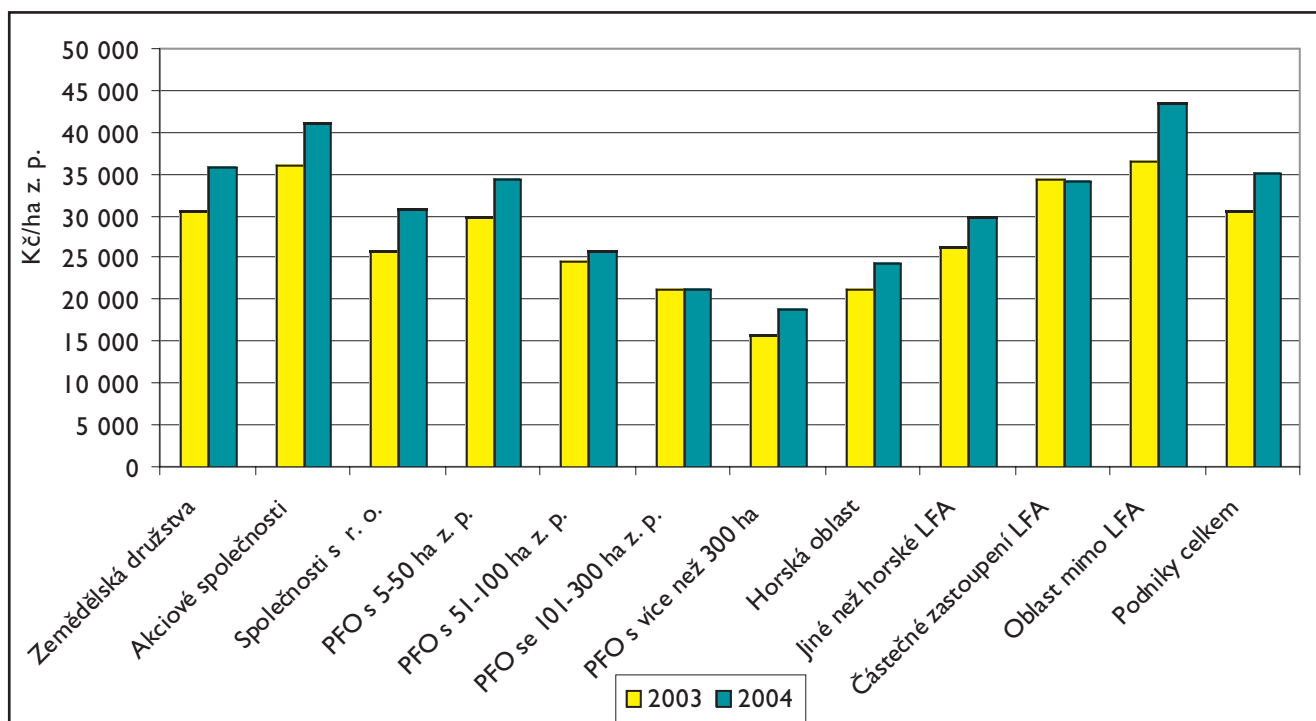
7.2.3 Ekonomické výsledky zemědělských podniků podle standardního výstupu EU

Metodika standardního výstupu EU byla použita pro znázornění meziročního vývoje zemědělských činností. Tato metodika přebírá údaje zjištěné v účetnictví a daňové evidenci, ovšem zahrnuje pouze činnosti vymezené jako zemědělské. Dále nezohledňuje všechny operace (zejména finanční a mimořádné povahy) a vylučuje i rezervy a opravné položky. Jednotlivé ekonomické kategorie mají tedy samostatnou metodiku a nejsou plně kompatibilní s kategoriemi odvozenými z celopodnikových účetních a daňových systémů. Meziroční vývoj ukazatelů standardního výstupu je uveden v příl. tab. 7.2/01 - 05.

Výsledky zemědělských podniků podle právních forem a méně příznivých oblastí

Pro hodnocení ekonomiky zemědělských podniků podle metodiky standardního výstupu je výchozí kategorií celková produkce. Průměrné hodnoty tohoto ukazatele v jednotlivých skupinách podniků uvádí graf T7.2/08.

Graf T7.2/08 – Celková produkce podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

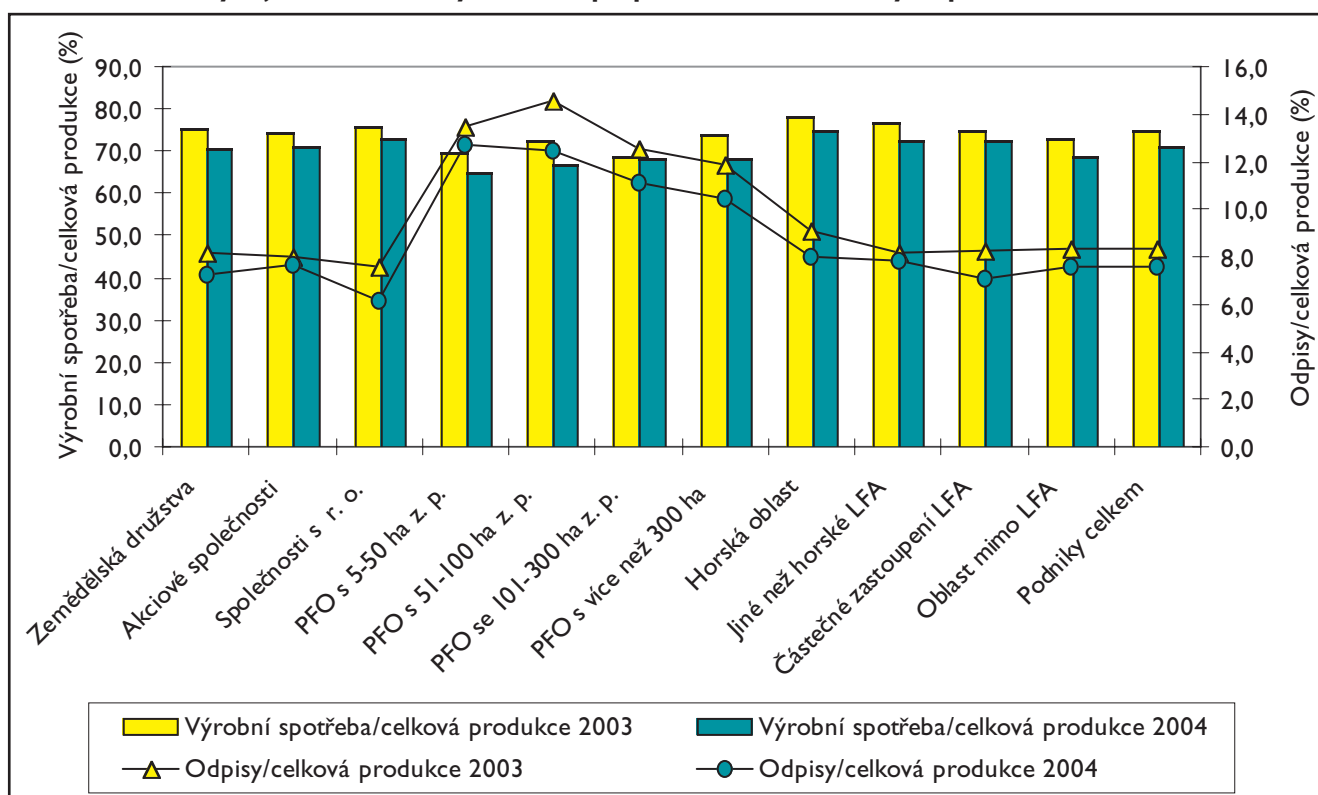
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V roce 2004 dosáhla celková produkce výše 35 248 Kč/ha z. p. s meziročním navýšením o 4 667 Kč. Její úroveň se zvýšila u většiny podniků. Rozdíly v objemech celkové produkce mezi sledovanými skupinami naznačují různou úroveň intenzity výroby v právních formách podniků i v méně příznivých oblastech.

Celková produkce společně s efektivním využíváním vstupů ovlivňuje výši přidané hodnoty. Na úrovni čisté přidané hodnoty se v oblasti vstupů jedná zejména o výrobní spotřebu a odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku. V roce 2004 došlo k plošnému zlepšení efektivnosti ve využití rozhodujících nákladových druhů s přímým vlivem na růst čisté přidané hodnoty (graf T7.2/09).

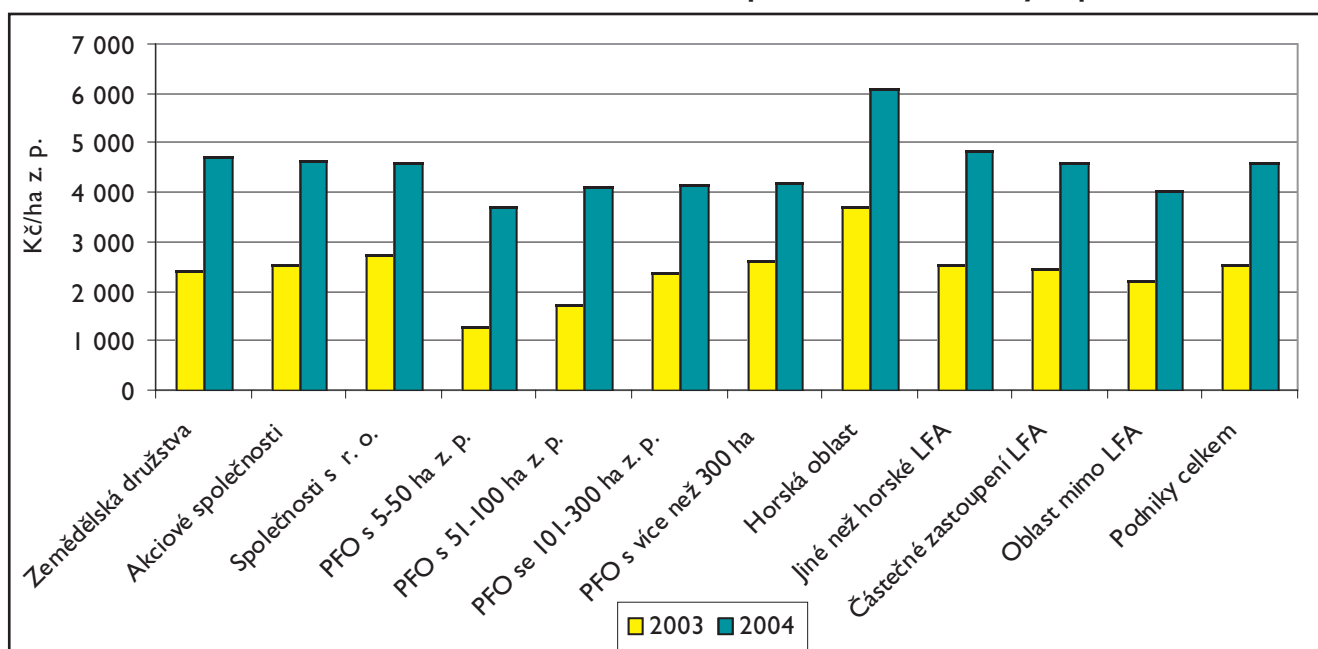
Průměrný podíl výrobní spotřeby k celkové produkci v roce 2004 dosáhl hodnoty 70,8 % (meziroční zlepšení o 4 p. b.). Pozitivně se vyvíjela i efektivnost odpisů, která dosáhla na celkové produkci hodnoty 7,6 % (meziroční zlepšení o 0,7 p. b.).

Důchodovou situaci zemědělských podniků výrazně posílil vývoj dotací provozního charakteru. Jejich meziroční vývoj dokumentuje graf T7.2/10.

Graf T7.2/09 – Vývoj efektivity využití vstupů podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf T7.2/10 – Provozní dotace na zemědělské činnosti podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

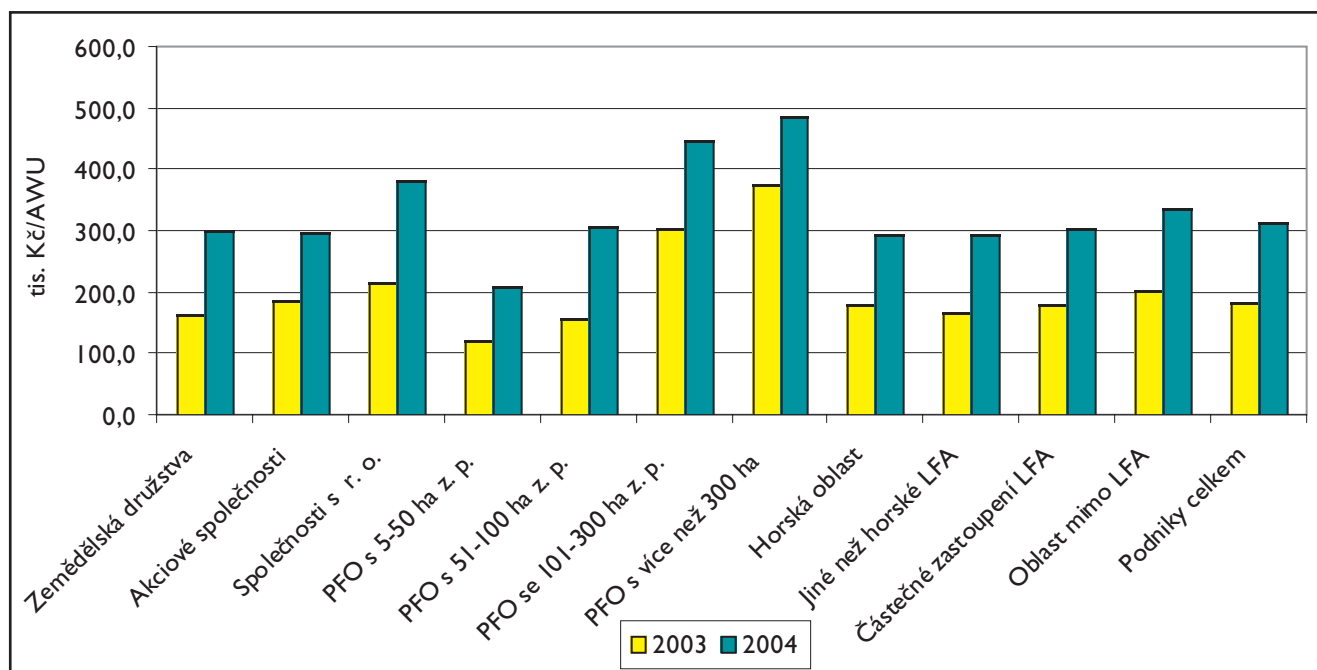
Rozložení dotací podle jednotlivých skupin podniků lze považovat i z hlediska standardního výstupu za přijatelné. Průměrná úroveň provozních dotací v zemědělských podnicích dosáhla v roce 2004 částky 4 630 Kč/ha z. p. (navýšení proti roku 2003 o 2 094 Kč). U skupin podniků členěných podle právních forem kolísá úroveň dotací od 3 710 Kč/ha z. p. (PFO s výměrou 5 - 50 ha z. p.) do 4 750 Kč/ha z. p. (zemědělská družstva). Z hlediska méně příznivých oblastí klesá objem provozních dotací od horské oblasti (6 095 Kč/ha z. p.) k oblastem ležícím mimo LFA (4 042 Kč/ha z. p.).

Syntetickým ukazatelem vývoje celkové produkce, efektivnosti vstupů a provozních dotací je čistá přidaná hodnota. Její podíl na přepočteného pracovníka (resp. AWU) současně vyjadřuje jednu z forem měření produktivity práce.

Za průměr podniků dosáhla čistá přidaná hodnota v roce 2004 úrovně 312,9 tis. Kč/AWU (proti roku 2003 nárůst o 131 tis. Kč). Na dobrou výchozí úroveň navázaly v roce 2004 zejména PFO s výměrou nad 100 ha z. p. a u PPO společnosti s ručením omezeným. Podniky hospodařící v méně příznivých oblastech dosáhly přibližně stejného rozložení čisté přidané hodnoty navzájem mezi skupinami podniků.

Ve metodice standardního výstupu EU je finální výsledek zemědělských činností vyjádřen důchodem ze zemědělské činnosti. Graf T7.2/12 porovnává jeho dosažené hodnoty.

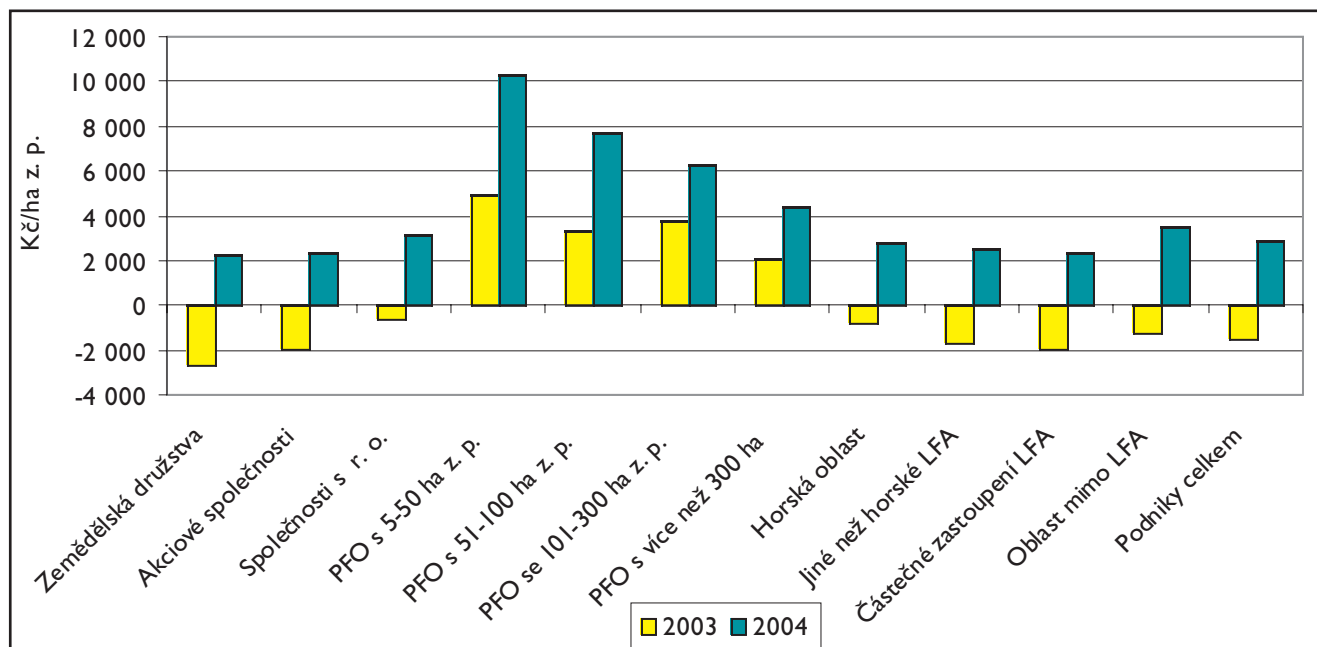
Graf T7.2/11 – Čistá přidaná hodnota ze zemědělských činností podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf T7.2/12 – Důchod ze zemědělské činnosti podle standardního výstupu EU

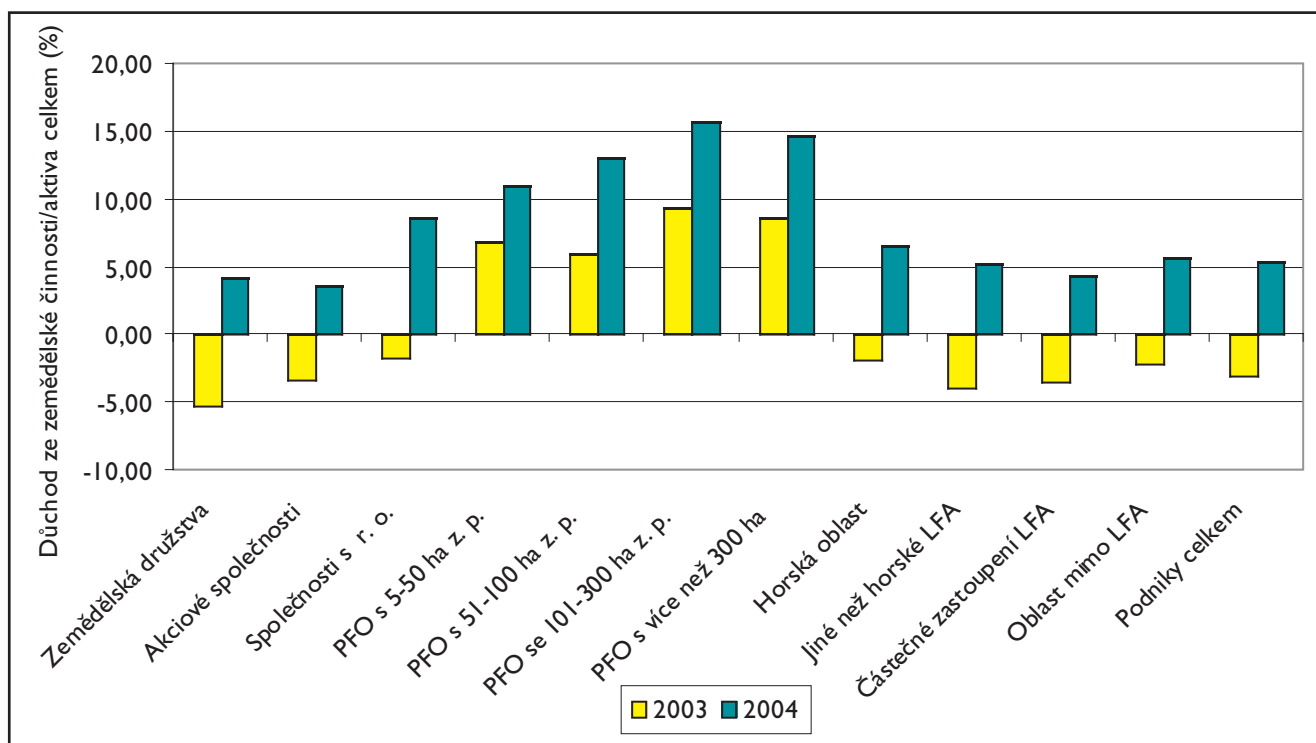
Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Průměrná hodnota důchodu ze zemědělské činnosti za rok 2004 dosáhla výše 2 896 Kč/ha z. p. (proti roku 2003 růst o 4 387 Kč). Úroveň důchodu ve skupinách podle právních forem se pohybovala v rozpětí od 2 255 Kč/ha z. p. (zemědělská družstva) do 10 271 Kč/ha z. p. (PFO s výměrou 5 - 50 ha z. p.). Relativně rovnoměrně je důchod ze zemědělské činnosti rozložen ve skupinách podniků z hlediska jejich hospodaření v méně příznivých oblastech. Nejvyšší úrovně dosáhly podniky hospodařící mimo LFA ve výši 3 499 Kč/ha z. p. (meziroční zvýšení 4 752 Kč).

Vývoj důchodu ze zemědělské činnosti pozitivně ovlivnil výnosnost celkového kapitálu (celkového majetku). Graf T7.2/13 uvádí její rozložení v jednotlivých sledovaných skupinách podniků.

Graf T7.2/13 – Výnosnost celkového kapitálu za zemědělské činnosti podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Průměrná výnosnost celkového kapitálu podle standardního výstupu dosáhla v roce 2004 výše 5,4 %, s meziročním zvýšením 8,4 p. b. Jako jednoznačně pozitivní lze hodnotit vývojovou tendenci a dosažení kladné výnosnosti ve všech skupinách.

Výsledky zemědělských podniků podle výrobního zaměření

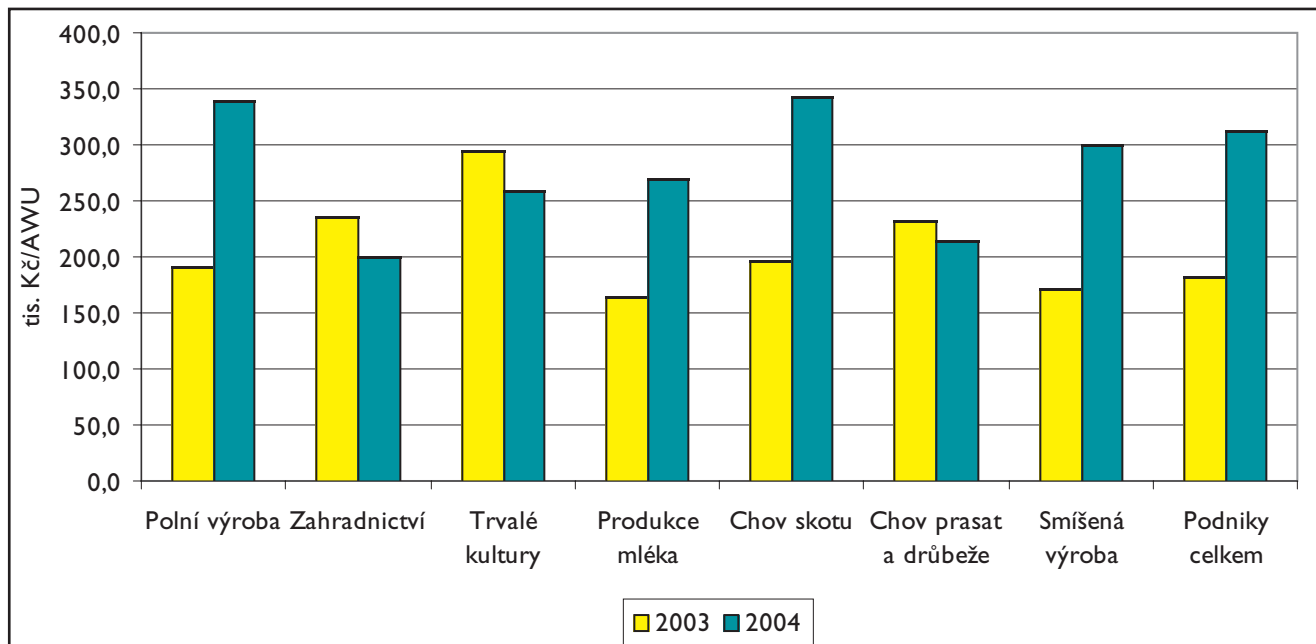
Do skupin výrobního zaměření jsou zemědělské podniky klasifikovány na základě podílu jednotlivých odvětví na tvorbě podnikového standardního příspěvku na úhradu. Standardní příspěvek na úhradu vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce jednotlivých odvětví rostlinné a živočišné výroby. Je stanoven na 1 ha každé plodiny a 1 ks jednotlivých kategorií zvířat. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha dané plodiny, resp. 1 kusu dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci této výroby.

V příl. tab. 7.2/04 je u každé skupiny podniků výrobního zaměření uvedena základní charakteristika v rozsahu jejich průměrné výměry z. p., výměry obilovin, výměry ostatních polních plodin, výměry krmných plodin, počtu dobytčích jednotek a vstupu pracovní síly v AWU.

Dosažená úroveň a vývoj čisté přidané hodnoty přepočtené na AWU nebyly z hlediska výrobního zaměření ve všech skupinách podniků jednoznačné.

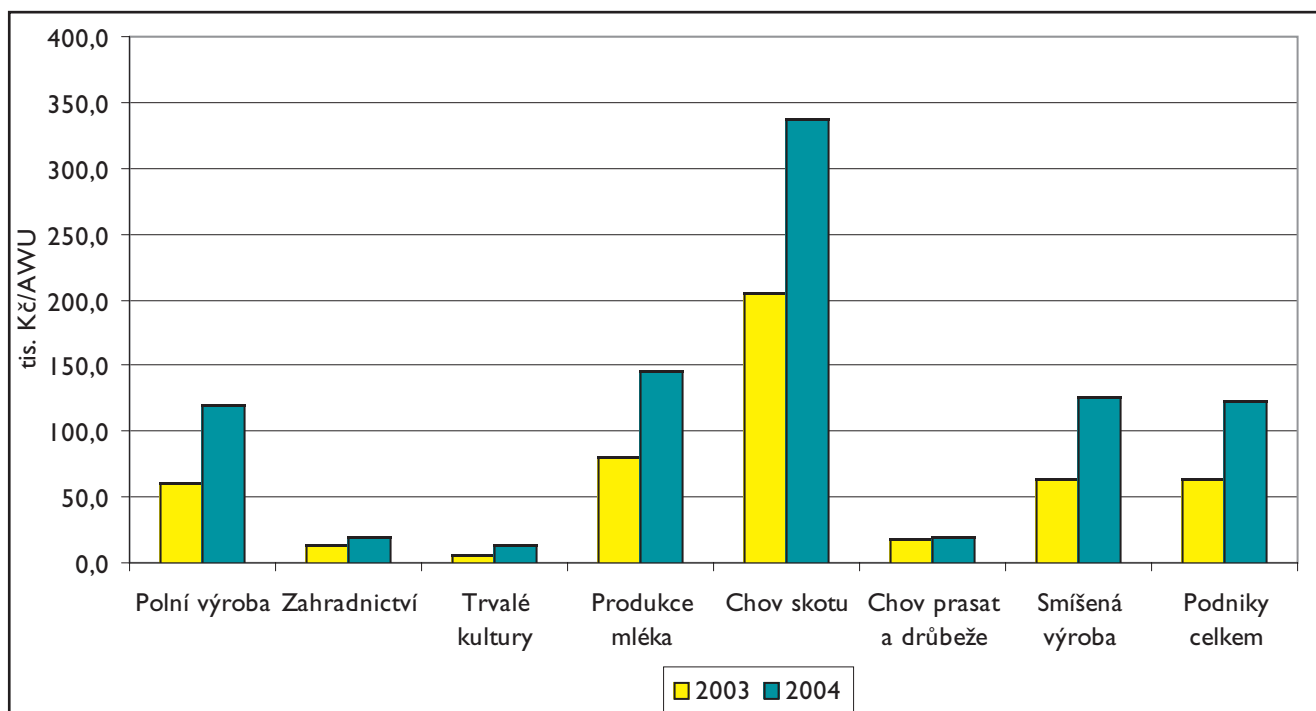
Nejvyšší úroveň čisté přidané hodnoty na AWU dosáhly podniky s výrobním zaměřením polní výroba (339,6 tis. Kč) a chov skotu (343,4 tis. Kč). V uvedených skupinách došlo i k nejvyššímu meziročnímu nárůstu tohoto ukazatele. Opačný vývojový trend byl zaznamenán ve skupinách podniků s převládajícím zahradnictvím, pěstováním trvalých kultur, chovem prasat a drůbeže.

Objemy provozních dotací roku 2004 přepočtené na AWU navázaly z hlediska výrobního zaměření na výchozí úroveň dosaženou v roce 2003. Graf T7.2/15 dokumentuje jejich rozložení v obou uvedených letech, včetně porovnání s průměrem za celý soubor podniků.

Graf T7.2/14 – Čistá přidaná hodnota podle výrobního zaměření podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Graf T7.2/15 – Provozní dotace podle výrobního zaměření podle standardního výstupu EU

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

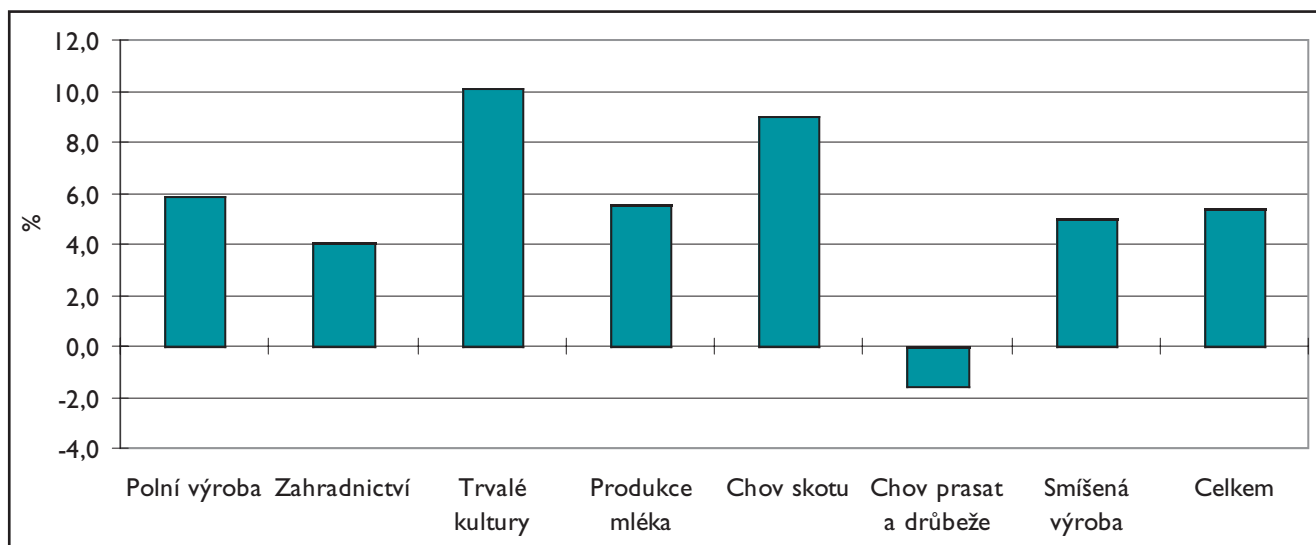
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Nejvyššího objemu provozních dotací v přepočtu na AWU bylo dosaženo v podnicích s převládajícím chovem skotu (338,2 tis. Kč). Další skupiny, které se výrazně neodchylují od průměru všech podniků, tvoří podniky s produkcí mléka, polní výrobou a smíšenou výrobou. Poslední skupinu tvoří podniky s relativně nízkým objemem dotací zahrnující výrobní zaměření zahradnictví, trvalé kultury, chov prasat a drůbeže.

Pro posouzení výsledné úrovně podnikání z hlediska výrobního zaměření byl zvolen ukazatel výnosnosti celkového kapitálu. V grafu T7.2/16 je znázorněno rozložení výnosnosti v jednotlivých skupinách podniků za rok 2004.

Výnosnost celkového kapitálu se v roce 2004 pohybovala v rozmezí -1,6 % (chov prasat a drůbeže) až 10,1 % (trvalé kultury).

Graf T7.2/16 – Výnosnost celkového kapitálu podle výrobního zaměření podle standardního výstupu EU v roce 2004¹⁾

¹⁾ Výnosnost kapitálu (důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100)

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

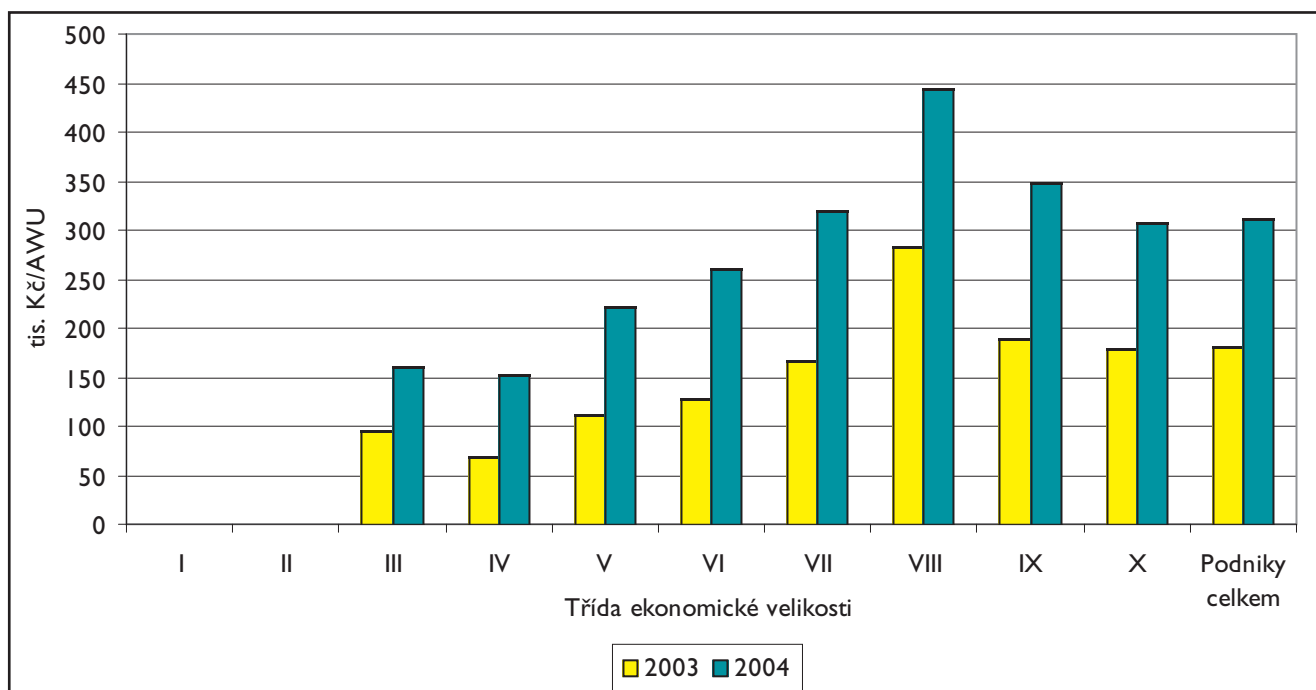
Výsledky zemědělských podniků podle ekonomické velikosti

Na základě výměry plodin a počtu zvířat konkrétního podniku lze propočítat podnikový standardní příspěvek na úhradu. Ten umožňuje zařadit podnik do příslušné třídy ekonomické velikosti. Ekonomická velikost podniků je vyjadřována v Evropských velikostních jednotkách (EVJ). Hodnota podnikového standardního příspěvku na úhradu je převedena do měnové jednotky EUR a přepočtena na EVJ podle schématu: 1 EVJ = 1 200 EUR.

V příl. tab. 7.2/05 je u každé skupiny podniků seskupených podle třídy ekonomické velikosti uvedena základní charakteristika v rozsahu jejich velikosti v EVJ, průměrné výměry z. p., výměry obilovin, výměry ostatních polních plodin, výměry krmných plodin, počtu dobytčích jednotek a vstupu pracovní síly v AWU.

Prvním ukazatelem, uvádějícím dosaženou úroveň podnikání ve skupinách rozložených podle ekonomické velikosti, je čistá přidaná hodnota v přepočtu na AWU.

Graf T7.2/17 – Čistá přidaná hodnota podle ekonomické velikosti podle standardního výstupu EU

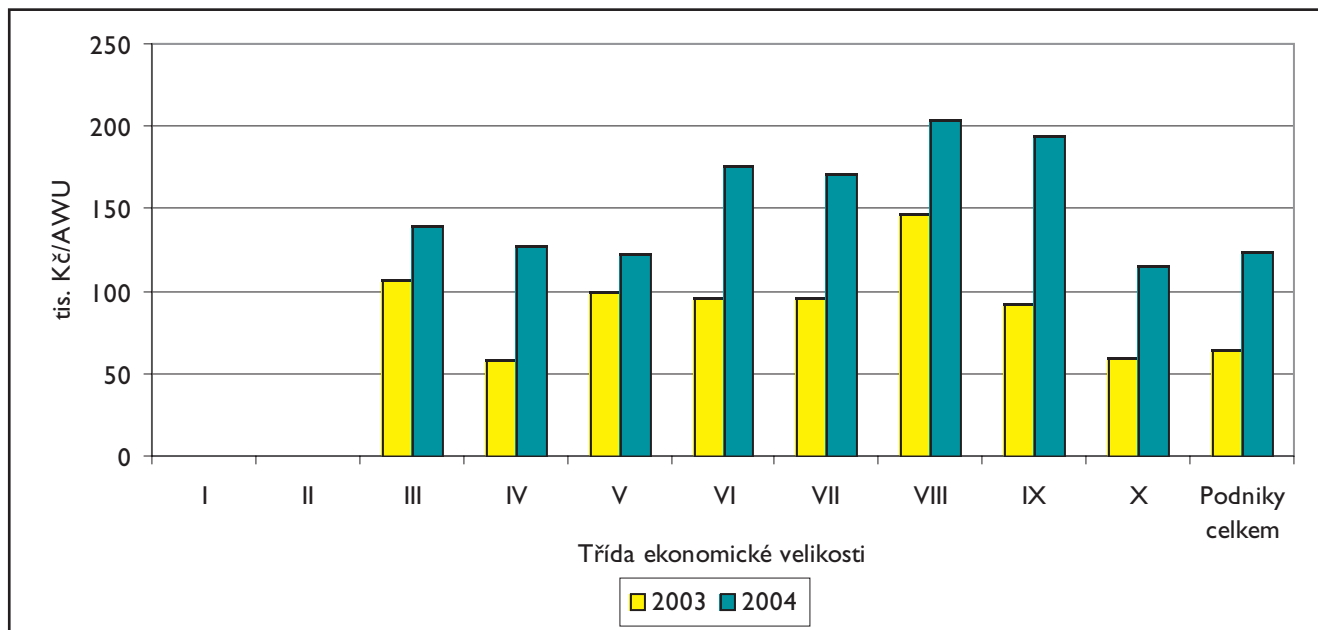
Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Čistá přidaná hodnota má ve třídách ekonomické velikosti hodnoceného období výrazně podobné rozložení. V obou letech dosáhla svého vrcholu ve třídě VIII (445,7 tis. Kč/AVU v roce 2004 a 283,8 tis. Kč/AVU v roce 2003). Tato třída zahrnuje podniky s průměrnou výměrou 184,1 ha z. p. (resp. 218,7 v roce 2003) se vstupem pracovní síly 4,1 AWU (4,5 v roce 2003).

Úroveň čisté přidané hodnoty roku 2004 byla ve všech třídách ekonomické velikosti ovlivněna rostoucím objemem provozních dotací.

Graf T7.2/18 – Provozní dotace podle ekonomické velikosti podle standardního výstupu EU

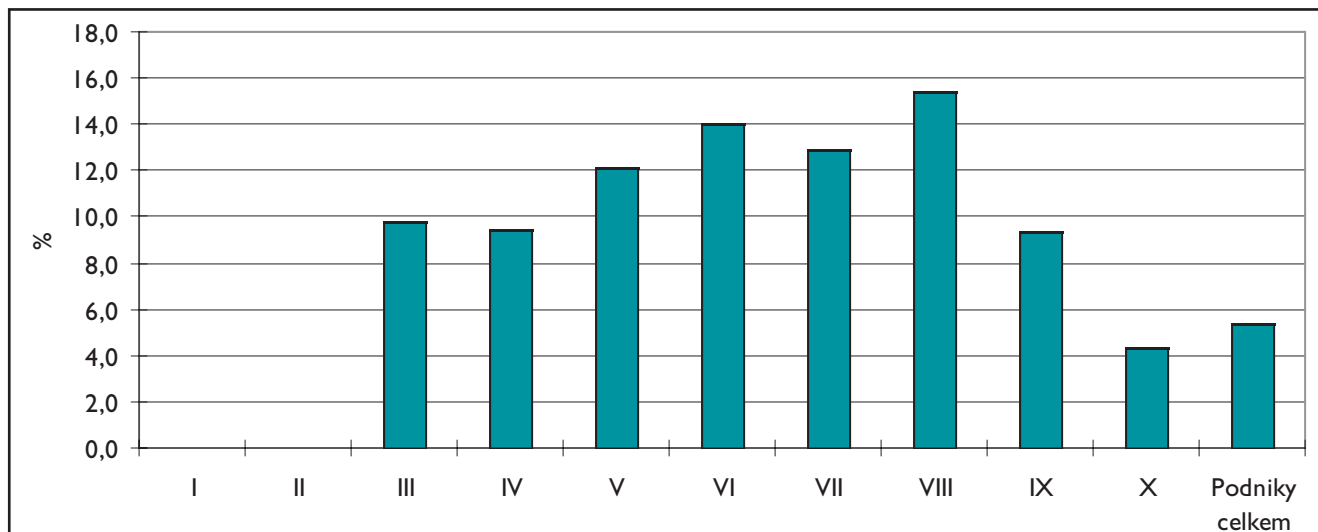
Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Nejvyšší objem provozních dotací v roce 2004 zaznamenaly podniky ve třídě VIII s průměrem 204 Kč/AVU, nejvyšší meziroční nárůst dotací byl dosažen ve třídě IX (102 tis. Kč/AVU). V úrovni dotací z hlediska tříd ekonomické velikosti jsou vzájemné rozdíly. Ty však v porovnání s průměrem souboru nelze považovat za extrémní.

Zejména na dosaženou úroveň čisté přidané hodnoty (včetně provozních dotací) navazuje výnosnost celkového kapitálu. Graf T7.2/19 uvádí její rozložení za rok 2004.

Graf T7.2/19 – Výnosnost celkového kapitálu podle ekonomické velikosti podle standardního výstupu EU v roce 2004

1) Výnosnost kapitálu (důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100)

Pramen: Síť testovacích podniků FADN-CZ

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Kladná výnosnost celkového kapitálu byla v roce 2004 zjištěna ve všech třídách. Relativně vyšších hodnot dosáhly podniky ve třídách ekonomické velikosti V až VIII. Podle struktury souboru roku 2004 se jedná o podniky s průměrnou výměrou v rozmezí 38 - 184,1 ha z. p. (vstup pracovní síly v rozmezí průměrných hodnot 1,3 - 4,1 AWU na podnik).

7.2.4 Shrnutí

Výsledky zemědělských podniků byly ovlivněny v roce 2005 snížením průměrné úrovně indexu CZV o 9,2 % za současného růstu cen vstupů o 4,0 %, tedy pokles „terms of trade“ o téměř 13 %. Vlivem snížení účinnosti výkonové spotřeby došlo k poklesu účetní přidané hodnoty o 8,9 % a zemědělské podniky nedosáhly ekonomické úrovně roku 2004.

V roce 2004 došlo ke zlepšení rozhodujících ekonomických ukazatelů v hospodaření zemědělských podniků v porovnání s rokem 2003 i léty předcházejícími. Z tohoto pohledu lze rok 2004 považovat produkčně a ekonomicky za nadprůměrný.

Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 dosáhla 77,261 mld. Kč a meziročně vzrostla o 10 mld. Kč. Uvedený růst byl výsledkem vývoje hrubé rostlinné produkce. U hrubé živočišné produkce došlo k jejímu dalšímu poklesu probíhajícímu s mírnými výkyvy od roku 1989. Podíl hrubé rostlinné produkce na hrubé zemědělské produkci dosáhl 50,3 % a poprvé od roku 1989 převýšil hranici 50 %.

Vývoj hrubé zemědělské produkce byl doprovázen meziroční progresí cen placených zemědělským výrobcům o 8,1 % a zvýšením cen vstupů do zemědělství o 6,8 %. Tyto faktory se projeví v růstu přidané hodnoty zemědělských podniků. Pro posouzení výsledků zemědělství byla určena čistá přidaná hodnota používaná v metodice standardního výstupu, podle které byly modifikovány i údaje účetnictví a daňové evidence zemědělských podniků. S výjimkou podniků ve výrobním zaměření zahradnictví, trvalé kultury a chov prasat a drůbeže ve všech ostatních tříděných skupinách podniků v roce 2004 vzrostla.

Za základ příznivého vývojového trendu čisté přidané hodnoty lze jednoznačně považovat růst provozních dotací a ve výrobním zaměření trvalé kultury i dotace investiční. Rozložení provozních dotací uvedené jako průměr na 1 ha z. p. lze považovat za přijatelné a bez extrémních výkyvů. Podíl provozních dotací na hrubém příjmu za souhrn podnikových činností dosáhl v roce 2004 výše 12 % (7,8 % v roce 2003).

Přidaná hodnota pokryla další nezbytné podnikové náklady (resp. výdaje) a stala se výchozí základnou kladného výsledku hospodaření i důchodu ze zemědělské činnosti. Ve zpracovaném souboru bylo zjištěno pouze 12,0 % podniků se záporným důchodem ze zemědělské činnosti.

Ke změnám došlo ve struktuře kapitálu vyjádřené údaji účetnictví a daňové evidence. Průměrná míra zadluženosti dosáhla 41,2 % s meziročním snížením 7,8 p. b.

Výnosnost celkového kapitálu, kterou lze považovat za syntetický ukazatel úspěšnosti hospodaření, překročila za průměr podniků 5% hranici. Záporná hodnota byla vykázána pouze ve výrobním zaměření chov prasat a drůbeže. Dosažené ekonomické výsledky roku 2004 signalizují zlepšení pozice českého zemědělství.

7.3 Ekonomické výsledky oborů zpracovávajících zemědělské suroviny

7.3.1 Ekonomické výsledky potravinářského odvětví a rozhodujících oborů

Tvorba hospodářského výsledku potravinářského průmyslu

V roce 2005 pokračoval pozitivní ekonomický vývoj v potravinářském průmyslu. Výsledek hospodaření před zdaněním za podnikatelské subjekty se 100 a více pracovníky dosáhl hodnoty 15,6 mld. Kč a meziročně vzrostl o 28,2 %.

Tento vývoj byl charakteristický růstem výnosů při stagnaci nákladů s pozitivním dopadem na tvorbu zisku. Celkové výnosy vzrostly o 1,5 %. Nejdynamičtější změna nastala u stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby (o 35,4 %) a dále u ostatních výnosů (o 8,5 %). K růstu celkových výnosů přispěly zejména tržby za prodej vlastních výrobků a služeb (o 2,4 %). Tržby za prodej zboží klesly (o 5,2 %), zejména důsledkem snížení CPV. K poklesu došlo i u aktivace¹⁴⁵ (o 7,1 %).

Růst celkových nákladů meziročně oslabil (v roce 2005 nárůst jen o 0,3 % na 253,8 mld. Kč, zatímco v roce 2004 byl vykázan růst o 6,3 % na 253,1 mld. Kč). Ve struktuře nákladů vzrostly nejvýrazněji ostatní náklady (o 13,5 %), pomaleji rostly osobní náklady (o 1,2 %). Objemově nejvýznamnější položka nákladů - výkonová spotřeba se zvýšila o 0,4 %. Pokles zaznamenaly náklady na prodané zboží (o 7,1 %) a odpisy investičního majetku (o 4,8 %). Ve srovnání s rokem 2004 i v roce 2005 se pokračující příznivý vývoj nákladů a výnosů promítl do vyššího tempa růstu hospodářského výsledku před zdaněním (růst o 28,2 %, v roce 2004 o 10,9 %) a přidané hodnoty (růst o 9,7 %, v roce 2004 o 5,6 %). Účetní přidaná hodnota dosáhla v roce 2005 podílu 18,9 % z celkových výnosů (v roce 2004 tento podíl činil 17,5 %). Přehled struktury výnosů a nákladů je zachycen v tab. T7.3/01.

¹⁴⁵ Aktivace je hodnota aktivovaných nákladů, zejména na zásoby a dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek vytvořený vlastní činností.

T7.3/01 – Struktura výnosů a nákladů potravinářského průmyslu

Ukazatel	Výnosy a náklady (mil. Kč)		Meziroční index	Podíl z celkových výnosů (%) ¹⁾	
	2004 ²⁾	2005		2004	2005
Výnosy celkem	265 248	269 355	101,5	100,0	100,0
v tom - tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	193 525	198 208	102,4	73,0	73,6
- tržby za prodej zboží	47 221	44 745	94,8	17,8	16,6
- změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	1 515	2 051	135,4	0,6	0,8
- aktivace	3 748	3 483	92,9	1,4	1,3
- ostatní výnosy	19 239	20 868	108,5	7,3	7,7
Náklady celkem	253 107	253 789	100,3	95,4	94,2
v tom - výkonová spotřeba	161 731	162 386	100,4	61,0	60,3
- náklady na prodané zboží	37 847	35 170	92,9	14,3	13,1
- osobní náklady	22 910	23 195	101,2	8,6	8,6
- odpisy investičního majetku	9 370	8 920	95,2	3,5	3,3
- ostatní náklady	21 249	24 118	113,5	8,0	9,0
Hospodářský výsledek před zdaněním	12 141	15 566	128,2	4,6	5,8
Účetní přidaná hodnota	46 432	50 931	109,7	17,5	18,9

1) Struktura výnosů a nákladů je ovlivněna i odlišnou oborovou a firemní strukturou podniků.

2) Údaje roku 2004 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (VÚZE)

Efektivnost potravinářského průmyslu

Efektivnost hospodaření potravinářského průmyslu u podnikatelských subjektů se 100 a více zaměstnanci v roce 2005, po zlepšení v roce 2004, dále rostla. K tomuto růstu nejvíce přispěla výnosnost vlastního kapitálu o 2,9 p. b. na 18,6 % (v roce 2004 o 0,7 p. b. na 15,7 %). Výnosnost celkových pasiv se zvýšila o 1,9 p. b. na 9,5 % (v roce 2004 o 0,6 p. b. na 7,5 %) a nákladová rentabilita o 1,3 p. b. na 6,1 % (v roce 2004 o 0,2 p. b. na 4,8 %) (tab. T7.3/02).

T7.3/02 – Efektivnost¹⁾ potravinářského průmyslu ze zisku před zdaněním (%)

Ukazatel	2004 ²⁾	2005	Rozdíl p. b.
Nákladová rentabilita	4,8	6,1	1,3
Výnosnost vlastního kapitálu	15,7	18,6	2,9
Výnosnost celkových pasiv	7,5	9,5	1,9

1) Efektivnost je zčásti ovlivněna i odlišnou strukturou podniků v porovnávaných letech.

2) Údaje roku 2004 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (VÚZE)

Výkonnost potravinářského průmyslu

Výkonnost potravinářského průmyslu se v roce 2005 vyznačovala mírným zpomalením tempa růstu. Meziročně se za uvedený rok zvýšily výkony potravinářského průmyslu o 3 %, tj. o 6,6 mld. Kč (v roce 2004 o 3,7 %, tj. 7,7 mld. Kč). Účetní přidaná hodnota na zaměstnance dosáhla solidního růstu (o 80 tis. Kč, tj. 13,8 %). Vzrostl také objem výkonů na zaměstnance (o 6,9 % na 2 910 tis. Kč). Vývoj ukazatelů výkonnosti uvádí tab. T7.3/03.

Věcné a kapitálové zajištění potravinářského průmyslu

Celkový objem aktiv a pasiv podniků se 100 a více zaměstnanci za potravinářský průmysl meziročně mírně vzrostl o 2,2 % (tj. 3,5 mld. Kč), v roce 2004 o 1,7 % (tj. 2,7 mld. Kč).

Na straně aktiv jej nejvíce ovlivnil pokles celkových zásob (o 2 %, tj. 449 mil. Kč). V rámci zásob nastal výrazný úbytek u zboží (o 14 %, tj. 768 mil. Kč), zatímco vlastní výroba se zvýšila (o 8 %, tj. 847 mil. Kč). Na objemu pasiv se příznivě projevil zvýšení vlastního kapitálu (o 8 %, tj. 6,1 mld. Kč.), který tak dosáhl 51 % pasiv. Cizí

zdroje zaznamenaly vysoký pokles (bankovní úvěry a výpomoci o 11,4 %, tj. 3,2 mld. Kč a dluhopisy a směnky až o 58,6 %, tj. 1,7 mld. Kč). Také rezervy se značně propadly (o 19,7 %, tj. 954 mil. Kč), přičemž v roce 2004 vzrostly (o 22 %, tj. 889 mil. Kč). Tab. T7.3/04 zachycuje podrobnější členění věcné struktury aktiv a pasiv a kapitálového zajištění potravinářského průmyslu.

T7.3/03 – Výkonnost potravinářského průmyslu

Ukazatel	MJ	2004 ¹⁾	2005	Meziroční index
Výnosy celkem	mil. Kč	265 248	269 355	101,5
Výkony	mil. Kč	218 027	224 610	103,0
Prům. evid. počet zaměstnanců (přepočt.)	osoby	80 110	77 184	96,3
Účetní přidaná hodnota	mil. Kč	46 432	50 931	109,7
Účetní přidaná hodnota na jednotku výnosů	%	17,5	18,9	108,0
Účet. přid. hodnota/prům. evid. počet zaměstnanců	tis. Kč	580	660	113,8
Výkony na zaměstnance	tis. Kč	2 722	2 910	106,9
Prům. evid. počet zaměstnanců na podnik	osoby	278	275	98,7

1) Údaje roku 2004 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky

Zpracoval: L. Mejstříková (VÚZE)

T7.3/04 – Vybraná aktiva a pasiva v potravinářském průmyslu¹⁾

Ukazatel	Aktiva a pasiva v absolutní výši (mil. Kč) ²⁾			Podíl z celkových aktiv a pasiv (%) ²⁾	
	2004	2005	meziroční index	2004	2005
Hmotný a nehmotný investiční majetek (v zůstatkové ceně)	77 514	78 347	101,1	48,2	47,7
Zásoby celkem	25 050	24 551	98,0	15,6	14,9
v tom - materiál	8 714	8 135	93,4	5,4	4,9
- vlastní výroba	10 861	11 708	107,8	6,8	7,1
- zboží	5 475	4 707	86,0	3,4	2,9
Finanční majetek	13 425	0	0,0	8,3	0,0
Peníze a účty v bankách	0	7 176	x	0,0	4,4
Akcie, účasti a podíly	0	7 141	x	0,0	4,3
Pohledávky a ostatní aktiva	44 844	45 017	100,4	27,9	27,4
Vlastní kapitál	77 400	83 544	107,9	48,1	50,8
Rezervy	4 843	3 889	80,3	3,0	2,4
Dluhopisy a směnky	2 983	1 234	41,4	1,9	0,8
Bankovní úvěry a výpomoci	28 328	25 098	88,6	17,6	15,3
Aktiva a pasiva	160 833	164 375	102,2	100,0	100,0

1) Výkaz P3-04 uvádí v letech 2004 a 2005 některé odlišné položky aktiv a pasiv.

2) Stav ke konci roku.

Pramen: Vypočteno z údajů ČSÚ a MPO - výkaz P3-04

Zpracoval: L. Mejstříková (VÚZE)

Efektivnost jednotlivých výrobních oborů¹⁴⁶

Z hlediska efektivnosti je struktura jednotlivých výrobních oborů potravinářského průmyslu bez zpracovatelů tabáku u podnikatelských subjektů se 100 a více zaměstnanci velmi rozkolísaná.

Nejvýraznější nárůst efektivnosti vykázala výroba nápojů (OKEČ 15.9), jejíž nákladová rentabilita se zvýšila o 5,2 p. b. na 19,2 %, výnosnost celkových pasiv o 4,9 p. b. na 17,4 % a výnosnost vlastního kapitálu o 6,2 p. b. na 27,3 % při snížení zadluženosti vlastního kapitálu o 13,4 p. b. na 18,8 %. Na rychlejším tempu růstu efektivnosti má hlavní zásluhu otevření trhů a hranic vstupem do EU a zvýšení CPV, u kterých byl meziroční růst 3,1 %.

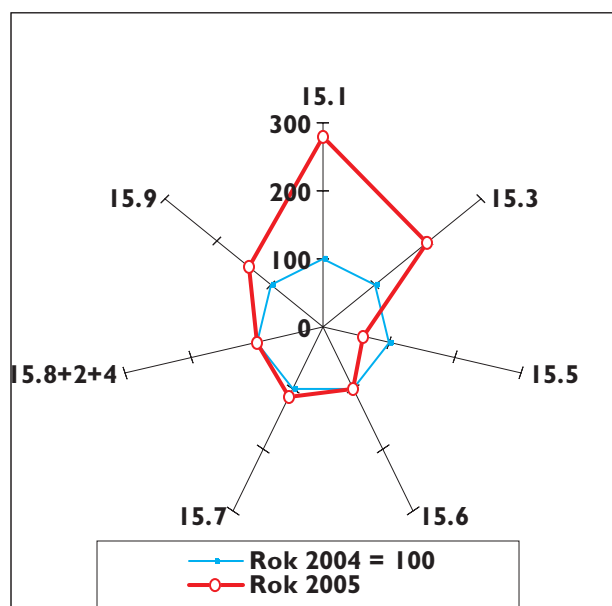
¹⁴⁶ A) OKEČ 15.1 - výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků, OKEČ 15.2 - Zpracování ryb a rybích výrobků, OKEČ 15.3 - zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor, OKEČ 15.4 - výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků, OKEČ 15.5 - zpracování mléka, výroba mlékařských výrobků a zmrzliny, OKEČ 15.6 - výroba mlýnských a škrobářských výrobků, OKEČ 15.7 - výroba krmiv, OKEČ 15.8 - výroba ostatních potravinářských výrobků, OKEČ 15.9 - výroba nápojů.

B) Z důvodu individuálních údajů ČSÚ sloužil OKEČ 15.2 a 15.4 s podniky OKEČ 15.8.

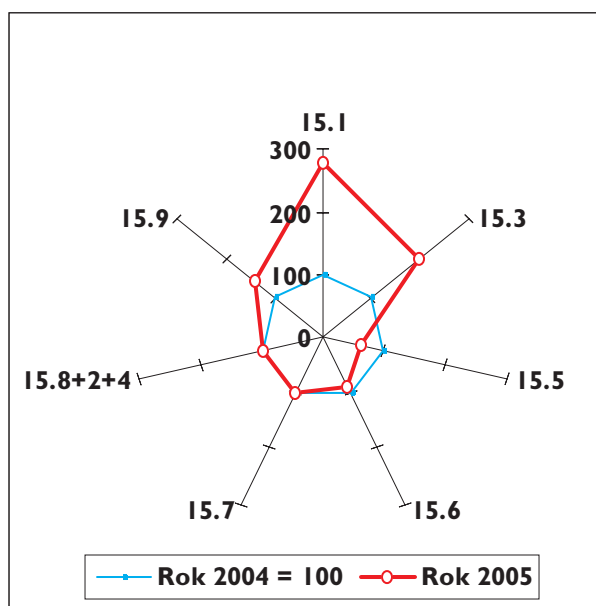
Na zlepšování efektivity v roce 2005 u výroby, zpracování a konzervování masa a masných výrobků (OKEČ 15.1) příznivě působilo zvýšení CPV (o 2 %). Proti tomu došlo k většímu poklesu produkce hovězího masa a drůbeže nedělené zmrazené. Nákladová rentabilita vzrostla o 1,4 p. b. na 2,2 %, výnosnost celkových pasiv o 3,1 p. b. na 4,8 % a výnosnost vlastního kapitálu o 7,5 p. b. na 12,3 %, zadluženost vlastního kapitálu poklesla o 8,7 p. b. na 55,1 %.

Na rozdíl od vývoje v roce 2004 docházelo v roce 2005 ke zlepšování efektivity u oboru zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor (OKEČ 15.3), jehož nákladová rentabilita se zvýšila o 2,5 p. b. na 5,0 %, výnosnost celkových pasiv o 3,9 p. b. na 7,9 % a výnosnost vlastního kapitálu o 6,3 p. b. na 13,6 % při snížení zadluženosti vlastního kapitálu o 5,9 p. b. na 35,0 %. Zde se projevila téměř stagnace u indexu CPV, jehož hodnota činila 100,3. Naopak došlo k většímu poklesu produkce zeleniny mražené (kromě brambor). Poptávka se přiklání k široké nabídce čerstvých potravin.

Graf T7.3/01 – Nákladová rentabilita

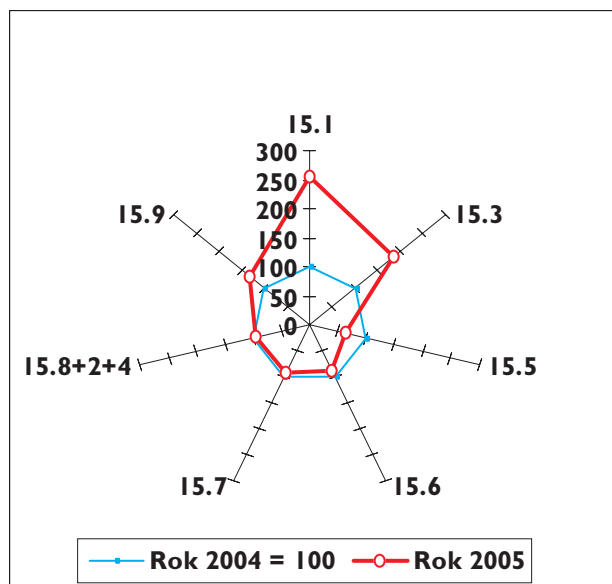

Graf T7.3/02 – Výnosnost celkových pasiv

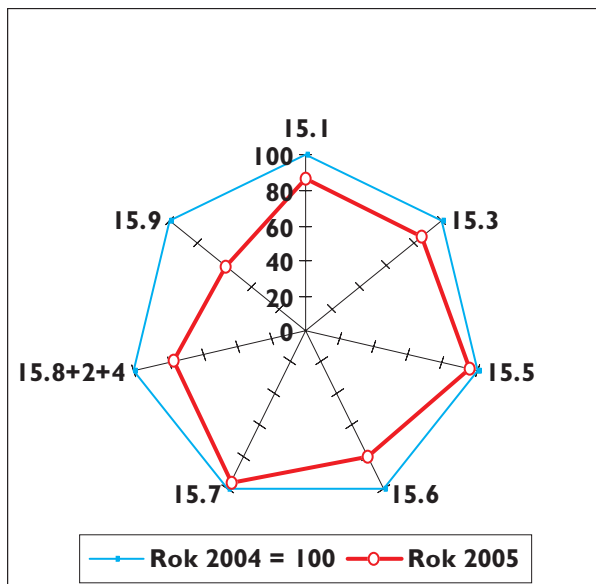

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Mejstříková (VÚZE)

Graf T7.3/03 – Výnosnost vlastního kapitálu

Graf T7.3/04 – Zadluženost vlastního kapitálu

Pramen: ČSÚ - vypočteno z údajů výkazu P 3-04 podniků se 100 a více pracovníky
Zpracoval: L. Mejstříková (VÚZE)

Efektivnost pod úrovní odvětví, i přes její nepatrné zlepšení, zaznamenaly v rámci potravinářského průmyslu agregace oborů ostatní potravinářské výroby, zpracování ryb a rybích výrobků a výroby rostlinných

a živočišných olejů a tuků (OKEČ 15.8 + 15.2 + 15.4), dále výroba krmiv (OKEČ 15.7) a výroba mlýnských a škrobářenských výrobků (OKEČ 15.6). Na tomto stavu se také negativně odrazil pokles indexu CPV, který se u průmyslových krmiv propadl na hodnotu 87,6.

Výrazně se však zhoršila efektivnost zpracování mléka, výroby mlékářenských výrobků a zmrzliny, kdy nákladová rentabilita se snížila o 0,7 p. b. na 1,1 %, výnosnost celkových pasiv o 2,0 p. b. na 2,8 % a výnosnost vlastního kapitálu o 4,8 p. b. na 7,8 % při mírném snížení zadluženosti vlastního kapitálu o 3,6 p. b. na 71,0 %. Faktor, který se podepsal na propadu efektivnosti, je zdražení mléka, které některé zemědělské podniky začaly vyvážet do zahraničí, a tím došlo ke zvýšení ceny i na domácím trhu, přičemž se výrobcům nepodařilo promítnout vyšší ceny surovin a dalších vstupů do cen výrobků. Index CPV činil u tohoto oboru 100,3.

Meziroční změnu efektivnosti jednotlivých výrobních oborů (15.1 - 15.9), měřenou výše uvedenými indikátory, znázorňují grafy T7.3/01 - 04.

7.3.2 Práce a mzdy

Z hlediska kvantitativního vývoje pracovních sil i v roce 2005 dále pokračoval pokles celkového počtu pracovníků v rámci potravinářského sektoru u podniků s 20 a více zaměstnanci. Ve srovnání s předchozími lety (2003 a 2004) se pokles celkového počtu pracovníků mírně zpomalil. Celkový pokles počtu pracovníků v roce 2005 proti roku 2004 představoval 2,0 %, tj. 2 190 pracovníků.

T7.3/05 – Vývoj počtu pracovníků a mezd v potravinářském průmyslu v oborové struktuře

Název	Počet zaměstnanců (osoby)			Průměrná měsíční nominální mzda (Kč)		
	2004 ¹⁾	2005	meziroční index	2004 ¹⁾	2005	meziroční index
Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků	23 167	22 568	97,4	13 761	14 218	103,3
Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků	761	812	106,7	14 158	14 388	101,6
Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor	3 777	3 342	88,5	14 036	14 331	102,1
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	2 860	2 509	87,7	19 738	23 402	118,6
Zpracování mléka, výroba mlékářenských výrobků a zmrzliny	12 141	11 142	91,8	14 873	15 405	103,6
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	3 279	3 235	98,7	14 758	15 089	102,2
Výroba hotových krmiv	5 811	5 943	102,3	16 633	17 376	104,5
Výroba ostatních potravinářských výrobků	42 843	43 871	102,4	13 771	14 180	103,0
Výroba nápojů	16 197	15 224	94,0	21 685	22 511	103,8
Celkem	110 836	108 646	98,0	15 391	15 902	103,3

1) Údaje roku 2004 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci

(kód publikace: 8001 - 03 a oborové údaje)

Zpracoval: M. Putičová (VÚZE)

Nadále vzrůstá podíl agregace výrob ostatních potravinářských výrobků na celkovém počtu pracovníků sektoru, a s podílem 40,4 % a zůstává tak nejvýznamnější výrobní skupinou. V roce 2005 vzrostl podíl pracovníků této skupiny výrob o 1,5 p. b. ve srovnání s rokem 2004.

V rámci agregace výrob ostatních potravinářských výrobků vykazuje největší podíl z hlediska počtu pracovníků výroba pečářských a cukrářských výrobků, která představuje 64,8 % podíl na celkovém počtu pracovníků.

Druhým nejvýznamnějším oborem vzhledem k počtu pracovníků je obor výroby a zpracování masa s podílem 20,8 % na celkovém počtu pracovníků potravinářského průmyslu.

U všech sledovaných oborů potravinářského průmyslu byl v období 2005 zaznamenán nárůst průměrných měsíčních mezd. Ve srovnání s rokem 2004 se průměrná měsíční nominální mzda v roce 2005 zvýšila o 3,3 %, což je o 1,9 p. b. méně než v minulém sledovaném období.

K oborům s nejvyšší průměrnou nominální měsíční mzdou patřila v roce 2005 výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů (23 402 Kč) tj. roční nárůst o 18,6 %, což představuje nejvyšší nárůst mezd v potravinářském

průmyslu. Obor je významný vysokou koncentrací výroby a účastí zahraničního kapitálu. Dlouhodobě je vysoká průměrná měsíční nominální mzda v oboru výroby nápojů (22 511 Kč).

Nižší průměrné nominální měsíční mzdy v roce 2005 v rámci potravinářského sektoru vykazovaly potravinářské obory: výroba ostatních potravinářských výrobků (14 180 Kč), zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor (14 331 Kč), kde má výroba výrazně sezónní charakter a obor výroby, zpracování a konzervování masa a masných výrobků (14 218 Kč), kde v současné době probíhá restrukturalizace výroby od jateční mzdově náročné výroby k masné a uzenářské výrobě a obor zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků (14 388 Kč).

T7.3/06 – Vývoj podílu počtu pracovníků v potravinářském průmyslu v oborové struktuře

Název	Počet zaměstnanců (osoby)		
	2004 ¹⁾	2005	rozdíl
Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků	20,9	20,8	-0,1
Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků	0,7	0,8	0,1
Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor	3,4	3,1	-0,3
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	2,6	2,3	-0,3
Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny	10,6	10,3	-0,3
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3,0	3,0	0,0
Výroba hotových krmiv	5,3	5,3	0,0
Výroba ostatních potravinářských výrobků	38,9	40,4	1,5
Výroba nápojů	14,6	14,0	-0,6
Celkem	100,0	100,0	x

1) Údaje roku 2004 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci
(kód publikace: 8001 - 03 a oborové údaje)

Zpracoval: M. Putičová (VÚZE)

Celková ekonomická situace

Výkonnost i efektivnost potravinářského sektoru u podniků se 100 a více zaměstnanci v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 dále vzrostla, ale její úroveň u jednotlivých výrobních oborů, resp. jejich skupin je výrazně diferencovaná. Nižší úroveň efektivnosti vykazují obory zpracovávající agrární produkci živočišného původu a zejména mlékárenský průmysl. To je nutno vzít v úvahu při stanovení podmínek pro čerpání podpor.

Počet zaměstnanců v potravinářském sektoru u podniků s 20 a více zaměstnanci v roce 2005 dále klesl, při meziročním zvýšení průměrných nominálních mezd o 3,2 %, což je z hlediska zpracovatelského průmyslu i průmyslu celkem podprůměrný růst.

8 Sociální situace v zemědělství a na venkově

8.1 Pracovní síly

Snižování zaměstnanosti v zemědělství pokračovalo i v roce 2005, tempo úbytku se však proti předchozímu roku poněkud zpomalilo. Absolutní počet pracovníků v zemědělství poklesl v roce 2005 na 136,6 tis.¹⁴⁷, což představovalo meziroční snížení o 3,1 % (příl. tab. 8.1/01). Podíl pracovníků v zemědělství ve struktuře zaměstnanosti národního hospodářství¹⁴⁸ poklesl na 2,8 % (proti roku 2004 o 0,1 p. b.).

Nejvyšší relativní úbytek pracovníků (obdobně jako v předchozích letech) zaznamenala družstva (o 6,8 %), nižší úbytek se projevil v obchodních společnostech (o 1,9 %) a v podnicích fyzických osob (o 1,7 %).

Ve struktuře celkové zaměstnanosti v zemědělství převládají obchodní společnosti, v nichž pracuje více než polovina všech zemědělců (52,8 %), v družstvech pak čtvrtina (25,3%) a v podnicích fyzických osob více než pětina (21,7 %). Meziročně nedošlo k výrazným změnám, nadále pokračoval především trend poklesu podílu zaměstnanosti v družstvech ve prospěch obchodních společností.

¹⁴⁷ Průměrný evidenční počet pracovníků v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.

¹⁴⁸ Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 2004, 2005, ČSÚ 2005, 2006.

průmyslu. Obor je významný vysokou koncentrací výroby a účastí zahraničního kapitálu. Dlouhodobě je vysoká průměrná měsíční nominální mzda v oboru výroby nápojů (22 511 Kč).

Nižší průměrné nominální měsíční mzdy v roce 2005 v rámci potravinářského sektoru vykazovaly potravinářské obory: výroba ostatních potravinářských výrobků (14 180 Kč), zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor (14 331 Kč), kde má výroba výrazně sezónní charakter a obor výroby, zpracování a konzervování masa a masných výrobků (14 218 Kč), kde v současné době probíhá restrukturalizace výroby od jateční mzdově náročné výroby k masné a uzenářské výrobě a obor zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků (14 388 Kč).

T7.3/06 – Vývoj podílu počtu pracovníků v potravinářském průmyslu v oborové struktuře

Název	Počet zaměstnanců (osoby)		
	2004 ¹⁾	2005	rozdíl
Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků	20,9	20,8	-0,1
Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků	0,7	0,8	0,1
Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor	3,4	3,1	-0,3
Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	2,6	2,3	-0,3
Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny	10,6	10,3	-0,3
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3,0	3,0	0,0
Výroba hotových krmiv	5,3	5,3	0,0
Výroba ostatních potravinářských výrobků	38,9	40,4	1,5
Výroba nápojů	14,6	14,0	-0,6
Celkem	100,0	100,0	x

1) Údaje roku 2004 byly zpřesněny.

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčních výkazů za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci
(kód publikace: 8001 - 03 a oborové údaje)

Zpracoval: M. Putičová (VÚZE)

Celková ekonomická situace

Výkonnost i efektivnost potravinářského sektoru u podniků se 100 a více zaměstnanci v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 dále vzrostla, ale její úroveň u jednotlivých výrobních oborů, resp. jejich skupin je výrazně diferencovaná. Nižší úroveň efektivnosti vykazují obory zpracovávající agrární produkci živočišného původu a zejména mlékárenský průmysl. To je nutno vzít v úvahu při stanovení podmínek pro čerpání podpor.

Počet zaměstnanců v potravinářském sektoru u podniků s 20 a více zaměstnanci v roce 2005 dále klesl, při meziročním zvýšení průměrných nominálních mezd o 3,2 %, což je z hlediska zpracovatelského průmyslu i průmyslu celkem podprůměrný růst.

8 Sociální situace v zemědělství a na venkově

8.1 Pracovní síly

Snižování zaměstnanosti v zemědělství pokračovalo i v roce 2005, tempo úbytku se však proti předchozímu roku poněkud zpomalilo. Absolutní počet pracovníků v zemědělství poklesl v roce 2005 na 136,6 tis.¹⁴⁷, což představovalo meziroční snížení o 3,1 % (příl. tab. 8.1/01). Podíl pracovníků v zemědělství ve struktuře zaměstnanosti národního hospodářství¹⁴⁸ poklesl na 2,8 % (proti roku 2004 o 0,1 p. b.).

Nejvyšší relativní úbytek pracovníků (obdobně jako v předchozích letech) zaznamenala družstva (o 6,8 %), nižší úbytek se projevil v obchodních společnostech (o 1,9 %) a v podnicích fyzických osob (o 1,7 %).

Ve struktuře celkové zaměstnanosti v zemědělství převládají obchodní společnosti, v nichž pracuje více než polovina všech zemědělců (52,8 %), v družstvech pak čtvrtina (25,3%) a v podnicích fyzických osob více než pětina (21,7 %). Meziročně nedošlo k výrazným změnám, nadále pokračoval především trend poklesu podílu zaměstnanosti v družstvech ve prospěch obchodních společností.

¹⁴⁷ Průměrný evidenční počet pracovníků v podnicích zemědělské prvovýroby bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.

¹⁴⁸ Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 2004, 2005, ČSÚ 2005, 2006.

Ve věkové struktuře pracovníků v zemědělství¹⁴⁹ ve srovnání s rokem 2004 nedošlo k výrazným změnám. V roce 2005 představovali nejčetnější kategorii v zemědělství pracovníci ve věku 45 - 59 let (51 %), dále následovaly kategorie 30 - 44 let (30,8 %), 15 - 29 let (12,1 %) a nad 60 let (6,1 %). V meziročním srovnání se projevil zejména pokles podílu pracovníků ve věkové kategorii 30 - 44 let (o 2,1 p. b.) a nárůst v kategorii 15 - 29 let (o 2,2 p. b.), kde však v subkategorii 15 - 24 let došlo k mírnému poklesu (o 0,6 p. b.). V dlouhodobějším srovnání je patrný postupný nárůst podílu pracovníků v kategorii nad 60 let (o 2,9 p. b. proti roku 2000) a zároveň pokles ve věkové skupině 15 - 24 let (o 3,9 p. b. proti roku 2000).

Věková struktura pracovníků v odvětví zůstává nepříznivá i ve srovnání s věkovou strukturou pracovníků národního hospodářství celkem. Mezi zemědělci byl v roce 2005 proti pracovníkům národního hospodářství vyšší podíl pracovníků ve věku nad 45 let (o 17,5 p. b.) a nižší podíl pracovníků ve věkových kategoriích 15 - 29 let (o 9,1 p. b.) a 30 - 44 let (o 8,4 p. b.). Diference věkové struktury zemědělců se vůči pracovníkům národního hospodářství v posledních dvou letech neprohloubila.

Podíl žen mezi pracovníky v zemědělství v průběhu transformace klesal, od roku 1997 se pohyboval kolem 35 %. V roce 2005 činil 36,2 % a proti minulému roku narostl o 2,4 p. b. Rozdíl mezi zaměstnaností žen v zemědělství a v národním hospodářství v roce 2005 dosáhl 7,1 p. b. (v roce 2005 ženy tvořily 43,3 % pracovníků národního hospodářství).

Vzdělanostní úroveň pracovníků v zemědělství¹⁵⁰ se po celé transformační období zvyšuje. Nejvyšší podíl představují pracovníci vyučení a jejich podíl zůstává prakticky stabilizován (54,2 % v roce 2003). Výrazně se snižuje podíl pracovníků se základním vzděláním (na 18,6 % v roce 2003) a narůstá podíl pracovníků s úplnou středoškolskou kvalifikací (na 21,0 % v roce 2003) a vysokoškolskou kvalifikací (na 6,2 % v roce 2003). Srovnání vzdělanostních struktur mužů a žen v zemědělství ukazuje výrazné difference: mezi ženami jsou proti mužům vyšší podíly se základním (o 9,3 p. b.) a středoškolským vzděláním (o 7,7 p. b.), mezi muži je proti ženám více vyučených (o 13,9 p. b.) a vysokoškoláků (o 3,2 p. b.). Ve vzdělanostní struktuře žen jsou přitom ve srovnání s muži nižší podíly pracovníků se zemědělskou specializací (33 % vyučených žen proti 54 % vyučených mužů, 50 % středoškolaček proti 67 % středoškolačků, 66 % vysokoškolaček proti 78 % vysokoškoláků).

Přes uvedené pozitivní změny vzdělanostní struktury zůstává vzdělanostní úroveň zemědělců i nadále výrazně nižší než pracovníků národního hospodářství celkem. Mezi zemědělci jsou výrazně vyšší podíly pracovníků se základním vzděláním a vyučených, naopak výrazně nižší podíly pracovníků se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

Podle klasifikace zaměstnání představovali v roce 2005 ve struktuře zaměstnanosti v zemědělství 36,9 % kvalifikovaní dělníci, 17,8 % obsluha strojů a zařízení, 13,5 % techničtí pracovníci, 12,0 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, 10,2 % řemeslníci a opraváři, 3,7 % vedoucí a řídicí pracovníci, 2,8 % nižší administrativní pracovníci, 1,9 % odborní a vědecktí pracovníci a 1,2 % provozní pracovníci ve službách a obchodu. V meziročním srovnání se profesní struktura odvětví výrazně nezměnila.

Agrární zaměstnanost¹⁵¹ zůstává i nadále výrazně regionálně diferencována. Nejvíce zemědělců pracovalo v krajích Vysočina (13,6 %), Jihomoravském (13,0 %), Středočeském (12,9 %) a Jihočeském kraji (10,8 %), naopak minimální podíl na celkové zaměstnanosti v zemědělství zaujímají Karlovarský kraj (0,9 %) a Hl. město Praha (1,2 %). Ve srovnání s rokem 2004 došlo k úbytku zemědělců ve všech krajích ČR (kromě Hl. města Prahy). Nejvýrazněji se v relativním vyjádření projevil meziroční pokles v Karlovarském kraji (o 11,1 %), dále pak v krajích Zlínském (o 7,1 %) a Jihomoravském (o 6,8 %), naopak nejnižší úbytek pracovníků byl zaznamenán v kraji Pardubickém (o 1,3 %).

8.2 Trh práce a sociální postavení zemědělců

Situace na agrárním trhu práce zůstává nadále determinována tím, že zemědělské podniky v důsledku tlaku na zefektivňování výroby omezují počty pracovníků a nová pracovní místa prakticky nevytvářejí (a nabídka pracovních míst ve venkovském prostoru je obecně nízká). Nárůst agrární nezaměstnanosti však meziročně zaznamenán nebyl¹⁵², specifická míra agrární nezaměstnanosti v roce 2005 ve srovnání s minulým rokem poklesla o 1 p. b. na 6,4 % (srovnatelně konstruovaná „obecná“ míra nezaměstnanosti v ČR by v meziročním srovnání poklesla o 0,4 p. b. na 5,9 %)¹⁵³. Míry nezaměstnanosti zemědělců podle pohlaví se vyrovnaly, a to zejména v důsledku značného poklesu míry nezaměstnanosti zemědělských žen (o 4 p. b.) při mírném nárůstu

¹⁴⁹ Údaje o věkové a profesní struktuře zaměstnanosti v zemědělství a struktuře zaměstnanosti podle pohlaví čerpají z pramenů: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 2004, 2005), ČSÚ 2005, 2006. Data se vztahují k zemědělství, myslivosti a souvisejícím službám.

¹⁵⁰ Poslední údaje o vzdělání zemědělců jsou dostupné za rok 2003. Čerpají z pramenů: Strukturální šetření v zemědělství 2003, ČSÚ 2004. Jsou podrobněji analyzovány ve Zprávě o stavu zemědělství České republiky za rok 2004, MZe 2005.

¹⁵¹ Pramen: Čtvrtletní výkaz pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví (průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách, podniky s 20 a více zaměstnanci), I. až 4. čtvrtletí 2005, ČSÚ 2006.

¹⁵² Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 2004, 2005), ČSÚ 2005, 2006. Data se vztahují k zemědělství, myslivosti a souvisejícím službám.

¹⁵³ Míry specifické agrární i srovnatelně vyjádřené obecné nezaměstnanosti uváděné v textu mají pouze orientační charakter; ukazatele zahrnují nezaměstnané registrované na úřadech práce i zprostředkovatelných práce a neregistrované nezaměstnané, kteří pracovali v posledních 8 letech. Míra registrované nezaměstnanosti v ČR publikovaná MPSV a zjišťovaná na základě evidence úřadů práce k 31. 12. 2005 činila 8,9 %. Údaje pro výpočet srovnatelné míry registrované agrární nezaměstnanosti nejsou dostupné.

míry nezaměstnanosti zemědělských mužů (o 0,6 p. b.). Problémy s uplatněním na trhu práce mají tedy zemědělci stále poněkud větší než uchazeči o zaměstnání obecně, přičemž proti minulým letům se zhoršily především šance na opětovné uplatnění mužské zemědělské pracovní síly (4,8% podíl nezaměstnaných mužů uvolněných ze zemědělství na nezaměstnaných mužích celkem je o 1,4 p. b. vyšší než podíl zemědělských mužů na celkové zaměstnanosti mužů v národním hospodářství).

Ekonomická transformace a restrukturalizace odvětví spolu se specifickou vlastnicko- podnikatelskou a velikostní strukturou zemědělských podniků se promítá do struktury ekonomicky aktivní populace v zemědělství podle postavení v hlavním zaměstnání a majetkoprávního vztahu k výrobním zdrojům. Mezi ekonomicky aktivními lze rozlišit pět sociálně ekonomických skupin¹⁵⁴:

- zaměstnanci (tj. pracovníci placení mzdou v podnicích právnických i fyzických osob, včetně najatého managementu). Jejich strukturální podíl na zemědělské ekonomicky aktivní populaci v roce 2005 činil 70,8 % a meziročně došlo k jeho poklesu o 0,4 p. b.;
- pracující členové zemědělských družstev (sebezaměstnaní podílníci na zemědělské půdě, majetku, kapitálu, činnosti a řízení družstva). Jejich podíl ve struktuře činil 10,4 % a v meziročním srovnání došlo k jeho poklesu o 1,8 p. b.;
- podnikatelé pracující na vlastní účet (sebezaměstnané fyzické osoby s podnikatelským oprávněním, bez zaměstnanců). Jejich podíl ve struktuře činil 13,6 % a meziročně narostl o 2,2 p. b.;
- zaměstnavatelé (sebezaměstnaní podnikatelé v zemědělských podnicích právnických i fyzických osob neplacení mzdou, kteří najímají pracovní sílu). Jejich podíl ve struktuře činil 2,5 % a meziročně poklesl o 1,2 p. b.;
- pomáhající rodinní příslušníci (sebezaměstnané osoby v podnicích podnikatelů pracujících na vlastní účet). Jejich podíl ve struktuře činil 2,6 % a meziročně zaznamenal nárůst o 1,1 p. b.

Pro meziroční strukturální vývoj zaměstnanosti v zemědělství podle postavení v zaměstnání je nejpříznavější pokračující mírný pokles podílu kategorie členů družstev a nárůst podílu kategorie podnikatelů bez zaměstnanců. Strukturální podíl kategorie zaměstnanců, jenž v minulých letech vykazoval trvale rostoucí tendenci, zůstal v letech 2004 i 2005 prakticky beze změn.

Vzhledem k tomu, že většina zemědělských pracovníků v ČR má status pracovní síly odměňované mzdou, lze za relevantní ukazatel sociálního postavení zemědělců považovat úroveň mezd. Mzdy v zemědělství již dlouhodobě zaostávají za průměrnými mzdami v národním hospodářství. Zatímco průměrná měsíční nominální mzda v národním hospodářství celkem v roce 2005 dosáhla 19 030 Kč (příl. tab. 8.2/01) a v průmyslu 18 326 Kč, v zemědělství pak pouze 13 635 Kč. Relativní nárůst proti předchozímu roku činil jak v zemědělství, tak v národním hospodářství 5,5 % (průmysl zaznamenal nárůst o 4,8 %). Absolutní rozdíl mezi průměrnou mzdou v národním hospodářství a v zemědělství vzrostl (vzhledem k rozdílnému základu - v zemědělství výrazně nižšímu) na 5 395 Kč a proti roku 2004 se zvýšil téměř o 300 Kč. Prohloubil se i schodek vůči mzdám v průmyslu, a to na 4 691 Kč (meziročně vzrostl přibližně o 130 Kč). Disparita mezd v zemědělství vůči národnímu hospodářství zůstala na úrovni předchozího roku, tj. 71,7 % (proti průmyslu se zmírnila o 0,5 p. b. na 74,4 %).

Reálná mzda v zemědělství (příl. tab. 8.2/02) zaznamenala meziročně stejný relativní nárůst jako národní hospodářství celkem (v průmyslu byl nárůst poněkud nižší). Úroveň reálných mezd v zemědělství nadále zůstává pod úrovní roku 1989 (92,1 %), naproti tomu národní hospodářství i průmysl tuto úroveň výrazně překračují (140,2 % a 130,8 %).

Sociální situaci zemědělců nadále nepříznivě podmiňuje prvořadě nízká cena práce v odvětví (nízká úroveň mezd, nezmírňující se disparita a narůstající absolutní rozdíl mezd v zemědělství vůči národnímu hospodářství) a přetrvávající problémy na agrárním trhu práce. Tyto problémy jsou způsobeny na jedné straně nízkou nabídkou pracovních příležitostí ve venkovském prostoru obecně a omezenou absorpční schopností agrárního trhu práce, na druhé straně specifickými charakteristikami zemědělské pracovní síly (zejména nižší úroveň vzdělání a nepříznivou věkovou skladbou, ovlivněnou i minimálním zájmem mladých o uplatnění v zemědělství).

8.3 Zemědělství a venkov

Podle tradičního vymezení venkova používaného v ČR, tj. v obcích do 2 tis. obyvatel, žilo v roce 2005 na venkově 26,3 % obyvatelstva, venkov zahrnoval 73,6 % rozlohy státu a 89,8 % obcí. Venkovské obce se vyznačují nižším podílem obyvatelstva v produktivním věku¹⁵⁵ na trvale bydlícím obyvatelstvu (70,0 % proti 71,0 % v ČR). Nejnížší podíl obyvatelstva v produktivním věku (66,7 %) byl zaznamenán v nejmenších obcích (do 100 obyvatel) a zvyšoval se v závislosti na velikostní kategorii venkovských obcí.

¹⁵⁴ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (4. čtvrtletí 2004, 2005), ČSÚ 2005, 2006. Data se vztahují k zemědělství, myslivost a souvisejícím službám.

¹⁵⁵ Obyvatelé ve věkové kategorii 15 - 64 let.

Podle metodiky EU¹⁵⁶ je venkovský prostor členěn do několika hierarchických úrovní, které jsou podrobněji popsány v „Zelené zprávě 2004“. Na lokální úrovni NUTS 5 představují venkovské obce 78,5 % z celkového počtu obcí. Žije v nich 22,5 % obyvatel ČR a tvoří 74,7 % rozlohy státu.

Na regionální úrovni je venkovským územím sedm regionů soudržnosti NUTS 3. Dosažení trvalého hospodářského růstu i růstu kvality života obyvatel těchto regionů je cílem Společného regionálního operačního programu (SROP). Příjemci dotací z programu SROP jsou kraje, obce, mikroregiony (resp. svazky obcí), podnikatelé, neziskové organizace a hospodářské komory. V rámci SROP by mělo být poskytnuto 31,2 % všech prostředků ze strukturálních fondů, které k nám v období 2004 - 2006 mohou plynout. Jedná se o cca 454,3 mil. EUR. Program je orientován na podporu těchto oblastí: Regionální podpora podnikání (45,1 mil. EUR), Regionální rozvoj infrastruktury (196,9 mil. EUR), Rozvoj lidských zdrojů v regionech (92,3 mil. EUR), Rozvoj cestovního ruchu (108,1 mil. EUR) a Technická pomoc (11,8 mil. EUR).

Významnou dlouhodobou a systematickou pomoc rozvoji venkova představují podpory poskytované odvětvovými ministerstvy. Vedle MZe a MMR, které je zároveň od roku 1996 odpovědným koordinátorem regionální politiky, se na ní podílejí MPO, MŽP, MK a PGRLF.

MMR trvale podporuje obnovu hospodářského a kulturního života na venkově a ochranu krajiny a přírody pomocí Programu obnovy venkova (POV). POV byl a je zacílen na dotování akcí a programů obcí, které nelze dotovat z ostatních rezortů nebo mají integrující nebo oborový charakter. V rámci dotačních titulů je možno předkládat projekty pro „Přípravu na LEADER“, jejichž cílem je vytvoření takových podmínek pro venkovské regiony, aby se mohly ucházet o účast v LEADER+. I v roce 2005 mohly obce zajišťovat cíle POV s podporou státu. V roce 2005 byly potřebné prostředky pro realizaci POV zajišťovány z rozpočtu krajů a režim podávání žádostí o dotace stanovily jednotlivé kraje individuálně. V roce 2005 vynaložilo MMR na POV 40,1 mil. Kč pro 81 žadatelů. Opět byl vyhlášen dodatek k „Programu podpory výstavby nájemného bydlení a technické infrastruktury“ - dotační titul „Podpora výstavby nájemných bytů na venkově pro příjmově vymezené osoby“. V roce 2005 představoval objem finančních prostředků poskytnutých obcím do 2000 obyvatel 114,3 mil. Kč.

MZe v roce 2005, podobně jako v roce předchozím, podporovalo rozvoj venkova prostřednictvím programů PGRLF a dalších opatření. Pro obce a města do 5 000 obyvatel byly poskytnuty podpory v rámci programů MZe „Výstavba a technická obnova vodovodů a úpraven vod“ ve výši 335,9 mil. Kč na podaných 117 žádostí, „Výstavba a technická obnova čistíren odpadních vod a kanalizací“ ve výši 269,3 mil. Kč na podaných 52 žádostí, „Státní pomoc při obnově území postiženého povodní v roce 2002 poskytovaná MZe“ ve výši 378,5 mil. Kč na 29 podaných žádostí.

Přestože se situace zlepšuje, technická vybavenost venkova ve srovnání s městy stále zaostává, a to zejména ve vybavení obcí kanalizací. Podíl obcí do 2000 obyvatel vybavených kanalizací se proti roku 2004 zvýšil o 1,8 %, podíl obcí vybavených vodovodem a plynem o 1,6 %.

T8.3/01 – Vybavenost obcí v roce 2005 (%)

Ukazatel	Elektřina	Kanalizace	Vodovod	Plynofikace
Obce do 2 000 obyvatel	100,00	27,90	82,39	56,74
Obce nad 2 000 obyvatel	100,00	92,92	99,53	96,23

Pramen: ČSÚ - Malý lexikon 2005

Zpracoval: T. Hlavsa (VÚZE)

Podobnou funkci jako PGRLF mají i programy MPO a MMR na podporu malého a středního podnikání. Podpory malého a středního podnikání jsou poskytovány formou příspěvků na úhradu úroků (programy VESNICE a REGENERACE). Na tyto programy bylo v roce 2005 vydáno 11,6 mil. Kč.

Do venkovského prostoru je také orientován i program Ministerstva kultury „Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny“, v rámci kterého bylo v roce 2005 vynaloženo 17,1 mil. Kč na obnovu 115 kulturních památek.

V roce 2005 bylo v oblasti ochrany přírody a krajiny pod záštitou SFŽP ČR schváleno závěrečné vyhodnocení ve výši 18,3 mil. Kč u 8 akcí s ekologickým přínosem.

¹⁵⁶ Metodika územního vymezení venkovských oblastí OECD, používaná v EU (EUROSTAT), vychází ze dvou hierarchických úrovní územních jednotek: lokální úroveň (venkovská obec - NUTS 5), kde venkovská obec je obec s hustotou obyvatelstva menší než 100 obyvatel/km², a regionální úroveň (venkovské území - NUTS 3, NUTS 4), kde venkovský region je funkční, administrativní region, který se člení podle podílu obyvatelstva ve venkovských obcích („výrazně venkovský“ region je region, kde více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích, „venkovský“ region je region, kde 15 - 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích a „výrazně městský“ region je region, kde méně než 15 % obyvatel žije ve venkovských obcích).

9 Podpory agrárního sektoru

9.1 Přímé platby

Významnou složkou podpor do českého zemědělství jsou od roku 2004, tj. po vstupu ČR do EU, přímé platby poskytované na hektar obhospodařované zemědělské půdy (viz tab. T9.1/01). Systém přímých plateb vychází z podmínek vymezených Kodaňským summitem EU a navazující přístupové smlouvy v oblasti produkčních limitů a minimální výše přímých podpor ze zdrojů EU. Tyto podpory jsou vypláceny v systému SAPS (Single Area Payment Scheme), tj. zjednodušeným systémem plateb. V roce 2004 byla u většiny komodit tato výše na úrovni 25 % podpor zemí EU 15, v roce 2005 dosáhla úrovně 30 % podpor zemí EU 15. U přímých plateb byla vyjednána možnost jejich navýšení z národních zdrojů (tzv. národní doplňkové platby) pro většinu komodit v roce 2004 na úroveň 55 % a pro rok 2005 na úroveň 60 % podpor stávajících zemí EU. V ČR administruje a kontroluje vyplácení přímých plateb SZIF jako akreditovaná Platební agentura. K přímým platbám patří rovněž komoditní podpory mimo SAPS a národní doplňkové platby schválené EU jako národní podpory (state aid).

T9.1/01 – Přímé platby zemědělským podnikům (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Přímé platby - systém jednotné platby na plochu (SAPS)	Podpory podle: - nařízení Rady (ES) č. 1259/1999, - nařízení Komise (ES) č. 2199/2003, - nařízení vlády ČR č. 243/2004 Sb. k podmínkám jednotné platby na plochu pro rok 2004 - nařízení vlády ČR č. 144/2005 Sb. k podmínkám jednotné platby na plochu na roky 2005 a 2006	Základní sazba na 1 ha zemědělské půdy: 2004: 198,94 mil. EUR / 3,469 mil. ha = 57,34 EUR/ha x 32,4485 Kč/EUR, tj. 1 860 Kč/ha. 2005: 249,296 mil. EUR / 3,469 mil. ha = 71,86 EUR/ha x 0,9939 = 71,42 EUR/ha x 29,553 Kč/EUR, tj. 2 110,7 Kč/ha.	6 302	0	6 379	7 297	0	7 297
Národní doplňkové přímé platby								
Platby na ornou půdu	2004: I.1.A Orná půda (3 821 mil. Kč) a doplatek za půdu v klidu za rok 2003 (26 mil. Kč) 2005: Národní doplňkové platby - Platba na pěstování plodin na orné půdě	2004: 1 479 Kč/ha orné půdy vedené v Evidenci využití zemědělské půdy k 31. 12. 2003. 2005: 2 314,9 Kč/ha orné půdy u některých ³⁾ plodin, která je v evidenci vedena na žadatele o platbu na pěstování plodin na orné půdě po dobu od 1. 5. 2005 do 31. 8. 2005.	3 847	3 847	0	4 712	4 712	0
Podpora chmele	2004: I.1.B Chmelnice 2005: Národní doplňkové platby - Platba na pěstování chmele	2004: 4 320 Kč/ha chmelnice vedené v Evidenci využití zemědělské půdy k 31. 12. 2003. 2005: 6 387,50 Kč/ha chmelnice vedené v evidenci na žadatele jako druh zemědělské kultury chmelnice a byla obhospodařována žadatelem nejméně po dobu od 1. 5. 2005 do 31. 8. 2005 a byl na ní pěstován chmel.	28	28	0	38	38	0
Podpora na pěstování lnu na vlákno	2004: Dotační program I.F. - národní podpory 2005: Národní doplňkové platby - Platba na pěstování lnu na vlákno	2004: Národní podpora - podpora pěstování lnu pro vlákno. Výše podpory: do 4 000 Kč/ha oseté plochy. 2005: 5 029,30 Kč/ha na zemědělskou půdu, která je v evidenci žadatele a je obhospodařována žadatelem nejméně po dobu od 1. 5. 2005 do 31. 8. 2005 a je na ní pěstován len na vlákno.	21	21	0	22	22	0
Podpora chovaných ovcí a koz	2004: I.1.C. Bahnice a kozy	2004: 700 Kč na 1 bahnici, kozu ve stavu k 31. 12. 2003.	45	45	0	0	0	0
Podpora chovu krav bez tržní produkce mléka	2004: I.1.D Krávy bez tržní produkce mléka	2004: 4 225 Kč na krávu chovanou v systému krav bez tržní produkce mléka ve stavu k 31. 12. 2003.	367	367	0	0	0	0

T9.1/01 – dokončení								
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Národní doplňkové přímé platby								
Podpora chovu skotu	2004: I.I.E Skot	2004: 850 Kč/VDJ vypočtená ze stavu skotu k 31. 12. 2003.	911	911	0	0	0	0
Podpora chovu přežvýkavců	2005: Národní doplňkové platby - Platba na chov přežvýkavců	2005: 2006,60 Kč /VDJ na základě dokladu o stavu přežvýkavců žadatele ke dni 31. 7. 2005, včetně identifikačních čísel přežvýkavců a data narození podle plemenářského zákona.	0	0	0	2 063	2 063	0
Podpora osiva píce a lnu	2004: I.I.F Osivo píce a lnu	2004: Na vyrobené certifikované osivo vybraných osiv píce a lnu: skupiny II (I.I.F.2) 7 000 Kč/t; skupiny III (I.I.F.3) 10 000 Kč/t; skupiny IV (I.I.F.4) 15 000 Kč/t.	32	32	0	0	0	0
Platby pěstitelům brambor	2004 a 2005: podle NV č. 115/2004 Sb.	2004: Doplňková národní platba pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu pro hospodářský rok 2004/2005 2005: Doplňková národní platba pěstitelům brambor určených k výrobě bramborového škrobu pro hospodářský rok 2005/2006.	94	94	0	71	71	0
Celkem národní doplňkové přímé platby			5 345	5 345	0	6 906	6 906	0
Ostatní přímé platby (z dotací MZe a SZIF)								
Podpora včelařství	2004 a 2005: Dotační program I.D. - národní podpory	2004, 2005: Požadavek chovatele včel, platba 150 Kč na 1 zazimované včelstvo. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů.	80	80	0	80	80	0
Komplexní sklizeň máku	2004 a 2005: Dotační program I.S. - národní podpory	2004, 2005: Podpora komplexní sklizeň máku setého pro zajištění bezpečnosti území z hlediska omamných a psychotropních látek 500 Kč/ha.	5	5	0	5	5	0
Pěstování bylin pro energetické využití	2005: Dotační program I.U. - národní podpory	2005: Podpora založení a údržby porostů bylin pro energetické využití.	0	0	0	2	2	0
Kompenzační platby - mléko	2004: SZIF	Podpora při stanovení produkčních kvót.	755	755	0	0	0	0
Celkem ostatní přímé platby			840	840	0	87	87	0
Celkem přímé platby			12 487	6 185	6 379	14 290	6 993	7 297

1) Vyplaceno do 30. 6. 2005.

2) SAPS - předpoklad vyplacení do 30. 6. 2006; platby pěstitelům brambor - vyplaceno k 31. 12. 2005, Národní doplňkové platby - požadováno k 31. 12. 2005.

3) Seznam plodin pěstovaných na orné půdě pro platbu na pěstování plodin na orné půdě:

pšenice tvrdá, pšenice ostatní a sourež, žito, ječmen, oves, kukuřice na zrno, siláž a na zeleno, čirok, pohanka, proso, lesknice a ostatní obiloviny, cukrová kukuřice, sója, řepka, řepice, slunečnice, hrách, boby, sladká lupina, konopí na vlákno, len olejný.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a dalších institucí

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

9.1.1 Jednotná platba na plochu - SAPS

Česká republika uplatňovala v roce 2004 a 2005 zjednodušený systém přímých plateb, tzv. „režim jednotné platby na plochu“ (SAPS). Celkový objem podpor pro rok 2004 v rámci SAPS ze zdrojů EU byl pro ČR určen ve výši 198,94 mil. EUR, což při stanoveném kurzu 32,4485 Kč/EUR podle nařízení Komise (ES) č. 1407/2004 představovalo částku 6 455,3 mil. Kč. Výměra nárokovatelné zemědělské půdy byla stanovena ve výši 3 469 tis. ha. Období pro proplácení žádosti o přímé platby podané v roce 2004 (nařízení Komise (ES) č. 2199/2003) bylo od 16. října 2004 do 30. dubna 2005. Do 31. prosince 2004 bylo vyplaceno 5 386 žadatelům celkem 2 854,9 mil. Kč, tj. 44 % celkového nároku a zůstalo nevyřízeno 5 508 žádostí s platbou na 1 925 tis. ha. Tyto žádosti byly vypořádány a dofinancovány v prvních měsících roku 2005 a žadatelům bylo vyplaceno 3 523,5 mil. Kč. Z nárokovatelné částky roku 2004, stanovené pro ČR, bylo do 31. 12. 2005 celkem čerpáno 98,3 % plateb.

V roce 2005 byl ČR určen celkový objem podpor v rámci SAPS ze zdrojů EU podle přílohy VI nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 ve výši 249,296 mil. EUR. Výměra nárokovatelné zemědělské půdy pro rok 2005 byla stanovena SZIF ve výši 3 490,3 tis. ha. V nařízení Komise (ES) č. 1044/2005 byl určen směnný kurz 29,553 Kč/EUR, tzn. celková částka podpory po přepočtu na koruny pro rok 2005 dosáhla 7 367,4 mil. Kč. Referenční částka na 1 ha po uplatnění redukčního koeficientu 0,9939 činí 71,42 EUR, což v přepočtu odpovídá částce 2 110,70 Kč/ha.

V roce 2005 bylo SZIF předloženo 20 251 žádostí na výplatu jednotné platby na plochu na celkovou rozlohu 3 490 tis. ha. Prostřednictvím SZIF byla realizována výplata u 14 099 žádostí na rozlohu 3 017 tis. ha v celkové částce 215,45 mil. EUR, tj. po přepočtu 6 367,4 mil. Kč. Zbývajících 6 152 žádostí bude proplaceno počátkem roku 2006. Odhadovaná částka výplaty k 31. 12. 2005 je 7 297 mil. Kč (tab. T9.1/01).

9.1.2 Národní doplňkové platby

V souladu s Přístupovou smlouvou EU má ČR možnost dorovnávat přímé platby formou národních doplňkových plateb z vlastních zdrojů. V roce 2004 byly tyto podpory vyplaceny ještě před vstupem do EU podle národních pravidel. Národní doplňkové přímé platby ze zdrojů ČR pro rok 2005 jsou vypláceny v období od 1. 12. 2005 do 30. 6. 2006 podle nařízení vlády č. 145/2005 Sb. S ohledem na potřebu cílené podpory byly pro národní doplňkové platby vybírány komodity, které jsou systémem SAPS nejvíce znevýhodněny. Pro tyto komodity byly v roce 2005 národní doplňkové platby vypočteny v minimální možné výši dané Přístupovou smlouvou EU. Na rok 2005 stanovilo MZe sazby národních doplňkových plateb pro následující komodity: chmel, len na vlákno, vybrané plodiny na orné půdě a přežvýkavci. Na tyto platby bylo SZIF přijato v roce 2005 celkem 24 749 žádostí. Na doplňkovou platbu pěstování plodin na orné půdě bylo podáno 13 731 žádostí na výměru 2 035,6 ha, na pěstování lnu na vlákno podáno 119 žádostí na výměru 4,3 tis. ha, na pěstování chmele 144 žádostí na výměru 5,9 tis. ha a na chov přežvýkavců (skotu, ovcí a koz) 10 755 žádostí na 1 027,9 VDJ. Do konce roku 2005 bylo kladně posouzeno celkem 1 203 žádostí, na které byla vyplacena částka 2 755,5 mil. Kč.

Kromě těchto plateb byla stanovena národní doplňková platba pro pěstitele brambor určených k výrobě bramborového škrobu, která byla vyplácena v souladu s nařízením vlády č. 115/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Sazba plateb pro ČR byla vypočtena na základě rozhodnutí Komise (ES) ze dne 29. 6. 2004 pro hospodářský rok 2004/05 a ze dne 27. 5. 2005 pro hospodářský rok 2005/06. Z rozpočtu ČR bylo vyplaceno 70,9 mil. Kč na 104,6 tis. t brambor.

9.1.3 Ostatní přímé platby

Ostatní přímé platby na vybrané zemědělské komodity, mimo plateb SAPS a národních doplňkových plateb, se v roce 2005 týkaly podpory včelařství a podpor pěstitelům máku a bylin na energetické využití.

9.2 Podpory v rámci strukturální politiky EU

9.2.1 Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“

Operační program Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství umožňuje čerpání prostředků z fondů EU pro období 2004 - 2006 celkem ve výši 250 mil. EUR. OP je zaměřen především na podporu investičních akcí v agrárním sektoru. Skládá se ze tří priorit, které jsou dále rozpracovány na jednotlivá opatření a podopatření. Celkový přehled podpor v rámci OP v letech 2004 a 2005 ukazuje tab. T9.2/01.

Opatření 1.1 Investice do zemědělského majetku / zemědělských podniků

Podpory v rámci opatření 1.1 (v roce 2005 ve výši 2 208 mil. Kč) byly využity na stavební a technologické investice pro pohodu zvířat, na zlepšení míst pro skladování kejdy a chlévské mrvy, pro skladování ovoce a zeleniny a na pořízení strojů pro zemědělskou výrobu. Další podpora směřovala k prohlubování diverzifikace zemědělských činností. V rámci OP směřuje do opatření zhruba polovina celkových zdrojů programu. Plánovaná alokace na rok 2005 byla plně pokryta schválenými projekty. Zájem ze strany žadatelů převýšil finanční plán, finálně však byly podpořeny všechny projekty na podopatření 1.1.1. z roku 2005, které splnily podmínky přijatelnosti a prošly administrativní kontrolou.

Opatření 1.2 Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing

Podpora v rámci opatření 1.2 (v roce 2005 ve výši 234,5 mil. Kč) je zaměřena na strojní a technologické investice pro zpracování vybraných produktů a potravin, na zařízení přímo související s finální úpravou, balením a značením výrobků, skladováním, chlazením a mrazením a na měřicí a kontrolní přístroje ke sledování jakosti výrobků a zlepšení marketingu. Finanční prostředky tohoto opatření byly v roce 2005 čerpány v plné plánované výši, převis žádostí nad alokací veřejných finančních prostředků činil pouze 7 %.

Opatření 1.3 Lesní hospodářství

Podpora (v roce 2005 ve výši 132,4 mil. Kč) směřuje na pořízení strojů a zařízení pro údržbu lesa, na obnovu lesního potenciálu poškozeného přírodními kalami a požárem a zavedení příslušných ochranných opatření, na zlepšení a udržování ekologické stability chráněných lesů. Dále se podporuje zakládání sdružení vlastníků lesů malých výměr a zalesňování zemědělsky nevyužívaných půd. V roce 2005 byl zájem zejména o podporu obnovy lesního potenciálu poškozeného přírodními kalami a požárem i o podporu na zavedení příslušných ochranných opatření a na pořízení strojů.

Opatření 2.1. Posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí

V rámci tohoto opatření je poskytována podpora (v roce 2005 ve výši 947,4 mil. Kč) na uspořádání vlastnických práv k pozemkům, prostorovou a funkční úpravu pozemků a jejich zpřístupnění, na obnovu a rekonstrukci rybníků a zemědělských vodních nádrží, na pořízení a obnovu staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a na diverzifikaci zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství (např. podpora agroturistiky, využívání alternativních zdrojů energie). V roce 2005 byl zaznamenán značný počet žadatelů. Menší zájem projeví žadatelé o obnovu poldrů, malých vodních nádrží, protipovodňových hrází a čerpacích závlahových a odvodňovacích zařízení poškozených povodněmi apod. Naopak o podopatření typu LEADER+ byl ze strany žadatelů velký zájem. K výběru Místních akčních skupin a jejich strategií došlo na konci roku 2004. Bylo předloženo 30 žádostí, vybráno bylo 10 nejlepších, které realizují své strategie prostřednictvím konkrétních projektů.

Opatření 2.2. Odborné vzdělávání

Toto opatření započalo svou realizaci až v roce 2005 a v tomto roce nebyla vyplacena žádná podpora.

Opatření 2.3. Rybářství

Podpora v rámci tohoto opatření (v roce 2005 ve výši 37,4 mil. Kč) je zaměřena na výstavbu nových nebo rekonstrukci stávajících zpracovatelských zařízení a na modernizaci nebo pořízení nového technologického vybavení na zpracování ryb. Dále je podporováno zvýšení produkce ryb, zakládání producentů organizací a hledání nových odbytišť. Zájem o toto opatření byl poměrně nízký, došlo proto po dohodě s EK k rozšíření aktivit, na které je možné podávat projekty.

Opatření 3.1 Technická pomoc

Opatření je zaměřeno na financování řízení, implementace, monitorování a kontroly podpor OP. V roce 2005 bylo schváleno 23 projektů, na které bylo vynaloženo 4,5 mil. Kč.

9.2.2 Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

HRDP je orientován především na ekonomickou stabilizaci zemědělství v horších přírodních podmínkách a na uplatňování principů udržitelného rozvoje v zemědělském sektoru prostřednictvím agroenvironmentálních opatření (AEO). V jejich rámci byla v roce 2005 nově zavedena podpora integrovaných systémů pěstování ovoce nebo révy vinné. V roce 2005 byla také zahájena opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti a Zakládání skupin výrobců. V roce 2005 byly především vypláceny nároky na podpory HRDP 2004. Z nároků v roce 2005 bylo vyplaceno pouze 2 459 mil. Kč na podporu LFA. Ostatní podpory nárokováné na rok 2005 budou vyplaceny v 1. pololetí 2006. Celkový přehled podpor HRDP v roce 2004 a 2005 je uveden v tab. T9.2/01.

T9.2/01 – Podpory v rámci strukturální politiky EU (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Horizontální program rozvoje venkova (HRDP)								
Program pomoci méně příznivým oblastem	2004: Podpory v rámci HRDP - nařízení Komise č. 445/2002, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1257/99. 2005: NV č. 241/2004 Sb.	2004: Vyrovnávací příspěvek - méně příznivé oblasti (LFA) - pouze na travní porosty: - horské oblasti - oblast A - 4 680 Kč/ha; - horské oblasti - oblast B - 4 014 Kč/ha - 1 554 tis. Kč; - ostatní oblasti - oblast A - 3 490 Kč/ha; - ostatní oblasti - oblast B - 2 820 Kč/ha - 863 tis. Kč; - specifické oblasti - 3 420 Kč/ha - 460 tis. Kč. 2005: vymezení dtto 2004 + oblasti s ekologickým omezením - 2 800 Kč/ha ²⁾	2 610	522	2 088	2 459	492	1 967
Předčasný odchod do důchodu	2005: HRDP	2005: Umožňuje starším zemědělcům po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost. Žadatel bude pobírat dávku vypočtenou na základě paušální sazby 75 000 Kč a částky vypočtené na základě počtu převedených hektarů (max. 30 ha) zemědělské půdy násobených sazbou 4 500 Kč.	0	0	0	0	0	0

T9.2/01 – pokračování

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Horizontální program rozvoje venkova (HRDP)								
Skupiny výrobců	2005: HRDP	2005: Podpora má formu přímé nenávratné dotace na založení skupin výrobců a zajištění jejich fungování v průběhu 5 let. Výše podpory se vypočítává na základě hodnoty roční produkce pocházející od členů seskupení. Podpora je nejvýše (tis. EUR): 100 v 1. roce, 100 v 2. roce, 80 v 3. roce, 60 ve 4. roce, 50 v 5. roce.	0	0	0	0	0	0
Technická pomoc	2005: HRDP	2005: Podpora pokrytí nákladů spojených s řízením, realizací, monitorováním, kontrolou, analýzou a poskytováním informací na úrovni celého programu.	0	0	0	0	0	0
Lesní hospodářství	2005: HRDP	2005: a) Dotace na zalesnění zemědělské půdy (tis. Kč/ha): listnaté dřeviny 92, jehličnaté dřeviny 74 + roční dotace na následnou péči o takto vzniklý lesní porost 12 + roční dotace ve formě náhrady za zalesněnou ornou půdu 8,6 a za zalesněné travní porosty 4,21. b) Dotace na založení porostu bude poskytnuta pouze v roce jeho výsadby, ve výši (tis. Kč/ha) 60 za výsadbu produkčního porostu rychle rostoucích dřevin, 75 za výsadbu reprodukčního porostu rychle rostoucích dřevin.	0	0	0	76	15	61
Ekologické zemědělství	2004, 2005 Podpory v rámci HRDP	2004, 2005: Kompenzace u podniků, které hospodaří podle pravidel ekologického zemědělství daných zákonem č. 242/2000 Sb. Výše podpory (tis. Kč/ha): na ornou půdu 3,52; travní porosty 1,1; trvalé kultury 12,235; zelenina a speciální byliny na orné půdě 11,05.	135	27	108	291	58	233
Ošetřování travních porostů	2004, 2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2004, 2005: • 1 920 Kč/ha louky, na které žadatel uplatňuje standardní podmínky údržby; • 2 800 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva; • 5 130 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva a navíc provede první seč až po 15. 7.; • 3 130 Kč/ha louky, na které žadatel nebude aplikovat žádná hnojiva a navíc vynechá při první seči pásy o šíři 6 až 12 m; • 2 890 Kč/ha pastviny, na které žadatel uplatňuje standardní podmínky údržby - intenzita 0,5 až 1,25 VDJ/ha pastvin; • 4 330 Kč/ha pastviny, na které žadatel uplatňuje zákaz použití hnojiv a navíc sníženou intenzitu chovu pasených zvířat - 0,4 až 1,05 VDJ/ha pastvin.	848	170	679	1 832	366	1 466
Zatravnění	2004, 2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2004: Zatravnění o. p. doložené změnou kultury v katastru nemovitostí. Ohodnocení je zvýšeno v případě geometrického zaměření pozemku. 2005: 7 265 Kč/ha travního porostu založeného úředně uznaným osivem; 9 210 Kč/ha travního porostu založeného pomocí regionální travní směsi na území CHKO Bílé Karpaty.	18	4	15	106	21	85
Travnaté pásy	2005: HRDP - agro-environmentální opatření	Podpora zakládání protierozních travnatých pásů (9 440 Kč/ha).	0	0	0	1	0	0

T9.2/01 – pokračování								
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Horizontální program rozvoje venkova (HRDP)								
Mezplodiny	2004, 2005: Podpory v rámci HRDP	2004, 2005: Sazba dotace 4 580 Kč/ha orné půdy oseté „povolenou“ mezplodinou.	404	81	323	925	185	740
Podmáčené louky	2004, 2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2004, 2005: Udržování podmáčených luk, mokřadů. Dotace na trvale podmáčené a rašelinné louky činí 12 100 Kč/ha.	1	0	1	2	0	1
Ptačí lokality	2004, 2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2004, 2005: Udržování ptačích lokalit na TP: chřástal polní, bahňáci. Sazba dotace: 5 180 Kč/ha travního porostu vymezeného jako hnízdní lokalita chřástala polního, 5 550 Kč/ha travního porostu vymezeného jako hnízdní lokalita bahňáků.	15	3	12	33	7	26
Biopásy a ochranné zóny	2004, 2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2004, 2005: a) Vytváření biopásů (směsi 4 plodin pro volně žijící zvěř). Sazba 10 630 Kč/ha biopásu. b) Dotace na protierozní travnaté pásy. Sazba 9 440 Kč/ha vytvořeného travnatého pásu.	1	0	1	6	1	5
Integrované systémy pěstování ovoce	2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2005: Kompenzace u podniků, které hospodaří podle pravidel integrovaného zemědělství. Výše podpory: 3 940 Kč/ha.	0	0	0	31	8	23
Integrované systémy pěstování révy vinné	2005: HRDP - agro-environmentální opatření	2005: Kompenzace u podniků, které hospodaří podle pravidel integrovaného zemědělství. Výše podpory: 4 655 Kč/ha.	0	0	0	32	8	24
Celkem HRDP			4 033	807	3 226	5 793	1 162	4 631
OP Zemědělství								
OP Zemědělství - zemědělství	2005: Opatření 1.1	Podpora 50% ceny investic v živočišné výrobě v oblasti welfare a skladování odpadů, v rostlinné výrobě skladování ovoce a zeleniny a pořízení strojů a diverzifikace zemědělských činností.	0	0	0	2 208	801	1 407
OP Zemědělství - potravinářský průmysl	2005: Opatření 1.2	Podpora 50% ceny investic do modernizování a rekonstrukce výrobních zařízení, na zavádění nových technologií, zlepšení a racionalizaci postupů zpracovávání zemědělských produktů.	0	0	0	234	70	164
OP Zemědělství - lesnictví	2005: Opatření 1.3	Podpora 50% ceny investic na zavádění nových technologických postupů pro zpracování lesních produktů, obnovu lesního potenciálu poškozeného přírodními kalami a požárem a zavedení příslušných ochranných opatření, zlepšení a udržování ekologické stability chráněných lesů, zakládání sdružení vlastníků lesů malých výměr, zalesňování zemědělsky nevyužívané půdy.	0	0	0	132	35	98
OP Zemědělství - rozvoj venkova	2005: Opatření 2.1	Podpora realizace KPÚ, obnovy a rekonstrukce rybníků a podopatření LEADER+.	0	0	0	947	208	739
OP Zemědělství - rybářství	2005: Opatření 2.3	Podpora výstavby a rekonstrukcí zpracovatelských zařízení, zakládání odbytových organizací a zvyšování produkce ryb.	0	0	0	37	11	26
OP Zemědělství - technická pomoc	2005: Opatření 3.1	Financování implementace a monitoringu OP	0	0	0	5	1	3

T9.2/01 – dokončení								
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
Celkem OP Zemědělství			0	0	0	3 564	1 126	2 438
OP MPO	2005:	2005: Podpora z prostředků Operačního programu Průmysl a podnikání - program 2.1 Rozvoj, program 2.3 Úspory energie.	0	0	0	28	6	22

1) Vyplaceno k 30. 6. 2005.

2) Údaje uvedené v tabulce jsou aktualizovány (očistěny např. o chybně podané žádosti, žádosti stažené žadatelem atd.) k 31. 3. 2005.

U všech podpor z programu HRDP, s výjimkou plateb LFA, jsou uvedeny objemy podpor podle žádostí podaných v roce 2005, které budou dopláceny v průběhu roku 2006.

U plateb LFA jsou uvedeny skutečně vyplacené podpory k 31. 12. 2005. Celkový požadavek těchto plateb, který by měl být vyplacen do 30. 6. 2006, je 2 820 mil. Kč.

U plateb OP Zemědělství jsou uvedeny finanční částky na vydaná Rozhodnutí.

Pramen: SZIF

Zpracoval: T. Zidek (VÚZE)

Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními omezeními

V rámci HRDP plyne druhý největší objem finančních prostředků na podporu hospodaření v LFA. Nárok na dotace v roce 2005 činil 2 819 mil. Kč. Podpory jsou vypláceny pouze na travní porosty a mají proto také povahu opatření, které podporuje chov skotu a dalších zvířat, využívajících travní porosty. Průměrná výše dotace na opatření LFA je 3 971 Kč/ha TTP.

Agroenvironmentální opatření

Celkový objem podpor v podaných žádostech v rámci AEO dosáhl v roce 2005 částky 3 257,2 mil. Kč, z toho nejvíce na ošetřování travních porostů (1 832 mil. Kč) a na pěstování meziplovin (925 mil. Kč). Požadavky na integrované systémy pěstování ovoce nebo révy vinné ve výši 63 mil. Kč se týkají plochy 17 369 ha.

AEO byla v roce 2005 realizována na celkové ploše 1 146 tis. ha, především na ošetřování travních porostů. Celkový nárok na dotace na ošetřování travních porostů byl na plochu 693 tis. ha, což představuje 71,3 % veškerých TTP v ČR. Ekologické zemědělství bylo podpořeno na ploše 215 tis. ha; proti roku 2004 došlo k poklesu o 17 tis. ha. EZ je zaváděno zejména v regionech s vysokým podílem travních porostů na zemědělské půdě. Zájem o podporu pěstování meziplovin s protierozními účinky je trvale vysoký. Meziploidy byly v roce 2005 zasety na více než 201 tis. ha o. p.

Předčasné ukončení zemědělské činnosti

Na opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti zažádalo v roce 2005 celkem 319 žadatelů.

Zakládání skupin výrobců

V roce 2005 (do ledna 2006) bylo podáno 58 žádostí o zařazení do opatření Zakládání skupin výrobců, přičemž vlastní žádosti o podporu byly předkládány v lednu 2006, požádalo pouze 44 skupin výrobců, největší zájem byl o odvětví produkce týkající se masa.

Lesnictví

Opatření Lesnictví bylo realizováno na celkové ploše 682 ha, z toho činilo zalesnění zemědělské půdy 674 ha. Založení porostů rychle rostoucích dřevin bylo realizováno na ploše 6 ha.

9.3 Národní podpory a opatření

Přehled vyplacených národních podpor v období 2004 - 2005 je uveden v tab. T9.3/01. Po vstupu do EU vstoupil v platnost nový systém a nová struktura národních podpor zemědělství a venkova. Národní podpory podléhají schválení Evropskou komisí.

V souboru národních podpor a opatření tvořily v letech 2004 i 2005 největší položku doplňkové přímé platby, které jsou uvedeny v kap. 9.1 spolu s národními podporami vybraných komodit.

Druhou velkou skupinu podpor představovaly dotační programy poskytované na základě „Zásad“ podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Další podstatnou část podpor představovaly podpory - dotace z úvěrů, poskytovaných prostřednictvím PGRLF především v rámci jednotlivých programů INVESTIC. Kromě toho poskytl PGRLF dotace úroků z překlenovacích úvěrů pro subjekty hospodařící v LFA (příjem žádostí byl ukončen k 20. 4. 2004).

T9.3/01 – Národní podpory a opatření v letech 2004 a 2005 (mil. Kč) (bez národních podpor v T9.1/01)				
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2004	2005¹⁾
Dotace MZe			1 316	1 277
Zlepšování kvality produkce	2004, 2005: Dotační program I.I.	Podpora vybudování kapkové závlahy v ovocných sadech, chmelnicích a vinicích.	25	25
Dotace na obnovu vinic, chmelnic a sadů	2004, 2005: Dotační program I.R.	Restrukturalizace vinic, obnova chmelnic, ovocných sadů a jejich prostorových izolátů.	110	59
Integrované systémy pěstování ovoce	2004: Dotační program I.T. - národní podpory 2005: součást HRDP	Podpora hospodaření v souladu s požadavky ochrany životního prostředí.	26	0
Udržování a zlepšování genetického potenciálu	2004, 2005: Dotační programy 2.A, 5 a 6 národní podpory	Dotace na investice a provoz při udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat a rostlin, včetně „Národního programu ochrany biodiverzity“, podpora NH Kladruhy n/L., ZH Písek a Tlumačov.	313	329
Ozdravování polních a speciálních plodin	2004, 2005: Dotační program 3	Podpora zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření karanténních virových a bakteriálních chorob.	438	437
Nákazový fond	2004, 2005: Dotační program 8	Úhrada odstraňování kadáverů.	254	262
Podpora poradenství a vzdělávání	2004, 2005: Dotační programy 9	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného Mze za spoluúčasti Agrární komory a ostatních profesních organizací zemědělců. Podpora školních závodů.	69	83
Integrace nevládních organizací	2004, 2005: Dotační program 10.D	Podpora evropské integrace nevládních organizací.	12	14
Mimoprodukční funkce rybníků	2004, 2005: Dotační program 15	Částečná kompenzace újmy rybářským subjektům za mimoprodukční funkce rybníků.	69	68
Dotace PGRLF			906	840
Subvence úroků PGRLF - zemědělství	Úvěry na investice a na provoz (vč. programu LESY, bez programů EXPORT a HYGIENA)	Zemědělské podniky s více než 50 % příjmů ze zemědělství, podnikatelský záměr (projekt) akceptovaný bankou a odsouhlasený PGRLF, zapojení alespoň do jednoho z programů PGRLF.	837	764
Subvence úroků PGRLF - potravinářský průmysl	Podprogramy ZPRACOVATEL PGRLF a HYGIENA PGRLF	Zpracovatelské organizace.	24	30
Subvence úroků u úvěrů na platby LFA z PGRLF	2004, 2005: Úvěry před vyplacením podpor na LFA	Překlenovací úvěry před obdržením plateb LFA.	20	21
Subvence úroků PGRLF u návratných půjček	Podpory PGRLF	Zemědělské podniky - příjemci půjček podle: - usnesení vlády č. 470/1997, č. 317/1998.	25	25
Ostatní národní podpory MZe a jiných rezortů			5 087	4 325
Povodně 2002	2004: Podpůrné programy 999 MZe na zmírnění škod způsobených povodněmi 2002	Částečná náhrada škod za zničené či poškozené plochy polních kultur postižených povodněmi roku 2002.	1	0

T9.3/01 – pokračování				
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2004	2005 ¹⁾
Ostatní národní podpory MZe a jiných rezortů			5 087	4 325
Podpory cenového zvýhodnění záruk, zvýhodněných úvěrů a příspěvků na úhradu úroků z bankovních úvěrů	Programy ČMZRB pro malé a střední podnikání - potravinářský průmysl	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou, odsouhlasený ČMZRB, realizace záměru v ČR.	200	188
Daňové zvýhodnění pro bionaftu - spotřební daň	Snížená sazba od 1. 7. 2001 do 30. 4. 2004	Produkce a prodej bionafty z tuzemského MEŘO.	527	36
Řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty	Vratka spotřební daně (státní rozpočet)	Vratka spotřební daně podle normativů spotřeby nafty.	1 402	1 499
Zalesňování a rychle rostoucí dřeviny	Platby podle NV č. 500/2001 Sb.	Zalesňování: žádost vlastníka půdy, zalesňovací projekt odsouhlasený úřadem pro ochranu půdy, dotace na 1 sazenici. Údržba porostů rychle rostoucích dřevin.	19	15
Odbahňování rybníků	Zásady MZe čj. 3553/2001-6000 a rozpočtová opatření (včetně odstranění škod po povodních).	Daňový doklad o vytěžení sedimentu.	0	16
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary	Odhad		120	119
Daňové úlevy - zemědělství	Úlevy na dani z příjmů	Specifické úlevy při nákupu nových strojů.	300	300
Výdaje na výzkum	Výdaje MZe + NAZV + GA ČR a programy dalších rezortů + mezinárodní granty	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky.	671	727
Servisní činnosti pro MZe	Rozpočet MZe	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí.	304	260
Výdaje na monitoring cizorodých látek	Výdaje ČZPI, SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ZVHS	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců) a výdaje spojené s BSE.	344	58
Výdaje na majetkovou újmu	2004, 2005: Rozpočet MZe	2004: Náhrady za porosty, které byly zlikvidovány na základě zákona č. 147/1996 Sb. § 16 odst. 2, o rostlinolékařské péči.	22	8
Kontrola ekologického zemědělství	Výdaje MZe	Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství.	4	4
Výdaje na propagaci	2004: Výdaje MZe 2005: Výdaje MZe a SZIF (Marketingový fond)	Výdaje MZe/SZIF na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	192
Výdaje na údržbu melioračních zařízení a zemědělské vodní toky	PF ČR a ZVHS; 2004 včetně výdajů MZe	2004: PF údržba mel. zařízení (55 mil. Kč), MZe zem. vodní toky (103 mil. Kč).	158	100
Podpora zemědělského pojištění	Program PGRLF	Zemědělské podniky.	184	173
Programy MŽP	Programy MŽP, SFŽP	Programy „Revitalizace říčních systémů“ a „Péče o krajinu“ (včetně výdajů pro ZVHS) ad.	54	70

T9.3/01 – dokončení				
Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	2004	2005 ¹⁾
Ostatní národní podpory MZe a jiných rezortů			5 087	4 325
Pozemkové úpravy	Výdaje pozemkového úřadu (nad rámec podpor v rámci OP zemědělství)	Výdaje na komplexní a jednoduché pozemkové úpravy.	767	560
Celkem²⁾			7 309	6 442

1) Předpoklad.

2) Dále byla poskytnuta ze zdrojů MZe návratná finanční výpomoc Vinařskému fondu ve výši 75 mil. Kč (2004) a 20 mil. Kč (2005).

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a další instituce

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

T9.3/02 – Podpory PGRLF, a. s., podle typu podniků a programů do 31. 12. 2005¹⁾

Ukazatel	Počet žádostí		Výše podporovaných úvěrů		Garance úvěrů - závazek I. I. 1994 - 31. 12. 2005		Dotace úroků I. I. 1994 - 31. 12. 2005	
	podaných	schválených	I. I. 1994 - 31. 12. 2005 (mil. Kč)	v roce 2005 (mil. Kč)	mil. Kč	%	závazek (mil. Kč)	vyplaceno (mil. Kč)
Podle typu organizace								
SHR	8 815	8 055	15 219	975	5 888	38,69	3 775	3 316
s. r. o.	4 978	4 529	17 895	847	7 045	39,37	3 473	3 245
a. s.	6 184	5 899	40 086	2 028	9 608	23,97	6 639	6 022
ZD	6 667	6 349	27 027	1 264	7 739	28,63	5 007	4 590
ostatní	183	154	802	-16	195	24,27	119	109
Podle typu programu:								
Provoz	8 598	8 212	28 636	0	7 160	25,01	2 519	2 491
Vyrovnání úrokového zatížení	492	476	1 994	1 730	647	32,47	38	13
LFA	419	412	810	-3	662	81,71	53	41
Investice	16 232	14 931	54 828	3 371	18 974	34,61	14 406	12 776
Export	122	90	7 115	0	0	0,00	405	405
Lesy	71	61	294	0	52	17,82	45	47
Služby	536	475	3 782	0	2 781	73,53	1 275	1 235
Restituent	14	13	18	0	0	0,00	3	3
Nabyvatel	30	22	34	0	34	99,48	0	0
TOZ	212	196	544	0	163	29,94	0	0
Krmné obilí	101	98	2 975	0	0	0,00	270	270
Krajina ²⁾	4 220	3 963	.	.	.	x	.	.
Mláď ²⁾	2 810	2 602	.	.	.	x	.	.
Agroregion ²⁾	1 841	1 702	.	.	.	x	.	.
Povodně ²⁾	450	439	.	.	.	x	.	.
KPV ²⁾	1	1	.	.	.	x	.	.
Skot ²⁾	634	590	.	.	.	x	.	.
Celkem	26 827	24 986	101 030	5 098	30 474	30,16	19 014	17 282
Nesplacené úvěry k 31. 12. 2005		7 206	26 734		5 662	21,18	4 956	3 326

1) Údaje za rok 2005 jsou získány odpočtem stavu k 31. 12. 2005 (soubor rok 2005) a k 31. 12. 2004 (soubor rok 2004).

2) Tyto programy nejsou zahrnuty do součtu ČR celkem.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a dalších institucí

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

V souboru národních podpor a opatření tvořily v letech 2004 i 2005 největší položku doplňkové přímé platby, které jsou uvedeny v kap. 9. I spolu s národními podporami vybraných komodit.

Druhou velkou skupinu podpor představovaly dotační programy poskytované na základě „Zásad“ podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Další podstatnou část podpor představovaly podpory - dotace z úvěrů, poskytovaných prostřednictvím PGRLF především v rámci jednotlivých programů INVESTIC. Kromě toho poskytl PGRLF dotace úroků z překlenovacích úvěrů pro subjekty hospodařící v LFA (příjem žádostí byl ukončen k 20. 4. 2004).

Významnou část národních podpor a opatření tvořily v roce 2005 také opatření na řešení dopadů zvýšení spotřební daně u nafty, daňová zvýhodnění u bionafty, úvěrové výpomoci prostřednictvím ČMZRB a dále výdaje na tzv. obecné služby, tj. výzkum, servisní činnosti, monitoring cizorodých látek, pozemkové úpravy ad.

9.4 Podpory tržních cen

Opatření v agrárním zahraničním obchodu

Po vstupu ČR do EU se zahraničním obchodem stal pouze obchod mimo společné území rozšířené EU, tedy obchod s třetími zeměmi. Obchod uvnitř EU mezi jednotlivými členskými zeměmi je obchodem vnitřním, který se odehrává na jednotném trhu bez celních a jiných bariér.

V obchodě se třetími zeměmi se ČR řídí Společnou obchodní politikou a Společnou zemědělskou politikou EU, uplatňuje společné celní předpisy, využívá společný celní sazebník a v agrárním obchodu aplikuje obchodní mechanismy společné zemědělské politiky EU pro regulaci dovozu a vývozu. V mnohem větší míře se v rámci této politiky využívá licencí na dovoz a vývoz zemědělských produktů a potravin, platí jiný systém vývozních subvencí, je nutné skládat kauce při získávání preferencí na dovoz a subvencí na vývoz, zpřísnila se pravidla kontroly agrárního obchodu se třetími zeměmi a využívá se řada dalších opatření jako je například kontrola pohody zvířat při transportu. Tato opatření jsou upravována horizontálními legislativními akty stanovujícími obecná základní pravidla pro agrární obchod se třetími zeměmi a řadou komoditních předpisů upřesňující administrativu a kontrolu systémů. Tyto legislativní předpisy platí na ČR přímo, jen některá dílčí opatření doplňují národní předpisy.

Společnou zemědělskou politiku a její režimy a mechanismy provádí od vstupu ČR do EU Státní zemědělský intervenční fond, což platí i pro obchodní mechanismy zahrnující výše uvedené licence, subvence, kauce a kontrolní mechanismy.

ČR přistoupila k dohodám EU s třetími zeměmi, a převzala v oblasti agrárního obchodu dojednané koncese. V současné době se již přímo podílí na úpravách těchto dohod a sjednávání nových.

Opatření v oblasti agrárního dovozu

V roce 2005 bylo vydáno přes 1 000 dovozních licencí. Na základě těchto licencí bylo dovezeno cca 16 tis. t obilovin, z toho téměř 8 tis. t rýže a 7 tis. t pšenice. V menších množstvích se dovezly další obiloviny jako proso, neseťová kukuřice, lesknice kanárská, pohanka. Dovezlo se také více jak 16 tis. t krmiv (přípravků k výživě zvířat), 7 tis. t bílého cukru, 12 tis. t ostatních cukrů (KN 1702), 18 tis. t sýrů, přes 92 tis. hl vína, cca 8 tis. t konzervovaných mandarinek, 7 tis. t banánů a 4 tis. t připravených nebo konzervovaných hub.

Opatření v oblasti agrárního vývozu

Na podporu vývozu zpracovaných výrobků, na něž se nevztahuje příloha I Smlouvy a kriteria pro stanovení výše vývozních náhrad, bylo v roce 2005 vyplaceno 38,6 mil. Kč.

Subvence na vývoz mléka a mléčných výrobků vyplaceny ve výši 698,3 mil. Kč, z toho na vývoz másla 201,9 mil. Kč, máslového tuku 8,0 mil. Kč, sušeného odtučněného mléka 152,6 mil. Kč, sušeného plnotučného mléka 247,1 mil. Kč, kondenzovaného mléka 1,0 mil. Kč, sýra 83,0 mil. Kč a ostatních mléčných výrobků 4,6 mil. Kč. Vývozní subvence činily u hovězího masa 14,3 mil. Kč, vajec 475 tis. Kč, obilovin 1,2 mil. Kč, cukru 29,1 mil. Kč a vepřového masa 148 tis. Kč, tj. celkem 45,3 mil. Kč. Na podporu nezpracovaných výrobků bylo celkem vyplaceno 743,5 mil. Kč. Celkem na podporu vývozu zemědělských a potravinářských produktů v roce 2005 bylo vynaloženo 782,1 mil. Kč.

Vývozních licencí (včetně dílčích licencí) bylo v roce 2005 vydáno přes 1 600. V hmotnostním vyjádření vydané licence představovaly závazky na vývoz cca 1 700 tis. t obilovin (v největší míře pšenice), cca 3 tis. t krmiv, 2 tis. t pšeničného lepku, 68 tis. t sladu, 3 tis. t škrobů, 8 tis. t másla, 21 tis. t sušeného mléka, přes 6 tis. t sýrů, 105 tis. t bílého cukru, 12 tis. t surového cukru, 5 tis. ks živého skotu, 50 tis. ks živé drůbeže, 170 tis. ks násadových vajec a více jak 1 200 tis. ks ostatních vajec.

Preferenční ujednání dohod EU se třetími zeměmi a teritorii v oblasti agrárního obchodu

ČR se po vstupu do EU využívá rozsáhlý systém různých typů dohod s jednotlivými zeměmi nebo regionálními uskupeními za účelem rozvoje spolupráce a zejména za účelem usnadnění vzájemného obchodu.

Pokud se týká regionálních uskupení, EU má uzavřenou dohodu se státy Afrických, karibských a tichomořských oblastí (ACP), Dohodu o Evropském hospodářském prostoru a stabilizační a asociační dohody se zeměmi bývalé Jugoslávie a Balkánu. V rámci bilaterálních dohod významnější koncese pro oblast agrárního obchodu poskytují dohody s Bulharskem, bývalou Jugoslávskou republikou Makedonií, Chile, Chorvatskem, Egyptem, Islandem, Izraelem, Jihoafrickou republikou, Jordánskem, Libanonem, Marokem, Mexikem, Norskem, Palestinou, Rumunskem, Švýcarskem, Tuniskem, Tureckem. Existuje i řada dalších ujednání o preferenčním zacházení různého typu např. s USA, Kanadou, Austrálií a Novým Zélandem.

Většina preferenčních ujednání se neustále vyvíjí směrem k prohlubování liberalizace obchodu. V souvislosti s přistoupením nových členských států jich byla také řada upravena tak, aby byla v souladu jak s předchozími preferencemi těchto států, ale především v souladu s tradičními obchodními toky a požadavky dotčených třetích zemí.

Byla upravena Asociační dohoda s Alžírskem a Egyptem, dohoda o vzájemných liberalizačních opatřeních s Palestinou a Evropské dohody s Bulharskem a Rumunskem ve směru jejich blízkého vstupu do EU.

V souvislosti s rozšířením EU byla sjednána řada dohod upravujících cla a celní kvóty WTO se státy, u kterých podle pravidel došlo ke zhoršení přístupu na trh rozšířené EU 25. Jedná se o země jako je Thajsko, Čína, Brazílie, Austrálie, Nový Zéland, USA, Kanada.

T9.4/01 – Výdaje na podporu cen (mil. Kč)

Komodita	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Mléko						
Školní mléko	55	3	58	30	21	51
Podpora výroby kaseinu a kaseinátů a ostatního užití mléka	0	71	71	0	38	38
Subvence na vývoz	1 128	0	1 128	0	698	698
<i>Jat. skot a hovězí maso - subvence vývozu</i>	30	0	30	0	14	14
Prasata a vepřové maso						
Subvence na vývoz	68	0	68	0	0	0
Soukromé skladování vepřového masa	1	0	1	0	0	0
Vejce						
Subvence na vývoz	0	0	0	0	1	1
Obiloviny - subvence na vývoz sladu						
Subvence na vývoz sladu	52	0	52	0	0	0
Subvence na vývoz obilovin	0	0	0	0	1	1
Skladování a přeprava	0	0	0	289	0	289
Řepka						
Nepotravinářské užití	662	0	662	20	0	20
Náklady na řepku olejnou	155	0	155	0	0	0
Brambory a škrob						
Zpracování brambor a pšenice na škrob	26	0	26	0	25	25
Subvence na vývoz bramborového škrobu	20	0	20	0	0	0
Cukr a cukrovka						
Náhrady na škrob a cukr pro chem. průmysl	0	7	7	0	39	39
Subvence na vývoz	0	0	0	0	29	29
<i>Sušená krmiva</i>	0	0	0	0	64	64
Víno						
Rekonstrukce vinic	0	0	0	0	25	25
Zpracování vína	0	0	0	0	6	6
<i>Včelařské produkty - zlepšení výroby</i>	0	0	0	0	13	13
Ostatní výrobky						
Subvence na vývoz	0	212	212	0	39	39
Ovoce a zelenina						
Organizace producentů ovoce a zeleniny	0	1	1	0	36	36
Podpora na zpracování ovoce a zeleniny	0	9	9	0	15	15
Celkem	2 197	303	2 500	339	1 064	1 403

1) Vyplaceno k 30. 6. 2005.

2) Předpoklad vyplacení do 30. 6. 2006.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a další instituce

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

Byl zaveden také podstatně zjednodušený systém uplatňování všeobecných celních preferencí GSP (Generalised System of Preferences) umožňující zvýhodněný přístup na trhy EU pro rozvojové země. Nejméně rozvinuté země profitují při dovozu do EU z režimu „vše kromě zbraní“ EBA (Everything But Arms), který umožňuje bezcelní dovoz do EU pro všechny výrobky s výjimkou zbraní a munice.

T9.4/02 – Subvencovaný vývoz výrobků zařazených do organizace trhu SZIF v roce 2005

Ukazatel	Vyvezené množství výrobků (t)	Objem subvencí (tis. Kč)
Máslo 16%	5 062	201 851
Máslový tuk	185	8 049
Sušené odtučněné mléko	19 174	152 628
Sušené plnotučné mléko	12 994	247 131
Kondenzované mléko 9%	118	1 084
Sýry	1 187	82 966
Ostatní mléčné výrobky	371	4 556
Hovězí maso	1 060	14 346
Veje (ks)	1 882 080	475
Obiloviny	499	1 159
Cukr	2 146	29 145
Vepřové maso	29	148

Pramen: SZIF

Zpracoval: I. Bošková (VÚZE)

9.5 Dobíhající podpory z předvstupního období

Program SAPARD

Program SAPARD vychází z nařízení Rady (ES) č. 1268/1999 o podpoře Společenství ve prospěch předvstupních opatření uplatňovaných v zemědělství a při rozvoji venkova v kandidátských zemích střední a východní Evropy. Byl jedním z předvstupních nástrojů EU a je zaměřen na priority SZP a rozvoje venkova. Při jeho realizaci platí administrativní postupy a kontrolní mechanismy, které byly praktikovány v členských zemích EU. Základním programovým dokumentem je „Plán rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 - 2006“. Plán je členěn na následující priority a opatření:

Priorita 1 - Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a zpracovatelského průmyslu

- Opatření 1.1 Investice do zemědělského majetku
- Opatření 1.2 Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu
- Opatření 1.3 Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele
- Opatření 1.4 Meliorace a pozemkové úpravy

Priorita 2 - Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí

- Opatření 2.1 Obnova a rozvoj vesnic a venkovské infrastruktury
- Opatření 2.2 Rozvoj a diverzifikace hospodářských činností, zajišťujících rozmanitost aktivit a alternativní zdroje příjmu
- Opatření 2.3 Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny

Priorita 3 - Příprava podmínek pro plné využití Plánu

- Opatření 3.1 Zlepšování profesního vzdělávání
- Opatření 3.2 Technická pomoc

Přehled o čerpání podpor v rámci programu SAPARD v členění podle jednotlivých opatření je součástí tab.T9.5/01.

Od 1. prosince 2005 se začal evropský podíl finančních prostředků pro zbylé projekty programu SAPARD proplácet v souladu s nařízením Komise (ES) č. 447/2004 z finančních zdrojů záruční sekce EAGGF v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP). Z rozhodnutí Komise ze dne 12. prosince 2005 byly provedeny změny v programovém dokumentu pro rozvoj venkova ČR pro programovací období 2004 - 2006 a byla rozšířena finanční tabulka HRDP o opatření programu SAPARD s tím, že výdaje spojené se změnami, které se schvalují uvedeným rozhodnutím, jsou uznatelné od 18. října 2005.

V průběhu prosince 2005 bylo proplaceno z prostředků HRDP celkem 36 projektů v částce 105,738 mil. Kč (tab. T9.5/02).

T9.5/01 – Podpory programu SAPARD v členění podle jednotlivých opatření (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004			2005		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
SAPARD (zemědělství)	2004, 2005: Opatření 1.1, 2.3, 3.1, 3.2	Podpory pro zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, pro trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí a na odbornou pomoc.	387	89	298	70	17	52
SAPARD (pozemkové úpravy)	2004, 2005: Opatření 1.4	Podpory pozemkovým úpravám.	165	0	165	127	32	95
SAPARD (potravinářský průmysl)	2004, 2005: Opatření 1.2.1, 1.2.2, 1.3.1, 1.3.2	Podpora zvyšování konkurenceschopnosti potravinářských výrobků a usnadnění zavádění standardů kvality EU.	542	134	407	133	33	100
SAPARD (venkov)	2004, 2005: Opatření 2.1, 2.2	Podpora rozvoje venkova.	530	88	442	285	71	214
Celkem SAPARD			1 624	312	1 313	615	153	462

Pramen: SZIF

Zpracoval: T. Zídek (VÚZE)

T9.5/02 – Podpory SAPARD vyplacené ze zdrojů HRDP

Opatření	Proplaceno projektů (ks)	Celkem (mil. Kč)
1.1.	1	4,790
1.2.	5	26,011
1.3.	4	10,534
1.4.	2	22,550
2.1.	2	27,804
2.2.	3	10,661
2.3.	18	3,331
3.1.	0	0,000
3.2.	1	0,057
Celkem	36	105,738

Pramen: MZe

Zpracoval: D. Kuna (MZe)

10 Souhrnné hodnocení agrární politiky

Vstup do EU znamenal výrazný nárůst podpor agrárního sektoru ČR jak v roce 2004, tak v roce 2005. Hodnocení se týká podpor vyplacených k 30. 6. následujícího roku, ke kterému se podpory věčně vztahují (pro rok 2005 předpoklad). Nejsou přitom uvažovány podpory zemědělství ze strany spotřebitelů, ani podpory vyplacené z krajských zdrojů.

Souhrnná rekapitulace výdajů na podporu agrárního sektoru v období 2004 - 2005 je podle institucí uvedena v tab. T10/01. Tyto výdaje se meziročně zvýšily z 28 mld. Kč na 32,2 mld. Kč, tj. o téměř 15 %, z toho podpory zemědělským podnikům o téměř 26 %.

Podpory podle hlavních směrů a zdrojů (ČR, EU) jsou uvedeny v tab. T10/02. Největší podíl podpor připadá na přímé platby: 44 - 45 % v roce 2004 i 2005. Výrazně vzrostly podpory HRDP, OP a SAPARD, jejichž 20% podíl v roce 2004 se v roce 2005 navýšil na zhruba 31 % veškerých podpor. Podíl zdrojů EU na agrární politice ČR se zvýšil ze 40 % v roce 2004 na 50 % v roce 2005. Podrobnější rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR je uvedena v příl. tab. 10/01.

V průběhu prosince 2005 bylo proplaceno z prostředků HRDP celkem 36 projektů v částce 105,738 mil. Kč (tab. T9.5/02).

T9.5/01 – Podpory programu SAPARD v členění podle jednotlivých opatření (mil. Kč)

Účel	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	2004			2005		
			celkem	z toho		celkem	z toho	
				ČR	EU		ČR	EU
SAPARD (zemědělství)	2004, 2005: Opatření 1.1, 2.3, 3.1, 3.2	Podpory pro zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, pro trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí a na odbornou pomoc.	387	89	298	70	17	52
SAPARD (pozemkové úpravy)	2004, 2005: Opatření 1.4	Podpory pozemkovým úpravám.	165	0	165	127	32	95
SAPARD (potravinářský průmysl)	2004, 2005: Opatření 1.2.1, 1.2.2, 1.3.1, 1.3.2	Podpora zvyšování konkurenceschopnosti potravinářských výrobků a usnadnění zavádění standardů kvality EU.	542	134	407	133	33	100
SAPARD (venkov)	2004, 2005: Opatření 2.1, 2.2	Podpora rozvoje venkova.	530	88	442	285	71	214
Celkem SAPARD			1 624	312	1 313	615	153	462

Pramen: SZIF

Zpracoval: T. Zídek (VÚZE)

T9.5/02 – Podpory SAPARD vyplacené ze zdrojů HRDP

Opatření	Proplaceno projektů (ks)	Celkem (mil. Kč)
1.1.	1	4,790
1.2.	5	26,011
1.3.	4	10,534
1.4.	2	22,550
2.1.	2	27,804
2.2.	3	10,661
2.3.	18	3,331
3.1.	0	0,000
3.2.	1	0,057
Celkem	36	105,738

Pramen: MZe

Zpracoval: D. Kuna (MZe)

10 Souhrnné hodnocení agrární politiky

Vstup do EU znamenal výrazný nárůst podpor agrárního sektoru ČR jak v roce 2004, tak v roce 2005. Hodnocení se týká podpor vyplacených k 30. 6. následujícího roku, ke kterému se podpory věčně vztahují (pro rok 2005 předpoklad). Nejsou přitom uvažovány podpory zemědělství ze strany spotřebitelů, ani podpory vyplacené z krajských zdrojů.

Souhrnná rekapitulace výdajů na podporu agrárního sektoru v období 2004 - 2005 je podle institucí uvedena v tab. T10/01. Tyto výdaje se meziročně zvýšily z 28 mld. Kč na 32,2 mld. Kč, tj. o téměř 15 %, z toho podpory zemědělským podnikům o téměř 26 %.

Podpory podle hlavních směrů a zdrojů (ČR, EU) jsou uvedeny v tab. T10/02. Největší podíl podpor připadá na přímé platby: 44 - 45 % v roce 2004 i 2005. Výrazně vzrostly podpory HRDP, OP a SAPARD, jejichž 20% podíl v roce 2004 se v roce 2005 navýšil na zhruba 31 % veškerých podpor. Podíl zdrojů EU na agrární politice ČR se zvýšil ze 40 % v roce 2004 na 50 % v roce 2005. Podrobnější rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR je uvedena v příl. tab. 10/01.

T10/01 – Výdaje na agrární politiku podle institucí (mil. Kč)

Druh výdaje		2004 ¹⁾	2005 ²⁾	Meziroční index
I.	Rezort MZe celkem	14 119	13 925	98,63
I.1	Výdaje MZe: dotace, nařízení vlády a ostatní návratné výdaje do Vinařského fondu	2 535	2 530	99,80
		75	20	26,67
I.2	Výdaje z PGRLF	1 090	1 013	92,94
	<i>výdaje ze státního rozpočtu do PGRLF</i>	630	401	63,65
I.3	Výdaje ČR ze SZIF³⁾	9 328	9 766	104,70
	<i>výdaje do SZIF (ze SR/MZe, MF, PF ČR, EU)⁴⁾</i>	14 328	13 261	92,55
I.4	Pozemkové úřady (pozemkové úpravy)⁵⁾	767	396	51,63
I.5	Ostatní instituce rezortu MZe	399	220	55,14
2.	Jiné rezorty	2 691	2 388	88,73
2.1	MŽP a SFŽP	54	72	133,33
2.2	ČMZRB, MPO	200	194	97,00
2.3	MMR	88	30	33,90
2.4	MD	0	65	x
2.5	Ostatní (MF - daň. úlevy, odpisy dluhů, ost. rezorty)	2 349	2 027	86,29
3.	EU	11 221	15 914	141,82
Celkem výdaje na agrární politiku v daném roce		28 031	32 227	114,97
z toho - výdaje pro zemědělské podniky		23 589	29 699	125,90

1) Vyplaceno k 30. 6. 2005.

2) Předpoklad vyplacení do 30. 6. 2006.

3) 2004: Bez výdajů na intervenční nákup obilovin (68 mil. Kč do 31. 12. 2004) a výdajů souvisejících se SOT ve výši 1 405 mil. Kč (splátky úvěrů, platby DPH a náklady výběrových řízení).

4) Vztažené k podporám roku 2004, resp. 2005.

5) V rezortu MZe od 1. 2. 2003.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

T10/02 – Rekapitulace výdajů podle hlavních směrů podpor

Podpory (mil. Kč)	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby	6 185	6 379	12 564	6 993	7 297	14 290
HRDP	807	3 226	4 033	1 162	4 631	5 793
OP a SAPARD	312	1 313	1 624	1 286	2 922	4 208
Národní podpory	7 309	0	7 309	6 533	0	6 533
Organizace trhu	2 197	303	2 500	339	1 064	1 403
Celkem	16 810	11 221	28 031	16 313	15 914	32 227
Podpory (% z celku)	2004 ¹⁾			2005 ²⁾		
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem
Přímé platby	36,80	56,85	44,82	42,87	45,85	44,34
HRDP	4,80	28,75	14,39	7,12	29,10	17,98
OP a SAPARD	1,85	11,70	5,80	7,88	18,36	13,06
Národní podpory	43,48	0,00	26,07	40,05	0,00	20,27
Organizace trhu	13,07	2,70	8,92	2,08	6,68	4,35
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

1) Vyplaceno k 30. 6. 2005.

2) Předpoklad vyplacení do 30. 6. 2006.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Souhrnné výdaje na podporu agrárního sektoru a venkova a z toho na podporu zemědělství podle věcného zaměření a forem podpor jsou uvedeny v tab. T10/03. Největší část podpor si zachovávají přímé platby (62 - 63 % v roce 2004 i 2005), jejichž základem jsou platby SAPS a národní doplňkové platby. Druhou největší oblast podpor (kolem 20 - 23 % všech podpor v roce 2004 i 2005) představují podpory cen vstupů, včetně úlev na spotřební daní u nafty pro zemědělství. Z celkového objemu podpor je naprostá většina (kolem 92 % v roce 2005) alokována zemědělským podnikům. Podíl podpor zpracovatelskému průmyslu vykazuje sestupnou tendenci, ze 7,8 % v roce 2004 na 3,5 % v roce 2005.

T10/03 – Rekapitulace podpor podle věcného zaměření a forem¹⁾

Věcné zaměření	Průměr 2001-03		2004 ²⁾		2005 ³⁾	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
AGRÁRNÍ SEKTOR A SPOTŘEBITELÉ CELKEM						
A. Podpora cen	2 286	11,2	1 723	6,1	833	2,6
v tom - zem. výrobců	2 234	11,0	1 510	5,4	782	2,4
- spotřebitelských	52	0,3	213	0,8	51	0,2
B. Přímé podpory	8 626	42,4	17 443	62,2	20 132	62,5
C. Subvence vstupů a úlevy plateb	6 411	31,5	5 614	20,0	7 331	22,7
D. Obecné služby	3 026	14,9	3 251	11,6	3 930	12,2
Celkem	20 349	100,0	28 031	100,0	32 227	100,0
v tom - zemědělství	15 179	74,6	23 589	84,2	29 699	92,2
- lesnictví (HRDP, OP)	0	0,0	0	0,0	132	0,5
- vodní hospodářství (OP)	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- venkov	0	0,0	530	1,9	285	1,0
- zprac. průmysl	2 884	14,2	2 188	7,8	989	3,5
- obchod	2 235	11,0	1 511	5,4	1 071	3,3
- spotřebitelé	52	0,3	213	0,8	51	0,2
ZEMĚDĚLSTVÍ						
B. Přímé podpory	7 736	51,0	16 755	71,0	20 087	67,6
v tom - komoditní	1 760	11,6	3 217	13,6	4 216	14,2
- obecné	5 976	39,4	13 538	57,4	15 871	53,4
C. Subvence vstupů a úlevy plateb	4 417	29,1	3 583	15,2	5 681	19,1
v tom - investiční	2 245	14,8	1 198	5,1	3 237	10,9
- ostatní	2 172	14,3	2 385	10,1	2 444	8,2
D. Obecné služby	3 026	19,9	3 251	13,8	3 930	13,2
Celkem	15 179	100,0	23 589	100,0	29 699	100,0

1) Bez výdajů spotřebitelů.

2) Vyplaceno k 30. 6. 2005.

3) Předpoklad vyplacení do 30. 6. 2006.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Tab. T10/04 poskytuje orientační přehled o rozdělení podpor agrárního sektoru ČR podle dlouhodobých cílů agrární politiky. Největší podíl podpor dlouhodoběji připadá na podpory příjmů zemědělských podniků (58,5 % v roce 2004, více než 55 % v roce 2005). Druhý největší podíl podpor se týká zlepšování vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu, jejich podíl z 20 % v roce 2004 vzrostl v roce 2005 na 22,5 %. Značnou část podpor na zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí však tvoří platby LFA, které vedle svých environmentálních účinků přímo zvyšují příjmy zemědělských podniků ve vymezených oblastech. Výrazně však poklesly v roce 2005 podpory obnovitelným zdrojům energie, především v důsledku přerušení předchozích podpor MEŘO a bionafty.

T10/04 – Rekapitulace podpor podle cílů zemědělské politiky

Cíle	Průměr 2001-03		2004 ¹⁾		2005 ²⁾	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
Rozvoj a stabilizace podnikatelské struktury	1 235	6,1	1 102	3,9	1 818	5,6
Restrukturalizace a modernizace výroby, zlepšení ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti podniků	3 546	17,4	3 112	11,1	4 906	15,2
Zlepšení ekonomické situace podniků (zvýšení, resp. udržení příjmu zemědělců)	9 079	44,6	16 387	58,5	17 827	55,3
Zlepšení vztahu zemědělství k životnímu prostředí a venkovu	3 890	19,1	5 628	20,1	7 265	22,5
Rozšíření úlohy zemědělství jako producenta obnovitelných zdrojů energie	2 160	10,6	1 210	4,3	80	0,2
Přiměřené ceny zdravotně nezávadných potravin	438	2,2	591	2,1	331	1,0
Celkem	20 349	100,0	28 031	100,0	32 227	100,0

1) Vyplaceno k 30. 6. 2005.

2) Předpoklad vyplacení do 30. 6. 2006.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGRLF a další instituce

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

PI Přehled legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru

I.1 Úvodní stručný komentář k přehledu legislativních opatření

V roce 2005 bylo Parlamentem ČR, vládou a MZe projednáno a schváleno několik desítek právních předpisů týkajících se bezprostředně zemědělství. Další předpisy se nacházejí v různých stupních legislativního procesu, např. ve stadiu návrhu zákona, návrhu nařízení vlády nebo návrhu vyhlášky. Převážná většina z těchto legislativních opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru byla v roce 2005 předkládána s cílem jejich harmonizace s předpisy Evropských společenství a též za účelem jejich zpřesnění v oblasti zemědělství a souvisejících sektorů.

Nejvýznamnější změnou právní úpravy v oblasti agrárního sektoru v roce 2005 se stalo dokončení implementace předpisů komunitárního práva v souvislosti s přistoupením ČR k EU, ke kterému došlo na základě přijetí několika následujících rozsáhlých novelizací stávajících zákonů:

- zákon č. 387/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin) a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 553/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a některé další zákony;
- zákon č. 554/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 48/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích.

Jednou z nejvýznamnějších právních norem přijatých v roce 2005 v této oblasti se rovněž stal zákon č. 441/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který mimo jiné zpřesňuje evidenci zemědělského podnikatele, evidenci využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů, nově upravuje oblast pěstování geneticky modifikovaných odrůd a oblast poskytování podpory de minimis, a rozšiřuje působnost právní úpravy o problematiku strukturálních opatření vyplývajících z nového Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova 2007 - 2013.

V roce 2005 rovněž ve velké intenzitě probíhal proces přípravy a schválení desítek prováděcích právních předpisů, a to ve formě nařízení vlády nebo vyhlášek k většině z výše uvedených zákonů a o tyto právní předpisy byl náš právní řád významně rozšířen.

I.2 Přehled legislativních opatření přijatých od roku 1. 1. 2005 do 1. 3. 2006 a publikovaných ve Sbírce zákonů

I.2.1 Zákony

Zákon č. 94/2005 Sb., o zrušení Státního fondu pro zúrodnění půdy, o změně zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, a o změně zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 28.2.2005)

Zákon č. 285/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.10.2005, část od 18.7.2005)

Zákon č. 387/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin) a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 31.10.2005)

Zákon č. 441/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ze znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

(pozn.: účinnost předpisu od 10.11.2005)

Zákon č. 553/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a některé další zákony

(pozn.: účinnost předpisu od 31.12.2005)

Zákon č. 554/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám), ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 31.12.2005)

Zákon č. 48/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

(pozn.: účinnost předpisu od 27.2.2006)

1.2.2 Nařízení vlády

Nařízení vlády č. 69/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele

(pozn.: účinnost předpisu od 7.3.2005)

Nařízení vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv

(pozn.: účinnost předpisu od 1.3.2005)

Nařízení vlády č. 99/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 181/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek provádění společných organizací trhu, pokud jde o systém poskytování subvencí při vývozu pro zemědělské výrobky a zpracované zemědělské výrobky

(pozn.: účinnost předpisu od 28.2.2005)

Nařízení vlády č. 119/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí (o provádění agroenvironmentálních opatření), ve znění nařízení vlády č. 542/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 29.3.2005, část od 1.4.2005, část od 1.10.2005)

Nařízení vlády č. 120/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 225/2004 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky

(pozn.: účinnost předpisu od 1.4.2005)

Nařízení vlády č. 121/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 241/2004 Sb., o podmínkách provádění pomoci méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními

(pozn.: účinnost předpisu od 1.4.2005, část od 1.1.2006)

Nařízení vlády č. 128/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 205/2004 Sb., kterým se v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky stanoví bližší podmínky poskytování podpory a národní podpory spotřeby mléka a mléčných výrobků žáků, kteří plní povinnou školní docházku ve školách zařazených do sítě škol

(pozn.: účinnost předpisu od 1.4.2005)

Nařízení vlády č. 144/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006

(pozn.: účinnost předpisu od 20.4.2005)

Nařízení vlády č. 145/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2005

(pozn.: účinnost předpisu od 19.4.2005)

Nařízení vlády č. 148/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace na nepotravinářské užití semene řepky olejné pro výrobu metylesteru řepkového oleje

(pozn.: účinnost předpisu od 22.4.2005)

Nařízení vlády č. 149/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 115/2004 Sb., kterým se stanoví některé postupy při provádění opatření společné organizace trhu se škrobem, ve znění nařízení vlády č. 543/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 22.4.2005)

Nařízení vlády č. 196/2005 Sb., o stanovení některých podmínek provádění premiových práv na chov krav bez tržní produkce mléka, popřípadě na chov bahnic

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2005)

Nařízení vlády č. 197/2005 Sb., o stanovení podmínek poskytnutí dotace na provádění opatření ke zlepšení obecných podmínek pro produkci včelařských produktů a jejich uvádění na trh

(pozn.: účinnost předpisu od 26.5.2005)

Nařízení vlády č. 198/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 204/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek provádění společné organizace trhu se sušenými krmivry
(pozn.: účinnost předpisu od 26.5.2005)

Nařízení vlády č. 258/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 244/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek pro uplatnění dávky v odvětví mléka a mléčných výrobků v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění nařízení vlády č. 517/2004 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 27.6.2005)

Nařízení vlády č. 371/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 205/2004 Sb., kterým se v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky stanoví bližší podmínky poskytování podpory a národní podpory spotřeby mléka a mléčných výrobků žáky, kteří plní povinnou školní docházku ve školách zařazených do sítě škol, ve znění nařízení vlády č. 128/2005 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 26.9.2005)

Nařízení vlády č. 418/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 148/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace na nepotravinářské užití semene řepky olejné pro výrobu methylesteru řepkového oleje
(pozn.: účinnost předpisu od 1.11.2005)

Nařízení vlády č. 483/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 148/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace na nepotravinářské užití semene řepky olejné pro výrobu methylesteru řepkového oleje, ve znění nařízení vlády č. 418/2005 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 15.12.2005)

Nařízení vlády č. 510/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 241/2004 Sb., o podmínkách provádění pomoci méně příznivým oblastem a oblastem s ekologickými omezeními, ve znění nařízení vlády č. 121/2005 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2006)

Nařízení vlády č. 515/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 242/2004 Sb., o podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí (o provádění agroenvironmentálních opatření), ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2006)

Nařízení vlády č. 548/2005 Sb., o stanovení některých podmínek provádění opatření společné organizace trhů v odvětví cukru
(pozn.: účinnost předpisu od 31.12.2005)

1.2.3 Vyhlášky

Vyhláška č. 40/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 175/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin
(pozn.: účinnost předpisu od 1.2.2005)

Vyhláška č. 43/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony
(pozn.: účinnost předpisu od 1.2.2005)

Vyhláška č. 77/2005 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 451/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: účinnost předpisu od 21.2.2005)

Vyhláška č. 78/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 77/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje, ve znění vyhlášky č. 124/2004 Sb.
(pozn.: účinnost předpisu od 21.2.2005)

Vyhláška č. 79/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 433/2003 Sb., o způsobu výpočtu nároku na vrácení spotřební daně zaplacené v cenách některých minerálních olejů spotřebovaných v zemědělské prvovýrobě, lesních školkách a při obnově a výchově lesa a o způsobu a podmínkách vedení dokladů a evidence a o normativních spotřeby těchto výrobků
(pozn.: účinnost předpisu od 1.3.2005)

Vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků
(pozn.: účinnost předpisu od 21.3.2005)

Vyhláška č. 122/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 378/2003 Sb., kterou se stanoví podniky, v nichž se připouští po dobu přechodného období uplatňovat odchylné veterinární požadavky na jejich provoz
(pozn.: účinnost předpisu od 29.3.2005)

Vyhláška č. 129/2005 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 221/2002 Sb., kterou se stanoví sazebník náhrad nákladů za odborné a zkušební úkony vykonávané v působnosti Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského
(pozn.: účinnost předpisu od 1.4.2005)

Vyhláška č. 142/2005 Sb., o plánování v oblasti vod

(pozn.: účinnost předpisu od 1.5.2005)

Vyhláška č. 151/2005 Sb., kterou se stanoví vzory formulářů pro hlášení osob pěstujících mák setý nebo konopí a způsob vyplňování a nakládání s uvedenými formuláři

(pozn.: účinnost předpisu od 26.4.2005)

Vyhláška č. 164/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 372/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se zvířaty, a vyhláška č. 373/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se živočišnými produkty

(pozn.: účinnost předpisu od 1.5.2005)

Vyhláška č. 175/2005 Sb., o náhradách nákladů za odborné úkony provedené Státní rostlinolékařskou správou

(pozn.: účinnost předpisu od 15.5.2005)

Vyhláška č. 209/2005 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 474/2000 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva, ve znění vyhlášky č. 401/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1.6.2005)

Vyhláška č. 214/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.6.2005)

Vyhláška č. 232/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákazu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování (monitoringu) přítomnosti nepovolených látek, reziduí a látek kontaminujících, pro něž by živočišné produkty mohly být škodlivé pro zdraví lidí, u zvířat a v jejich produktech, vyhláška č. 374/2003 Sb., o náhradě nákladů spojených s výkonem veterinární prohlídky jatečných zvířat a masa a s vyšetřením a posouzením živočišných produktů, a vyhláška č. 202/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na čerstvé maso, mleté maso, masné polotovary a masné výrobky, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 15.6.2005)

Vyhláška č. 238/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 211/2004 Sb., o metodách zkoušení a způsobu odběru a přípravy kontrolních vzorků, ve znění vyhlášky č. 611/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2005)

Vyhláška č. 247/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 330/2004 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění vyhlášky č. 662/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 21.6.2005)

Vyhláška č. 259/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 377/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu zvířat ze třetích zemí, a vyhláška č. 376/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu produktů ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2005)

Vyhláška č. 260/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí

(pozn.: účinnost předpisu od 27.6.2005)

Vyhláška č. 267/2005 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 470/2001 Sb., kterou se stanoví seznam významných vodních toků a způsob provádění činností souvisejících se správou vodních toků, ve znění vyhlášky č. 333/2003 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 1.7.2005)

Vyhláška č. 324/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 194/2004 Sb., o způsobu provádění klasifikace jatečně upravených těl jatečných zvířat a podmínkách vydávání osvědčení o odborné způsobilosti fyzických osob k této činnosti

(pozn.: účinnost předpisu od 1.9.2005)

Vyhláška č. 330/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech, ve znění vyhlášky č. 610/2004 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 31.8.2005)

Vyhláška č. 366/2005 Sb., o požadavcích vztahujících se na některé zmrazené potraviny

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2006)

Vyhláška č. 367/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 590/2002 Sb., o technických požadavcích pro vodní díla

(pozn.: účinnost předpisu od 1.11.2005)

Vyhláška č. 368/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků

(pozn.: účinnost předpisu od 25.11.2005)

Vyhláška č. 424/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování

(pozn.: účinnost předpisu od 1.11.2005)

Vyhláška č. 425/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2005, část od 1.1.2006)

Vyhláška č. 437/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 323/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o vinohradnictví a vinařství

(pozn.: účinnost předpisu od 7.1.2005)

Vyhláška č. 456/2005 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2006)

Vyhláška č. 459/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 211/2004 Sb., o metodách zkoušení a způsobu odběru a přípravy kontrolních vzorků, ve znění pozdějších předpisů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.12.2005)

Vyhláška č. 469/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 541/2002 Sb., kterou se stanoví sazebník náhrad nákladů za rozbory prováděné laboratořemi Státní zemědělské a potravinářské inspekce pro účely kontroly podle § 3 odst. 3 písm. b) zákona č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů

(pozn.: účinnost předpisu od 1.1.2006)

Vyhláška č. 497/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, ve znění vyhlášky č. 368/2005 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 23.12.2005)

Vyhláška č. 498/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 374/2003 Sb., o náhradě nákladů spojených s výkonem veterinární prohlídky jatečných zvířat a masa a s vyšetřením a posouzením živočišných produktů, ve znění vyhlášky č. 232/2005 Sb.

(pozn.: účinnost předpisu od 23.12.2005)

Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

(pozn.: účinnost předpisu od 1.2.2006)

1.3 Přípravované právní předpisy v roce 2005

V roce 2005 probíhaly legislativní práce na tvorbě právních předpisů vycházející především z usnesení vlády ze dne 24. listopadu 2004 č. 1157 o Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2004 a na rok 2005. MZe předložilo, mimo legislativní úkoly obsažené v těchto usneseních, několik dalších návrhů právních předpisů k řešení některých aktuálních problémů z oblasti zemědělství.

Mezi některé významné návrhy zákonů připravované v roce 2005 patří zejména:

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 130/2006 Sb., s účinností od 14.4.2006);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 131/2006 Sb., s účinností od 14.4.2006);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 76/2006 Sb., s účinností od 15.3.2006);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 61/1997 Sb., o lihu a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákona České národní rady č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o lihu), ve znění pozdějších předpisů, a zákon o spotřebních daních (ve spolupráci s Ministerstvem financí)
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 75/2006 Sb., s účinností od 1.1.2007);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 77/2006 Sb., s účinností od 15.3.2006);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiv a sadby)
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 178/2006 Sb., s účinností od 5.5.2006);
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o vinohradnictví a vinařství)
(pozn.: předpokládáný termín nabytí účinnosti - květen 2006);

- návrh zákona o přijetí úvěru od mezinárodní finanční instituce na financování investičních potřeb souvisejících s prováděním programu Výstavba a obnova infrastruktury oboru vodovodů a kanalizací
(pozn.: předpokládaný termín nabytí účinnosti - květen 2006).

K většině z výše uvedených návrhů zákonů byly v roce 2005 rovněž souběžně připravovány návrhy prováděcích právních předpisů, a to ve formě návrhů nařízení vlády a návrhů vyhlášek.

Mezi některé významné návrhy nařízení vlády připravované v roce 2005 patří zejména:

- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 245/2005 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 83/2006 Sb., s účinností od 17.3.2006);
- návrh nařízení vlády o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2006
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 141/2006 Sb., s účinností od 15.4.2006);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 115/2004 Sb., kterým se stanoví některé postupy při provádění opatření společné organizace trhu se škrobem, ve znění pozdějších předpisů,
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 143/2006 Sb., s účinností od 15.4.2006);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 144/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 144/2006 Sb., s účinností od 15.4.2006);
- návrh nařízení vlády o stanovení některých podmínek poskytování samostatné cukerní platby,
(pozn.: předpis byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 142/2006 Sb., s účinností od 15.4.2006);
- návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 225/2005 Sb., o některých podrobnostech provádění vybraných tržních opatření společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky, ve znění nařízení vlády č. 120/2005 Sb.
(pozn.: předpokládaný termín nabytí účinnosti - květen 2006).

P2 Stručný popis daňového zákonodárství ČR (stav a vývoj)

Pro vymezení daňových povinností v roce 2005 platila standardní struktura daňových zákonů, která i pro toto zdaňovací období doznala novelizačních změn.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, byl novelizován zákony č. 438/2003 Sb. s účinností od 1. 1. 2005 (4. část), č. 280/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 562/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 669/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 217/2005 Sb. s účinností od 3. 6. 2005, č. 342/2005 Sb. s účinností od 13. 9. 2005, č. 357/2005 Sb. s účinností od 19. 9. 2005, č. 441/2005 Sb. s účinností od 10. 11. 2005, č. 545/2005 Sb. s účinností od 30. 12. 2005.

Hlavními okruhy novel souvisejících s podnikáním, jsou:

- Snížení sazby daně z příjmů právnických osob z 28 % na 26 %.
- Změny v odepisování hmotného a nehmotného majetku, zejména:
- zavedení nové odpisové skupiny Ia (motorová vozidla, doba odpisu 4 roky);
- přesun některých druhů majetku mezi odpisovými skupinami;
- možnost použití zvýšené odpisové sazby za určitých pravidel o 20 %, 15 %, 10 % v prvním roce odepisování; roční odpisovou sazbu zvýšenou o 20 % může použít poplatník s převážně zemědělskou a lesní výrobou, který je prvním vlastníkem stroje pro zemědělství a lesnictví, označeného ve Standardní klasifikaci produkce kódem 29.3; v zákoně je naproti tomu zrušen reinvestiční odpočet, kdy se zmíněných 20 %, resp. 15 % nebo 10 % odpočítávalo přímo od základu daně.
- Osвобоzení od daně z příjmu právnických osob podpory z Vinařského fondu poskytnuté počínaje 1. lednem 2004 na pořízení hmotného majetku nebo jeho technické zhodnocení, jen pokud byla o poskytnutou podporu snížena jeho vstupní cena.
- Možnost odečíst od základu daně 50 % částky, kterou poplatník vypořádal v peněžní, případně v nepeněžní formě v období 1993 až 2005 oprávněným osobám jejich majetkový podíl podle zákona č. 42/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo kterou poplatník v období 1993 až 2005 uhradil oprávněným osobám za postoupení jejich pohledávky na vypořádání majetkového podílu podle zákona č. 42/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Odpočet lze uplatnit po dobu 5 let počínaje zdaňovacím obdobím 2005. Dále u poplatníků, kteří mají povinnost vypořádat majetkové podíly podle zákona č. 42/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nebo které poplatník vypořádal oprávněným osobám za jejich postoupené pohledávky, je výše vypořádaných podílů počínaje zdaňovacím obdobím roku 2005 odpočitatelnou položkou od základu daně z příjmů.

– Zvýšení sazby pro případy uplatňování výdajů procentem z příjmů u fyzických osob; u příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství z 50 % na 80 %.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, byl novelizován zákony č. 635/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 669/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 124/2005 Sb. s účinností od 30. 3. 2005, č. 215/2005 Sb. s účinností od 3. 6. 2005, č. 217/2005 Sb. s účinností od 3. 6. 2005, č. 377/2005 Sb. s účinností od 1. 10. 2005, č. 441/2005 Sb. s účinností od 10. 11. 2005. K 1. 1. 2005 nabyla rovněž účinnosti poslední část původního zákona č. 235/2004 Sb.

Těmito novelami dochází ke zpřesnění stávajícího znění, dále k rozšíření okruhu veřejnoprávních subjektů nepovažovaných za osoby povinné k dani, rozšíření daňových subjektů z oblasti výchovy a vzdělávání osvobozených od daně. Nově platí, že pokud plátcí daně nevznikla povinnost přiznat daň při přijetí platby před uskutečněním zdanitelného plnění (osoby které podle platných zákonů nevedou účetnictví), daňový doklad při přijetí platby nesmí vystavit. Do snížené 5% sazby byly převedeny stromy, zákrsky, keře a keříky, též roubované, těch druhů, které rodí jedlé ovoce a ořechy.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, byl novelizován zákony č. 693/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 179/2005 Sb. s účinností od 30. 4. 2005, č. 217/2005 Sb. s účinností od 1. 7. 2005 (1. část) a 1. 10. 2005 (2. část), č. 377/2005 Sb. s účinností od 29. 9. 2005.

Uvedenými novelami se zavádí opatření zaměřená proti daňovým únikům zejména vytvořením režimu podmíněného osvobození od daně a včleněním opatření z celní administrativy do zákona. Zpřesňuje se seznam dokladů nutných pro uplatnění nároku na vrácení spotřební daně za „zelenou naftu“. Vinařům se zvyšuje limit vlastní spotřeby vína osvobozené od daně; zvyšují se sazby daně u tabákových výrobků včetně změny principu stanovení základu daně.

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, byl novelizován zákonem č. 635/2004 Sb. s účinností od 16. 1. 2005. Toto novelou se zrušilo podání daňového přiznání v přesně vymezeném případě, kdy auto není provozováno pro výdělečnou činnost.

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, byl novelizován zákony č. 237/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 669/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 217/2005 Sb. s účinností od 3. 6. 2005, č. 342/2005 Sb. s účinností od 13. 9. 2005.

Těmito novelami se zpřesňuje daňový statut stavebního pozemku; zpřesňuje se povinnost podat daňové přiznání u nových vlastníků nemovitostí; zavádí se možnost využití přesně vymezeného přechodného období pro určení poplatníka u pronajatých pozemků; od daně z nemovitostí se za definovaných podmínek osvobozují veřejné výzkumné instituce.

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí byl novelizován zákony č. 669/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005, č. 342/2005 Sb. s účinností od 13. 9. 2005.

Novely tohoto zákona nově vymezují podmínky osvobození od jednotlivých částí daně pro veřejné instituce výzkumu a vývoje a veřejné vysoké školy.

P3 Tabulky a grafy v příloze

1.1/01	Podíl zemědělství, lesnictví a rybolovu na hrubé přidané hodnotě v základních cenách
2.2/01	Aplikace průmyslových hnojiv
3.4/01	Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
3.5/01	Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností zemí EU
3.5/02	Podíl jednotlivých druhů vydání na celkových spotřebních vydáních domácností ČR
4.1/01	Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995 - 2005
4.1/02	Velikostní struktura podniků obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2005
4.1/03	Podniková a výrobní struktura zemědělství ve vybraných zemích EU v roce 2003
4.4/01	Spotřeba přípravků k ochraně rostlin a rostlinných produktů v ČR
4.4/02	Výroba krmných směsí v ČR
4.4/03	Celková výroba průmyslových krmných směsí v EU 25
4.4/04	Spotřeba motorové nafty v zemědělství
4.9/01	Tržní ceny zemědělských kultur a lesa podle velikosti prodávaných pozemků za období 2000 - 2005
4.10/01	Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
5.1/01	Bilance výroby a spotřeby obilovin
5.1/02	Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem
5.1/03	Bilance výroby a spotřeby ječmene
5.1/04	Bilance výroby a spotřeby žita
5.1/05	Bilance výroby a spotřeby kukuřice na zrno
5.1/06	Bilance výroby a spotřeby cukru
5.1/07	Bilance výroby a spotřeby brambor
5.1/08	Bilance výroby a spotřeby nativního bramborového škrobu
5.1/09	Bilance výroby a spotřeby řepky olejné
5.1/10	Bilance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného
5.1/11	Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských
5.1/12	Bilance výroby a spotřeby jablek
5.1/13	Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny
5.1/14	Bilance výroby a spotřeby vína
5.1/15	Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby
5.2/01	Bilance výroby a spotřeby mléka
5.2/02	Bilance výroby a spotřeby hovězího masa
5.2/03	Bilance výroby a spotřeby vepřového masa
5.2/04	Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa
5.2/05	Bilance výroby a spotřeby vajec
5.2/06	Bilance výroby a spotřeby skopového masa
5.2/07	Stavy hospodářských zvířat
5.2/08	Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
5.2/09	Porážky hospodářských zvířat
5.4/01	Výroba elektřiny z OZE v roce 2004
5.4/02	Vývoj ploch produkce LAKR v ČR
5.4/03	Bilance okrasného zahradnictví
6.2/01	Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
6.2/02	Agrární zahraniční obchod ČR v letech 2004 a 2005 v rámci extraobchodu a intraobchodu
6.2/03	Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR
6.2/04	Vývoj komoditní skladby agrárního vývozu
6.2/05	Vývoj komoditní skladby agrárního dovozu
6.2/06	Vývoj komoditní skladby bilance agrárního zahraničního obchodu ČR
6.2/07	Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 15
6.2/08	Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s novými členskými zeměmi EU 10
7.1/01	SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba v základních cenách
7.1/02	SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti v základních cenách

7.1/03	SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách
7.1/04	SZÚ - Kapitálový účet v základních cenách
7.2/01	Výsledky hospodaření podniků právnických osob
7.2/02	Výsledky hospodaření podniků fyzických osob
7.2/03	Výsledky hospodaření podniků podle LFA (podniky právnických a fyzických osob celkem)
7.2/04	Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření ze standardního výstupu EU (podniky právnických a fyzických osob celkem)
7.2/05	Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti ze standardního výstupu EU (podniky právnických a fyzických osob celkem)
8.1/01	Vývoj počtu pracovníků zemědělství
8.2/01	Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství
8.2/02	Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech
10/01	Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor
Graf 6.2/01	Podíl jednotlivých zemí a uskupení zemí na celkovém agrárním vývozu ČR
Graf 6.2/02	Podíl jednotlivých zemí a uskupení zemí na celkovém agrárním dovozu ČR
Graf 6.2/03	Bilance AZO ČR s jednotlivými zeměmi a uskupeními zemí
Graf 6.2/04	Vývoz vybraných agrárních komodit z ČR
Graf 6.2/05	Dovoz vybraných agrárních komodit do ČR
Graf 6.2/06	Bilance zahraničního obchodu ČR s vybranými agrárními komoditami

I.1/01 – Podíl zemědělství¹⁾, lesnictví²⁾ a rybolovu³⁾ na hrubé přidané hodnotě v základních běžných cenách (%)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Zemědělství	3,030	2,940	2,340	2,330	2,630	2,310
Lesnictví	0,870	0,720	0,710	0,680	0,650	0,650
Rybolov	0,030	0,028	0,030	0,019	0,019	0,015
Celkem	3,930	3,688	3,080	3,029	3,299	2,975

1) Včetně myslivosti a souvisejících činností.

2) Včetně souvisejících činností.

3) Včetně chovu ryb a souvisejících činností.

Pramen: ČSÚ - údaje čtvrtletních národních účtů; revidované údaje

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

2.2/01 – Aplikace průmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005
N	99,2	72,6	72,3	60,6	75,8	73,2
P₂O₅	65,6	12,3	12,2	11,7	13,7	11,7
K₂O	58,0	7,3	7,7	7,3	9,9	7,7
Celkem	222,8	92,2	92,2	79,6	99,4	92,6

Pramen: MZe 1989, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005

Zpracoval: M. Budňáková (MZe)

3.4/01 – Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Ukazatel	2001/00	2002/01	2003/02	2004/03	2005/04
Maso a masné výrobky	108,2	92,6	94,4	102,8	101,1
v tom - maso hovězí výsekové	99,0	101,2	98,6	103,8	104,9
- maso vepřové výsekové	114,7	87,7	90,3	106,0	99,2
- drůbež	115,8	86,0	93,5	103,7	99,1
- ostatní masa a vnitřnosti	104,6	96,8	94,0	99,9	102,7
- uzenářské zboží	106,0	95,4	95,4	101,5	101,9
- masové konzervy a ostatní masné výrobky	101,8	99,3	96,8	99,1	101,6
Ryby a rybí výrobky	105,0	100,6	96,2	97,9	99,8
Mléko, mléčné výrobky, vejce	102,8	100,0	97,1	103,9	100,6
v tom - mléko čerstvé, trvanlivé	101,5	98,2	93,4	104,4	102,3
- mléko konzervované a sušené	105,5	106,3	101,5	102,4	100,8
- sýry	104,3	102,3	96,0	104,1	103,3
- ostatní mléčné výrobky	102,0	101,5	98,3	101,6	101,4
- vejce a vaječné výrobky	101,0	87,6	103,2	114,0	84,1
Oleje a tuky	102,3	101,7	99,0	104,1	100,3
v tom - máslo	103,5	104,6	103,2	111,4	100,2
- sádlo a slanina	115,2	99,2	94,2	103,8	106,6
- jedlé oleje	99,0	100,0	93,8	99,3	97,7
- rostlinné a ostatní tuky	101,7	100,7	99,1	100,4	101,1
Pekárenské výrobky, obiloviny	105,6	99,7	101,0	110,6	98,1
v tom - mouka pšeničná	113,1	99,3	100,0	109,9	85,9
- chléb	107,2	98,9	99,8	109,2	96,9
- pečivo běžné	106,8	98,8	104,7	125,3	96,8
- pečivo jemné	106,5	101,3	101,6	108,9	101,0
- pečivo trvanlivé	101,3	100,7	99,6	102,1	99,8
- těstoviny	99,1	99,7	99,8	103,4	100,2
- ostatní výrobky z obilovin	102,4	100,0	98,1	99,6	102,2
- rýže	100,8	100,1	100,6	103,1	106,2
Cukr, marmeláda, cukrovinky, cukrářské výrobky	103,5	100,9	98,6	105,3	102,5
z toho - cukr	103,5	94,8	87,1	123,0	104,5
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	102,1	102,2	100,4	100,6	102,1
- nečokoládové cukrovinky	105,6	103,9	102,7	99,3	100,7
- cukrářské výrobky	103,5	102,0	102,1	105,0	103,2
Ovoce a ovocné výrobky	113,2	97,3	101,5	102,5	101,4
z toho - čerstvé ovoce mírného pásma	111,0	100,0	106,0	100,7	92,1
- čerstvé jižní ovoce	118,1	96,7	100,9	101,0	105,4
- ovocné výrobky	98,7	101,9	96,6	100,0	97,3
- suché plody	98,1	87,6	86,7	121,6	125,4
Zelenina a zeleninové výrobky, brambory	101,4	105,7	97,5	95,1	90,6
z toho - čerstvá zelenina	109,1	105,2	96,2	92,3	97,7
- mražená zelenina	96,0	96,9	92,3	97,8	97,3
- zeleninové výrobky	103,8	102,2	99,1	99,4	100,0
- brambory	98,5	113,5	101,0	99,2	63,5
- bramborové výrobky	98,4	99,6	95,2	101,5	96,7
Ostatní potravinářské výrobky a přípravky	101,4	101,7	102,7	101,2	101,4
Káva, čaj, kakao	96,7	93,1	96,1	100,4	99,0
z toho - káva	94,3	87,7	90,8	100,8	99,1
- čaj	101,1	100,7	99,7	99,6	96,9
- kakao	103,8	104,8	116,1	102,9	102,3
Minerální vody, ostatní nealkoholické nápoje	101,3	100,1	99,7	100,2	98,5
z toho - minerální a stolní vody	99,7	98,0	98,4	98,8	96,8
- ovocné a zeleninové šťávy	100,0	104,6	102,7	100,6	100,0
- ostatní nealkoholické nápoje	102,7	100,0	99,3	100,1	97,8

Pramen: ČSÚ - interní materiály

Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

3.5/01 – Vývoj podílu vydání za potraviny, nápoje a tabák na celkových vydáních domácností EU (%)

Země	2000	2001	2002	2003
EU 15	16,1	16,2	16,4	16,1
EU 25	.	.	16,9	16,6
z toho - Belgie	16,8	16,3	17,3	17,7
- Česká republika	26,4	26,0	25,3	24,2
- Dánsko	17,4	17,4	16,7	16,2
- SRN	15,8	16,2	16,1	15,3
- Estonsko	34,0	32,7	31,2	29,7
- Řecko	21,4	20,6	20,5	20,0
- Španělsko	18,5	18,8	19,0	19,2
- Francie	17,6	14,3	17,9	17,7
- Irsko	17,2	16,5	14,6	15,7
- Itálie	16,9	16,9	17,1	17,1
- Kypr	25,2	24,4	21,9	22,0
- Lotyšsko	34,3	32,9	31,7	.
- Litva	39,0	38,9	36,1	35,4
- Lucembursko	.	19,7	21,2	21,0
- Maďarsko	27,0	27,7	27,4	26,5
- Malta	26,2	26,5	22,9	.
- Nizozemsko	10,5	14,3	14,3	14,2
- Rakousko	15,6	15,5	15,0	13,6
- Polsko	28,8	28,0	26,5	26,0
- Portugalsko	22,5	22,7	22,6	21,1
- Slovinsko	31,5	22,0	21,9	21,3
- Slovensko	18,9	28,7	28,0	27,0
- Finsko	18,1	18,7	18,7	18,6
- Švédsko	16,7	17,3	18,3	16,5
- Spojené království	13,9	13,8	13,3	13,1

Pramen: European Commission (Eurostat and Agriculture and Rural Development DG),

FAO and UNSO (pro země EU); výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 2001 - 2004 (pro ČR)

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

3.5/02 – Podíl jednotlivých druhů vydání na celkových spotřebních vydáních domácností ČR (%)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	26,4	26,0	25,3	24,2	24,1
v tom - potraviny	20,7	20,5	19,8	18,9	19,0
- nápoje	4,3	4,1	4,1	4,0	3,9
- tabák	1,4	1,4	1,4	1,3	1,2
Doprava a spoje, dopravní prostředky	14,2	14,9	14,0	15,0	15,6
v tom - doprava a spoje	5,4	5,8	5,8	6,1	6,3
- osobní dopravní prostředky	8,8	9,1	8,2	8,9	9,3
Rekreace a kultura	10,8	10,6	10,5	10,8	10,9
Zdraví	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9
v tom - léčebná péče	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
- léčiva, zdravotní potřeby	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5
Bydlení	18,4	18,6	19,8	19,7	19,3
v tom - nájemné a komunální služby	7,8	7,7	8,1	8,4	8,3
- elektřina	4,1	4,3	4,6	4,4	4,4
- plyn	2,4	2,7	3,1	2,9	2,8
- ústřední topení a teplá voda	3,7	3,5	3,6	3,6	3,5
- palivo	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Odívání a obuv, bytové vybavení	13,9	13,6	13,4	12,9	12,5
Ostatní vydání	14,6	14,6	15,2	15,5	15,7
Celkem spotřební vydání	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 2001 - 2005

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

4.1/01 – Vývoj podnikatelské struktury zemědělství v období 1995 - 2005¹⁾

Právní forma	Počet podniků						Obhospodařovaná z. p.					
	1995			2000			ha			%		
	1995	2000	2003	2005	1995	2000	2003	2005	1995	2000	2003	2005
Fyzické osoby celkem	20 820	24 053	23 586	22 079	822 518	934 137	981 860	1 026 108	23,2	25,8	27,3	28,8
z toho - SHR	19 648	20 115	19 975	18 904	765 272	849 292	913 568	932 888	21,6	23,5	25,4	26,2
Právnícké osoby celkem	2 395	2 587	2 430	2 576	2 721 518	2 680 683	2 609 661	2 537 411	76,8	74,2	72,7	71,2
z toho - obchodní společnosti celkem	1 196	1 726	1 752	1 902	995 815	1 578 881	1 657 204	1 630 109	28,1	43,7	46,1	45,7
z toho - spol. s r. o.	945	1 171	1 181	1 340	714 358	783 707	769 597	799 489	20,2	21,7	21,4	22,4
- a. s.	223	519	536	527	268 899	779 707	870 072	815 191	7,6	21,6	24,2	22,9
- družstva	1 105	723	609	590	1 665 724	1 059 444	917 930	875 367	47,0	29,3	25,6	24,6
Celkem	23 215	26 640	26 016	24 655	3 544 036	3 614 820	3 591 522	3 563 519	100,0	100,0	100,0	100,0

1) Podniky s výměrou od 3 ha z. p.

Pramení: ČSÚ - Agrocenzus 1995 a 2000; strukturální šetření ZEM 2003; aktualizovaný zemědělský registr (2005)

Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

4.1/02 – Velikostní struktura podniků obhospodařujících zemědělskou půdu, stav koncem roku 2005

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Obchodní společnosti celkem				Družstva				Společnosti s ručením omezeným				Akciové společnosti			
	podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.		podniky		výměra z. p.	
	počet		ha		počet		ha		počet		ha		počet		ha	
	%		%		%		%		%		%		%		%	
>0 až < 5	150	7,5	326	0,0	3	0,5	5	0,0	125	8,8	269	0,0	19	3,5	46	0,0
5 ≤ 10	61	3,0	439	0,0	3	0,5	24	0,0	50	3,5	354	0,0	9	1,7	69	0,0
10 ≤ 50	233	11,6	6 193	0,4	6	1,0	162	0,0	201	14,1	5 361	0,7	24	4,5	654	0,1
50 ≤ 100	116	5,8	8 173	0,5	9	1,5	582	0,1	103	7,2	7 346	0,9	11	2,0	682	0,1
100 ≤ 500	419	20,9	113 881	7,0	61	10,3	21 656	2,5	362	25,4	99 455	12,4	46	8,6	12 182	1,5
500 ≤ 1 000	395	19,7	292 254	17,9	165	27,8	126 138	14,4	298	20,9	214 072	26,8	90	16,8	72 403	8,9
1 000 ≤ 2 000	420	21,0	592 397	36,3	202	34,1	293 349	33,5	230	16,1	315 406	39,4	187	34,8	272 274	33,4
2 000 a více	208	10,4	616 577	37,8	144	24,3	433 456	49,5	56	3,9	157 339	19,7	151	28,1	456 892	56,0
Celkem	2 002	100,0	1 630 240	100,0	593	100,0	875 372	100,0	1 425	100,0	799 602	100,0	537	100,0	815 202	100,0

Pramení: ČSÚ - zemědělský registr

Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

4.1/03 – Podniková a výrobní struktura zemědělství ve vybraných zemích EU v roce 2003¹⁾

Ukazatel	Česko	Belgie	Dánsko	Německo	Nizozemsko	Rakousko
Výměra z. p. (tis. ha)	3 593,7	1 392,3	2 658,2	16 909,3	2 007,0	2 708,0
podíl (%) - orná půda	75,0	60,1	92,8	69,9	54,9	50,2
- trvalé kultury	0,9	1,5	0,4	1,2	1,5	2,4
- trvalé louky a pastviny	24,0	38,8	6,8	28,8	43,6	47,2
Podíl vlastní půdy (%)	9,8	31,8	71,7	34,9	61,4	70,6
z toho - u podniků o velikosti 100 a více EVJ ²⁾	4,0	29,9	67,0	23,1	60,4	56,0
Podíl z. p. v méně příznivých oblastech - LFA (%) ³⁾	60,2	19,9	-	49,4	-	61,6
Počet AWU ⁴⁾ celkem (tis.)	153,3	71,5	60,7	693,3	185,8	161,5
z toho - rodinní pracovníci (%)	17,3	81,8	65,6	70,3	63,0	91,6
Počet podniků (tis.) ⁵⁾	25,0	52,7	48,6	390,2	85,4	140,6
v tom (%) - fyzické osoby	89,3	93,7	98,6	94,0	93,8	99,4
- právnické osoby	10,7	6,3	1,4	1,3	4,1	0,4
- podniková sdružení	-	-	-	4,7	2,2	0,2
Průměrná výměra z. p. (ha/podnik)	143,8	26,4	54,7	43,3	23,5	19,3
z toho - u podniků o velikosti 100 a více EVJ	1 158,5	54,8	133,2	178,3	42,2	89,9
Podíl podniků s výměrou obhosp. z. p. (%):	30,7	24,9	3,7	19,8	29,5	22,2
- pod 5 ha						
- 5 až méně než 20 ha	29,2	30,6	34,7	34,7	30,2	48,4
- 20 až méně než 50 ha	15,3	29,0	26,3	24,1	28,2	23,5
- 50 až méně než 100 ha	8,2	12,3	19,5	14,2	10,1	4,7
- 100 a více ha	16,6	3,2	15,8	7,3	2,1	1,1
Podíl podniků s počtem VDJ (%):	20,9	23,4	32,4	26,4	32,0	18,5
- bez hosp. zvířat						
- méně než 10 VDJ	46,1	15,0	17,8	21,3	14,6	33,7
- 10 až méně než 20 VDJ	10,1	8,0	8,4	10,4	6,6	19,3
- 20 až méně než 50 VDJ	9,0	13,4	9,1	17,1	9,5	21,0
- 50 až méně než 100 VDJ	3,8	17,0	7,9	12,8	15,3	5,3
- 100 a více VDJ	10,2	23,3	24,4	12,2	21,9	2,2
Počet VDJ na 100 ha z. p.	62,9	283,9	170,8	110,2	306,6	92,2
Počet kusů skotu na 100 ha z. p.	41,6	199,4	64,9	80,6	187,3	75,1
z toho - krav	16,8	79,1	26,6	30,4	80,8	29,5
Počet kusů prasat na 100 ha o. p.	129,7	781,2	525,0	225,0	1 014,5	233,4
Počet kusů drůbeže na 100 ha o. p.	1 112,9	3 811,2	721,6	1 056,3	7 375,8	897,5
Podíl podniků s ekologickým hospodařením (%)	1,9	1,0	5,3	2,9	1,3	12,0
Podíl ekologicky obhospodařované z. p. (%)	4,7	1,3	5,6	3,3	1,8	11,6

1) Údaje za zemědělské podniky o velikosti 1 a více EVJ.

2) Evropská velikostní jednotka (1 EVJ = 1 200 EUR podnikového standardního příspěvku na úhradu).

3) Podle Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 2003; revidovaný údaj za rok 2004 činil 50,2 % (v publikaci Eurostatu není příslušný údaj za ČR uveden).

4) Roční pracovní jednotka (1 AWU = 1 přepočtený pracovník s roční pracovní kapacitou 1 800 hod.).

5) Podle údajů publikovaných Eurostatem bylo v roce 2003 v ČR ještě 20,8 tis. zemědělských podniků (jednotek) s ekonomickou velikostí nižší než 1 EVJ. Na tyto podniky připadlo 37,9 tis. ha z. p., což představuje 1 % celkové výměry z. p. obhospodařované v daném roce všemi podniky evidovanými v českém zemědělství.

Pramen: Eurostat - Statistics in focus, 31/2004, 4/2005, 18/2005, 22/2005, 26/2005, 36/2005

Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

4.4/01 – Spotřeba přípravků k ochraně rostlin a rostlinných produktů v ČR (kg, l)

Kategorie	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Adheziva ¹⁾	1 692	15 730	20 819	54 072	97 303	74 177
Aditivum	27 757					
Antitranspirant	46 064	63 817	62 360	35 932	55 620	34 488
Dezinfektanty	413	-	-	-	-	-
Fungicidy	1 767 102	2 088 367	2 446 464	2 000 038	2 133 576	2 101 078
Herbicidy a desikanty	5 932 305	5 976 099	5 973 371	5 837 902	5 025 215	5 368 803
Mořidlo fungicidní	425 621	457 933	476 334	493 500	419 322	342 598
Mořidlo insekticidní	10 421	2 499	1 462	588	6 948	13 702
Mykobakteriální přípravek	19 743	15 908	12 288	8 028	9 053	5 519
Olej	112	3	4 472	190	114	1 050
Regulátor růstu aktivní	734 798	794 210	942 537	752 193	806 195	763 007
Repelent	28 135	1 812	797	2 557	2 569	581
Rodenticidy	210 868	256 840	146 746	5 408	68 930	509 274
Zoocidy	470 084	523 229	596 529	444 526	437 354	431 167
Celkem	9 675 114	10 196 446	10 684 180	9 634 934	9 062 200	9 645 444

1) V letech 2001-05 se sledují společně s aditivy.

Pramen: SRS

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE), J. Čechová (SRS)

4.4/02 – Výroba krmných směsí v ČR (tis. t)

Druhy zvířat	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Celkem krmné směsi pro hospodářská a ostatní zvířata	3 103	3 138	3 041	3 050
Domácí zvířata	108	121	103	100
Celkem krmné směsi	3 211	3 259	3 144	3 150

1) Odhad.

Pramen: MZe

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

4.4/03 – Celková výroba průmyslových krmných směsí v EU 25 (tis. t)

Země	2002	2003	2004	2005 ²⁾
Belgie	6 291	6 150	6 347	6 226
Dánsko	5 782	5 562	5 630	5 660
Česko	3 206	3 259	3 144	3 150
Estonsko	221	206	227	242
Finsko	1 369	1 399	1 415	1 429
Francie	22 789	22 609	22 320	21 530
Irsko	3 821	3 740	3 589	3 523
Itálie	13 378	13 464	13 983	14 075
Kypr	647	234	220	220
Litva	327	244	284	321
Lotyšsko	200	233	239	239
Maďarsko	5 610	5 123	5 145	4 930
Německo	19 695	20 009	20 158	19 830
Nizozemsko	13 349	12 846	13 050	13 400
Polsko	4 885	5 385	5 487	5 744
Portugalsko	3 940	3 780	3 800	3 730
Rakousko	1 085	1 124	1 136	1 130
Slovensko	1 344	1 279	1 082	995
Slovinsko	504	503	501	501
Španělsko	19 648	19 425	19 210	18 900
Švédsko	2 361	2 324	2 241	2 155
V. Británie	13 583	13 847	14 084	13 490
EU 25¹⁾	144 035	142 745	143 292	141 420

1) Mimo Lucemburska, Řecka a Malty.

2) Odhad.

Pramen: FEAC

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

4.4/04 – Spotřeba motorové nafty v zemědělství (mil. l)

Odvětví	2001	2002	2003	2004	2005
Rostlinná výroba ¹⁾	419,9	390,2	384,5	389,1	381,4
Živočišná výroba ²⁾	88,7	88,4	80,7	85,7	77,0
Ostatní spotřeba a přímé služby v rezortu	58,4	61,3	61,3	52,6	49,7
Celková spotřeba v zemědělství	567,0	539,9	526,5	527,4	508,1

1) Spotřeba byla stanovena z údajů ČSÚ "Vývoj ploch a sklizní plodin pro rok 2005" a z údajů VÚZT o měrné spotřebě motorové nafty na 1 ha příslušné plodiny.

2) Spotřeba byla stanovena podle údajů ČSÚ "Vývoj stavů hospodářských zvířat v roce 2005" a "Porážky zvířat v roce 2005" a údajů o spotřebě nafty v živočišné výrobě v minulých letech.

Pramen: ČSÚ; VÚZT

Zpracoval: O. Šyrový (VÚZT)

4.9/01 – Tržní ceny zemědělských kultur a lesa podle velikosti prodávaných pozemků za období 2000 - 2005

Ukazatel	MJ	Velikost prodáváných pozemků (ha)								Celkem
		do 0,10	> 0,10 ≤ 0,25	> 0,25 ≤ 0,50	> 0,50 ≤ 1,00	> 1,00 ≤ 2,00	> 2,00 ≤ 5,00	> 5,00 ≤ 10,00	nad 10,00	
Tržní ceny jednotlivých druhů pozemků										
- orná půda	Kč/m²	333,29	194,62	82,57	64,92	26,98	15,26	5,83	4,46	30,96
- chmelnice	Kč/m²	6,31	13,34	6,91	10,26	6,16	5,82	8,03	6,23	6,79
- vinice	Kč/m²	48,47	45,21	26,56	2,93	6,22	13,65	73,03	4,34	25,51
- zahrada	Kč/m²	192,97	155,38	77,25	74,35	46,41	10,45	10,28	2,35	134,34
- ovocný sad	Kč/m²	156,79	146,70	89,78	46,53	69,80	54,64	3,79	4,63	65,79
- trvalý travní porost	Kč/m²	94,95	68,01	36,28	18,38	81,18	5,11	2,68	2,69	10,86
- celky¹)	Kč/m²	120,24	70,90	34,51	32,16	10,77	7,67	3,58	3,14	8,40
- zemědělská půda	Kč/m²	226,56	146,36	62,02	46,52	18,92	10,86	4,47	3,64	22,89
- les	Kč/m²	87,41	50,59	26,43	13,35	9,65	8,34	8,27	8,62	10,54
- panenské stavební pozemky²)	Kč/m²	425,76	375,98	350,55	321,96	249,16	417,13	129,63	195,82	248,73
Uskutečněný prodej										
- počet prodejů	%	51,69	20,15	8,48	6,83	4,99	4,38	1,93	1,56	100,00
- prodaná výměra	%	2,77	3,86	3,78	6,13	8,90	17,05	17,04	40,48	100,00
Průměrná velikost pozemku	m²	428	1 526	3 551	7 155	14 230	31 040	70 338	207 321	7 973

1) Celky - zemědělská půda nezatříděná do jednotlivých kultur.

2) Panenské stavební pozemky - zemědělské pozemky připravované k převodu na stavební pozemky.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Kučera (VÚZE)

4.10/01 – Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR

Pronajatý majetek	MJ	K 31. 12. 2005
Zemědělské pozemky celkem ¹⁾	ha z. p.	491 604
v tom pronajato - fyzickým osobám (vč. restituentů)	ha z. p.	144 567
- právnickým osobám	ha z. p.	347 037
Celkem uzavřeno nájemních smluv	počet	61 302

1) Výměra nepronajaté zemědělské půdy činí 10 796 ha.

Pramen: PF ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

5.1/01 – Bilance výroby a spotřeby obilovin¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	957,6	1 126,7	1 870,9	1 368,9	1 014,9	1 775,1
Výroba	7 793,1	7 337,6	6 770,8	5 762,4	8 783,8	7 659,9
Dovoz (EU + třetí země)	213,7	108,8	100,7	52,1	63,5	70,0
Celková nabídka	8 964,4	8 573,1	8 742,4	7 183,4	9 862,2	9 505,0
Domácí spotřeba ²⁾	7 840,5	6 608,0	6 430,5	5 677,0	6 196,5	6 061,5
v tom - potraviny	2 186,0	2 033,0	1 979,0	1 877,5	1 952,0	2 009,5
- osiva	433,0	346,0	348,5	346,0	337,5	351,0
- krmiva	5 221,5	4 228,0	4 102,0	3 452,5	3 892,0	3 695,0
- technické užití	.	1,0	1,0	1,0	15,0	6,0
Vývoz (EU + třetí země)	131,0	94,2	943,1	491,5	1 152,7	1 725,0
Intervenční nákup ³⁾	788,2	0,0	724,3	0,0	907,9	600,0
Prodej intervenčních zásob	-	-	-	-	170,0	170,0
Zůstatek intervenčních zásob	-	-	-	-	737,9	430,0
Celková poptávka	7 971,5	6 702,2	7 373,6	6 168,5	8 087,1	8 216,5
Konečná zásoba	992,9	1 870,9	1 368,9	1 014,9	1 775,1	1 288,5

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály VÚZE a MZe.

3) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

5.1/02 – Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	570,0	772,8	1 374,3	900,7	552,9	981,6
Výroba	4 089,7	4 476,1	3 866,5	2 637,9	5 042,5	4 145,0
Dovoz (EU + třetí země)	4,4	11,4	13,4	2,6	32,3	25,0
Celková nabídka	4 664,1	5 260,3	5 254,2	3 541,2	5 627,7	5 151,6
Domácí spotřeba ²⁾	4 117,2	3 811,0	3 598,0	2 792,5	3 245,0	3 095,0
v tom - potraviny	1 194,5	1 245,0	1 170,0	1 050,0	1 150,0	1 200,0
- osiva	229,6	195,0	177,0	189,0	185,0	190,0
- krmiva	2 693,1	2 370,0	2 250,0	1 552,5	1 900,0	1 700,0
- technické užití	.	1,0	1,0	1,0	10,0	5,0
Vývoz (EU + třetí země)	31,2	75,0	755,5	195,8	780,0	1 180,0
Intervenční nákup ³⁾	788,2	0,0	724,3	0,0	791,1	240,0
Prodej intervenčních zásob	-	-	-	-	170,0	100,0
Zůstatek intervenčních zásob	-	-	-	-	621,1	140,0
Celková poptávka	4 148,4	3 886,0	4 353,5	2 988,3	4 646,1	4 415,0
Konečná zásoba	515,7	1 374,3	900,7	552,9	981,6	736,6

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: materiály VÚZE a MZe.

3) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

5.I/03 – Balance výroby a spotřeby ječmene¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	111,9	190,4	294,2	212,1	300,3	493,0
Výroba	2 613,7	1 965,6	1 792,5	2 068,7	2 330,6	2 195,4
Dovoz (EU + třetí země)	0,1	22,5	12,1	9,9	5,6	5,0
Celková nabídka	2 725,7	2 178,5	2 098,8	2 290,7	2 636,5	2 693,4
Domácí spotřeba ²⁾	2 647,8	1 875,0	1 845,0	1 791,0	1 795,0	1 905,0
v tom - potraviny	622,6	575,0	595,0	606,0	600,0	600,0
- osiva	106,3	100,0	120,0	105,0	95,0	105,0
- krmiva	1 918,9	1 200,0	1 130,0	1 080,0	1 100,0	1 200,0
Vývoz (EU + třetí země)	0,0	9,3	41,7	199,4	262,9	330,0
Intervenční nákup ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	85,6	150,0
Prodej intervenčních zásob	-	-	-	-	0,0	20,0
Zůstatek intervenčních zásob	-	-	-	-	85,6	130,0
Celková poptávka	2 647,8	1 884,3	1 886,7	1 990,4	2 143,5	2 365,0
Konečná zásoba	77,9	294,2	212,1	300,3	493,0	328,4

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: materiály VÚZE a MZe.

3) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

5.I/04 – Balance výroby a spotřeby žita¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	45,4	83,5	59,7	35,2	13,7	95,4
Výroba	556,6	149,3	119,2	159,3	313,3	196,8
Dovoz (EU + třetí země)	0,0	49,3	66,1	31,0	12,9	20,0
Celková nabídka	602,0	282,1	245,0	225,5	339,9	312,2
Domácí spotřeba ²⁾	439,2	222,0	208,0	205,0	217,0	208,0
v tom - potraviny	337,0	170,0	170,0	175,0	155,0	163,0
- osiva	33,7	12,0	13,0	14,0	17,0	15,0
- krmiva	68,5	40,0	25,0	16,0	45,0	30,0
Vývoz (EU + třetí země)	0,0	0,4	1,8	6,8	27,5	70,0
Celková poptávka	439,2	222,4	209,8	211,8	244,5	278,0
Konečná zásoba	162,8	59,7	35,2	13,7	95,4	34,2

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: materiály VÚZE a MZe.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

5.I/05 – Bilance výroby a spotřeby kukuřice na zrno¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	100,7	44,6	95,1	166,4	97,4	115,7
Výroba	174,6	408,6	616,2	476,4	551,6	702,9
Dovoz (EU + třetí země)	209,2	19,6	6,4	6,9	11,7	19,0
Celková nabídka	484,5	472,8	717,7	649,7	660,7	837,6
Domácí spotřeba ²⁾	398,6	374,5	426,0	487,0	477,0	477,0
v tom - potraviny	8,5	12,0	13,0	14,0	14,0	14,0
- osiva	13,2	12,5	13,0	13,0	13,0	13,0
- krmiva	376,9	350,0	400,0	460,0	450,0	450,0
Vývoz (EU + třetí země)	0,0	3,2	125,3	65,3	36,8	100,0
Intervenční nákup ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	31,2	210,0
Prodej intervenčních zásob	-	-	-	-	0,0	50,0
Zůstatek intervenčních zásob	-	-	-	-	31,2	160,0
Celková poptávka	398,6	377,7	551,3	552,3	545,0	737,0
Konečná zásoba	85,9	95,1	166,4	97,4	115,7	100,6

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba ve všech uvedených letech: materiály VÚZE a MZe.

3) Intervenční nákup je zahrnut do celkové poptávky, není uveden v konečných zásobách.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), F. Kůst (MZe)

5.I/06 – Bilance výroby a spotřeby cukru¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	164,7	110,7	96,6	12,8	103,1	232,2
Výroba cukru ze skliz. řepy	434,2	491,2	557,6	515,4	558,4	558,4
Dovoz celkem	159,9	152,8	130,7	160,7	239,8	228,2
v tom - dovoz cukru	55,8	45,9	24,0	32,9	47,8	38,0
- dovoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	104,1	106,9	106,7	127,8	192,0	190,2
Celková nabídka	758,8	754,7	784,9	688,9	901,3	1018,8
Domácí spotřeba	451,0	436,2	642,7	401,5	397,4	425,0
Vývoz celkem	197,1	221,9	129,4	237,1	271,7	406,6
v tom - vývoz cukru ²⁾	110,9	112,3	57,5	147,2	164,0	277,8
- vývoz cukru ve výrobcích a substituentů cukru	86,2	109,6	71,9	89,9	107,7	128,8
Celková poptávka	648,1	658,1	772,1	638,6	669,1	831,6
Konečná zásoba	110,7	96,6	12,8	50,3	232,2	187,2

1) V letech 2000/01 - 2003/04 od 1. 9. do 31. 8. následujícího roku; od roku 2004/05 za hospodářský rok, tj. od 1. 7. do 30. 6. následujícího roku, proto se konečná zásoba roku 2003/04 nerovná počáteční zásobě 2004/05.

2) V roce 2004/05 je údaj o vývozu cukru podle statistiky SZIF.

Pramen: ČSÚ - Celní statistika; MZe; SZIF

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), I. Svoboda (MZe)

5.1/07 – Bilance výroby a spotřeby brambor¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Výroba	2 421,8	1 130,5	1 106,0	841,5	993,2	1 156,0
Dovoz	94,4	54,1	36,6	107,9	90,1	50,0
Dovoz ve výrobcích	0,0	103,9	120,0	130,4	129,2	130,0
Celková nabídka	2 516,2	1 288,5	1 262,6	1 079,8	1 212,5	1 336,0
Domácí spotřeba²⁾	2 176,2	1 264,9	1 248,8	1 051,6	1 152,2	1 183,3
v tom - škrob	366,0	130,8	175,2	99,2	147,5	166,4
- konzum	858,0	778,0	778,0	775,0	775,0	760,0
- krmiva a ztráty	548,2	186,1	150,6	42,4	94,7	122,9
- sadba	404,0	170,0	145,0	135,0	135,0	134,0
Vývoz	340,0	3,7	4,6	5,2	28,0	107,7
Vývoz ve výrobcích	0,0	19,9	9,2	23,0	32,3	45,0
Celková poptávka	2 516,2	1 288,5	1 262,6	1 079,8	1 212,5	1 336,0

1) Marketingový rok u brambor raných, konzumních ostatních (pozdních) i brambor pro výrobu škrobu začíná 1. 7. běžného roku a končí 31. 6. následujícího roku. Brambory „NOVÉ“ (PCS 0701 905010) a brambory „RANÉ“ (PCS 0701 5020) sklizené a obchodované od 1. 1. do 30. 6. se bilančně započítávají do marketingového roku, který začíná 1. 7.).

2) Materiály VÚZE a MZe.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Žižka (MZe)

5.1/08 – Bilance výroby a spotřeby nativního bramborového škrobu¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	15,1	4,2	4,2	3,0	0,3	0,2
Výroba	46,1	29,6	36,0	22,9	33,6	36,3
Dovoz	2,7	2,0	2,0	0,3	2,9	5,2
Celková nabídka	63,9	35,8	42,2	26,2	36,8	41,7
Domácí spotřeba	44,5	27,3	34,8	21,8	31,7	35,0
Vývoz	8,0	4,3	4,4	4,1	4,9	6,7
Celková poptávka	52,5	31,6	39,2	25,9	36,6	41,7
Konečná zásoba	11,4	4,2	3,0	0,3	0,2	0,0

1) Marketingový rok u bramborového škrobu začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

Pramen: ČSÚ - Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Žižka (MZe)

5.1/09 – Bilance výroby a spotřeby řepky olejné¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	0,0	0,0	30,0	8,1	0,0	167,2
Výroba	312,2	973,3	709,5	387,8	934,7	769,4
Dovoz	0,0	12,3	11,2	38,0	50,9	32,0
Celková nabídka	312,2	985,6	750,7	433,9	985,6	968,6
Domácí průmyslové zpracování	310,2	585,6	498,5	418,6	648,0	650,0
z toho - MEŘO²⁾	0,0	230,0	210,0	200,0	150,0	306,0
Osivo	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Vývoz	0,0	368,0	242,1	13,3	168,4	200,0
Celková poptávka	312,2	955,6	742,6	433,9	818,4	852,0
Konečná zásoba	0,0	30,0	8,1	0,0	167,2	116,6

1) Marketingový rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Odhad sdružení výrobců bionafty.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin; Sdružení pro výrobu bionafty

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Potměšilová (MZe)

5.1/10 – Balance výroby a spotřeby rosených stonků lnu přadného¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1997/98	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	6,4	17,7	15,3	13,9	19,3	14,7
Dovoz	0,1	0,4	0,5	0,1	0,1	0,1
Celková nabídka	6,7	18,1	15,8	14,0	19,4	14,7
Domácí průmyslové zpracování	6,6	17,6	15,7	14,0	19,3	14,7
Vývoz	0,1	0,5	0,1	0,0	0,1	0,1
Celková poptávka	6,7	18,1	15,8	14,0	19,4	14,7
Konečná zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Marketingový rok u lnu přadného začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; Lnářský svaz ČR; MZe

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), M.Tošovská (MZe)

5.1/11 – Balance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Domácí výroba	590,3	328,8	429,8	358,7	435,6	305,7
z toho - intenzivní sady	228,6	167,2	189,4	183,2	202,4	164,4
Dovoz	110,2	110,7	117,5	120,6	150,3	184,5
Celková nabídka	700,5	439,5	547,3	479,3	585,9	490,2
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	420,5	323,2	366,4	352	389,3	432,3
Nákup ke zpracování	141,2	66,9	93,0	77,9	98,9	.
Vývoz	138,8	49,4	87,9	49,4	97,7	57,9
Celková poptávka včetně ztrát	700,5	439,5	547,3	479,3	585,9	490,2

1) Marketingový rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; OU ČR; GŘC; ÚKZÚZ;

ZS KOLI; Zájmové sdružení právnických osob konzervářsko-lihovarského průmyslu

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

5.1/12 – Balance výroby a spotřeby jablek¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	2000/01 ²⁾	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Domácí výroba	460,0	221,2	316,8	243,4	280,8	209,2
z toho - intenzivní sady	195,4	141,0	163,4	152,5	163,6	138,4
Dovoz ⁴⁾	28,9	48,4	34,5	50,0	56,3	85,0
Celková nabídka	488,9	269,6	351,3	293,4	337,1	294,2
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	195,2	166,6	163,8	167,9	143,4	239,2
Nerealizovaná produkce	25,0	8,0	20,0	22,0	25,0	10,0
Nákup ke zpracování ³⁾	137,5	57,9	84,2	64,0	78,6	.
Vývoz ⁴⁾	131,2	37,1	83,3	39,5	90,1	45,0
Celková potřeba	488,9	269,6	351,3	293,4	337,1	294,2

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Včetně ztrát. Za marketingový rok 2005/06 včetně nákupu jablek ke zpracování.

3) Včetně ztrát.

4) Pro marketingový rok 2005/2006 odhad VÚZE a OU ČR.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika; MZe; OU ČR; ÚKZÚZ

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

5.I/13 – Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Domácí výroba	482,0	421,2	332,3	295,6	322,3	273,4
Dovoz	292,2	314,6	361,2	386,6	390,6	480,6
Celková nabídka	774,2	735,8	693,5	682,2	712,9	754,0
Čerstvá spotřeba + samozásobení²⁾	698,3	653,8	616,9	588,2	605,9	700,4
Nákup ke zpracování³⁾	69,0	75,5	70,0	83,6	75,0	.
Vývoz	6,9	6,5	6,6	10,4	32,0	53,6
Celková poptávka včetně ztrát	774,2	735,8	693,5	682,2	712,9	754,0

1) Marketingový rok u zeleniny je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát. Za rok 2005 včetně nákupu zeleniny ke zpracování.

3) Za rok 2005 údaj o nákupu zeleniny není k dispozici.

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Celní statistika

Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

5.I/14 – Bilance výroby a spotřeby vína¹⁾ (tis. hl)

Ukazatel	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
Počáteční zásoba k 1. 8.	438	495	566	441	364	494
Domácí výroba	520	545	495	560	550	438
Dovoz suroviny a vína²⁾	940	1 045	982	1 099	1 345	1 300
Celková nabídka	1 898	2 085	2 043	2 100	2 259	2 232
Spotřeba²⁾	1 350	1 499	1 581	1 706	1 721	1 700
Vývoz²⁾	53	20	21	30	44	50
Konečná zásoba k 31. 7.²⁾	495	566	441	364	494	482

1) Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.

2) Pro vinařský rok 2005/06 odhad SV ČR.

Pramen: ČSÚ - Celní statistika; Svaz vinařů ČR

Zpracoval: I. Součková (VÚZE), J. Sedlo (SV ČR)

5.1/15 – Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Produkční plocha ¹⁾ (tis. ha)	Výnos ²⁾ (t/ha)	Výroba ³⁾ (tis. t)
Obiloviny celkem	1989	1 669,9	1 661,9	4,69	7 793,1
	2001	1 626,8	1 623,6	4,52	7 337,6
	2002	1 562,1	1 562,1	4,33	6 770,8
	2003	1 452,3	1 459,7	3,95	5 762,4
	2004	1 607,3	1 609,5	5,46	8 783,8
	2005	1 593,5	1 611,5	4,75	7 659,9
Pšenice celkem	1989	829,0	828,4	4,94	4 089,7
	2001	927,2	923,2	4,85	4 476,1
	2002	848,8	848,8	4,56	3 866,5
	2003	648,4	648,4	4,07	2 637,9
	2004	863,2	863,2	5,84	5 042,5
	2005	820,4	820,4	5,05	4 145,0
Žito	1989	134,1	134,3	4,15	556,7
	2001	41,0	40,1	3,72	149,3
	2002	35,3	35,3	3,37	119,2
	2003	41,9	41,9	3,80	159,3
	2004	59,2	59,2	5,29	313,3
	2005	46,9	46,9	4,19	196,8
Ječmen celkem	1989	552,5	551,8	4,74	2 613,7
	2001	497,9	495,1	3,97	1 965,6
	2002	488,1	488,1	3,67	1 792,6
	2003	550,0	550,0	3,76	2 068,7
	2004	469,0	469,0	4,97	2 330,6
	2005	521,5	521,5	4,21	2 195,4
Oves	1989	88,0	87,6	3,21	281,0
	2001	49,4	47,8	2,85	136,4
	2002	61,0	61,0	2,75	167,7
	2003	77,4	77,4	3,02	233,6
	2004	58,6	58,6	3,88	227,0
	2005	51,7	51,7	2,92	151,1
Kukuřice	1989	47,7	41,2	4,24	174,6
	2001	54,3	61,9	6,60	408,7
	2002	70,6	70,6	8,73	616,2
	2003	78,0	85,4	5,58	476,4
	2004	87,8	89,9	6,13	551,6
	2005	80,0	98,0	7,17	702,9
Luskoviny celkem	1989	58,9	58,2	2,17	126,1
	2001	38,4	37,2	2,46	91,4
	2002	34,2	34,2	1,91	65,1
	2003	31,4	31,4	1,98	62,1
	2004	28,4	28,4	3,11	88,3
	2005	39,3	39,3	2,44	96,0
Brambory celkem ⁴⁾	1989	115,4	115,3	21,01	2 421,8
	2001	54,3	54,1	20,88	1 130,5
	2002	-	46,9	23,57	1 106,0
	2003	-	43,5	19,35	841,5
	2004	-	42,1	23,57	993,2
	2005	-	41,2	28,05	1 156,0
Cukrovka	1989	127,1	126,6	35,52	4 497,0
	2001	77,8	77,7	45,41	3 529,0
	2002	77,5	77,5	49,45	3 832,5
	2003	77,3	77,3	45,20	3 495,1
	2004	71,1	71,1	50,34	3 579,3
	2005	65,6	65,6	53,31	3 495,6

5.1/15 – pokračování

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Produkční plocha ¹⁾ (tis. ha)	Výnos ²⁾ (t/ha)	Výroba ³⁾ (tis. t)
Krmné okopaniny	1989	-	18,9	39,32	744,3
	2001	6,0	6,0	36,73	219,4
	2002	1,7	1,7	35,73	58,9
	2003	1,4	1,4	30,44	43,1
	2004	1,4	1,4	35,09	47,9
	2005	1,3	1,3	36,80	47,3
Olejníky celkem	1989	121,7	121,5	2,79	339,0
	2001	436,6	432,3	2,50	1 078,8
	2002	409,7	409,7	2,01	823,4
	2003	421,3	421,3	1,43	601,2
	2004	382,4	382,4	2,90	1 108,5
	2005	399,5	399,5	2,40	958,7
Řepka	1989	102,4	102,5	3,06	313,3
	2001	344,1	343,0	2,84	973,3
	2002	313,0	313,0	2,27	709,5
	2003	251,0	251,0	1,55	387,8
	2004	259,5	259,5	3,60	934,7
	2005	267,2	267,2	2,88	769,4
Mák	1989	7,8	7,6	1,04	7,9
	2001	34,5	33,2	0,64	21,3
	2002	29,6	29,6	0,57	16,9
	2003	38,1	38,1	0,51	19,5
	2004	27,6	27,6	0,90	24,8
	2005	44,6	44,6	0,82	36,4
Len (stonky)	1989	.	21,2	4,20	88,9
	2001	7,0	6,6	2,70	17,7
	2002	5,8	5,8	2,55	14,9
	2003	5,7	5,7	2,18	12,4
	2004	5,4	5,4	3,27	17,6
	2005	4,5	4,5	2,99	13,5
Jednoleté pícniny	1989	.	586,8	28,98	17 003,4
	2001	.	288,7	28,46	8 216,5
	2002	268,7	268,7	29,19	7 843,7
	2003	268,8	261,4	24,35	6 366,2
	2004	278,1	276,0	27,23	7 516,0
	2005	271,0	252,9	30,75	7 776,3
Víceleté pícniny na orné půdě (seno)	1989	502,8	463,5	9,78	4 532,6
	2001	375,5	373,5	6,02	2 250,0
	2002	258,7	258,7	6,59	1 705,7
	2003	244,3	244,3	5,11	1 248,4
	2004	222,5	222,5	6,88	1 529,7
	2005	220,9	220,9	6,75	1 492,1
Zelenina	1989	33,1	35,0	17,96	628,7
	2001	26,2	26,0	16,20	421,2
	2002	.	18,0	18,46	332,3
	2003	.	16,9	17,49	295,6
	2004	.	16,7	19,30	322,3
	2005	.	12,7	21,53	273,4
Chmel	1989	.	10,5	1,03	10,8
	2001	.	6,1	1,09	6,6
	2002	.	6,0	1,08	6,4
	2003	.	5,9	0,93	5,5
	2004	.	5,8	1,08	6,3
	2005	.	5,7	1,38	7,8

5.1/15 – dokončení

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Produkční plocha ¹⁾ (tis. ha)	Výnos ²⁾ (t/ha)	Výroba ³⁾ (tis. t)
Vinná réva	1989	.	11,3	4,56	51,3
	2001	.	11,3	6,04	68,3
	2002	.	10,8	5,25	56,7
	2003	.	11,8	5,70	67,4
	2004	.	13,0	5,36	69,7
	2005	.	14,2	4,41	62,6
Louky trvalé	1989	.	485,5	5,35	2 597,1
	1999	667,5	651,5	3,35	2 181,1
	2000	670,7	659,4	2,95	1 943,1
	2001	673,8	656,6	3,27	2 148,3
Pastviny	1989	.	219,6	3,48	764,0
	1999	.	278,3	2,32	646,0
	2000	289,1	281,1	2,15	604,9
	2001	297,4	283,6	2,37	671,7
TTP ⁵⁾	2002	838,8	802,7	3,08	2 471,7
	2003	875,0	875,0	2,41	2 113,0
	2004	858,1	858,1	3,23	2 768,9
	2005	852,7	852,7	3,12	2 663,9
Ovoce celkem ⁶⁾	1989	.	36,6	15,05	550,3
	2001	.	30,6	9,68	296,3
	2002	.	30,0	13,41	401,8
	2003	.	28,3	11,81	333,7
	2004	.	29,6	13,61	402,8
	2005	.	29,1	9,61	279,7
z toho - jabloně ⁶⁾	1989	.	21,8	19,63	427,7
	2001	.	19,1	11,58	221,2
	2002	.	18,3	17,27	316,8
	2003	.	17,6	13,86	243,4
	2004	.	18,3	15,34	280,8
	2005	.	18,5	11,31	209,2

1) Od roku 2002 produkční plocha, která vychází z výměry zjištěné soupisem ploch osevů k 31. 5. sledovaného roku.

2) Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.

3) Skutečně sklizené množství plodin se uvádí z výměry produkční plochy.

4) Od roku 2002 po dopočtu domácností.

5) Od roku 2002 uvádí ČSÚ trvalé travní porosty zahrnující dříve odděleně sledované louky trvalé a pastviny.

Sklizené plochy luk trvalých a pastvin (TTP) jsou, na rozdíl od ostatních plodin, uváděny ve skutečném rozsahu provedené sklizně.

6) Sklízňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/l strom.

Pro rok 2000 údaje o výnosu a výrobě podle odhadu Ovocnářské unie ČR.

Pramen: ČSÚ - Soupis ploch osevů v ČR k 31. 5., Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin

Zpracoval: J. Kreysová, I. Součková (VÚZE)

5.2/01 – Bilance výroby a spotřeby mléka (mil. l)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Počáteční zásoba ¹⁾	.	62,8	64,6	132,6	92,1	69,4
Výroba	4 900,0	2 701,8	2 727,6	2 645,7	2 602,4	2 738,8
Nákup	4 473,0	2 532,2	2 536,2	2 530,9	2 496,8	2 476,3
Dovoz	.	202,9	241,3	281,4	329,6	535,4
Celková nabídka	.	2 797,9	2 842,1	2 944,9	2 918,5	3 081,1
Domácí spotřeba	3 080,0	2 031,7	2 067,0	2 080,5	2 111,1	2 182,2
Vývoz	1 393,0	701,6	642,5	772,3	738,0	832,6
Celková poptávka	.	2 733,3	2 709,5	2 852,8	2 849,1	3 014,8
Konečná zásoba	.	64,6	132,6	92,1	69,4	66,3

1) Do zásob roku 2001 byly zahrnuty zásoby přírodních sýrů, které nebyly do uvedené doby sledovány.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, Výsledky chovu skotu,

Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: I. Bošková, J. Ouředník (VÚZE)

5.2/02 – Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Počáteční zásoba	.	5,0	9,0	8,9	9,0	7,7
Výroba	518,5	208,5	201,7	198,4	177,0	148,5
Dovoz	.	0,4	5,8	6,9	19,2	36,4
Celková nabídka	.	213,9	216,5	214,2	205,2	192,6
Domácí spotřeba	482,6	169,1	184,5	187,7	151,0	140,2
Vývoz	35,9	35,8	23,1	17,5	46,5	40,5
Celková poptávka	.	204,9	207,6	205,2	197,5	180,7
Konečná zásoba	.	9,0	8,9	9,0	7,7	11,9

1) Předběžně.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, Výsledky chovu skotu,

Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

5.2/03 – Bilance výroby a spotřeby vepřového masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Počáteční zásoba	26,8	12,0	15,0	18,9	19,2	15,3
Výroba	778,0	584,0	585,4	579,9	547,0	472,0
Dovoz	.	22,3	34,3	40,2	89,3	164,9
Celková nabídka	804,8	618,3	634,7	639,0	655,5	652,2
Domácí spotřeba	757,7	589,2	586,0	602,5	564,6	585,0
Vývoz	14,0	14,1	29,8	17,3	75,6	47,5
Celková poptávka	771,7	603,3	615,8	619,8	640,2	632,5
Konečná zásoba	33,1	15,0	18,9	19,2	15,3	19,7

1) Předběžně.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, Výsledky chovu prasat,

Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

5.2/04 – Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Počáteční zásoba	11,0	10,6	14,4	6,4	6,8	7,7
Výroba	199,0	312,5	317,0	304,0	310,2	322,3
Dovoz	0,0	21,2	26,9	45,0	76,9	96,0
Celková nabídka	210,0	344,3	358,3	355,4	393,9	426,0
Domácí spotřeba	180,0	312,8	330,5	328,1	326,4	360,7
Vývoz	13,2	17,1	21,4	20,5	59,8	52,9
Celková poptávka	193,2	329,9	351,9	348,6	386,2	413,6
Konečná zásoba	16,8	14,4	6,4	6,8	7,7	12,4

1) Předběžně.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby, Výsledky chovu drůbeže, Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: J. Menzlová (VÚZE)

5.2/05 – Bilance výroby a spotřeby vajec (mil. ks)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Výroba	3 643,0	3 190,0	2 931,4	2 841,1	2 652,6	2 432,0
z toho - samozásobení	1 714,0	1 627,7	1 102,0	982,3	944,0	875,6
Dovoz²⁾	4,0	72,9	72,0	119,7	290,3	536,2
Celková nabídka	3 647,0	3 262,9	3 003,4	2 960,8	2 942,9	2 968,2
Domácí spotřeba	3 481,0	3 155,1	2 833,7	2 773,5	2 761,5	2 763,7
Vývoz²⁾	166,0	107,8	169,7	187,3	181,4	204,8
Celková poptávka	3 647,0	3 262,9	3 003,4	2 960,8	2 942,9	2 968,5

1) Předběžně.

2) V roce 2001 byly změněny konverzní koeficienty pro přepočet kg na kusy u zahraničního obchodu:

skořápková vejce 17,4; tekuté vaječné produkty 20; sušené vaječné produkty 72.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby, Výsledky chovu drůbeže, Celní statistika; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: J. Menzlová (VÚZE)

5.2/06 – Bilance výroby a spotřeby skopového masa (tis. t. ž. hm)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Výroba	1,96	2,25	2,08	2,23	2,93
z toho - domácí hospodářství	1,67	1,91	1,77	1,90	2,45
Dovoz	0,47	0,42	0,48	2,58	1,02
Celková nabídka	2,43	2,67	2,56	4,81	3,95
Domácí spotřeba	2,35	2,65	2,51	4,60	3,77
Vývoz	0,08	0,02	0,05	0,21	0,18
Celková poptávka	2,43	2,67	2,56	4,81	3,95

1) Údaje o dovozu a vývozu jsou předběžné, rovněž navazující výpočty nabídky, poptávky a spotřeby.

Pramen: ČSÚ - Celní statistika; MZe; Svaz chovatelů ovcí a koz

Zpracoval: I. Bošková (VÚZE), J. Holá (MZe)

5.2/07 – Stavy hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003 ¹⁾	2004 ¹⁾	2005 ¹⁾	2006 ¹⁾
Skot celkem	3 480	1 582	1 520	1 474	1 428	1 397	1 374
z toho - krávy	1 248	611	596	590	573	574	564
v tom - krávy bez trž. prod. mléka	-	82	100	124	136	141	140
- krávy s trž. prod. mléka	1 248	529	496	466	437	433	424
Prasata celkem	4 685	3 470	3 441	3 363	3 127	2 877	2 840
z toho - prasnice	312	288	289	283	251	233	229
Ovce a berani celkem	399	88	96	103	116	140	148
z toho - bahnice	.	49	56	56	65	80	75
Drůbež celkem	32 479	28 865	29 947	26 873	25 494	25 372	25 736
z toho - slepice	15 699	6 999	6 838	7 044	6 394	5 941	6 316
- husy	180	29	28	34	32	33	17
- kachny	192	289	279	532	258	420	494
- krůty	731	800	887	670	837	816	456

1) Bez "hobby aktivit" obyvatelstva.

Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat (rok 1989 k 1. 1., roky 2001 - 2002 k 1. 3., roky 2003 - 2006 k 1. 4.)

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

5.2/08 – Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby

Ukazatel	MJ	1989	2001	2002	2003	2004	2005
Výroba mléka	mil. l	4 900	2 702	2 728	2 646	2 602	2 738
Průměrná užitkovost	l mléka/rok	3 982	5 589	5 718	5 756	6 006	6 253
Výroba hovězího masa	tis. t ž. hm.	518,5	208,5	201,7	198,4	177,0	148,5
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu	kg/ks/den	0,750	0,874	0,863	0,874	0,865	0,901
Výroba vepřového masa ¹⁾	tis. t ž. hm.	778,0	584,0	585,4	579,9	547,0	472,0
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu ³⁾	kg/ks/den	0,630	0,654	0,672	0,651	0,668	0,668
Výroba drůbežího masa ¹⁾	tis. t ž. hm.	199,0	312,5	317,0	304,0	310,2	322,3
Celková produkce vajec ²⁾	mil. ks	3 643	3 190	2 931	2 841	2 653	2 432

1) Celkový prodej včetně samozásobení.

2) Celková produkce včetně samozásobení.

3) Rok 2005 odhad VÚZE.

Pramen: ČSÚ - Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, Výsledky chovu skotu, Výsledky chovu prasat,

Výsledky chovu drůbeže, Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí; materiály VÚZE a MZe

Zpracoval: M. Abrahamová, I. Bošková, J. Menzlová (VÚZE)

5.2/09 – Porážky hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005
Skot celkem	402,4	432,6	410,8	369,5	301,3
v tom - krávy	158,2	169,0	169,0	157,6	133,9
- jalovice	33,9	42,4	38,4	36,3	28,2
- ostatní skot	192,7	200,5	185,2	159,8	128,5
- telata	17,7	20,7	18,2	15,8	10,8
Prasata celkem	4 465,8	4 548,2	4 478,8	4 229,0	3 804,3
v tom - ostatní prasata	4 338,8	4 416,3	4 338,3	4 098,0	3 702,1
- prasnice	127,0	131,9	140,5	131,0	102,1
Ovce a jehňata	8,9	10,2	11,0	15,6	15,2
Kozy a kůzlata	1,4	1,3	1,2	1,0	0,7
Drůbež celkem	143 531,3	152 889,5	146 135,5	143 324,6	146 325,2
v tom - kuřata	133 941,2	141 777,9	135 863,7	134 705,4	138 930,8
- slepice a kohouti	5 353,0	6 820,0	6 034,0	4 865,8	3 526,8
- kachny, husy	2 059,8	2 115,7	2 287,6	1 924,5	2 499,6
- krůty	2 177,3	2 175,9	1 950,2	1 828,9	1 368,0

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

5.4/01 Výroba elektřiny z OZE v roce 2004

Ukazatel	Hrubá výroba elektřiny (MWh)	Dodávka do sítí (MWh)	Podíl na hrubé dom. spotřebě elektřiny (%)	Podíl na hrubé výrobě elektřiny (%)
Vodní elektrárny	2 019 400,0	1 615 520,0	2,094	2,394
Malé vodní elektrárny do 1 MW	286 100,0	228 880,0	0,417	0,339
Malé vodní elektrárny od 1 do 10 MW	617 400,0	493 920,0	0,899	0,732
Velké vodní elektrárny nad 10 MW	1 115 900,0	892 720,0	1,626	1,323
Biomasa celkem	592 704,8	222 827,3	0,863	0,702
Štěpka apod.	272 948,5	201 274,7	0,397	0,323
Celulózní výluhy	296 297,0	0,0	0,431	0,351
Rostlinné materiály	20 839,7	19 670,7	0,030	0,024
Pelety	2 619,6	1 881,9	0,003	0,003
Bioplyn celkem	138 793,4	81 913,2	0,202	0,164
Komunální ČOV	63 590,6	15 342,8	0,092	0,075
Průmyslové ČOV	2 001,2	363,7	0,002	0,002
Zemědělský bioplyn	7 130,4	4 405,4	0,010	0,008
Skládkový plyn	66 071,2	61 801,3	0,096	0,078
Tuhé komunální odpady	10 031,0	3 421,2	0,014	0,011
Větrné elektrárny (nad 100 kW)	9 870,8	9 743,3	0,014	0,011
Fotovoltaické systémy	77,3	9,2	0,000	0,000
Celkem	2 770 877,3	1 933 434,2	4,038	3,285

Pramen: MPO 2005 - Zpráva o plnění indikativního cíle výroby elektřiny z OZE za rok 2004

Zpracoval: H. Součková (VÚZE)

5.4/02 – Vývoj ploch produkce LAKR v ČR

Ukazatel	MJ	2001	2002	2003	2004	2005
Léčivé rostliny						
- sklizňová plocha	ha	1 500	2 841	5 162	5 595	3 211
- produkce	t	974	2 086	3 003	5 257	2 596
- výnos	t/ha	0,65	0,73	0,58	0,94	0,84
Kořeninové a aromatické rostliny						
- sklizňová plocha	ha	4 871	5 118	6 259	6 153	5 144
- produkce	t	3 292	3 709	4 286	2 546	3 245
- výnos	t/ha	0,68	0,72	0,68	0,4	0,63

Pramen: ČSÚ; MZe

Zpracoval: H. Součková (VÚZE), Z. Přibyllová (MZe)

5.4/03 – Bilance okrasného zahradnictví (mil. Kč)

Ukazatel	Květinářství			Okrasné školkařství		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Výroba^{1,2)}	1 423	1 495	.	743	780	.
Dovoz	1 531	1 707	1 859	368	463	464
Vývoz	152	190	244	58	65	93

1) Okrasné školkařství v roce 2004 - odhad.

2) Okrasné školkařství v roce 2003 a 2004 - včetně kvalifikovaného dopočtu.

Pramen: ČSÚ - Celní statistika; odhad Svazu květinářů a floristů ČR; šetření VÚKOZ

Zpracoval: H. Součková (VÚZE), Z. Přibyllová (MZe)

6.2/01 – Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR¹⁾ bez rozlišení celních režimů

Rok	MJ	Obrat						Vývoz					
		celkem			AZO			podíl AZO na ZO celkem (%)	celkem		AZO		podíl AZO na ZO celkem (%)
		mil. Kč	mil. EUR	meziroční změna (%)	mil. Kč	mil. EUR	meziroční změna (%)		mil. Kč	mil. EUR	meziroční změna (%)		
2001	mil. Kč	2 653 713,4	12,3	118 499,2	5,2	4,5	1 268 149,3	13,1	49 418,2	3,5	3,9		
	mil. EUR	77 860,3	17,3	3 476,7	9,9	18,2	37 207,7	1 449,9	8,2				
	mil. Kč	2 580 531,2	-2,8	113 973,8	-3,8	4,4	1 254 860,2	-1,0	45 123,8	-8,7		3,6	
2002	mil. EUR	83 750,8	7,6	3 699,0	6,4	9,5	40 726,3	1 464,5	1,0				
	mil. Kč	2 811 653,1	9,0	122 823,0	7,8	4,4	1 370 930,0	9,2	48 793,7	8,1	3,6		
	mil. EUR	88 294,6	5,4	3 857,0	4,3	5,7	43 051,4	1 532,3	4,6				
2003	mil. Kč	3 471 752,6	23,5	155 069,7	26,3	4,5	1 722 657,3	25,7	61 526,1	26,1		3,6	
	mil. EUR	108 820,1	23,2	4 860,5	26,0	25,6	54 074,8	1 928,5	25,9				
	mil. Kč	3 710 083,2	6,9	181 640,9	17,1	4,9	1 875 219,7	8,9	77 884,7	26,6	4,2		
2004	mil. EUR	124 664,5	14,6	6 098,6	25,5	16,5	63 002,8	2 615,0	35,6				

6.2/01 – dokončení

Rok	MJ	Dovoz						Bilance						
		celkem				AZO		podíl AZO na ZO celkem (%)	celkem		AZO			
		mil. Kč	mil. EUR	meziroční změna (%)	mil. Kč	mil. EUR	meziroční změna (%)		mil. Kč	mil. EUR	meziroční rozdíl	mil. Kč	mil. EUR	meziroční rozdíl
2001	mil. Kč	1 385 564,1	11,6	69 081,0	6,5			5,0	-117 414,8	-56 412,2	-19 662,8	3 570,4		
	mil. EUR	40 652,6	16,6	2 026,8	11,2				-3 444,9	-1 640,5	-576,9	80,0		
2002	mil. Kč	1 325 671,0	-4,3	68 850,0	-0,3			5,2	-70 810,8	46 604,0	-23 726,2	-4 063,4		
	mil. EUR	43 024,5	5,8	2 234,5	10,2				-2 298,2	1 146,7	-770,0	-193,1		
2003	mil. Kč	1 440 723,1	8,7	74 029,3	7,5			5,1	-69 793,1	1 017,7	-25 235,6	-1 509,4		
	mil. EUR	45 243,2	5,2	2 324,7	4,0				-2 191,7	106,5	-792,5	-22,5		
2004	mil. Kč	1 749 095,3	21,4	93 543,6	26,4			5,3	-26 438,0	43 355,1	-32 017,5	-6 781,9		
	mil. EUR	54 913,9	21,4	2 932,0	26,1				-839,1	1 352,6	-1 003,5	-211,0		
2005	mil. Kč	1 834 863,6	4,9	103 756,2	10,9			5,7	40 356,1	66 794,1	-25 871,5	6 146,0		
	mil. EUR	61 661,6	12,3	3 483,6	18,8				1 341,2	2 180,3	-868,6	134,9		

1) Data k 15. 4. 2005.

Pramen: ČSÚ - Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2/02 – Agrární zahraniční obchod ČR v letech 2004 a 2005 v rámci extraobchodu a intraobchodu bez rozlišení celních režimů

Ukazatel	MJ	Extraobchod				Intraobchod				Celkem			
		2004	měsíční průměr	2005	měsíční průměr	2004	měsíční průměr	2005	měsíční průměr	2004	měsíční průměr	podíl intra-obchodu na AZO celkem (%)	podíl intra-obchodu na AZO celkem (%)
Obrát AZO	mil. Kč	57 379,1	4 781,6	23 040,8	1 920,1	97 690,6	12 211,3	158 600,1	13 216,7	155 069,7	12 922,5	63,0	181 640,9
	mil. EUR	1 798,5	149,9	773,6	64,5	3 062,0	382,8	5 325,0	443,8	4 860,5	405,0		6 098,6
Agrární vývoz	mil. Kč	22 519,8	1 876,7	11 873,6	989,5	39 006,3	4 875,8	66 011,1	5 500,9	61 526,1	5 127,2	63,4	77 884,7
	mil. EUR	705,9	58,8	398,7	33,2	1 222,6	152,8	2 216,3	184,7	1 928,5	160,7		2 615,0
Agrární dovoz	mil. Kč	34 859,3	2 904,9	11 167,2	930,6	58 684,3	7 335,5	92 589,0	7 715,8	93 543,6	7 795,3	62,7	103 756,2
	mil. EUR	1 092,6	91,1	374,9	31,2	1 839,4	229,9	3 108,7	259,1	2 932,0	244,3		3 483,6
Balance AZO	mil. Kč	-12 339,5	-1 028,3	706,4	58,9	-19 678,0	-2 459,8	-26 577,9	-2 214,8	-32 017,5	-2 668,1	61,5	-25 871,5
	mil. EUR	-386,7	-32,2	23,7	2,0	-616,8	-77,1	-892,4	-74,4	-1 003,5	-83,6		-868,7

Pramen: ČSÚ - Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2/03 – Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR bez rozlišení celních režimů

Region	MJ	Vývoz				Dovoz				Bilance			
		2004	podíl (%)	2005	podíl (%)	2004	podíl (%)	2005	podíl (%)	2004	2005	meziroční index	meziroční index
EU 15	mil. Kč	26 359,4	42,8	32 935,9	42,3	59 671,1	63,8	64 824,0	62,5	-33 311,7	-31 888,1	108,6	95,7
	mil. EUR	826,2		1 105,8		1 870,3		2 176,5		-1 044,1	-1 070,7	116,4	102,5
EU 10	mil. Kč	25 834,2	42,0	33 075,2	42,5	23 536,7	25,2	27 765,1	26,8	2 297,5	5 310,1	118,0	231,1
	mil. EUR	809,7		1 110,5		737,7		932,2		72,0	178,3	126,4	247,7
EFTA ¹⁾	mil. Kč	378,9	0,6	376,9	0,5	564,1	0,6	357,1	0,3	-185,1	19,8	63,3	-10,7
	mil. EUR	11,9		12,7		17,7		12,0		-5,8	0,7	67,8	-12,1
OSVTE	mil. Kč	1 518,7	2,5	1 507,5	1,9	2 831,1	3,0	2 713,9	2,6	-1 312,4	-1 206,4	95,9	91,9
	mil. EUR	47,6		50,6		88,7		91,1		-41,1	-40,5	102,7	98,5
RZ	mil. Kč	3 363,4	5,5	5 514,8	7,1	5 940,3	6,3	6 603,1	6,4	-2 576,9	-1 088,3	111,2	42,2
	mil. EUR	105,4		185,2		186,2		221,7		-80,8	-36,5	119,1	45,2
SNS	mil. Kč	2 603,6	4,2	2 925,8	3,8	285,5	0,3	585,1	0,6	2 318,1	2 340,7	205,0	101,0
	mil. EUR	81,6		98,2		8,9		19,6		72,7	78,6	220,2	108,1
Ostatní regiony	mil. Kč	1 467,9	2,4	1 548,7	2,0	714,9	0,8	907,9	0,9	753,0	640,8	127,0	85,1
	mil. EUR	46,0		52,0		22,4		30,5		23,6	21,5	136,2	91,1
Celkem	mil. Kč	61 526,1	100,0	77 884,7	100,0	93 543,6	100,0	103 756,2	100,0	-32 017,5	-25 871,5	110,9	80,8
	mil. EUR	1 928,4		2 615,0		2 932,0		3 483,6		-1 003,6	-868,6	118,8	86,5

1) EFTA = EEA (Evropský hospodářský prostor, tj. Norsko, Island a Lichtenštejnsko + Švýcarsko).

Pramen: ČSÚ - Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2/04 – Vývoj komoditní skladby agrárního vývozu (mil. Kč) bez rozlišení celních režimů

KN	Komodita	2001	2002	2003	2004	2005	V roce 2005 z toho:						Meziroční index 2005/04	
							EU 15		EU 10		EU 25		mil. Kč	%
							mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%		
01	Živá zvířata	1 518,0	1 542,5	1 455,9	3 268,2	3 814,8	2 383,9	62,5	1 261,3	33,1	3 645,2	95,6	116,7	
02	Maso a jedlé droby	2 253,4	2 024,4	1 451,5	2 526,4	2 867,6	1 036,7	36,2	1 742,7	60,8	2 779,4	96,9	113,5	
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	1 128,7	1 130,3	1 161,4	1 240,0	1 290,9	842,5	65,3	416,0	32,2	1 258,5	97,5	104,1	
04	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	7 795,7	5 515,8	6 254,2	8 238,7	9 835,6	4 444,8	45,2	2 638,3	26,8	7 083,1	72,0	119,4	
05	Ostatní produkty živočišného původu	280,7	484,4	708,4	617,5	436,6	338,5	77,5	73,4	16,8	411,9	94,3	70,7	
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	149,7	199,3	240,0	269,2	327,5	106,6	32,6	113,1	34,5	219,7	67,1	121,7	
07	Zelenina, poživatelé rostliny, kořeny a hlízy	570,5	444,3	460,7	788,7	1 315,8	195,6	14,9	1 028,2	78,1	1 223,8	93,0	166,8	
08	Jedlé ovoce a ořechy	752,4	753,1	756,6	1 753,1	3 260,4	1 308,0	40,1	1 914,9	58,7	3 222,9	98,9	186,0	
09	Káva, čaj, maté a koření	584,9	496,0	522,2	494,5	824,9	348,1	42,2	265,8	32,2	613,9	74,4	166,8	
10	Obiloviny	883,0	803,9	3 398,8	1 670,6	6 809,0	3 992,9	58,6	965,3	14,2	4 958,1	72,8	407,6	
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	1 944,4	1 879,2	2 079,5	2 538,5	1 964,0	247,7	12,6	1 156,1	58,9	1 403,8	71,5	77,4	
12	olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a píce	5 068,5	4 261,9	2 643,6	3 619,3	4 610,0	2 982,7	64,7	732,0	15,9	3 714,7	80,6	127,4	
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a výtažky	390,9	501,6	528,0	736,8	748,0	267,9	35,8	82,6	11,0	350,5	46,9	101,5	
14	Rostlinné pletací materiály	3,6	5,1	5,2	5,2	4,0	0,8	19,0	3,2	81,0	4,0	100,0	76,4	
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	1 711,7	1 176,4	1 072,7	1 226,3	2 067,2	757,9	36,7	1 208,1	58,4	1 965,9	95,1	168,6	
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	908,1	565,2	557,6	991,4	1 681,0	173,2	10,3	1 456,1	86,6	1 629,3	96,9	169,6	
17	Cukr a cukrovinky	3 580,8	3 276,7	3 293,5	7 124,7	8 100,0	4 921,6	60,8	1 895,4	23,4	6 816,9	84,2	113,7	
18	Kakao a kakaové přípravky	1 902,2	2 081,5	2 672,4	2 722,4	2 710,7	859,8	31,7	1 773,7	65,4	2 633,5	97,2	99,6	
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	2 222,1	2 213,9	2 539,1	2 877,5	3 281,0	1 125,4	34,3	1 990,2	60,7	3 115,6	95,0	114,0	
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	1 385,0	1 256,1	1 447,5	1 719,8	2 016,7	333,7	16,5	1 382,1	68,5	1 715,9	85,1	117,3	
21	Různé potravinářské přípravky	3 444,8	4 115,5	5 425,3	5 910,8	6 261,7	1 885,7	30,1	3 359,1	53,6	5 244,8	83,8	105,9	
22	Nápoje, lihoviny, tekutiny a ocet	5 657,1	5 806,4	5 569,8	6 517,9	7 302,0	2 882,7	39,5	3 325,8	45,5	6 208,4	85,0	112,0	
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	2 019,8	1 730,6	1 839,1	2 135,4	2 906,0	1 155,9	39,8	1 534,4	52,8	2 690,2	92,6	136,1	
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	3 262,0	2 859,7	2 710,9	2 533,0	3 449,2	343,5	10,0	2 757,5	79,9	3 101,0	89,9	136,2	
Celkem		49 418,2	45 123,8	48 793,7	61 526,1	77 884,7	32 935,9	42,3	33 075,2	42,5	66 011,1	84,8	126,6	

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2/05 – Vývoj komoditní skladby agrárního dovozu (mil. Kč) bez rozlišení celních režimů													
KN	Komodita	2001	2002	2003	2004	2005	V roce 2005 z toho:						Meziroční index 2005/04
							EU 15		EU 10		EU 25		
							mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	
01	Živá zvířata	357,6	465,7	453,4	634,4	1 040,5	514,8	49,5	491,6	47,2	1 006,4	96,7	164,0
02	Maso a jedlé droby	2 552,1	2 944,1	3 416,2	7 231,0	10 298,1	7 420,2	72,1	2 679,8	26,0	10 099,9	98,1	142,4
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	1 764,3	1 553,9	1 457,8	1 510,7	1 853,1	927,1	50,0	341,1	18,4	1 268,2	68,4	122,7
04	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	2 865,1	3 401,6	3 976,9	5 556,0	7 243,5	3 162,5	43,7	4 073,5	56,2	7 236,0	99,9	130,4
05	Ostatní produkty živočišného původu	991,5	1 033,8	1 293,9	1 026,7	962,8	699,8	72,7	83,9	8,7	783,7	81,4	93,8
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	1 801,6	1 976,3	2 210,5	2 664,3	2 603,3	2 297,5	88,3	231,0	8,9	2 528,5	97,1	97,7
07	Zelenina, požitvatelné rostliny, kořeny a hlízy	4 849,8	5 345,8	5 344,7	6 227,8	6 979,3	4 815,7	69,0	1 888,6	27,1	6 704,3	96,1	112,1
08	Jedlé ovoce a ořechy	7 529,1	7 957,1	8 166,6	10 459,4	11 629,0	6 760,7	58,1	1 395,3	12,0	8 155,9	70,1	111,2
09	Káva, čaj, maté a koření	1 981,8	1 538,4	1 586,9	1 868,5	2 330,8	1 352,3	58,0	413,9	17,8	1 766,2	75,8	124,7
10	Obiloviny	1 511,9	1 232,2	1 197,3	1 296,8	1 159,5	660,6	57,0	410,1	35,4	1 070,7	92,3	89,4
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	334,9	414,1	413,9	556,7	656,1	335,6	51,2	309,6	47,2	645,2	98,3	117,9
12	Olejnata a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a píceiny	2 010,4	1 756,8	1 802,3	2 730,5	2 449,9	1 570,2	64,1	533,4	21,8	2 103,6	85,9	89,7
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	334,6	389,1	455,1	507,4	517,8	352,5	68,1	8,7	1,7	361,1	69,7	102,0
14	Rostlinné pletací materiály	98,2	79,2	69,0	48,0	26,8	18,1	67,5	2,5	9,2	20,6	76,7	55,8
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	3 207,2	3 086,0	3 813,3	3 984,4	3 726,3	2 913,9	78,2	724,8	19,5	3 638,7	97,6	93,5
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	1 730,9	1 672,0	1 764,1	2 217,4	2 663,7	1 354,7	50,9	1 018,6	38,2	2 373,3	89,1	120,1
17	Cukr a cukrovinky	2 442,4	2 025,2	1 985,8	3 154,9	3 697,2	1 939,3	52,5	1 590,6	43,0	3 529,8	95,5	117,2
18	Kakao a kakaové přípravky	3 659,6	3 618,6	4 040,0	4 880,0	5 031,7	3 151,6	62,6	1 589,2	31,6	4 740,8	94,2	103,1
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	4 246,8	4 325,9	4 924,6	6 098,8	6 543,0	3 598,5	55,0	2 573,5	39,3	6 172,0	94,3	107,3
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	3 332,0	3 535,1	4 012,6	4 389,2	4 736,2	2 771,4	58,5	1 447,1	30,6	4 218,5	89,1	107,9
21	Různé potravinářské přípravky	7 191,1	6 806,2	7 526,3	7 964,4	8 777,9	4 359,4	49,7	3 014,2	34,3	7 373,6	84,0	110,2
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	3 851,8	4 016,4	4 633,4	6 494,6	7 030,9	4 774,8	67,9	1 738,5	24,7	6 513,4	92,6	108,3
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	7 019,9	7 126,4	6 618,1	7 831,8	7 038,1	5 913,1	84,0	720,4	10,2	6 633,5	94,3	89,9
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	3 416,3	2 550,2	2 866,4	4 209,9	4 760,7	3 159,7	66,4	485,2	10,2	3 644,9	76,6	113,1
Celkem		69 081,0	68 850,0	74 029,2	93 543,6	103 756,2	64 824,0	62,5	27 765,1	26,8	92 589,1	89,2	110,9

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2/06 – Vývoj komoditní skladby bilance agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč) bez rozlišení celních režimů

KN	Komodita	2001	2002	2003	2004	2005	V roce 2005 z toho:			Meziroční index 2005/04
							EU 15	EU 10	EU 25	
01	Živá zvířata	1 160,4	1 076,8	1 002,5	2 633,9	2 774,3	1 869,2	769,7	2 638,9	276,7
02	Maso a jedlé droby	-298,7	-919,7	-1 964,7	-4 704,5	-7 430,5	-6 383,5	-937,1	-7 320,6	378,2
03	Ryby, koryši a jiní vodní bezobratlovci	-635,6	-423,6	-296,3	-270,8	-562,2	-84,6	74,9	-9,7	189,7
04	Mléko a mléč. výrobky, ptačí vejce, přír. med, jedlé výr. živ. pův.	4 930,7	2 114,2	2 277,3	2 682,7	2 592,1	1 282,3	-1 435,2	-152,9	113,8
05	Ostatní produkty živočišného původu	-710,8	-549,4	-585,5	-409,2	-526,2	-361,3	-10,5	-371,8	89,9
06	Dřeviny a jiné rostliny, hlízy, kořeny; řezané květiny a dekorativní zeleň	-1 651,9	-1 777,1	-1 970,5	-2 395,1	-2 275,8	-2 190,9	-117,9	-2 308,8	115,5
07	Zelenina, poživatelinné rostliny, kořeny a hlízy	-4 279,3	-4 901,6	-4 884,1	-5 439,1	-5 663,5	-4 620,1	-860,5	-5 480,6	116,0
08	Jedlé ovoce a ořechy	-6 776,7	-7 204,0	-7 410,0	-8 706,2	-8 368,6	-5 452,7	519,6	-4 933,0	112,9
09	Káva, čaj, maté a koření	-1 397,0	-1 042,4	-1 064,8	-1 373,9	-1 505,9	-1 004,2	-148,1	-1 152,3	141,4
10	Obiloviny	-628,9	-428,3	2 201,4	373,9	5 649,6	3 332,3	555,2	3 887,4	256,6
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby, inulin, pšeničný lepek	1 609,4	1 465,1	1 665,6	1 981,8	1 307,9	-87,9	846,5	758,6	78,5
12	olejnatá a ostatní semena a plody; prům. a léčivé rostl.; sláma a píce	3 058,1	2 505,1	841,4	888,8	2 160,1	1 412,5	198,5	1 611,0	256,7
13	Šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťavy a výtažky	56,3	112,6	72,9	229,4	230,2	-84,6	73,9	-10,6	315,9
14	Rostlinné pletací materiály	-94,6	-74,1	-63,8	-42,8	-22,8	-17,4	0,8	-16,6	35,8
15	Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje	-1 495,5	-1 909,5	-2 740,6	-2 758,2	-1 659,1	-2 156,1	483,2	-1 672,8	60,5
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů, měkkýšů, apod.	-822,7	-1 106,8	-1 206,5	-1 226,0	-982,7	-1 181,5	437,4	-744,0	81,5
17	Cukr a cukrovinky	1 138,4	1 251,5	1 307,7	3 969,9	4 402,9	2 982,3	304,8	3 287,1	336,7
18	Kakao a kakaové přípravky	-1 757,5	-1 537,0	-1 367,6	-2 157,6	-2 321,0	-2 291,9	184,5	-2 107,3	169,7
19	Přípravky z obilovin, mouky, škrobu nebo mléka; jemné pečivo	-2 024,6	-2 111,9	-2 385,5	-3 221,4	-3 262,0	-2 473,1	-583,3	-3 056,4	136,7
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin	-1 947,0	-2 279,0	-2 565,1	-2 669,4	-2 719,5	-2 437,7	-65,0	-2 502,7	106,0
21	Různé potravinářské přípravky	-3 746,2	-2 690,7	-2 101,0	-2 053,6	-2 516,2	-2 473,7	344,9	-2 128,8	119,8
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	1 805,2	1 790,0	936,3	23,4	271,1	-1 892,2	1 587,2	-305,0	1)
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu; připravené krmivo	-5 000,1	-5 395,8	-4 779,0	-5 696,4	-4 132,1	-4 757,3	813,9	-3 943,3	86,5
24	Tabák a vyrobené tabákové náhražky	-154,3	309,5	-155,5	-1 676,9	-1 311,4	-2 816,2	2 272,3	-543,9	843,3
Celkem		-19 662,9	-23 726,2	-25 235,5	-32 017,5	-25 871,4	-31 888,1	5 310,2	-26 578,0	102,5

1) Změna aktiva na pasivum.

Pramen: ČSÚ

Zpracovali: J. Vološin (VÚZE)

6.2/07 – Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s jednotlivými členskými zeměmi EU 15 bez rozlišení celních režimů

Rok	MJ	Vývoz														
		AT	BE+LU	DE	DK	ES	FI	FR	GB	GR	IE	IT	NL	PT	SE	Celkem
2001	mil. Kč	1 273,2	1 736,0	10 583,9	279,1	460,7	76,0	641,4	1 121,4	119,0	38,9	527,3	1 475,4	20,3	306,6	18 659,4
	mil. EUR	37,4	50,9	310,5	8,2	13,5	2,2	18,8	32,9	3,5	1,1	15,5	43,3	0,6	9,0	547,5
2002	mil. Kč	1 506,5	1 576,8	9 845,4	252,5	377,1	70,6	832,7	1 208,8	106,0	45,8	503,2	1 290,5	16,2	259,9	17 892,2
	mil. EUR	48,9	51,2	319,5	8,2	12,2	2,3	27,0	39,2	3,4	1,5	16,3	41,9	0,5	8,4	580,7
2003	mil. Kč	1 863,9	1 559,3	9 934,1	249,6	367,0	61,8	859,9	1 564,9	92,4	85,4	782,4	1 242,4	22,6	220,8	18 906,5
	mil. EUR	58,5	49,0	312,0	7,8	11,5	1,9	27,0	49,1	2,9	2,7	24,6	39,0	0,7	6,9	593,7
2004	mil. Kč	3 119,4	2 252,5	12 038,8	394,9	506,2	211,8	1 071,3	2 337,7	294,9	97,4	1 785,0	1 885,4	18,7	345,2	26 359,4
	mil. EUR	97,8	70,6	377,3	12,4	15,9	6,6	33,6	73,3	9,2	3,1	55,9	59,1	0,6	10,8	826,2
2005	mil. Kč	3 857,4	1 279,0	18 308,3	423,7	540,7	234,6	1 710,5	1 776,2	357,2	84,7	2 090,1	1 763,5	29,1	480,9	32 935,9
	mil. EUR	129,5	42,9	614,7	14,2	18,2	7,9	57,4	59,6	12,0	2,8	70,2	59,2	1,0	16,1	1 105,8
		Dovoz														
2001	mil. Kč	2 783,4	1 605,6	12 453,2	1 701,4	3 689,0	200,1	2 199,2	1 109,1	1 084,8	322,0	4 017,0	3 783,0	12,7	367,9	35 328,4
	mil. EUR	81,7	47,1	365,4	49,9	108,2	5,9	64,5	32,5	31,8	9,4	117,9	111,0	0,4	10,8	1 036,5
2002	mil. Kč	2 640,5	1 884,1	12 783,2	1 330,9	4 316,7	180,7	2 659,5	863,3	1 046,4	259,2	4 026,7	3 767,2	32,9	333,2	36 124,5
	mil. EUR	85,7	61,1	414,9	43,2	140,1	5,9	86,3	28,0	34,0	8,4	130,7	122,3	1,1	10,8	1 172,4
2003	mil. Kč	2 938,8	1 963,4	14 651,7	1 352,0	4 477,4	135,6	2 564,9	864,4	840,7	297,1	4 197,8	3 785,6	58,6	358,5	38 486,6
	mil. EUR	92,3	61,7	460,1	42,5	140,6	4,3	80,5	27,1	26,4	9,3	131,8	118,9	1,8	11,3	1 208,6
2004	mil. Kč	4 065,0	4 406,5	23 687,5	1 873,7	4 983,0	131,8	3 576,5	1 146,9	869,9	382,5	4 987,9	9 048,4	57,0	454,5	59 671,1
	mil. EUR	127,4	138,1	742,5	58,7	156,2	4,1	112,1	35,9	27,3	12,0	156,3	283,6	1,8	14,2	1 870,3
2005	mil. Kč	5 207,8	3 358,7	26 912,0	1 752,2	5 313,2	236,4	3 821,1	1 264,4	774,6	496,3	5 527,5	9 586,4	78,7	494,6	64 824,0
	mil. EUR	174,9	112,8	903,6	58,8	178,4	7,9	128,3	42,5	26,0	16,7	185,6	321,9	2,6	16,6	2 176,5
		Balance														
2001	mil. Kč	-1 510,2	130,4	-1 869,3	-1 422,3	-3 228,3	-124,1	-1 557,8	12,3	-965,8	-283,1	-3 489,7	-2 307,6	7,6	-61,3	-16 669,0
	mil. EUR	-44,3	3,8	-54,8	-41,7	-94,7	-3,6	-45,7	0,4	-28,3	-8,3	-102,4	-67,7	0,2	-1,8	-489,1
2002	mil. Kč	-1 134,0	-307,3	-2 937,8	-1 078,4	-3 939,6	-110,1	-1 826,8	345,5	-940,4	-213,4	-3 523,5	-2 476,7	-16,7	-73,3	-18 232,3
	mil. EUR	-36,8	-10,0	-95,3	-35,0	-127,9	-3,6	-59,3	11,2	-30,5	-6,9	-114,4	-80,4	-0,5	-2,4	-591,7
2003	mil. Kč	-1 074,9	-404,1	-4 717,6	-1 102,4	-4 110,4	-73,8	-1 705,0	700,5	-748,3	-211,7	-3 415,4	-2 543,2	-36,0	-137,7	-19 580,1
	mil. EUR	-33,8	-12,7	-148,1	-34,6	-129,1	-2,3	-53,5	22,0	-23,5	-6,6	-107,3	-79,9	-1,1	-4,3	-614,9
2004	mil. Kč	-945,6	-2 153,9	-11 648,7	-1 478,8	-4 476,8	80,0	-2 505,2	1 190,8	-575,0	-285,0	-3 202,9	-7 163,0	-38,3	-109,3	-33 311,7
	mil. EUR	-29,6	-67,5	-365,1	-46,4	-140,3	2,5	-78,5	37,3	-18,0	-8,9	-100,4	-224,5	-1,2	-3,4	-1 044,1
2005	mil. Kč	-1 350,4	-2 079,7	-8 603,7	-1 328,5	-4 772,6	-1,8	-2 110,5	511,8	-417,3	-411,6	-3 437,4	-7 822,9	-49,6	-13,7	-31 888,1
	mil. EUR	-45,3	-69,8	-288,9	-44,6	-160,2	-0,1	-70,9	17,2	-14,0	-13,8	-115,4	-262,7	-1,7	-0,5	-1 070,6

I) AT - Rakousko, BE - Belgie, DE - Německo, DK - Dánsko, ES - Španělsko, FI - Finsko, FR - Francie, GB - V. Británie, GR - Řecko, IE - Irsko, IT - Itálie, LU - Lucembursko, NL - Nizozemsko, PT - Portugalsko, SE - Švédsko.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

6.2/08 – Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR s novými členskými zeměmi EU 10¹⁾ bez rozlišení celních režimů

Rok	Mj	Vývoz										Celkem
		CY	EE	HU	LT	LV	MT	PL	SI	SK		
2001	mil. Kč	14,8	129,1	1 122,6	446,3	148,0	5,0	5 790,2	266,3	12 516,2	20 438,5	
	mil. EUR	0,4	3,8	32,9	13,1	4,3	0,1	169,9	7,8	367,2	599,7	
2002	mil. Kč	14,6	165,3	1 545,3	344,9	172,8	1,4	5 037,5	289,3	11 548,2	19 119,1	
	mil. EUR	0,5	5,4	50,2	11,2	5,6	0,0	163,5	9,4	374,8	620,5	
2003	mil. Kč	3,1	435,4	1 952,5	340,4	195,1	6,6	5 459,4	743,7	11 453,1	20 589,3	
	mil. EUR	0,1	13,7	61,3	10,7	6,1	0,2	171,4	23,4	359,7	646,6	
2004	mil. Kč	8,4	265,6	3 838,1	356,0	164,2	5,3	5 808,9	441,4	14 946,3	25 834,2	
	mil. EUR	0,3	8,3	120,3	11,2	5,1	0,2	182,1	13,8	468,5	809,7	
2005	mil. Kč	8,7	131,1	3 905,6	306,0	182,2	4,3	7 142,6	498,7	20 895,9	33 075,2	
	mil. EUR	0,3	4,4	131,1	10,3	6,1	0,1	239,8	16,7	701,6	1 110,5	
Dovoz												
2001	mil. Kč	120,7	91,0	2 554,9	56,3	87,1	0,4	5 243,2	89,5	6 626,3	14 869,4	
	mil. EUR	3,5	2,7	75,0	1,7	2,6	0,0	153,8	2,6	194,4	436,3	
2002	mil. Kč	150,1	77,6	2 921,3	66,3	65,7	0,3	5 305,0	120,3	7 164,1	15 870,7	
	mil. EUR	4,9	2,5	94,8	2,2	2,1	0,0	172,2	3,9	232,5	515,1	
2003	mil. Kč	171,3	74,6	3 029,5	41,3	71,9	0,6	6 021,6	156,9	7 932,3	17 500,0	
	mil. EUR	5,4	2,3	95,1	1,3	2,3	0,0	189,1	4,9	249,1	549,6	
2004	mil. Kč	234,5	69,5	3 852,4	183,3	87,9	0,4	9 307,9	156,1	9 644,7	23 536,7	
	mil. EUR	7,4	2,2	120,8	5,7	2,8	0,0	291,7	4,9	302,3	737,7	
2005	mil. Kč	135,3	93,5	4 064,3	246,7	88,8	0,0	12 593,5	96,4	10 446,6	27 765,1	
	mil. EUR	4,5	3,1	136,5	8,3	3,0	0,0	422,8	3,2	350,7	932,2	
Balance												
2001	mil. Kč	-105,9	38,1	-1 432,3	390,0	60,9	4,6	547,0	176,8	5 889,9	5 569,1	
	mil. EUR	-3,1	1,1	-42,0	11,4	1,8	0,1	16,0	5,2	172,8	163,4	
2002	mil. Kč	-135,5	87,7	-1 376,0	278,6	107,1	1,1	-267,5	169,0	4 384,1	3 248,4	
	mil. EUR	-4,4	2,8	-44,7	9,0	3,5	0,0	-8,7	5,5	142,3	105,4	
2003	mil. Kč	-168,2	360,8	-1 077,0	299,1	123,2	6,0	-562,2	586,8	3 520,8	3 089,3	
	mil. EUR	-5,3	11,3	-33,8	9,4	3,9	0,2	-17,7	18,4	110,6	97,0	
2004	mil. Kč	-226,1	196,1	-14,3	172,8	76,3	4,9	-3 498,9	285,3	5 301,6	2 297,5	
	mil. EUR	-7,1	6,1	-0,4	5,4	2,4	0,2	-109,7	8,9	166,2	72,0	
2005	mil. Kč	-126,5	37,6	-158,7	59,2	93,4	4,3	-5 450,9	402,4	10 449,3	5 310,2	
	mil. EUR	-4,2	1,3	-5,3	2,0	3,1	0,1	-183,0	13,5	350,8	178,3	

1) CY - Kypr, EE - Estonsko, HU - Maďarsko, LT - Litva, LV - Lotyšsko, MT - Malta, PL - Polsko, SI - Slovinsko a SK - Slovensko.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

7.1/01 – SZÚ - Celková produkce - rostlinná výroba v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny roku 2000		Meziroční index
		2004	2005		2004	2005	
01	OBILOVINY (VČETNĚ OSIVA)	29 985	20 286	67,7	26 950	23 908	88,7
01.1	Pšenice a špalda	17 139	10 826	63,2	15 889	13 217	83,2
01.1/1	Pšenice měkká a špalda	17 139	10 826	63,2	15 889	13 217	83,2
01.1/2	Pšenice tvrdá (durum)	0	0	x	0	0	x
01.2	Žito a ozimé směsky	1 085	457	42,1	827	528	63,9
01.3	Ječmen	8 096	6 152	76,0	6 904	6 523	94,5
01.4	Oves a letní směsky	708	340	48,1	561	362	64,5
01.5	Kukuřice na zrno	2 111	1 992	94,4	2 065	2 667	129,2
01.6	Rýže	0	0	x	0	0	x
01.7	Ostatní obiloviny	846	520	61,5	705	609	86,4
02	TECHNICKÉ PLODINY	15 654	14 115	90,2	13 655	12 992	95,1
02.1	Výsev olejnin a olejnaté plodiny (včetně osiva)	8 339	6 900	82,7	7 949	7 175	90,3
02.1/1	Řepka a semena brukve řepáku	6 227	4 708,0	75,6	5 735	4 786	83,5
02.1/2	Slunečnice	663	606,8	91,5	624	697	111,7
02.1/3	Sojové boby	152	173,4	113,8	168	259	153,8
02.1/4	Ostatní olejliny	1 297	1 412,2	108,9	1 422	1 433	100,8
02.2	Luskoviny (včetně osiva)	429	371	86,5	377	415	109,9
02.3	Surový tabák	0	0	x	0	0	x
02.4	Cukrová řepa	4 909	4 709	95,9	3 468	3 387	97,7
02.5	Ostatní technické plodiny	1 976	2 135	108,0	1 860	2 015	108,3
02.5/1	Textilní plodiny	107	50	46,6	99	76	76,8
02.5/2	Chmel	861	959	111,4	841	1 044	124,1
02.5/3	Ostatní technické plodiny: ostatní	1 009	1 126	111,7	920	895	97,3
03	KRMNÉ PLODINY	7 354	9 190	125,0	8 522	8 528	100,1
03.1	Krmná kukuřice	3 127	3 935	125,8	3 194	3 396	106,3
03.2	Krmné okopaniny (včetně krmné řepy)	18	36	201,1	27	27	100,9
03.3	Ostatní píce	4 209	5 219	124,0	5 301	5 105	96,3
04	ZELENINA A ZAHRADNICKÉ VÝROBKY	3 835	3 692	96,3	4 017	3 708	92,3
04.1	Čerstvá zelenina	1 567	1 290	82,3	1 767	1 415	80,1
04.1/1	Květák	109	87	79,7	122	82	67,5
04.1/2	Rajčata	229	295	128,6	309	295	95,6
04.1/3	Ostatní čerstvá zelenina	1 229	908	73,9	1 337	1 038	77,7
04.2	Sazenice a květiny	2 268	2 402	105,9	2 249	2 292	101,9
04.2/1	Školkařské výpěstky	251	276	109,9	299	236	79,1
04.2/2	Okrasné rostliny a květiny (vč. vánočních stromků)	1 495	1 571	105,1	1 460	1 534	105,1
04.2/3	Výsadby	522	555	106,4	490	522	106,4
05	BRAMBORY (VČETNĚ SADBY)	3 143	2 507	79,8	3 607	4 290	118,9
06	OVOCE	1 678	1 380	82,2	1 577	1 336	84,7
06.1	Čerstvé ovoce	1 678	1 380	82,2	1 577	1 336	84,7
06.1/1	Stolní jablka	1 159	952	82,1	949	866	91,3
06.1/2	Stolní hrušky	24	33	140,0	20	29	145,2
06.1/3	Broskve	53	31	59,5	53	34	64,2
06.1/4	Ostatní čerstvé ovoce	443	363	82,1	556	407	73,3
06.2	Citrusové plody	0	0	x	0	0	x
06.2/1	Pomeranče	0	0	x	0	0	x
06.2/2	Mandarinky	0	0	x	0	0	x
06.2/3	Citrony	0	0	x	0	0	x
06.2/4	Ostatní citrusové plody	0	0	x	0	0	x
06.3	Tropické plody	0	0	x	0	0	x
06.4	Vinné hrozny	0	0	x	0	0	x
06.4/1	Stolní hrozny	0	0	x	0	0	x
06.4/2	Ostatní hrozny	0	0	x	0	0	x
06.5	Olivy	0	0	x	0	0	x
06.5/1	Stolní olivy	0	0	x	0	0	x
06.5/2	Ostatní olivy	0	0	x	0	0	x
07	VÍNO	716	368	51,5	763	670	87,8
07.1	Stolní víno	716	368	51,5	763	670	87,8
07.2	Jakostní víno	0	0	x	0	0	x
08	OLIVOVÝ OLEJ	0	0	x	0	0	x
09	OSTATNÍ ROSTLINNÉ VÝROBKY	424	424	100,0	405	422	104,3
09.1	Košikářské a pletací materiály	0	0	x	0	0	x
09.2	Osiva	424	424	100,0	405	422	104,3
09.3	Ostatní rostlinné výrobky: ostatní	0	0	x	0	0	x
10	ROSTLINNÁ PRODUKCE (01 AŽ 09)	62 789	51 963	82,8	59 495	55 853	93,9

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí
Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

7.1/02 – SZÚ - Celková produkce - živočišná produkce a ostatní zemědělské činnosti v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny roku 2000		Meziroční index
		2004	2005		2004	2005	
11	ZVÍŘATA	25 943	23 647	91,2	26 370	24 496	92,9
11.1	Skot	5 895	5 147	87,3	5 520	4 746	86,0
11.2	Prasata	13 478	11 896	88,3	14 674	13 196	89,9
11.3	Lichokopytníci	0	0	x	0	0	x
11.4	Ovce a kozy	80	82	102,9	57	130	229,6
11.5	Drůbež	6 339	6 381	100,7	5 976	6 282	105,1
11.6	Ostatní zvířata	150	140	93,4	144	142	98,4
12	ŽIVOČIŠNÉ VÝROBKÝ	22 925	23 375	102,0	21 562	22 486	104,3
12.1	Mléko	20 390	21 461	105,3	18 925	20 102	106,2
12.2	Vejce	2 507	1 890	75,4	2 609	2 358	90,4
12.3	Ostatní živočišné výrobky	28	23	83,3	28	27	95,4
12.3/1	Surová vlna	4	4	98,1	4	4	100,0
12.3/2	Kokony bource morušového	0	0	x	0	0	x
12.3/3	Ostatní živočišné výrobky: ostatní	24	19	80,6	24	23	94,6
13	ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE (11+12)	48 868	47 022	96,2	47 933	46 982	98,0
14	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ (10+13)	111 657	98 984	88,7	107 427	102 836	95,7
15	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÝCH SLUŽEB	1 451	2 229	153,6	1 184	1 184	100,0
15.1	Zemědělské služby	1 451	2 229	153,6	1 184	1 184	100,0
15.2	Výnos z pronájmu mléčné kvóty	0	0	x	0	0	x
16	ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE (14+15)	113 108	101 213	89,5	108 612	104 020	95,8
17	NEZEMĚDĚLSKÉ VEDLEJŠÍ ČINNOSTI (NEODDĚLITELNÉ)	2 422	2 065	85,3	2 568	2 388	93,0
17.1	Zpracování zemědělských výrobků	2 331	1 945	83,5	2 493	2 279	91,4
17.1/1	Obiloviny	989	709	71,7	936	835	89,3
17.1/2	Zelenina	170	140	82,3	193	151	78,3
17.1/3	Ovoce	5	4	83,6	5	4	88,4
17.1/4	Víno	131	79	60,2	143	143	100,0
17.1/5	Zvířata	787	806	102,3	945	885	93,6
17.1/6	Živočišné výrobky	152	157	103,2	150	166	110,6
17.1/6/1	Mléko	82	90	110,3	77	82	107,3
17.1/6/2	Ostatní živočišné výrobky	71	67	95,1	74	84	114,0
17.1/7	Ostatní	95	50	52,7	122	95	77,8
17.2	Ostatní neoddělitelné vedlejší činnosti (zboží a služby)	91	120	131,9	74	108	146,1
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ (16+17)	115 530	103 278	89,4	111 180	106 408	95,7

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

7.1/03 – SZÚ - Důchod ze zemědělské činnosti v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny roku 2000		Meziroční index
		2004	2005		2004	2005	
18	PRODUKCE ZEMĚDĚLSKÉHO ODVĚTVÍ	115 530	103 278	89,4	111 180	106 408	95,7
19	MEZISPOTŘEBA CELKEM	75 513	74 975	99,3	71 058	71 389	100,5
20	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (18-19)	40 017	28 303	70,7	40 122	35 019	87,3
21	SPOTŘEBA FIXNÍHO KAPITÁLU	11 070	11 136	100,6	10 421	10 187	97,8
21.1	Stroje a zařízení	8 102	8 151	100,6	7 820	7 644	97,7
21.2	Budovy	2 758	2 775	100,6	2 428	2 375	97,8
21.3	Výsadby	111	112	100,6	87	81	93,5
21.4	Ostatní	99	100	100,6	86	87	100,6
22	ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V ZÁKLADNÍCH CENÁCH (20-21)	28 947	17 166	59,3	29 701	24 832	83,6
23	NÁHRADY ZAMĚSTNANCŮM	19 160	19 357	101,0	.	.	x
24	OSTATNÍ DANĚ NA VÝROBU	4 215	4 963	117,8	.	.	x
25	OSTATNÍ DOTACE NA VÝROBU	7 150	19 027	266,1	.	.	x
26	DŮCHOD Z FAKTORŮ (22-24+25)	31 882	31 230	98,0	.	.	x
27	ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK/SMÍŠENÝ DŮCHOD (26-23)	12 722	11 874	93,3	.	.	x
28	PŘEDEPSANÉ PACHTOVNÉ A OSTATNÍ NÁJEMNÉ Z NEMOVITOSTÍ	2 699,2	2 903,6	107,6	.	.	x
29	NÁKLADOVÉ ÚROKY	1 926,8	1 726,2	89,6	.	.	x
30	VÝNOSOVÉ ÚROKY	459,8	395,9	86,1	.	.	x
31	PODNIKATELSKÝ DŮCHOD (26-23-28-29+30)	8 556	7 640	89,3	.	.	x

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

7.1/04 – SZÚ - Kapitálový účet v základních cenách (mil. Kč)

Kód	Ukazatel	Běžné ceny		Meziroční index	Stálé ceny roku 2000		Meziroční index
		2004	2005		2004	2005	
32	HTFK ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ	2 829	.	x	2 890	.	x
32.1	HTFK Výsadby	150	.	x	118	.	x
32.2	HTFK Zvířata	2 678	.	x	2 773	.	x
33	HTFK NEZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ	7 064	.	x	6 559	.	x
33.1	HTFK Stroje a zařízení	3 345	.	x	3 286	.	x
33.2	HTFK Budovy	3 648	.	x	3 211	.	x
33.3	Ostatní HTFK	71	.	x	62	.	x
34	HRUBÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (32+33)	9 893	.	x	9 449	.	x
35	ČISTÁ TVORBA FIXNÍHO KAPITÁLU (BEZ ODEČITATELNÉ DPH) (34-21)	-1 177	.	x	-972	.	x
36	ZMĚNA STAVU ZÁSOB	4 334	.	x	4 127	.	x
37	KAPITÁLOVÉ TRANSFERY	3 138	.	x	2 479	.	x
37.1	Investiční dotace	1 891	.	x	1 494	.	x
37.2	Ostatní kapitálové transfery	1 247	.	x	985	.	x

Pramen: ČSÚ - odbor statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí

Zpracoval: H. Gregorová (ČSÚ)

7.2/01 – Výsledky hospodaření podniků právnických osob

Ukazatel		Zemědělská družstva				Akciové společnosti				Společnosti s r.o.				Právnické osoby celkem					
B		Ukazatel A	2003	2004	Ukazatel B	2003	2004	Ukazatel A	2003	2004	Ukazatel B	2003	2004	Ukazatel A	2003	2004	Ukazatel B	2003	2004
Průměry za podnik	Průměry za podnik																		
Počet ha z. p.	Počet ha z. p.	1 599,5	1 614,9	1 599,5	1 614,9	1 750,0	1 744,9	1 750,0	1 750,0	1 744,9	1 016,0	1 132,5	1 016,0	1 479,1	1 530,8	1 479,1	1 530,8	1 479,1	1 530,8
Počet AWU	Počet AWU	68,1	65,5	68,1	65,5	78,4	75,5	78,4	75,5	75,5	30,9	31,7	30,9	61,3	60,5	61,3	60,5	61,3	60,5
Ukazatele ze standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)	Ukazatele ze standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)																		
Výkony ¹⁾	Celková produkce	29 253	33 417	30 545	35 944	36 973	41 193	36 042	41 140	26 298	29 407	25 870	30 886	31 617	35 648	31 700	37 039	31 617	35 648
Tržby RV	Produkce RV	9 364	11 401	13 934	17 732	10 876	13 100	15 681	20 028	11 234	13 287	13 842	17 789	10 337	12 423	14 630	18 648	10 337	12 423
Tržby ŽV	Produkce ŽV	14 262	14 869	14 856	15 448	17 373	18 189	18 010	18 151	10 215	10 347	10 206	10 339	14 586	15 314	15 095	15 547	14 586	15 314
Tržby z ostat. čin. ¹⁾	Ostatní produkce	4 396	4 168	1 755	2 764	7 033	6 861	2 352	2 962	4 287	3 865	1 822	2 759	5 407	5 116	1 975	2 844	5 407	5 116
Výkon. spotřeba ²⁾	Výrobní spotřeba	18 724	20 849	23 009	25 392	24 783	26 648	26 816	29 160	18 472	19 815	19 659	22 525	20 992	22 880	23 811	26 346	20 992	22 880
Dotace provozní	Dotace provozní	2 446	4 746	2 446	4 750	2 560	4 638	2 560	4 640	2 753	4 616	2 753	4 619	2 563	4 699	2 563	4 702	2 563	4 699
Daně provozní	Daně provozní	563	563	548	558	619	630	596	611	462	453	454	447	563	569	546	558	563	569
Hrubá příd. hodnota ³⁾	Hrubá příd. hodnota	12 411	16 751	9 434	14 744	14 132	18 554	11 190	16 009	10 117	13 755	8 510	12 533	12 625	16 899	9 907	14 837	12 625	16 899
Odpisy	Odpisy	3 742	3 674	2 506	2 606	4 215	4 165	2 891	3 147	2 716	2 452	1 953	1 890	3 719	3 657	2 535	2 693	3 719	3 657
Čistá příd. hodnota ⁴⁾	Čistá příd. hodnota	8 669	13 077	6 928	12 138	9 917	14 389	8 299	12 862	7 400	11 304	6 557	10 643	8 907	13 242	7 372	12 144	8 907	13 242
Osobní náklady	Osobní náklady	8 847	9 247	8 416	8 921	9 715	10 280	8 988	9 457	6 410	6 634	6 075	6 334	8 753	9 195	8 212	8 687	8 753	9 195
Pachtovné	Pachtovné	752	837	748	835	831	948	821	921	802	950	751	930	785	896	771	882	785	896
Nákladové úroky	Nákladové úroky	504	472	483	219	588	549	551	256	388	368	370	217	513	481	484	231	513	481
Dotace investiční	Dotace investiční	142	94	86	93	215	106	108	80	79	48	34	30	162	91	85	77	162	91
Daně investiční	Daně investiční	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Provozní přebytek ⁵⁾	Důchod ze zemědělské činnosti	-1 292	2 616	-2 634	2 255	-1 003	2 719	-1 952	2 308	-120	3 400	-605	3 192	-982	2 760	-2 011	2 421	-982	2 760
Výsl. hospodaření ⁶⁾	x	-941	2 993	x	x	-562	2 759	x	x	727	2 893	x	x	-500	2 891	x	x	-500	2 891
Aktiva celkem	Aktiva celkem	52 782	55 938	50 522	54 509	62 234	65 805	58 916	64 078	36 872	37 580	35 448	37 051	53 276	56 598	50 884	55 261	53 276	56 598
Stálá aktiva	Stálá aktiva	32 272	32 898	31 179	32 689	38 947	39 357	37 062	38 998	19 721	17 917	19 783	18 626	32 372	32 854	31 285	32 791	32 372	32 854
Oběžná aktiva	Oběžná aktiva	20 147	22 560	19 343	21 820	22 913	25 937	21 854	25 080	16 109	18 925	15 665	18 425	20 429	23 211	19 599	22 470	20 429	23 211
Vlastní kapitál	Vlastní kapitál	25 866	28 497	24 238	27 587	42 210	45 205	40 172	45 052	7 370	9 035	8 187	10 754	28 569	31 649	27 341	31 513	28 569	31 649
Cizí zdroje	Cizí zdroje	26 853	27 388	26 284	26 922	19 913	20 506	18 744	19 026	28 958	28 399	27 261	26 297	24 550	24 865	23 543	23 748	24 550	24 865
ČPH / AWU v tis. Kč	ČPH / AWU v tis. Kč	203,6	322,3	162,7	299,2	221,4	332,4	185,3	297,1	243,5	403,8	215,7	380,2	215,0	335,1	178,0	307,4	215,0	335,1
Účinnost výk. spotřeby ⁷⁾	Účinnost výk. spotřeby ⁷⁾	156,23	160,28	132,75	141,56	149,19	154,59	134,41	141,09	142,36	148,41	131,60	137,12	150,61	155,81	133,13	140,59	150,61	155,81
Obrat celk. aktiv ⁸⁾	Obrat celk. aktiv ⁸⁾	0,53	0,54	0,60	0,66	0,57	0,58	0,61	0,64	0,70	0,73	0,73	0,83	0,57	0,58	0,62	0,67	0,57	0,58
Míra zadluženosti ⁹⁾	Míra zadluženosti ⁹⁾	50,88	48,96	52,03	49,39	32,00	31,16	31,81	29,69	78,54	75,57	76,90	70,98	46,08	43,93	46,27	42,97	46,08	43,93
Výnosnost celkového kapitálu ¹⁰⁾	Výnosnost celkového kapitálu ¹⁰⁾	-1,78	5,35	-5,21	4,14	-0,90	4,19	-3,31	3,60	1,97	7,70	-1,71	8,61	-0,94	5,11	-3,95	4,38	-0,94	5,11

1) Včetně tržeb za prodej zboží.

2) Výkonová spotřeba - pachtovné + náklady na prodané zboží.

3) Výkony - výkonová spotřeba + dotace provozní - daně provozní.

4) Hrubá přidaná hodnota - odpisy.

5) Čistá přidaná hodnota - osobní náklady - pachtovné - nákladové úroky + dotace investiční - daně investiční.

6) Výsledek hospodaření před zdaněním.

7) Účinnost = výkony / výkonová spotřeba * 100; standardní výstup = celková produkce / výrobní spotřeba * 100.

8) Účinnost = tržby / aktiva celkem; standardní výstup = celková produkce / aktiva celkem.

9) Cizí zdroje / aktiva celkem * 100.

10) Účinnost = výsledek hospodaření / aktiva celkem * 100; standardní výstup = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100.

Pramen: Sít testovacích podniků FADN - CZ

Zpracoval: M. Vojtěšek (VÚZE)

7.2/02 – Výsledky hospodaření podniků fyzických osob

Ukazatel		Skupina 5-50 ha z.p.				Skupina 51-100 ha z.p.				Skupina 101-300 ha z.p.				Skupina nad 300 ha z.p.				Fyzické osoby celkem			
A	B	Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B	
		2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Průměry za podnik																					
Průměry za podnik																					
Počet ha z. p.	Počet ha z. p.	31,9	29,7	31,9	29,7	72,4	72,5	72,4	72,5	164,9	162,1	164,9	162,1	562,9	627,9	562,9	627,9	129,5	124,8	129,5	124,8
Počet AWU	Počet AWU	1,6	1,6	1,6	1,6	2,2	2,1	2,2	2,1	3,3	3,0	3,3	3,0	7,1	10,3	7,1	10,3	2,8	2,9	2,8	2,9
Ukazatele z daňové evidence (Kč/ha z. p.)																					
Výkony ¹⁾	Celková produkce	25 436	28 116	29 907	34 541	20 924	20 011	24 703	25 911	17 504	17 404	17 504	17 404	13 928	15 330	15 831	18 923	17 536	18 436	20 620	22 734
Tržby RV	Produkce RV	17 110	17 916	21 715	23 567	12 769	12 156	16 577	17 478	10 558	10 741	10 558	10 741	10 507	12 283	12 284	15 466	11 504	12 838	14 379	16 711
Tržby ŽV	Produkce ŽV	6 975	8 835	7 532	9 431	6 873	7 384	7 333	7 749	6 338	6 079	6 338	6 079	2 464	2 683	2 661	2 959	5 109	5 056	5 441	5 310
Tržby z ostat. čin. ²⁾	Ostatní produkce	1 351	1 365	660	1 542	1 283	471	792	685	609	583	609	583	956	364	886	497	923	543	800	712
Výkon. spotřeba ³⁾	Výrobní spotřeba	16 968	18 309	20 833	22 412	14 602	13 801	17 844	17 363	11 932	11 695	11 932	11 695	10 171	11 139	11 675	12 947	12 273	12 750	14 694	15 343
Dotace provozní	Dotace provozní	1 310	3 222	1 310	3 710	1 748	3 518	1 748	4 119	2 407	3 563	2 407	3 563	2 614	3 617	2 614	4 192	2 295	3 551	2 295	4 129
Daně provozní	Daně provozní	391	456	391	456	319	348	319	348	273	293	273	293	159	230	159	230	245	293	245	293
Hrubá příd. hodnota ⁴⁾	Hrubá příd. hodnota	9 387	12 572	9 993	15 383	7 750	9 380	8 287	12 319	7 707	8 980	7 707	8 980	6 211	7 578	6 610	9 938	7 314	8 944	7 976	11 227
Odpisy	Odpisy	4 208	4 642	4 031	4 395	3 863	3 578	3 595	3 240	2 982	2 643	2 982	2 643	2 037	2 201	1 878	1 974	2 865	2 809	2 633	2 547
Čistá příd. hodnota ⁵⁾	Čistá příd. hodnota	5 179	7 930	5 961	10 989	3 887	5 802	4 691	9 079	4 725	6 336	4 725	6 336	4 174	5 377	4 732	7 964	4 448	6 136	5 343	8 680
Osobní náklady	Osobní náklady	1 194	1 422	477	485	1 104	1 286	629	705	1 687	1 475	1 687	1 475	1 656	2 695	1 508	2 525	1 559	1 991	1 259	1 616
Pachtovné	Pachtovné	489	517	489	517	746	723	746	723	754	720	754	720	967	884	967	884	823	778	823	778
Nákladové úroky	Nákladové úroky	99	189	99	153	214	293	214	217	232	284	232	284	239	275	239	163	222	275	222	177
Dotace investiční	Dotace investiční	34	438	34	438	203	317	202	312	77	33	77	33	62	9	61	9	90	104	89	103
Daně investiční	Daně investiční	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Provozní přebytek ⁶⁾	Důchod ze zemědělské činnosti	3 432	6 239	4 931	10 271	2 026	3 816	3 303	7 745	2 128	3 891	2 128	3 891	1 373	1 532	2 080	4 401	1 935	3 196	3 129	6 211
Výsl. hospodaření ⁷⁾	x	3 343	7 105	x	x	1 741	3 709	x	x	2 054	3 763	x	x	1 420	1 558	x	x	1 862	3 236	x	x
Aktiva celkem	Aktiva celkem	72 008	92 212	72 565	92 904	54 388	58 558	54 928	59 255	40 275	39 313	41 004	39 982	23 830	29 410	24 196	29 923	38 735	43 196	39 309	43 806
Dlouhodobý majetek	Stálá aktiva	56 788	68 834	57 691	70 268	40 785	43 237	41 820	44 291	29 967	29 030	30 851	30 023	16 919	19 341	17 452	20 126	28 733	30 753	29 546	31 702
Oběžná aktiva	Oběžná aktiva	15 220	23 378	14 874	22 636	13 603	15 321	13 108	14 964	10 308	10 284	10 153	9 959	6 911	10 069	6 744	9 797	10 001	12 442	9 763	12 103
Vlastní kapitál	Vlastní kapitál	68 386	86 798	68 999	87 505	49 102	52 425	49 673	53 146	33 236	32 690	34 007	33 374	17 874	21 980	18 344	22 541	32 685	36 350	33 326	36 991
Cizí zdroje	Cizí zdroje	3 622	5 447	3 567	5 399	5 286	6 153	5 255	6 108	7 039	6 624	6 997	6 608	5 956	7 431	5 852	7 382	6 049	6 851	5 983	6 815

7.2/02 – dokončení

Ukazatel		Skupina 5-50 ha z.p.				Skupina 51-100 ha z.p.				Skupina 101-300 ha z.p.				Skupina nad 300 ha z.p.				Fyzické osoby celkem			
		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B	
A	B	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Průměry za podnik																					
ČPH / AWU v tis. Kč	Průměry za podnik	103,8	149,9	119,5	207,8	130,7	196,5	157,9	307,5	233,2	340,2	302,0	445,6	331,1	327,2	375,2	484,6	208,1	268,4	249,8	379,7
Účinnost výr. spotřeby ⁸⁾	ČPH / AWU v tis. Kč	149,91	153,56	143,56	154,12	143,29	145,00	138,43	149,24	146,70	148,82	145,34	146,99	136,94	137,63	135,60	146,16	142,89	144,60	140,33	148,17
Obrat celk. aktiv ⁹⁾	Účinnost výr. spotřeby ⁸⁾	0,35	0,30	0,41	0,37	0,38	0,34	0,45	0,44	0,43	0,44	0,52	0,53	0,58	0,52	0,65	0,63	0,45	0,43	0,52	0,52
Míra zadluženosti ¹⁰⁾	Obrat celk. aktiv ⁹⁾	5,03	5,91	4,92	5,81	9,72	10,51	9,57	10,31	17,48	16,85	17,06	16,53	24,99	25,27	24,19	24,67	15,62	15,86	15,22	15,56
Výnosnost celkového kapitálu ¹¹⁾	Míra zadluženosti ¹⁰⁾	4,64	7,71	6,79	11,06	3,20	6,33	6,01	13,07	5,10	9,57	9,29	15,77	5,96	5,30	8,60	14,71	4,81	7,49	7,96	14,18
	Výnosnost celkového kapitálu ¹¹⁾																				

1) Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb + tržby za prodej zboží.

2) Včetně tržeb za prodej zboží.

3) Nákup materiálu + nákup zboží + provozní režie - pachtovné - pojistné majetku a výroby - daně - úroky.

4) Výkony - výkonová spotřeba + datace provozní - daně provozní.

5) Hrubá přidaná hodnota - odpisy.

6) Čistá přidaná hodnota - osobní náklady - pachtovné - nákladové úroky + datace investiční - daně investiční.

7) Rozdíl příjmů a výdajů zahrnovaných do základu daně z příjmů fyzických osob.

8) Daňová evidence = výkony / výkonová spotřeba * 100; standardní výstup = celková produkce / výrobní spotřeba * 100.

9) Daňová evidence = tržby / aktiva celkem (resp. majetek celkem); standardní výstup = celková produkce / aktiva celkem.

10) Cizí zdroje (resp. součet závazků) / aktiva celkem * 100.

11) Daňová evidence = výsledek hospodaření / aktiva celkem * 100; standardní výstup = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100.

Pramen: Sít testovacích podniků FADN - CZ

Zpracovali: M. Vojtěšek (VÚZE)

7.2/03 – Výsledky hospodaření podniků podle LFA (podniky právnických a fyzických osob celkem)																									
A	Ukazatel	Horská oblast (H) ¹⁾				Jiné než horské LFA (O) ²⁾				Částečné zastoupení LFA (Z) ³⁾				Oblast mimo LFA (N) ⁴⁾				Celkem				Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B
		Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel A	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B	Ukazatel B
Průměry za podnik																									
Počet ha z. p.	Počet ha z. p.	670,9	615,1	670,9	615,1	732,7	649,3	732,7	649,3	1 449,2	1 449,2	1 379,5	610,4	514,7	610,4	514,7	720,4	635,1	720,4	635,1	720,4	635,1	720,4	635,1	720,4
Počet AWU	Počet AWU	23,4	20,9	23,4	20,9	27,3	22,8	27,3	22,8	62,9	63,0	50,6	25,4	21,0	25,4	21,0	28,4	23,8	28,4	23,8	28,4	23,8	28,4	23,8	28,4
Ukazatele z účetnictví a daňové evidence (Kč/ha z. p.)	Ukazatele ze standardního výstupu EU (Kč/ha z. p.)																								
Výkony ⁵⁾	Celková produkce	19 011	20 689	21 400	24 462	24 499	26 835	26 229	29 935	34 751	32 622	34 474	34 271	38 190	43 564	36 706	43 552	30 194	33 493	30 581	35 248				
Tržby RV	Produkce RV	3 805	4 086	7 762	9 157	7 086	8 476	11 148	14 310	11 229	11 377	16 680	17 935	15 880	18 947	19 719	24 942	10 455	12 475	14 605	18 406				
Tržby ŽV	Produkce ŽV	11 312	12 060	11 814	12 738	12 799	12 774	13 509	13 328	15 388	13 603	15 906	14 124	14 579	15 917	14 799	15 617	13 629	14 029	14 120	14 265				
Tržby z ostat. čin. ⁶⁾	Ostatní produkce	2 631	2 908	1 824	2 567	3 611	3 196	1 573	2 297	6 600	4 408	1 888	2 213	6 556	6 309	2 188	2 993	4 954	4 543	1 856	2 577				
Výkon. spotřeba ⁷⁾	Výrobní spotřeba	12 451	13 593	16 735	18 339	16 312	17 394	20 079	21 744	22 983	20 909	25 801	24 805	25 920	28 027	26 764	29 853	20 111	21 611	22 890	24 968				
Dotace provozní	Dotace provozní	3 741	5 979	3 741	6 095	2 562	4 741	2 562	4 850	2 453	4 579	2 453	4 604	2 226	3 989	2 226	4 042	2 536	4 555	2 536	4 630				
Daně provozní	Daně provozní	270	273	264	268	392	394	383	390	588	548	567	539	741	731	718	716	531	534	515	525				
Hrubá příd. hodnota ⁸⁾	Hrubá příd. hodnota	10 032	12 802	8 142	11 950	10 357	13 788	8 330	12 651	13 633	15 744	10 559	13 531	13 754	18 796	11 450	17 025	12 089	15 903	9 712	14 385				
Odpisy	Odpisy	3 136	3 010	1 954	1 966	3 358	3 296	2 151	2 344	4 085	3 344	2 837	2 412	3 924	4 021	3 059	3 284	3 633	3 551	2 545	2 675				
Čistá příd. hodnota ⁹⁾	Čistá příd. hodnota	6 895	9 792	6 188	9 984	6 999	10 492	6 179	10 307	9 548	12 401	7 722	11 119	9 830	14 775	8 391	13 741	8 456	12 352	7 167	11 710				
Osobní náklady	Osobní náklady	6 598	6 897	6 325	6 735	7 305	7 274	6 970	7 100	9 395	8 403	8 471	7 774	8 759	9 426	8 110	8 761	8 026	8 293	7 510	7 802				
Pachtovné	Pachtovné	234	437	311	430	442	551	518	549	687	833	833	820	1 014	1 332	1 181	1 309	789	881	776	869				
Nákladové úroky	Nákladové úroky	365	336	355	99	450	402	437	173	577	555	531	284	519	497	483	282	483	456	458	225				
Dotace investiční	Dotace investiční	117	56	53	50	75	50	26	33	232	89	179	137	230	144	130	110	154	92	85	80				
Daně investiční	Daně investiční	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Provozní přebytek ¹⁰⁾	Důchod ze zemědělské činnosti	-185	2 178	-750	2 771	-1 124	2 315	-1 720	2 518	-880	2 700	-1 934	2 378	-231	3 663	-1 253	3 499	-687	2 815	-1 491	2 896				
Výsl. hospodaření ¹¹⁾	Výsl. hospodaření	81	2 463	x	x	-808	2 523	x	x	-231	2 632	x	x	287	3 573	x	x	-261	2 934	x	x				

7.2/03 – dokončení

	Ukazatel		Horská oblast (H) ¹⁾		Částečné zastoupení LFA (Z) ³⁾						Oblast mimo LFA (N) ⁴⁾						Celkem			
	A	B	Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel B		Ukazatel A		Ukazatel A		Ukazatel B	
			2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Průměry za podnik		Průměry za podnik																		
Aktiva celkem		Aktiva celkem	42 129	42 327	40 891	42 608	45 500	47 604	44 120	47 795	56 552	55 256	54 797	53 942	60 072	65 058	56 797	62 476	51 807	54 919
Dlouhodobý majetek		Stálá aktiva	27 243	26 087	27 124	27 494	28 720	28 570	28 511	29 801	34 565	32 719	33 905	32 813	36 204	38 075	34 215	36 665	32 004	32 591
Oběžná aktiva		Oběžná aktiva	14 511	15 865	13 767	15 114	16 436	18 639	15 609	17 995	21 692	21 966	20 892	21 130	23 281	26 469	22 582	25 811	19 375	21 863
Vlastní kapitál		Vlastní kapitál	21 664	23 113	21 431	24 200	24 812	27 280	24 165	28 228	33 065	30 144	32 177	29 793	34 356	40 222	32 590	39 079	28 985	32 238
Cizí zdroje		Cizí zdroje	20 396	19 172	19 460	18 408	20 628	20 281	19 955	19 568	23 411	25 032	22 620	24 150	25 438	24 732	24 207	23 397	22 680	22 610
ČPH / AWU v tis. Kč		ČPH/ AWU v tis. Kč	198,1	287,6	177,8	293,3	187,7	298,3	165,7	293,0	219,8	338,2	177,8	303,2	236,2	362,4	201,6	337,0	214,7	330,0
Účinnost výr. spotřeby¹²⁾		Účinnost výr. spotřeby¹²⁾	152,70	152,21	127,88	133,39	150,19	154,28	130,63	137,67	151,20	156,02	133,61	138,16	147,34	155,44	137,15	145,89	150,14	154,98
Obrat celk. aktiv¹³⁾		Obrat celk. aktiv¹³⁾	0,42	0,45	0,52	0,57	0,52	0,51	0,59	0,63	0,59	0,53	0,63	0,64	0,62	0,63	0,65	0,70	0,56	0,57
Míra zadluženosti¹⁴⁾		Míra zadluženosti¹⁴⁾	48,41	45,29	47,59	43,20	45,33	42,60	45,23	40,94	41,40	45,30	41,28	44,77	42,35	38,02	42,62	37,45	43,78	41,17
Výnosnost celkového kapitálu¹⁵⁾		Výnosnost celkového kapitálu¹⁵⁾	0,19	5,82	-1,83	6,50	-1,78	5,30	-3,90	5,27	-0,41	4,76	-3,53	4,41	0,48	5,49	-2,21	5,60	-0,50	5,34

1) Více než 50 % z p. v H.

2) Více než 50 % z p. v O a S, pokud H bude menší než 50 %.

3) Zastoupena z p. v LFA ale nezařazena do H nebo O.

4) 100 % z p. mimo LFA.

5) U podniků právnických osob započítány výkony + tržby za prodej zboží, u podniků fyzických osob započítány tržby za prodej vlastních výrobků a služeb + tržby za prodej zboží.

6) Včetně tržeb za prodej zboží.

7) U podniků právnických osob započítána výnosová spotřeba - pachtovné + náklady na prodané zboží, u podniků fyzických osob započítán nákup materiálu + nákup zboží + provozní režie - pachtovné - pojistné majetku a výroby - daně - úroky.

8) Výkony - výnosová spotřeba + dotace provozní - daně provozní.

9) Hrubá přidaná hodnota - odpisy.

10) Čistá přidaná hodnota - osobní náklady - pachtovné - nákladové úroky + dotace investiční - daně investiční.

11) U podniků právnických osob započítán rozdílný příjem a výdajů zahrnovaných do základu daně z příjmů fyzických osob.

12) Účetnictví a daňová evidence = výkony / výnosová spotřeba * 100; standardní výstup = celková produkce / výrobní spotřeba * 100.

13) Účetnictví a daňová evidence = tržby / aktiva celkem (resp. majetek celkem); standardní výstup = celková produkce / aktiva celkem.

14) Cizí zdroje (resp. součet závazků) / aktiva celkem * 100.

15) Účetnictví a daňová evidence = výsledek hospodaření / aktiva celkem * 100; standardní výstup = důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100.

Pramen: Sítí testovacích podniků FADN - CZ

Zpracovali: M. Vojtěšek (VÚZE)

7.2/04 – Výsledky hospodaření podniků podle výrobního zaměření ze standardního výstupu EU (podniky právnických a fyzických osob celkem)																
Ukazatel	Polní výroba		Zahradnictví		Trvalé kultury		Produkce mléka		Chov skotu		Chov prasat a drůbeže		Smišená výroba		Celkem	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
<i>Průměry za podnik</i>																
Počet ha z.p.	613,4	650,4	299,8	48,5	64,8	16,1	551,7	430,6	388,3	268,9	317,6	60,6	1 000,1	905,2	720,4	635,1
Počet ha obilovin	323,4	372,5	204,9	25,5	18,7	2,3	98,5	77,1	33,0	27,4	175,9	44,7	419,4	380,7	319,0	301,1
Počet ha ostat. polních plodin	152,9	146,3	76,5	11,0	3,3	1,3	18,0	17,0	5,6	2,6	76,3	13,5	152,3	134,6	131,8	112,2
Počet ha krmných plodin	104,8	115,3	0,0	0,0	0,2	0,8	428,9	334,2	349,1	237,9	46,6	2,4	404,7	384,5	244,2	211,3
Počet DJ celkem	217,6	220,2	130,3	10,1	10,9	0,5	324,0	251,2	157,1	119,7	6 452,8	2 207,1	650,9	513,8	476,9	318,1
Počet AWU	22,4	22,3	61,2	9,5	9,6	2,3	24,6	19,3	9,3	5,3	46,2	30,3	39,9	34,9	28,4	23,8
<i>Ukazatele ze standardního výstupu EU (tis. Kč/AWU)</i>																
Celková produkce	828,1	1 020,4	728,6	646,6	531,4	607,5	576,1	687,8	485,9	693,3	1 282,2	1 776,2	745,0	885,5	776,2	941,8
Produkce RV	514,4	651,9	649,4	597,5	390,5	589,5	165,7	184,5	171,0	246,4	168,7	46,4	296,7	395,3	370,8	491,8
Produkce ŽV	261,7	284,8	60,4	30,5	29,5	0,9	391,3	427,4	263,8	379,6	1 046,1	1 665,2	403,4	434,0	358,4	381,2
Ostatní produkce	52,0	83,8	18,8	18,6	111,3	17,1	19,1	76,0	51,1	67,3	67,5	64,6	44,9	56,2	47,0	68,8
Výrobní spotřeba	607,6	702,0	448,1	394,0	187,4	259,5	439,6	506,8	433,7	621,3	974,7	1 488,8	566,1	635,5	581,0	667,1
Dotace provozní	60,3	120,0	14,4	19,4	5,3	13,6	81,0	146,2	205,1	338,2	18,9	19,4	63,9	126,4	64,4	123,7
Daně provozní	16,4	18,4	4,6	3,9	7,2	6,4	6,7	7,1	6,9	8,5	10,1	8,3	11,8	11,5	13,1	14,0
Hrubá příd. hodnota	264,4	420,0	290,3	268,2	342,1	355,2	210,7	320,1	250,4	401,7	316,3	298,6	231,0	364,9	246,4	384,3
Odpisy	73,1	80,4	54,3	68,5	48,1	96,7	46,5	50,9	54,7	58,3	84,5	85,0	59,5	65,2	64,6	71,5
Čistá příd. hodnota	191,3	339,6	236,1	199,6	294,0	258,5	164,1	269,2	195,7	343,4	231,8	213,6	171,5	299,8	181,9	312,9
Osobní náklady	189,5	212,7	205,8	147,3	123,3	31,8	175,6	192,0	144,0	164,3	202,1	227,7	194,7	210,5	190,6	208,4
Pachtovné	29,4	32,8	8,9	11,3	9,1	6,9	7,8	10,1	9,5	17,4	10,5	13,0	14,7	16,7	19,7	23,2
Nákladové úroky	12,1	6,9	2,1	1,1	2,4	10,8	7,4	2,5	8,5	4,8	13,7	8,6	12,0	5,6	11,6	6,0
Dotace investiční	2,8	2,6	0,0	0,0	1,6	52,4	0,1	0,6	3,6	1,6	8,0	3,4	1,6	1,5	2,2	2,1
Daně investiční	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Důchod ze zemědělské činnosti	-36,9	89,8	19,2	40,0	160,9	261,4	-26,5	65,2	37,2	158,5	13,4	-32,4	-48,3	68,5	-37,9	77,4
Aktiva celkem	1 330,1	1 523,3	1 106,0	985,4	1 241,5	2 590,9	1 051,4	1 179,2	1 355,8	1 756,7	1 745,1	2 043,3	1 200,9	1 361,5	1 259,7	1 438,2
Stálá aktiva	815,0	891,7	760,5	557,5	969,4	2 172,2	684,5	795,2	938,6	1 185,6	1 039,5	1 200,6	756,7	842,1	787,4	872,5
Oběžná aktiva	515,1	631,6	345,5	428,0	272,1	418,7	366,9	383,9	417,2	571,2	705,6	842,7	444,2	519,4	472,3	565,7
Vlastní kapitál	755,8	920,4	878,1	807,4	839,3	2 267,2	532,9	722,1	942,9	1 154,7	986,8	1 188,6	660,2	788,5	707,1	860,3
Cizí zdroje	574,3	602,9	227,9	178,0	402,2	323,7	518,6	457,1	412,9	602,1	758,3	854,6	540,7	573,0	552,6	577,9
ČPH / AWU v tis. Kč	191,3	339,6	236,1	199,6	294,0	258,5	164,1	269,2	195,7	343,4	231,8	213,6	171,5	299,8	181,9	312,9
Účinnost výrobní spotřeby ¹⁾	136,29	145,36	162,61	164,10	283,54	234,08	131,03	135,72	112,04	111,59	131,54	119,31	131,60	139,34	133,58	141,17
Obrat celk. aktiv ²⁾	0,62	0,67	0,66	0,66	0,43	0,23	0,55	0,58	0,36	0,39	0,73	0,87	0,62	0,65	0,62	0,65
Míra zadluženosti ³⁾	43,17	39,58	20,60	18,07	32,40	12,49	49,32	38,76	30,46	34,27	43,45	41,83	45,03	42,09	43,87	40,18
Výnosnost celkového kapitálu ⁴⁾	-2,78	5,89	1,74	4,05	12,96	10,09	-2,52	5,53	2,74	9,02	0,77	-1,59	-4,02	5,03	-3,01	5,38

1) Celková produkce / výrobní spotřeba * 100.
2) Celková produkce / aktiva celkem.
3) Cizí zdroje / aktiva celkem * 100.
4) Důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100.
Pramen: Sítí testovacích podniků FADN - CZ
Zpracovali: M. Voříšek (VÚZE)

7.2/05 – Výsledky hospodaření podniků podle třídy ekonomické velikosti ze standardního výstupu EU (podniky právnických a fyzických osob celkem) ¹⁾																			
Ukazatel		Malé				Pod středem				Nad středem		Velké		Velmi velké		Zvlášť velké		Celkem	
		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.		IX.		X.			
		(4 ≤ 6 EVJ)		(6 ≤ 8 EVJ)		(8 ≤ 12 EVJ)		(12 ≤ 16 EVJ)		(16 ≤ 40 EVJ)		(40 ≤ 100 EVJ)		(100 ≤ 250 EVJ)		(> 250 EVJ)			
		2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Průměry za podnik																			
Počet ha z. p.		39,6	30,1	27,6	36,4	44,5	38,0	54,4	59,4	87,3	82,9	218,7	184,1	587,5	572,1	1 685,8	1 729,7	720,4	635,1
Počet ha obilovin		6,9	5,6	10,3	7,6	15,4	15,1	21,4	16,8	41,7	40,3	84,0	85,7	236,8	264,3	758,7	828,4	319,0	301,1
Počet ha ostat. polních plodin		0,7	1,3	1,1	1,2	2,7	3,2	5,8	5,1	13,3	12,5	34,2	31,0	74,5	85,2	324,8	316,9	131,8	112,2
Počet ha krmných plodin		31,1	23,1	15,7	27,5	26,1	18,9	26,2	36,5	30,5	29,1	94,4	63,2	256,6	214,3	540,4	556,1	244,2	211,3
Počet DJ celkem		14,1	10,9	11,5	15,4	14,6	12,0	16,0	16,8	24,1	22,3	64,4	57,8	202,1	160,0	1 234,9	946,3	476,9	318,1
Počet AWU		1,3	1,1	1,3	1,4	1,3	1,3	1,4	1,6	2,1	2,1	4,5	4,1	16,4	13,7	71,2	69,6	28,38	23,8
Ukazatele ze standardního výstupu EU (tis. Kč/AWU)																			
Celková produkce		366,9	396,4	389,4	436,4	482,8	609,1	627,2	691,8	796,6	911,1	965,9	1 134,8	711,4	916,3	777,9	944,4	776,2	941,8
Produkce RV		160,4	227,3	216,1	233,0	270,6	394,8	404,5	495,9	518,9	625,0	564,2	681,7	374,8	556,5	363,3	480,8	370,8	491,8
Produkce ŽV		140,8	118,6	161,1	150,8	194,8	178,4	191,2	161,8	243,8	246,9	355,5	393,5	277,9	298,5	368,0	392,9	358,4	381,2
Ostatní produkce		65,8	50,5	12,2	52,5	17,4	35,9	31,4	34,1	33,9	39,2	46,2	59,5	58,8	61,3	46,6	70,7	47,0	68,8
Výrobní spotřeba		331,8	323,9	309,0	349,9	402,7	425,1	488,8	517,9	583,3	631,8	708,5	768,8	541,4	664,6	582,1	668,8	581,0	667,1
Dotace provozní		106,7	140,0	58,5	127,4	99,4	123,2	95,5	176,3	95,9	170,7	146,7	203,8	92,5	194,2	59,5	115,4	64,4	123,7
Daně provozní		6,7	5,9	8,3	7,9	8,7	10,3	11,2	10,1	12,2	12,8	11,0	14,4	10,7	13,7	13,4	14,1	13,1	14,0
Hrubá přid. hodnota		135,1	206,6	130,7	206,0	170,7	296,8	222,6	340,1	297,1	437,1	393,1	555,3	251,9	432,2	242,0	376,9	246,4	384,3
Odpisy		38,3	45,2	61,9	52,0	58,9	73,4	93,9	78,6	129,7	116,9	109,3	109,6	62,8	83,0	62,2	68,7	64,6	71,5
Čistá přid. hodnota		96,8	161,4	68,8	154,0	111,8	223,4	128,7	261,5	167,3	320,2	283,8	445,7	189,1	349,2	179,7	308,2	181,9	312,9
Osobní náklady		7,2	3,3	0,0	13,6	7,5	2,9	6,8	13,5	20,6	24,1	101,3	100,5	156,1	180,7	200,3	220,4	190,6	208,4
Pachtovné		10,7	9,3	5,5	7,1	11,3	13,5	17,0	18,0	25,5	27,4	32,7	31,9	19,5	30,2	19,3	22,6	19,7	23,2
Nákladové úroky		8,5	3,4	0,8	2,5	2,3	2,4	1,0	1,9	7,7	6,9	10,2	8,7	7,1	5,5	12,1	6,0	11,6	6,0
Dotace investiční		0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	1,2	4,3	5,2	7,1	3,4	5,1	1,0	0,9	2,2	2,0	2,2	2,1
Daně investiční		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Důchod ze zemědělské činnosti		70,4	145,4	62,5	130,8	92,9	204,5	105,1	232,4	118,7	269,1	143,1	309,7	7,4	133,8	-49,8	61,3	-37,9	77,4
Aktiva celkem		1 480,2	1 489,9	1 410,7	1 381,9	1 462,8	1 683,0	1 706,4	1 654,2	2 131,0	2 080,0	1 665,0	2 015,1	1 154,0	1 433,4	1 237,5	1 406,1	1 259,7	1 438,2
Stálá aktiva		1 185,1	1 178,3	1 139,3	1 046,6	1 150,2	1 256,7	1 286,7	1 182,7	1 562,1	1 547,1	1 195,0	1 437,7	768,7	934,5	759,8	833,3	787,4	872,5
Oběžná aktiva		295,2	311,5	271,4	335,3	312,6	426,3	419,7	471,5	568,8	533,0	470,1	577,5	385,3	499,0	477,8	572,8	472,3	565,7

7.2/05 – dokončení

Ukazatel	Malé				Pod středem				Velké				Velmi velké				Zvlášť velké				Celkem			
	III. (4 ≤ 6 EVJ)		IV. (6 ≤ 8 EVJ)		V. (8 ≤ 12 EVJ)		VI. (12 ≤ 16 EVJ)		VII. (16 ≤ 40 EVJ)		VIII. (40 ≤ 100 EVJ)		IX. (100 ≤ 250 EVJ)		X. (> 250 EVJ)									
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Ukazatele ze standardního výstupu EU (tis. Kč/AWU)																								
Vlastní kapitál	1 315,5	1 388,0	1 399,6	1 318,4	1 381,9	1 582,9	1 640,3	1 548,2	1 893,2	1 840,2	1 300,2	1 565,4	499,8	754,7	677,2	816,7	707,1	860,3						
Cizí zdroje	164,7	101,9	11,1	63,5	80,8	100,1	66,1	106,0	237,8	239,8	364,8	449,7	654,2	678,7	560,3	589,4	552,6	577,9						
ČPH / AWU v tis. Kč	96,8	161,4	68,8	154,0	111,8	223,4	128,7	261,5	167,3	320,2	283,8	445,7	189,1	349,2	179,7	308,2	181,9	312,9						
Účinnost výrobní spotřeby ²⁾	110,58	122,36	126,03	124,74	119,87	143,28	128,31	133,57	136,57	144,21	136,33	147,60	131,41	137,87	133,65	141,20	133,58	141,17						
Obrát celk. aktiv ³⁾	0,25	0,27	0,28	0,32	0,33	0,36	0,37	0,42	0,37	0,44	0,58	0,56	0,62	0,64	0,63	0,67	0,62	0,65						
Míra zadluženosti ⁴⁾	11,13	6,84	0,79	4,59	5,53	5,95	3,87	6,41	11,16	11,53	21,91	22,32	56,69	47,35	45,28	41,92	43,87	40,18						
Výnosnost celkového kapitálu ⁵⁾	4,76	9,76	4,43	9,47	6,35	12,15	6,16	14,05	5,57	12,94	8,59	15,37	0,64	9,33	-4,03	4,36	-3,01	5,38						

1) Údaje za velmi malé podniky třídy I. (< 2 EVJ) a třídy II. (2 ≤ 4 EVJ) se v síti testovacích podniků nevyskytují.

2) Celková produkce / výrobní spotřeba * 100.

3) Celková produkce / aktiva celkem.

4) Cizí zdroje / aktiva celkem * 100.

5) Důchod ze zemědělské činnosti / aktiva celkem * 100.

Pramen: Síť testovacích podniků FADN - CZ

Zpracovali: M. Vojtíšek (VÚZE)

8.1/01 – Vývoj počtu pracovníků zemědělství¹⁾ (tis.)

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)					
	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ²⁾
Podniky právnických osob	531,1	129,7	126,5	117,9	110,8	106,9
v tom - státní podniky	127,9	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
- družstva	403,2	50,3	46,4	41,8	37,0	34,5
- obchodní společnosti ³⁾	x	79,1	79,8	75,8	73,5	72,1
Podniky fyzických osob⁴⁾	2,0	30,1	29,5	30,1	30,2	29,7
Celkem	533,1	159,8	156,0	148,0	141,0	136,6

1) Bez souvisejících služeb a myslivosti.

2) Předběžné údaje.

3) A. s., s. r. o. a ostatní obchodní společnosti se zemědělskou činností (vč. odhadu počtu zaměstnanců v organizacích do 19 osob a celkového počtu zaměstnavatelů).

4) Odhad vč. námezdních pracovníků a rodinných příslušníků.

Pramen:

1989: propočty VÚZE podle: Výkaznictví zaměstnanosti a mezd 1989, ČSÚ 1990; Statistická ročenka 1989, FSÚ 1990;

2001 - 2005: propočty VÚZE podle: Zaměstnanci a průměrné mzdy (Účelová legenda), 2001 - 2005, ČSÚ 2002 - 2006; Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil, 4. čtvrtletí 2001 - 2005, ČSÚ 2002 - 2006;

Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 2001 - 2005, ČSÚ 2002 - 2006.

Zpracoval: D. Špěšná, J. Drlík a kol. (VÚZE)

8.2/01 – Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (Kč)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ¹⁾
Zemědělství²⁾	3 455	11 148	11 506	11 762	12 930	13 635
Průmysl	3 335	14 542	15 345	16 301	17 490	18 326
Národní hospodářství	3 170	14 793	15 866	16 917	18 035	19 030
Relace zem./průmysl (%)	103,6	76,7	75,0	72,2	73,9	74,4
Relace zem./NH (%)	109,0	75,4	72,5	69,5	71,7	71,7

1) Předběžné údaje.

2) Bez podniků fyzických osob.

Pramen: Statistika zaměstnanosti a mezd FSÚ, ČSÚ 2002 - 2006

Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

8.2/02 – Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech¹⁾ (%)

Ukazatel	1989	2001	2002	2003	2004	2005 ²⁾
Zemědělství³⁾	100,0	80,4	81,5	83,2	89,0	92,1
Průmysl	100,0	111,0	115,0	121,9	127,2	130,8
Národní hospodářství	100,0	116,4	122,6	130,5	135,4	140,2

1) Je odvozován z indexu životních nákladů, přepočteno na rok 1989 = 100 %.

2) Předběžné údaje.

3) Bez podniků fyzických osob.

Pramen: Statistická ročenka, FSÚ 1989; Indexy spotřebitelských cen a životních nákladů, ČSÚ 2002 - 2006

Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

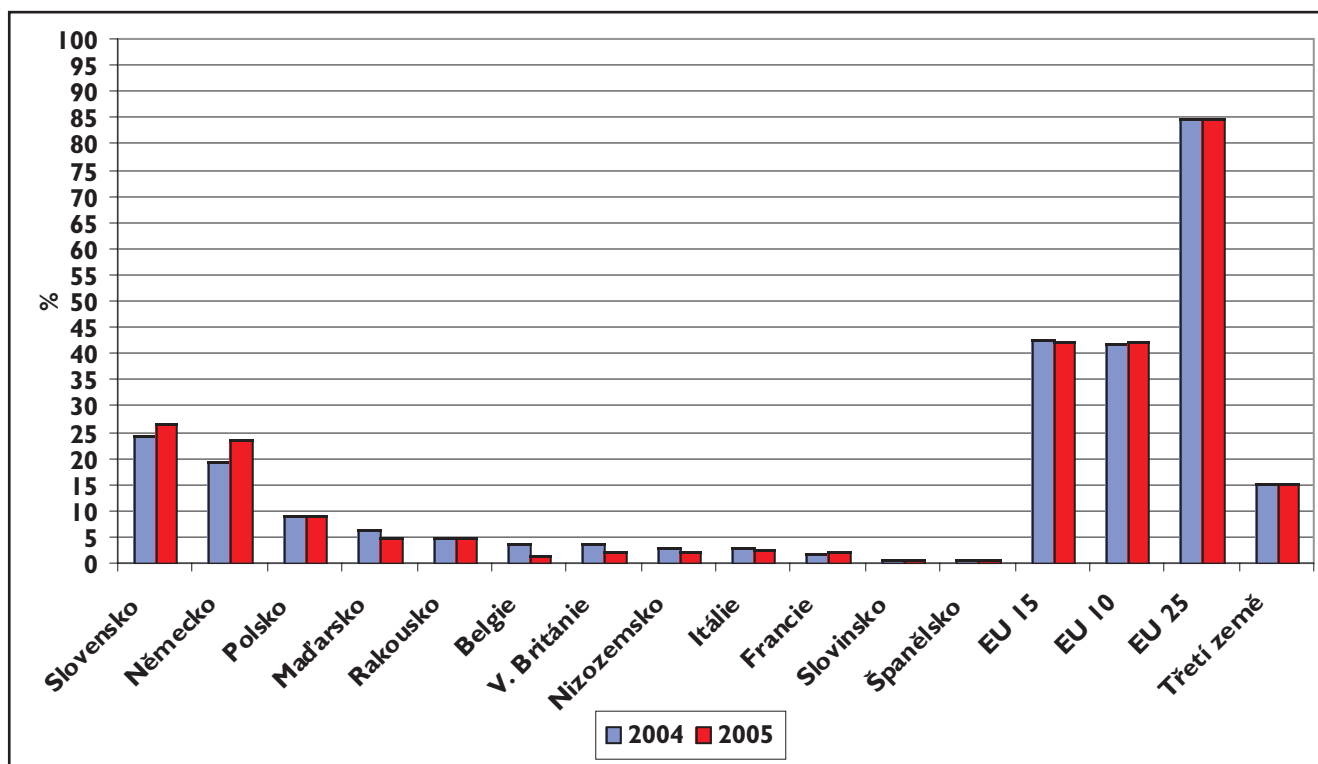
10/01 – Rekapitulace výdajů do agrokomplexu ČR podle hlavních směrů podpor (mil. Kč)										
Podpory	2003			2004			2005 ¹⁾			celkem
	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem	ČR	EU	celkem	
Přímé platby	4 262	0	4 262	6 185	6 379	12 564	6 993	7 297	14 290	
- SAPS	0	0	0	0	6 379	6 379	0	7 297	7 297	
- národní doplňkové platby	0	0	0	5 345	0	5 345	6 906	0	6 906	
- ostatní přímé platby (dotace MZe)	4 262	0	4 262	840	0	840	87	0	87	
HRDP	2 642	0	2 642	807	3 226	4 033	1 162	4 631	5 793	
- platby LFA	1 507	0	1 507	522	2 088	2 610	492	1 967	2 459	
- agro-envi programy	1 135	0	1 135	285	1 138	1 423	670	2 664	3 334	
OP a SAPARD	187	478	665	312	1 313	1 624	1 286	2 922	4 208	
- SAPARD a OP - zemědělství, rybářství	69	220	289	89	463	552	863	1 585	2 447	
- SAPARD a OP - potrav. průmysl	118	258	376	134	407	542	104	264	368	
- SAPARD (MMR) a OP - venkov	0	0	0	88	442	530	279	953	1 232	
- OP - lesní hospodářství	0	0	0	0	0	0	35	98	132	
- OP - MPO	0	0	0	0	0	0	6	22	28	
Národní podpory rezortu MZe	6 761	0	6 761	4 706	0	4 706	4 254	0	4 254	
- výdaje MZe (dotace, NV, ost.)	4 342	0	4 342	2 450	0	2 450	2 443	0	2 443	
- podpory PGR LF	994	0	994	1 090	0	1 090	1 013	0	1 013	
- pozemkové úřady/úpravy ²⁾	665	0	665	767	0	767	396	0	396	
- výdaje ost. institucí rezortu	760	0	760	399	0	399	402	0	402	
Národní podpory ost. rezortů	3 460	0	3 460	2 603	0	2 603	2 279	0	2 279	
- MŽP, MPO, MD	278	0	278	254	0	254	325	0	325	
- daňové a podobné úlevy	3 182	0	3 182	2 349	0	2 349	1 954	0	1 954	
Organizace trhu (SOT)	4 106	0	4 106	2 197	303	2 500	339	1 064	1 403	
- subvence vývozu	2 799	0	2 799	1 298	212	1 510	0	782	782	
- ostatní výdaje v rámci (S)OT	1 307	0	1 307	899	91	990	339	282	621	
Celkem	21 418	478	21 896	16 810	11 221	28 031	16 313	15 914	32 227	

1) Předpoklad k 30. 6. 2006.

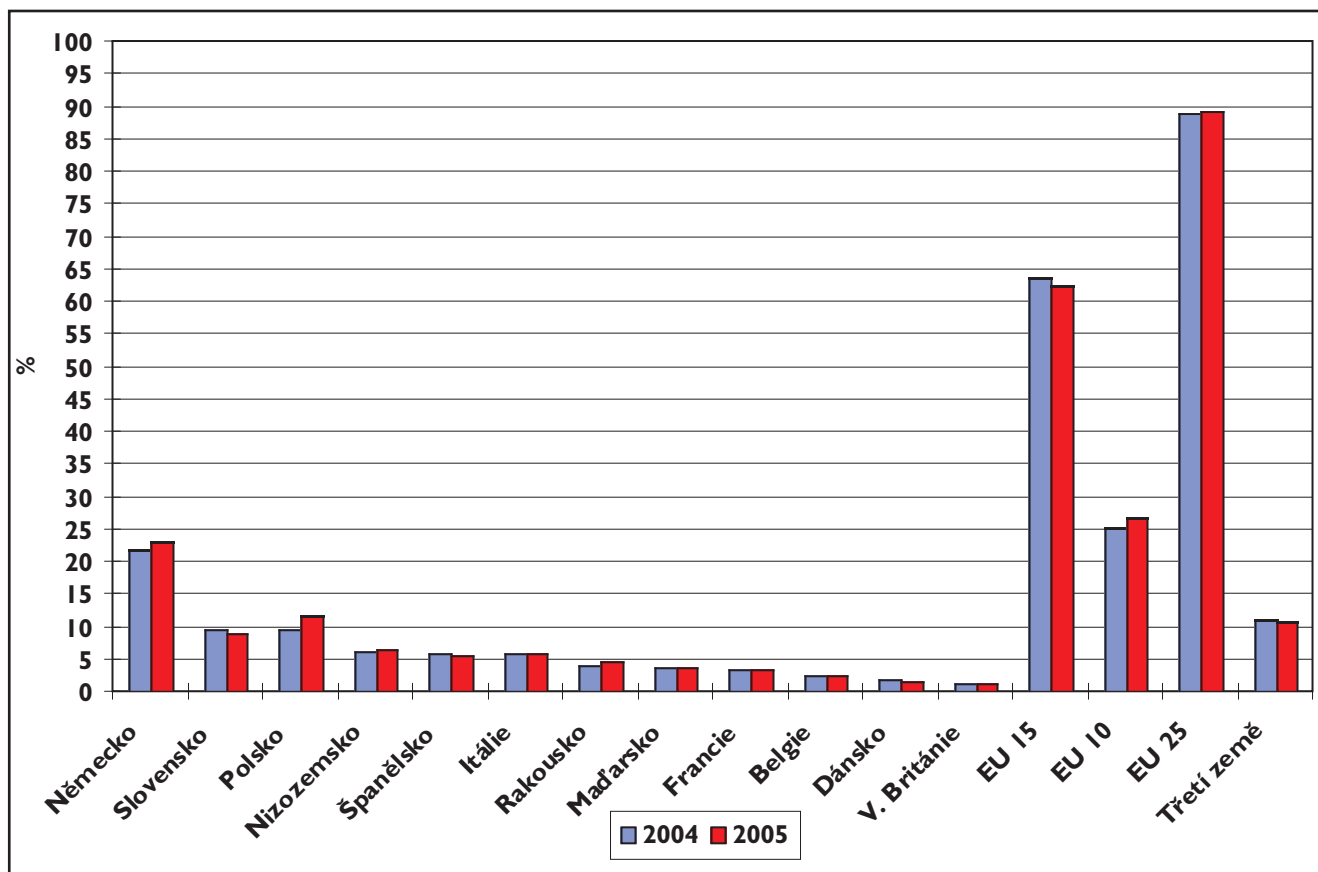
2) V rezortu MZe od 1. 2. 2003.

Pramen: podklady MZe, SZIF, PGR LF a dalších institucí
Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

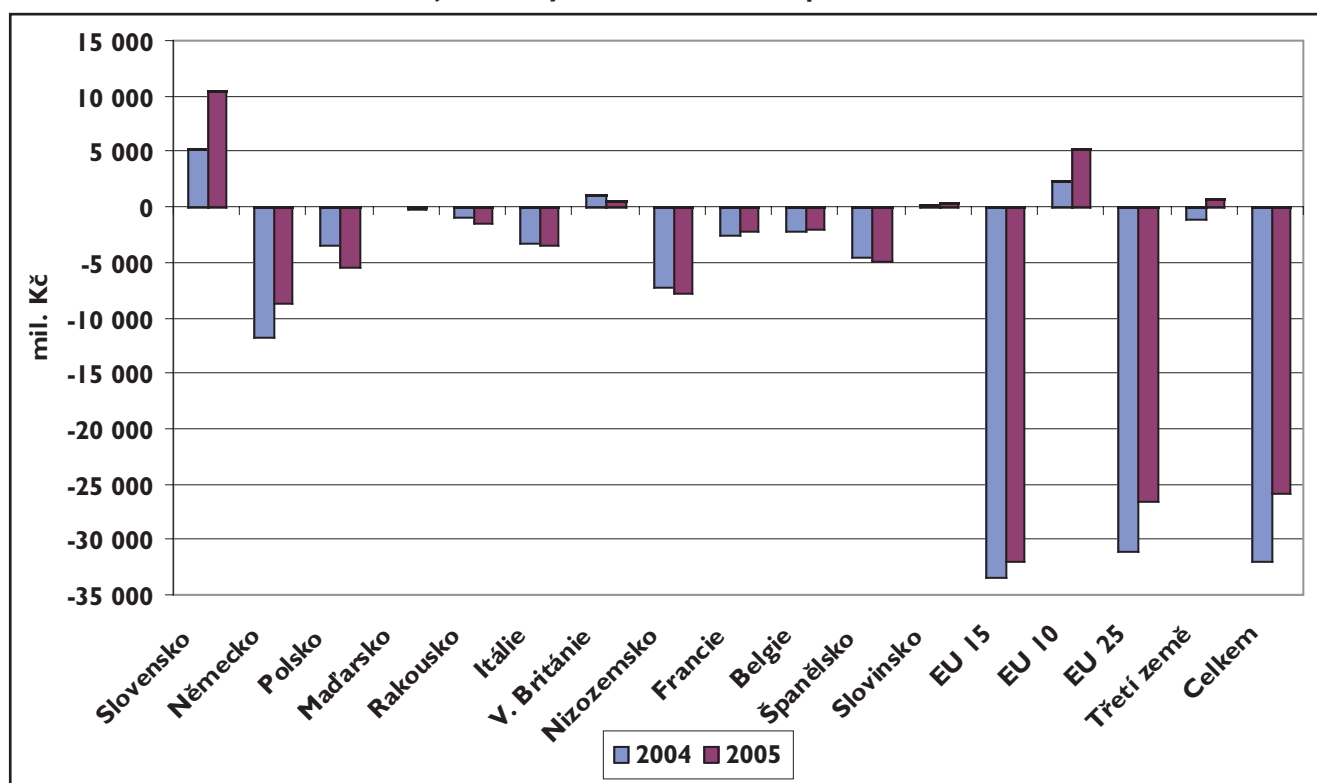
Graf 6.2/01 – Podíl jednotlivých zemí a uskupení zemí na celkovém agrárním vývozu ČR

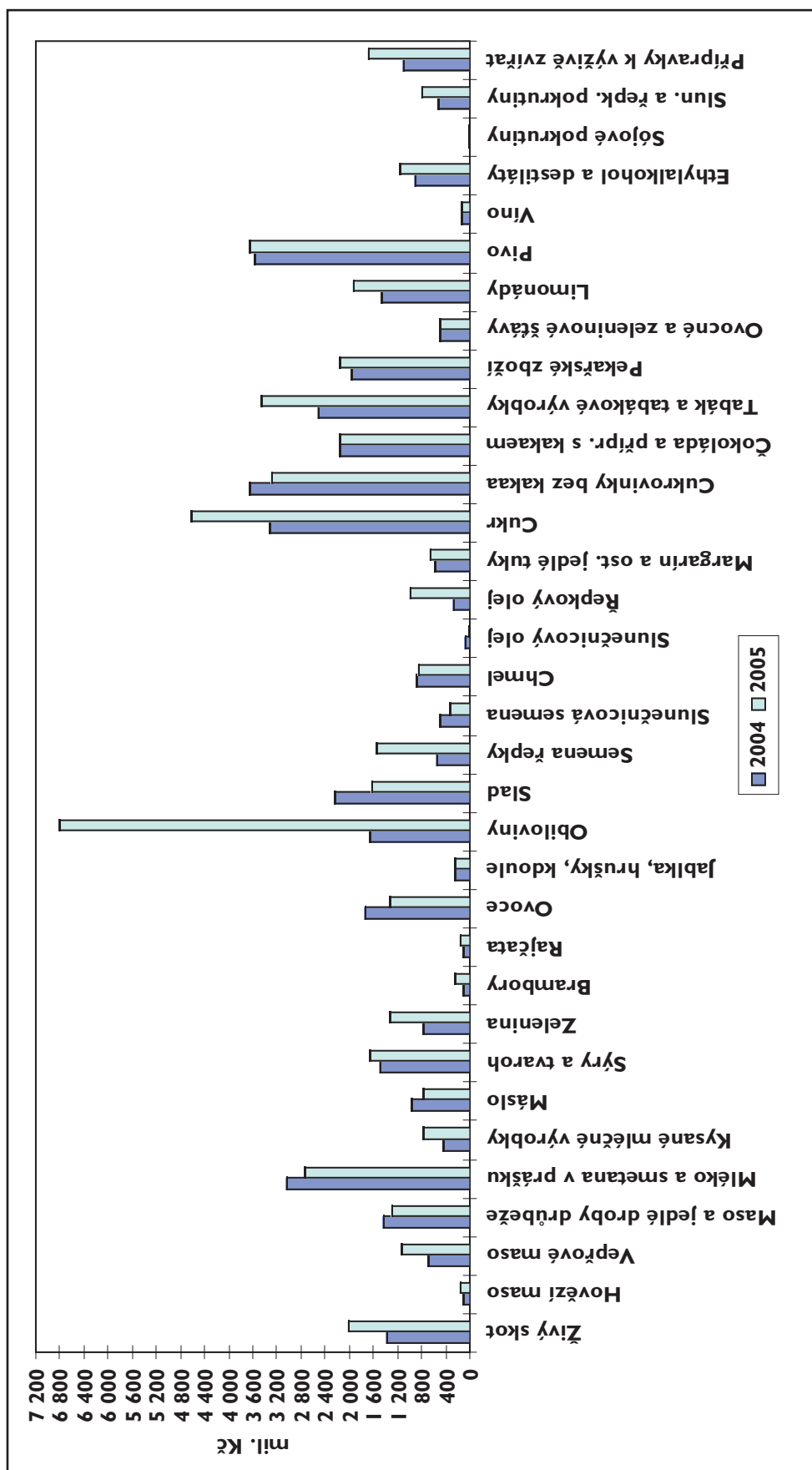
Graf 6.2/02 – Podíl jednotlivých zemí a uskupení zemí na celkovém agrárním dovozu ČR

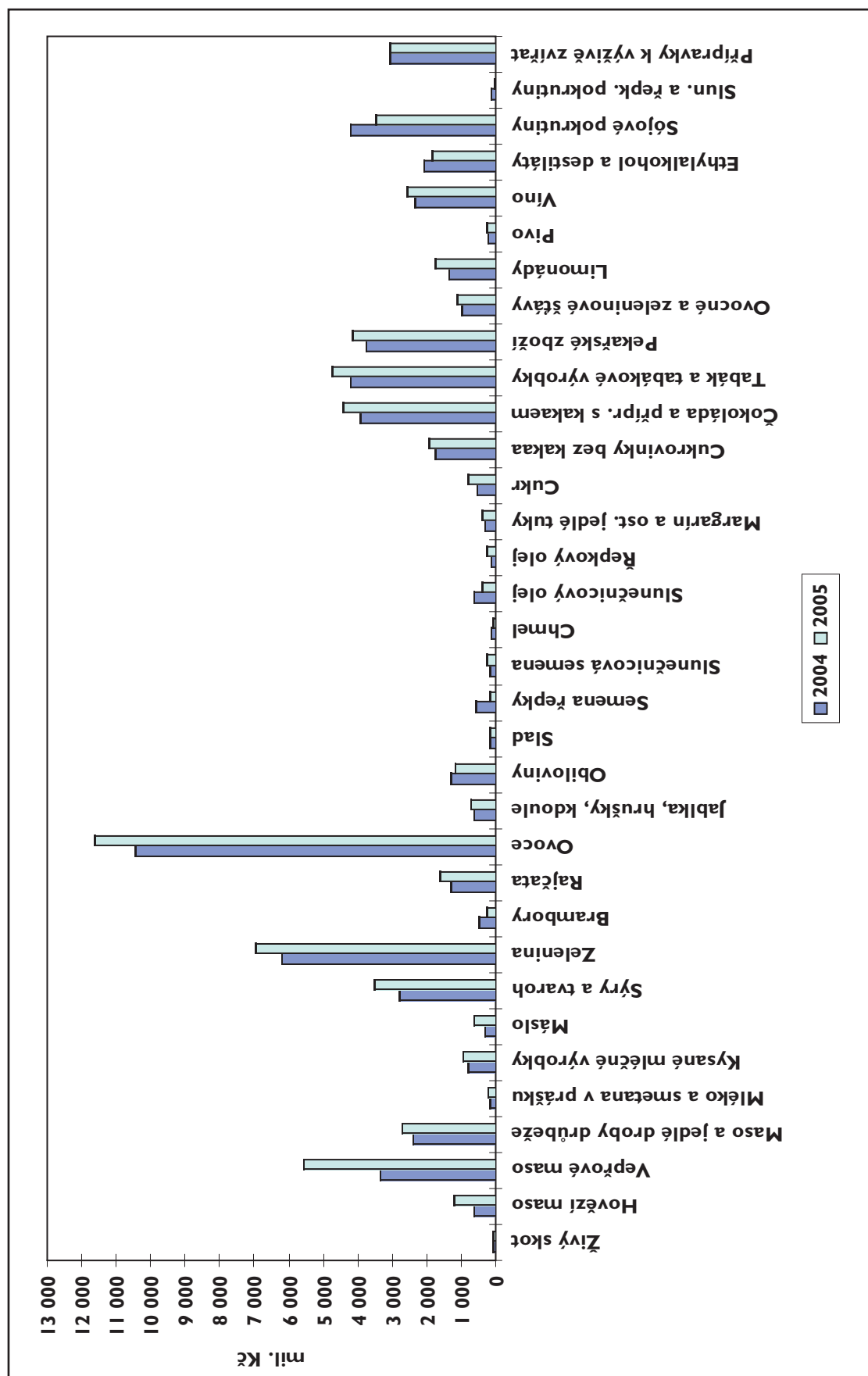
Graf 6.2/03 – Balance AZO ČR s jednotlivými zeměmi a uskupeními zemí

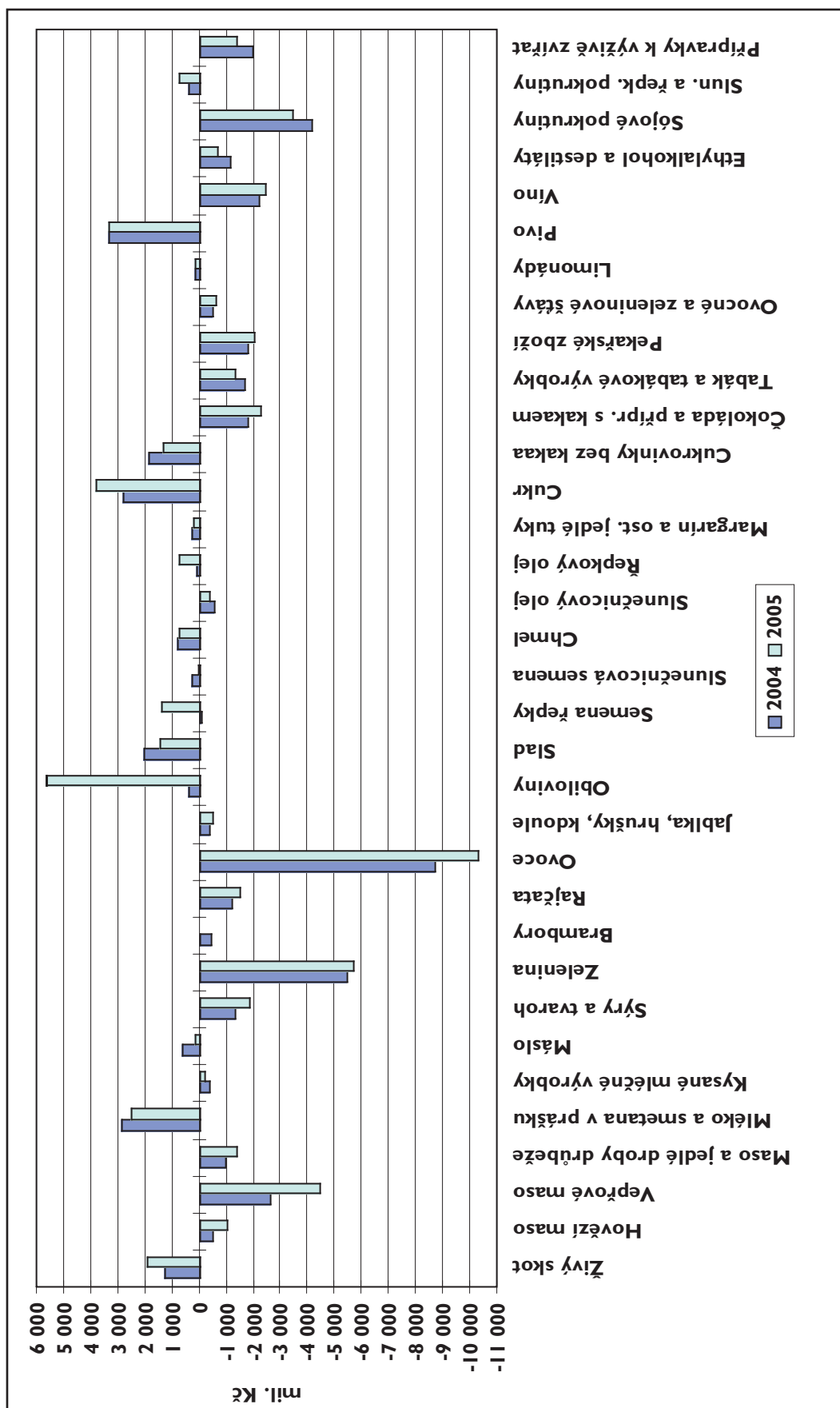
Graf 6.2/04 – Vývoz vybraných agrárních komodit z ČR

Graf 6.2/05 – Dovoz vybraných agrárních komodit do ČR

Graf 6.2/06 – Balance zahraničního obchodu ČR s vybranými agrárními komoditami

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství

Těšnov 17, 117 05 Praha 1

internet: www.mze.cz, e-mail: info@mze.cz